

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yrityksen saneerauksesta annetun lain ja yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi yrityksen saneerauksesta annettua lakia, yksityishenkilön velkajärjestelystä annettua lakia, konkurssilakia, osakeyhtiölakia, osuuskuntalakia, velkajärjestelyrekisteristä annettua lakia sekä konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annettua lakia. Esityksellä pantaisiin täytäntöön uudelleenjärjestelyä ja maksukyvyttömyyttä koskeva EU:n direktiivi.

Yrityksen saneerauksesta annettuun lakiin lisättäisiin direktiivissä edellytetyt säännökset uudesta varhaisesta saneerausmenettelystä. Velallinen voisi hakeutua tähän menettelyyn, kun velallinen ei ole vielä maksukyvytön vaan vasta maksukyvyttömyyden uhkaama. Myös nykyinen yrityssaneerausmenettely pysyisi voimassa ja sitä kutsuttaisiin jatkossa perusmuotoiseksi saneerausmenettelyksi. Se voitaisiin aloittaa, jos velallinen on maksukyvytön tai tietty määrä velkoja puoltaa hakemusta.

Perusmuotoiseen saneerausmenettelyyn tehtäisiin vastaavat muutokset siltä osin kuin muutosten katsotaan sujuvoittavan menettelyä. Lisäksi tässä yhteydessä tehtäisiin eräitä menettelyä sujuvoittavia muutoksia, jotka eivät johdu suoraan direktiivistä mutta jotka liittyvät kiinteästi direktiivin tavoitteisiin. Esimerkiksi päätöksen yrityksen saneeraukseen hakeutumisesta tekisi jatkossa osakeyhtiössä ja osuuskunnassa hallitus.

Yksityishenkilön velkajärjestelystä annettuun lakiin tehtäisiin useita muutoksia yritystoiminnassa epäonnistuneiden yrittäjien velkajärjestelyyn pääsyn helpottamiseksi ja uuden alun nopeuttamiseksi. Velkajärjestelyn edellytykset ja esteperusteet olisivat jatkossa aikaisempaa kevyemmät ja velkajärjestelyhakemus voitaisiin tehdä konkurssimenettelyn vaiheesta riippumatta. Konkurssiin asetetun velallisen tiedonsaantia velkajärjestelyyn hakeutumisen mahdollisuudesta parannettaisiin. Lakiin tehtäisiin lisäksi kansallisista muutostarpeista johtuvia muutoksia, joiden tavoitteena on helpottaa velallisten pääsyä velkajärjestelyyn ja selviytymistä maksuohjelmasta. Suurinta osaa ehdotuksista sovellettaisiin kaikkiin velallisiin riippumatta siitä, ovatko he harjoittaneet elinkeinotoimintaa.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan keväällä 2022, mutta kuitenkin viimeistään 17.7.2022.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	5
1 Asian tausta ja valmistelu	5
1.1 Tausta	5
1.2 Valmistelu	5
1.2.1 EU-säädöksen valmistelu	5
1.2.2 Hallituksen esitysluonnoksen valmistelu	6
2 Tavoitteet.....	7
2.1 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö.....	7
2.2 Muiden kuin direktiivistä johtuvien muutosehdotusten tavoitteet	8
3 Direktiivin sisältö ja muutostarpeiden arviointi.....	9
3.1 Johdanto	9
3.2 I osasto. Yleiset säännökset.....	9
3.3 II osasto. Ennaltaehkäisevien uudelleenjärjestelyjen puitteet.....	14
3.4 III osasto. Veloista vapauttaminen ja elinkeinotoiminnan harjoittamiskielto.....	50
3.5 IV osasto. Toimenpiteet uudelleenjärjestelyä, maksukyvyttömyyttä ja veloista vapauttamista koskevien menettelyjen tehostamiseksi.....	70
3.6 V osasto. Uudelleenjärjestelyä, maksukyvyttömyyttä ja veloista vapauttamista koskevien menettelyjen seuranta.....	74
3.7 VI osasto. Loppusäännökset.....	77
4 Nykytila ja sen arviointi muilta osin.....	78
4.1 Yrityssaneeraus	78
4.1.1 Tilastotietoa yrityssaneerauksesta	78
4.1.2 Muiden kuin direktiivistä johtuvien muutostarpeiden arviointi	81
4.2 Velkajärjestely	82
4.2.1 Tilastotietoa velkajärjestelystä	82
4.2.2 Direktiivistä aiheutuvien muutosten soveltaminen muihin velallisiin kuin yrittäjiin	84
4.2.3 Velallisen työttömyys väliaikaisena syynä evätä velkajärjestely	86
4.2.4 Pesäluettelon vahvistaminen velkajärjestelyn edellytyksenä	87
4.2.5 Yrittäjän tiedonsaanti talous- ja velkaneuvonnan palveluista sekä mahdollisuudesta velkajärjestelyyn	89
4.2.6 Elinkeinonharjoittajan velkajärjestely	89
4.2.7 Velkajärjestelyn elinkustannusnormi	93
5 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	96
5.1 Keskeiset ehdotukset.....	96
5.1.1 Direktiivistä johtuvat ehdotukset yrityssaneeraukseen	96
5.1.2 Direktiivistä johtuvat ehdotukset velkajärjestelyyn	97
5.1.3 Muut ehdotetut muutokset yrityssaneeraukseen	98
5.1.4 Muut ehdotetut muutokset velkajärjestelyyn	98
5.2 Pääasialliset vaikutukset.....	99
5.2.1 Taloudelliset vaikutukset	99
5.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	105
5.2.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset.....	105

HE 238/2021 vp

6 Muut toteuttamisvaihtoehdot	109
6.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	109
6.1.1 Yrityksen tervehtyttäminen	109
6.1.2 Veloista vapautuminen	110
6.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnitelmat tai toteuttamat keinot	111
6.2.1 Yrityksen tervehtyttäminen	111
6.2.2 Veloista vapautuminen	112
7 Lausuntopalaute	113
7.1 Yrityssaneeraus	113
7.2 Velkajärjestely	113
8 Säännöskohtaiset perustelut	116
8.1 Laki yrityksen saneerauksesta	116
8.2 Osakeyhtiölaki	139
8.3 Osuuskuntalaki	139
8.4 Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä	140
8.5 Konkurssilaki	150
8.6 Laki konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä	151
8.7 Laki velkajärjestelyrekisteristä	152
9 Lakia alemman asteinen sääntely	152
9.1 Yrityssaneerausasetus	152
9.2 Velkajärjestelyasetus	153
9.3 Maksukykyasetus	155
10 Voimaantulo	155
11 Toimeenpano ja seuranta	156
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	157
12.1 Yrityssaneeraus	157
12.2 Velkajärjestely	158
12.2.1 Omaisuuden suoja	158
12.2.2 Yhdenvertaisuus	160
LAKIEHDOTUKSET	165
1. Laki yrityksen saneerauksesta annetun lain muuttamisesta	165
2. Laki osakeyhtiölain 20 luvun 24 §:n muuttamisesta	177
3. Laki osuuskuntalain 23 luvun 24 §:n muuttamisesta	178
4. Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta	179
5. Laki konkurssilain 4 luvun 1 §:n ja 8 luvun 5 §:n muuttamisesta	185
6. Laki konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetun lain 6 §:n muuttamisesta	186
7. Laki velkajärjestelyrekisteristä annetun lain 7 §:n muuttamisesta	187
LIITTEET	188
RINNAKKAISTEKSTIT	188
1. Laki yrityksen saneerauksesta annetun lain muuttamisesta	188
2. Laki osakeyhtiölain 20 luvun 24 §:n muuttamisesta	208
3. Laki osuuskuntalain 23 luvun 24 §:n muuttamisesta	209
4. Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta	210
5. Laki konkurssilain 4 luvun 1 §:n ja 8 luvun 5 §:n muuttamisesta	221
6. Laki konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetun lain 6 §:n muuttamisesta	223
7. Laki velkajärjestelyrekisteristä annetun lain 7 §:n muuttamisesta	224

HE 238/2021 vp

ASETUSLUONNOKSET	225
Valtioneuvoston asetus yrityksen saneerauksesta annetun asetuksen muuttamisesta....	225
Valtioneuvoston asetus yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta	227
Oikeusministeriön asetus velallisen maksukyvyn arvioinnin perusteista yksityishenkilön velkajärjestelyssä annetun oikeusministeriön asetuksen 4 §:n muuttamisesta.....	229

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1023 ennaltaehkäiseviä uudelleenjärjestelyjä koskevista puitteista, veloista vapauttamisesta ja elinkeinotoiminnan harjoittamiskielosta sekä toimenpiteistä uudelleenjärjestelyä, maksukyvyttömyyttä ja veloista vapauttamista koskevien menettelyjen tehostamiseksi ja direktiivin (EU) 2017/1132 muuttamisesta (direktiivi uudelleenjärjestelystä ja maksukyvyttömyydestä), jäljempänä *direktiivi*, on annettu 20.6.2019 (<https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/1023/oj>). Direktiivi koskee varhaisen vaiheen saneerausta (II osasto), konkurssin tehneiden yrittäjien uutta mahdollisuutta (III osasto) ja kaikkien maksukyvyttömyysmenettelyjen (konkurssi, yrityssaneeraus ja yksityishenkilön velkajärjestely) tehostamista (IV osasto).

Esityksessä ehdotetulla sääntelyllä on tarkoitus panna täytäntöön direktiivin vaatimukset. Samalla yrityssaneerausmenettelyyn ehdotetaan tehtäväksi muutamia muita kuin suoraan direktiivistä johtuvia muutoksia. Näiden muutosten tavoitteena on saneerausmenettelyn tehostaminen siten, että menettelyn kesto lyhenisi ja siitä aiheutuvat kustannukset pienenisivät, sekä eräiden käytännössä esiintyneiden epäkohtien poistaminen.

Myös velkajärjestelymenettelyyn ehdotetaan tehtäväksi useita muita kuin suoraan direktiivistä johtuvia muutoksia. Näiden muutosten tarkoituksena on velkajärjestelyyn pääsyn nopeutuminen ja helpottuminen, velallisten velkajärjestelystä selviytymisen edistäminen sekä menettelyn tehostuminen.

Näiltä osin esityksen taustana on pääministeri Marinin hallituksen ohjelma, jonka mukaan hallitus selvittää yksityishenkilön velkajärjestelyn ja yrityssaneerausta koskevien lakien muutostarpeet tavoitteena velkajärjestelyjen ja niiden kattavuuden parantaminen. Edelleen hallitusohjelman mukaan maksukyvyttömyyttä koskevan lainsäädännön uudistamista selvitetään, tavoitteina etenkin pienten ja keskisuurten yritysten toimintaedellytysten vahvistaminen. Lisäksi riskinottokykyä edistetään kehittämällä yrittäjälle entistä parempia mahdollisuuksia ”uuteen alkuun” muun muassa konkurssitilanteissa. Yrityssaneerausmenettelyn kansallisten muutostarpeiden kartoittaminen jatkuu edelleen, ja niiden osalta on tarkoitus antaa erillinen esitys vuoden 2022 aikana.

1.2 Valmistelu

1.2.1 EU-säädöksen valmistelu

Komissio antoi 22.11.2016 ehdotuksen direktiiviksi ([COM\(2016\) 723 final](#)). Direktiiviehdotuksen käsittely aloitettiin neuvoston työryhmässä tammikuussa 2017 ja neuvoston yleisnäkemyksen hyväksyttiin lokakuussa 2018. Lopullinen direktiivi hyväksyttiin Euroopan parlamentin kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen 20.6.2019.

Suomi tuki neuvottelujen kuluessa direktiiviehdotuksen tavoitteita, mutta piti tärkeänä muun muassa sääntelyn tasapainoisuuden varmistamista sekä sitä, ettei direktiivi sisältäisi Suomen maksukyvyttömyys- tai prosessilainsäädännön peruseriaatteista poikkeavia pakottavia säännöksiä. Suomen neuvottelutavoitteet ilmenevät tarkemmin valtioneuvoston kirjelmästä U 13/2017 vp sekä sen johdosta annetuista eduskunnan kannanotoista LaVL 5/2017 vp, TaVL

HE 238/2021 vp

13/2017 vp ja SuVEK 33/2017 vp. Mainitut asiakirjat sekä neuvoston yleisnäkemyksen hyväksymiseen liittyvät asiakirjat (UJ 19/2018 vp, LaVL 19/2018 vp ja SuVEK 111/2018 vp) ovat ladattavissa sivulta https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtioapaivaasia/Sivut/U_13+2017.aspx.

1.2.2 Hallituksen esitysluonnoksen valmistelu

Oikeusministeriö asetti 29.1.2020 kaksi työryhmää. Yrityssaneeraustyöryhmän tehtäväksi annettiin valmistella direktiivin edellyttämät ja hallitusohjelman tavoitteita toteuttavat muutokset yrityksen saneerausta koskevaan lainsäädäntöön sekä direktiivin edellyttämät, kaikkien maksukyvyttömyysmenettelyjen tehokkuutta koskevat toimenpiteet. Työn tavoitteena oli erityisesti edistää yritysten mahdollisuutta päästä riittävän varhaisessa vaiheessa joutuisaan ja kustannuksiltaan kohtuulliseen saneerausmenettelyyn. Työryhmän toimeksiantoon ei kuulunut niin sanottua velkakonversiota koskevien kysymysten arvioiminen. Työryhmässä oli oikeusministeriön lisäksi edustus konkurssiasiamiehen toimistosta, Helsingin käräjäoikeudesta, Verohallinnosta, Suomen Asianajajaliitosta, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK:sta, Finanssiala ry:stä sekä Suomen Yrittäjät ry:stä, minkä lisäksi apulaisprofessori Tuomas Hupli Turun yliopistosta toimi työryhmän pysyvänä asiantuntijana. Työryhmä kokoontui mietinnön valmistumiseen mennessä 22 kertaa.

Velkajärjestelytyöryhmän tehtäväksi annettiin valmistella direktiivin edellyttämät ja hallitusohjelman tavoitteita toteuttavat muutokset yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevaan lainsäädäntöön. Työn tavoitteeksi asetettiin erityisesti nopeuttaa konkurssin tehneiden yrittäjien pääsyä velkajärjestelyyn. Työryhmässä oli oikeusministeriön lisäksi edustus Varsinais-Suomen käräjäoikeudesta, Suomen Asianajajaliitosta, Finanssiala ry:stä, Suomen Yrittäjät ry:stä, Velkaneuvonta ry:stä ja Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry:stä sekä pysyvä asiantuntija Satakunnan oikeusaputoimiston talous- ja velkaneuvonnasta. Työryhmä kokoontui mietinnön valmistumiseen mennessä 19 kertaa. Työryhmä kuuli työnsä aikana Verohallinnon johtavaa asiantuntijaa Seija Kareista sekä kehityspäällikkö Jari Leskistä Yritys-Suomi Talousapu-palvelusta (Etelä-Savon ELY-keskus/Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus).

Työryhmillä oli yhteinen seurantaryhmä. Seurantaryhmä kokoontui mietintöjen valmistumiseen mennessä yhden kerran.

Oikeusministeriö päätti 8.12.2020 jatkaa yrityssaneeraustyöryhmän ja seurantaryhmän toimikautta kansallisten muutostarpeiden arviointia varten 31.12.2021 saakka. Työryhmän toimikautta pidennettiin, koska vuoden 2020 koronavirusepidemian ja siihen liittyneiden kiireellisten lainsäädäntötoimenpiteiden johdosta työryhmä ei ehtinyt suunnitellulla tavalla käsittelemään laajaa toimeksiantoaan määräaikaan mennessä.

Yrityssaneeraustyöryhmän välimietinnöstä ([Yrityssaneerauslain muuttaminen: Maksukyvyttömyysdirektiivin täytäntöönpano, oikeusministeriön julkaisuja Mietintöjä ja lausuntoja 2021:18](#)) järjestettiin lausuntokierros 18.5.–2.7.2021. Oikeusministeriö pyysi mietinnöstä lausuntoa 54 taholta (ministeriöt, valtion virastot ja laitokset, tuomioistuimet, yhdistykset, intressiorganisaatiot ja asiantuntijat). Lausuntoja saapui yhteensä 34. Lausunnoista on laadittu lausuntotiivistelmä ([Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 2021:31](#)). Lausunnot ovat myös nähtävillä [lausuntopalvelussa](#).

Velkajärjestelytyöryhmän mietinnöstä ([Velkajärjestelylain muuttaminen: Yrittäjän uusi alku ja velallisen aseman parantaminen, oikeusministeriön julkaisuja Mietintöjä ja lausuntoja 2021:14](#)) järjestettiin lausuntokierros 6.5.–18.6.2021. Oikeusministeriö pyysi velkajärjestelytyöryhmän

mietinnöstä lausuntoa 51 taholta (ministeriöt, valtion virastot ja laitokset, tuomioistuimet, yhdistykset, intressiorganisaatiot ja asiantuntijat). Lausuntoja saapui yhteensä 29. Lausunnoista on laadittu lausuntotiivistelmä ([Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 2021:28](#)) ja lausunnot ovat nähtävillä [lausuntopalvelussa](#).

Esitys on ollut myös lainsäädännön arviointineuvoston arvioitavana.

Oikeusministeriön edustaja osallistui työn kuluessa komission järjestämiin täytäntöönpanokoukuihin, jotka pidettiin 20.2.2020 ja 28.10.2020.

Esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://oikeusministerio.fi/hankkeet-ja-saadosvalmistelu> tunnuksella OM018:00/2020.

2 Tavoitteet

2.1 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

Direktiivillä pyritään muun muassa vähentämään rajat ylittävien investointien esteitä, edistämään elinkelpoisen liiketoiminnan jatkumista sekä parantamaan konkurssin tehneiden yrittäjien mahdollisuutta päästä uuteen alkuun. Direktiivin taustalla ovat ennen muuta pääomamarkkinaunionin tavoitteet. Direktiivi on ensimmäinen maksukyvyttömyysoikeutta minimiharmonisoiva EU-säädös. Lisäksi maksukyvyttömyysoikeuden alalla on voimassa maksukyvyttömyysmenettelyistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2015/848, jossa säädetään rajat ylittäviin menettelyihin liittyvistä kysymyksistä, kuten tuomioistuimen toimivallasta, päätösten tunnustamisesta ja lainvalinnasta.

Direktiivissä on seuraavat kolme pääkokonaisuutta: 1) varhaisen vaiheen saneeraus (II osasto), 2) konkurssin tehneiden yrittäjien uusi mahdollisuus (III osasto) ja 3) kaikkien maksukyvyttömyysmenettelyjen (konkurssi, yrityssaneeraus ja yksityishenkilön velkajärjestely) tehostamiseen tähtäävät toimenpiteet (IV osasto), minkä lisäksi V osastoon sisältyy tilastotietojen keräämiseen liittyviä velvoitteita.

Direktiivin II osastoon sisältyvän 4 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että kun maksukyvyttömyys näyttää todennäköiseltä, velallisilla on käytettävissään ennaltaehkäisevien uudelleenjärjestelyjen puitteet, joiden avulla ne voivat toteuttaa uudelleenjärjestelyt välttääkseen maksukyvyttömyyden. Nämä puitteet voivat muodostua yhdestä tai useammasta menettelyistä, toimenpiteestä tai säännöksestä, eivätkä direktiivin vaatimukset vaikuta mahdollisiin muihin kansallisissa järjestelmissä oleviin saneerauspuitteisiin tai -menettelyihin. Jäsenvaltio voi asettaa velallisyrittäjien elinkelpoisuuden edellytykseksi menettelyyn pääsulle. Direktiivin 5 artiklaan sisältyy yleissäännös velallisen määräysvallasta saneerausmenettelyn aikana sekä yksityiskohtaiset säännökset siitä, milloin saneerausmenettelyyn voidaan tai tulee määrätä selvittäjä. Direktiivin 6 artiklassa annetaan yksityiskohtaista sääntelyä saneerausmenettelyn ajaksi myönnettävän täytäntöönpanotoimien keskeytyksen edellytyksistä ja kestosta. Direktiivin 7 artiklassa säädetään mainitun keskeytyksen vaikutuksista velallisen sopimukseen ja konkurssin aloittamismahdollisuuksiin.

Direktiivin 8 artiklaan sisältyvät säännökset saneerausohjelmien vähimmäissisällöstä ja niiden valmistelua helpottavan tarkistuslistan tarjoamisesta. Direktiivin 9–11 artiklassa annetaan säännökset saneerausohjelmasta äänestamisestä ja sen vahvistamisesta joko kaikkien äänestysryhmien kannatuksella tai niin sanotulla ryhmäpakkovahvistamisella. Direktiivin 12 artiklassa on sääntelyä siitä, etteivät osakkeenomistajat saa kohtuuttomalla tavalla estää saneerausohjelman

hyväksymistä, vahvistamista tai toteuttamista. Direktiivin 13 artiklassa säädetään työntekijöiden asemasta ja 14 artiklassa eräistä arvonmäärityksistä. Direktiivin 15–16 artikla koskevat saneerausohjelman vahvistamisen vaikutuksia ja muutoksenhakua. Direktiivin 17 artiklan sääntelyllä suojataan uutta rahoitusta ja väliaikaista rahoitusta myöhempiä takaisinsaantikanteita vastaan. Vastaavasti 18 artiklan mukaan tulee suojata takaisinsaannilta eräitä muita liiketoimia. Lopuksi 19 artiklassa säädetään velallisyhtiön johdon velvollisuuksista, kun maksukyvyttömyys on todennäköinen.

Direktiivin III osastossa säädetään yritystoiminnassaan epäonnistuneiden, maksukyvyttömiksi ajautuneiden yrittäjien toisesta mahdollisuudesta. Pääperiaatteena on, että tällaisten rehellisesti toimineiden yrittäjien olisi vapauduttava heille jääneestä henkilökohtaisesta velkavastuusta kolme vuotta kestävänsä maksuohjelman myötä tai kolmessa vuodessa konkurssin alkamisesta. Samassa ajassa olisi lähtökohtaisesti vapauduttava myös elinkeinotoiminnan harjoittamista rajoittavista kielloista.

Direktiivin IV osastoon sisältyy sääntelyä toimenpiteistä, joiden tavoitteena on edistää maksukyvyttömyysmenettelyiden tehokkuutta muun muassa varmistamalla tuomareiden ja selvittäjien riittävä koulutus ja asiantuntemus, selvittäjien valitsemisen avoimuus ja heidän toimiansa valvonta sekä riittävät mahdollisuudet sähköiseen asiointiin. Lisäksi IV osastoon sisältyvän 29 artiklan mukaan jäsenvaltioiden tulee kerätä tiettyjä lukumäärätilastotietoja maksukyvyttömyysmenettelyistä ja toimittaa ne komissiolle. Komissio vahvistaa tähän tiedonkeruuseen käytettävän tietolomakkeen täytäntöönpanosäädöksillä.

Direktiivi jättää jäsenvaltioille jonkin verran kansallista liikkumavaraa. Jäsenvaltioiden valittavaksi jää, pannaanko saneerausta koskevan II osaston vaatimukset täytäntöön olemassa olevaa saneerausmenettelyä hyödyntäen vai esimerkiksi luomalla kokonaan uusi menettely. Direktiivin III osaston vaatimukset veloista vapautumisesta voidaan puolestaan toteuttaa joko konkurssimenettelyyn liitännäisinä tai erillisen veloistavapautumismenettelyn puitteissa. Direktiivi jättää monissa yksityiskohdissa kansallista liikkumavaraa, mikä ei kuitenkaan poista haasteita sovitettaessa sääntelyä kansalliseen järjestelmään.

2.2 Muiden kuin direktiivistä johtuvien muutosehdotusten tavoitteet

Muiden kuin direktiivistä johtuvien muutosehdotusten tavoitteena on panna täytäntöön jaksossa 1.1 selostetut hallitusohjelman yrityssaneerausta ja velkajärjestelyä koskevat kirjaukset.

Yrityssaneerauksen osalta esityksessä ehdotetaan muita kuin direktiivistä johtuvia muutoksia kuitenkin vain rajoitetusti. Esityksessä ehdotettavien muutosten tavoitteena on nopeuttaa ja sujuvoittaa yrityssaneeraukseen hakeutumista sekä vähentää siitä velalliselle aiheutuvia kustannuksia. Samoin tavoitteena on korjata eräitä käytännössä esiin tulleita epäkohtia. Yrityssaneerausmenettelyn kansallisten muutostarpeiden selvittäminen on edelleen käynnissä ja tältä osin erillinen hallituksen esitys on tarkoitus antaa vuoden 2022 aikana.

Velkajärjestelyn osalta direktiivin ja hallitusohjelman tavoitteet yrittäjän velkavastuusta vapautumisen nopeuttamisesta ja helpottamisesta sekä uuteen alkuun pääsemisestä ovat yhteneviä. Esityksen tavoitteet ovat kuitenkin direktiivin tavoitteita laajempia, sillä ne kohdistuvat pääosin muihinkin kuin yritystoiminnassa velkaantuneisiin henkilöihin. Esityksen tavoitteena on myös edistää velkajärjestelyvelallisten selviytymistä maksuohjelmasta ja joustavoittaa velkajärjestelymenettelyn kulkua.

Lisäksi esityksen tavoitteena on edistää vähäiselle käytölle jääneen elinkeinonharjoittajan velkajärjestelyn käyttöä ja siten parantaa elinkeinonharjoittajien mahdollisuuksia hakeutua yrityssaneerausta kevyempään ja edullisempaan velkajärjestelymenettelyyn.

3 Direktiivin sisältö ja muutostarpeiden arviointi

3.1 Johdanto

Direktiivissä jätetään jäsenvaltioiden valittavaksi, pannaanko direktiivin vaatimukset täytäntöön olemassa olevaa saneerausmenettelyä hyödyntäen vai esimerkiksi luomalla kokonaan uusi menettely. Seuraavassa direktiivin aiheuttamia muutostarpeita arvioidaan yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993, jäljempänä *yrityssaneerauslaki*) säännöksiin vertaamalla, sillä tämä on havainnollisin tapa ilmaista direktiivin vähimmäisvaikutukset kansallisen lainsäädännön kannalta. Tällä tavoin nähdään myös, miltä osin direktiivi edellyttää yrityssaneerauslaista poikkeavaa sääntelyä ottaen huomioon, että esityksessä ehdotetaan direktiivin täytäntöönpanoa luomalla yrityssaneerauslakiin uhkaavan maksukyvyttömyyden tilanteita varten direktiivin vaatimukset täyttävä varhainen saneerausmenettely.

Direktiivin III osaston säännökset veloista vapautumisesta ehdotetaan pantaviksi täytäntöön yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993, jäljempänä *velkajärjestelylaki*) säännöksiä muuttamalla. Velkajärjestelylakia sovelletaan kaikkiin luonnollisiin henkilöihin riippumatta siitä, ovatko he harjoittaneet aiemmin elinkeinotoimintaa vai eivät. Velkajärjestelylaki ei erottele velallisia sen perusteella, johtuuko velallisen maksukyvyttömyys epäonnistuneesta yritystoiminnasta vai joistain muista syistä. Kunkin direktiivistä aiheutuvan muutostarpeen osalta on harkittava, sovelletaanko sitä kaikkiin velkajärjestelyä hakeviin velallisiin vai ainoastaan velallisiin, joiden velkaantumisen taustalla on yritystoiminnan epäonnistuminen. Tältä osin arviointi sisältyy jaksoon 4.

3.2 I osasto. Yleiset säännökset.

1 artikla. Kohde ja soveltamisala

Artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan direktiivissä vahvistetaan säännöt ennaltaehkäisevien uudelleenjärjestelyjen puitteista, joita voidaan soveltaa taloudellisissa vaikeuksissa oleviin velallisiin, joita koskee todennäköinen maksukyvyttömyys, maksukyvyttömyyden estämiseksi ja velallisen elinkelpoisuuden varmistamiseksi.

Artiklan 2 kohdan mukaan direktiiviä ei sovelleta menettelyihin, jotka koskevat:

- a) direktiivin 2009/138/EY 13 artiklan 1 ja 4 alakohdassa määriteltyjä vakuutus- tai jälleenvakuutusyrityksiä;
- b) asetuksen (EU) N:o 575/2013 4 artiklan 1 kohdan 1 alakohdassa määriteltyjä luottolaitoksia;
- c) asetuksen (EU) N:o 575/2013 4 artiklan 1 kohdan 2 alakohdassa määriteltyjä sijoituspalveluyrityksiä tai 7 alakohdassa määriteltyjä yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä;

- d) asetuksen (EU) N:o 648/2012 2 artiklan 1 alakohdassa määriteltyjä keskusvastapuolia;
- e) asetuksen (EU) N:o 909/2014 2 artiklan 1 alakohdassa määriteltyjä arvopaperikeskuk-
sia;
- f) direktiivin 2014/59/EU 1 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa lueteltuja muita
rahoituslaitoksia ja yhteisöjä;
- g) kansallisen lainsäädännön mukaisia julkisyhteisöjä; ja
- h) luonnollisia henkilöitä, jotka eivät ole yrittäjiä.

Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat jättää tämän direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle 1 kohdassa tarkoitettut menettelyt silloin, kun ne koskevat velallisia, jotka ovat muita kuin 2 kohdassa tarkoitettuja rahoituspalveluja tarjoavia rahoitusyhteisöjä, joihin sovelletaan erityisiä järjestelyjä, joiden mukaan kansallisilla valvonta- tai kriisinratkaisuviranomaisilla on vastaavat laajat valtuudet puuttua niiden asioihin kuin ne valtuudet, joista säädetään unionin ja kansallisessa lainsäädännössä 2 kohdassa tarkoitettujen rahoitusyhteisöjen osalta. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava näistä erityisistä järjestelyistä komissiolle.

Artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat ulottaa 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettujen menettelyjen soveltamisen koskemaan maksukyvyttömiä luonnollisia henkilöitä, jotka eivät ole yrittäjiä. Ne voivat rajata 1 kohdan a alakohdan soveltamisen koskemaan ainoastaan oikeushenkilöitä.

Edellä selostetut 1 artiklan 1–4 kohdan säännökset koskevat saneerauspuitteiston henkilöllistä soveltamisalaa. Yrityssaneerauslain 2 §:n 1 momentin perusteella saneerausmenettelyn kohteena voi olla yksityinen elinkeinonharjoittaja, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö, osuuskunta, asunto-osakeyhtiö tai taloudellista toimintaa harjoittava yhdistys tai säätiö. Elinkeinoharjoittajalla tarkoitetaan yrityssaneerauslaissa myös ammatin taikka maatalouden tai kalastuksen harjoittajaa.

Yrityssaneerailaki täyttää siten direktiivin säännöksistä ilmenevän vähimmäisvaatimuksen siitä, että muita kuin julkisoikeudellisia oikeushenkilöitä on voitava saneerata. Yrityssaneerailain rajausta, jonka mukaan yhdistyksen tai säätiön on harjoitettava taloudellista toimintaa, voidaan pitää direktiivin sallimana, sillä direktiivi ilmentää ajatusta nimenomaan taloudellisen toiminnan saneeraamisesta (esimerkiksi 2 artiklan 1 kohdan 1 alakohta, 4 artiklan 1 kohta ja 5 artiklan 1 kohta, joissa käytetään termiä liiketoiminta).

Siltä osin kuin kysymys on direktiivin ja yrityssaneerailain mukaisten soveltamisalapoikkeusten vertailusta, on lähtökohtana huomattava, että direktiivi on luonteeltaan vähimmäisharmonisoiva. Tämän vuoksi direktiivi ei estä sitä, että jäsenvaltio päättää vapaaehtoisesti soveltaa samaa tai samankaltaista uudelleenjärjestelypuitteistoa myös direktiivin soveltamisalan ulkopuolisiin velallisiin. Sitä vastoin muutostarve seuraa päinvastaisesta tilanteesta, jossa jokin kansallisen lainsäädännön perusteella saneerauskelvoton taho olisi direktiivin mukaan voitava saneerata. Yrityssaneerailain 2 §:n 2 momentin mukaisia soveltamisalapoikkeuksia arvioidaan seuraavassa yksitellen.

Luottolaitoksia koskeva soveltamisalapoikkeus vastaa direktiivin 1 artiklan 2 kohdan b alakohdan säännöstä. Vakuutuslaitokset jäävät soveltamisalan ulkopuolelle 1 artiklan 2 kohdan a ala-

kohdan nojalla. Kun direktiivin soveltamisalan ulkopuolella ovat 1 artiklan 2 kohdan c alakohdan perusteella myös sijoituspalveluyritykset, ei myöskään yrityssaneerauslain 2 §:n 2 momentin 4 kohta ole direktiivin kannalta ongelmallinen.

Lähempää tarkastelua edellyttävät yrityssaneerauslain 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa mainittu eläkelaitos sekä saman momentin 3 kohta, jonka mukaan soveltamisalan ulkopuolelle jää selvitystilassa oleva yhtiö, osuuskunta tai säätiö.

Eläkelaitosten osalta tarkasteluun on otettava erityisesti työntekijän eläkelain (395/2006) 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen työeläkevakuutusyhtiöiden, eläkekassat ja eläkesäätiöt. Niiden voitaneen katsoa kuuluvan 1 artiklan 2 kohdan g alakohdan julkisyhteisöjä koskevan poikkeuksen piiriin, koska säännös jättää liikkumavaraa arvioida yhteisöjen asemaa kansallisen oikeuden valossa (public bodies under national law). Kaikki mainitut eläkelaitokset toteuttavat osaltaan lakisääteistä työntekijöiden eläketurvaa. Työeläkevakuutusyhtiöiden on yksityisoikeudellisesta organisaatiomuodostaan huolimatta katsottu Suomessa kuuluvan välillisen julkisen hallinnon piiriin (ks. esim. PeVL 45/1996 vp s. 3). Työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain (354/1997) 2 §:ssä säädetään työeläkevakuutusyhtiön tehtäväksi harjoittaa sosiaaliturvaan kuuluvaa lakisääteistä eläkevakuutusliikettä hoitamalla lakisääteisen eläketurvan toimeenpanoa. Myös esimerkiksi Tilastokeskuksen tulkinnan mukaan Suomen työeläkejärjestelmä on osa kollektiivista sosiaaliturvajärjestelmää, joka kuuluu luokitella julkisyhteisöihin.

Yrityssaneerauslain 2 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan saneerausmenettelyn kohteena ei voi olla selvitystilassa oleva yhtiö, osuuskunta tai säätiö.

Vaikka direktiivi ei sisällä selvitystilaa koskevaa soveltamisalapoikkeusta, on huomattava, ettei selvitystilaa vireilläolo itsessään leimaa yritystä pysyvästi saneerauskelvottomaksi. Yhteisön oman toimielimen päätöksellä alkanut selvitystila voidaan lopettaa (avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain (389/1988) 5 luvun 14 §, osakeyhtiölain (624/2006, jäljempänä myös OYL) 20 luvun 19 §, osuuskuntalain (421/2013, jäljempänä myös OKL) 23 luvun 19 § ja säätiölain (487/2015) 12 luvun 18 §), minkä jälkeen saneerausmenettely voi jälleen tulla kysymykseen (ks. myös HE 182/1992 vp s. 27). Rekisteriviranomaisen määräämää selvitystilaa puolestaan edeltää korjauskehoitus. Elinkelpoisilla yhteisöillä on siten omalla toiminnallaan mahdollisuus vaikuttaa siihen, että selvitystila voidaan välttää tai lopettaa ja yhteisön toimintaa jatkaa. Jos kuitenkin toiminnan jatkaminen ei esimerkiksi taloudellisista syistä tule kysymykseen tai selvitystila on jo edennyt osakeyhtiölain tai osuuskuntalain edellä mainituissa säännöksissä tarkoitettuun jako-osuuksien suorittamiseen asti, muun muassa direktiivin 4 artiklan 3 kohdan elinkelpoisuudesta sallinee selvitystilaa koskevan soveltamisalapoikkeuksen säilyttämisen.

Direktiivin 1 artiklan 2 kohdan mukaan direktiiviä ei sovelleta henkilöihin, jotka eivät ole yrittäjiä. Saman artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat ulottaa maksukyvyttömiin yrittäjiin sovellettavan veloistavapauttamismenettelyn koskemaan myös luonnollisia henkilöitä, jotka eivät ole yrittäjiä. Koska kysymyksessä on vähimmäisharmonisointiin tähtäävä direktiivi, tämä olisi oikeustila ilman nimenomaista säännöstäkin.

Artiklan 5 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että seuraavat saatavat jätetään 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettujen ennaltaehkäisevien uudelleenjärjestelyjen puitteiden soveltamisalan tai vaikutuksen ulkopuolelle:

- a) nykyisten ja entisten työntekijöiden maksamatta olevat nykyiset ja tulevat saatavat;
- b) elatusapusaatavat, jotka johtuvat perhe-, sukulaisuus-, avio- tai lankoussuhteesta; tai

c) velallisen sopimussuhteen ulkopuolisesta vahingonkorvausvastuusta johtuvat saatavat.

Säännös antaa mahdollisuuden jättää siinä mainittuja saatavia niin saneerausohjelman vaikutuspiiriin kuin ylipäänsä direktiivin mukaisen saneerauspuutteiston, siis myös esimerkiksi 6 artiklassa tarkoitettujen yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämisen, ulkopuolelle. Yrityssaneerauslaissa mainittuja saatavia ei ole suljettu saneerausohjelman vaikutuspiiriin ulkopuolelle, eikä direktiivi velvoita näin tekemäänkään. Perintäkiellon osalta yrityssaneerauslaissa on sen sijaan erityisiä työntekijöiden saatavia ja elatusapusaatavia koskevia säännöksiä, joiden suhdetta direktiiviin käsitellään jäljempänä 6 artiklan yhteydessä.

Artiklan 6 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että ennaltaehkäisevien uudelleenjärjestelyjen puitteet eivät vaikuta kertyneisiin ammatillista lisäeläkettä koskeviin oikeuksiin.

Artiklasta johtuu, että ammatilliset lisäeläkkeet olisi maksettava myös siinä tapauksessa, että lisäeläkettä maksava yritys hakeutuu direktiivissä tarkoitettuun saneerausmenettelyyn. Yrityssaneerauslakiin ei sisälly ammatillisia lisäeläkkeitä koskevaa poikkeusta maksukieltoon, joten kansallista lainsäädäntöä olisi tältä osin muutettava. Hakemuksen vireilletulon jälkeen maksetut ammatilliset lisäeläkkeet ovat puolestaan uutta velkaa, jotka on maksettava yrityssaneerauslain 32 §:n 1 momentin mukaan sitä mukaa kuin ne erääntyvät. Yrityssaneerauslakiin ei sisälly säännöksiä, joiden nojalla ammatillisia lisäeläkkeitä koskeviin oikeuksiin voitaisiin muutoin puuttua.

2 artikla. Määritelmät.

Direktiivin määritelmäsäännöksiä käsitellään pääsääntöisesti vasta jäljempänä asianomaisten artiklojen yhteydessä. Uudelleenjärjestelyn määritelmä on kuitenkin selkeyden vuoksi tarkoituksenmukaisempaa käsitellä jo tässä yhteydessä. Lisäksi tässä yhteydessä käsitellään mikro- sekä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmää.

Direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 1 alakohdan mukaan uudelleenjärjestelyllä tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla pyritään velallisen liiketoiminnan uudelleenjärjestelyyn ja joihin kuuluu velallisen varojen (i) ja velkojen (ii) koostumuksen, ehtojen tai rakenteen tai velallisen pääomarakenteen minkä tahansa muun osan muuttaminen (iii), kuten varojen tai yrityksen osien myynti (i ja iv) ja, jos kansallisessa lainsäädännössä niin säädetään, yrityksen myynti toimintaa jatkavana yrityksenä (iv) sekä tarvittavat toiminnalliset muutokset (v), tai näiden yhdistelmä.

Säännös on merkityksellinen saneerauskeinojen kannalta. Seuraavassa tarkastellaan yrityssaneerauslain vastaavuutta edellä numeroitujen, direktiivin edellyttämien saneerauskeinojen kanssa.

(i) Yrityssaneerauslain 42 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan saneerausohjelmassa tulee määrätä velallisen varoja koskevista toimenpiteistä ja järjestelyistä, kuten varojen säilyttämisestä velallisella, niiden rahaksi muuttamisesta tai luovuttamisesta, rahaksimuutto- tai luovutustavasta sekä täten saaduista tai odotettavissa olevista tuotoista.

(ii) Yrityssaneerauslain 42 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan saneerausohjelmassa tulee määrätä saneerausvelkoja koskevista järjestelyistä.

(iii) Yrityssaneerauslain 42 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan saneerausohjelmassa tulee määrätä ohjelman rahoituksesta. Yrityssaneerauslain esitöiden mukaan yhtiön tervehdyttäminen saattaa vaatia muutoksia esimerkiksi yrityksen pääoma- tai rahoitusrakenteessa. Esimerkiksi

velan muuntaminen osakkeiksi (velkakonversio) voidaan toteuttaa osakeyhtiölain säännösten mukaisesti. Direktiivistä ei voida johtaa jäsenvaltioille mitään erityisiä velkoiteita velkakonversion suhteen. Tämä johtuu osaltaan siitä, että osakkeenomistajat on 2 artiklan 1 kohdan 2 alakohdan nojalla sallittua jättää tahojen ulkopuolelle, joiden oikeuksiin saneerausohjelma vaikuttaa, ja toisaalta siitä, että osakkeenomistajien oikeuksiin vaikuttavat saneeraustoimenpiteet on 12 artiklan ja sen tulkintaa selostavan johdanto-osan kappaleen 57 viimeisen virkkeen nojalla sallittua säilyttää yhtiökokouksen päätäntävällässä, kunhan päätöksentekoon ei sovelleta kohtuuttoman korkeita enemmistövaatimuksia. Lisäksi edellä selostetussa johdanto-osan kappaleessa 2 on selvennetty sitä, että velkakonversioon saadaan soveltaa kansallisia lisätakeita vastaavasti kuin esimerkiksi työoikeudellisten saneeraustoimenpiteiden osalta on sallittua soveltaa kansallisia työoikeuden vaatimuksia. Näin on siitä huolimatta, että pääomarakenteen muutokset ja toiminnalliset muutokset ovat sinänsä 2 artiklan 1 kohdan 1 alakohdan mukaan sellaisia (ylätason) toimenpiteitä, jotka kuuluvat direktiivin mukaisen saneerauspuutteiston keinovalikoimaan.

(iv) Yrityssaneerauslain 42 §:n 4 momentissa todetaan, että jos ohjelman mukaan velallisyrittäjä, sen liiketoiminta tai varallisuus taikka osa näistä luovutetaan toiminnallisena kokonaisuutena, ohjelmasta tulee ilmetä luovutustapa, luovutusehdot ja luovutuksensaaja, mikäli tämä on tiedossa.

(v) Yrityssaneerauslain 42 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan saneerausohjelmassa tulee määrätä siitä, onko velallisen toimintaa tarkoitus jatkaa ja missä laajuudessa, sekä tähän mahdollisesti liittyvistä yritysmuodon, yhtiöjärjestyksen, sääntöjen tai yhtiösopimuksen taikka yrityksen organisaation muutoksista. Lisäksi 42 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan saneerausohjelmassa tulee määrätä henkilöstöä koskevista järjestelyistä.

Suomen yrityssaneerauslaki ja -käytäntö sisältävät siten direktiivissä mainitut saneerauskeinot. Jo yrityssaneerauslain esitöissä on tuotu esiin, ettei saneerauksessa voi olla kysymys pelkästään yrityksen velkoja koskevista järjestelyistä, vaan niiden ohella toimenpiteistä, joilla puututaan vaikeuksien syihin ja pyritään luomaan yritykselle kestäviä toimintaedellytyksiä. Poissuljettua ei kuitenkaan ole, että velkajärjestely jää käytännössä ainoaksi saneerauskeinoksi, jos esimerkiksi liiketoiminnan uudelleen organisointi on toteutettu vapaaehtoisesti menettelyn ulkopuolella ja vain velkajärjestelyn toteuttaminen edellyttää tuomioistuimen päätöstä. Esitöiden mukaan yrityksen tervehdyttäminen saattaa vaatia muutoksia esimerkiksi yrityksen liiketoiminnan sisällössä tai laajuudessa, tuotantotavassa, investointisuunnitelmissa, henkilöstössä taikka pääoma- tai rahoitusrakenteessa. Myös yrityksen tai sen osan luovutus tai sulautuminen toiseen yritykseen voi tarjota ratkaisun ongelmiin. Esitöiden mukaan (HE 182/1992 vp s. 42) laissa ei ole mahdollista eikä tarpeellista pyrkiä yksilöimään sitä, minkälaiset toimenpiteet voivat tulla kysymykseen yrityksen perusongelmien ratkaisemiseksi. Käytettävissä oleva keinovalikoima löytyy siksi vain osaksi yrityssaneerauslaista.

Direktiivin 2 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaan mikroyritysten sekä pienten ja keski suurten yritysten (”mikro- ja pk-yritykset”) käsite on ymmärrettävä siten, kuin ne on määritelty kansallisessa lainsäädännössä.

Johdanto-osan kappaleen 18 mukaan mikro- ja pk-yrityksiä määritellään jäsenvaltiot voisivat ottaa asianmukaisesti huomioon Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/34/EU tai mikroyritysten sekä pienten ja keski suurten yritysten määritelmästä 6 päivänä toukokuuta 2003 annetun komission suosituksen.

Johdanto-osan kappaleessa mainitun Euroopan parlamentin ja neuvoston tietäntyyppisten yritysten vuositilinpäätöksistä, konsernitilinpäätöksistä ja niihin liittyvistä kertomuksista, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/43/EY muuttamisesta ja neuvoston direktiivien 78/660/ETY ja 83/349/ETY kumoamisesta annetun direktiivin 2013/34/EU määritelmiä on Suomessa pantu täytäntöön kirjanpitolaille (1336/1997).

3 artikla. Varhaisvaroitusvälineet ja tiedonsaanti.

Artiklassa asetetaan jäsenvaltioille velvoite varmistaa, että velallisilla on käytettävissään ainakin yksi selkeä ja läpinäkyvä varhaisvaroitusväline, jonka avulla voidaan havaita maksukyvyttömyyden todennäköisyyteen mahdollisesti johtavia seikkoja ja joka voi ilmaista velallisille, että toimenpiteisiin on ryhdyttävä viipymättä. Artikla sisältää myös esimerkkejä välineistä ja velvoittaa jäsenvaltioita asettamaan tiedon kyseisistä välineistä saataville.

Yritykset hakeutuvat yrityssaneeraukseen usein liian myöhään, kun liiketoimintaa ei kyetä enää tervehdyttämään. Tällöin yrityssaneerauksen onnistumisen edellytykset ovat heikot. Varsinkin mikro- ja pk-yrityksillä arvioidaan olevan hankaluuksia tunnistaa ajoissa taloudelliseen tilanteeseensa liittyviä riskitekijöitä ja niihin saatavilla olevia apukeinoja. Direktiivissä tarkoitettuja varhaisvaroitusvälineitä velallisten avuksi on siis tarpeen kehittää. Direktiivin 3 artikla pannaan täytäntöön vuoden 2021 aikana käynnistyneellä työ- ja elinkeinoministeriön ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten Early Warning -palvelulla.

Early Warning -toiminnan tavoitteena on, että kriisissä olevalle mikro- ja pk-yritykselle olisi tarjolla riippumatonta, luottamuksellista ja maksutonta apua ja tukea. Kannattavia mikro- ja pk-yrityksiä pyritään auttamaan talous- ja maksuvaikeuksien yli takaisin kasvupolulle tai vaihtoehtoisesti lopettamaan kannattamattomaksi todettu yritystoiminta nopeasti, tehokkaasti ja mahdollisimman pienin lisäkustannuksin. Palvelu auttaa yrityksen talouden suunnittelussa ja ongelmien ratkaisemisessa. Ennakoivalla toiminnalla pyritään ennaltaehkäisemään yritysten talous- ja maksuvaikeuksia tai ainakin auttamaan niitä tunnistamaan vaikeudet ajoissa ja hakemaan apua.

Palvelu muodostuu valtakunnallisesta puhelinpalvelusta ja siihen kiinteästi kytkeytyvistä alueellisista palveluista. Ne yhdessä muodostavat valtakunnallisesti kattavan talousneuvontaverkoston. Toiminnan tavoitteena on myös vaikuttaa konkurssiin liittyvään yleiseen asenneilmapiiriin hälventämällä niihin liittyvään häpeää. Yritystoiminnan tervehdyttämismahdollisuuksien kannalta on olennaista, että yrityssaneerausta haetaan niin aikaisin, että yritystoiminta on vielä mahdollista tervehdyttää. Toimiva ja riittävästi resursoitu Early Warning -järjestelmä on käytännössä edellytys sille, että yritykset hakeutuvat saneerausmenettelyyn ajoissa ja voivat hyödyntää varhaista saneerausmenettelyä.

3.3 II osasto. Ennaltaehkäisevien uudelleenjärjestelyjen puitteet.

1 luku. Ennaltaehkäisevien uudelleenjärjestelyjen puitteiden saatavuus.

4 artikla. Ennaltaehkäisevien uudelleenjärjestelyjen puitteiden saatavuus.

Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että kun maksukyvyttömyys näyttää todennäköiseltä, velallisilla on käytettävissään ennaltaehkäisevien uudelleenjärjestelyjen puitteet, joiden avulla ne voivat toteuttaa uudelleenjärjestelyt välttääkseen maksukyvyttö-

myyden ja varmistaakseen elinkelpoisuutensa, sanotun kuitenkin rajoittamatta muita ratkaisuja maksukyvyttömyyden välttämiseksi ja näin suojella työpaikkoja ja jatkaa liiketoimintaa. Säännöksessä tarkoitettu maksukyvyttömyyden todennäköisyys saadaan 2 artiklan 2 kohdan a alakohdan nojalla määrittää kansallisesti. Myös maksukyvyttömyyden käsite määräytyy saman kohdan b alakohdan mukaan kansallisesti.

Yrityssaneerauslain 1 §:n 1 momentin mukaan taloudellisissa vaikeuksissa olevan velallisen jatkamiskelpoisen yritystoiminnan tervehtymiseksi taikka sen edellytysten turvaamiseksi ja velkajärjestelyjen aikaansaamiseksi voidaan ryhtyä yrityssaneerauslain mukaiseen saneerausmenettelyyn. Menettelyssä voidaan tuomioistuimen vahvistamalla saneerausohjelmalla määrätä velallisen toimintaa, varallisuutta ja velkoja koskevista toimenpiteistä. Yrityssaneerauslain 6 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan saneerausmenettely voidaan aloittaa, jos velallista uhkaa maksukyvyttömyys. Uhkaavalla maksukyvyttömyydellä tarkoitetaan 3 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan sitä, että velallinen on vaarassa tulla maksukyvyttömäksi. Lain esitöissä uhkaavaa maksukyvyttömyyttä on kuvattu muun muassa siten, että velallisen taloudellisen tilanteen ja siihen vaikuttavien seikkojen perusteella voidaan ennakoida, että velalliseen kohdistuu konkreettinen maksukyvyttömyyden riski jollakin näköpiirissä olevalla aikavälillä, jollei saneeraus-toimenpiteisiin ryhdytä. (HE 182/1992 vp s. 21 ja 62)

Edellä mainitut säännökset täyttävät direktiivin 4 artiklan 1 kohdan mukaiset vaatimukset siitä, että velallisella on oltava pääsy saneeraukseen, kun maksukyvyttömyys näyttää todennäköiseltä. Velallisen hakiessa saneerauksen aloittamista uhkaavan maksukyvyttömyyden perusteella ei 6 §:stä johdu menettelyn aloittamiselle lisäedellytyksiä. Yrityssaneerauslain 7 §:n mukaisia esteperusteita käsitellään seuraavassa erikseen.

Saneerauspuutteistoon pääsyn edellytykset ja esteet

Direktiivi sallii ainoastaan seuraavat rajoittimet II osaston mukaiseen saneerauspuutteistoon pääsulle:

- 1 artiklan mukaiset henkilöllistä soveltamisalaa koskevat rajoitukset, joita on käsitelty edellä
- 4 artiklan 1 kohdan säännös, jonka mukaan saneerauspuutteiston on oltava käytettävissä silloin, kun maksukyvyttömyys näyttää todennäköiseltä (likelihood of insolvency, jonka merkitys saadaan määrittää kansallisesti)
- 4 artiklan 2 kohdan jäsenvaltio-optio rajoittaa saneerauspuutteistoon pääsyä, jos velallinen on tuomittu kirjanpitovelvoitteiden vakavasta rikkomisesta
- 4 artiklan 3 kohdan jäsenvaltio-optio säättää elinkelpoisuustestistä
- 4 artiklan 4 kohdan jäsenvaltio-optio rajoittaa samaa velallista koskevien saneerausmenettelyjen lukumäärää
- 4 artiklan 7 kohta, jonka mukaan riittää, että saneerauspuutteisto on käytettävissä velallisen hakemuksesta

Seuraavassa tarkastellaan yrityssaneerauslain 7 §:n mukaisia esteperusteita siitä näkökulmasta, löytyykö direktiivistä peruste niiden säilyttämiselle.

Yrityssaneerauslain 7 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan saneerausmenettelyä ei voida aloittaa, jos velallinen on maksukyvytön ja on todennäköistä, että maksukyvyttömyyttä ei saneerausohjelman avulla voida poistaa tai että sen uusiutumista ei voida torjua muuten kuin lyhytaikaisesti.

Direktiivi ei koske maksukyvyttömyystilanteessa aloitettavaa saneerausta (4 artiklan 1 kohta) eikä siten vaikuta yrityssaneerauslain 7 §:n 1 momentin 1 kohtaan.

Yrityssaneerauslain 7 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan saneerausmenettelyä ei voida aloittaa, jos on todennäköistä, että velallisen varat eivät riitä saneerausmenettelystä aiheutuvien kustannusten kattamiseen eikä kukaan muu ole sitoutunut vastaamaan näistä kustannuksista.

Yrityssaneerauslain 7 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla menettelyä ei voida myöskään aloittaa, jos on todennäköistä, että velallinen ei kykene maksamaan menettelyn alkamisen jälkeen syntyviä velkoja.

Direktiivin 4 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säilyttää tai ottaa käyttöön kansallisen lainsäädännön mukaisen elinkelpoisuustestin edellyttäen, että testin tarkoituksena on sulkea menettelyn ulkopuolelle velalliset, joilla ei ole elinkelpoisuusnäkyviä, ja että testi voidaan suorittaa ilman vahinkoa velallisen omaisuudelle. Mainitut yrityssaneerauslain 7 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdan säännökset mahtuvat direktiivin salliman elinkelpoisuustestin piiriin, sillä säännösten tarkoituksena on sulkea menettelyn ulkopuolelle velalliset, joilla ei ole elinkelpoisuusnäkyviä. Johdanto-osan kappaleen 26 mukaan vaatimus siitä, että testi on suoritettava ilman vahinkoa velallisen omaisuudelle, voisi tarkoittaa muun muassa yksittäisten täytäntöönpanotoimien väliaikaisen keskeytyksen myöntämistä tai testin suorittamista ilman aiheutonta viivytystä. On ilmeistä, että Suomen lainsäädäntö toteuttaa ainakin jommankumman näistä esimerkeistä, sillä yrityksen saneerausta koskeva asia on lain 68 §:n mukaan käsiteltävä asian edellyttämällä joutuisuudella ja myös väliaikainen kiello on 22 §:n mukaan käytettävissä, jos siihen harkitaan olevan tarvetta. Johdanto-osan kappaleen mukaan vaatimus ei tarkoita sitä, ettei velalliselle saisi aiheutua kustannuksia elinkelpoisuutensa osoittamisesta. Yrityssaneerauksen hakija kantaa hakemuksesta aiheutuvat kulut, mukaan lukien hakemukseen tarvittavista yrityksen tilaa ja saneerauskelpoisuutta osoittavista selvityksistä aiheutuvat kustannukset. Direktiivistä ei aiheudu tälle estettä.

Yrityssaneerauslain 7 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan menettelyä ei voida aloittaa, jos on perusteltua syytä olettaa, että hakemuksen pääasiallisena tarkoituksena on velkojan perintätoimien estäminen tai muu velkojan taikka velallisen oikeuden loukkaaminen. Esitöiden mukaan säännöksen tarkoituksena on saneerausmenettelyn väärinkäytön torjuminen, millä tarkoitetaan sitä, että velallisen pääasiallisena tarkoituksena ei ole saneerausohjelman aikaansaaminen ja perintäkiellon voimaan saattaminen saneerausedellytysten turvaamiseksi, vaan nimenomaan velkojan perintätoimien estäminen ainakin tilapäisesti. Edelleen esitöiden mukaan velallisen ollessa hakijana voivat etenkin velallisen tai yrityksen omistajien tai johdon aikaisempi käyttäytyminen velkojia kohtaan tai näiden käyttäytyminen menettelyn aloittamisen jälkeen olla perusteena säännöksessä tarkoitettulle epäilylle siitä, että hakemuksen ensisijaisena motiivina on perintäkiellon aikaansaaminen eikä vakavamielinen pyrkimys yrityksen tervehdyttämiseen pitkän tähtäimen toimintaedellytysten turvaamiseksi. Esimerkiksi ilmeisen perusteeton velkojan saatavan kiistäminen tai muu hakemusta edeltänyt menettely, jolla velallinen on pyrkinyt välttämään velkojan oikeutettuja toimia selvän saatavan perimiseksi, voi olla riittävä syy olettaa, että hakemuksen pääasiallisena tarkoituksena on perintätoimien estäminen, varsinkin jos ei ole näyttöä siitä, että velallinen on jo uskottavalla tavalla valmistellut tai valmistelemissa suunnitelmallista ohjelmaa saneeraus- ja velkajärjestelyiksi. (HE 182/1992 vp s. 67)

Selostettu esteperuste on sekä sanamuodoltaan että esitöissä annettujen soveltamisesimerkkien valossa laaja. Direktiivistä ei löydy säännökselle sellaista vastinparia, joka oikeuttaisi saneerauspuutteistoon pääsyn epäämisen, sillä säännöksessä ei ole kysymys esimerkiksi elinkelpoisuusarviosta. Tältä osin direktiivi edellyttää lainsäädännön muuttamista varhaisen saneerausmenettelyn osalta.

Yrityssaneerauslain 7 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan saneerausmenettelyä ei voida aloittaa, jos on perusteltua syytä olettaa, että saneerausohjelman aikaansaamiselle tai vahvistamiselle ei ole edellytyksiä. Esitöiden mukaan tällainen tilanne voi olla käsillä esimerkiksi, jos jo ennalta on ilmeisen selvää, että velallinen perustellusta syystä ei nauti sellaista vähimmäisluottamusta velkojien taholta, joka olisi välttämätön saneerausohjelman vahvistamisedellytysten täyttymiseksi, taikka että saneerausohjelman vahvistamiselle on velallisen tai velallisyrittäjän omistajan tai johdon rikoksiin perustuva este (HE 182/1992 vp s. 68). Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että arvioitaessa, onko olemassa edellytyksiä vahvistamiskelpoisen saneerausohjelman aikaansaamiselle, ei voida suoraviivaisesti lähteä sellaisesta olettamuksesta, että menettelyn aloittamista vastustaneet tai puoltaneet velkojat tulisivat suhtautumaan samalla tavoin myös mahdollisesta saneerausohjelmasta äänestettäessä. Huomiota on kiinnitettävä lausumassa esitettyihin perusteisiin, joilla saneeraushakemusta on vastustettu (Pauliine Koskelo: Yrityssaneeraus, Helsinki 1994 s. 107–108).

Direktiivistä ei ole löydettävissä perustetta, jonka nojalla yrityssaneerauslain 7 §:n 1 momentin 5 kohdan mukainen esteperuste voitaisiin pitää voimassa uhkaavan maksukyvyttömyyden tilanteessa. Siten direktiivi edellyttää tältäkin osin lainsäädännön muuttamista.

Yrityssaneerauslain 7 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan menettelyä ei voida aloittaa, jos velallisen kirjanpito on olennaisesti puutteellinen tai virheellinen, paitsi jos osoitetaan, että kirjanpito voidaan vaikeuksitta saattaa asianmukaiseen ja luotettavaan tilaan.

Direktiivin 4 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että velalliset, jotka ovat saaneet tuomion kansallisen lainsäädännön mukaisten kirjanpitovelvoitteiden vakavasta rikkomisesta, saavat käyttää ennaltaehkäisevien uudelleenjärjestelyjen puitteita vasta sitten, kun kyseiset velalliset ovat toteuttaneet asianmukaiset toimenpiteet korjatakseksi seikat, jotka olivat tuomion perusteina, jotta velkojille voidaan antaa tarvittavat tiedot päätöksentekoa varten uudelleenjärjestelyä koskevien neuvottelujen aikana.

Johdanto-osan kappaleen 27 mukaan se, että jäsenvaltio voi rajoittaa uudelleenjärjestelyjen puitteisiin pääsyä niiden velallisten osalta, jotka ovat saaneet tuomion kirjanpitovelvoitteiden vakavasta rikkomisesta, ei saisi estää jäsenvaltioita rajoittamasta ennaltaehkäiseviin uudelleenjärjestelypuitteisiin pääsyä velallisilta, joiden kirjanpito on siinä määrin epätäydellistä tai puutteellista, että velallisten liiketoiminnan ja taloudellisen tilanteen todentaminen on mahdotonta.

Yrityssaneerauslain 7 §:n 1 momentin 6 kohta on direktiivin mukainen, sillä johdanto-osan kappaleesta 27 ilmenevin tavoin mahdollisuudet evätä saneerauspuutteistoon pääsy kirjanpitovelvoitteiden rikkomisen perusteella eivät rajoitu pelkästään kapea-alaiseen 4 artiklan 2 kohdan säännökseen.

Yrityssaneerauslain 7 §:n 2 momentin mukaan, ellei erityisiä vastasyitä ole, saneerausmenettelyä ei voida aloittaa, jos:

- 1) velallisen tai jonkun velallisen puolesta toimineen syyksi on luettu saneerausmenettelyn kohteena olevassa toiminnassa tehty rikoslain 39 luvun 1–3 tai 6 §:ssä tarkoitettu velal-

lisen rikos taikka kirjanpitorikos tai törkeä kirjanpitorikos taikka hän on syytteessä tällaisesta rikoksesta tai on perusteltua syytä epäillä hänen syyllistyneen tällaiseen rikokseen;

- 2) velallinen, velallisyhtiön henkilökohtaisesti vastuunalainen yhtiömies tai velallisyhtiön johtoon kuuluva henkilö on saneerausmenettelyn kohteena olevassa toiminnassa rikkonut liiketoimintakiellon tai on syytteessä tällaisesta rikoksesta taikka on perusteltua syytä epäillä hänen syyllistyneen tällaiseen rikokseen; tai
- 3) velallinen, velallisyhtiön henkilökohtaisesti vastuunalainen yhtiömies tai velallisyhtiön johtoon kuuluva henkilö on syyllistynyt tai on perusteltua syytä epäillä hänen syyllistyneen menettelyyn, jonka perusteella hänet voitaisiin määrätä liiketoimintakieltoon.

Direktiivistä ei ole löydettävissä perustetta, jonka nojalla yrityssaneerauslain 7 §:n 2 momentin mukaiset esteperusteet voitaisiin pitää voimassa uhkaavan maksukyvyttömyyden tilanteessa.

Artiklan 2 ja 3 kohtia on jo käsitelty edellä asiayhteyksissään. Näistä 2 kohta ei ole Suomen kannalta käytännössä merkityksellinen, kun taas 3 kohta mahdollistaa eräiden esteperusteiden säilyttämisen.

Artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat rajoittaa niiden kertojen määrää, jolloin velallinen voi käyttää tässä direktiivissä säädettyjä ennaltaehkäisevien uudelleenjärjestelyjen puitteita tietyn ajanjakson aikana. Yrityssaneerauslaissa ei ole kyseisiä rajoituksia. Artiklan 4 kohta ei velvoita jäsenvaltioita lainsäädännön muuttamiseen.

Artiklan 5 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan direktiivissä säädetyt ennaltaehkäisevien uudelleenjärjestelyjen puitteet voivat muodostua yhdestä tai useammasta menettelystä, toimenpiteestä tai säännöksestä, joista jotkin voidaan toteuttaa tuomioistuimen ulkopuolella, sanotun kuitenkin vaikuttamatta muihin kansallisen lainsäädännön mukaisiin uudelleenjärjestelyjen puitteisiin.

Artiklan 5 kohdan toisen alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että uudelleenjärjestelyn puitteissa annetaan velallisille ja asianosaisille osapuolille tässä osastossa säädetty oikeudet ja takeet johdonmukaisella tavalla.

Artiklan 5 kohta antaa jäsenvaltiolle mahdollisuuden erilaisiin perusratkaisuihin direktiivin täytäntöön panemiseksi. Mahdollista on esimerkiksi muuttaa yrityssaneerauslaki kokonaisuudessaan vastaamaan direktiivin vaatimuksia taikka luoda kokonaan uusi menettely. Mahdollista on niin ikään lisätä direktiivin vaatimuksia toteuttavat erityissäännökset yrityssaneerauslakiin siten, että velallinen voi hakeutua saneerattavaksi joko voimassa olevien säännösten tai direktiivin vaatimukset toteuttavien täydentävien erityissäännösten mukaan.

Artiklan 6 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat antaa säännöksiä, joilla rajoitetaan lainkäyttö- tai hallintoviranomaisten osallistuminen ennaltaehkäisevien uudelleenjärjestelyjen puitteissa tilanteisiin, joissa se on välttämätöntä ja oikeasuhteista, kuitenkin siten, että turvataan asianosaisten osapuolten ja asiaankuuluvien sidosryhmien oikeudet. Artiklan 6 kohta ei velvoita jäsenvaltioita lainsäädännön muuttamiseen.

Artiklan 7 kohdan mukaan direktiivissä säädettyjen ennaltaehkäisevien uudelleenjärjestelyjen puitteiden on oltava käytettävissä velallisten hakemuksesta.

Yrityssaneerauslain 5 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan hakemuksen voi tehdä velallinen, eikä 6 §:ssä ole lisäedellytyksiä saneerausmenettelyn aloittamiselle silloin, kun velallinen hakee saneerausmenettelyn aloittamista uhkaavan maksukyvyttömyyden perusteella. Voimassa oleva lainsäädäntö vastaa artiklan 7 kohtaa.

Artiklan 8 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat myös säätää, että direktiivin mukaiset ennaltaehkäisevien uudelleenjärjestelyjen puitteet ovat käytettävissä myös velkojien ja työntekijöiden edustajien pyynnöstä velallisen suostumuksella. Jäsenvaltiot voivat rajoittaa tämän velallisen hyväksyntää koskevan vaatimuksen tilanteisiin, joissa velalliset ovat mikro- ja pk-yrityksiä.

Yrityssaneerauslain 5 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan hakemuksen saneerausmenettelystä voi tehdä velkoja tai useampi velkoja yhdessä, ei kuitenkaan velkoja, jonka saatava on riittävä perusteeltaan tai olennaiselta osin määrältään taikka muusta syystä epäselvä. Hakemuksen voi 1 momentin 3 kohdan mukaan tehdä myös se, jolle velallisen maksukyvyttömyys muun seikan kuin osakkuuden vuoksi todennäköisesti tulisi aiheuttamaan saamisoikeuteen perustuvia taloudellisia menetyksiä.

Yrityssaneerauslain 6 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla saneerausmenettely voidaan aloittaa normaalia lievemmin edellytyksin, jos vähintään kaksi velkojaa, joiden yhteenlasketut saatavat edustavat vähintään viidennestä velallisen tunnetuista veloista ja jotka eivät ole takaisinsaanista konkurssipesään annetun lain (758/1991) 3 §:ssä tarkoitettuja velallisen läheisiä, tekevät velallisen kanssa yhdessä hakemuksen tai ilmoittavat puoltavansa velallisen hakemusta.

Yrityssaneerauslain 6 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan saneerausmenettely voidaan aloittaa, jos velallista uhkaa maksukyvyttömyys. Yrityssaneerauslain 6 §:n 2 momentin mukaan uhkaavan maksukyvyttömyyden perusteella saneerausmenettely voidaan velkojan tai todennäköisen velkojan hakemuksesta aloittaa kuitenkin vain, jos se on tarpeen hakijan huomattavan taloudellisen edun turvaamiseksi tai sen vaarantumisen torjumiseksi.

Yrityssaneerauslain 5 §:n 2 kohta, 6 §:n 1 momentin 2 kohta ja 6 §:n 2 momentti mahdollistavat yhdessä luettuina sen, että velkoja voi ilman velallisen suostumusta tehdä saneerausmenettelyn aloittamiseen johtavan hakemuksen uhkaavan maksukyvyttömyyden tilanteessa, kunhan saneerausmenettely on tarpeen hakijan huomattavan taloudellisen edun turvaamiseksi tai sen vaarantumisen torjumiseksi. Tämä on direktiivin vastaista, sillä direktiivi edellyttää, että velallinen joko tekee hakemuksen tai antaa aina vähintään suostumuksensa velkojan tekemälle hakemukselle.

Direktiivi edellyttää kansallisen lainsäädännön muuttamista varhaisen saneerausmenettelyn osalta joko siten, että hakijalegitimaatio on ainoastaan velallisella itsellään, tai siten, että velkojan hakijalegitimaatioon liitetään kaikissa tilanteissa vaatimus velallisen suostumuksesta.

Voimassa olevan lain mukaan työntekijöiden edustajalla ei ole oikeutta tehdä saneeraushakemusta. Direktiivi ei velvoita jäsenvaltioita lainsäädännön muuttamiseen tältä osin.

2 luku. Ennaltaehkäiseviä uudelleenjärjestelyjä koskevien neuvottelujen helpottaminen.

5 artikla. Velallisen määräysvalta omaisuuteensa.

Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että velalliset, jotka aloittavat ennaltaehkäisevän uudelleenjärjestelymenettelyn, saavat pitää täydellisen tai ainakin osittaisen määräysvallan omaisuuteensa ja päivittäiseen liiketoimintaansa.

Yrityssaneerauslain 29 §:n 1 momentin mukaan velallisella säilyy menettelyn alkamisen jälkeenkin valta lähtökohtaisesti määrätä omaisuudestaan ja toiminnastaan, mikäli yrityssaneerauslaissa ei toisin säädetä. Kyseiset poikkeukset eivät ole ristiriidassa direktiivin kanssa. Yrityssaneerailaki vastaa artiklan 1 kohtaa.

Artiklan 2 kohdan mukaan lainkäyttö- tai hallintoviranomainen tarvittaessa päättää uudelleenjärjestelyselvittäjän määräämisestä tapauskohtaisesti, lukuun ottamatta tiettyjä olosuhteita, joissa jäsenvaltiot voivat edellyttää selvittäjän määräämistä aina.

Direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 12 alakohdan mukaan uudelleenjärjestelyselvittäjällä tarkoitetaan henkilöä tai elintä, jonka lainkäyttö- tai hallintoviranomainen on määrännyt toteuttamaan erityisesti yhden tai useamman seuraavista tehtävistä:

- a) velallisen tai velkojien avustaminen uudelleenjärjestelyohjelman laatimisessa tai sitä koskeissa neuvotteluissa;
- b) velallisen toiminnan valvonta uudelleenjärjestelyohjelmaa koskevien neuvottelujen aikana ja siitä raportointi lainkäyttö- tai hallintoviranomaiselle;
- c) velallisen omaisuuserien tai liiketoiminnan ottaminen osittaiseen määräysvaltaan neuvottelujen ajaksi.

Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että uudelleenjärjestelyselvittäjä määrätään avustamaan velallista ja velkojia ohjelman laatimisessa ja sitä koskeissa neuvotteluissa ainakin seuraavissa tapauksissa:

- a) kun lainkäyttö- tai hallintoviranomainen on myöntänyt 6 artiklan 3 kohdan mukaisesti yksittäisten täytäntöönpanotoimien yleisen keskeyttämisen ja lainkäyttö- tai hallintoviranomainen päättää, että tällainen uudelleenjärjestelyselvittäjä tarvitaan turvaamaan osapuolten edut;
- b) kun lainkäyttö- tai hallintoviranomaisen on vahvistettava uudelleenjärjestelyohjelma menettelyllä, jossa eri mieltä olevat velkojaryhmät pakotetaan uudelleenjärjestelyyn 11 artiklan mukaisesti; tai
- c) kun velallinen tai velkojien enemmistö pyytää sitä edellyttäen, että viimeksi mainitussa tapauksessa velkojat huolehtivat uudelleenjärjestelyselvittäjän kuluista.

Johdanto-osan kappaleen 30 mukaan uudelleenjärjestelyselvittäjän määräämisen joko valvomaan velallisen toimintaa tai ottamaan osittain määräysvaltaansa päivittäinen liiketoiminta ei pitäisi olla pakollista kaikissa tapauksissa, vaan se olisi tehtävä tapauskohtaisesti asian olosuhteiden tai velallisen erityistarpeiden perusteella. Jäsenvaltioiden olisi kuitenkin voitava määrittää, että uudelleenjärjestelyselvittäjän määrääminen on aina tarpeen tietyissä olosuhteissa, kuten silloin, kun velallisen hyväksi on hyväksytty yksittäisten täytäntöönpanotoimien yleinen keskeyttäminen, kun uudelleenjärjestelyohjelma on tarpeen vahvistaa pakottamalla ohjelmaa vastustaneet velkojaryhmät uudelleenjärjestelyyn, kun uudelleenjärjestelyohjelma sisältää työntekijöiden oikeuksiin vaikuttavia toimenpiteitä tai kun velallinen tai velallisen johto on toiminut liikesuhteissaan rikollisesti, vilpillisesti tai vahingollisesti.

Johdanto-osan kappaleen 31 mukaan jäsenvaltioiden olisi säädettävä, että uudelleenjärjestelyselvittäjän määrääminen on pakollista osapuolten avustamiseksi uudelleenjärjestelyohjelman laatimisessa ja neuvottelemisessa, kun lainkäyttö- tai hallintoviranomainen myöntää velalliselle

yksittäisten täytäntöönpanotoimien yleisen keskeyttämisen, edellyttäen, että tällaisessa tapauksessa selvittäjää tarvitaan turvaamaan osapuolten edut, kun lainkäyttö- tai hallintoviranomaisen on vahvistettava uudelleenjärjestelyohjelma pakottamalla eri mieltä olevat velkojaryhmät uudelleenjärjestelyyn, kun velallinen on sitä pyytänyt tai kun velkojen enemmistö pyytää sitä, edellyttäen, että velkojat huolehtivat selvittäjän kustannuksista.

Yrityssaneerauslain 8 §:n 1 momentin mukaan tuomioistuimen on määrättävä selvittäjä. Lain 71 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan päättäessään saneerausmenettelyn aloittamisesta tuomioistuimen tulee määrätä selvittäjä siten kuin 83 §:ssä säädetään, jollei 90 §:stä johdu muuta. Lain 83 §:n mukaan selvittäjä määrätään saneerausmenettelyn aloittamisesta päätettäessä velkojan tai velallisen esityksestä. Jollei hyväksymiskelpoista esitystä ole, tuomioistuimen on määrättävä selvittäjäksi tehtävään soveltuva ja halukas henkilö. Lain 90 §:n 1 momentin mukaan kun velallinen on tehnyt hakemuksen saneerausmenettelyn aloittamisesta, selvittäjä voidaan jättää määräämättä, jos kukaan ei ole tehnyt esitystä selvittäjän määräämisestä tai muuten vaatinut sitä. Kun hakemuksen on tehnyt velkoja, selvittäjä voidaan jättää määräämättä, jos velallisen tunnetuille velkojille ennen menettelyn aloittamista koskevan päätöksen tekemistä varataan tilaisuus määrääjässä antaa asiassa kirjallinen lausuma eikä kukaan vaadi selvittäjän määräämistä. Menettelyn alettua selvittäjä voidaan määrätä velkojan tai velallisen vaatimuksesta. Lain 90 §:n 2 momentin mukaan tuomioistuin voi määrätä selvittäjän, vaikka sitä ei olisi vaadittu, jos se erityisestä syystä katsotaan tarpeelliseksi. Vaikka selvittäjän määräämistä olisi vaadittu, tuomioistuin voi jättää selvittäjän määräämättä, jos on erityisiä syitä katsoa, ettei selvittäjän määrääminen ole saneerausohjelman valmistelun tai velkojen edun valvomisen kannalta tarpeellista.

Yrityssaneerauslain 87 §:n 1 momentin mukaan selvittäjällä on oikeus saada tehtävästään kohtuullinen palkkio, joka maksetaan velallisen varoista. Kyseiseen säännökseen ei yrityssaneerauslaissa ole poikkeuksia, vaan palkkio maksetaan aina velallisen varoista.

Jos 5 artiklan 2 kohtaa, 5 artiklan 3 kohdan a alakohtaa ja johdanto-osan kappaletta 30 luetaan yhdessä, jäsenvaltio voi edellyttää uudelleenjärjestelyselvittäjän määräämistä aina, kun on määrätty yksittäisten täytäntöönpanotoimien yleinen keskeyttäminen. Toisaalta selvittäjän määrääminen on mainittujen säännösten perusteella jäsenvaltioille pakollista ainoastaan silloin, kun tuomioistuin katsoo, että selvittäjää tarvitaan turvaamaan osapuolten etuja 3 kohdan a alakohdan mukaisesti. Tältä osin kansallinen lainsäädäntö vastaa direktiiviä, sillä 90 §:n 1 ja 2 momentin mukaiset perusteet selvittäjän määräämättä jättämiseksi (kukaan ei ole ehdottanut selvittäjän määräämistä tai on erityisiä syitä katsoa, ettei selvittäjän määrääminen ole tarpeellista) eivät ole tilanteita, joissa selvittäjän määräämistä olisi 3 kohdan a alakohdan tarkoittamalla tavalla pidettävä tarpeellisena osapuolten etujen turvaamiseksi.

Artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaan uudelleenjärjestelyselvittäjä tulee määrätä avustamaan velallista ja velkoja ohjelman laatimisessa ja sitä koskevissa neuvotteluissa myös, kun lainkäyttö- tai hallintoviranomaisen on vahvistettava uudelleenjärjestelyohjelma menettelyllä, jossa eri mieltä olevat velkojaryhmät pakotetaan uudelleenjärjestelyyn 1 l artiklan mukaisesti. Velkojen kannat ohjelmaehdotukseen eivät ole selvillä vielä päätettäessä selvittäjän määräämisestä menettelyn alkuvaiheessa. Menettelyn alettua selvittäjä voidaan 90 §:n 1 momentin mukaan määrätä velkojan tai velallisen vaatimuksesta. Sellaista säännöstä laissa ei kuitenkaan ole, joka kaikissa tapauksissa varmistaisi, että menettelyssä on selvittäjä silloin, kun ohjelma tulee vahvistaa 54 §:n mukaisesti ilman kaikkien ryhmäenemmistöjen suostumusta. Siten artiklan 3 kohdan b alakohta edellyttää lainsäädännön muuttamista.

Artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaan uudelleenjärjestelyselvittäjä tulee määrätä avustamaan velallista ja velkojia ohjelman laatimisessa ja sitä koskevilla neuvotteluissa myös, kun velallinen tai velkojien enemmistö pyytää sitä edellyttäen, että viimeksi mainitussa tapauksessa velkojat huolehtivat uudelleenjärjestelyselvittäjän kuluista.

Direktiivin mukaan velallisella on siten ehdoton oikeus saada menettelyyn selvittäjä. Koska yrityssaneerauslain 83 §:n 1 momenttia ja 90 §:n 1 momenttia täydennettiin vuoden 2007 uudistuksessa niin, että myös velallisella on mahdollisuus vaatia selvittäjän määräämistä aloittamisvaiheessa ja vielä menettelyn kuluessakin, kansallinen lainsäädäntö vastaa direktiiviä lukuun ottamatta sitä tilannetta, jossa tuomioistuin jättäisi velallisen vaatimuksesta huolimatta selvittäjän määräämättä 90 §:n 2 momentin nojalla.

Periaatteellisesti merkittävämpi muutostarve artiklan 3 kohdan c alakohdasta aiheutuu siltä osin kuin siinä säädetään, että velkojat joutuvat huolehtimaan selvittäjän palkkiosta velkojien enemmistön pyytäessä selvittäjän määräämistä. Tämä poikkeaa merkittävästi yrityssaneerauslaista.

6 artikla. Yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttäminen.

Artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että velallisille voidaan myöntää yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttäminen uudelleenjärjestelyohjelmaa koskevien neuvottelujen tukemiseksi ennaltaehkäisevien uudelleenjärjestelyjen puitteissa.

Artiklan 1 kohdan toisen alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että lainkäyttö- tai hallintoviranomaiset voivat kieltäytyä myöntämästä yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämistä, jos se ei ole välttämätön tai jos sillä ei saavutettaisi ensimmäisessä alakohdassa säädettyä tavoitetta.

Direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 4 alakohdan mukaan yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämisellä tarkoitetaan tilannetta, jossa lainkäyttö- tai hallintoviranomaisen hyväksynnällä tai lain nojalla pidätetään väliaikaisesti velkojan oikeus vaatia saatavaa velalliselta ja, kansallisen lainsäädännön niin salliessa, ulkopuoliselta vakuudenantajalta oikeudellisessa, hallinnollisessa tai muussa menettelyssä taikka oikeus ulosmitata velallisen omaisuus tai liiketoiminta tai muuttaa se rahaksi tuomioistuinten ulkopuolella.

Johdanto-osan kappaleen 32 mukaan velallisen olisi voitava hyötyä joko lainkäyttö- tai hallintoviranomaisen myöntämästä tai lain nojalla myönnetystä yksittäisten täytäntöönpanotoimien määräaikaisesta keskeyttämisestä, jonka tarkoituksena on tukea uudelleenjärjestelyohjelmasta käytäviä neuvotteluja, jotta velallinen voi jatkaa toimintaansa tai ainakin säilyttää omaisuutensa arvon neuvottelujen ajan. Jäsenvaltioiden olisi voitava säätää, että lainkäyttö- tai hallintoviranomaiset voivat kieltäytyä myöntämästä yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämisestä, jos keskeyttäminen ei ole välttämätöntä tai jos sillä ei saavutettaisi neuvottelujen tukemisen tavoitetta. Kieltäytymisperusteisiin saattaisi kuulua se, että vaadittujen velkojien enemmistöjen kannatus puuttuu tai, jos kansallisessa lainsäädännössä niin säädetään, ettei velallinen tosiasiaa pysty maksamaan velkojaan niiden erääntyessä.

Johdanto-osan kappaleen 33 mukaan menettelyn helpottamiseksi ja nopeuttamiseksi jäsenvaltioiden olisi voitava ottaa käyttöön kumottavissa olevia oletettavia keskeyttämisen kieltäytymisperusteiden olemassaolosta esimerkiksi silloin, kun velallinen toimii sellaiselle velalliselle tyyppillisellä tavalla, joka ei pysty maksamaan velkojaan niiden erääntyessä eli ei esimerkiksi

hoida työntekijöihin, verotukseen tai sosiaaliturvaan liittyviä velvollisuuksiaan, tai kun velallinen tai yrityksen nykyinen johto on syllistynyt talousrikokseen, minkä perusteella voidaan olettaa, ettei velkojien enemmistö kannattaisi neuvottelujen aloittamista.

Johdanto-osan kappaleen 39 mukaan direktiivissä ei olisi estettävä sitä, että velalliset voivat tavanomaisen liiketoimintansa puitteissa maksaa sellaisten velkojien saatavat, joihin täytäntöönpanotoimien keskeyttäminen ei vaikuta, ja sellaisille velkojille, joihin se vaikuttaa, ne saatavat, jotka syntyvät yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämisen aikana. Sen varmistamiseksi, että velkojat, joiden saatavat syntyivät ennen uudelleenjärjestelymenettelyn aloittamista tai yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämistä, eivät painosta velallista maksamaan kyseisiä saatavia, joita muutoin leikattaisiin uudelleenjärjestelyohjelman toteuttamisen kautta, jäsenvaltioiden olisi voitava säätää kyseisiä saatavia koskevan velallisen maksuvelvoitteen lykkäämisestä.

Yrityssaneerauslain 17 §:n 1 momentin mukaan velallinen ei saa menettelyn alettua maksaa saneerausvelkaa eikä asettaa siitä vakuutta. Saneerausmenettelyn alettua velalliseen ei saa myöskään yrityssaneerauslain 19 §:n 1 momentin mukaan kohdistaa toimenpiteitä maksukiellon piiriin kuuluvan saneerausvelan perimiseksi tai sen suorittamisen turvaamiseksi. Jo aloitettuja toimenpiteitä ei saa jatkaa. Velalliseen ei tällaisen velan osalta myöskään saa kohdistaa maksuviivästyksen seuraamuksia. Yrityssaneerauslain 21 §:n 1 momentin mukaan velallisen omaisuutta ei saa menettelyn alettua ulosmitata maksukiellon piiriin kuuluvasta saneerausvelasta. Kiellon vastainen ulosmittaus on tehoton. Ulosmittaushakemuksen käsittely keskeytetään. Jos ulosmittaus on jo toimitettu, täytäntöönpano on keskeytettävä ja ulosottomiehen on vaadittaessa luovutettava haltuun ottamansa omaisuus ja mahdollisesti kertyneet rahavarat selvittäjälle. Yrityssaneerauslain 23 §:n mukaan velalliseen ei saa menettelyn alettua saneerausvelan perusteella kohdistaa viranomaisen päätökseen perustuvaa turvaamistoimenpidettä.

Erityisesti 19 §:ssä tarkoitettu perintäkielto ja 21 §:ssä tarkoitettu ulosmittauksen sekä muiden täytäntöönpanotoimenpiteiden kieltäminen täyttävät 2 artiklan 1 kohdan 4 artiklan määritelmän (pidättää väliaikaisesti velkojan oikeus vaatia saatavaa velalliselta tai oikeus ulosmitata velallisen omaisuus tai liiketoiminta tai muuttaa se rahaksi tuomioistuinten ulkopuolella).

Yrityssaneerauslain 17, 19, 21 ja 23 §:n mukaiset kiellot tulevat voimaan automaattisesti tuomioistuimen saneerausmenettelyn aloittamista koskevalla päätöksellä. Tuomioistuimella ei ole asiassa harkintavaltaa eli se ei voi määrätä menettelyä aloitettavaksi ilman yksittäisen tai kaikkien kieltojen voimaantuloa.

Direktiivin 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan täytäntöönpanon keskeytys ei ole automaatio, vaan velallisen käytettävissä oleva vapaaehtoinen elementti ("can benefit") saneerausneuvottelujen tukemiseksi. Tuomioistuin voi kieltäytyä myöntämästä yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämistä 6 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa mainituilla perusteilla. Keskeyttämisen epääminen ei kuitenkaan oikeuta epäämään pääsyä koko saneerauspuiteistoon, vaan puiteistoon pääsyä koskevat esteet määräytyvät 4 artiklan mukaan. Siten direktiivin tarkoittaman uudelleenjärjestelymenettelyn on oltava aloitettavissa ja loppuunsaatettavissa ilman yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämistäkin, ja keskeyttämisen myöntämisen edellytyksistä ja esteistä on jatkossa säädettävä erikseen.

Direktiivi ei edellytä, että täytäntöönpanotoimien keskeyttämisen tulisi olla myönnettävissä ilman menettelyn aloittamista. Direktiivi tosin sanoen mahdollistaa sen, että täytäntöönpanotoimet voidaan keskeyttää vain, jos menettely on aloitettu. Tämä johtuu siitä, että koko II osaston mukaiseen saneerauspuiteistoon pääsyn epääminen 4 artiklan sallimissa rajoissa oikeuttaa sa-

malla epäämään pääsyn puitteiston osina oleviin elementteihin, kuten yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämiseen. Sanottu käy ilmi myös 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan sanamuodosta (”voidaan myöntää yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttäminen uudelleenjärjestelyohjelmaa koskevien neuvottelujen tukemiseksi *ennaltaehkäisevien uudelleenjärjestelyjen puitteissa*”).

Direktiivin 6 artiklan 1 kohdan toinen alakohta antaa jonkin verran liikkumavaraa jäsenvaltioille sen suhteen, milloin täytäntöönpanotoimien keskeytys voidaan olla myöntämättä. Edellä 4 artiklan yhteydessä on käynyt ilmi, ettei direktiivistä löydy perustetta 7 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa sekä saman pykälän 2 momentissa tarkoitettujen esteperusteiden säilyttämiseksi koko menettelyyn pääsyä koskevinä. Niiden soveltamisalaan kuuluvia tapauksia olisi kuitenkin ainakin osittain mahdollista säilyttää 6 artiklassa tarkoitettujen yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämisen epäämisperusteina (ks. edellä mainitut 6 artiklan 1 kohdan toinen alakohta ja siihen liittyvät johdanto-osan kappaleet 32 ja 33). Erityisesti 7 §:n 1 momentin 5 kohta vastaa läheisesti niitä tavoitteita, joita direktiivin 6 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan säännöksellä on, kun taas 7 §:n 1 momentin 4 kohdan ja 2 momentin osalta kyse on ennemminkin siitä, että eräät niiden soveltamisalaan kuuluvista tapauksista mahtuisivat direktiivin säännöksen piiriin.

Johdanto-osan kappaleessa 32 todetaan, että jos kansallisessa lainsäädännössä niin säädetään, keskeyttämistä olisi voitava soveltaa myös ulkopuolisten vakuudenantajien, kuten takaajien ja pantinantajien, eduksi. Tämä vastaa 2 artiklan 1 kohdan 4 alakohdan ilmaisua ”ja, kansallisen lainsäädännön niin salliessa, ulkopuoliselta vakuudenantajalta”.

Yrityssaneerauslain 25 §:n 1 momentin mukaan saneerausmenettelyn alkaminen ei estä saneerausvelan perimistä takaajalta taikka kolmannen henkilön asettaman vakuuden arvosta eikä irtisanomasta tai muuten eräännyttämästä velkaa takaajan tai edellä tarkoitettujen vakuuden asettajan osalta, jos takaussitoumus on annettu tai vakuus asetettu liike- tai siihen rinnastettavassa toiminnassa. Pykälän 2 momentin mukaan sääntö on päinvastainen, jos takaussitoumusta ei ole annettu tai vakuutta asetettu liike- tai siihen rinnastettavassa toiminnassa.

Edellä selostettu 2 artiklan 1 kohdan 4 alakohdan sanamuoto ja siihen liittyvä johdanto-osan kappale 32 mahdollistavat sen, että velkojan oikeutta periä saatava kolmannelta koskevat yrityssaneerauslain 25 §:n säännökset voidaan säilyttää.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttäminen voi koskea kaiken tyyppisiä saatavia, myös vakuudellisia saatavia ja etuoikeutettuja saatavia, sanotun kuitenkin rajoittamatta 4 ja 5 kohdan soveltamista.

Johdanto-osan kappaleen 25 mukaan jäsenvaltioiden olisi voitava määrittää, kuuluvatko saatavat, jotka eräännyvät tai syntyvät sen jälkeen, kun ennaltaehkäisevän uudelleenjärjestelymenettelyn aloittamista koskeva hakemus on jätetty tai menettely on aloitettu, ennaltaehkäisevien uudelleenjärjestelytoimenpiteiden tai yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämisen piiriin. Jäsenvaltioiden olisi voitava päättää, vaikuttaako yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttäminen saatavista kertyvään korkoon.

Yrityssaneerauslain 3 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan saneerausvelalla tarkoitetaan kaikkia velallisen velkoja, jotka ovat syntyneet ennen hakemuksen vireilletuloa, mukaan luettuina vakuusvelat sekä velat, joiden peruste tai määrä on ehdollinen tai riitainen taikka muusta syystä epäselvä (saneerausvelkana ei kuitenkaan pidetä velallisen perustaman eläkesäätiön vastuujousta).

Yrityssaneerauslain 15 §:n 2 momentin mukaan menettelyn alkaminen keskeyttää viivästyskoron kertymisen saneerausvelalle. Lain 18 §:n 1 momentin mukaan vakuusvelkojalla on 17 §:ssä säädetyn kiellon estämättä oikeus saada maksu velan ehtojen mukaisista, hakemuksen vireilletulon jälkeen erääntyvistä koroista ja muista luottokustannuksista.

Artiklan 2 kohta itsessään ei edellytä lainsäädännön muuttamista, sillä yrityssaneerauslain mukaiset kiellot koskevat kaiken tyyppisiä saatavia, mukaan lukien vakuudelliset saatavat. Jäljempänä tulee kuitenkin arvioitavaksi, löytyykö kaikille yrityssaneerauslain mukaisista kielloista tehdyille poikkeuksille oikeutusperuste artiklan 4 kohdasta. Hakemuksen vireilletulon jälkeen syntyneet saatavat on johdanto-osan kappaleen 25 mukaisesti sallittua jättää pois kieltojen soveltamisalasta.

Artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttäminen voi olla luonteeltaan yleinen, jolloin se koskee kaikkia velkojia, tai rajoitettu, jolloin se koskee yhtä tai useampaa yksittäistä velkojaa tai velkojaryhmää.

Artiklan 3 kohdan toisessa alakohdassa todetaan, että jos keskeyttäminen on rajoitettu, sitä sovelletaan vain velkojiin, joille on ilmoitettu kansallisen lainsäädännön mukaisesti 1 kohdassa tarkoitetuista uudelleenjärjestelyohjelmaa koskevista neuvotteluista tai keskeyttämisestä.

Johdanto-osan kappaleen 34 mukaan yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttäminen voisi olla yleinen siten, että se koskee kaikkia velkojia, tai se voisi koskea vain joitakin yksittäisiä velkojia tai velkojaryhmiä.

Yrityssaneerauslain mukaiset kiellot ovat artiklan 3 kohdan kannalta aina yleisiä, vaikkakin niistä on eräiden saatavien osalta poikkeuksia. Näitä poikkeuksia on arvioitava artiklan 4 kohtaa vasten, kun taas 3 kohdassa mainittu rajoitettu kiello tarkoittaa sitä, että velalliselle räätälöitäisiin vain tiettyjä saatavien kategorioita kattava osittainen kiello. Direktiivi ei velvoita ottamaan käyttöön tällaista rajoitettua kielloa, joten 3 kohdasta ei johdu tarvetta muuttaa lainsäädäntöä.

Artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat tarkkaan määritellyissä olosuhteissa jättää yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämisen ulkopuolelle tietyt saatavat tai saatavien tyypit, kun se on asianmukaisesti perusteltua ja kun

- a) täytäntöönpano ei todennäköisesti vaaranna liiketoiminnan uudelleenjärjestelyä; tai
- b) keskeyttäminen aiheuttaisi näiden saatavien velkojille kohtuutonta haittaa.

Johdanto-osan kappaleen 34 mukaan jäsenvaltioiden olisi voitava tarkkaan määritellyissä olosuhteissa jättää yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämisen ulkopuolelle tietyt saatavat tai saatavien tyypit, kuten saatavat, joiden vakuutena on omaisuuseriä, joiden poistaminen ei vaarantaisi liiketoiminnan uudelleenjärjestelyä, tai sellaisten velkojien saatavat, joille yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttäminen aiheuttaisi kohtuutonta haittaa esimerkiksi aiheuttamalla korvauksettomia tappiota tai alentamalla vakuuden arvoa.

Seuraavassa tarkastellaan yrityssaneerauslain perintä- ja täytäntöönpanokielloista tehtyjen poikkeusten suhdetta direktiiviin. Koska maksukiellolla on lähtökohtaisesti sama ulottuvuus kuin perintä- ja täytäntöönpanokiellolla, tarkasteluun on otettava myös 18 §:n mukaiset maksukiellopoikkeukset siitä huolimatta, ettei direktiivissä sinänsä säädetä maksukiellosta.

Yrityssaneerauslain mukaisten perintä- ja täytäntöönpanokieltoa koskevien poikkeusten suhde direktiiviin

A) Yrityssaneerauslain 18 §:n 1 momentin mukaan vakuusvelkojalla on 17 §:ssä säädetyn kiellon estämättä oikeus saada maksu velan ehtojen mukaisista, hakemuksen vireilletulon jälkeen eräännyvistä koroista ja muista luottokustannuksista. Velkoja ei voi saattaa voimaan ehtoa luottokustannusten ennenaikaisesta maksamisesta.

Johdanto-osan kappaleen 25 mukaan jäsenvaltioiden olisi voitava päättää, vaikuttaako yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttäminen saatavista kertyvään korkoon.

Direktiivi ei siten ole esteenä yrityssaneerauslain 18 §:n 1 momentin säilyttämiselle.

B) Yrityssaneerauslain 20 §:n 1 kohdan mukaan tuomioistuin voi vakuusvelkojan vaatimuksesta selvittäjää kuultuaan myöntää velkojalle luvan 19 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen oikeuksien käyttämiseen, jos on ilmeistä, että vakuusoikeuden kohteena olevan omaisuuden säilyminen velallisella ei ole tarpeellista saneerausjärjestelyjen kannalta taikka velallisen tai hänen perheenjäsenensä kohtuullisten asunto-olojen tai elinkeinon turvaamiseksi.

Yrityssaneerauslain 20 §:n 1 kohtaa voidaan pitää direktiivin 6 artiklan 4 kohdan mukaisena, sillä ensin mainitussa on kysymys nimenomaan sellaisesta omaisuudesta, joka ei ole tarpeellista saneerausjärjestelyjen kannalta. Tämän johdosta voidaan 6 artiklan 4 kohtaa vastaten katsoa, että poikkeaminen on asianmukaisesti perusteltua eikä täytäntöönpano todennäköisesti vaaranna liiketoiminnan uudelleenjärjestelyä.

C) Yrityssaneerauslain 20 §:n 2 kohdan mukaan tuomioistuin voi vastaavasti myöntää kyseisen luvan selvittäjää kuultuaan, jos vaatimuksen perusteena on 18 §:n 1 momentissa tai 33 §:n 1 momentissa tarkoitettujen suoritusten taikka 33 §:n 2 momentin mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönti, joka ei ole merkitykseltään vähäinen.

Yrityssaneerauslain 33 §:n 1 momentin mukaan vakuusvelkojalla on oikeus korvaukseen sellaisesta vakuusomaisuuden arvon alenemisesta velkojan vahingoksi, joka johtuu omaisuuden käytämisestä velallisen toiminnassa 19 tai 22 §:ssä tarkoitettun kiellon voimassaoloaikana.

Yrityssaneerauslain 33 §:n 2 momentin mukaan velallisen on pidettävä saneerausvelan vakuutena oleva, perintäkiellon piiriin kuuluva omaisuus asianmukaisesti vakuutettuna vahingon varalta.

Johdanto-osan kappaleen 34 mukaan kohtuutonta haittaa voi aiheutua esimerkiksi korvauksettomien tappioiden muodossa tai vakuuden arvon alenemisena.

Johdanto-osan kappaleen 37 mukaan keskeyttämisen katsottaisiin aiheuttavan yksittäiselle velkojalle tai velkojaryhmälle kohtuutonta haittaa esimerkiksi, jos niiden saatavat joutuisivat keskeyttämisen seurauksena selvästi huonompaan asemaan kuin siinä tapauksessa, että sitä ei sovellettaisi, tai jos tietty velkoja joutuisi epäedullisempaan asemaan kuin muut vastaavassa tilanteessa olevat velkojat. Jäsenvaltiot voisivat säätää, että aina kun keskeyttämisen todetaan aiheuttavan yhdelle tai useammalle velkojalle tai yhdelle tai useammalle velkojaryhmälle kohtuutonta haittaa, se voidaan lopettaa näiden velkojien tai velkojaryhmien taikka kaikkien velkojien osalta.

Edelleen johdanto-osan kappaleen 37 mukaan direktiivin soveltamisalaan eivät kuulu säännökset korvauksista tai takauksista velkojille, joiden vakuuden arvo todennäköisesti alenee keskeyttämisen aikana.

Lähtökohtana yrityssaneerauslain 20 §:n 2 kohdan arvioinnissa on otettava huomioon, että direktiivi ei millään tavoin estä jäsenvaltiota vaatimasta siinä mainittuja toimia, siis 18 §:n 1 momentin mukaista korkojen ja luottokustannusten maksua taikka 33 §:ssä tarkoitettuja vakuuden arvoa suojaavia toimia. Tämä käy ilmi edellä mainituista johdanto-osan kappaleista, joissa myös mainitaan vakuuden arvon aleneminen yhtenä esimerkkitalanteena, johon voi liittyä direktiivin mukaista kohtuutonta haittaa. Tähänkin nähden puheena olevia toimia voidaan pitää sillä tavoin direktiivin sallimina, että niiden laiminlyönnin sanktioimista realisointioikeuden myöntämisellä voidaan pitää 6 artiklan 4 kohdassa tarkoitettulla tavalla asianmukaisesti perusteltuna. Lisäksi voidaan katsoa, että velkojalle aiheutuisi 6 artiklan 4 kohdan b alakohdassa tarkoitettua kohtuutonta haittaa, jos vakuusomaisuutta ei saisi realisoida tilanteessa, jossa velallinen ei korvaa vakuuden arvon alenemista tai hoida sen vakuuttamista asianmukaisesti. Kyse on menettelyn aikaisen koron ohella menettelyn aikaisista velvollisuuksista, joten niitä voitaneen pitää myös uusina vastuina, joihin yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämistä ei muutoinkaan tarvitse soveltaa.

D) Yrityssaneerauslain 18 §:n 2 momentin 1, 2 ja 2 a kohdan mukaan maksukiellon estämättä:

1) on maksettava työntekijöiden palkat ja työstä aiheutuneiden kustannusten korvaukset hakemuksen vireilletuloa edeltäneiltä kolmelta kuukaudelta, paitsi jos selvittäjä ilmoittaa pitävänsä tällaisen velan perustetta tai määrää riittäisenä;

2) on maksettava ennen hakemuksen vireilletuloa kertyneet työntekijöiden lomapalkat ja -korvaukset;

2 a) on maksettava työnantajan huoltokonttoritoimintaan perustuvasta työntekijän saatavasta määrä, joka vastaa hakemuksen vireilletuloa edeltäneen kolmen kuukauden aikana työsuhteesta johtuneesta palkasta tai eläkkeestä erotettuja varoja.

Artiklan 5 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan artiklan 2 kohtaa ei sovelleta työntekijöiden maksamatta oleviin saataviin.

Artiklan 5 kohdan toisen alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat, poiketen siitä, mitä ensimmäisessä alakohdassa säädetään, soveltaa 6 artiklan 2 kohtaa työntekijöiden saataviin, jos ja siltä osin kuin jäsenvaltiot varmistavat, että tällaisten saatavien maksamiselle annetaan ennalta-ehkäisevien uudelleenjärjestelyjen puitteissa saman tasoinen suoja.

Direktiivi ei siis ainoastaan salli, vaan suorastaan velvoittaa sulkemaan työntekijöiden saatavat pois keskeyttämisen piiristä. Poissulku on laajempi kuin yrityssaneerauslain 18 §:n 2 momentin 1 kohdan mukainen rajoitus, jonka mukaan yhtiön on maksettava työntekijöiden palkat ja työstä aiheutuneiden kustannusten korvaukset vain hakemuksen vireilletuloa edeltäneiltä kolmelta kuukaudelta. Muilta osin palkkavelat ovat yrityssaneerauslain mukaisten kieltojen piirissä. Direktiivi edellyttää tältä osin lainsäädännön muuttamista, sillä 6 artiklan 5 kohdan toisen alakohdan mukaista ”samantasoista suojaa” ei voida katsoa olevan olemassa saneerausvelan asemaan jääville, aiemmin kuin kolme kuukautta ennen vireilletuloa syntyneille työntekijöiden saataville. Sama muutostarve koskee 18 §:n 2 momentin 2 a kohtaa. Sen sijaan 18 §:n 2 momentin 2 kohta ei ole direktiivin kanssa ristiriidassa, sillä kansallisessa laissa ei ole tältä osin ajallisia tai muita rajoituksia.

E) Yrityssaneerauslain 18 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan maksukiellon estämättä on maksettava velallisen lapselle suoritettava elatusapu siltä osin kuin elatusavulla olisi ollut etuoikeus hakemuksen vireille tullessa toimitetussa ulosmittauksessa.

Direktiivin 1 artiklan 5 kohdan b alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että elatusapusaatavat jätetään ennaltaehkäisevien uudelleenjärjestelyjen puitteiden soveltamisalan tai vaikutuksen ulkopuolelle.

Mainittu direktiivin säännös sallii yrityssaneerauslain 18 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaisen elatusapua koskevan poikkeuksen.

F) Yrityssaneerauslain 18 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan maksukiellon estämättä voidaan selvittäjän päätöksellä suorittaa maksu velkojille, joiden saatavat ovat määrältään vähäisiä, jos se menettelyn kannalta on tarkoituksenmukaista, sekä käyttää velallisen saatava saneerausvelan kuittaukseen, jos velkojalla olisi kuittaukseen vastaava oikeus.

Johdanto-osan kappaleen 39 mukaan direktiivissä ei olisi estettävä sitä, että velalliset voivat tavanomaisen liiketoimintansa puitteissa maksaa sellaisten velkojien saatavat, joihin täytäntöönpanotoimien keskeyttäminen ei vaikuta, ja sellaisille velkojille, joihin se vaikuttaa, ne saatavat, jotka syntyvät yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämisen aikana. Sen varmistamiseksi, että velkojat, joiden saatavat syntyivät ennen uudelleenjärjestelymenettelyn aloittamista tai yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämistä, eivät painosta velallista maksamaan kyseisiä saatavia, joita muutoin leikkataisiin uudelleenjärjestelyohjelman toteuttamisen kautta, jäsenvaltioiden olisi voitava säätää kyseisiä saatavia koskevan velallisen maksuvelvoitteen lykkäämisestä.

Vähäisten saatavien maksu ei vaaranna liiketoiminnan uudelleenjärjestelyä 6 artiklan 4 kohdan a alakohdan tarkoittamalla tavalla, ja selvittäjän hyväksymää vähäisten saatavien maksua voidaan pitää myös direktiivissä tarkoitettulla tavalla asianmukaisesti perusteltuna. Lisäksi direktiivi kieltää ainoastaan perintätoimet. Johdanto-osan kappaleen 39 mukaisesti kansallisen lainsäädännön määriteltäväksi jää, millaiset velat velallinen saa vapaaehtoisesti maksaa. Direktiivissä ei ole kuittausta koskevia säännöksiä.

G) Yrityssaneerauslain 18 §:n 2 momentin 5 kohdan mukaan maksukiellon estämättä voidaan, jollei selvittäjä toisin päättä, jatkaa pankissa olevan luotollisen maksuliikennetilin tilisuhdetta ja velalliselle tulevien maksujen ohjaamista tällaiselle tilille sekä lukea tilille kertyvät suoritukset pankin tiliin liittyvän luottosaatavan lyhennykseksi.

Direktiivi kieltää ainoastaan perintä- ja täytäntöönpanotoimet, ei velallisen omaa vapaaehtoista maksua johdanto-osan kappaleen 39 mukaisesti. Puheena olevalla säännöksellä ei voida katsoa olevan merkitystä perintä- ja täytäntöönpanokiellon kannalta.

H) Yrityssaneerauslain 18 §:n 2 momentin 6 kohdan mukaan maksukiellon estämättä on maksettava velallisen perustamalta eläkesäätiöltä otetun lainan lyhennykset ja korot sikäli kuin se on välttämätöntä säätiön maksuvalmiuden turvaamiseksi.

Direktiivin 1 artiklan 6 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että ennaltaehkäisevien uudelleenjärjestelyjen puitteet eivät vaikuta kertyneisiin ammatillista lisäeläkettä koskeviin oikeuksiin. Direktiivin säännöksen näkökulmana on työntekijöiden kertyneiden eläkkeiden turvaaminen, kun taas yrityssaneerauslain 18 §:n 2 momentin 6 kohdassa on kysymys eläkesäätiölle tehtävistä maksuista säätiön maksuvalmiuden turvaamiseksi. Selvää on, että direktiivin

säännös ei koske välittömästi samaa asiaa kuin mainittu kansallinen säännös. Toisaalta on mahdollista tulkita, että mainittu kansallinen säännös yhtenä kapea-alaisena osatekijänä turvaa osaltaan myös 1 artiklan 6 kohdassa tarkoitettua tavoitetta, sillä eläkesäätiöiden maksuvalmiuden turvaamiseen tähtäävä säännös edesauttaa sen varmistamista, että saneerauspuiteisto ei vaikuta kertyneisiin eläkeoikeuksiin. Siten 1 artiklan 6 kohdan voi nähdä osaltaan perustelevan 18 §:n 2 momentin 6 kohdan säilyttämismahdollisuutta. Toisena perusteena voidaan esittää se, että poikkeus on 6 artiklan 4 kohdan tarkoittamalla tavalla asianmukaisesti perusteltua ja että ilmaus ”välttämätöntä säätiön maksuvalmiuden turvaamiseksi” pitää sisällään sen, että keskeyttäminen aiheuttaisi 6 artiklan 4 kohdan b alakohdassa tarkoitettua kohtuutonta haittaa.

I) Yrityssaneerauslain 21 §:n 1 momentin viidennen virkkeen säännös voidaan säilyttää samoin perustein kuin siinä viitattu 20 §:n 1 kohdan säännös, jota on käsitelty edellä.

J) Yrityssaneerauslain 21 §:n 2 momentin mukaan menettelyn alettua ei saa panna täytäntöön päätöstä velallisen häätämisestä hallinnassaan olevasta huoneistosta, jota pääasiallisesti käytetään menettelyn kohteena olevassa toiminnassa, jos häädön perusteena on huoneistosta suoritettavan, ennen hakemuksen vireilletuloa erääntyneen vuokran tai muun vastikkeen suorittamatta jättäminen. Sama koskee asunto-osakeyhtiölain (1599/2009) nojalla tehtyä päätöstä mainittuun tarkoitukseen käytettävän huoneiston ottamisesta yhtiön hallintaan. Tuomioistuin voi kuitenkin velkojan vaatimuksesta sallia täytäntöönpanon, jos sen estyminen olisi kohtuutonta ottaen huomioon toimenpiteet, joihin velkoja on jo ryhtynyt huoneiston osalta. Esitöiden mukaan täytäntöönpanon salliminen voisi tulla ajankohtaiseksi lähinnä siinä tapauksessa, että huoneisto on jo myyty tai vuokrattu toiselle täytäntöönpanon toteutumiseen luottaen (HE 182/1992 vp s. 77).

Mainittu poikkeussäännös voidaan säilyttää, koska se on direktiivin 6 artiklan 4 kohdassa tarkoitettulla tavalla asianmukaisesti perusteltu ja siihen voidaan soveltaa mainitun kohdan b alakohdan säännöstä, jonka mukaan täytäntöönpanon keskeyttäminen aiheuttaisi kohtuutonta haittaa velkojalle.

Artiklan 6 kohdan mukaan yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämisen alkuperäinen kesto on rajoitettava enintään neljään kuukauteen.

Artiklan 7 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat sen estämättä, mitä 6 kohdassa säädetään, sallia lainkäyttö- tai hallintoviranomaisten jatkaa yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämisen kestoja tai myöntää uuden yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämisen velallisen, velkojan tai tarvittaessa uudelleenjärjestelyselvittäjän pyynnöstä. Tällainen yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämisen jatkaminen tai uusi keskeyttäminen myönnetään vain tarkkaan määritellyissä olosuhteissa, kun tällainen jatkaminen tai uuden keskeyttämisen myöntäminen on asianmukaisesti perusteltua, kuten silloin kun

- a) uudelleenjärjestelyohjelmaa koskevissa neuvotteluissa on edistytty;
- b) yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämisen jatkaminen ei aiheuta kohtuutonta haittaa asianosaisten osapuolten oikeuksille tai eduille; tai
- c) maksukyvyttömyysmenettelyä, joka saattaa kansallisen lainsäädännön mukaisesti johdattaa velallisen likvidaatioon, ei vielä ole aloitettu velallisen osalta.

Artiklan 8 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämisen, sen jatkaminen ja uusiminen mukaan lukien, kokonaiskesto ei saa ylittää kahta toista kuukautta.

Artiklan 8 kohdan toisessa alakohdassa todetaan, että jos jäsenvaltiot aikovat panna tämän direktiivin täytäntöön yhden tai useamman sellaisen menettelyn tai toimenpiteen avulla, joka ei täytä asetuksen (EU) 2015/848 liitteen A mukaisia ilmoittamisedellytyksiä, keskeyttämisen kokonaisuus rajoitetaan enintään neljään kuukauteen, jos velallisen pääintressien keskus on siirretty toisesta jäsenvaltiosta ennaltaehkäisevän uudelleenjärjestelymenettelyn aloittamista koskevan pyynnön tekemistä edeltäneiden kolmen kuukauden aikana.

Johdanto-osan kappaleessa 35 todetaan, että jotta voitaisiin saada aikaan tasapaino velallisen ja velkojien oikeuksien välille, yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämisen olisi kestävä enintään neljä kuukautta. Monimutkaiset uudelleenjärjestelyt saattavat kuitenkin vaatia enemmän aikaa. Jäsenvaltioiden olisi voitava säätää, että lainkäyttö- tai hallintoviranomainen voi tällaisissa tapauksissa pidentää keskeyttämisen alkuperäistä kestoja. Jos lainkäyttö- tai hallintoviranomainen ei tee päätöstä keskeyttämisen jatkamisesta ennen sen päättymistä, keskeyttämisen vaikutuksen olisi lakattava keskeyttämisen voimassaolon päättyessä. Oikeusvarmuuden vuoksi keskeyttämisen kokonaisuus olisi rajoitettava kahteentoista kuukauteen. Jäsenvaltioiden olisi voitava säätää määrittelemättömän ajan voimassa olevasta keskeyttämisestä, jos velallisesta tulee maksukyvytön kansallisen lainsäädännön nojalla. Jäsenvaltioiden olisi voitava päättää, sovelletaanko tämän direktiivin mukaisia määräaikoja lyhyeen väliaikaiseen yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämiseen, joka kestää siihen saakka, kunnes lainkäyttö- tai hallintoviranomainen tekee päätöksen ennaltaehkäisevien uudelleenjärjestelyjen puitteisiin pääsystä.

Johdanto-osan kappaleen 65 mukaan kansallisessa lainsäädännössä olisi voitava säätää mahdollisesta uudesta yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämisestä tai keskeyttämisen jatkamisesta, jos lainkäyttöviranomainen päättää antaa muutoksenhauille lykkäävän vaikutuksen.

Yrityssaneerauslaissa ei säädetä kieltojen enimmäisajoista eikä mahdollisuudesta pidentää kieltojen voimassaoloa. Artiklan 6, 7 ja 8 kohdat edellyttävät kokonaan uutta lainsäädäntöä. Artiklan 8 kohdan toinen alakohta ei edellytä lainsäädännön muuttamista, sillä yrityssaneeraus kuuluu EU:n maksukyvyttömyysasetuksen soveltamisalaan.

Artiklan 9 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että lainkäyttö- tai hallintoviranomaiset voivat lopettaa yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämisen seuraavissa tapauksissa:

- a) keskeyttäminen ei enää täytä neuvottelujen tukemisen tavoitetta esimerkiksi, jos käy ilmeiseksi, että sellainen osa velkojia, joka kansallisen lainsäädännön nojalla pystyisi estämään uudelleenjärjestelyohjelman hyväksymisen, ei kannata neuvottelujen jatkamista;
- b) velallisen tai uudelleenjärjestelyselvittäjän pyynnöstä;
- c) kansallisen lainsäädännön niin salliessa, jos yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttäminen aiheuttaa tai aiheuttaisi kohtuutonta haittaa yhdelle tai useammalle velkojalle tai yhdelle tai useammalle velkojaryhmälle; tai
- d) kansallisen lainsäädännön niin salliessa, jos keskeyttäminen johtaa velkojan maksukyvyttömyyteen.

Johdanto-osan kappaleessa 36 todetaan, että jotta voitaisiin varmistaa, että yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämisestä ei aiheudu velkojille tarpeetonta vahinkoa, jäsenvaltioi-

den olisi säädettävä, että lainkäyttö- tai hallintoviranomaiset voivat lopettaa yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämisen, jos se ei enää täytä neuvottelujen tukemisen tavoitetta esimerkiksi tilanteessa, jossa ilmenee, ettei vaadittu velkojien enemmistö kannata neuvottelujen jatkamista. Keskeyttämistä ei myöskään olisi jatkettava, jos se aiheuttaa velkojille kohtuutonta haittaa, jos jäsenvaltiot säätävät tällaisesta mahdollisuudesta. Sen selvittämiseksi, aiheuttaako keskeyttäminen velkojille kohtuutonta haittaa, lainkäyttö- tai hallintoviranomaisten olisi voitava ottaa huomioon se, turvaisiko keskeyttäminen velallisen omaisuuden kokonaisarvon, ja se, toimiiko velallinen vilpillisessä mielessä tai vahingonaiheuttamistarkoituksessa tai yleensä vastoin velkojien oikeutettuja odotuksia.

Johdanto-osan kappaleen 37 mukaan keskeyttämisen katsottaisiin aiheuttavan yksittäiselle velkojalle tai velkojaryhmälle kohtuutonta haittaa esimerkiksi, jos niiden saatavat joutuisivat keskeyttämisen seurauksena selvästi huonompaan asemaan kuin siinä tapauksessa, että sitä ei sovellettaisi, tai jos tietty velkoja joutuisi epäedullisempaan asemaan kuin muut vastaavassa tilanteessa olevat velkojat. Jäsenvaltiot voisivat säätää, että aina kun keskeyttämisen todetaan aiheuttavan yhdelle tai useammalle velkojalle tai yhdelle tai useammalle velkojaryhmälle kohtuutonta haittaa, se voidaan lopettaa näiden velkojien tai velkojaryhmien taikka kaikkien velkojien osalta. Jäsenvaltiot voivat vapaasti päättää, kuka voi pyytää keskeyttämisen lopettamista.

Jos menettelyn aloittamisen jälkeen käy ilmi yrityssaneerauslain 7 §:n 1 tai 2 momentissa mainittu seikka, menettely voidaan yrityssaneerauslain 7 §:n 3 momentin mukaan selvittäjän taikka velkojan tai velallisen vaatimuksesta määrätä lakkaamaan. Tilanne, jota tarkoitetaan yrityssaneerauslain 7 §:n 1 momentin 1 kohdassa, ei kuitenkaan estä menettelyn jatkamista, jos on todennäköistä, että yrityksen varallisuus tai olennainen osa siitä voidaan luovuttaa yrityssaneerauslain mukaisessa järjestyksessä yhtenä kokonaisuutena.

Yrityssaneerauslaki ei mahdollista kieltojen erillistä lopettamista ilman, että saneerausmenettely määrätään samalla lakkaamaan. Direktiivin mukaisessa menettelyssä sen sijaan sen, että täytäntöönpanotoimien keskeyttäminen lopetetaan, ei tulisi automaattisesti johtaa siihen, että myös menettely lakkaa. Kansalliseen lainsäädäntöön tulee siten sisällyttää säännökset direktiivin mukaisista perusteista, joilla nimenomaan yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttäminen voidaan lopettaa. Direktiivi ei kuitenkaan estä sitä, että edellä sanotun lisäksi kansallisessa lainsäädännössä säilytetään direktiivin valossa hyväksyttäviä perusteita koko menettelyn lopettamiseksi ja että tällaiset perusteet lopettavat samalla yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämisen. Täytäntöönpanotoimien keskeyttäminen on nimittäin yksi saneerauspuitteiston osatekijöistä, jonka tarjoaminen käytettäväksi puitteiston piirissä riittää. Direktiivissä ei ole säännöksiä siitä, millä perusteilla saneerauspuitteiston käyttäminen lakkaa, mutta selvää on, että ne perusteet, joilla puitteistoon pääsy voidaan jo alun perin evätä, oikeuttavat myös puitteiston käytön ja siten saneerausmenettelyn keskeyttämiseen.

Artiklan 9 kohdan toisen alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat rajoittaa ensimmäisen alakohdan mukaisen yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämisen lopettamista koskevan toimivallan tilanteisiin, joissa velkojilla ei ole ollut mahdollisuutta tulla kuulluiksi ennen keskeyttämisen voimaantuloa tai ennen lainkäyttö- tai hallintoviranomaisen myöntämää keskeyttämisen jatkamista. **Artiklan 9 kohdan kolmannen alakohdan** mukaan jäsenvaltiot voivat säätää vähimmäisajasta, joka ei ylitä 6 kohdassa tarkoitettua aikarajaa ja jonka kuluessa yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämistä ei voida lopettaa.

Yrityssaneerauslaissa ei tunneta erillistä täytäntöönpanotoimien keskeyttämisen lopettamista edellä esitetyn mukaisesti. Artiklan 9 kohdan toinen ja kolmas alakohta ovat jäsenvaltioille vapaaehtoisia, eivätkä näin ollen edellytä lainsäädännön muuttamista.

7 artikla. Yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämisen seuraukset.

Artiklan 1 kohdassa todetaan, että jos kansallisessa lainsäädännössä säädetty velallisen velvollisuus hakea sellaisen maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista, joka voisi johtaa velallisen likvidaatioon, tulee ajankohtaiseksi yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämisen aikana, velvollisuuden soveltaminen keskeytyy kyseisen keskeyttämisen ajaksi.

Ilmaisu ”maksukyvyttömyysmenettely, joka voisi johtaa velallisen likvidaatioon” tarkoittaa Suomessa yksinomaan konkurssia. Osakeyhtiöllä on velvollisuus hakeutua konkurssiin ainoastaan osakeyhtiölain 20 luvun 7 §:n 2 momentin tarkoittamassa tilanteessa. Tämän lainkohdan mukaan selvitysmiesten on haettava yhtiön asettamista konkurssiin, jos selvitystilassa olevan yhtiön varat eivät riitä sen velkojen maksamiseen. Siten säännös soveltuu ainoastaan selvitystilassa olevaan yhtiöön. Selvitystila ja yrityssaneeraus eivät voi olla vireillä yhtäaikaisesti.

Saneerausmenettelyssä oleva yritys voidaan hakea kesken yrityssaneerauksen selvitystilaan, jolloin yrityssaneerailain 28 §:n 2 momentin mukaan saneerausmenettelyn oikeusvaikutukset lakkaavat selvitystilan alkaessa. Siten ei ole mahdollista, että osakeyhtiön velvollisuus hakeutua konkurssiin voisi aktualisoitua saneerausmenettelyn aikana. Oikeustila on sama myös säätiöiden ja osuuskuntien osalta.

Artiklan 1 kohta ei edellytä lainsäädännön muuttamista.

Artiklan 2 kohdan mukaan 6 artiklan mukainen yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttäminen tarkoittaa sitä, ettei keskeyttämisen aikana voida aloittaa yhden tai useamman velkojan pyynnöstä maksukyvyttömyysmenettelyä, joka voisi johtaa velallisen likvidaatioon.

Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat poiketa 1 ja 2 kohdasta tilanteissa, joissa velallinen ei pysty maksamaan velkojaan niiden erääntyessä. Tällaisissa tapauksissa jäsenvaltioiden on varmistettava, että lainkäyttö- tai hallintoviranomainen voi päättää pitää yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämisen voimassa, jos sellaisen maksukyvyttömyysmenettelyn aloittaminen, joka voisi johtaa velallisen likvidaatioon, ei olisi kyseisen tapauksen olosuhteiden perusteella velkojien yleisen edun mukaista.

Yrityssaneerailain 24 §:n 4 momentin mukaan saneerausmenettelyn alettua velallinen voidaan velkojan hakemuksesta asettaa konkurssiin vain, jos velallinen menettelyn alkaessa oli maksukyvytön ja olosuhteet ovat sellaiset kuin yrityssaneerailain 7 §:n 1 momentin 1 kohdassa mainitaan tai jos konkurssihakemus perustuu saneerushakemuksen vireilletulon jälkeen syntyneen velan maksun laiminlyöntiin. Jälkimmäisessä tapauksessa tuomioistuimen on kuultava selvittäjää, ja konkurssiin asettamista voidaan velallisen vaatimuksesta lykätä enintään kuukaudella, jos siihen on saneerausmenettelyn jatkamisen kannalta erityisen painava syy.

Ensin mainittu 24 §:n 4 momentin konkurssiperusteista ei ole ristiriidassa direktiivin 7 artiklan 2 kohdan kanssa ottaen huomioon, että direktiiviä ei sovelleta tilanteessa, jossa saneeraukseen hakeutuva velallinen on jo maksukyvytön.

Jälkimmäisenä mainittu konkurssiperuste (uuden velan maksun laiminlyönti) vastaa pitkälti 7 artiklan 3 kohdan sallimaa poikkeusta. Erityisen painavaa syytä koskeva 24 §:n 4 momentin edellytys olisi kuitenkin muutettava vastaamaan 7 artiklan 3 kohdan edellytystä, jossa käytetään ilmaisua velkojien yleisestä edusta. Mitään aikamäärettä direktiivi ei aseta konkurssin lykkäämiselle, joten enintään yhden kuukauden lykkäämistä ei voida pitää direktiivin vastaisena.

Artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä säännöistä, joilla estetään velkojia, joita täytäntöönpanotoimien keskeyttäminen koskee, pidättymästä suorituksesta tai irtisanomasta, nopeuttamasta tai millään muulla tavoin muuttamasta välttämättömiä täyttämättä olevia sopimuksia velallisen vahingoksi sellaisten velkojen vuoksi, jotka syntyivät ennen täytäntöönpanotoimien keskeyttämistä, ainoastaan sillä perusteella, että velallinen ei ole maksanut niitä. Välttämättöminä täyttämättä olevina sopimuksina on pidettävä täyttämättä olevia sopimuksia, jotka ovat välttämättömiä päivittäisen liiketoiminnan jatkamisen kannalta, mukaan lukien kaikkia sellaisia toimituksia koskevat sopimukset, joiden keskeyttäminen johtaisi velallisen toiminnan keskeyttämiseen.

Artiklan 4 kohdan toisen alakohdan mukaan ensimmäinen alakohta ei estä jäsenvaltioita antamasta tällaisille velkojille asianmukaisia takeita sen estämiseksi, että kyseinen alakohta aiheuttaa tällaisille velkojille kohtuutonta haittaa. Artiklan 4 kohdan kolmannen alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että tätä kohtaa sovelletaan myös täyttämättä oleviin sopimuksiin, jotka eivät ole välttämättömiä.

Työryhmän [mietintöön](#) (s. 50–53) sisältyy perusteellinen analyysi säännöksen suhteesta kansalliseen oikeustilaan. Sen perusteella kyseisestä kohdasta ei aiheudu vaatimusta muuttaa kansallista lainsäädäntöä.

Artiklan 5 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että velkojien ei anneta pidettyä suorituksesta tai irtisanoa, nopeuttaa tai millään muulla tavoin muuttaa tällaisia täyttämättä olevia sopimuksia velallisen vahingoksi sellaisen sopimuslausekkeen nojalla, jossa määrätään tällaisista toimenpiteistä, yksinomaan sillä perusteella että

- a) ennaltaehkäisevän uudelleenjärjestelymenettelyn aloittamista on pyydetty;
- b) yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämistä on haettu;
- c) ennaltaehkäisevä uudelleenjärjestelymenettely on aloitettu; tai
- d) yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttäminen on myönnetty.

Artiklan 5 kohta edellyttää, että lakiin otetaan nimenomainen säännös, jonka mukaan 5 kohdassa tarkoitetuilla niin sanotuilla ipso facto -ehdoilla on sama merkitys uudelleenjärjestelymenettelyssä kuin konkurssissa. Velkoja ei siis voi vedota sopimuksessa olevaan ipso facto -ehtoon direktiivissä mainituilla perusteilla. Oikeustila on Suomessa tältä osin tällä hetkellä jossain määrin epäselvä. Sen vuoksi esityksessä ehdotetaan asiaa koskevan säännöksen ottamista yrityssaneerauslakiin.

Artiklan 6 kohtaan sisältyy jäsenvaltioille mahdollisuus olla soveltamatta täytäntöönpanotoimien keskeyttämistä nettoutusjärjestelyihin. Työryhmän [mietintöön](#) (s. 54–56) sisältyy arvio säännöksen suhteesta nettoutusta koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön. Sen mukaan direktiivistä ei johdu veloitetta muuttaa nettoutusta koskevaa kansallista lainsäädäntöä, eikä sitä siksi esityksessä ehdoteta.

Artiklan 7 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että jos uudelleenjärjestelyohjelmaa ei ole hyväksytty yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämisen päättyessä, tämä ei itsessään johda sellaisen maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamiseen, joka voisi johtaa velallisen likvidaatioon, paitsi jos muut kansallisessa lainsäädännössä säädetyt edellytykset menettelyn aloittamiseksi täyttyvät.

Voimassa olevassa laissa ei ole säännöstä, jonka mukaan saneerausmenettelyn päätyminen saattaisi automaattisesti jonkin toisen maksukyvyttömyysmenettelyn vireille. Artiklan 7 kohta ei siten edellytä lainsäädännön muuttamista.

3 luku. Uudelleenjärjestelyohjelmat.

8 artikla. Uudelleenjärjestelyohjelmien sisältö.

Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on vaadittava, että uudelleenjärjestelyohjelmissa, jotka on toimitettu hyväksyttäväksi 9 artiklan mukaisesti tai lainkäyttö- tai hallintoviranomaisen vahvistettaviksi 10 artiklan mukaisesti, on ainakin seuraavat tiedot:

- a) velallisen henkilöllisyys; *(velallisen yksilöinti käy välillisesti ilmi yrityssaneerauslain säännöksistä)*
- b) velallisen varat ja velat uudelleenjärjestelyohjelman toimittamisen hetkellä, mukaan lukien varojen arvo, kuvaus velallisen taloudellisesta tilanteesta ja työntekijöiden asemasta ja kuvaus velallisen vaikeuksien laajuudesta ja syistä; *(yrityssaneerauslain 41 §:n 1 momentin 1 ja 7 kohdat, 42 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdat)*
- c) asianosaiset osapuolet, joko mainittuina nimeltä tai kuvailtuina velkatyypeittäin kansallisen lainsäädännön mukaisesti, sekä niiden saatavat tai edut, jotka sisältyvät uudelleenjärjestelyohjelmaan; *(yrityssaneerauslain 41 §:n 1 momentin 1 kohta)*
- d) tarvittaessa ryhmät, joihin asianosaiset osapuolet on jaoteltu uudelleenjärjestelyohjelman hyväksymistä varten, ja kunkin ryhmän saatavien ja etujen arvot; *(yrityssaneerauslain 39 § ja 51 §)*
- e) tarvittaessa osapuolet, joihin uudelleenjärjestelyohjelma ei vaikuta, joko mainittuina nimeltä tai kuvattuina velkatyypeittäin kansallisen lainsäädännön mukaisesti, sekä kuvaus syistä, joiden vuoksi ehdotetaan, että ohjelma ei vaikuta niiden saataviin tai etuihin; *(yrityssaneerauslain 39 § ja 52 §)*
- f) tarvittaessa uudelleenjärjestelyselvittäjän henkilöllisyys *(selvittäjän henkilöllisyyttä ei ole yrityssaneerauslaissa nimenomaisesti mainittu saneerausohjelmaan kirjattavana tietona, vaikka tiedon ilmeneminen on itsestäänselvyys; selvittäjän nimi merkitään myös konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetun lain 6 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaisesti laissa tarkoitettuun rekisteriin)*
- g) uudelleenjärjestelyohjelman ehdot, erityisesti seuraavat:
 - i) edellä 2 artiklan 1 kohdan 1 alakohdassa tarkoitettut ehdotetut uudelleenjärjestelytoimenpiteet; *(yrityssaneerauslain 42 §:n 1 momentti)*
 - ii) tarvittaessa ehdotettujen uudelleenjärjestelytoimenpiteiden ehdotettu kesto; *(yrityssaneerauslain 42 §:n 1 ja 2 momentti)*
 - iii) järjestelyt, jotka koskevat työntekijöiden edustajille tiedottamista ja heidän kuulemistaan unionin oikeuden ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti; *(puuttuu)*
 - iv) tarvittaessa yleiset kokonaisvaikutukset työpaikkoihin, kuten irtisanomiset, lyhennetty työaika tai muut vastaavat; *(yrityssaneerauslain 42 §:n 1 momentin 3 kohta)*

- v) velallisen arvioidut rahoitusvirrat, jos tästä säädetään kansallisessa lainsäädännössä; ja (tämä luettelukohta ei luo jäsenvaltioille velvoitteita, mutta tiettyjä vastineita yrityssaneerauslaista on löydettävissä, erityisesti 41 §:n 7 kohta ja 42 §:n 1 momentin 6 kohta)
- vi) uusi rahoitus, joka on tarkoitettu saadaan uudelleenjärjestelyohjelman perusteella, ja syyt, joiden vuoksi uutta rahoitusta tarvitaan ohjelman toteuttamiseksi; (yrityssaneerulain 42 §:n 1 momentin 6 kohta, josta rahoituksen tarpeen syiden mainitseminen kuitenkin puuttuu; syiden mainitseminen saa merkitystä myös 10 artiklan 2 kohdan e alakohdan sisältävän vahvistamisedellytyksen kannalta)
- h) perustelut, joissa selostetaan, miksi velallisen maksukyvyttömyyden välttäminen ja liiketoiminnan elinkelpoisuuden varmistaminen on ohjelman avulla kohtuudella odotettavissa, mukaan luettuina ohjelman onnistumisen kannalta välttämättömät ennakoedellytykset. Jäsenvaltiot voivat edellyttää, että perustelut laatii tai hyväksyy joko ulkopuolinen asiantuntija tai uudelleenjärjestelyselvittäjä, jos tällainen selvittäjä on määrätty. (yrityssaneerulain 41 §:n 1 momentin 7 ja 9 kohta).

Edellä olevan perusteella yrityssaneerulaki täyttää 8 artiklan 1 kohdan vaatimukset kahta tietoa lukuun ottamatta. Puuttuvat tiedot ehdotetaan lisättäväksi saneerausohjelman sisältöä koskevaan säännökseen.

Artiklan 2 kohta velvoittaa asettamaan verkossa saataville uudelleenjärjestelyohjelmien kattavan tarkistuslistan, joka on mukautettu mikro- ja pk-yritysten tarpeisiin. Tällaisia listoja ei ole tällä hetkellä saatavissa, joten artiklan 2 kohta edellyttää toimenpiteitä. Ne eivät kuitenkaan ole lainsäädännöllisiä, joten esitykseen ei sisälly niitä koskevaa ehdotusta.

9 artikla. Uudelleenjärjestelyohjelmien hyväksyminen.

Direktiivin 9 artiklassa säädetään oikeudesta toimittaa uudelleenjärjestelyohjelma ja oikeudesta äänestää siitä, velkojen jakamisesta ryhmiin ja uudelleenjärjestelyohjelman hyväksymisestä. Artiklan peruseriaatteena on, että kaikilla osapuolilla, joihin ohjelma vaikuttaa, on oikeus äänestää siitä. Äänestystä varten suoritetaan ryhmäjako, jonka vähimmäisvaatimuksena on, että vakuudellisten ja vakuudettomien saatavien velkojat äänestävät omana ryhmänään. Lainkäyttö- tai hallintoviranomaisen on tutkittava äänestysoikeus ja ryhmäjako. Ohjelma hyväksytään, kun sitä kannattaa kansallisen lainsäädännön mukaan määräytyvä enemmistö. Työryhmän [mietintöön](#) (s. 59–66) sisältyy kattava selvitys artiklan sisällöstä ja säännösten suhteesta kansalliseen lainsäädäntöön. Sen mukaan direktiivistä ei aiheudu tarvetta muuttaa yrityssaneerulakia.

10 artikla. Uudelleenjärjestelyohjelmien vahvistaminen.

Artiklassa säädetään siitä, milloin lainkäyttö- tai hallintoviranomaisten on vahvistettava uudelleenjärjestelyohjelma, vahvistamisedellytysten vähimmäisedellytyksistä ja perusteista jättää ohjelma vahvistamatta sekä vahvistamista koskevasta menettelystä. Artiklan mukaisiin periaatteisiin kuuluvat muun muassa velkojen yhdenvertaisuus, asianmukaiset tiedoksiannot, konkursisivertailu, menettelyn joutuisuus sekä ohjelman jättäminen vahvistamatta tilanteessa, jossa velallisen liiketoiminnan elinkelpoisuus ei ole ohjelman avulla kohtuudella odotettavissa. Artiklan sisältöä ja sen suhdetta kansalliseen lainsäädäntöön selostetaan tarkemmin työryhmän [mietinnössä](#) (s. 66–71).

Artiklan 2 kohdan mukaisiin saneerausohjelman vahvistamisen vähimmäisedellytyksiin sisältyy yksi edellytys, jota voimassaolevassa yrityssaneerauslaissa ei ole. Artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan e alakohdan mukaan uudelleenjärjestelyohjelman vahvistamisen on edellytettävä, että tapauksen mukaan uusi rahoitus on tarpeen uudelleenjärjestelyohjelman toteuttamiseksi eikä aiheuta velkojien eduille kohtuutonta haittaa.

Yrityssaneerauslain 42 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan ohjelmassa tulee määrätä muun muassa sen rahoituksesta. Rahoituksen vaikutuksia velkojien edulle ei kuitenkaan erikseen arvioida. Artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan e alakohta edellyttää siten lainsäädännön tarkistamista.

Direktiivi antaa jäsenvaltioille laajan mahdollisuuden asettaa uudelleenjärjestelyohjelman vahvistamiselle lisäedellytyksiä, mikä ilmenee 10 artiklan 2 kohdan sanasta ”vähintään” sekä johdanto-osan kappaleesta 50. Siten direktiivi ei ole esteenä yrityssaneerauslain 8 luvusta ilmenevien saneerausohjelman vahvistamista koskevien lisäedellytysten tai -esteiden säilyttämiselle.

11 artikla. Eri mieltä olevien velkojaryhmien pakottaminen uudelleenjärjestelyyn.

Artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että lainkäyttö- tai hallintoviranomainen voi vahvistaa uudelleenjärjestelyohjelman, jota asianosaiset osapuolet jokaisessa äänestysryhmässä eivät ole hyväksyneet 9 artiklan 6 kohdassa tarkoitetulla tavalla, joko velallisen ehdotuksesta tai velallisen hyväksynnällä, niin että ohjelma sitoo eri mieltä olevia äänestysryhmiä, edellyttäen että uudelleenjärjestelyohjelma täyttää ainakin seuraavat edellytykset (artiklan 1 kohdan ensimmäinen alakohta antaa vähimmäissäännöksenä jäsenvaltioille mahdollisuuden asettaa tiukempiakin edellytyksiä):

a) se on 10 artiklan 2 ja 3 kohdan mukainen;

Direktiivin 10 artiklaa on käsitelty edellä. Myös yrityssaneerauslain 54 §:n 1 kohdassa säädetään yhdeksi pakkovahvistamisen edellytykseksi se, ettei käsillä ole 53 §:ssä tarkoitettua vahvistamisen estettä.

b) sen on hyväksynyt

- i) asianosaisten osapuolten äänestysryhmien enemmistö edellyttäen, että ainakin yksi näistä ryhmistä on vakuudellisten velkojien ryhmä tai maksunsaantijärjestyksessä tavallisten vakuudettomien velkojien edellä, tai jos tämä ei toteudu,*
- ii) vähintään yksi asianosaisten osapuolten äänestysryhmistä, tai kansallisen lainsäädännön niin salliessa, sellaisten osapuolten äänestysryhmä, joihin ohjelma vaikuttaa kielteisesti ja joka on muu kuin oman pääoman haltijoista muodostuva ryhmä tai mikä tahansa muu ryhmä, joka velallisen toimivan yrityksen arvoon määrittämisen perusteella ei saisi mitään maksuja tai säilyttäisi mitään etuja tai, jos kansallisessa lainsäädännössä niin säädetään, josta voitaisiin kohtuudella olettaa, ettei se saa mitään maksuja eikä säilytä mitään etuja, jos sovellettaisiin likvidaatiomenettelyyn liittyvää tavanomaisista maksunsaantijärjestystä kansallisen lainsäädännön mukaisesti.*

Artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat nostaa ohjelman hyväksymistä varten ensimmäisen alakohdan b alakohdan ii alakohdassa säädettyä tarvittavaa asianosaisten osapuolten ryhmien vähimmäismäärää tai, kansallisen lainsäädännön niin salliessa, niiden osapuolten ryhmien vähimmäismäärää, joihin uudelleenjärjestelyohjelma vaikuttaa kielteisesti.

Johdanto-osan kappaleessa 53 todetaan, että vaikka uudelleenjärjestelyohjelma olisi hyväksyttävä aina, jos sitä kannattaa vaadittu enemmistö kussakin sellaisessa ryhmässä, johon se vaikuttaa, lainkäyttö- tai hallintoviranomaisen olisi silti voitava velallisen ehdotuksesta tai sen suostumuksella vahvistaa uudelleenjärjestelyohjelma, jolla ei ole takanaan vaadittua enemmistöä kussakin asianomaisessa ryhmässä. Jäsenvaltioiden olisi voitava oikeushenkilön tapauksessa päättää, pidetäänkö velallisena uudelleenjärjestelyohjelman hyväksymistä tai vahvistamista varten oikeushenkilön johtokuntaa vai osakkeenomistajien tai oman pääoman haltijoiden tiettyä enemmistöä. Jotta ohjelma tulisi vahvistetuksi pakotettaessa eri mieltä olevia velkojaryhmiä uudelleenjärjestelyyn, sen olisi saatava asianosaisten osapuolten äänestysryhmien enemmistön kannatus. Ainakin yhden näistä ryhmistä olisi koostuttava vakuudellisista velkojista tai oltava maksunsaantijärjestyksessä tavallisten vakuudettomien velkojien edellä.

Johdanto-osan kappaleen 54 mukaan olisi oltava mahdollista, että jos äänestysryhmien enemmistö ei kannata uudelleenjärjestelyohjelmaa, ohjelma voidaan silti vahvistaa, jos sitä kannattaa ainakin yksi sellainen velkojaryhmä, johon ohjelma vaikuttaa tai vaikuttaa kielteisesti ja joka velallisen toimivan yrityksen arvoon määrittämisen perusteella saa maksuja tai säilyttää etuja, tai, jos kansallisessa lainsäädännössä niin säädetään, jonka voidaan kohtuudella olettaa saavan maksuja tai säilyttävän etuja, jos kansallisen lainsäädännön mukaisesti sovelletaan likvidaatiomenettelyyn liittyvää tavanomaista maksunsaantijärjestystä. Tällaisessa tapauksessa jäsenvaltioiden olisi voitava lisätä niiden ryhmien määrää, joiden on hyväksyttävä ohjelma. Niiden ei kuitenkaan tarvitse välttämättä vaatia, että kaikkien kyseisten ryhmien olisi saatava kansallisen lainsäädännön mukaisesti maksuja tai säilytettävä etuja arvostettaessa velallinen toimintaa jatkavana yrityksenä. Jäsenvaltioiden ei kuitenkaan olisi edellytettävä kaikkien ryhmien suostumusta. Näin ollen, jos velkojaryhmiä on ainoastaan kaksi, vähintään yhden ryhmän suostumus olisi katsottava riittäväksi, jos muut edellytykset eri mieltä olevien velkojaryhmien uudelleenjärjestelyyn pakottamiselle täyttyvät. Kielteinen vaikutus velkojiin olisi tulkittava niin, että velkojien saatavien arvo alenee.

Direktiivin 11 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b alakohta ja siihen liittyvä 1 kohdan kolmannen alakohdan jäsenvaltio-optio koskevat siten saneerausohjelman pakkovahvistamisen edellyttämää vähimmäiskannatusta. Tältä osin on tarkasteltava yrityssaneerlauslain 54 §:n 2 kohtaa, jonka mukaan pakkovahvistaminen edellyttää, että ainakin yksi velkojaryhmä on äänestänyt ohjelman hyväksymisen puolesta 52 §:n mukaisella enemmistöllä ja kaikkien puolesta äänestäneiden velkojien saatavat edustavat vähintään viidennestä kaikkien 52 §:n 2 momentin mukaan huomioon otettavien tunnettujen velkojien saatavista.

Mitä tulee ensiksi yrityssaneerlauslain vaatimukseen siitä, että kaikkien puolesta äänestäneiden velkojien saatavat edustavat vähintään viidennestä kaikkien tunnettujen velkojien saatavista, lähtökohtana tulee huomata, että 11 artiklan 1 kohdan ensimmäinen alakohta asettaa jäsenvaltioille vain vähimmäistason edellytyksistä, joilla uudelleenjärjestelyohjelma voidaan pakkovahvistaa. Tämä ilmenee muun muassa 1 kohdan johdantolauseen sanasta ”ainakin”. Tämän vuoksi yrityssaneerlauslain 54 §:n 2 kohdan mukaista edellytystä siitä, että puolesta äänestäneiden velkojien saatavat edustavat vähintään viidennestä tunnettujen velkojien saatavista, ei voida pitää direktiivin kieltämänä.

Mitä tulee toiseksi 54 §:n 2 kohdan vaatimukseen ainakin yhden velkojaryhmän kannatuksesta, myös tämä edellytys on sinänsä direktiivin 11 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b alakohtan ii alakohdan sallima. Kyseisessä direktiivin säännöksessä kuitenkin asetetaan laatuvaatimuksia ainoalle kannattajaryhmälle: se ei saa olla osakkaiden ryhmä (tämä raja on Suomen oikeustilassa merkityksellinen, sillä osakkaat eivät muodosta äänestysryhmää) eikä se saa olla ns. ”out of the money” -ryhmä, jolle ei edes velallisyriksen going concern -arvostuksessa voitaisi

olettaa jäävän mitään suorituksia, jos tämä going concern -arvoa vastaava rahamäärä hypoteettisesti jaettaisiin velkojille normaalin maksunsaantijärjestyksen mukaisesti.

Säännöksellä on perustavoitteidensa puolesta jonkin verran yhtymäkohtia yrityssaneerauslain 52 §:n 2 momentin säännökseen, jonka mukaan viimesijaisen saatavan velkojaa ei oteta huomioon, jos paremmalla oikeudella suoritettavan saatavan velkoja ohjelman mukaan jää vaille täyttä suoritusta tai hänen oikeusasemansa muuten huononee. Tällaisessa tilanteessa viimesijaisten saatavien velkojien ryhmä ei luonnollisesti kelpaa myöskään pakkovahvistamisen ainoaksi kannattajaryhmäksi, koska sitä ei ylipäänsä oteta äänestysmenettelyssä huomioon. Tämä kansallisen lain mukainen arviointi kuitenkin perustuu vain siihen, tuleeko ryhmälle saneerausohjelmassa suorituksia, mikä puolestaan perustuu ennen muuta velallisyrittäjien tulevaan arvioituun maksukykyyn eikä velallisyrittäjien arvonmääritykseen going concern- tai muulla perusteella. Näistä syistä kansallista lainsäädäntöä on muutettava siten, että toiselle velkojalle annetaan pakkovahvistamisen yhteydessä mahdollisuus väittää ja osoittaa, ettei ohjelmaa ole kannattanut yksikään sellainen velkojaryhmä, jolle jäisi suorituksia, jos velallisyrittäjien going concern -arvo jaettaisiin velkojille normaalin maksunsaantijärjestyksen mukaisesti.

Direktiivissä ei ole tarkemmin selostettu sitä, millaisen laskentaperusteen mukaan going concern -arvo olisi määritettävä (ks. kuitenkin johdanto-osan kappale 49, jossa esitetään joitakin yleisiä suuntaviivoja asiasta). Siten asia jää lähtökohtaisesti kansalliseen harkintavaltaan. Selvyyden vuoksi on todettava, että direktiivi ei joka tapauksessa millään tavoin koske yrityskiinnityksen arvonmääritystä (ks. tältä osin KKO 2015:2 ja 2015:3) eikä myöskään velvoita käyttämään going concern -arvoa missään muussa kuin direktiivin tarkoittamassa asiayhteydessä, jossa on kysymys saneerausohjelman pakkovahvistamisen edellytyksistä vähimmäiskannatuksen osalta. Direktiivin säännös ei esimerkiksi koske sitä, millaisten laskelmien pohjalta saneerausohjelma laaditaan.

- c) *siinä varmistetaan, että eri mieltä olevien asianosaisten velkojien äänestysryhmiä kohdellaan vähintään yhtä suotuisasti kuin mitä tahansa muuta samassa etuoikeusasemassa olevaa ryhmää ja suotuisammin kuin etuoikeusasemaltaan heikompia ryhmiä;*

Artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan 1 kohdan c alakohdasta poiketen jäsenvaltiot voivat säätää, että eri mieltä olevaan äänestysryhmään kuuluvien asianosaisten velkojien saatavat suoritetaan täysimääräisesti samalla tavalla tai vastaavilla tavoilla, jos etuoikeusasemaltaan heikomman ryhmän on tarkoitus saada maksuja tai säilyttää etuja uudelleenjärjestelyohjelmassa.

Johdanto-osan kappaleessa 55 todetaan, että kun jäsenvaltiot käyttävät eri mieltä olevien velkojaryhmien uudelleenjärjestelyyn pakottamista, niiden olisi varmistettava, ettei ehdotettu ohjelma aiheuta kohtuutonta haittaa eri mieltä oleville asianosaisten velkojien ryhmille, ja jäsenvaltioiden olisi tarjottava näille eri mieltä oleville ryhmille riittävä suoja. Jäsenvaltioiden olisi voitava suojata eri mieltä olevaa asianosaisten velkojien ryhmää varmistamalla, että sitä kohdellaan vähintään yhtä suotuisasti kuin mitä tahansa muuta samassa etuoikeusasemassa olevaa ryhmää ja suotuisammin kuin etuoikeusasemaltaan heikompia ryhmiä. Vaihtoehtoisesti jäsenvaltiot voisivat suojata eri mieltä olevaa velkojaryhmää varmistamalla, että tällaisen eri mieltä olevan velkojaryhmän saatavat maksetaan täysimääräisesti, jos etuoikeusasemaltaan heikompi ryhmä saa suorituksia tai säilyttää etuja uudelleenjärjestelyohjelmassa, jäljempänä *ehdotonta etuoikeutta koskeva sääntö*. Jäsenvaltioilla olisi oltava harkintavaltaa niiden pannessa täytäntöön täysimääräisen maksun käsitettä, mukaan luettuina maksun ajankohta, kunhan saatavan pääoma ja vakuudellisten velkojien tapauksessa vakuuden arvo on suojattu. Jäsenvaltioiden olisi voitava päättää myös vastaavista tavoista, joilla alkuperäinen saatava voitaisiin suorittaa täysimääräisesti.

Artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohta ja 2 kohdan ensimmäinen alakohta tarjoavat jäsenvaltioille kaksi vaihtoehtoa vastaan äänestäneiden velkojaryhmien suojaamiseksi. Ensinnäkin jäsenvaltiot voivat varmistaa, että vastaan äänestäneitä ryhmiä kohdellaan vähintään yhtä suotuisasti kuin muita samassa etuoikeusasemassa olevia ryhmiä ja suotuisammin kuin etuoikeusasemaltaan heikompia ryhmiä (niin sanottu relative priority rule 1 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohdassa). Toisena vaihtoehtona on, että vastaan äänestäneeseen äänestysryhmään kuuluvien velkojien saatavat suoritetaan täysimääräisesti, jos etuoikeusasemaltaan heikomman ryhmän on tarkoitus saada maksuja tai säilyttää etuja uudelleenjärjestelyohjelmassa (niin sanottu absolute priority rule eli ehdotonta etuoikeutta koskeva sääntö, 2 kohdan ensimmäinen alakohta).

Johdanto-osan kappaleen 55 mukaan täysimääräiseksi saatavien suorituksiksi riittää, että saatavan pääoma ja vakuudellisten velkojien tapauksessa vakuuden arvo on suojattu. Siten esimerkiksi korkoja voidaan leikata.

Ehdottoman etuoikeuden sääntö toteutuu Suomessa seuraavasti:

- Yrityssaneerauslain 45 §:n 1 momentin nojalla vakuusvelkojen, mukaan lukien yritys-kiinnityksen haltijan vakuusvelkaosuus, osalta on sallittua toteuttaa esimerkiksi korkoihin ja maksuaikatauluun liittyviä järjestelyjä, mutta vakuudellisen velan pääoma on turvattu koko vakuuden arvoon asti kuten johdanto-osan kappaleessa 55 mainitaan. Johdanto-osan kappaleesta ilmenevin tavoin esimerkiksi korkoihin liittyvät järjestelyt eivät loukkaa ehdottoman etuoikeuden sääntöä. Siten tilannetta, jossa direktiivin mukaista ehdottoman etuoikeuden sääntöä vakuudellisten saatavien vahingoksi loukattaisiin, ei voi Suomessa syntyä.
- Ehdottoman etuoikeuden säännöllä ei ole merkitystä tavallisten vakuudettomien saatavien keskinäisissä relaatioissa, sillä saatavat ovat maksunsaantijärjestyksessä samalla etusijalla.
- Tavallisten vakuudettomien saatavien ja viimeksi suoritettavien saatavien välisessä relaatioissa ehdottoman etuoikeuden sääntö sisältyy yrityssaneerauslain 54 §:n 5 kohtaan.
- Etuoikeusasemaltaan erilaisten viimeksi suoritettavien saatavien keskinäisissä relaatioissa ehdottoman etuoikeuden sääntö ei näytä 54 §:n 5 kohdan sanamuodon valossa toteutuvan. Siten tältä osin lainsäädännössä on mahdollisesti tarve säätää ehdottoman etuoikeuden säännöstä (tai relative priority -säännöstä) etusijaltaan erilaisten takasijaisten saatavien välisissä relaatioissa, vaikkakin soveltamistilanteet voivat olla teoreettisia. Direktiivi ei tee näiden sääntöjen soveltamisessa takasijaisten saatavien osalta poikkeuksia, vaikka 9 artiklan 3 kohdan b alakohta toisaalta sallii tällaisten saatavien jättämisen äänioikeuden ulkopuolelle.

Artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat pitää voimassa tai ottaa käyttöön säännöksiä, jotka poikkeavat ensimmäisestä alakohdasta, jos ne ovat välttämättömiä uudelleenjärjestelyohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi ja jos ohjelma ei aiheuta kohtuutonta haittaa minkään asianosaisen osapuolen oikeuksille tai eduille.

Johdanto-osan kappaleen 56 mukaan jäsenvaltioiden olisi voitava poiketa ehdotonta etuoikeutta koskevasta säännöstä esimerkiksi silloin, kun pidetään oikeudenmukaisena, että oman pääoman haltijat säilyttävät tiettyjä etuja ohjelmaa toteutettaessa, vaikka maksunsaantijärjestyksessä ylempänä oleva ryhmä joutuu hyväksymään saataviensa leikkaamisen, tai että yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämistä koskevan säännöksen soveltamisalaan kuuluville

olennaisten tavaroiden tai palvelujen toimittajille maksetaan ennen maksunsaantijärjestyksessä niitä edellä olevia velkojaryhmiä. Jäsenvaltioiden olisi voitava valita, kumman edellä mainituista suojamekanismeista ne ottavat käyttöön.

Artiklan 2 kohdan toinen alakohta mahdollistaa sen, että jäsenvaltioissa, joissa noudatetaan ehdottoman etuoikeuden sääntöä, voidaan siitä kuitenkin poiketa tietyissä tilanteissa.

Johdanto-osan kappaleen 57 mukaan jäsenvaltioilta, jotka jättävät oman pääoman haltijat ilman äänioikeutta, ei olisi edellytettävä ehdotonta etuoikeutta koskevan säännön soveltamista velkojien ja oman pääoman haltijoiden välisessä suhteessa.

Jätettäessä oman pääoman haltijat vallitsevan tilanteen mukaisesti ilman äänioikeutta ei tarvitse myöskään soveltaa ehdotonta etuoikeutta koskevaa sääntöä osakkeenomistajien ja velkojien välisessä suhteessa. Tällöin oman pääoman haltijoihin sovelletaan normaalisti 12 artiklan säännöksiä, joihin palataan kyseisen artiklan kohdalla jäljempänä. Sama pätee myös sovellettaessa relative priority -sääntöä, sillä 12 artiklan 1 kohdan sanamuodon mukaisesti osakkeenomistajat on tällöin suljettu paitsi äänioikeuden, myös ylipäänsä ”9–11 artiklan soveltamisalan ulkopuolelle”. Niin absolute priority- kuin relative priority -säännöt ovat nimenomaan 9–11 artiklan, tarkemmin 11 artiklan, soveltamisalaan kuuluvia kysymyksiä. Sanottu on linjassa sen kanssa, että 2 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan nojalla oman pääoman haltijat on ylipäänsä sallittua jättää saneerausohjelman vaikutuspiirin ulkopuolelle.

d) uudelleenjärjestelyohjelman mukaan mikään asianosaisten osapuolten ryhmä ei voi saada tai pitää itsellään saataviensa tai etujensa yhteenlaskettua määrää enempää.

Säännös vastaa yrityssaneerauslain 54 §:n 3 kohtaa, jonka mukaan ohjelma voidaan muiden edellytysten täytyessä pakkovahvistaa, jos kukaan velkojista ei ohjelman mukaan saa etua, joka arvoltaan ylittää hänen saatavansa määrän.

Artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan saneerausohjelman pakkovahvistaminen edellyttää joko velallisen ehdotusta tai velallisen hyväksyntää. Artiklan 1 kohdan toisen alakohdan mukaan ensimmäisestä alakohdasta poiketen jäsenvaltiot voivat rajata velallisen hyväksynnän saamista koskevan vaatimuksen niihin tapauksiin, joissa velalliset ovat mikro- ja pk-yrityksiä.

Yrityssaneerauslain mukaan ohjelman pakkovahvistaminen ei edellytä velallisen hyväksyntää (johdanto-osan kappaleen 53 mukaan jäsenvaltiot voivat päättää, tarkoitetaanko velallisella yhtiökokousta vai yrityksen johtoa). Artiklan 1 kohdan ensimmäinen alakohta edellyttää tältä osin lainsäädännön muuttamista.

12 artikla. Oman pääoman haltijat.

Artiklan 1 kohdassa todetaan, että jos jäsenvaltiot jättävät oman pääoman haltijat 9–11 artiklan soveltamisalan ulkopuolelle, niiden on muilla keinoin varmistettava, että kyseiset oman pääoman haltijat eivät saa kohtuuttomalla tavalla estää tai haitata uudelleenjärjestelyohjelman hyväksymistä ja vahvistamista.

Johdanto-osan kappaleessa 57 todetaan, että samalla kun olisi suojattava osakkeenomistajien ja muiden oman pääoman haltijoiden oikeutettuja etuja, jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että eivät ne voi kohtuuttomasti estää sellaisen uudelleenjärjestelyohjelman hyväksymistä, jonka avulla voitaisiin palauttaa velallisen elinkelpoisuus. Jäsenvaltioiden olisi voitava käyttää eri keinoja kyseisen tavoitteen saavuttamiseksi, esimerkiksi evätä oman pääoman haltijoilta oikeuden

äänestää uudelleenjärjestelyohjelmasta ja päättää, ettei uudelleenjärjestelyohjelman hyväksyminen riipu sellaisten oman pääoman haltijoiden hyväksynnästä, jotka yrityksen arvonmäärittäksen perusteella eivät saisi mitään maksuja tai muuta korvausta, jos sovellettaisiin likvidaatioon liittyvää tavanomaista maksunsaantijärjestystä. Jos oman pääoman haltijoilla on oikeus äänestää uudelleenjärjestelyohjelmasta, lainkäyttö- tai hallintoviranomaisen olisi kuitenkin voitava vahvistaa ohjelma soveltamalla eri mieltä olevien velkojaryhmien uudelleenjärjestelyyn pakottamisen sääntöjä siitä huolimatta, että yksi tai useampi oman pääoman haltijoiden ryhmä ei hyväksy sitä. Jäsenvaltioilta, jotka jättävät oman pääoman haltijat ilman äänioikeutta, ei olisi edellytettävä ehdotonta etuoikeutta koskevan säännön soveltamista velkojien ja oman pääoman haltijoiden välisessä suhteessa. Toinen mahdollinen keino varmistaa, että oman pääoman haltijat eivät kohtuuttomasti estä uudelleenjärjestelyohjelman hyväksymistä, olisi varmistaa, että uudelleenjärjestelytoimenpiteisiin, jotka vaikuttavat suoraan oman pääoman haltijoiden oikeuksiin ja jotka on tarpeen hyväksyä yhtiöoikeuden mukaan osakkeenomistajien yhtiökokouksessa, ei sovelleta kohtuuttoman korkeita enemmistövaatimuksia, ja että oman pääoman haltijoilla ei ole toimivaltaa sellaisten uudelleenjärjestelytoimenpiteiden osalta, jotka eivät vaikuta suoraan niiden oikeuksiin.

32 artikla. Direktiivin (EU) 2017/1132 muuttaminen.

Artiklan ensimmäisen alakohdan mukaan direktiivin (EU) 2017/1132 84 artiklaan lisätään kohta seuraavasti:

”4. Jäsenvaltioiden on poikettava siitä, mitä säädetään 58 artiklan 1 kohdassa, 68 artiklassa, 72, 73 ja 74 artiklassa, 79 artiklan 1 kohdan b alakohdassa, 80 artiklan 1 kohdassa ja 81 artiklassa, siltä osin ja niin kauan kuin tällainen poikkeaminen on tarpeen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (EU) 2019/1023 säädettyjen ennaltaehkäisevää uudelleenjärjestelyä koskevien puitteiden käyttöön ottamiseksi.”

Artiklan toisen alakohdan mukaan ensimmäinen alakohta ei rajoita osakkeenomistajien yhdenvertaisen kohtelun periaatteen soveltamista.

Johdanto-osan kappaleen 96 mukaan yhtiöoikeuden ei olisi vaarannettava uudelleenjärjestelyohjelman hyväksymis- ja toteuttamisprosessien tehokkuutta. Sen vuoksi jäsenvaltioiden olisi voitava poiketa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä (EU) 2017/1132 vahvistetuista vaatimuksista, jotka koskevat velvollisuutta kutsua koolle yhtiökokous ja tarjota osakkeita etuoikeuksin osakkeenomistajille, siltä osin ja niin kauan kuin on tarpeen sen varmistamiseksi, että osakkeenomistajat eivät estä uudelleenjärjestelyä käyttämällä väärin kyseiseen direktiiviin perustuvia oikeuksiaan. Edelleen johdanto-osan kappaleen mukaan jäsenvaltioiden saattaa esimerkiksi olla tarpeen poiketa velvollisuudesta kutsua koolle osakkeenomistajien yhtiökokous tai normaaleista määräajoista silloin, kun johdon on toteutettava pikaisia toimia yrityksen omaisuuden turvaamiseksi esimerkiksi pyytämällä yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämistä ja kun yritys menettää äkillisesti huomattavan osan merkitystä osakepääomastaan ja maksukyvyttömyys on todennäköinen. Yhtiöoikeudesta saattaa olla välttämätöntä poiketa myös silloin, jos uudelleenjärjestelyohjelmassa määrätään sellaisten uusien osakkeiden liikkeeseen laskusta, joita voitaisiin tarjota etuoikeutetusti velkojille muuntamalla velkaa osakkeiksi, tai merkityn osakepääoman alentamisesta siinä tapauksessa, että liiketoiminnan osia luovutetaan. Tällaisia poikkeuksia olisi rajoitettava ajallisesti, siltä osin kuin jäsenvaltiot pitävät tällaista poikkeusta välttämättömänä ennaltaehkäisevien uudelleenjärjestelyjen puitteiden käyttöön ottamiseksi. Jäsenvaltioita ei kuitenkaan olisi velvoitettava poikkeamaan yhtiöoikeudesta kokonaan tai osittain määräämättömäksi tai määräytyksi ajaksi, jos ne varmistavat, että niiden yhtiöoikeuden vaatimukset eivät vaaranna uudelleenjärjestelyprosessin tehokkuutta, tai jos jäsenvaltioilla

on muita yhtä tehokkaita välineitä sen varmistamiseksi, että osakkeenomistajat eivät kohtuuttomalla tavalla estä sellaisen uudelleenjärjestelyohjelman hyväksymistä tai toteuttamista, jonka avulla yrityksen elinkelpoisuus voitaisiin palauttaa. Tässä yhteydessä jäsenvaltioiden olisi kiinnitettävä erityistä huomiota niiden säännösten tehokkuuteen, jotka koskevat yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämistä ja uudelleenjärjestelyohjelman vahvistamista, sillä vaatimus osakkeenomistajien yhtiökokouksen koolle kutumisesta tai yhtiökokouksen päätökset eivät saisi heikentää niitä epäasianmukaisesti. Direktiivi (EU) 2017/1132 olisi sen vuoksi muutettava vastaavasti. Jäsenvaltioilla olisi oltava harkintavaltaa niiden arvioidessa, mitkä poikkeukset ovat tarpeen kansallisen yhtiöoikeuden yhteydessä, jotta tämä direktiivi voidaan panna tehokkaasti täytäntöön, ja niiden olisi myös voitava säätää vastaavista poikkeuksista direktiivin (EU) 2017/1132 soveltamiseen tämän direktiivin soveltamisalaan kuulumattomissa maksukyvyttömyysmenettelyissä, joissa voidaan toteuttaa uudelleenjärjestelytoimenpiteitä.

Direktiivin systematiikka on osakkeenomistajien ja muiden oman pääoman haltijoiden (jäljempänä osakkaat) osalta seuraava. Direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 2 alakohdasta ilmenee jäsenvaltion valintavalta sen suhteen, kuuluvatko osakkaat ylipäänsä niiden tahojen piiriin, joiden oikeuksiin saneerausohjelmalla voidaan vaikuttaa ("and, where applicable under national law, equity holders"). Siltä osin kuin jäsenvaltio vastaa myönteisesti, valittavaksi tulee, sovelletaanko osakkaiden vaikutusmahdollisuuksiin ja niiden rajoittamiseen 9–11 artiklan vai 12 artiklan 1 kohdan mukaista järjestelmää. Näistä 12 artiklan 1 kohdan vaihtoehto on jäsenvaltioiden kannalta joustavampi, kun taas 9–11 artiklassa osakkaat olisi sijoitettava direktiivissä melko yksityiskohtaisesti säädellyn saneerausohjelman hyväksymismenettelyn äänestysryhmäksi. Vaihtoehdoilla on myös yhtymäkohtia:

- Molemmissa vaihtoehtoissa pyritään varmistamaan osakkaiden vaikutusmahdollisuus mutta rajoittamaan sitä kohtuullisiin mittasuhteisiin.
- Molemmat vaihtoehdot sallivat painottaa pk-yritysten osakkaiden vaikutusmahdollisuuksia: 11 artiklassa tätä ilmentää se, että pk-yritysten osalta jäsenvaltioiden on pakko säätää siitä, että ryhmäpakkovahvistaminen (johon on saatettu päätyä osakkaiden äänestysryhmän vastustettua itselleen epämieluisaa saneerausohjelmaa) edellyttää velallisten suostumusta, kun taas suuryritysten osalta jäsenvaltio voi myös poiketa tästä vaatimuksesta. Vastaavasti direktiivin 12 artiklan 3 kohdassa yrityksen koko mainitaan yhtenä sellaisena arviointikriteerinä, jonka jäsenvaltio voi ottaa huomioon määrittäessään, mitä on pidettävä 12 artiklan 1 kohdan kieltämänä kohtuuttomana estämisenä.
- Molemmat vaihtoehdot sallivat päätöstoimivallan antamisen tai säilyttämisen yhtiökokouksella, kunhan päätöksiltä ei edellytetä kohtuuttoman korkeaa enemmistöä. Direktiivin 11 artiklan vaihtoehdossa tämä ilmenee johdanto-osan kappaleesta 53 ("jäsenvaltioiden olisi voitava oikeushenkilöiden tapauksessa päättää, pidetäänkö velallisena uudelleenjärjestelyohjelman hyväksymistä tai vahvistamista varten oikeushenkilön johtokuntaa vai osakkeenomistajien tai oman pääoman haltijoiden tiettyä enemmistöä") ja 12 artiklan 1 kohdan vaihtoehdossa johdanto-osan kappaleessa 57 annetusta implementointiesimerkistä ("...varmistaa, että uudelleenjärjestelytoimenpiteisiin, jotka vaikuttavat suoraan oman pääoman haltijoiden oikeuksiin ja jotka on tarpeen hyväksyä yhtiöoikeuden mukaan osakkeenomistajien yhtiökokouksessa, ei sovelleta kohtuuttoman korkeita enemmistövaatimuksia").

Yrityssaneerauslaissa ei anneta osakkeenomistajille mahdollisuutta äänestää ohjelmasta. Toisaalta saneerausohjelmalla ei myöskään yleensä suoraan vaikuteta osakkeenomistajien oikeuk-

siin, joten Suomen nykyinen oikeustila sijoittuu suhteessa direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 2 alakohtaan siten, etteivät osakkeenomistajat ainakaan lähtökohtaisesti kuulu asianosaisten osapuolten käsitteen (affected parties) piiriin.

Saneerausohjelmaan voidaan kuitenkin sisällyttää saneerauskeinoja, joiden toteutuminen edellyttää osakkaiden myötävaikutusta ja joiden voidaan katsoa vaikuttavan osakkaiden oikeuksiin direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 2 alakohdassa tarkoitettulla tavalla. Saneerausohjelmaan voidaan ottaa esimerkiksi ehto, jonka mukaan osakkeenomistajien on osakeyhtiölaissa tarkoitettussa järjestyksessä hyväksyttävä velkakonversio, jonka myötä velkojille annetaan mahdollisuus muuttaa saatavansa yhtiön osakkeiksi. Velkakonversio edellyttää käytännössä velkojille suunnattua osakeantia velallisyhtiössä tai sen emoyhtiössä. Ohjelman lienee tällöin katsottava vaikuttavan osakkeenomistajien etuihin 2 artiklan 1 kohdan 2 alakohdassa tarkoitettulla tavalla, koska velkakonversiossa osakkeenomistajan suhteellinen omistus vähenee. Saneerausohjelman vahvistaminen odottaa tällöin yleensä yhtiökokouksen päätöstä yrityssaneerauslain 55 §:n 3 momentin mukaisesti. Tällöin saneerausohjelma vaikuttaa osakkeenomistajiin, mutta itse ohjelmasta nämä eivät voi kuitenkaan äänestää.

Direktiivi ei ole esteenä sen enempää sille, että osakkaiden oikeuksiin ei voida lähtökohtaisesti vaikuttaa saneerausessa (2 artiklan 1 kohdan 2 alakohta), kuin sillekään, että osakkaiden oikeuksiin kuitenkin vaikuttavat yksittäiset toimenpiteet säilytetään yhtiökokouksen toimivallassa (johdanto-osan kappale 57), kunhan enemmistövaatimukset eivät ole kohtuuttoman korkeita.

Esimerkiksi suunnatun osakeannin edellyttämää 2/3:n määränemmistöä ei ole pidettävä direktiivin kannalta kohtuuttoman korkeana (vrt. analogisesti 9 artiklan 6 kohdan 2 alakohdassa sallittu 75 prosentin enemmistövaatimus, jos osakkaat sijoitettaisiin saneerausmenettelyssä omaksi äänestysryhmäkseen). Suunnatun osakeannin tai muiden toimenpiteiden aineellisia edellytyksiä ei sen sijaan ole tarpeen analysoida direktiiviä vasten. Johdanto-osan kappaleesta 2 ilmenevin tavoin esimerkiksi velkakonversioon on sallittua soveltaa kansallisen (yhtiö- tai muun) oikeuden mukaisia edellytyksiä vastaavasti kuin työoikeudellisiin toimenpiteisiin sovelletaan työoikeudessa säädettyjä edellytyksiä tai omaisuuserien myyntiin yksityisoikeuden säännöksiä. Lisäksi johdanto-osan kappale 57 ilmentää sitä, että 12 artiklan kannalta on sallittua arvioida osakkaiden syyksi luettavan estämisen kohtuuttomuutta nimenomaan yhtiökokouksen päätöksenteolle asetetun määränemmistön näkökulmasta.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on myös varmistettava, että oman pääoman haltijat eivät saa kohtuuttomalla tavalla estää tai haitata uudelleenjärjestelyohjelman toteuttamista. Lähtökohtana on otettava huomioon, että yrityssaneerauslain 57 §:n 1 momentin mukaan saneerausvelkojen ja muiden ohjelmassa säänneltyjen oikeussuhteiden ehdot määräytyvät ohjelman mukaisesti, kun saneerausohjelma on vahvistettu. Saneerausohjelma sitoo myös velallisyhtiötä, jonka on noudatettava ohjelmaa uhalla, että ohjelmaan sisältyvä velkajärjestely tai koko saneerausohjelma voidaan 64 tai 65 §:n mukaisten edellytysten täytyessä määrätä raukeamaan. Edelleen voidaan viitata siihen, ettei lähtökohtaisesti voida pitää yhtiökokouksen ja johdon välisen toimivallanjaon mukaisena, että yhtiökokous määräisi johdon laiminlyömään saneerausohjelman mukaisia suorituksia tai jättämään tekemättä ohjelmassa määrättyjä toimenpiteitä. Osakeyhtiölain 5 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan osakkeenomistajat tosin voivat yksimielisinä tehdä yksittäistapauksessa päätöksen hallituksen tai toimitusjohtajan yleistoimivaltaan kuuluvassa asiassa, mutta yksimielisyysvaatimus kaventaa tämän mahdollisuuden käytettävyyttä siinä määrin, ettei säännöksen voitane katsoa mahdollistavan sitä, että osakkeenomistajat voisivat kohtuuttomasti estää saneerausohjelman toteuttamista direktiivin kieltämällä tavalla. Eräät saneerauksen yhteydessä toteutettavat toimenpiteet, esimerkiksi yhtiöjärjestyksen muutos (ks. yrityssaneerauslain 42 §:n 1 momentin 1 kohta), kuitenkin kuuluvat nimenomaan yhtiökokouksen

toimivaltaan. Tällaisten toimien toteuttaminen saattaa ajoittua saneerausohjelman toteuttamisvaiheeseen, jolloin yhtiökokouksen toiminta voisi tulla arvioitavaksi 12 artiklan 2 kohtaa vasten. Tältä osin on huomattava, että osakeyhtiölaissa käytetään yleisenä määräenemmistövaatimuksena kahta kolmasosaa annetuista äänistä ja kokouksessa edustetuista osakkeista (osakeyhtiölain 5 luvun 27 §). Tämä vaatimus soveltuu esimerkiksi yhtiöjärjestyksen muuttamiseen ja suunnattuun osakeantiin. Kuten jo edellä on todettu, direktiivin systematiikassa tällainen enemmistövaatimus ei ole kohtuuttoman vaikeuttamisen kiellon vastainen (vrt. analogisesti 9 artiklan 6 kohdan toinen alakohta). Lisäksi jäljempänä selostettava 12 artiklan 3 kohta tarjoaa liikkumavaraa kohtuuttoman vaikeuttamisen kiellon tulkinnassa.

Siten 12 artiklan 2 kohdasta ei johdu tarvetta muuttaa lainsäädäntöä.

Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat mukauttaa sitä, mitä tarkoitetaan tämän artiklan mukaisella kohtuuttomalla tavalla estämisellä tai haittaamisella, ottaen huomioon esimerkiksi sen, onko velallinen mikro- ja pk-yritys vai suuryritys, oman pääoman haltijoiden oikeuksiin vaikuttavat ehdotetut uudelleenjärjestelytoimenpiteet, oman pääoman haltijan tyyppin, sen, onko velallinen oikeushenkilö vai luonnollinen henkilö, tai sen, onko yhtiömiesten vastuu rajoitettu vai rajoittamaton.

Direktiivin 12 artikla ei edellytä muutoksia lainsäädäntöön. Osakkeenomistajilla ei ole mahdollisuutta kohtuuttomalla tavalla estää tai haitata uudelleenjärjestelyohjelman hyväksymistä, vahvistamista tai toteuttamista ottaen huomioon osakeyhtiölain mukaiset päätöksentekotavat ja se, ettei osakkeenomistajilla ole päätösvaltaa muiden kuin sellaisten saneerauskeinojen suhteen, jotka suoraan vaikuttavat heidän oikeuksiinsa.

Direktiivin 32 artiklan velvoittavuus rajautuu siihen, että II osaston mukainen saneerauspuitteisto on saatava perustetuksi säännöksessä mainittujen yhtiöoikeusdirektiivin (EU) 2017/1132 säännösten estämättä ("derogate...to the extent and for the period that such derogations are necessary for the establishment of the preventive restructuring frameworks"). Kyseiset yhtiöoikeusdirektiivin säännökset koskevat julkisia osakeyhtiöitä. Jos toimivan saneerauspuitteiston luominen on mahdollista ilman säännöksistä poikkeamista, poikkeamiseen ei ole velvollisuutta. Siten huomiota on kiinnitettävä ennen muuta siihen, missä määrin II osaston säännökset (erityisesti 12 artikla) sallivat käyttää yhtiöoikeudellisia menettelyjä saneerauksen yhteydessä, ja sen jälkeen on arvioitava, onko ja miltä osin viitatuissa yhtiöoikeusdirektiivin säännöksissä tarkoitettuja yhtiöoikeudellisista menettelyistä poikettava.

Direktiivin 32 artikla ei luo sellaisia veloitteita, jotka olisivat yhtäläiset kaikille jäsenvaltioille, mikä on selvästi tuotu ilmi johdanto-osan kappaleessa 96.

Direktiivin 32 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on poikettava seuraavista yhtiöoikeusdirektiivin (1132/2017/EU) artikloista siltä osin ja niin kauan kuin poikkeaminen on tarpeen ennaltaehkäisevää uudelleenjärjestelyä koskevien puitteiden käyttöön ottamiseksi:

- 58 artikla – merkityn pääoman huomattava menettäminen: Artiklan mukaan, jos yhtiö menettää huomattavan osan merkitystä pääomasta, yhtiökokous on jäsenvaltion lainsäädännössä säädetyssä määräajassa kutsuttava koolle arvioimaan, olisiko yhtiö purettava vai ryhdyttävä muihin toimenpiteisiin. Jäsenvaltion lainsäädännössä ei saa asettaa menetyksen määrää, jota 1 kohtaa sovellettaessa pidetään huomattavana, suuremmaksi kuin puolet merkitystä pääomasta. Säännös on Suomessa pantu täytäntöön OYL 20 luvun 23 §:n 3 momentissa. Vaatimuksesta poikkeamisen tarve voinee jäljempänä kuvulla tavalla liittyä siihen, että saneerausmenettely saadaan riittävän ajoissa vireille.

- 68 artikla – yhtiökokouksen päätös pääoman korottamisesta: Artiklassa säädetään (osake)pääoman korottamista koskevan päätöksen tekemisestä yhtiökokouksessa (1 ja 3 kohta), päätöksen julkistamisesta (1 kohta), mahdollisuudesta valtuuttaa hallitus päättämään osakepääoman korottamisesta (2 kohta) sekä artiklan soveltamisesta pääoman korotuksiin muita osakkeeseen oikeuttavia yhtiön arvopapereita antamalla (4 kohta). Säännös on Suomessa pantu täytäntöön OYL 11 luvussa. Vaatimuksesta poikkeamisen tarve voinee jäljempänä kuvatulla tavalla liittyä erityisesti tilanteisiin, joissa osakkeenomistajat osallistuvat saneerausohjelman hyväksymistä koskevaan päätöksentekoon erillisenä ryhmänä direktiivin 9-11 artiklojen mukaisessa menettelyssä.
- 72 artikla – pääoman korottaminen rahana maksettavaa vastiketta vastaan: Artiklassa säädetään osakkeenomistajien merkintäetuoikeudesta (1 kohta), merkintäetuoikeudesta poikkeamista koskevista jäsenvaltio-optioista (2 kohta), merkintäetuoikeuden julkistamisesta ja käytön ehdoista (3 kohta), merkintäetuoikeudesta poikkeamisen, ts. suunnatun osakeannin, edellytyksistä (4 kohta), hallituksen valtuuttamisesta suunnattuun osakeantiin (5 kohta) sekä säännöksen soveltamisesta yhtiön osakkeeseen oikeuttavia yhtiön arvopapereita annettaessa (6 kohta). Säännökset on Suomessa pantu täytäntöön OYL 9–10 luvuissa (osakeannin osalta erit. OYL 9 luvun 2–4 §). Vaatimusten suhdetta saneerausmenettelyä koskeviin päätöksentekovaatimuksiin on käsitelty edellä ja jäljempänä (ks. erityisesti määräenemmistövaatimusten kohtuullisuudesta mainittu).
- 73–74 artikla, 79 artiklan 1 kohdan b alakohta, 80 artiklan 1 kohta ja 81 artikla – yhtiökokouksen päätös osakepääoman alentamisesta: Artikloissa säädetään yhtiökokouksen päätöksen tekemisestä ja päätösvaatimuksista osakepääomaa eri keinoin alennettaessa. Direktiivin vaatimukset on pantu täytäntöön OYL 14 (osakepääoman alentaminen) ja 15 (yhtiön omat osakkeet) luvuissa. Näistä vaatimuksista poikkeamisen tarve direktiivin täytäntöön panemiseksi tulee kyseeseen lähinnä tilanteissa, joissa osakkeenomistajat osallistuvat saneerausohjelman hyväksymistä koskevaan päätöksentekoon erillisenä ryhmänä direktiivin 9–11 artiklojen mukaisessa menettelyssä.

Edellä mainituista yhtiöoikeusdirektiivin säännöksistä poikkeamisen voidaan saneerausmenettelyn kulun kannalta paikantaa liittyvän yhtäältä menettelyn aloittamisen (täytäntöönpanotoimien keskeytyksen myöntämisen) turvaamiseen ja toisaalta sen varmistamiseen, etteivät yhtiöoikeudelliset menettelyt hankaloita saneerausohjelman vahvistamista kohtuuttomasti. Myös johdanto-osan kappaleen 96 seuraava lausuma ilmentää tällaista kahtalaista tavoitteenasettelua: ”Tässä yhteydessä jäsenvaltioiden olisi kiinnitettävä erityistä huomiota niiden säännösten tehokkuuteen, jotka koskevat yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämistä ja uudelleenjärjestelyohjelman vahvistamista, sillä vaatimus osakkeenomistajien yhtiökokouksen koolle kutsumisesta tai yhtiökokouksen päätökset eivät saisi heikentää niitä epäasianmukaisesti.” Erityisesti 58 artiklasta poikkeaminen vaikuttaa kiinnittyvän tavoitteeseen siitä, ettei merkityn pääoman huomattavasta menettämisestä aiheutuva yhtiökokous kohtuuttomasti viivytä tai estä saneerauksen aloittamista (ks. myös johdanto-osan kappaleen 96 toinen virke), kun taas muut artiklat vaikuttavat ainakin pääosin kiinnittyvän saneerausohjelman vahvistamiseen.

Mitä tulee saneerausmenettelyn aloittamiseen, on huomattava, ettei II osaston säännöksistä seuraa, ettei yhtiökokouksella saisi olla toimivaltaa päättää yhtiön hakeutumisesta saneeraukseen tai muuta roolia yhtiön taloudellisten vaikeuksien ratkaisemista koskevissa valinnoissa. Suomessa voimassa olevan lainsäädännön mukaan yhtiökokous päättää saneeraushakemuksen tekemisestä, mutta kiireellisessä tapauksessa myös hallitus voi tehdä hakemuksen, minkä jälkeen yhtiökokous on kutsuttava koolle käsittelemään hakemuksen jatkamista (OYL 20 luvun 24 §). Yhtiöoikeusdirektiivin 58 artiklan 1 kohdan säännös (”Jos yhtiö menettää huomattavan osan merkitystä pääomasta, yhtiökokous on jäsenvaltion lainsäädännössä säädetyssä määrääjassa

kutsuttava koolle arvioimaan, olisiko yhtiö purettava vai ryhdyttävä muihin toimenpiteisiin”) on pantu täytäntöön osakeyhtiölain 20 luvun 23 §:n 3 momentissa, jonka säännökset ilmentävät sitä, että yhtiökokouksen koollekutsuminen pyritään toteuttamaan viivytyksettä.

Loput viittaukset koskevat osakepääoman korottamista ja alentamista (yhtiöoikeusdirektiivin 68, 72, 73 ja 74 artiklat, 79 artiklan 1 kohdan b alakohta, 80 artiklan 1 kohta ja 81 artikla). Ajatuksena lienee, ettei saneerauksen yhteydessä toteutettava osakepääoman korottaminen tai alentaminen saisi kohtuuttomasti vaikeutua yhtiöoikeudellisen menettelyn vuoksi esimerkiksi liian suuren enemmistövaatimuksen muodossa. Tätä tulkintaa tukee myös yllä kuvattu johdanto-osan kappale 96. Toisaalta yhtiökokouksen toimivallasta poikkeaminen voi tulla kyseeseen silloin, kun pääomarakenteen muuttamiseen liittyvistä toimenpiteistä päätetään direktiivin 9–11 artiklan mukaisesti saneerausmenettelyssä. Tältä osin keskeisenä vertailukohtana on se, missä laajuudessa II osaston säännökset (erityisesti 12 artikla) sallivat tai rajoittavat yhtiöoikeudellisten menettelyjen käyttämistä. Koska 12 artikla ja sitä selostava johdanto-osan kappale 57 sallivat yhtiöoikeudellisten menettelyn käyttämisen siltä osin kuin kysymys on osakkeenomistajien oikeuksiin suoraan vaikuttavista saneeraustoimenpiteistä, ei 32 artiklan sanamuodosta voida johtaa tulkintaa, jonka mukaan yhtiöoikeudellisen menettelyn käyttäminen muuttuisikin kielletyksi (32 artiklaa selostava johdanto-osan kappale 96 vaikuttaa lähes samastavan 32 artiklan ja 12 artiklan täytäntöönpanon: ”Jäsenvaltioita ei kuitenkaan olisi velvoitettava poikkeamaan yhtiöoikeudesta..., jos ... jäsenvaltioilla on muita yhtä tehokkaita välineitä sen varmistamiseksi, että osakkeenomistajat eivät kohtuuttomalla tavalla estä sellaisen uudelleenjärjestelyohjelman hyväksymistä tai toteuttamista, jonka avulla yrityksen elinkelpoisuus voitaisiin palauttaa.”).

Sitä vastoin on jäsenvaltion kansallisesta lainsäädännöstä riippuen mahdollista, että esimerkiksi kohtuuttoman pitkät yhtiökokouksen kutsuajat tai kohtuuttoman korkeat enemmistövaatimukset muodostuisivat ongelmaksi tehokkaan saneerauspuitteiston kannalta. Direktiivin 32 artiklassa viitatuissa yhtiöoikeusdirektiivin 72 artiklan 4 kohdassa ja 73 artiklassa (merkintäetuoikeudesta poikkeaminen; osakepääoman alentaminen) viitataan yhtiökokouksen enemmistön osalta 83 artiklaan, jonka mukaan ”jäsenvaltioiden lainsäädännössä on säädettävä, että [mainituissa säännöksissä] tarkoitetut päätökset on tehtävä enemmistöllä, joka ei saa olla pienempi kuin kaksi kolmasosaa edustettuina olevien arvopaperien tai edustettuna olevan merkityn pääoman äänimäärästä.” Näin ollen esimerkiksi suunnattu osakeanti voi joissakin jäsenvaltioissa edellyttää huomattavan korkeita enemmistöjä, ja tällaiset eroavaisuudet lienevät osaltaan direktiivin 32 artiklan taustalla. Suomessa suunnattu osakeanti edellyttää osakeyhtiölain 5 luvun 27 §:n mukaan 2/3 enemmistöä, eli Suomi ei ole ylittänyt yhtiöoikeusdirektiivin vähimmäisvaatimusta. Tällaista enemmistövaatimusta voidaan vielä pitää direktiivin 12 artiklan sallimana (vrt. edellä todetuin tavoin myös 9 artiklan 6 kohdan toinen alakohta).

Edellä 32 artiklasta esitetyn perusteella vaikuttaa siltä, ettei artikla velvoita lainsäädännön muutoksiin. Esityksessä kuitenkin ehdotetaan, että ensisijaisesti yhtiön hallitus tekisi päätöksen saneeraushakemuksesta, sillä tämä olisi perusteltua menettelyn sujuvuuden ja nopeuttamisen näkökulmasta.

13 artikla. Työntekijät.

Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että ennaltaehkäisevää uudelleenjärjestelyä koskevat puitteet eivät vaikuta työntekijöiden yksilöllisiin ja kollektiivisiin oikeuksiin, jotka on vahvistettu unionin ja kansallisessa työlainsäädännössä. Kohdassa luetellaan sen tarkoittamia oikeuksia ja direktiivejä, joissa oikeuksista säädetään. Kyseiset direktiivit on pantu täytäntöön Suomen lainsäädännössä eikä yritysaneerauslaki rajoita niissä taattuja oikeuksia. Artiklan 1 kohta ei siten edellytä muutoksia lainsäädäntöön.

Artiklan 2 kohdassa todetaan, että kun uudelleenjärjestelyohjelma sisältää toimenpiteitä, jotka muuttavat työjärjestelyjä tai sopimussuhteita työntekijöiden kanssa, toimenpiteiden on saatava kyseisten työntekijöiden hyväksyntä, jos kansallisessa lainsäädännössä tai työehtosopimuksissa säädetään hyväksynnästä tällaisissa tapauksissa.

Työsopimuksen ehtojen muuttaminen on lähtökohtaisesti mahdollista vain sopimuksella, jollei laissa tai sovellettavassa työehtosopimuksessa tai itse työopimuksessa toisin määrätä. Poikkeuksen muodostavat tilanteet, joissa työopimuksen ehto on työnantajan yksipuolisesti muutettavissa vaihtoehtona sopimuksen irtisanomiselle (Kari-Pekka Tiitinen – Tarja Kröger: Työsopimusoikeus, Helsinki 2012 s. 822–828). Näin ollen esimerkiksi työsuhteisen johdon tai muun henkilöstön palkkojen alentaminen voi perustua joko työntekijöiden hyväksyntään tai se voidaan tietyin reunaehdoin tehdä irtisanomisaikaa noudattaen ilman hyväksyntää. Toimenpiteen perustuminen saneerausohjelmaan ei vapauta saneerauksen kohteena olevaa yritystä työntekijän hyväksynnän vaatimiselta tilanteessa, jossa sitä edellytetään työlainsäädännössä tai työehtosopimuksissa. Näin ollen Suomen lainsäädäntö täyttää 13 artiklan 2 kohdan vaatimukset.

14 artikla. Lainkäyttö- tai hallintoviranomaisen suorittama arvonmääritys.

Artiklan 1 kohdan mukaan lainkäyttö- tai hallintoviranomaisen on tehtävä päätös velallisen liiketoiminnan arvonmäärityksestä ainoastaan, jos eri mieltä oleva asianosainen osapuoli riitauttaa uudelleenjärjestelyohjelman joko sillä perusteella, että

- a) edellä 2 artiklan 1 kohdan 6 alakohdassa säädettyä velkojen etua koskevaa testiä ei väitetyksi suoritettu hyväksytysti;
- b) edellä 11 artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohdassa säädettyjä eri mieltä olevien velkojaryhmien uudelleenjärjestelyyn pakottamista koskevia edellytyksiä väitetyksi riikottiin.

Artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan sovellettaessa 1 kohtaa jäsenvaltioiden on varmistettava, että eri mieltä oleva asianosainen osapuoli voi esittää riitauttamisen lainkäyttö- tai hallintoviranomaiselle, jonka on määrä vahvistaa uudelleenjärjestelyohjelma.

Artiklan 3 kohdan toisen alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että tällainen riitauttaminen voidaan esittää uudelleenjärjestelyohjelman vahvistamispäätöstä koskevan muutoksenhaun yhteydessä.

Konkurssivertailu (velkojen etua koskeva testi)

Yrityssaneerauslain 53 §:n 1 momentin 5 kohdan (vastaa 2 artiklan 1 kohdan 6 alakohtaa) mukaan saneerausohjelmaa ei voida vahvistaa, jos ohjelman hyväksymistä vastaan äänestänyt muu kuin vakuusvelkoja saattaa todennäköiseksi, että hänelle ohjelman mukaan tuleva suoritus olisi arvoltaan pienempi kuin mitä hän saisi velallisen konkurssissa ilman 32 §:n 2 momentin soveltamista.

Yrityssaneerauslain 53 §:n 1 momentin 5 kohdan mukainen esteperuste (konkurssivertailu) on väitteenvaarainen, minkä lisäksi velkojan on aktiivisesti vastustettava ohjelmaehdotusta äänestämällä sitä vastaan.

Kotimaisessa lainsäädännössä ei ole erillisiä prosessuaalisia sääntöjä siitä, miten konkurssivertailun yhteydessä yhtiön realisaatioarvo tulisi määrittää. Tuomioistuimien ratkaisee asian normaali-

lien prosessuaalisten periaatteiden mukaisesti. Selvää on, että Suomen järjestelmä täyttää konkurssivertailun osalta artiklan 1 kohdan vaatimukset siitä, että 1) viime kädessä tuomioistuin ratkaisee konkurssivertailun edellyttämät arvonmäärityskysymykset ja että 2) tämä tapahtuu vain väitteen johdosta eikä viran puolesta. Väite voidaan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan edellyttämin tavoin käsitellä siinä tuomioistuimessa, jonka on määrä vahvistaa saneerausohjelma.

Going concern -arvo (pakkovahvistamisen vähimmäiskannatusedellytys)

Yrityssaneerauslain 52 §:n 2 momentin mukaan enemmistövaatimuksen täyttymistä arvioitaessa viimesijaisen saatavan velkojaa ei oteta huomioon, jos paremmalla oikeudella suoritettavan saatavan velkoja ohjelman mukaan jää vaille täyttä suoritusta tai hänen oikeusasemansa muuten huononee (vrt. 11 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b alakohdan ii alakohta).

Edellä 11 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b alakohdan ii alakohdan yhteydessä todetuin tavoin säännös ei riittävästi vastaa direktiivin vaatimuksia siitä, millainen ryhmä kelpaa pakkovahvistamisessa ainoaksi kannattajaryhmäksi. Direktiivissä nimittäin asetetaan raja sen mukaan, tulisiko tällaiselle velkojaryhmälle suorituksia, jos velallisyrittäjän going concern -arvo hypoteettisesti jaettaisiin velkojille normaalin maksunsaantijärjestyksen mukaisesti. Nyt arvioitavana oleva 14 artikla puolestaan edellyttää mahdollisuutta riitauttaa tältä osin tehty arvio, jos riitauttajan käsityksen mukaan going concern -arvonmäärityksen olisi tullut johtaa toisenlaiseen lopputulokseen. Kun 11 artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohta edellyttää lainsäädännön muuttamista siten, että pakkovahvistuksen kannattajaryhmäksi kelpaaminen määrittyy going concern -arvon perusteella, tällainen uusi säännös samalla perustaa 14 artiklan edellyttämän väitemahdollisuuden sekä merkitsee sitä, että viime kädessä tuomioistuin päättää arvonmäärityksestä.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että lainkäyttö- tai hallintoviranomaiset voivat nimittää asianmukaisen pätevyyden omaavia asiantuntijoita tai kuulla heitä tehdessään 1 kohdan mukaisen päätöksen arvonmäärityksestä. Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun säännökset täyttävät edellytyksen tältä osin. Säännöksiä on tarkemmin selostettu työryhmän [mietinnössä](#) (s. 90–91).

15 artikla. Uudelleenjärjestelyohjelmien vaikutukset.

Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että lainkäyttö- tai hallintoviranomaisen vahvistamat uudelleenjärjestelyohjelmat velvoittavat kaikkia asianosaisia osapuolia. **Artiklan 2 kohdan** mukaan uudelleenjärjestelyohjelma ei saa vaikuttaa niihin velkojiin, jotka eivät osallistuneet sen hyväksymiseen kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Kyseisten säännösten suhdetta yrityssaneerauslakiin on selitetty työryhmän [mietinnössä](#) (s. 91–92), eikä direktiivistä johdu tarvetta muuttaa lainsäädäntöä.

16 artikla. Muutoksenhaku.

Artiklan tarkoituksena on varmistaa osapuolten muutoksenhakuoikeus uudelleenjärjestelyohjelman vahvistamista tai hylkäämistä koskevaan päätökseen sekä muutoksenhaun joutuisuus. Artiklan pääsäännön mukaan muutoksenhaku ei myöskään saa keskeyttää uudelleenjärjestelyohjelman täytäntöönpanoa. Lisäksi artiklassa säädetään muutoksenhaun hyväksymisen vaikutuksesta uudelleenjärjestelyohjelmaan.

Artiklasta ei johdu tarvetta muuttaa kansallista lainsäädäntöä. Artiklan sisältöä ja sen suhdetta kansalliseen lainsäädäntöön selostetaan tarkemmin työryhmän [mietinnössä](#) (s. 92–95).

4 luku. Uuden rahoituksen, väliaikaisen rahoituksen ja muiden uudelleenjärjestelyyn liittyvien liiketoimien suojaaminen.

17 artikla. Uuden rahoituksen ja väliaikaisen rahoituksen suojaaminen.

Artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että uutta rahoitusta ja väliaikaista rahoitusta suojataan asianmukaisella tavalla. Artiklassa säädetään väliaikaisen rahoituksen ja uuden rahoituksen suojan vähimmäisvaatimuksista tilanteessa, jossa velallisesta tulee myöhemmin maksukyvytön. Uutta rahoitusta ja väliaikaista rahoitusta ei saa julistaa pätemättömäksi, mitätöitävissä olevaksi tai täytäntöönpanokelvottomaksi eikä rahoituksen myöntäjille tule pääsäännön mukaan aiheutua siviili-, hallinto- tai rikosoikeudellista vastuuta sillä perusteella, että rahoitus on velkojille vahingollinen.

Direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 7 alakohdan mukaan uudella rahoituksella tarkoitetaan mitä tahansa olemassa olevan tai uuden velkojan uudelleenjärjestelyohjelman toteuttamiseksi antamaa uutta rahoitustukea, joka sisältyy kyseiseen ohjelmaan.

Direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 8 alakohdan mukaan väliaikaisella rahoituksella tarkoitetaan olemassa olevan tai uuden velkojan antamaa uutta rahoitustukea, joka käsittää vähintään yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttämisen aikana annetun kohtuullisen rahoitustuen, joka on välittömästi tarpeen, jotta velallisen liiketoiminta voi jatkua tai jotta voidaan säilyttää kyseisen liiketoiminnan arvo tai lisätä sitä.

Työryhmän [mietintöön](#) (s. 95–101) sisältyy tarkempi selostus artiklasta ja sen suhteesta yritys-saneerauslakiin ja takaisinsaannista konkurssipesään annettuun lakiin (758/1991), jäljempänä *takaisinsaantilaki*). Kansallista lainsäädäntöä ei ole tarvetta muuttaa artiklan johdosta.

18 artikla. Muiden uudelleenjärjestelyyn liittyvien liiketoimien suojaaminen.

Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että jos velallinen tulee myöhemmin maksukyvyttömäksi, liiketoimimia, jotka ovat kohtuullisia ja välittömästi tarpeen uudelleenjärjestelyohjelman neuvottelemisen kannalta, ei julisteta pätemättömiksi, mitätöitävissä oleviksi tai täytäntöönpanokelvottomiksi sillä perusteella, että nämä liiketoimet ovat velkojille vahingollisia, paitsi jos muut kansallisessa lainsäädännössä säädetty lisäperusteet ovat käsillä, sanotun kuitenkin rajoittamatta 17 artiklan soveltamista. **Artiklan 4 kohdassa** luetellaan liiketoimet, joiden on vähintään kuuluttava 1 kohdan soveltamisalaan.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että 1 kohtaa sovelletaan ainoastaan, jos lainkäyttö- tai hallintoviranomainen on vahvistanut ohjelman tai jos kyseisiin liiketoimiin on sovellettu ennakkovalvontaa.

Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat jättää 1 kohdan soveltamisalan ulkopuolelle liiketoimet, jotka on toteutettu sen jälkeen, kun velallisesta on tullut kyvytön maksamaan velkojaan niiden erääntyessä.

Artiklan 5 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että jos velallinen tulee myöhemmin maksukyvyttömäksi, liiketoimimia, jotka ovat kohtuullisia ja välittömästi tarpeen uudelleenjärjestelyohjelman toteuttamiseksi ja jotka toteutetaan lainkäyttö- tai hallintoviranomaisen vahvistaman uudelleenjärjestelyohjelman mukaisesti, ei julisteta pätemättömiksi, mitätöitävissä oleviksi tai täytäntöönpanokelvottomiksi sillä perusteella, että kyseiset liiketoimet ovat velkojille vahingollisia, paitsi jos muut kansallisessa lainsäädännössä säädetty lisäperusteet ovat käsillä, sanotun kuitenkin rajoittamatta 17 artiklan soveltamista.

Takaisinsaantilaissa säädetään perusteista, joilla muutoin pätevät ja velkojia sitovat oikeustoimet voidaan peräyttää velallisen konkurssipesään. Oikeus- tai muu määräämistoimi voidaan peräyttää konkurssipesään takaisinsaantilain perusteella riippumatta siitä, onko se tehty ennen saneerausihakemuksen vireille tuloa vai saneerausmenettelyn aikana. Direktiivin mukaan ainut takaisinsaannin edellytys ei saa olla se, että maksu tai liiketoimi on velallisyhtiön velkojille vahingollinen. Työryhmän [mietinnössä](#) (s. 101–106) on käyty läpi kukin takaisinsaantilain mukainen takaisinsaantiperuste ja tarkasteltu sitä suhteessa direktiivin asettamiin vaatimuksiin. Takaisinsaanti ei ole kyseisten perusteiden nojalla mahdollista pelkästään sillä perusteella, että oikeustoimet ovat olleet velallisyhtiön velkojille vahingollisia direktiivin tarkoittamalla tavalla. Kansallinen lainsäädäntö vastaa siten direktiivin asettamia vaatimuksia.

19 artikla. Johtajien velvollisuudet, kun maksukyvyttömyys on todennäköinen.

Artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että jos maksukyvyttömyys on todennäköinen, johtajat ottavat asianmukaisesti huomioon ainakin seuraavat seikat:

- a) velkojien, oman pääoman haltijoiden ja muiden sidosryhmien intressit;
- b) tarpeen toteuttaa toimenpiteitä maksukyvyttömyyden välttämiseksi; ja
- c) tarpeen välttää tahallista tai törkeän huolimattontaa menettelyä, joka vaarantaa yrityksen elinkelpoisuuden.

Työryhmän [mietinnössä](#) (s. 106–110) tarkastellaan säännöksen suhdetta kansalliseen lainsäädäntöön. Artiklan ei katsota edellyttävän lainsäädännön muuttamista.

3.4 III osasto. Veloista vapauttaminen ja elinkeinotoiminnan harjoittamiskielto.

20 artikla. Mahdollisuus vapautua veloista.

Artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että maksukyvyttömillä yrittäjillä on mahdollisuus ainakin yhteen menettelyyn, joka voi johtaa täysimittaiseen veloista vapauttamiseen direktiivin mukaisesti. **Artiklan 1 kohdan toisen alakohdan** mukaan jäsenvaltiot voivat vaatia, että elinkeino- tai liiketoiminta, käsiteollisuus tai ammattitoiminta, johon maksukyvyttömän yrittäjän velat liittyvät, on lopetettu.

Direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 10 alakohdan mukaan *täysimittaisella veloista vapauttamisella* tarkoitetaan sitä, että yrittäjien jäljellä olevien vapautettavissa olevien velkojen täytäntöönpano poissuljetaan tai että jäljellä oleva vapautettavissa oleva velka sellaisenaan peruutetaan osana menettelyä, johon voi sisältyä omaisuuserien rahaksi muuttaminen tai takaisinmaksuohjelma tai molemmat. **Johdanto-osan kappaleen 73** mukaan on pyrittävä vähentämään yrittäjille ylivelkaantuneisuudesta tai maksukyvyttömyydestä aiheutuvia kielteisiä vaikutuksia, erityisesti mahdollistamalla täysimittainen veloista vapauttaminen tietyn ajan kuluttua ja rajoittamalla yrittäjille ylivelkaantumisen tai maksukyvyttömyyden vuoksi määrättävien elinkeinotoiminnan harjoittamiskieltojen kestoja. Jäsenvaltioiden olisi voitava päättää, miten veloista vapauttamisen päästään ja myös mahdollisuudesta edellyttää, että velallinen hakee veloista vapauttamista.

Velkajärjestelylain 1 §:n 1 momentin mukaan maksukyvyttömän yksityishenkilön taloudellisen tilanteen korjaamiseksi voi tuomioistuimien määrätä hänen velkojaan koskevista järjestelyistä ja

vahvistaa hänelle hänen maksukykyään vastaavan maksuohjelman. Velkajärjestely tulee velkajärjestelylain 8 §:n 1 momentin nojalla vireille velallisen hakemuksesta. Saman pykälän 2 momentin mukaan aviopuolisot, yhteisvastuulliset kanssavelalliset sekä velallinen ja takaaja voivat hakea velkajärjestelyä yhdessä. Yksityishenkilön velkajärjestely on menettely, jonka nojalla direktiivin vaatimus täysimittaisesta veloista vapauttamisesta voidaan toteuttaa.

Direktiivin 2 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaan *maksukyvyttömyyden* käsite on ymmärrettävä niin kuin se on määritelty kansallisessa lainsäädännössä. Velkajärjestelylain 3 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan maksukyvyttömyydellä tarkoitetaan sitä, että velallinen on muuten kuin tilapäisesti kykenemätön maksamaan velkojaan niiden erääntyessä. Koska direktiivi viittaa maksukyvyttömyyden käsitteen osalta kansalliseen lainsäädäntöön, ei maksukyvyttömyyden käsitettä ole tarvetta muuttaa.

Direktiivin mukaiset velvoitteet koskevat vain yrittäjiä. **Direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 9 alakohdan** mukaan *yrittäjällä* tarkoitetaan elinkeino- tai liiketoimintaa, käsiteollisuutta tai itsenäistä ammattitoimintaa harjoittavaa luonnollista henkilöä. **Johdanto-osan kappaleen 73** mukaan yrittäjän käsite direktiivin mukaisessa merkityksessä ei saisi vaikuttaa johtajien asemaan yrityksessä, jota olisi kohdeltava kansallisen lainsäädännön mukaisesti. **Direktiivin 1 artiklan 3 kohdan** mukaan jäsenvaltiot voivat ulottaa menettelyjen, joiden avulla maksukyvyttömät yrittäjät voivat vapautua veloista, soveltamisen koskemaan myös muita maksukyvyttömiä luonnollisia henkilöitä kuin yrittäjiä. Jäsenvaltioilla ei kuitenkaan ole velvollisuutta soveltaa direktiivissä edellytettyä veloistavapauttamismenettelyä muihin kuin yrittäjiin.

Velkajärjestely voidaan myöntää kenelle tahansa luonnolliselle henkilölle riippumatta siitä, harjoittaako hän tai onko hän harjoittanut elinkeino- tai liiketoimintaa, käsiteollisuutta tai itsenäistä ammattitoimintaa. Velkajärjestelylain soveltamisala on siten direktiivissä edellytettyä laajempi.

Elinkeinotoimintaa harjoittavan velallisen elinkeinotoiminnan velat ja yksityistalouden velat voidaan järjestellä yrityssaneerauslain mukaisesti. Tietyissä tilanteissa molemmat velkatyytit voidaan järjestellä myös velkajärjestelylain mukaisessa menettelyssä. Tällöin kysymys on kuitenkin elinkeinotoimintaa edelleen jatkavasta velallisesta ja edellytykset menettelyyn pääsemiselle ovat verrattain tiukat. Direktiivin 20 artiklan 1 kohdan toinen alakohta mahdollistaa sen, että jäsenvaltiot voivat vaatia, että elinkeinotoiminta on lopetettu ennen kuin velallinen voi päästä veloista vapauttavaan menettelyyn. Velkajärjestelylaissa velallisen aiemmin harjoittamaan elinkeinotoimintaan liittyviä velkoja pidetään yksityistalouden velkoina, jos kyseinen elinkeinotoiminta on lopetettu. Tämän vuoksi jatkossa ei ole tarpeen tarkastella elinkeinotoiminnan velkojen järjestelemiselle velkajärjestelylaissa asetettuja vaatimuksia.

Velkajärjestelylain 7 luvun säännökset koskevat velallisia, jotka harjoittavat elinkeinotoimintaa velkajärjestelyyn hakeutumisen hetkellä. Tällaisten velallisten osalta lain 45 §:ssä säädetty lisäedellytykset tulevat sovellettaviksi myös silloin, kun järjestellään ainoastaan päättyneen elinkeinotoiminnan velkaa. Direktiivin veloista vapautumissäännöksissä ei nimenomaisesti käsitellä tilannetta, jossa velallinen on käynnistänyt uuden elinkeinotoiminnan ennen hakeutumista veloistavapauttamismenettelyyn aikaisemman elinkeinotoiminnan aiheuttaman velkavastuun vuoksi. Johdanto-osan 74 kappaleen mukaan jäsenvaltioiden olisi voitava säätää, että yrittäjiä ei estetä aloittamasta uutta toimintaa samalla tai eri alalla takaisinmaksuohjelman täytäntöpanon aikana. Toisaalta 22 artiklan perusteella maksukyvyttömyys ei saa asettaa estettä uuden elinkeinotoiminnan aloittamiselle tai jatkamiselle veloistavapautumisajan päättymisen jälkeen. Edellä esitetyn perusteella voidaan katsoa, että jäsenvaltio voi edellyttää, ettei elinkeinotoimintaa käynnistetä uudelleen ainakaan ennen maksuohjelman vahvistamista. Siten direktiivin on katsottava jättävän liikkumavaraa myös sellaisten lisäedellytysten asettamiselle, jotka koskevat

kaikkia velkajärjestelyyn hakeutumisen hetkellä elinkeinotoimintaa harjoittavia velallisia. Direktiivin ei siten voida katsoa edellyttävän muutoksia velkajärjestelylain 7 luvun säännöksiin tältäkin osin.

Direktiivin 20 artiklan mukaiseen veloista vapauttamista koskevaan menettelyyn pääsee maksukyvytön yrittäjä. Muita edellytyksiä ei ole asetettu. Tämän vuoksi velkajärjestelylain 9 §:n mukaisia menettelyyn pääsyn edellytyksiä on arvioitava suhteessa direktiivin 23 artiklan sallimiin poikkeusperusteisiin. Myös sillä, ketä pidetään yrittäjänä, on merkitystä menettelyyn pääsyn edellytyksiä arvioitaessa.

Velkajärjestelylain 9 §:n mukaan velkajärjestely voidaan myöntää velalliselle, joka on maksukyvytön eikä kohtuudella kykene parantamaan maksukykyään voidakseen selviytyä veloistaan aiheutuvista menoista, jos: 1) maksukyvyttömyyden pääasiallisena syynä on velallisen maksukyvyyn olennainen heikentyminen sairauden, työkyvyttömyyden, työttömyyden tai muun olosuhteiden muutoksen vuoksi pääasiassa ilman velallisen omaa syytä; tai 2) velkajärjestelyyn on muuten painavat perusteet ottaen huomioon velkojen ja niihin liittyvien velvoitteiden määrä suhteessa velallisen maksukykyyn.

Velkajärjestelylain 9 §:n 1 kohdassa tarkoitettussa sosiaalisessa suoritusasteessa on kyse tilanteesta, jossa velallisen maksukyvyyn heikentyminen johtuu sellaisesta yllättävästä seikasta tai tapahtumasta, johon velallinen ei ole voinut itse vaikuttaa. Se johtuu jostakin erityisestä tapahtumasta, joka vaikuttaa velallisen taloudelliseen tilanteeseen siten, että hänen tulo- ja varallisuustasonsa laskee tai hänen maksunsa kasvavat. Lopputuloksena velallisen maksukyky heikenee.

Direktiivin 23 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat evätä mahdollisuuden veloista vapauttamiseen esimerkiksi silloin, kun maksukyvytön yrittäjä toimi kansallisen lainsäädännön mukaan velkojia tai muita sidosryhmiä kohtaan epärehellisesti tai vilpillisessä mielessä velkaantumisen yhteydessä. **Johdanto-osan kappaleen 79** mukaan sen selvittämiseksi, onko yrittäjä toiminut epärehellisesti, lainkäyttöviranomaiset saattavat ottaa huomioon esimerkiksi velan luonteen ja määrän, sen milloin velka on syntynyt ja miten yrittäjä on pyrkinyt maksamaan velkaa takaisin ja noudattamaan lakisääteisiä velvollisuuksiaan.

Velkajärjestelylain 9 §:n 1 kohdan soveltaminen edellyttää, että velallisen maksukyvyyn olennainen heikentyminen on tapahtunut pääasiassa ilman velallisen omaa syytä. Direktiivin 23 artiklan 1 kohdan poikkeussäännös sen sijaan edellyttää velallisen epärehellisyyttä tai vilpillisyyttä. Velkajärjestelylain 9 §:n 1 kohta ja direktiivin 23 artiklan 1 kohta eivät ole tältä osin soveltamisalaltaan yhtenevät.

Velkajärjestelylain 9 §:n 2 kohdassa tarkoitetaan tilannetta, jossa velkojen riittävän suuri määrä suhteessa maksukykyyn on itsessään riittävä edellytys velkajärjestelylle. Ratkaisevaa merkitystä ei tämän säännöksen mukaan ole maksukyvyttömyyden syyllä ja sillä, johtuuko se velallisen olosuhteissa tapahtuneista muutoksista. Velkajärjestely voi siten tulla kysymykseen silloinkin, kun velallinen on alun perin arvioinut maksukykyänsä väärin, jollei velkaantumista voida pitää lain 10 §:n 7 kohdassa tarkoitettuna esteperusteen mukaisena. Säännöksen keskeisintä soveltamisalaa ovat tapaukset, joissa velallisen maksukyvyyn ja velkojen välillä vallitsee niin olennainen epäsuhde, että velallinen ei ilman velkajärjestelyä kykene selviytymään veloistaan. Painavia perusteita velkajärjestelyyn voi olla erityisesti, jos voidaan havaita, että velallinen ei useiden vuosienkaan aikana kykene lyhentämään velkaansa kuin osaksi. Hallituksen esityksessä todetaan nimenomaisesti, että entisillä elinkeinonharjoittajilla saattaa usein olla elinkeinotoi-

minnasta aiheutuneita huomattavia velkoja ja että epäonnistuneesta yritystoiminnasta henkilökohtaiselle vastuulle jäänyt velkamäärä voi olla maksukykyyn nähden ylivoimainen (HE 183/1992 vp s. 48–49 ja 25).

Velallisen maksukyvyttömyys merkitsee aina epäsuhdetta velallisen maksukykyyn ja velkojen määrän välillä. Toisaalta velallinen voi olla muuten kuin tilapäisesti kykenemätön velkojen maksamiseen riippumatta mainitun epäsuhteen olennaisuudesta. Direktiivin mukainen edellytys yrittäjän maksukyvyttömyydestä ei sellaisenaan salli velkajärjestelylain 9 §:n 2 kohdan mukaisen lisäedellytyksen huomioimista. Direktiivin 23 artikla ei myöskään sisällä sellaista poikkeusperustetta, jonka nojalla veloista vapauttaminen voitaisiin evätä velallisen maksukykyyn ja velkojen määrän välillä vallitsevaan epäsuhteeseen liittyvistä syistä.

Velkajärjestelylain 9 §:n viimeisen lauseen perusteella velkajärjestely ei ole yleisesti ottaen perusteltu silloin, kun velallinen omatoimisesti pystyisi parantamaan maksukykyään. Esimerkiksi työkykyiseltä velalliselta voidaan yleensä edellyttää, että hän tekee kokoaikatyötä, jos hänellä on siihen mahdollisuus eivätkä erityiset syyt ole sille esteenä (HE 183/1992 vp s. 49). Maksukykyyn parantaminen voi liittyä myös menojen vähentämiseen. Direktiivi ei salline veloistavapauttamismenettelyyn pääsyn epäämistä sillä perusteella, ettei velallinen kohtuudella kykene parantamaan maksukykyään.

Edellä esitetyistä syistä velkajärjestelylain 9 §:ään on perusteltua lisätä säännös maksukyvyttömiin yrittäjien pääsystä menettelyyn ilman, että 9 §:ssä säädettyjä muita edellytyksiä tutkitaan. Direktiivi ei kuitenkaan edellytä, että entinen yrittäjä pääsee velkajärjestelyyn, jos hänen velkansa kokonaisuudessaan johtuvat muista syistä kuin harjoitetusta elinkeinotoiminnasta. Direktiivin 20 artiklan 1 kohdan perusteella voidaan edellyttää, että yrittäjällä on hänen aiemmin harjoittamaansa elinkeinotoimintaan liittyviä velkoja. Direktiivin mukaista ei sen sijaa olisi säätää lisäedellytykseksi esimerkiksi sitä, että elinkeinotoiminnan harjoittaminen olisi ennen toiminnan päättymistä jatkunut jonkin vähimmäisajan tai että yrittäjän velat liittyisivät pääosin harjoitettuun elinkeinotoimintaan. Mahdollisiin väärinkäytöksiin ja muihin estetilanteisiin on pyrittävä puuttumaan direktiivin 23 artiklan mukaisten poikkeusperusteiden puitteissa.

Velkajärjestelylain 9 a §:n 1 momentin mukaan velkajärjestelyä ei voida myöntää, jos velallisella ei väliaikaisena pidettävästä syystä ole maksuvaraa tai velallinen ei sellaisen syyn vuoksi kykene maksuvarallaan maksamaan tavallisia velkojaan vähäisenä pidettävää määrää enempää. Syyn väliaikaisuutta ja maksuvaran määrää arvioitaessa on otettava huomioon erityisesti velallisen ansaintamahdollisuudet. Syytä ei voida pitää väliaikaisena, jos maksuvaran puuttuminen tai vähäisyys johtuu työttömyydestä, joka on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin kestänyt yli 18 kuukautta. Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentin säännöstä ei sovelleta yksityisenä elinkeinon- tai ammatinharjoittajana elinkeinotoimintaa harjoittaviin velallisiin.

Säännöksen tarkoitus on estää tilanteet, joissa velallinen tarkoituksellisesti ajoittaa velkajärjestelyn sellaiseen aikaan, jolloin hän ei maksaisi velkojaan ollenkaan tai maksaisi niitä vain vähän. Tätä on pidetty välttämätöntä velkojien aseman ja järjestelmän yleisen hyväksyttävyyden turvaamiseksi (HE 83/2014 vp s. 11).

Toisaalta säännöksen velkajärjestelyn estymisestä väliaikaisesta syystä on todettu johtavan velallisen passivoitumiseen. Tämä johtuu muun muassa siitä, että työttömäksi joutuneen velallisen työttömyyden tulee olla vakiintunutta ennen kuin hänelle voidaan myöntää velkajärjestely. Säännöksen on katsottu johtavan velallisen passivoitumiseen tilanteessa, jossa velallinen voisi työllistää itsensä yrittäjänä. (HE 83/2014 vp s. 11–12)

Direktiivin johdanto-osan kappaleen 16 mukaan yrittäjien veloista vapauttamisen helpottamisella edistettäisiin sitä, että yrittäjät eivät syrjäydy työmarkkinoilta vaan voivat aloittaa liiketoiminnan uudelleen aiemmista kokemuksistaan viisastuneina. **Johdanto-osan kappaleen 72** mukaan maksukyvyttömyyden vaikutukset, erityisesti sosiaalinen leimautuminen, oikeudelliset seuraukset, kuten yrittäjille määrättävä elinkeinotoiminnan harjoittamiskielto, ja jatkuva kyvyttömyys maksaa velkoja takaisin, ovat merkittäviä pidäkkeitä yrittäjille, jotka pyrkivät aloittamaan liiketoimintaa tai saamaan uuden mahdollisuuden, vaikka on näyttöä siitä, että maksukykynsä menettäneet yrittäjät onnistuvat todennäköisemmin seuraavalla kerralla. Direktiivin tavoitteena on karsia uuden yrittäjyyden esteitä ja antaa velalliselle uusi mahdollisuus.

Direktiivistä ei löydy perustetta, joka mahdollistaisi velkajärjestelylain 9 a §:n mukaisen velkajärjestelyn estymisen. Kyseinen säännös vaikuttaa olevan ristiriidassa direktiivin tavoitteiden kanssa. Sen vuoksi direktiivin voidaan katsoa edellyttävän, ettei kyseistä säännöstä sovelleta tilanteessa, jossa velallisella on elinkeinotoimintaan liittyvää velkaa.

Artiklan 2 kohdan mukaan niiden jäsenvaltioiden, joissa täysimittainen veloista vapauttaminen edellyttää, että yrittäjä maksaa takaisin osan veloista, on varmistettava, että tällainen takaisinmaksuvelvoite perustuu yrittäjän henkilökohtaiseen tilanteeseen ja erityisesti, että se on oikeasuhteinen yrittäjän ulosmittauskelpoisiin tai veloista vapauttamiseen kuluvana aikana käytettävissä oleviin tuloihin ja omaisuuseriin nähden ja että siinä otetaan huomioon velkojen kohtuudenmukaiset intressit.

Direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 11 alakohdan mukaan takaisinmaksuohjelmalla tarkoitetaan maksuohjelmaa, jossa maksukyvytön yrittäjä maksaa velkojille tietyt summat tiettyinä päivinä, tai säännöllistä siirtoa, jossa hän siirtää velkojille tietyn osan veloista vapauttamiseen kuluvana aikana käytettävissä olevista yrittäjän tuloista. **Johdanto-osan kappaleen 74** mukaan ei olisi vaadittava, että velkojen enemmistön olisi kannatettava takaisinmaksuohjelmaa.

Velkajärjestelylain 5 §:n 1 momentin mukaan velkajärjestelyssä velallisen on käytettävä velkojensa suorituksiksi kaikki ne tulot, joita hän ei tarvitse välttämättömiin elinkustannuksiinsa ja elatusvelvollisuudesta aiheutuviin menoihin. Velkajärjestelylain 23 §:n 1 momentin mukaan velkajärjestelyssä velalliselle on vahvistettava hänen maksukykyään vastaava maksuohjelma.

Velkajärjestelylain 4 §:n 1 momentin mukaan velallisen maksukykyä arvioitaessa on otettava huomioon: 1) velallisen varallisuuden rahaksi muuttamisesta saatavat varat; 2) velallisen tulot sekä hänen ansaintamahdollisuutensa ottaen huomioon hänen ikänsä, työkykynsä ja muut olosuhteet; 3) velallisen välttämättömät elinkustannukset; 4) velallisen elatusvelvollisuus; sekä 5) muut velallisen taloudelliseen asemaan vaikuttavat seikat.

Velkajärjestelylain 30 §:n 1 momentin mukaan velallisen maksuvara mahdollisen vakuusvelkaosuuden vähentämisen jälkeen ja velallisen varallisuuden rahaksimuutosta saadut varat on käytettävä tavallisten velkojen maksamiseen siten kuin 34 §:ssä säädetään. Velkajärjestelylain 34 §:n 1 momentin mukaan velallisen varallisuuden rahaksimuutosta saatavat varat, jotka jäävät jäljelle, kun rahaksimuuttokustannukset ja velat, joista varallisuus on vakuutena, on maksettu, on käytettävä tavallisten velkojen maksamiseen.

Velkajärjestelylain 33 §:ssä todetaan, että jos havaitaan, että velallinen, jolla on omistusasunto, ei kykenisi enintään 10 vuotta kestävästä maksuohjelman avulla omistusasuntonsa säilyttäen suorittamaan tavallisia velkojaan 32 §:ssä tarkoitettua vähimmäiskertymää, on asunto muutettava rahaksi. Velallisen omistusasuntoa ei kuitenkaan ole muutettava rahaksi, jos se lisäisi tavallisille veloille tulevaa kertymää tai jako-osuutta vain vähän taikka jos kohtuullista muuta asuntoa ei

ole saatavissa. Velkajärjestelylain 34 §:n 2 momentin mukaan mahdollisesta velallisen omistusasunnon rahaksimuutosta saaduista varoista käytetään tavallisten velkojen maksuun enintään tavallisten velkojen vähimmäiskertymää vastaava määrä. Tuomioistuimien voi määrätä, että velallinen saa maksaa tavallisille veloille tulevaa osuutta maksuohjelman mukaan kertyvillä suorituksilla kerta-suorituksen sijasta, jos se on kohtuullista velallisen asumisen järjestämiseksi. Tuomioistuimien voi määrätä velallisen omistusasunnon rahaksimuutosta velalliselle jäävien varojen käyttämisestä velallisen asumisen järjestämiseksi tai maksuohjelman mukaisten suoritusten turvaamiseksi. Jos velallinen laiminlyö määräyksen, maksuohjelma voidaan määrätä raukeamaan.

Velkajärjestelylain 25 §:n 3 momentin mukaan velkaan on sovellettava velkojan kannalta lievintä 1 momentin mukaista keinoa, joka riittää korjaamaan velallisen taloudellisen tilanteen. Velan määrää voidaan alentaa tai velan maksuvelvollisuus poistaa kokonaan vain, jos velkajärjestelyä ei muuten voida toteuttaa.

Velkajärjestelylaki ei sisällä säännöksiä, joiden nojalla olisi edellytettävä, että velkojien enemmistön olisi kannatettava maksuohjelmaa. Velkajärjestelylain 38 §:n mukaan maksuohjelma voidaan vahvistaa, jos velkajärjestelyyn on 9–11 §:n mukaan edellytykset ja ohjelma vastaa velkajärjestelylain säännöksiä. Velkojien kannatusta ei siten edellytetä. Maksuohjelman poikkeaminen velkajärjestelylain säännöksistä ei myöskään estä ohjelman vahvistamista, ellei velkoja tai velallinen ole siihen vedonnut maksuohjelmaehdotuksesta antamassaan lausumassa. Velkajärjestelylaki sallii maksuohjelman vahvistamisen myös 38 a §:ssä tarkoitetulla enemmistöllä, mutta kysymyksessä on 38 §:lle vaihtoehtoinen vahvistamismenettely, jonka tarkoituksena on mahdollistaa maksuohjelman nopeampi vahvistaminen.

Direktiivin 20 artiklan 2 kohdan mukaisista edellytyksistä säädetään pääosin velkajärjestelylain 4 §:ssä. Lain 34 §:n 1 momentin mukaan velallisen varallisuuden rahaksimuutosta saatavat varat on käytettävä tavallisten velkojen maksamiseen siinä mainituin edellytyksin. Lisäksi velkojien kohtuudenmukaiset intressit otetaan huomioon velkajärjestelylain 5 §:ssä, jonka mukaan velallisen on käytettävä velkojensa suorituksiksi kaikki ne tulot, joita hän ei tarvitse välttämättömiin elinkustannuksiinsa ja elatusvelvollisuudesta aiheutuviin menoihin. Velkojien intressit on otettu huomioon myös lain 25 §:n 3 momentissa, jonka mukaan velallisen velkaan on sovellettava velkojan kannalta lievintä järjestelykeinoa. Voimassa oleva lainsäädäntö vastaa artiklan 2 kohtaa.

Johdanto-osan kappaleen 74 mukaan jäsenvaltioiden olisi voitava säätää mahdollisuudesta mukauttaa maksukyvyttömiä yrittäjien takaisinmaksuvelvoitteita, kun yrittäjän taloudellisessa tilanteessa on tapahtunut merkittävä muutos joko parempaan tai huonompaan suuntaan. **Johdanto-osan kappaleen 80** mukaan jäsenvaltioiden olisi voitava säätää, että edut kyseisestä vapauttamisesta voidaan peruuttaa esimerkiksi, jos velallisen taloudellinen tilanne paranee merkittävästi odottamattomien tapahtumien, kuten lottovoiton, perinnön tai lahjoituksen, myötä. Jäsenvaltioiden olisi voitava säätää lisäpoikkeuksista tarkkaan määritellyissä olosuhteissa ja silloin, kun se on asianmukaisesti perusteltua.

Velkajärjestelylain 35 a §:n 1 momentin mukaan velalliselle vahvistetaan maksuohjelmassa velvollisuus maksaa lisäsuorituksina velkojilleen maksuohjelman aikana saamistaan tuloista ja varoista kyseisissä pykälässä säädetty määrä. Lisäsuoritusvelvollisuutta ei kuitenkaan vahvisteta velalliselle, jonka tulojen ei voida olettaa kasvavan maksuohjelman aikana lain 35 a §:n 3 momentissa tarkoitettua määrää enempää.

Velkajärjestelylain 44 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan maksuohjelmaa voidaan velallisen tai velkojan hakemuksesta muuttaa, jos esimerkiksi velallisen maksukyky on heikentynyt niin

olennaisesti, että häneltä ei voida kohtuudella edellyttää maksuohjelmassa määrätyn maksuvelvollisuuden täyttämistä ottaen erityisesti huomioon maksuvelvollisuuden täyttämiseen tarvittava aika velallisen muuttuneissa olosuhteissa, tai jos muissa velkajärjestelyn kannalta merkityksellisissä olosuhteissa on ohjelman vahvistamisen jälkeen tapahtunut olennainen muutos.

Johdanto-osan kappaleessa 74 ja 80 esitetty sallii velkajärjestelylain 35 a §:n ja 44 §:n mukaiset säännökset lisäsuorituksista ja maksuohjelman muuttamisesta. Lisäksi kyseiselle sääntelylle saadaan tukea direktiivin 20 artiklan 2 kohdasta, joka edellä todetusti edellyttää yrittäjän henkilökohtaisen tilanteen ja toisaalta velkojen intressien huomioimista takaisinmaksuvelvoitteen määrittämisessä.

Direktiivin 20 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että yrittäjillä, jotka on vapautettu veloista, on pääsy asiaankuuluviin ja ajantasaisiin tietoihin olemassa olevista kansallisista puitteista, joilla tuetaan yrittäjien liiketoimintaa, ja että yrittäjät voivat hyötyä tällaisista puitteista. Työryhmän [mietinnössä](#) (s. 22) on lueteltu, mistä eri lähteistä kyseisiä tietoja on saatavilla.

21 artikla. Veloista vapauttamiseen kuluva aika.

Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että ajanjakso, jonka kuluttua maksukyvyttömät yrittäjät voidaan vapauttaa kokonaan veloistaan, on enintään kolme vuotta alkaen viimeistään joko

- a) päivästä, jona menettelyssä, johon sisältyy takaisinmaksuohjelma, lainkäyttö- tai hallintoviranomainen tekee päätöksen ohjelman vahvistamisesta tai ohjelman täytäntöönpano alkaa; tai
- b) missä tahansa muussa menettelyssä päivästä, jona lainkäyttö- tai hallintoviranomainen tekee päätöksen menettelyn aloittamisesta, tai yrittäjän konkurssipesän muodostamisesta.

Johdanto-osan kappaleen 75 mukaan veloista vapauttamisen tulisi olla käytettävissä menettelyissä, joihin sisältyy takaisinmaksuohjelma, omaisuuserien rahaksi muuttaminen tai näiden yhdistelmä. Pannessaan täytäntöön kyseisiä sääntöjä jäsenvaltioiden olisi voitava valita vapaasti kyseisistä vaihtoehdoista. Jos kansallisen lainsäädännön mukaan on käytettävissä useampi kuin yksi veloista vapauttamiseen johtava menettely, jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että ainakin yhdessä näistä menettelyistä maksukyvyttömille yrittäjille annetaan mahdollisuus täysimittaiseen veloista vapauttamiseen enintään kolmen vuoden kuluessa. Menettelyissä, joissa yhdistyvät omaisuuserien rahaksi muuttaminen ja takaisinmaksuohjelma, veloista vapauttamiseen kuluvan ajan olisi alettava viimeistään siitä päivästä, jolloin tuomioistuimien vahvistaa takaisinmaksuohjelman tai sitä aletaan panna täytäntöön, esimerkiksi ohjelman mukaisesta ensimmäisestä maksuerästä, mutta se voisi alkaa aiemminkin, esimerkiksi silloin kun tehdään päätös menettelyn aloittamisesta.

Velkajärjestelylain 30 §:n 2 momentin mukaan tavallisten velkojen osalta velkajärjestelyn ja maksuohjelman sisältö on määrättävä niin, että maksuohjelman kesto on kolme vuotta, jollei 31 a §:stä johdu muuta. Velkajärjestelylain 40 §:n 1 momentin mukaan velkajärjestelyn piiriin kuuluvien velkojen ja muiden maksuohjelmassa säänneltyjen oikeussuhteiden ehdot määräytyvät ohjelman mukaisesti, kun maksuohjelma on vahvistettu. Maksuohjelman kestoa laskettaessa ei oteta huomioon aikaa ennen maksuohjelman vahvistamista.

Velkajärjestelylain 30 §:n 2 momentin mukainen kolmen vuoden määräaika vastaa artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaista kolmen vuoden määräaika, joka voidaan johdanto-osan kappaleen 75 mukaan laskea maksuohjelman vahvistamisesta tai ensimmäisestä maksuerästä velkojille.

Velkajärjestelylain 31 a §:n 1 momentissa todetaan, että jos velkojana on yksityishenkilö, maksuohjelman kesto voidaan hänen vaatimuksestaan määrätä jatkumaan enintään kaksi vuotta sen jälkeen, kun maksuohjelma on muiden tavallisten velkojen osalta päättynyt. Jos velallinen säilyttää omistusasuntonsa, tämä kahden vuoden aika voidaan määrätä alkamaan myöhemmästäkin ajankohdasta kuin siitä, kun maksuohjelma on tavallisten velkojen osalta päättynyt. Edellytyksenä ohjelman jatkamiselle on, että sitä voidaan pitää kohtuullisena ottaen huomioon yksityisvelkojan saatavan peruste ja määrä, hänen taloudellinen asemansa sekä velallisen olosuhteet.

Direktiivin 23 artiklan 2 kohdan f alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat 20–22 artiklasta poiketen pitää voimassa tai ottaa käyttöön säännöksiä, joilla pidennetään täysimittaiseen veloista vapauttamiseen kuluva aikaa esimerkiksi, kun poikkeus on välttämätön velallisen ja yhden tai useamman velkojan oikeuksien välisen tasapainon takaamiseksi. Lisäksi direktiivin **23 artiklan 3 kohdan b alakohdan** mukaan poiketen siitä, mitä 21 artiklassa säädetään, jäsenvaltiot voivat pidentää veloista vapauttamiseen kuluva aikaa silloin, kun maksukyvyttömän yrittäjän ja soveltuvin osin yrittäjän perheen vakituista asuntoa ei ole muutettu rahaksi.

Direktiivin 23 artiklan 2 kohdan f alakohta ja 3 kohdan b alakohta sallivat maksuohjelman keston pidentämisen velkajärjestelylain 31 a §:n 1 momentin mukaisesti.

Jos velallisella on omistusasunto, velallisen on velkajärjestelylain 30 §:n 3 momentin mukaan suoritettava tavallisia velkojaan vähintään 32 §:ssä tarkoitettu määrä. Jos velallinen säilyttää omistusasuntonsa, maksuohjelman kesto voi olla kolme vuotta pitempi. Maksuohjelman kesto ei kuitenkaan saa tavallisten velkojen osalta ylittää kymmentä vuotta.

Direktiivin 23 artiklan 3 kohdan b alakohta sallii maksuohjelman keston pidentämisen velkajärjestelylain 30 §:n 3 momentin mukaisesti.

Jos velallisen maksuvelvollisuus on maksuohjelmassa kokonaan poistettu, maksuohjelman kesto on velkajärjestelylain 30 §:n 4 momentin mukaan viisi vuotta, jollei 31 a §:stä johdu muuta. Silloin kun maksuvelvollisuus on kokonaan poistettu, maksuohjelma voi kuitenkin olla viittä vuotta lyhyempi, jos velalliselta puuttuu pysyvästi maksuvara sairauden, iän tai muun vastaavan syyn vuoksi.

Direktiivin 23 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat 20–22 artiklasta poiketen pitää voimassa tai ottaa käyttöön säännöksiä, joilla pidennetään täysimittaiseen veloista vapauttamiseen kuluva aikaa tietyissä tarkkaan määritellyissä olosuhteissa ja silloin kun tällaiset poikkeukset ovat asianmukaisesti perusteltuja.

Johdanto-osan kappaleen 78 mukaan täysimittainen veloista vapauttaminen tai elinkeinotoiminnan harjoittamiskiellon päättymisen enintään kolmen vuoden jälkeen ei sovellu kaikkiin tilanteisiin, ja siksi poikkeuksia tästä säännöstä saattaa olla tarpeen ottaa käyttöön asianmukaisesti perustelluista syistä, joista säädetään kansallisessa lainsäädännössä. Tällaisia poikkeuksia olisi otettava käyttöön esimerkiksi tapauksissa, joissa velallinen on epärehellinen tai on toiminut vilpillisessä mielessä.

Viiden vuoden maksuohjelma tarkoittaa, että velallisen taloudellista tilannetta pystytään arvioimaan hieman pidemmältä ajalta. Myötävaikutusvelvollisuutensa mukaisesti velallisen tulee

pyrkä ylläpitämään maksukykyään ja ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin maksukykyänsä parantamiseksi, joita häneltä kohtuudella voidaan edellyttää. Myös osa nollaohjelman saaneista velallisista maksaa lisäsuorituksia. (HE 52/2010 vp s. 8) Maksuvelvollisuuden poistamista ei kuitenkaan mainita direktiivin 23 artiklan 2 kohdan esimerkkiluettelossa tilanteena, jossa maksuohjelman kesto voitaisiin pidentää. Vaikka luetteloa ei ole tarkoitettu tyhjentäväksi, direktiivin johdanto-osan ja 23 artiklassa 2 kohdassa mainittujen esimerkkien perusteella säännöksen tausta-ajatuksena on, että poikkeaminen ainakin pääsääntöisesti liittyisi velallisen moitittavaan menettelyyn.

Direktiivin tavoitteena on taata maksukyvyttömille mutta rehellisille yrittäjille mahdollisuus vapautua veloistaan ja aloittaa uudestaan ilman velkataakkaa enintään kolmen vuoden pituisen maksuohjelman suorittamisen jälkeen. Direktiivin puitteisiin vaikuttaisi sopivan huonosti säännös, jonka nojalla maksuohjelmaa pidennettäisiin pelkästään siitä syystä, että yrittäjän maksukyky ei mahdollista velkojen lyhennyksiä ohjelman aikana. Maksuvelvollisuudesta kokonaan vapautetun rehellisen yrittäjän olisi voitava ohjelman päättyessä vapautua velkavastuusta lähtökohtaisesti samoin ehdoin kuin yrittäjän, jonka maksukyky riittää maksuerien suorittamiseen. Maksuohjelman keston pidentäminen maksuvelvollisuuden poistamisen vuoksi olisi ristiriidassa direktiivin tavoitteiden kanssa. Velkajärjestelylain 30 §:n 4 momentin säännöstä tulee tältä osin muuttaa.

Yleisen maksumoraalin kannalta voidaan pitää tärkeänä, että velkajärjestelylain 30 §:n 4 momentin säännös viiden vuoden maksuohjelmasta soveltuu edelleen esimerkiksi niissä tilanteissa, joissa velalliselle myönnetään velkajärjestely tämän moitittavasta menettelystä huolimatta painavilla syillä. Velkajärjestelylain 10 a §:n mukaan velkajärjestely voidaan 10 §:ssä säädetyistä esteistä huolimatta myöntää, jos siihen on painavia syitä ottaen erityisesti huomioon velallisen toimet velkojen maksamiseksi, velkaantumisesta kulunut aika ja muut velallisen olosuhteet sekä velkajärjestelyn merkitys velallisen ja velkojien kannalta. Jos velallisen maksuvelvollisuus on myönnetty 10 a §:n nojalla, maksuohjelman kesto on velkajärjestelylain 30 §:n 4 momentin nojalla viisi vuotta.

Jäsenvaltioilla on direktiivin **23 artiklan 1 ja 2 kohtien** perusteella velvollisuus tai mahdollisuus 20–22 artiklasta poiketen pitää voimassa tai ottaa käyttöön säännöksiä, joilla evätään mahdollisuus veloista vapauttamiseen tai rajoitetaan sitä, peruutetaan myönnetty vapauttaminen tai pidennetään täysimittaiseen veloista vapauttamiseen kuluvaan aikaan tai elinkeinotoiminnan harjoittamiskieltoa.

Velkajärjestelylain 10 §:ssä säädetään perusteista, jolloin velkajärjestelyä ei voida direktiivin 23 artiklan 1 ja 2 kohdan tarkoittamalla tavalla myöntää. Lain 10 a §:ssä on kuitenkin säännös, jonka mukaan velkajärjestely voidaan esteperusteesta huolimatta myöntää. Direktiivi sallii maksuohjelman pidentämisen viiteen vuoteen kyseisissä tapauksissa edellyttäen, että velkajärjestelylain 10 §:n esteperusteet ovat direktiivin sallimia.

Velkajärjestelylain 70 §:n 2 momentin mukaan velallisen on maksettava selvittäjän saatavasta määrä, joka vastaa velallisen maksuvaraa enintään maksuohjelman vahvistamisen tai muuttamisen jälkeen seuraavien neljän kuukauden ajalta. Jos velalliseen sovelletaan 45 a §:ää, hänen on kuitenkin maksettava selvittäjän saatavasta määrä, joka vastaa velallisen maksuvaraa enintään maksuohjelman vahvistamisen tai muuttamisen jälkeen seuraavien kuuden kuukauden ajalta. Velkajärjestelylain 30 §:n 5 momentin mukaan jos velallisen on 70 §:n nojalla suoritettava selvittäjän saatava, maksuohjelman kesto pitenee neljä kuukautta. Maksuohjelman kesto pitenee kuitenkin kuusi kuukautta, jos velallisen elinkeinotoiminnan velat järjestellään 45 a §:n nojalla. Jos velallisen osuus selvittäjän saatavasta kertyy hänen maksuvarastaan maksuohjelman

vahvistamisen jälkeen edellä mainittua lyhyemmässä ajassa, maksuohjelman kesto pitenee vain tämän ajan.

Velkajärjestelylain 70 §:n 2 momentin viimeisen virkkeen mukaan velallisen maksuosuus selvittäjän saatavasta voidaan ottaa velalliselle velkajärjestelyn alkamisen jälkeen kertyneistä varoista. Mahdollisuutta käyttää velalliselle menettelyn aikana kertyneet varat selvittäjän saatavan maksamiseen on pidetty tarkoituksenmukaisena. Säännöksen on katsottu vähentävän selvittäjän luottoriskiä ja edesauttavan selvittäjää suoriutumaan ennen maksuohjelman vahvistamista kertyvistä erilaisista kuluista, kuten arvonnalisäverosta. Maksuksi voidaan käyttää myös niitä varoja, jotka ovat menettelyn aikana kertyneet ulosottomiehen haltuun velallisen tulojen ulosmittauksella. (LaVM 19/1996 vp s. 8; Koskelo – Lehtimäki, Yksityishenkilön velkajärjestely, 1997 s. 383)

Lakivaliokunta on 30 §:n 5 momentin ja 70 §:n 2 momentin muutoksia käsitellessään katsonut, ettei selvittäjän saatavan suorittaminen menettelyn aikana kertyneistä varoista saisi vähentää velkojille tulevaa jako-osuutta. Maksuohjelman kesto pitenee siten 30 §:n 5 momentin nojalla neljä kuukautta myös niissä tapauksissa, joissa velallisen osuus selvittäjän palkkiosta on maksettu ennen ohjelman vahvistamista. (LaVM 19/1996 vp s. 6). Velkojille kuuluvalla jako-osuudella on tässä yhteydessä ilmeisesti tarkoitettu edellä mainittua menettelyajan laskennallista maksuvarasäästöä. Maksuohjelman pidentäminen velkojien hyväksi on ”kompensaatio” heille muuten kuuluvista varoista. (ks. Koskelo – Lehtimäki 1997 s. 383 av. 39)

Velkajärjestelylaki ei 70 §:n 2 momentin säännöksen lisäksi sisällä nimenomaisia säännöksiä siitä, miten velkajärjestelyn alkamisen jälkeen syntyneen menettelyajan kertymän suhteen tulisi toimia. Lakivaliokunnan edellä selostettu kannanotto perustuu vakiintuneeseen tulkintaan velkajärjestelylain 7 §:ssä säädetyn velallisen myötävaikutusvelvollisuuden sisällöstä. Kyseisen pykälän perusteluissa on pidetty selvänä, että velallisen on säilytettävä maksukiellon estämättä 12 §:n 2 momentin nojalla maksettujen menojen jälkeen säästyvät varansa tarkoituksenmukaisella tavalla, yleensä pankkitilillään. (HE 183/1992 vp s. 46, Koskelo – Lehtimäki 1997 s. 144) Velallisen myötävaikutusvelvollisuuteen perustuen on myös oikeuskäytännössä omaksuttu kanta, jonka mukaan menettelyaikainen laskennallinen maksuvarasäästö on tilitettävä velkojille. (Ks. esim. Helsingin HO 6.7.1994 nro 3229 S 94/746, Vaasan HO 26.5.1995 nro 766 S 95/198, Itä-Suomen HO 28.11.1995 nro 1611, Itä-Suomen HO 23.9.2013 nro 726 S 13/148) Käytännössä maksuohjelmaan lasketaan maksuvara menettelyn ajalta ja yleensä menettelyajan kertymä määrätään tilittäväksi kerralla maksuohjelman vahvistamisen jälkeen. Näin menetellään yleensä siinäkin tapauksessa, että laskennallinen maksuvarasäästö ei tosiasiallisesti ole enää velallisen käytettävissä.

Direktiivin **23 artiklan 2 kohdan e alakohdan** perusteella veloista vapauttamiseen kuluva pääsääntöistä kolmen vuoden kesto voidaan pidentää siinä tapauksessa, että menettelystä aiheutuneita kustannuksia ei ole katettu. **Artiklan 4 kohdan f alakohdan** mukaan jäsenvaltiot voivat säätää pidemmästä vapauttamisajasta muun muassa silloin, kun kyse on veloista vapauttamiseen johtavan menettelyn kustannusten maksamisvelvoitteesta johtuvasta velasta. **Johdanto-osan kappaleessa 80** selvennetään poikkeuksen voivan olla perusteltu, kun velasta vapauttamiseen johtavan menettelyn kustannuksia, mukaan luettuina lainkäyttö- ja hallintoviranomaisten sekä selvittäjien kustannukset, ei ole katettu.

Direktiivin 23 artiklan 2 kohdan e alakohta ja 23 artiklan 4 kohdan f alakohta sallivat maksuohjelman keston pidentämisen velkajärjestelylain 30 §:n 5 momentin mukaisesti tilanteessa, jossa velallisen on velkajärjestelylain 70 §:n nojalla suoritettava selvittäjän saatava. Sen sijaan direktiivin poikkeussääntely ei vaikuta sallivan vastaavaa pidentämistä tilanteessa, jossa selvittäjän

saatava on maksettu menettelyaikana kertyneistä varoista ja velkojia siitä syystä hyvitetäisiin pidemmällä maksuohjelman kestolla.

Lisäksi direktiivi edellyttää muutoksia edellä kuvattuun käytäntöön, jonka mukaisesti menettelyaikainen maksuvarakertymä tilitetään yleensä aina velkojille velallisen myötävaikutusvelvollisuuden perusteella. Kyseistä käytäntöä lienee tulkittava siten, että maksuohjelma muodostuu tällöin kestoltaan tosiasiallisesti kolmea vuotta pidemmäksi. Näin ymmärrettynä käytäntö vaikuttaa direktiivin vastaiselta. Nykyistä käytäntöä voidaan lisäksi pitää velallisten yhdenvertaisuuden kannalta ongelmallisena, koska menettelyajan kertymän tilittäminen velkojille tarkoittaa tosiasiallisesti kolmea vuotta pidempää maksuohjelmaa ja siten raskaampaa maksuvelvollisuutta varsinkin niille velallisille, joiden velkajärjestelyhakemukseen ei ole liitetty valmiiksi maksuohjelmaehdotusta. Tähän seikkaan velallinen ei välttämättä itse voi vaikuttaa, sillä talous- ja velkaneuvonnan menettelytavoista ja resursseista riippuu, valmistellaanko esimerkiksi monimutkainen maksuohjelmaehdotus hakemuksen laadinnan yhteydessä vai jätetäänkö se selvittäjän tehtäväksi.

Näistä syistä esityksessä ehdotetaan, että velallisella ei jatkossa olisi velvoitetta tilittää menettelyn aikaista maksuvarakertymää velkojille. Toiseksi valmistelussa on tarkasteltu vaihtoehtoa, jossa menettelyaika otettaisiin huomioon osana maksuohjelman kestoa siinä tapauksessa, että menettelyajan kertymä tilitetään myötävaikutusvelvollisuuden nojalla velkojille. Tähän malliin liittyy kuitenkin se ongelma, että menettelyajan huomioiminen maksuohjelman kestossa saattaisi käytännössä vaikeuttaa ohjelman laadintaa, koska menettelyajan lopullinen pituus ei ole ohjelmaa laadittaessa vielä tiedossa.

Velkajärjestelylain 26 §:n 1 momentin mukaan vakuusvelkaan voidaan soveltaa vain 25 §:n 1 momentin 1–3 kohdassa ja 2 momentissa mainittuja järjestelyjä. Vakuusvelan erääntyneitä viivästyskorkoa voidaan myös alentaa tai poistaa se kokonaan. Kun 25 §:n 1 momentin 2 kohtaa sovelletaan vakuusvelkaan, lykkäytyville luottokustannuksille tulee määrätä maksettavaksi niiden nykyarvon turvaava korko. Alennettaessa luottokustannuksia 25 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla on lisäksi otettava huomioon jäljelle jäävän luottoajan pituus niin, että luottokustannusten alennus on suhteellisesti sitä pienempi, mitä pitempi mainittu aika on.

Direktiivin 23 artiklan 4 kohdan a alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat jättää vakuusvelat veloista vapauttamisen ulkopuolelle tai rajoittaa mahdollisuutta vakuusveloista vapauttamiseen taikka säätää niitä koskevasta pidemmästä vapauttamisajasta. Johdanto-osan kappaleessa 81 todetaan, että jos on olemassa kansallisen lainsäädännön mukaisia asianmukaisesti perusteltuja syitä, voisi olla aiheellista rajoittaa veloistavapauttamismahdollisuus tiettyihin velkaluokkiin. Jäsenvaltioiden olisi voitava jättää vakuusvelat veloista vapauttamiskelpoisuuden ulkopuolelle ainoastaan vakuuden arvoon asti, siten kuin se on määritelty kansallisessa lainsäädännössä, ja loppuosaa velasta olisi kohdeltava vakuudettomana velkana.

Direktiivin 23 artiklan 4 kohdan a alakohta mahdollistaa velkajärjestelylain 26 §:n 1 momentin mukaisen säännöksen.

Velkajärjestelylain 29 §:n 1 momentissa todetaan, että jos velallisella on velkaa, josta hänen perusturvaansa kuuluva omaisuus on vakuutena, tulee velallisen maksuvarasta ensin osoittaa tarpeellinen osuus tällaista velkaa varten. Tämä vakuusvelkaosuus on määrättävä niin suureksi, että vähintään vakuusvelan nykyarvo tulee maksetuksi kohtuullisen ajan kuluessa. Ilman erityistä syytä tämä aika ei saa olla olennaisesti pitempi kuin jäljellä oleva alkuperäinen luottoaika.

Direktiivin 23 artiklan 4 kohdan a alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat jättää vakuusvelat veloista vapauttamisen ulkopuolelle tai rajoittaa mahdollisuutta vakuusveloista vapauttamiseen taikka säätää niitä koskevasta pidemmästä vapauttamisajasta.

Direktiivin 23 artiklan 4 kohdan a alakohta mahdollistaa velkajärjestelylain 29 §:n 1 momentin mukaisen säännöksen.

Direktiivin **21 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan** mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että maksukyvyttömät yrittäjät, jotka ovat noudattaneet velvollisuuksiaan, silloin kun tällaisia velvollisuuksia on kansallisen lainsäädännön mukaan olemassa, vapautetaan veloistaan veloista vapauttamiseen kuluvan ajan päätyttyä ilman tarvetta pyytää lainkäyttö- tai hallintoviranomaista aloittamaan menettely 1 kohdassa tarkoitettujen menettelyjen lisäksi.

Artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat pitää voimassa tai ottaa käyttöön säännöksiä, joiden mukaan lainkäyttö- tai hallintoviranomainen tarkistaa, onko yrittäjä noudattanut velvollisuuksiaan saadakseen vapautuksen veloistaan, sanotun kuitenkin vaikuttamatta ensimmäisen alakohdan soveltamiseen.

Velkajärjestelylain 40 §:n 1 momentissa todetaan, että kun maksuohjelma on vahvistettu, velkajärjestelyn piiriin kuuluvien velkojen ja muiden maksuohjelmassa säänneltyjen oikeussuhteiden ehdot määräytyvät ohjelman mukaisesti. Näin ollen velallinen saa anteeksi ne loppuvelat, joita ei maksuohjelmassa määrätty maksettaviksi. Velallinen vapautuu kyseisistä veloista ilman eri hakemusta.

Velkajärjestelylain 40 §:n 1 momentti on artiklan 2 kohdan mukainen, eikä lainsäädäntöä ole näin ollen tarvetta muuttaa.

Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että täysimittainen veloista vapauttaminen ei estä sellaisen maksukyvyttömyysmenettelyn jatkamista, johon sisältyy yrittäjän sen omaisuuden muuttaminen rahaksi ja jakaminen, joka muodosti osan kyseisen yrittäjän konkurssipesästä veloista vapauttamiseen kuluvan ajan päättymispäivänä.

Artiklan 3 kohdan säännös koskee sanamuotonsa perusteella lähinnä artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettuja maksukyvyttömyysmenettelyjä, jotka perustuvat omaisuuden rahaksi-muuttoon. Se on myös jäsenvaltioille vapaaehtoinen.

Velkajärjestelylain 20 §:n 3 momentin mukaan konkurssissa olevan velallisen hakemusta velkajärjestelystä ei voida ottaa tutkittavaksi ennen kuin konkurssissa on vahvistettu pesäluettelo. Tällöin konkurssissa on saatu riittävä selvyys siitä, mitä velallisen omaisuutta kuuluu konkurssitöntöönpanon piiriin eikä velkajärjestelyhakemuksen käsittelylle ole konkurssista johtuvaa estettä. (HE 98/2002 vp s. 47) Tämä säännös ehdotetaan jäljempänä mainituista syistä kumottavaksi.

Konkurssimenettely voi sekä voimassa olevan että ehdotetun lainsäädännön nojalla jatkua vielä veloista vapauttamiseen kuluvan ajan päättymispäivänä, jos velallinen on hakeutunut velkajärjestelyyn konkurssin alkamisen jälkeen. Direktiivin 21 artiklan 3 kohta sallii tämän.

22 artikla. Elinkeinotoiminnan harjoittamiskiellon voimassaoloaika.

Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että jos maksukyvyttömälle yrittäjälle myönnetään vapautus veloista tämän direktiivin mukaisesti, elinkeinotoiminnan harjoit-

tamiskielto, joka estää häntä aloittamasta tai jatkamasta elinkeino- tai liiketoimintaa, käsiteollisuutta tai ammattitoimintaa ainoastaan sillä perusteella, että yrittäjä on maksukyvytön, lakkaa olemasta voimassa viimeistään veloista vapauttamiseen kuuluvan ajan päättyessä.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että veloista vapauttamiseen kuuluvan ajan päätyttyä tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen elinkeinotoiminnan harjoittamiskieltojen voimassaolo lakkaa ilman, että lainkäyttö- tai hallintoviranomaista on tarpeen pyytää aloittamaan menettely 21 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen menettelyjen lisäksi.

Lisäksi 23 artiklan 5 ja 6 kohtaan sisältyy 22 artiklaa koskevia poikkeuksia ja soveltamisalaraajoituksia.

Voimassa olevaan lainsäädäntöön sisältyy erilaisia elinkeinotoiminnan harjoittamiskielloksi tulkittavissa olevia säännöksiä ja rajoituksia. Niitä on tarkemmin selostettu työryhmän [mietinnössä](#) (s. 30–35). Nykyiset elinkeinotoiminnan harjoittamiskielloiksi tulkittavissa olevat säännökset ja käytännöt eivät ole ristiriidassa direktiivin kanssa, joten tässä esityksessä ei ehdoteta niitä koskevia muutoksia.

23 artikla. Poikkeukset.

Poikkeukset suhteessa velkajärjestelyn yleisiin esteisiin

Jollei 10 a §:stä muuta johdu, velkajärjestelyä ei voida velkajärjestelylain 10 §:n mukaan myöntää, jos:

- 1) velalliselle on määrätty rikoksen perusteella maksuvelvollisuus eikä velkajärjestelyn myöntämistä voida pitää perusteltuna velan määrä, rikoksen laatu, vahingon kärsineen asema ja muut seikat huomioon ottaen;
- 2) velallinen on epäiltynä esitutkinnassa tai syytteessä rikoksesta taikka hänen syykseen on luettu rikos, ja hänelle voidaan määrätä rikoksen perusteella maksuvelvollisuus, eikä velkajärjestelyn myöntämistä voida pitää perusteltuna velan määrä, rikoksen laatu, vahingon kärsineen asema ja muut seikat huomioon ottaen.

Direktiivin 23 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat 20–22 artiklasta poiketen pitää voimassa tai ottaa käyttöön säännöksiä, joilla evätään mahdollisuus veloista vapauttamiseen tai rajoitetaan sitä, peruutetaan myönnetty vapauttaminen tai pidennetään täysimittaiseen veloista vapauttamiseen kuuluvaa aikaa tai elinkeinotoiminnan harjoittamiskieltoa tietyissä tarkkaan määritellyissä olosuhteissa ja silloin kun tällaiset poikkeukset ovat asianmukaisesti perusteltuja.

Direktiivin 23 artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat jättää tiettyjä velkatyyppejä veloista vapauttamisen ulkopuolelle tai rajoittaa mahdollisuutta veloista vapauttamiseen taikka säätää niitä koskevasta pidemmästä vapauttamisajasta silloin, kun tällaiset poissulkemiset, rajoitukset tai pidemmät ajanjaksot ovat asianmukaisesti perusteltuja. Kohdan b alakohdassa mainitaan nimenomaisesti esimerkkinä rikosoikeudellisista seuraamuksista johtuvat tai niihin liittyvät velat.

Velkajärjestelylain 10 §:n 1 ja 2 kohdan säännöksissä tarkoitettujen menettelytavain osoittavat velallisen toiminnassa sellaista moitittavuutta, jota ei yleiseltä kannalta voida pitää hyväksyttävänä eikä velkajärjestelyä yleensä tule tällaisten velkojen järjestelemiseksi myöntää yleisen yhteiskuntamoraalin ylläpitämisen vuoksi. Rikokseen syyllistyminen ei estä velkajärjestelyä, jos velallisella ei ole siitä aiheutunutta velkaa tai hän on suorittanut sen maksamisesta ainakin niin

suureksi osaksi, ettei jäljellä oleva velka voi yksin muodostaa estettä velkajärjestelylle. Erityisesti yritystoimintaan liittyvien velkojen järjestelyssä voi tulla esiin tapauksia, joissa velallisella on rikokseen perustuvaa velkaa, mutta niiden osuus velallisen kaikista veloista ei ole suuri. Jos velallisen harjoittamaan toimintaan ja siihen liittyvään velkaantumiseen ei liity muissa esteperusteissa tarkoitettua moitittavuutta, velkajärjestelyn myöntäminen voi joissakin tapauksissa olla perusteltua, vaikka rikosperusteisten velkojen määrä on euromäärältään merkittävä. Toisaalta esimerkiksi toisen henkeen ja terveyteen kohdistuvaa rikosta tai seksuaalirikoksia voidaan pitää yleiseltä kannalta niin moitittavina, että niiden perusteella maksettavien korvausten järjestelemiseksi velkajärjestelyn myöntämistä ei voida myöskään vahingonkärsineen asema huomioon ottaen pitää perusteltuna vaikkakaan korvausten määrä ei olisi suuri. (HE 180/1996 vp s. 21 ja 33)

Artiklan 4 kohdassa ei poikkeusperusteena erikseen mainita tilannetta, jossa velallinen on vasta esitutkinnassa tai syytteessä rikoksesta, josta saattaa seurata maksuvelvollisuus, tai jossa velallinen on jo tuomittu rikoksesta, mutta maksuvelvollisuutta koskevaa kysymystä ei ole vielä ratkaistu. Toisaalta artiklan 4 kohdan luetteloa ei ole tarkoitettu tyhjentäväksi. Edellä esitetysti myös 10 §:n 2 kohdan säännös on perusteltu yleisen yhteiskuntamoraalin ylläpitämiseksi. Erityisesti silloin kun kysymys on velallisen epärehellisyydestä tai muusta velallisen rikoksesta, ei velkajärjestelyä yleensä voida myöntää ennen kuin rikosasia ja siitä johtuva maksuvelvollisuus on lainvoimaisesti ratkaistu. Toisaalta esitutinnan vireilläolo tai velallisen syytteeseen asettaminen ei aiheuta velkajärjestelyn estettä, jos epäilystä rikoksesta ei voi seurata maksuvelvollisuutta tai jo etukäteen on ilmeistä, että säännöksessä edellytetty kokonaisharkinta johtaa velkajärjestelyn myöntämiseen. (HE 83/2014 vp s. 52) Käytännössä 10 §:n 2 kohdan esteperustetta on sovellettu melko harvoin. Jos velkajärjestelyhakemus on hylätty 2 kohdan nojalla ja velallista vastaan nostetut syytteet hylätään tai vahingonkorvausta ei tuomita maksettavaksi, velallinen voi hakea velkajärjestelyä uudelleen rikosasian tultua lainvoimaiseksi.

Velkajärjestelylain 10 §:n 1 ja 2 kohdan esteperusteet rajoittuvat tiettyihin tarkkaan määriteltyihin olosuhteisiin ja ovat asiamukaisesti perusteltuja. Esteperusteiden soveltuminen perustuu kokonaisharkintaan. Niitä voidaan pitää direktiivin 23 artiklan 2 ja 4 kohdan sallimina poikkeuksina.

- 3) merkittävänä pidettävää velkaa on syntynyt elinkeinotoiminnassa, jossa on menetelty törkeän sopimattomasti velkojia kohtaan tai laiminlyöty olennaisesti muusta kuin maksukyvyttömyydestä johtuvasta syystä lakisääteisiä velvollisuuksia tai joka on ollut pääasiallisesti keinottelunluonteista.

Törkeän sopimattomalla menettelyllä elinkeinotoiminnassa tarkoitetaan muun muassa sellaista toimintaa, jonka perusteella velallinen voitaisiin tai olisi voitu määrätä liiketoimintakielttoon. Velallisen toiminnan sopimattomuutta osoittaa myös velkojien vaarantaminen lain tai hyvän liiketavan vastaisilla menettelyillä. Silloin, kun yrittäjä pitkän ajan kuluessa maksaa muita velkojaan, mutta jättää järjestelmällisesti hoitamatta lakisääteiset velvollisuutensa, kysymys ei yleensä voi olla maksukyvyttömyydestä johtuvasta laiminlyönnistä. Normaalin yrittäjäriskin toteutuminen ja sen myötä lakisääteisten velvollisuuksien hoitamatta jättäminen ei sen sijaan yksin sulje pois velkajärjestelystä. (HE 83/2014 vp s. 52)

- 4) velallinen on olemassa olevien tai odotettavien taloudellisten vaikeuksiensa vuoksi sopimattomasti heikentänyt taloudellista asemaansa tai suosinut jotakuta velkojaa taikka muutoin järjestellyt taloudellista asemaansa velkojien vahingoittamiseksi, tai on todennäköisiä syitä epäillä velallisen menetelleen näin.

Velkojen etua loukkaavia velallisen toimia voivat olla erilaiset omaisuudensiirrot tai välikättä käyttäen tehdyt järjestelyt, joiden tarkoituksena on turvata velallisen elintaso korkeana ja minimoida velkojille tulevat maksusuoritukset. (HE 180/1996 vp s. 22)

- 5) velallinen on ulosottomenettelyssä pakoillut, salannut tulojaan tai varojaan taikka antanut niistä vääriä tai harhaanjohtavia tietoja.
- 6) velallinen on tahallaan antanut velkojalle taloudellisesta asemastaan vääriä tai harhaanjohtavia tietoja, jotka ovat olennaisesti vaikuttaneet luoton myöntämiseen, ja velallisen menettelyä on luoton määrä ja muut olosuhteet huomioon ottaen pidettävä erityisen moitittavana.

Kysymykseen tulevat tiedot velallisen maksukyvyistä kuten tiedot tuloista, työsuhteesta tai varallisuudesta taikka tiedot velallisella ennestään olevista luotoista ja sitoumuksista. Väärien tai harhaanjohtavien tietojen on täytynyt vaikuttaa luoton myöntämiseen olennaisesti siis lähinnä niin, että luotonantaja ei tietoisena asioiden oikeasta tilasta olisi lainkaan myöntänyt luottoa tai olisi myöntänyt sitä olennaisesti vähemmän. Velallisen menettely ei yleensä ole erityisen moitittavaa silloin, kun luoton määrä on vähäinen. Merkitystä voi olla velallisen taloudellisella tilanteella hänen hakiessaan luottoa ja luoton käyttötarkoituksella. (HE 183/1992 vp s. 51)

Direktiivin 23 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on 20–22 artiklasta poiketen pidettävä voimassa tai otettava käyttöön säännöksiä, joilla evätään mahdollisuus veloista vapauttamiseen tai rajoitetaan sitä, peruutetaan myönnetty vapauttaminen tai pidennetään täysimittaiseen veloista vapauttamiseen kuluvaan aikaan tai elinkeinotoiminnan harjoittamiskieltoa silloin, kun maksukyvytön yrittäjä toimi kansallisen lainsäädännön mukaan velkojia tai muita sidosryhmiä kohtaan epärehellisesti tai vilpillisessä mielessä velkaantumisen yhteydessä, maksukyvyttömyysmenettelyn aikana tai velkojen takaisinmaksun yhteydessä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta kansallisia todistustaakkaa koskevia sääntöjä. **Johdanto-osan kappaleen 79** mukaan sen selvittämiseksi, onko yrittäjä toiminut epärehellisesti, lainkäyttö- ja hallintoviranomaiset saattavat ottaa huomioon esimerkiksi velan luonteen ja määrän, sen milloin velka on syntynyt ja miten yrittäjä on pyrkinyt maksamaan velkaa takaisin ja noudattamaan lakisääteisiä velvollisuuksiaan, mukaan lukien yleiset toimilupavaatimukset ja tarve asianmukaiselle kirjanpidolle, yrittäjän toimet velkojen kannetoimien estämiseksi ja niiden velvollisuuksien täyttämisen maksukyvyttömyyden ollessa todennäköinen, jotka kuuluvat sellaisille yrittäjille, jotka ovat yrityksen johtajia, sekä unionin ja kansallisen kilpailu- ja työaikalainsäädännön noudattamisen.

Direktiivin 23 artiklan 1 kohta on muista kyseisen artiklan säännöksistä poiketen pakottava. Säännös koskee lavean sanamuotonsa mukaan tilanteita, joissa yrittäjä toimii epärehellisesti tai vilpillisessä mielessä velkojia tai muita sidosryhmiä kohtaan. Johdanto-osan perusteella yrittäjän menettelyn arvio voi perustua monenlaisten seikkojen ottamiseen huomioon. Johdanto-osasta voitaneen päätellä, että velallisen epärehellisyyttä ja vilpillistä mieltä tulisi tarkastella erityisesti velkaantumisen yhteydessä tehtyjen toimien kannalta. Poikkeuksen muodostavat tilanteet määräytyvät kansallisen lainsäädännön mukaan ja voivat siten olla velkajärjestelylain esteperusteiden tapaan tarkkaan määriteltyjä. Velkajärjestelylain 10 §:n 3–6 kohdan mukaiset esteperusteet vastaavat direktiivissä asetettua vaatimusta veloista vapautumisen epäamisestä tietyissä velkojia vahingoittavissa tilanteissa.

- 7) velkojen perusteesta ja syntyolosuhteista, velallisen tavasta hoitaa talouttaan tai muista seikoista voidaan päätellä olevan todennäköistä, että velallinen on velkaantunut harkitusti velkajärjestelyä silmällä pitäen tai velallisen velkaantumiseen johtaneita toimia

voidaan kokonaisuutena arvioiden pitää piittaamattomina ja vastuuttomina ottaen huomioon velallisen ikä, asema ja muut olosuhteet sekä se, ovatko luotonantajat toimineet vastuullisesti.

Harkitusti velkajärjestelyä silmällä pitäen tapahtunut velkaantuminen rinnastuu direktiivin 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun epärehellisessä tai vilpillisessä mielessä tapahtuneeseen velkaantumiseen. Se voi tarkoittaa myös direktiivin 23 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaista veloista vapauttamista koskeva hakemusta, johon liittyy väärinkäyttöä. Harkitusti velkajärjestelyä silmällä pitäen tapahtuneeseen velkaantumiseen perustuvaa esteperustetta voidaan pitää direktiivin 23 artiklan sallimana.

Velkaantumisen piittaamattomuutta ja vastuuttomuutta arvioidaan kokonaisuutena. Tässä arvioinnissa tärkeää on se, miten velallinen on suhtautunut velkojen takaisinmaksuun. Vähättelevä tai välinpitämätön suhtautuminen luottojen takaisin maksamiseen kertoo piittaamattomasta ja vastuuttomasta velkaantumisesta. Silloin, kun luottoa on käytetty suoranaisten perustarpeiden tyydyttämiseen, kuten ravintoon tai asumiseen, velkaantumista ei yleensä voida pitää piittaamattomana tai vastuuttomana. Velallinen on myös saattanut joutua elämään muutoin vaikeissa olosuhteissa ja velkaantua esimerkiksi lasten perusteltujen tarpeiden tyydyttämistä varten, jolloin velkaantumisen taustalla voidaan toisinaan nähdä anteeksiannettavia ja inhimillisiä syitä. Olennaista on se, mihin tarkoitukseen luotto on käytetty, kun taas käytetyllä luottotyypillä ei ole vastaavaa merkitystä. (HE 83/2014 vp s. 53)

Yritystoiminnan epäonnistuminen ja toiminnasta yrittäjän vastattavaksi jääneet huomattavat velat eivät sinänsä ilmennä yrittäjän velkaantumisen moitittavuutta. Elinkeinotoiminnassa tapahtuneen velkaantumisen moitittavuuden arvioinnissa on oikeuskäytännössä kiinnitetty huomiota muun muassa siihen, onko velkarahoitus ollut liiketoiminnan luonteeseen tai alalle sopivaa, onko velkaantuminen ollut liiallista toiminnan laajuuteen tai sille perustellusti asetettuihin odotuksiin nähden ja onko huomattavaa uutta velkaa otettu toiminnan tultua kannattamattomaksi tai toiminnan päättymisen jälkeen (KKO 1998:71 ja KKO 2001:99).

Oikeuskirjallisuudessa (Koskelo – Lehtimäki 1997 s. 89) on esitetty, että velkaantumista elinkeinotoiminnassa voidaan pitää moitittavana vastaavin perustein kuin velkaantumista yksityistalouden puitteissa. Ratkaisevana arviointiperusteena on luoton käyttötarkoituksen ohella tällöinkin se, onko yrityksellä ollut mahdollisuudet selviytyä velasta jo olemassa olevat vastuut huomioon ottaen. Velan ottamista tilanteessa, jossa yritys on ollut maksukyvytön tai toiminnan kannattamattomuus pidemmällä tähtäimellä on muuten ollut ennakoitavissa, voidaan yleensä pitää moitittavana. Elinkeinotoimintaa harjoittaneen velallisen kokemus tai kokemattomuus vaikuttaa velkaantumisesta tehtävään kokonaisharkintaan. Kaikissa tapauksissa joudutaan otamaan huomioon, että yritystoiminnan harjoittaminen edellyttää luotonottoa ja toimintaan liittyy aina taloudellinen riski.

Myös luotonantajien toiminnan vastuullisuutta arvioidaan aina kokonaisuutena luottomarkkinoiden ja velallisten välisessä suhteessa. Elinkeinonharjoittajan hakiessa toimintaansa lainaa pankista sovelletaan luotonantajan vastuun arviointiin yritysrahoituksessa noudatettavia pelisääntöjä. Jos taas luonnollinen henkilö ottaa esimerkiksi pikavipin elinkeinotoiminnan veloitteiden rahoittamiseksi, voi tilanne olla tosiasiaa lähellä kuluttajan ja luotonantajan välistä suhdetta. (HE 83/2014 vp s. 53–54)

Velkaantumisen piittaamattomuuden ja vastuuttomuuden kokonaisarviointiin perustuva esteperuste ei suoraan vastaa mitään 23 artiklan 2 kohdassa esimerkkinä mainittua poikkeusperustetta. Vakavampi piittaamattomuus ja vastuuttomuus voi kuitenkin olla 23 artiklan 1 kohdan sallima peruste, jos toimintaa voidaan pitää suorastaan epärehellisenä tai vilpillisinä. Piittaamattomuutta ja

vastuutonta velkaantumista koskevan esteperusteen voidaan myös katsoa turvaavan velkojien etuja direktiivin tavoitteiden kannalta hyväksyttävällä ja 23 artiklan 2 kohdan sallimalla tavalla. Nimenomainen maininta luotonantajien vastuullisesta toiminnasta korostaa velallisen ja velkojien toimien tasapuolista huomioimista.

Piittaamatonta ja vastuutonta voi olla esimerkiksi yrittäjän pitkään jatkunut lisävelkaantuminen tilanteessa, jossa elinkeinotoiminta on muuttunut kannattamattomaksi ja yritys on jo ennestään syvissä maksuvaikeuksissa. Liiallinen varojen käyttö, laiminlyönnit tai passiivisuus voivat olla osoituksena velkaantumisen taustalla olevasta velallisen piittaamattomuudesta ja vastuuttomuudesta. Sen sijaan kannattamattomakaan elinkeinotoiminnan loppuvaiheessa tapahtunutta lyhytaikaista lisävelkaantumista ei yleensä voida pitää piittaamattomana ja vastuuttomana, ellei yrittäjä ole menettänyt muulla tavoin moittitavasti. Edellä esitetyn valossa esteperusteen tavoitteet ovat pitkälti yhteneviä direktiivin 19 artiklan kanssa. Kyseinen säännös velvoittaa jäsenvaltiot varmistamaan, että maksukyvyttömyyden ollessa todennäköinen yrityksen johtajat ottavat asianmukaisesti huomioon ainakin velkojien, oman pääoman haltijoiden ja muiden sidosryhmien intressit, tarpeen toteuttaa toimenpiteitä maksukyvyttömyyden välttämiseksi sekä tarpeen välttää tahallista tai törkeän huolimattonta menettelyä, joka vaarantaa yrityksen elinkelpoisuuden.

Velallisen tosiasiallisten vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella olevista syistä johtuvaa velkaantumista ei voida pitää piittaamattomana ja vastuuttomana. Esimerkiksi alihankkijan tai asiakkaan konkurssi taikka muuttuneet maksuehdot voivat johtaa tulojen pienemiseen tai loppumiseen. Myös makrotason muutokset toimintaympäristössä, kuten talouden laskusuhdanne, voivat olla syynä yrittäjän maksukyvyyn heikentymiseen. Piittaamatonta ja vastuutonta ei ole esimerkiksi velkaantuminen, joka johtuu ennakoimattoman kansallisen tai kansainvälisen poikkeustilanteen aiheuttamista esteistä tai rajoituksista elinkeinotoiminnan harjoittamiselle. Toisaalta myöskään elinkeinotoimintaan tyypillisesti liittyvää riskinottoa ja normaalin yrittäjäriskin piiriin kuuluvia toimia ei voida pitää piittaamattomina ja vastuuttomina, vaan kynnys on asetettu tätä korkeammaksi. Esteperuste sallii rehellisille yrittäjille vastuullisen ja terveen riskinoton elinkeinotoiminnassa eikä sitä siten voida pitää direktiivin tavoitteiden vastaisena.

Velkajärjestelylain 10 §:n 7 kohdan mukaista esteperustetta on edellä esitetyn perusteella pidettävä direktiivin sallimana. Se soveltuu vain tietyissä tarkkaan määritellyissä olosuhteissa ja on asianmukaisesti perusteltu.

- 8) velallinen on velkajärjestelyä varten antanut taloudellisesta asemastaan vääriä tai harhaanjohtavia tietoja, laiminlyönyt 6 §:ssä säädetyn tietojenantovelvollisuutensa tai 7 §:ssä säädetyn myötävaikutusvelvollisuutensa, rikkonut 12 §:ssä säädetyn maksu- ja vakuudenasettamiskiellon tai muutoin menettelyllään tai laiminlyönnillään vaikeuttanut velkajärjestelyä.

Direktiivin 23 artiklan 2 kohdan b alakohdassa mainitaan nimenomaisena esimerkkinä poikkeuksista se, ettei maksukyvytön yrittäjä ole noudattanut kansallisen ja unionin lainsäädännön mukaisia ilmoitus- tai yhteistyövelvoitteitaan. Velkajärjestelylain 10 §:n 8 kohdassa on kysymys juuri tällaisista velvoitteista. Lisäksi myötävaikutusvelvollisuuden rikkominen täyttää 23 artiklan 1 kohdan velvoitteen siltä osin kuin kysymys on velallisen epärehellisestä tai vilpillisestä toiminnasta maksukyvyttömyysmenettelyn aikana.

- 9) on perusteltua syytä olettaa, että velallinen ei tulisi noudattamaan maksuohjelmaa.

Maksuohjelman ennakoidulla noudattamatta jättämisellä tarkoitetaan velallisen toiminnassa tavalla tai toisella ilmennyttä epäluotettavuutta. Tällaisina syinä ei voida pitää esimerkiksi velallisen määräaikaista työsuhdetta tai asumistilanteen epävarmuutta. Oikeuskirjallisuudessa aikaisemman maksusopimuksen noudattamatta jättämisen, toistuvien ja viimeaikaisten vankeusrangaistusten tai jatkuvien ja vakavien alkoholiongelmien on katsottu voivan osoittaa velallisen olosuhteiden sellaista epävakaisuutta, että maksuohjelman noudattamista on syytä epäillä (Koskelo – Lehtimäki 1997 s. 91–92). Toisaalta pelkän ennusteen perusteella tapahtuvaa uuden alun epäämistä on pidetty liian ankarana, jos edellä kuvatussa vaikeassa elämäntilanteessa oleva henkilö pystyy täyttämään lain muut edellytykset. Tällaisen henkilön kyky selvittää maksuohjelmasta pitäisi päinvastoin arvioida melko hyväksi (Niemi Johanna – Lindfors Heidi: *Insolvenssioikeusverkkokirjan osio V Yksityishenkilön velkajärjestely*, 4. Velkajärjestelyn esteet, Noudattamisen epävarmuus, Elintavat ja tausta.).

Direktiivin 23 artiklassa ei mahdollisena poikkeuksena mainita 9 kohdan esteperustetta vastaavaa tilannetta. On epäselvää, voidaanko säännöstä pitää direktiivin sallimana. Käytännössä esteperustetta on sovellettu hyvin harvoin eikä sitä koskevia ennakkopäätöksiä ole annettu. Säännökseen on myös vedottu harvoin mahdollisesti muun muassa näyttöön liittyvien ongelmien vuoksi. Perusteltu syy edellyttäneenä epävakaiden olosuhteiden olemassaolosta varsin vahvaa näyttöä, jollaista ei yleensä ole velkojan käytettävissä. Toisaalta velallisella olisi usein mahdollisuus esittää riittäviä vastasyitä, joiden perusteella epävakaa tilanne tulisi tulevaisuudessa parantumaan.

Ottaen huomioon esteperusteen vähäinen käyttö voidaan sen poistamista pitää perusteltuna ja selkeänä ratkaisuna, jolla varmistetaan direktiivin vaatimusten noudattaminen.

10) velalliselle on aikaisemmin vahvistettu maksuohjelma.

Velkajärjestelyä ei ole tarkoitettu sellaiseksi yleiseksi menettelyksi, johon aina voitaisiin turvautua maksuvaikeuksien tai velkaongelmien ilmetessä. Tällaisen käsityksen yleistymisellä on katsottu olevan maksumoraaliakin heikentävä vaikutus. Siksi lähtökohtana on, että velkajärjestely voidaan myöntää samalle henkilölle vain yhden kerran. (HE 183/1992 vp s. 53) Esteperuste voi olla olemassa sekä silloin, kun velallinen on noudattanut ohjelman loppuun, että silloin, kun ohjelma on määrätty raukeamaan ja velallinen sittemmin hakee velkajärjestelyä uudelleen. Jos velallinen on aiemmin hakenut velkajärjestelyä, mutta velkajärjestelyhakemus on hylätty, peruutettu tai jäänyt sillensä, ei velkajärjestelylle ole tämän kohdan mukaista estettä.

Direktiivin 23 artiklan 2 kohdan d alakohdassa mainitaan esimerkkinä kohdan soveltamisesta se, että on tehty uusi veloista vapauttamista koskeva hakemus tietyn ajan kuluessa siitä, kun maksukyvyttömälle yrittäjälle myönnettiin täysimittainen veloista vapauttaminen tai kun häneltä evättiin täysimittainen veloista vapauttaminen ilmoitus- tai yhteistyövelvoitteiden vakavan rikkomisen vuoksi.

Direktiivin kyseistä alakohtaa lienee tulkittava siten, ettei velkajärjestelyn estyminen aikaisemman velkajärjestelyn vuoksi ole mahdollista ilman aikarajaa. Tämä tarkoittaisi sitä, että kyseisen esteperusteen soveltamiselle tulisi säätää tietty aikaraja. Kyseisen ajan määrittäminen jää direktiivin mukaan jäsenvaltioiden harkintaan.

11) yksityishenkilöiden välisen merkittävän vahingonkorvauksen, kauppahinnanpalautuksen tai muun vastaavan velan järjesteleminen olisi kokonaisuutena arvioiden kohtuutonta.

Direktiivin 23 artiklan 2 kohdan f alakohdassa mainitaan esimerkkinä sallitusta poikkeuksesta se, että poikkeus on välttämätön velallisen ja yhden tai useamman velkojan oikeuksien välisen tasapainon takaamiseksi.

Direktiivin 23 artiklan 4 kohdan c alakohdassa puolestaan mainitaan esimerkkinä sallitusta poikkeuksesta sopimussuhteen ulkopuolisesta vahingonkorvausvastuusta johtuvat velat.

Direktiivin 23 artiklan 2 kohdan f alakohta ja mahdollisesti 4 kohdan c alakohta sallivat velkajärjestelylain 10 §:n 1 momentin 11 kohdan mukaisen esteperusteen.

Poikkeukset suhteessa maksuohjelman raukeamista koskevaan sääntelyyn

Direktiivin 23 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on 20–22 artiklasta poiketen pidettävä voimassa tai otettava käyttöön säännöksiä, joilla peruutetaan myönnetty vapauttaminen silloin, kun maksukyvytön yrittäjä toimi kansallisen lainsäädännön mukaan velkojia tai muita sidosryhmiä kohtaan epärehellisesti tai vilpillisessä mielessä maksukyvyttömyysmenettelyn aikana tai velkojen takaisinmaksun yhteydessä.

Direktiivin 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat 20–22 artiklasta poiketen pitää voimassa tai ottaa käyttöön säännöksiä, joilla peruutetaan myönnetty vapauttaminen tietyissä tarkkaan määritellyissä olosuhteissa ja silloin kun tällaiset poikkeukset ovat asianmukaisesti perusteltuja, esimerkiksi kun maksukyvytön yrittäjä on merkittävällä tavalla rikkonut takaisinmaksuohjelman mukaisia velvoitteitaan tai muuta velkojien etujen turvaamiseen tarkoitettua oikeudellista velvoitetta, kuten velvoitetta maksimoida velkojien saama tuotto.

Velkajärjestelylain 42 §:n 4 momentin 1 kohdan mukaan maksuohjelma voidaan määrätä raukeamaan velkojan hakemuksesta, jos velallinen on olennaisesti laiminlyönyt maksuohjelman noudattamisen ilman hyväksyttävää syytä.

Direktiivin 23 artiklan 1 kohta ja 23 artiklan 2 kohta mahdollistavat velkajärjestelylain 42 §:n 4 momentin 1 kohdan mukaisen säännöksen.

Velkajärjestelylain 42 §:n 4 momentin 2 kohdan mukaan maksuohjelma voidaan määrätä raukeamaan velkojan hakemuksesta, jos maksuohjelman vahvistamisen jälkeen ilmenee seikkoja, jotka olisivat estäneet velkajärjestelyn, jos ne olisivat olleet tiedossa velkajärjestelystä päätettäessä.

Direktiivin 23 artiklan 1 ja 2 kohtaa ja velkajärjestelylain 10 §:n suhdetta on käsitelty edellä. Direktiivin 23 artikla mahdollistaa velkajärjestelylain 42 §:n 4 momentin 2 kohdan mukaisen säännöksen siltä osin kuin 10 §:n mukaiset esteperusteet ovat direktiivin sallimia.

Velkajärjestelylain 42 §:n 4 momentin 3 kohdan mukaan maksuohjelma voidaan määrätä raukeamaan velkojan hakemuksesta, jos velallinen on vaarantanut maksuohjelman toteutumisen velkaantumalla ilman välttämättömään toimeentuloonsa liittyvää tai siihen rinnastettavaa perustetta taikka laiminlyömällä muulla tavoin myötävaikutusvelvollisuutensa. Lisäksi velkajärjestelylain 20 §:n 4 momentin mukaan velkajärjestelyn alettua velallinen voidaan velkojan hakemuksesta asettaa konkurssiin, jos konkurssihakemus perustuu velkajärjestelyn alkamisen jälkeen syntyneen velan maksun laiminlyöntiin. Velkajärjestelylain 43 §:n 1 momentin mukaan maksuohjelma raukeaa, jos velallinen asetetaan konkurssiin ennen maksuohjelman päättymistä. Velkojan oikeus konkurssissa määräytyy tällöin samoin kuin jos maksuohjelmaa ei olisi vahvistettu.

Velkajärjestelyn aloittamisen jälkeen syntynyt velka ei kuulu velkajärjestelyn piiriin eikä siitä määrätä maksuohjelmassa. Velallisella ei ole lähtökohtaisesti oikeutta tehdä uutta velkaa velkajärjestelyn aikana. Lisävelkaantuminen voi olla hyväksyttävää lähinnä silloin kun velka on otettu velallisen välttämättömän toimeentulon turvaamiseksi. Direktiivin 23 artiklan 2 kohdan a alakohta (maksukyvytön yrittäjä on merkittäväällä tavalla rikkonut takaisinmaksuohjelman mukaisia velvoitteitaan tai muuta velkojien etujen turvaamiseen tarkoitettua oikeudellista velvoitetta, kuten velvoitetta maksimoida velkojien saama tuotto) ja b alakohta (maksukyvytön yrittäjä ei ole noudattanut kansallisen ja unionin lainsäädännön mukaisia ilmoitus- tai yhteistyövelvoitteitaan) mahdollistavat velkajärjestelylain 42 §:n 4 momentin 3 kohdan mukaisen säännöksen.

Mahdollisuus hakea velallinen konkurssiin uuden velan vuoksi on velkojan kannalta merkittävä oikeussuojakeino eikä aloitettu velkajärjestely tai käynnissä oleva maksuohjelma rajoita tätä mahdollisuutta. Sääntelyllä varmistetaan osaltaan, että velallisen ja velkojan oikeudet otetaan tasapuolisesti huomioon. Velkajärjestelylain 20 §:n 4 momentin ja 43 §:n 1 momentin säännöksiä voidaan pitää 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan sallimina.

Muista 23 artiklan säännöksistä poiketen artiklan 1 kohta on jäsenvaltioita velvoittava. Veloista vapauttaminen on voitava esimerkiksi peruuttaa, jos velallinen toimii epärehellisesti tai vilpillisessä mielessä velkojen takaisinmaksun yhteydessä. Velkajärjestelylain 42 §:n 4 momentin säännösten nojalla maksuohjelma voidaan määrätä raukeamaan velallisen moitittavan toiminnan tai laiminlyöntien vuoksi. Velallisen tulee noudattaa maksuohjelmaa, täyttää tiedonantovelvollisuutensa ja edellytysten täytyessä maksaa lisäsuorituksia. Vilpillisessä mielessä tai epärehellisesti tapahtunut teko tai laiminlyönti voi johtaa maksuohjelman raukeamisen lisäksi rikosoikeudellisiin seuraamuksiin. Jos velkojan raukeamishakemuksen perusteena on rikoslain (39/1889) 39 luvun 2 tai 3 §:ssä tarkoitettu velallisen menettely, hakemus voidaan velkajärjestelylain 61 §:n 1 momentin nojalla tehdä ohjelman päättymisen jälkeenkin ennen kuin syyteoikeus rikoksesta on vanhentunut. Velkajärjestelylain 10 §:n esteperusteiden lisäksi myös tällä sääntelyllä puututaan 23 artiklan 1 kohdan vaatimin tavoin velallisen väärinkäytöksiin.

24 artikla. Ammattitoimintaan liittyviä ja henkilökohtaisia velkoja koskevien menettelyjen yhdistäminen.

Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että jos maksukyvyttömällä yrittäjällä on sekä velkoja, jotka ovat syntyneet heidän elinkeino- tai liiketoimintansa, käsiteollisuutensa tai ammattitoimintansa yhteydessä että henkilökohtaisia velkoja, jotka ovat syntyneet tällaisen toiminnan ulkopuolella ja joita ei voida kohtuudella erottaa toisistaan, tällaisia velkoja, jos niistä voidaan vapauttaa, on käsiteltävä yhdessä ainoassa menettelyssä täysimittaisen veloista vapauttamisen saamista varten.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että jos ammattitoimintaan liittyvät velat ja henkilökohtaiset velat voidaan eritellä, täysimittaisen veloista vapauttamisen myöntämiseksi kyseisiä velkoja on käsiteltävä joko erillisissä mutta koordinoituissa menettelyissä tai samassa menettelyssä.

Johdanto-osan kappaleen 84 mukaan henkilökohtaisia ja ammattitoimintaan liittyviä velkoja, joita ei pystytä erottamaan kohtuudella toisistaan, esimerkiksi, jos varoja käytetään sekä yrittäjän ammattitoiminnan yhteydessä että sen ulkopuolella, olisi käsiteltävä yhdessä ainoassa maksukyvyttömyysmenettelyssä. Jos jäsenvaltiot säätävät, että tällaiset velat käsitellään erillisissä maksukyvyttömyysmenettelyissä, nämä menettelyt olisi tarpeen sovittaa yhteen. Tämä direktiivi ei saisi rajoittaa jäsenvaltioiden mahdollisuutta päättää käsitellä yrittäjien kaikkia velkoja

yhdessä ainoassa menettelyssä. Jäsenvaltioiden, joissa yrittäjien sallitaan jatkaa liiketoimintaansa omaan lukuunsa maksukyvyttömyysmenettelyn aikana, olisi voitava säätää, että tällaiset yrittäjät voivat joutua uuden maksukyvyttömyysmenettelyn kohteiksi, jos liiketoiminta, jota on jatkettu, tulee maksukyvyttömäksi.

Velkajärjestelylain 3 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan velkajärjestelyn piiriin kuuluvalla velalla tarkoitetaan kaikkia velallisen velkoja, jotka ovat syntyneet ennen velkajärjestelyn alkamista. Velkajärjestelylain 45 §:n 3 momentin mukaan velallisen aiemmin harjoittamaan elinkeinotoimintaan liittyviä velkoja pidetään yksityistalouden velkoina, jos kyseinen elinkeinotoiminta on lopetettu ja velallisen velkavastuut on selvitetty. Näin ollen direktiivin soveltamisalaan tulevissa tilanteissa velallisen kaikki velat järjestellään yhdessä menettelyssä. Kansallinen lainsäädäntö vastaa siten artiklassa edellytettyä.

3.5 IV osasto. Toimenpiteet uudelleenjärjestelyä, maksukyvyttömyyttä ja veloista vapauttamista koskevien menettelyjen tehostamiseksi.

25 artikla. Lainkäyttö- ja hallintoviranomaiset.

Artiklan a alakohdan mukaan, jollei oikeuslaitoksen riippumattomuudesta ja sen organisaation mahdollisista eroavuuksista eri puolilla unionia muuta johdu, jäsenvaltioiden on varmistettava, että lainkäyttö- ja hallintoviranomaisten edustajat, jotka hoitavat uudelleenjärjestelyä, maksukyvyttömyyttä ja veloista vapauttamista koskevia menettelyjä, saavat asianmukaisen koulutuksen ja että heillä on tarvittava asiantuntemus tehtäviensä hoitamiseen.

Näiden vaatimusten katsotaan Suomessa täyttyvän sekä konkurssi-, yrityssaneeraus- että velkajärjestelymenettelyssä työryhmän [mietinnössä](#) (s. 110–112) esitetyin perustein.

Artiklan b alakohdan mukaan, jollei oikeuslaitoksen riippumattomuudesta ja sen organisaation mahdollisista eroavuuksista eri puolilla unionia muuta johdu, jäsenvaltioiden on varmistettava, että uudelleenjärjestelyä, maksukyvyttömyyttä ja veloista vapauttamista koskevat menettelyt hoidetaan tehokkaasti asian käsittelyn jouduttamiseksi.

Johdanto-osan kappaleessa 86 mainitaan edellä todetusti muun muassa lainkäyttövallan keskittäminen ja tuomareiden erikoistuminen mahdollisina keinoina myös menettelyjen tehokkuutta koskevien tavoitteiden saavuttamiseksi. Jäsenvaltioita ei olisi kuitenkaan velvoitettava vaatimaan, että uudelleenjärjestelyä, maksukyvyttömyyttä ja veloista vapauttamista koskevat menettelyt on asetettava etusijalle muihin menettelyihin nähden.

Konkurssilain (120/2004) 7 luvun 4 §:n 2 momentin mukaan konkurssia koskeva asia on käsiteltävä asian edellyttämällä joutuisuudella. Vuonna 2019 voimaan tulleiden konkurssilain muutosten tavoitteena on osaltaan nopeuttaa konkurssimenettelyä (HE 221/2018 vp s. 39–40).

Yrityssaneerauslain 68 §:n 2 momentin mukaan yrityksen saneerausta koskeva asia on käsiteltävä asian edellyttämällä joutuisuudella. Säännös on yleinen ja koskee kaikkia oikeusasteita. (HE 152/2006 vp s. 42)

Velkajärjestelylaissa ei ole erillistä säännöstä menettelyn joutuisuudesta. Esityksessä ehdotetaan, että myös velkajärjestelylakiin otettaisiin vastaava käsittelyn joutuisuutta edellyttävä säännös. Velkajärjestelyjen osalta olennaista on kehittää tuomioistuinten menettelytapoja siten, että asiat saadaan ratkaistua mahdollisimman tehokkaasti ja joutuisasti. Ehdotettu muutos edistää

direktiivin tavoitteita, mutta ei ole välttämättä direktiivin edellyttämä. Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin nojalla tuomarilla on yleinen velvollisuus ratkaista hänen käsiteltäväkseen jaettu asia joutuisasti. Direktiivin vaatimusten voitaisiin katsoa täyttyvän jo tämän säännöksen nojalla.

Menettelyjen tehokkuutta direktiivissä tarkoitettulla tavalla edistävät osaltaan myös yritysaneerausasioiden käsittelyn keskittäminen tiettyihin tuomioistuimiin sekä muut kansallisten puitteiden sallimissa rajoissa toteutetut erikoistumiseen tähtäävät toimet.

26 artikla. Uudelleenjärjestelyä, maksukyvyttömyyttä ja veloista vapauttamista koskevia menettelyjä hoitavat selvittäjät.

Artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että lainkäyttö- tai hallintoviranomaisen uudelleenjärjestelyä, maksukyvyttömyyttä ja veloista vapauttamista koskeviin menettelyihin määräämät selvittäjät saavat asianmukaisen koulutuksen ja että heillä on tarvittava asiantuntemus tehtäviensä hoitamiseen.

Työryhmän [mietinnössä](#) (s. 113–116) tarkastellaan näiden vaatimusten täyttymistä kussakin maksukyvyttömyysmenettelyssä ja katsotaan, että kansallinen oikeustila vastaa direktiivin vaatimuksia.

Artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että selvittäjien kelpoisuusedellytykset sekä määräämis-, erottamis- ja eroamisen menettely ovat selkeät, läpinäkyvät ja oikeudenmukaiset.

Kelpoisuusedellytykset

Säännökset pesähoitajan ja selvittäjän kelpoisuusedellytyksistä sisältyvät konkurssilain 8 luvun 1 §:n 1 momenttiin, yrityssaneerailain 8 §:n 4 momenttiin ja velkajärjestelylain 65 §:n 1 momenttiin. Säännöksiä on tarkemmin tarkasteltu [mietinnössä](#) (s. 116–117). Niitä voidaan pitää selkeinä, läpinäkyvinä ja oikeudenmukaisina.

Määräämismenettely

Johdanto-osan kappaleen 88 mukaan direktiivi ei saisi estää jäsenvaltioita säätämästä siitä, että velallinen, velkojat tai velkojatoimikunta valitsee selvittäjän luettelosta tai ryhmästä, jonka lainkäyttö- tai hallintoviranomainen on ennakolta hyväksynyt. Jäsenvaltioita ei saisi estää säätämästä siitä, että selvittäjä valitaan muilla valintamenetelmillä, esimerkiksi niin, että ohjelmisto valitsee selvittäjän satunnaisvalinnalla, edellyttäen, että käyttämällä kyseisiä menetelmiä selvittäjän kokemus ja asiantuntemus otetaan asianmukaisesti huomioon.

Konkurssilain 8 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan pesähoitajan määrää tuomioistuin konkurssin alkaessa. Pesähoitajia voidaan määrätä useampia kuin yksi, jos se on tarpeen tehtävän laajuuden tai muun syyn vuoksi. Hallinto voidaan jakaa pesähoitajien kesken tuomioistuimen määräämällä tavalla. Pykälän 2 momentissa todetaan, että ennen pesähoitajan määräämistä tuomioistuimen on varattava suurimmille velkojille ja pesähoitajaksi esitetyle sekä harkintansa mukaan velalliselle, muille velkojille ja palkkaturvaviranomaiselle tilaisuus tulla kuulluksi. Velkojan pyynnöstä tuomioistuin voi kehottaa pesähoitajaksi esitettyä selvittämään palkkiovaatimuksensa perusteita.

Tuomioistuin harkitsee itsenäisesti sen, kenet pesänhoitajaksi valitaan. Velkojat ja velallinen voivat esittää jotakin henkilöä pesänhoitajaksi ja lausua ehdotettujen henkilöiden kelpoisuudesta, mutta tuomioistuin ei ole sidoksissa näihin kannanottoihin. Kun kuitenkin konkurssipesää hoidetaan velkojien lukuun, velkojien mielipiteillä on merkityksensä. Pesänhoitajaksi määrätyn tulisi nauttia velkojien yleistä luottamusta. (HE 26/2003 vp s. 93, Mikko Könkkölä – Tuula Linna: Konkurssioikeus, Helsinki 2013 s. 663).

Yrityssaneerauslain 83 §:n 1 momentin mukaan selvittäjä määrätään saneerausmenettelyn aloittamisesta päätettäessä velkojan tai velallisen esityksestä. Jollei hyväksymiskelpoista esitystä ole, tuomioistuimen on määrättävä selvittäjäksi tehtävään soveltuva ja halukas henkilö.

Velkajärjestelylain 64 §:n 1 momentin mukaan selvittäjä voidaan määrätä, jos se on velallisen taloudellisen aseman selvittämiseksi, omaisuuden rahaksimuuton vuoksi tai muuten velkajärjestelyn toteuttamiseksi tarpeen. Käytännössä selvittäjä määrätään suuressa osassa velkajärjestelyitä. Jos velallisen hakemukseen on liitetty ehdotus maksuohjelmaksi, selvittäjä voidaan määrätä vain, jos se on asian riitaisuuden tai epäselvyyden vuoksi tarpeen. Selvittäjä voidaan määrätä myös takaus- ja vakuusvastuun järjestelyssä. Lisäsuoritusten vahvistamista koskevassa asiassa selvittäjä voidaan määrätä, jos se on asian riitaisuuden tai epäselvyyden vuoksi taikka muusta erityisestä syystä tarpeen.

Velkajärjestelylain 64 §:n 2 momentin nojalla tuomioistuin määrää selvittäjän velkajärjestelyn aloittamisesta päätettäessä. Selvittäjä voidaan määrätä muunakin ajankohtana, jos siihen on aihetta. Selvittäjä voidaan määrätä myös laatimaan ehdotus maksuohjelman muuttamiseksi. Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että selvittäjä voidaan määrätä velallisen, velkojan tai tuomioistuimen aloitteesta. Velallinen voi liittää hakemukseensa ehdotuksen selvittäjäksi. Velkojat, joita tuomioistuin on kuullut ennen velkajärjestelyn aloittamista, voivat ehdottaa selvittäjän määräämistä. (Pauliine Koskelo – Liisa Lehtimäki: Yksityishenkilön velkajärjestely, Helsinki 1997 s. 374).

Säännöksiä pesänhoitajan ja selvittäjän määräämismenettelyistä voidaan pitää lähtökohtaisesti selkeinä, läpinäkyvinä ja oikeudenmukaisina. Johdanto-osan kappaleen 88 perusteella direktiivin on katsottava sallivan, että velallinen tai velkoja esittää tai valitsee pesänhoitajan tai selvittäjän. Voimassa olevat menettelyt perustuvat siihen, että tuomioistuin nimittää selvittäjän, mutta velkojien ja velallisen esityksellä on valinnassa ratkaiseva merkitys. Pesänhoitajien tai selvittäjien valikoituminen tehtäväänsä perustuu käytännössä yleensä harvojen institutionaalisten velkojien esitykseen. Institutionaaliset velkojat käyttävät usein sellaista pesänhoitajaa tai selvittäjää, josta heillä on aiempia hyviä kokemuksia. Tuomioistuin käyttää tosiasiallista harkintavaltaa lähinnä vain silloin, kun on esitetty useampaa vaihtoehtoista pesänhoitajaa tai selvittäjää. Tällöin tuomioistuin vertaa esitettyjen henkilöiden kokemusta, asiantuntemusta ja kykyä toimia pesänhoitajana tai selvittäjänä kyseissä menettelyissä. Tuomioistuimen edellytyksiä tehdä tällainen arvio ehdotetaan parannettavaksi muuttamalla lakia siten, että esitetyn henkilön on liitettävä suostumukseensa selvitys kokemuksestaan, asiantuntemuksestaan ja kyvystään toimia kyseisen konkurssipesän pesänhoitajana tai yrityssaneerauksen selvittäjänä.

Jos velallinen tai velkojat eivät esitä pesänhoitajaa tai selvittäjää, tuomioistuinten käytännöt eroavat siinä, kuinka soveltuvia ja halukkaita pesänhoitaja- tai selvittäjäehdokkaista kartoitetaan. Yleensä tällaisessa tilanteessa käytössä on lista henkilöistä, jotka ovat ilmoittaneet kiinnostuksensa hoitaa tällaisia konkurssipesiä. Tuomioistuin valitsee listalta seuraavan henkilön, jos hän on tehtävään sopiva. Velalliselle ja velkojille annetaan mahdollisuus lausua ehdokkaasta.

Kun nykyistä oikeustilaa täydennetään edellä esitetyllä tavalla, sen voidaan katsoa täyttävän direktiivin vaatimukset.

Erottamis- ja eroamismenettelyt

Pesähoitajan ja selvittäjän erottamisperusteista ja menettelyä koskevista seikoista säädetään konkurssilain 8 luvun 6 §:n 1 momentissa, konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain (109/1995, jäljempänä *valvontalaki*) 7 §:n 2 momentissa, yrityssaneerauslain 86 §:n 1 momentissa ja velkajärjestelylain 69 §:ssä. Säännökset selvittäjän erottamis- ja eroamismenettelyistä (vapauttamismenettelyistä) ovat direktiivin edellyttämällä tavalla selkeät, läpinäkyvät ja oikeudenmukaiset.

Artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että määrättäessä selvittäjä tiettyä tapausta varten, mukaan lukien tapaukset, joihin liittyy rajat ylittäviä tekijöitä, on otettava asianmukaisella tavalla huomioon selvittäjän kokemus ja asiantuntemus sekä tapauksen erityispiirteet.

Johdanto-osan kappaleen 88 mukaan selvittäjää valitessaan velallisella, velkojilla tai velkojatoimikunnalla voisi olla harkintavaltaa päättää, minkälaista asiantuntemusta ja kokemusta selvittäjällä on oltava yleisesti ja mitä tietyssä yksittäistapauksessa vaaditaan. Velalliset, jotka ovat luonnollisia henkilöitä, voitaisiin vapauttaa tästä tehtävästä kokonaan. Kun kyse on rajat ylittävistä tilanteista, selvittäjän määräämisessä olisi otettava huomioon muun muassa, pystyykö selvittäjä noudattamaan asetuksen (EU) 2015/848 mukaisia velvoitteita kommunikoida ja tehdä yhteistyötä muiden jäsenvaltioiden selvittäjien ja lainkäyttö- tai hallintoviranomaisten kanssa ja riittävätkö selvittäjän henkilöstö- ja hallintoresurssit mahdollisesti monimutkaisten tapauksen käsittelyyn.

Konkurssilain 8 luvun 5 §:n 1 momentin mukaan pesähoitajaksi määrätään suostumuksensa perusteella henkilö, jolla on tehtävän vaatima kyky, taito ja kokemus sekä joka on muutoinkin tehtävään sopiva. Yrityssaneerauslain 8 §:n 4 momentin mukaan selvittäjällä tulee olla tehtävän edellyttämä kyky, taito ja kokemus. Velkajärjestelylain 65 §:n 1 momentin mukaan selvittäjällä on oltava tehtävän edellyttämä kyky, taito ja kokemus.

Edellä kuvattu pesähoitajan tai selvittäjän kelpoisuusedellytyksiä sekä määräämismenettelyjä koskeva lainsäädäntö mahdollistaa direktiivin edellyttämän tapauskohtaisen harkinnan. Käytännössä valinnat perustuvat usein suurimpien velkojien esitykseen tai myötävaikutukseen. Erityisesti institutionaalisilla velkojilla on luotettava tieto tietyllä alueella toimivien pesähoitajien ja selvittäjien ammattitaidosta ja kokemuksesta hoitaa esimerkiksi rajat ylittäviä toimeksiantoja. Lisäksi ehdotus siitä, että pesähoitajan ja selvittäjän on liitettävä suostumukseensa selvitys hänellä olevasta tehtävän edellyttämästä kyvystä, taidosta ja kokemuksesta sekä sopivuudesta juuri kyseiseen tehtävään edesauttaa direktiivin tavoitteiden toteutumista. Voimassa oleva lainsäädäntö vastaa direktiivin 26 artiklan 1 kohdan c alakohdan vaatimuksia.

Artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että eturistiriitojen välttämiseksi velallisilla ja velkojilla on mahdollisuus joko vastustaa selvittäjän valintaa tai määräämistä taikka vaatia selvittäjän korvaamista.

Kyseisten vaatimusten täyttymistä arvioidaan työryhmän [mietinnössä](#) (s. 121–122). Arvion mukaan kansallinen oikeustila täyttää direktiivin vaatimukset tältä osin.

27 artikla. Selvittäjien valvonta ja palkkio.

Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on otettava käyttöön asianmukaiset valvonta- ja sääntelymekanismit sen varmistamiseksi, että selvittäjien toimintaa valvotaan tehokkaasti; tavoitteena on varmistaa, että he tarjoavat palvelujaan tehokkaasti ja pätevästi ja että se tapahtuu puolueettomasti ja riippumattomasti suhteessa asianosaisiin. Näiden mekanismien on käsitettävä myös toimenpiteet niiden selvittäjien vastuun osalta, jotka ovat laiminlyöneet velvollisuutensa.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että tiedot niistä viranomaisista tai elimistä, jotka huolehtivat selvittäjien valvonnasta, ovat julkisesti saatavilla.

Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat kannustaa selvittäjiä laatimaan käytäntösäätöjä ja noudattamaan niitä.

Artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että selvittäjien palkkioihin sovelletaan sääntöjä, jotka ovat johdonmukaiset menettelyjen tehokkaan toteuttamisen tavoitteen kanssa. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että käytettävissä on asianmukaiset menettelyt palkkiota koskevien kiistojen ratkaisemiseksi. Työryhmän [mietinnössä](#) (s. 123–129) selostetaan kansallista oikeustilaa ja katsotaan sen vastaavan direktiivin vaatimuksia.

28 artikla. Sähköisten viestintävälineiden käyttö.

Artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että uudelleenjärjestelyä, maksukyvyttömyyttä ja veloista vapauttamista koskevissa menettelyissä menettelyn osapuolet, selvittäjä ja lainkäyttö- tai hallintoviranomainen voivat suorittaa sähköisiä viestintävälineitä käyttäen, myös rajat ylittävissä tilanteissa, vähintään artiklassa luetellut toimet, joita ovat a) saatavien ilmoittaminen; b) uudelleenjärjestely- tai takaisinmaksuohjelmien toimittaminen; c) ilmoitusten toimitaminen velkojille; d) riitauttamisten esittäminen ja muutoksenhaku.

Sähköisten viestintävälineiden käyttö on maksukyvyttömyysasioissa laajasti mahdollista. Kansallista lainsäädäntöä selostetaan tarkemmin työryhmän [mietinnössä](#) (s.129–133). Artiklasta ei johdu tarvetta lainsäädännön muuttamiseen.

3.6 V osasto. Uudelleenjärjestelyä, maksukyvyttömyyttä ja veloista vapauttamista koskevien menettelyjen seuranta.

29 artikla. Tiedonkeruu.

Artiklan 1 kohdassa on lueteltu tiedot, jotka jäsenvaltioiden on kerättävä ja koottava vuosittain. Tiedot on kerättävä ja koottava kansallisella tasolla uudelleenjärjestelyä, maksukyvyttömyyttä ja veloista vapauttamista koskevista menettelyistä jaoteltuina menettelytyypin mukaan.

- a) *haettujen tai aloitettujen menettelyjen lukumäärä, jos aloittamisesta säädetään kansallisessa lainsäädännössä, ja vireillä olevien tai lopetettujen menettelyjen määrä;*
- b) *menettelyjen keskimääräinen kesto hakemuksen jättämisestä tai menettelyn aloittamisesta, jos aloittamisesta säädetään kansallisessa lainsäädännössä, menettelyn lopettamiseen saakka;*

Vaaditut tiedot käsittävät siis kunakin vuonna aloitetut, vireillä olevat ja lopetetut konkurssi-, yrityssaneeraus- ja velkajärjestelymenettelyt sekä menettelyjen keskimääräisen keston aloittamisesta lopettamiseen. Nämä tiedot ovat saatavissa Tilastokeskuksesta. Vireillä olevia asioita koskevien tietojen osalta on kuitenkin selvitettävä, onko tieto saatavissa muista lähteistä helpommin (konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteri tai konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asiankäsitteilyjärjestelmä Kosti), kun selviää, mitä vireilläololla tässä yhteydessä käsitetään.

- c) *muiden kuin d alakohdan mukaisesti vaadittujen menettelyjen lukumäärä jaoteltuina tulosten tyyppin mukaan;*

Konkurssin osalta myönteistä aloittamispäätöstä seuraavat pääasialliset päättymistavat ovat jakoluettelon vahvistaminen ja konkurssin raukeaminen. Lisäksi alakohdassa tarkoitettuja tulosten tyyppejä ovat julkisselvitykseen siirtyminen ja konkurssin peruuntuminen. Yrityssaneerauksen osalta alakohdassa tarkoitettuja tulosten tyyppejä ovat saneerausohjelman vahvistaminen, menettelyn lakkaaminen konkurssin vuoksi ja menettelyn lakkaaminen muusta syystä. Velkajärjestelyn osalta alakohdassa tarkoitettuina tuloksina voidaan pitää ohjelman vahvistamista ja ohjelmaehdotuksen hylkäämistä. Tiedot ovat saatavissa Tilastokeskuksesta.

- d) *niiden uudelleenjärjestelymenettelyjä koskevien hakemusten lukumäärä, joita ei otettu käsiteltäviksi, jotka hylättiin tai jotka peruutettiin ennen menettelyn aloittamista.*

Yrityssaneerauksen osalta tulisi toimittaa myös tieto siitä, että hakemus on jätetty tutkimatta, hylätty tai peruutettu. Tieto on saatavissa Tilastokeskuksesta.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on kerättävä ja koottava vuosittain kansallisella tasolla tiedot niiden velallisten lukumäärästä, joihin sovellettiin uudelleenjärjestelymenettelyjä tai maksukyvyttömyysmenettelyjä ja joilla oli kolmen vuoden aikana ennen hakemuksen toimittamista tai tällaisten menettelyjen aloittamista, jos tällaisesta aloittamisesta säädetään kansallisessa lainsäädännössä, uudelleenjärjestelyohjelma, joka oli vahvistettu II osaston täytäntöönpanevassa aiemmassa uudelleenjärjestelymenettelyssä.

Tieto siitä, monelleko konkurssiin asetetulle velalliselle oli vahvistettu saneerausohjelma varhaisessa saneerausmenettelyssä, on mahdollista yhdistellä Tilastokeskuksen keräämistä tiedoista. Tämä vaatii erillisiä yrityskohtaisia hakuja.

Artiklan 3 kohdassa on lueteltu tiedot, joita jäsenvaltiot voivat kerätä ja koota vuosittain. Tiedot koskisivat kunkin tyyppisen menettelyn keskimääräisiä kustannuksia, keskimääräistä takaisinperintäastetta vakuusvelkojien ja vakuudettomien velkojien osalta ja tilanteen mukaan muun tyyppisten velkojien osalta, niiden yrittäjien lukumäärää, jotka direktiivin 1 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisen menettelyn läpi käytyään ovat perustaneet uuden yrityksen sekä uudelleenjärjestely- ja maksukyvyttömyysmenettelyihin liittyvien menetettyjen työpaikkojen lukumäärää.

Kohta ei ole jäsenvaltioita velvoittava, vaan jäsenvaltiot voivat vapaaehtoisesti toimittaa komissiolle myös nämä tiedot. Kohdassa luetellut tiedot ovat sellaisia, että Tilastokeskuksella ei ole niitä suoraan saatavilla. Esimerkiksi keskimääräisen takaisinperintäasteen tarkastelu vaatisi hyvin tarkkaa lainakohtaista tietoa. Näiden tietojen kerääminen vaatisi lisäselvitystä ja todennäköisesti lisärahoitusta Tilastokeskukselle tai muulle tehtävään osoitetulle viranomaiselle.

Artiklan 4 kohdan mukaan 1 kohdan a–c kohdassa ja, mikäli jäsenvaltio päättää toimittaa niitä, 3 kohdassa tarkoitettut tiedot on jaoteltava sen mukaan, ovatko velalliset luonnollisia vai oikeushenkilöitä, koon mukaan niiden velallisten osalta, jotka eivät ole luonnollisia henkilöitä, ja sen

mukaan koskeeko veloista vapauttamiseen johtava menettely ainoastaan yrittäjiä vai kaikkia luonnollisia henkilöitä.

Velkajärjestelylain 1 §:n 1 momentin mukaan laki koskee maksukyvyttömiä yksityishenkilöitä. Tämä kattaa kaikki luonnolliset henkilöt. Konkurssin ja yrityssaneerauksen osalta tiedot on jaoteltava sen mukaan, koskeeko menettely luonnollista vai oikeushenkilöä. Vaadittu jaottelu yritysten koon mukaan voidaan tehdä yritysten työntekijöiden määrän mukaan (johdanto-osan kappale 93). Tämä tieto Tilastokeskuksella on.

Tilastokeskuksesta annetun lain (48/1992) 1 §:n mukaan Tilastokeskuksen tehtävänä on laatia yhteiskuntaoloja koskevia tilastoja ja selvityksiä sekä huolehtia valtion tilastotoimen yleisestä kehittämisestä yhteistyössä muiden valtion viranomaisten kanssa. Lisäksi Tilastokeskus suorittaa sille erikseen säädetty tai määrätty muut tehtävät.

Tilastokeskus julkaisee tilastoja sekä konkurseista, yrityssaneerauksista että velkajärjestelyistä. Tilastokeskus saa tiedot käräjäoikeuksien asiankäsittelyjärjestelmästä. Tilastokeskuksessa konkurssiin tai yrityssaneeraukseen haettuun yritykseen tai yrittäjään yhdistetään Tilastokeskuksen yritysrekisteristä sitä kuvaavat taustatiedot, kuten toimipaikka, toimiala ja henkilökunnan määrä.

Artiklassa edellytetty tiedonkeruu ja -raportointivelvollisuus sopisi luontevasti Tilastokeskuksen tehtäviin. Tilastokeskus tilastoi jo nykyään 29 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja, joten lainsäädäntöä ei ole tarpeen muuttaa eikä uusia järjestelmiä luoda artiklassa vaadittujen tietojen keräämiseksi. Osa vaadituista tiedoista edellyttää kuitenkin, että Tilastokeskuksessa tietoja yhdistellään uudella tavalla.

Artiklan 5 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat kerätä ja koota tietoja otantatekniikalla, jossa on varmistettu, että otokset ovat edustavia koon ja monipuolisuuden näkökulmasta. Suomessa ei ole olemassa olevien rekisterien ja tilastojen johdosta tarpeen käyttää otantaa.

Artiklan 6 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on kerättävä ja koottava tiedot kokonaisilta kalenterivuosilta, jotka päättyvät kunakin vuonna 31 päivänä joulukuuta, 7 kohdassa tarkoitettujen täytäntöönpanosäännösten soveltamispäivää seuraavasta ensimmäisestä kokonaisesta kalenterivuodesta alkaen. Tiedot on toimitettava komissiolle vakiomuotoisella tietolomakkeella vuosittain viimeistään sitä kalenterivuotta seuraavan vuoden 31 päivänä joulukuuta, jolta tiedot on kerätty. Artiklan 7 kohdan mukaan komissio vahvistaa 6 kohdassa tarkoitettujen tietolomakkeen täytäntöönpanosäädöksillä. Artiklan 8 kohdan mukaan komissio julkaisee tiedot verkkosivustollaan niin, että ne ovat saatavilla helposti ja käyttäjäystävällisesti.

Artiklan 5–8 kohta eivät vaadi jäsenvaltioilta täytäntöönpanotoimenpiteitä. Komissio tulee todennäköisesti antamaan 6 ja 7 kohdassa tarkoitettujen täytäntöönpanosäädöksen tietolomakkeesta vasta vuonna 2022, mikä hankaloittaa tietovaatimusten tarkempaa arviointia. Lisäksi tässä vaiheessa ei kyetä arvioimaan, millä tavalla Tilastokeskus toimittaa tiedot komissiolle. Jos täytäntöönpanosäädös annetaan vuonna 2022, tulisi tiedot kerätä vuodesta 2023 alkaen.

30 artikla. Komiteamenettely.

3.7 VI osasto. Loppusäännökset.

31 artikla. Suhde muihin säädöksiin ja kansainvälisiin välineisiin.

32 artikla. Direktiivin (EU) 2017/1132 muuttaminen.

33 artikla. Uudelleentarkastelu.

34 artikla. Saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä.

35 artikla. Voimaantulo.

Direktiivin 30–36 artikla eivät edellytä kansallisia täytäntöönpanotoimenpiteitä ja sisältävät direktiiveille tavanomaiset loppusäännökset. Niitä on käsitelty olennaisilta osiltaan muualla esityksessä, kuten 32 artiklaa 12 artiklan yhteydessä ja 33 artiklaa jaksossa Toimeenpano ja seuranta.

Direktiivin 34 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on pantava direktiivi täytäntöön ja sitä on sovellettava viimeistään 17.7.2021. Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot, joilla on erityisiä vaikeuksia direktiivin täytäntöönpanossa, voivat pidentää täytäntöönpanojaksoa enintään yhdellä vuodella. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle siitä, että niiden on turvauduttava mahdollisuuteen pidentää täytäntöönpanojaksoa, viimeistään 17.1.2021. Suomi on toimittanut komissiolle 2 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen vedoten koronavirusepidemiaan ja siihen liittyneiden kiireellisten lainsäädäntötoimenpiteiden aiheuttamaan viivästykseen. Näin ollen täytäntöönpanon määräpäivä Suomessa on 17.7.2022.

4 Nykytila ja sen arviointi muilta osin

4.1 Yrityssaneeraus

4.1.1 Tilastotietoa yrityssaneerauksesta

Yrityssaneerausten määrä on Suomessa yrityskantaan nähden vähäinen. Yrityssaneeraukset jakaantuvat Suomen yrityskannan mukaisesti, eli suurin osa saneerauksista kohdistuu mikroyrityksiin ja pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Konkurssiasiamiehen toimisto on tehnyt selvityksen vuosina 2015 ja 2016 aloitetuista saneerausmenettelyistä. Selvityksessä yritysten kokoluokkaa on arvioitu yhtäältä kirjanpitolaissa käytettyjä tasetta, liikevaihtoa ja henkilöstöä koskevia raja-arvoja mukaillen ja toisaalta pelkän liikevaihdon suuruuden perusteella. Näin luokiteltuna yritykset jakaantuivat koon mukaan seuraavasti:

Yrityksen luokka	Kirjanpitola- kiin poh- jaava 2015	Liikevaihdon mu- kaan* 2015	Kirjanpitola- kiin poh- jaava 2016	Liikevaihdon mukaan 2016
1. Suuryritykset	2 kpl	47 kpl	1 kpl	21 kpl
2. KS yritykset	11 kpl	94 kpl	8 kpl	77 kpl
3. Pienyritykset	80 kpl	60 kpl	46 kpl	66 kpl
4. Mikroyritykset	188 kpl	79 kpl	181 kpl	72 kpl
5. Muut		48 kpl		60 kpl

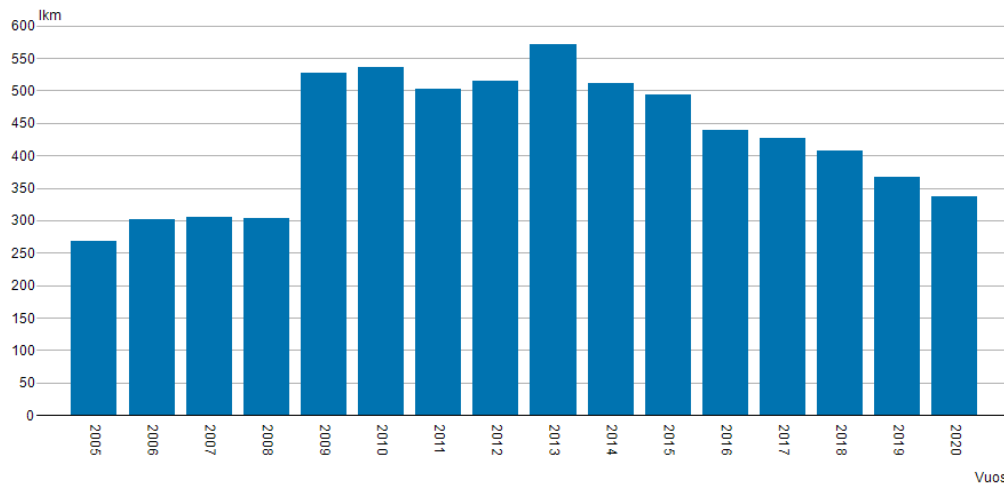
* Suuryritykset: Liikevaihto yli 2M€; Keskisuuret yritykset: Liikevaihto 500K€–2M€; Pienyritykset: Liikevaihto 200K€–500K€; Mikroyritykset: Liikevaihto alle 200K€; Muut: Liikevaihto ei tiedossa / perusselvitystä ei tehty.

Konkurssien tavoin saneeraustapausten määrä riippuu keskeisesti yleisestä taloudellisesta kehityksestä. Yrityssaneeraushakemusten määrä on Tilastokeskuksen tietojen mukaan vähentynyt joka vuosi vuodesta 2014 lähtien. Tilastokeskuksen tietojen mukaan tammi–kesäkuussa 2021 pantiin vireille 178 yrityssaneerausta, mikä on 29 yrityssaneerausta (14 prosenttia) vähemmän kuin vastaavana ajankohtana vuotta aiemmin. Yrityssaneerausten määrä laski kaikilla toimialoilla lukuun ottamatta kaupan toimialaa, rakentamista sekä majoitus- ja ravitsemistoimintaa. Henkilötyövuosien määrä yrityssaneeraukseen kyseisenä ajankohtana haetuissa yrityksissä oli kaikkiaan 2 380, mikä on 2 742 henkilötyövuotta (53,5 prosenttia) vähemmän kuin edellisvuonna.

Tilastokeskuksen tietojen mukaan tammi–joulukuussa 2020 pantiin vireille 336 yrityssaneerausta, mikä on 30 yrityssaneerausta (8,2 prosenttia) vähemmän kuin vuonna 2019. Henkilökunnan määrä yrityssaneeraukseen vuonna 2020 haetuissa yrityksissä oli kaikkiaan 6 640, mikä on 3 521 henkilöä (112,9 prosenttia) enemmän kuin edellisvuonna. Yrityssaneerausten määrä kasvoi maa-, metsä- ja kalatalouden, teollisuuden ja kaivostoiminnan, kuljetuksen ja varastoinnin sekä muiden palveluiden päätoimialoilla. Yrityssaneerausten määrä väheni rakentamisen, kaupan sekä majoitus- ja ravitsemistoiminnan päätoimialoilla. Vuonna 2019 pantiin vireille yhteensä 366 yrityssaneerausta, vuonna 2018 yhteensä 408 yrityssaneerausta ja vuonna 2017 yhteensä 427 yrityssaneerausta. Henkilökunnan määrä yrityssaneeraukseen vuonna 2019 haetuissa yrityksissä oli kaikkiaan 3 119, kun taas vuonna 2018 määrä oli 3 483 ja vuonna 2017 yhteensä 4 876.

HE 238/2021 vp

Yrityssaneeraukset alueittain (TOL 2008) muuttujina Vuosi. Yhteensä, KOKO MAA, Vireille pannut yrityssaneeraukset, yritysten lukumäärä.

Lähde: Yrityssaneeraukset, Tilastokeskus

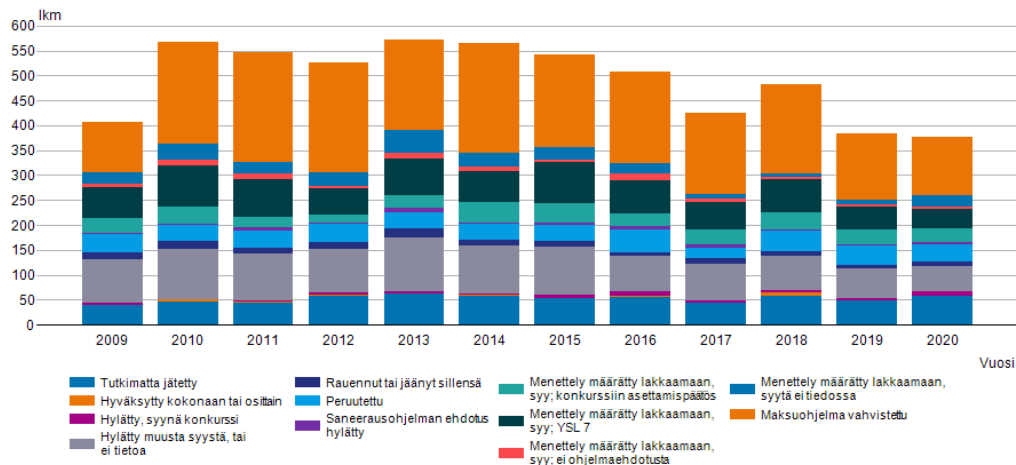
Vuoden 2020 aikana käräjäoikeuksissa käsiteltiin loppuun 455 yrityssaneerausasiaa. Loppuun käsitellyillä yrityssaneerausasioilla tarkoitetaan Tilastokeskuksen yrityssaneeraustilastossa asioita, jotka on käsitelty käräjäoikeudessa ja joista on tehty käräjäoikeuden ratkaisu. Tietoihin sisältyvät yrityssaneeraushakemusten lisäksi myös muut käräjäoikeuksissa käsitellyt yrityssaneerausasiat. Loppuun käsitellyjä yrityssaneerausasioita koskevat tilastot kuvaavat eri perusjoukkoa kuin vireille tulleet yrityssaneeraukset. Loppuun käsitellyt asiat sisältävät jo tilastovuotta aiemmin vireille tulleita asioita ja vastaavasti osa tilastovuonna vireille tulleista asioista käsitellään loppuun vasta tulevina vuosina. Vuonna 2019 käräjäoikeuksissa käsiteltiin loppuun yhteensä 441 yrityssaneerausasiaa ja vuonna 2018 yhteensä 533 yrityssaneerausasiaa.

Vuonna 2020 saneerausmenettelyhakemuksista maksuohjelma vahvistettiin yhteensä 117 tapauksessa, vuonna 2019 yhteensä 133 tapauksessa ja vuonna 2018 yhteensä 179 tapauksessa. Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuonna 2020 vahvistettujen yrityssaneerausohjelmien käsittelyaika hakemuksen saapumisesta yrityssaneerausohjelman vahvistamiseen oli käräjäoikeuksissa keskimäärin 12 kuukautta. Vastaava käsittelyaika oli 12 kuukautta myös vuonna 2019 ja 11 kuukautta vuonna 2018.

Seuraavissa taulukoissa on eritelty vuosina 2009–2020 loppuun käsiteltyjen yrityssaneeraushakemusten käsittelyn loppumisen syitä sekä vahvistettujen yrityssaneerausohjelmien käsittelyaikoja.

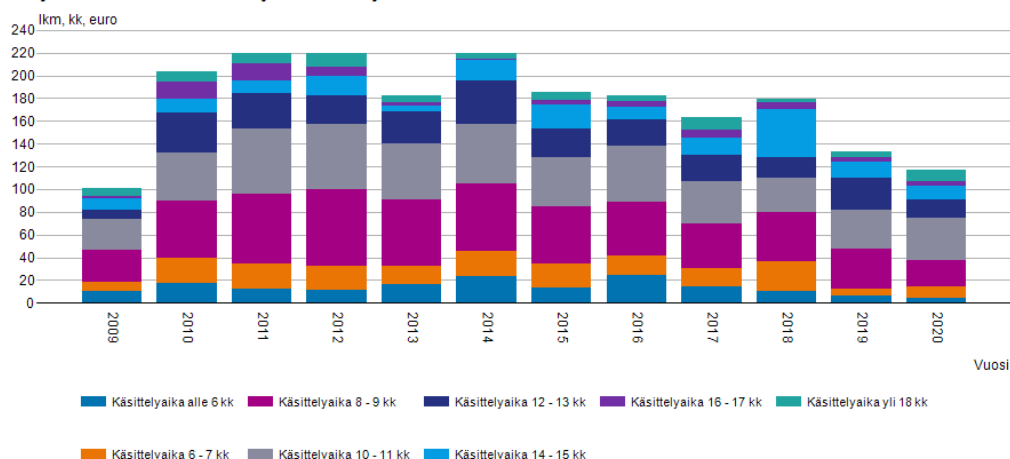
HE 238/2021 vp

Loppuun käsitellyt yrityssaneeraushakemukset käräjäoikeuksittain muuttujina Tiedot ja Vuosi. Yhteensä.

Lähde: Yrityssaneeraukset, Tilastokeskus

Vahvistettujen yrityssaneerausohjelmien lkm, käsittelyajoittain sekä niissä olevat varat ja velat käräjäoikeuksittain muuttujina Tiedot ja Vuosi. Yhteensä.

Lähde: Yrityssaneeraukset, Tilastokeskus

Yrityssaneeraushakemuksella voidaan myös pyrkiä viivyttämään konkurssiin asettamista. Konkursiasiamiehen toimisto julkaisi maaliskuussa 2021 selvitysraportin viivyttyluonteisista yrityssaneeraushakemuksista ja -menettelyistä sekä selvittäjälle mahdollisesti asetettavasta rikosilmoitusvelvollisuudesta ([Konkursiasiamiehen toimiston julkaisu 1/2021](#)). Selvityksessä havaittiin 48 viivyttyluonteista yrityssaneerausta vuonna 2019. Näistä valtaosassa (77 prosenttia) oli tapahtunut väärinkäytöksiä joko ennen yrityssaneerausmenettelyyn hakeutumista tai sen jälkeen. Velallinen on saanut viivytettyä konkurssia yrityssaneeraushakemuksella tai -menettelyllä noin 6–7 kuukautta. Väärinkäytöksillä aiheutettujen vahinkojen keskiarvoksi arvioitiin noin 220 000 euroa ja yrityssaneerauksen ja konkurssiin asettamisen välisenä aikana velallisen

varallisuus väheni keskimäärin 56 000 euroa. Osana selvitystä toteutettiin myös kyselytutkimus, johon vastasi 51 yrityssaneerausmenettelyiden parissa työskentelevää henkilöä eri ammattiryhmistä. Kyselytutkimuksen mukaan ilmiö viivyttelyluonteisista yrityssaneerausmenettelyistä oli tuttu pääosalle (82,4 prosenttia) vastaajista. Valtaosan (75 prosenttia) mielestä viivyttelyyn tulisi puuttua nykyistä aiemmin. Yli puolet (60,7 prosenttia) vastaajista katsoi, että saneerausselvittäjälle tulisi asettaa rikosilmoitusvelvollisuus.

4.1.2 Muiden kuin direktiivistä johtuvien muutostarpeiden arviointi

Tämä esitys keskittyy direktiivin täytäntöönpanoon eikä kansallisista syistä johtuvia tarpeita muuttaa lainsäädäntöä ole tämän esityksen yhteydessä arvioitu täysimääräisesti. Menettelyn tehostamiseen ja kattavuuden laajentamiseen tähtäviä muutoksia arvioidaan laajemmin vuosien 2021–2022 aikana. Tämän esityksen yhteydessä on arvioitu kahta muutostarvetta, jotka liittyvät kiinteästi direktiivin tavoitteisiin.

Ensimmäinen muutostarve liittyy yhtiöihin, joissa on käytössä niin sanottu konsernitili (cash pool). Konsernitili on käytännössä yksi pankkitili, jonka piiriin kuuluvien kirjanpidollisten alatilien välillä voidaan siirrellä varoja konserniin kuuluvien yhtiöiden välillä. Konsernitili ei maksukiellon vuoksi toimi suunnitellulla tavalla yrityssaneeraustilanteessa. Jotta yhtiön ei tarvitse viivyttää saneeraukseen hakeutumista konsernitilin purkamiseksi, esityksessä ehdotetaan selvittäjän päätöksellä mahdollistettavaksi enintään kolmen viikon pituinen poikkeus maksukieltoon konsernitilin purkamista varten.

Toinen muutostarve liittyy yhtiön päätöksentekoon sen hakeutuessa yrityssaneeraukseen. Voimassa olevan osakeyhtiölain mukaan yhtiökokous päättää osakeyhtiön hakeutumisesta yrityssaneeraukseen. Vastaavasti osuuskunnan kokous päättää osuuskunnan hakeutumisesta yrityssaneeraukseen. Hallitus voi kuitenkin tehdä hakemuksen, jos asia on kiireellinen. Tällöin hallituksen on viipymättä kutsuttava yhtiökokous tai osuuskunnan kokous koolle käsittelemään hakemuksen jatkamista.

Osakeyhtiölain yleisen toimivallanjaon mukaisesti osakeyhtiön hallituksella on yhtiön hallinnon ja toiminnan asianmukaisen järjestämiseen liittyvä yleistoimivalta päättää kaikista muista kuin nimenomaisesti yhtiökokoukselle osoitetuista asioista (OYL 6 luvun 2 §). Hallituksen on huolellisesti toimien edistettävä yhtiön etua (OYL 1 luvun 8 §). Yhtiökokouksella taas on päätösvalta osakkeenomistajan oikeusasemaan keskeisesti vaikuttavissa, laissa nimenomaan yhtiökokouksen päätösvaltaan osoitetuissa asioissa (esimerkiksi OYL 5 luvun 3 §:n 2 momentin mukaan varsinaisessa yhtiökokouksessa päätettävät asiat, OYL 9 luvun 2 §:n mukainen osakeanti, OYL 16 luvun 9 §:n 1 momentin mukainen sulautumispäätös sulautuvassa yhtiössä, OYL 17 luvun 9 §:n 1 momentin mukainen jakautumispäätös jakautuvassa yhtiössä sekä OYL 20 luvun 3 §:n mukainen päätös yhtiön asettamisesta selvitystilaan). Osuuskunnassa hallituksella on vastaava yleistoimivalta (OKL 6 luvun 2 §).

Yhtiökokouksen tai osuuskunnan kokouksen päätöksen edellyttäminen kaikissa tilanteissa hidastaa yrityssaneerausasian käsittelyä ja aiheuttaa ylimääräisiä kustannuksia. Käytännössä on usein niin, että hallitus tekee päätöksen saneeraukseen hakemisesta, minkä jälkeen on kuitenkin kutsuttava yhtiökokous tai osuuskunnan kokous päättämään asiasta. Saneeraushakemuksen tekeminen sopisi paremmin hallituksen tehtäviin. Hallituksella on toimivalta päättää myös osakeyhtiön ja osuuskunnan hakemisesta konkurssiin.

Esityksessä ehdotetaan, että hallitus voisi myös päättää kutsua yhtiökokouksen tai osuuskunnan kokouksen koolle päättämään hakemuksen tekemisestä. Näin ollen toimivalta jakautuisi jatkossa samoin kuin hallituksen yleistoimivaltaan kuuluvissa asioissa. Tämä voi käytännössä olla

tarpeen esimerkiksi tilanteessa, jossa hallitus haluaa varmistua osakkeenomistajien tai jäsenten enemmistön kannatuksesta saneeraukseen hakeutumiseksi.

Ehdotettu muutos ei vaikuttaisi yhtiökokouksen tai jäsenten rooliin saneerausmenettelyssä muutoin. Yhtiökokous tai osuuskunnan kokous tekee edelleen osakkeenomistajien tai jäsenten oikeuksiin vaikuttavat yrityssaneeraukseen liittyvät päätökset, kuten päättää mahdollisesta velkojille suunnatusta osakeannista. Selvityksessä osakeyhtiölain muutostarpeista kilpailukykyteki-jänä (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:39) on esitetty muutosta liittyen hallituksen ja yhtiökokouksen toimivaltaan päättää konkurssiin asettamisesta (OYL 20 luvun 25 §). OYL 20 luvun 25 §:n mukaan vain hallitus tai selvitysmiehet voivat päättää yhtiön asettamisesta konkurssiin. Selvityksen mukaan yhtiökokoukselle tulisi antaa rinnakkainen päätösvalta konkurssiin asettamisesta. Valmistelussa katsottiin tarpeelliseksi selvittää tarkemmin tämän muutosehdotuksen vaikutuksia. Tähän esitykseen ei sisälly asiaa koskevaa selvitystä.

Toimivallanjaon eroavaisuuksista johtuen asunto-osakeyhtiölain vastaavaa säännöstä 20 luvun 8 §:ssä ei ole perusteltua muuttaa. Hallituksella on asunto-osakeyhtiössä lain 7 luvun 2 §:n 2 momentin johdosta rajatumpi toimivalta kuin osakeyhtiössä ja osuuskunnassa.

4.2 Velkajärjestely

4.2.1 Tilastotietoa velkajärjestelystä

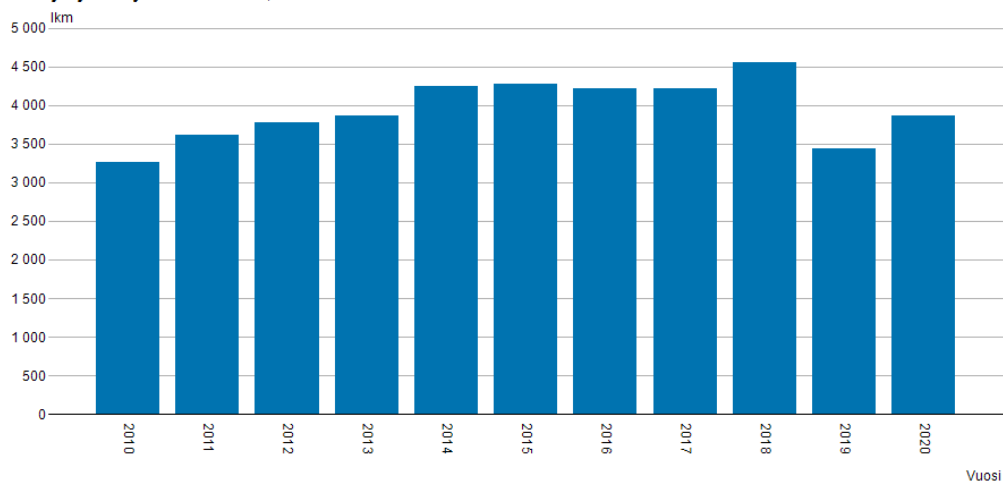
Tilastokeskuksen tilastojen mukaan velkajärjestelylain voimaantulosta alkavan ja vuoden 2020 loppuun päättyvän ajanjakson aikana on tehty kaiken kaikkiaan noin 141 000 yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevaa hakemusta. Vuosittainen hakemusmäärä on pysynyt 2000-luvulla melko tasaisena ja vaihdellut noin 4 000 vuosittaisen hakemuksen molemmin puolin. Viimeisen runsaan kymmenen vuoden aikana hakemusmäärä on ollut alimmillaan vuonna 2010 (3 261 hakemusta) ja suurimmillaan vuonna 2018 (4 555 hakemusta).

Vuonna 2020 tehtiin yhteensä 3 870 velkajärjestelyhakemusta, mikä on 429 kappaletta (12,5 prosenttia) enemmän kuin vuotta aiemmin. Vuonna 2019 tehtiin yhteensä 3 441 velkajärjestelyhakemusta, mikä on 1 122 kappaletta (24,6 prosenttia) vähemmän kuin vuotta aiemmin. Viime vuosien hakemusmääriin on osaltaan vaikuttanut talous- ja velkaneuvonnan järjestämisvastuun siirtäminen kunnilta valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiireille 1.1.2019 alkaen. Uudistuksen voimaantulo eli muun muassa siirtyminen uuteen organisaatioon ja asianhallintajärjestelmään hidasti velkajärjestelyasioiden käsittelyä alkuvuodesta 2019, mikä johti käräjäoikeuksiin toimitettujen hakemusten määrän hetkelliseen vähenemiseen. Tämän jälkeen hakemusten määrä on jälleen noussut tavanomaisemmalle tasolle.

Tuoreimmat saatavilla olevat tilastotiedot koskevat vuoden 2021 kahta ensimmäistä vuosineljännestä. Niiden mukaan tammi-kesäkuussa 2021 tehtiin yhteensä 2 038 velkajärjestelyhakemusta, mikä on 43 kappaletta (2,1 prosenttia) vähemmän kuin vastaavana ajanjaksona vuotta aiemmin. Alla olevassa taulukossa on kuvattu käräjäoikeuksiin jätettyjen velkajärjestelyhakemusten määrää vuosina 2010–2020.

HE 238/2021 vp

Velkajärjestelyhakemukset maakunnittain muuttujina Vuosi. KOKO MAA, Yhteensä, Velkajärjestelyhakemukset, lkm.

Lähde: Velkajärjestelyt, Tilastokeskus

Vuonna 2020 käräjäoikeuksissa käsiteltiin loppuun yhteensä 4 650 velkajärjestelyasiaa, mikä on 228 asiaa (5,2 prosenttia) enemmän kuin vuotta aiemmin. Vuonna 2019 vastaava luku oli 4 422 loppuun käsiteltäviä velkajärjestelyasioita (mikä tarkoitti 479 asian eli 9,8 prosentin laskua edellisvuoteen verrattuna) ja vuonna 2018 vastaava luku oli 4 901 loppuun käsiteltäviä velkajärjestelyasioita (mikä tarkoitti 89 asian eli 1,8 prosentin nousua edellisvuoteen verrattuna). Loppuun käsitellyt asiat kuvaavat eri perusjoukkoa kuin vireille tulleet asiat, sillä loppuun käsitellyt asiat sisältävät myös tilastovuotta aiemmin vireille tulleita asioita ja vastaavasti osa tilastovuonna vireille tulleista asioista käsitellään loppuun vasta tilastovuotta myöhemmin vuosina. Tilastokeskuksen velkajärjestelytilastossa loppuun käsitellyillä velkajärjestelyasioilla tarkoitetaan asioita, jotka on käsitelty käräjäoikeudessa ja joista on tehty käräjäoikeuden ratkaisu, jolloin tietoihin sisältyvät velkajärjestelyhakemusten lisäksi myös muut käräjäoikeuksissa käsitellyt velkajärjestelyasiat. Vuonna 2020 loppuun käsitellyistä asioista velkajärjestelyhakemuksia oli 4 024 kappaletta, maksuohjelman muuttamisia 462 kappaletta, lisäsuoritusten vahvistamisia 133 kappaletta ja velkajärjestelyjen raukeamisia 26 kappaletta.

Vuonna 2020 loppuun käsiteltyjen velkajärjestelyhakemusten osalta maksuohjelma vahvistettiin yhteensä 3 378 tapauksessa (83,9 prosenttia tapauksista), vuonna 2019 loppuun käsiteltyjen hakemusten osalta yhteensä 3 246 tapauksessa (84,2 prosenttia tapauksista) ja vuonna 2018 loppuun käsiteltyjen hakemusten osalta yhteensä 3 667 tapauksessa (85,7 prosenttia tapauksista). Hylättyjä hakemuksia oli vuonna 2020 yhteensä 411 kappaletta, vuonna 2019 yhteensä 390 kappaletta ja vuonna 2018 yhteensä 400 kappaletta, ja tutkimatta jätettyjä hakemuksia oli vuonna 2020 yhteensä 29 kappaletta, vuonna 2019 yhteensä 33 kappaletta ja vuonna 2018 yhteensä 39 kappaletta.

Maksuohjelman vahvistamiseen johtanut velkajärjestelyhakemuksen käsittely käräjäoikeudessa kesti vuonna 2020 keskimäärin 6,3 kuukautta. Alla olevassa taulukossa on kuvattu maksuohjelman vahvistamiseen johtaneiden velkajärjestelyasioiden keskimääräisiä käsittelyaikoja käräjäoikeuksissa vuosina 2010–2020.

HE 238/2021 vp

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
5,8 kk	5,9 kk	6,1 kk	6,2 kk	6,1 kk	6,3 kk	6,2 kk	6,3 kk	6,6 kk	6,7 kk	6,3 kk

Lähde: Velkajärjestelyt, Tilastokeskus

Velkajärjestelyssä velalliselle vahvistetaan yleensä kolmen tai viiden vuoden pituinen maksuohjelma, mutta myös tätä lyhyempi tai pidempi maksuohjelma on mahdollinen. Tilastokeskuksen tilastojen mukaan vuonna 2020 vahvistettiin 16 kappaletta 0–2 vuoden pituisia maksuohjelmia, 1 169 kappaletta 3 vuoden pituisia maksuohjelmia, 238 kappaletta 4 vuoden pituisia maksuohjelmia, 1 451 kappaletta 5 vuoden pituisia maksuohjelmia, 350 kappaletta 6–10 vuoden pituisia maksuohjelmia ja 93 kappaletta 11–15 vuoden pituisia maksuohjelmia. Maksuohjelman kesto ei ollut tiedossa tai tilastoitavissa 61 tapauksessa. Jos maksuohjelman kesto ylittää mainitun vuoden, se pyöristetään tilastoa varten ylöspäin seuraavaan vuoteen. Esimerkiksi kolmen vuoden ja yhden kuukauden pituinen maksuohjelma kirjataan tilastossa siten neljän vuoden pituiseksi maksuohjelmaksi.

Mediaanivelka oli vuonna 2020 vahvistetuissa maksuohjelmissa 47 800 euroa, vuonna 2019 vahvistetuissa maksuohjelmissa 43 500 euroa ja vuonna 2018 vahvistetuissa maksuohjelmissa 39 200 euroa. Velkojen määrä kaikissa vuonna 2020 vahvistetuissa maksuohjelmissa oli yhteensä 297 miljoonaa euroa. Tilastokeskuksen mukaan velat ilmoitetaan osittamattomina, joten yhteishakemuksissa velkojen määrä voidaan jakaa ainakin kahdella riippuen kanssavelallisten ja takaajien määrästä. Vuonna 2020 yhteishakemuksia, joissa maksuohjelma vahvistettiin, oli 200 kappaletta (5,9 prosenttia kaikista hakemuksista, joissa maksuohjelma vahvistettiin).

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2020 velkajärjestelyä hakeneista 47,9 prosenttia oli työllisiä, 28,5 prosenttia eläkeläisiä, 14,9 prosenttia työttömiä ja 2,0 prosenttia opiskelijoita. Työllisten osuus velkajärjestelyä hakeneista kasvoi 2,0 prosenttiyksikköä edellisvuoteen verrattuna, kun taas eläkeläisten osuus pieneni 0,1 prosenttiyksikköä, työttömien osuus 0,4 prosenttiyksikköä ja opiskelijoiden osuus 0,7 prosenttiyksikköä edellisvuoteen verrattuna. Työllisiä, eläkeläisiä ja opiskelijoita oli velkajärjestelyä hakeneiden joukossa suhteellisesti vähemmän kuin koko aikuisväestössä, jossa työllisten osuus oli 53,1 prosenttia, eläkeläisten osuus 32,0 prosenttia ja opiskelijoiden osuus 5,0 prosenttia vuonna 2019. Sen sijaan työttömiä oli velkajärjestelyä hakeneiden joukossa suhteellisesti enemmän kuin koko aikuisväestössä, jossa työttömien osuus oli 5,7 prosenttia vuonna 2019.

4.2.2 Direktiivistä aiheutuvien muutosten soveltaminen muihin velallisiin kuin yrittäjiin

Velkajärjestelylain lähtökohtana on perustuslain 6 §:n 1 momentissa lausutun ihmisten yhdenvertaisuuden periaatteen mukaisesti kaikkien velallisten yhdenvertaisuus. Velkajärjestelyyn voi päästä jokainen velallinen, joka täyttää velkajärjestelyn yleiset edellytykset ja jonka velkaantumiseen ei liity estettä, jonka vuoksi velkajärjestelyä ei voida myöntää. Velkajärjestelylaki ei anna esimerkiksi entisille yrittäjille parempaa oikeutta velkajärjestelyyn kuin muille henkilöille.

Yhdenvertaisen kohtelun tulisi jatkossakin olla se peruseriaate, johon nojautuen velkajärjestelylakia kehitetään. Direktiivistä johtuvat osin merkittävätkin muutostarpeet kohdistuvat vain

yrittötoiminnassa velkaantuneisiin. Siltä osin kuin ei ole erityistä syytä soveltaa direktiivistä johtuvia muutoksia vain yrittötoiminnassa velkaantuneisiin, muutosten tulisi soveltua kaikkiin velallisiin. Erityisesti menettelyä ja maksuohjelmaa koskevien sääntöjen eriytyminen monimutkaistaisi järjestelmää, eikä sellaista esityksessä ehdoteta.

Direktiivistä johtuu kaksi muutosta, joita ehdotetaan sovellettaviksi ainoastaan niihin velallisiin, joilla on aiemmin harjoitettuun elinkeinotoimintaan liittyvää velkaa. Nämä muutokset koskevat velkajärjestelylain 9 §:ää velkajärjestelyn edellytyksistä ja 9 a §:ää velkajärjestelyn estymisestä väliaikaisesta syystä.

Jaksossa 3 on selitetty näiden säännösten taustaa ja tarkoitusta. Velkajärjestelyyn pääsyn edellytyksiä koskevaa 9 §:ää on pidettävä periaatteellisesti merkittävänä. On edelleenkin perusteltua, että muiden kuin entisten yrittäjien osalta velkajärjestelyyn pääsy edellyttää joko sosiaalista suoritusastetta tai painavia perusteita ottaen huomioon velkojen ja niihin liittyvien veloitteiden määrä suhteessa velallisen maksukykyyn. Samoin on perusteltua edellyttää, ettei velallinen kohuudella kykene parantamaan maksukykyään voidakseen selviytyä veloistaan aiheutuvista menoista. Velkajärjestelylain 9 §:n edellytysten poistaminen kaikilta velallisilta ei olisi velkajärjestelyn tarkoituksen eikä yleisen maksumoraalin kannalta perusteltua. Velkajärjestelyn on jatkossakin oltava menettely, johon turvaudutaan vasta silloin, kun velallinen ei muutoin kohtuullisessa ajassa selviä veloistaan.

Toisaalta direktiivi ei aseta estettä sille, etteikö maksukyvyttömyyden määritelmää voitaisi muuttaa siten, että siinä otetaan huomioon voimassa olevaan 9 §:ään sisältyviä elementtejä. Direktiivin mukaan maksukyvyttömyys määritellään kansallisesti, sillä direktiivi rajoittaa vain lisäedellytyksiä, joita maksukyvyttömän yrittäjän voidaan edellyttää täyttävän. Näin ollen olisi mahdollista muuttaa maksukyvyttömyyden määritelmää siten, että siinä otettaisiin huomioon esimerkiksi 9 §:n 2 kohtaan sisältyviä elementtejä, ja soveltaa samaa määritelmää kaikkiin velallisiin. Tämän ratkaisun heikkoutena olisi kuitenkin maksukyvyttömyyden määrittely muusta maksukyvyttömyyslainsäädännöstä poikkeavalla tavalla. Vaikka muotoilulla pyrittäisiin pitkälti säilyttämään nykyinen oikeustila, olisi sanamuotoja väistämättä muutettava jonkin verran, jolloin oikeuskäytännön vakiintuminen saattaisi kestää muutamia vuosia. Näistä syistä esityksessä ei ehdoteta tällaista ratkaisua.

Velkajärjestelyn estymistä väliaikaisesta syystä koskevan 9 a §:n tarkoitus on jaksossa 3 selostetulla tavalla estää tilanteet, joissa velallinen tarkoituksellisesti ajoittaa velkajärjestelyn sellaiseen aikaan, jolloin hän ei maksaisi velkojaan ollenkaan tai maksaisi niitä vain vähän. Säännöstä voidaan edelleen pitää välttämättömänä velkojen aseman, maksumoraalin ja järjestelmän yleisen hyväksyttävyyden turvaamiseksi. Sen poistaminen avaisi keinottelumahdollisuuden. Yrittötoiminnassa velkaantuneiden osalta yrittäjäriskin ottaminen ja toteutuminen sekä tarve mahdollistaa yrittäjien uusi alku mahdollisimman nopeasti ovat seikkoja, jotka puoltavat säännöksen poistamista yrittötoiminnassa velkaantuneiden osalta ja velallisten yhdenvertaisuudesta poikkeamisen tältä osin. Väliaikaisen esteen poistaminen kaikilta velallisilta saattaisi olla ongelmallista myös velkojen omaisuuden suojan kannalta. Tältä osin on huomattava, että esitys sisältää lukuisia merkittäviä helpotuksia velallisille, joten kokonaisuuden kannalta 9 a §:n poistaminen vaikuttaisi velkojen kannalta kohtuuttomalta. Säännöksen soveltamista työttömiin ehdotetaan lisäksi lievennettäväksi siten, että työttömyyden aiheuttama väliaikainen este poistuisi nykyistä nopeammin. Jäljempänä jaksossa 4.2.3 selostetaan muutoksia, joita 9 a §:ään ehdotetaan tehtäviksi muiden kuin elinkeinotoiminnassa velkaantuneiden osalta.

Direktiivistä johtuu, että niin sanottujen nollaohjelmien viisivuotista kestoja ei voida säilyttää yrittötoiminnassa velkaantuneiden osalta. Maksuvelvollisuuden poistamisen vuoksi määrätyn pidemmän maksuohjelman on katsottu lisäävän järjestelmän hyväksyttävyyttä suhteessa niihin

velallisiin, jotka pienestä maksuvarastaan hoitavat vapaaehtoisesti velvoitteensa. Tämä näkökanta puoltaisi velkajärjestelylain 30 §:n 4 momentin säännöksen säilyttämistä muiden kuin elinkeinotoimintaa harjoittaneiden velallisten osalta. Toisaalta tällaisten maksuohjelmien keston lyhentäminen pelkästään entisten yrittäjien eduksi saattaisi olla epäoikeudenmukaista niiden velallisten kannalta, jotka eivät ole harjoittaneet elinkeinotoimintaa. Uusi alku ilman velkataakkaa on tavoitteena yhtä keskeinen kaikille yksityishenkilöille, eikä kysymykseen nollaohjelmien kestosta liity velkojien oikeuksien kannalta yhtä painavia intressejä kuin kysymykseen velkajärjestelyyn pääsyn edellytyksistä. Muiden henkilöiden kuin entisten yrittäjien asettaminen huonompaan asemaan ainoastaan siitä syystä, että maksuvaran puuttuminen johtuu päättyneen elinkeinotoiminnan sijaan esimerkiksi työttömyydestä tai sairaudesta, ei vaikuta perustellulta. Yrittäjien erityiskohtelulle ei tässä tapauksessa ole perusteita, vaan yhdenvertaisuussyistä direktiivin vaatimukset täyttävä säännös maksuohjelman kolmen vuoden kestosta ehdotetaan ulotettavaksi koskemaan kaikkia velallisia.

Lisäksi direktiivistä johtuu jaksossa 3 selostetulla tavalla tarve poistaa velkajärjestelyn yleisiä esteitä koskevasta 10 §:stä 9 kohta sekä muuttaa 10 kohtaa. Lisäksi direktiivi edellyttää muutoksia velallisen velvollisuuden tilittää myötävaikutusvelvollisuuden nojalla velkojille menettelyn aikainen maksuvarakertymä. Näitä muutoksia on perusteltua soveltaa kaikkiin velallisiin. Esteperusteiden muuttaminen laajentaa velkajärjestelyjen kattavuutta ja muutokset menettelyaikaisen maksuvarakertymän tilitysvelvollisuuden edesauttavat velallisten selviytymistä maksuohjelman suorittamisesta.

4.2.3 Velallisen työttömyys väliaikaisena syynä evätä velkajärjestely

Velkajärjestelylain 9 a §:n 1 momentin mukaan velallisen työttömyyttä ei voida pitää väliaikaisena, jos se on jatkunut yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin yli 18 kuukautta. Tällaisesta työttömyydestä johtuvaa maksuvaran puuttumista tai vähäisyyttä ei voida pitää velkajärjestelyn estävänä seikkana. Säännöksen aikalaja merkitsee sitä, että työttömyyden katsotaan 18 kuukauden jälkeen muuttuneen pysyväksi. Velkajärjestelyn myöntäminen työttömälle velalliselle on mahdollista heti työttömyyden alkaessa, jos työttömyydestä johtuvaa maksuvaran puutetta tai vähäisyyttä ei pidetä väliaikaisena. Kysymys on siten enimmäismääräajasta.

Yleensä velkaongelmat pahenevat työttömyyden myötä. Tietyn pituisen työttömyysjakson edellyttäminen voi tuntua velallisesta passivoivalta ajanjaksolta. Toisaalta velkajärjestelyn myöntäminen heti työttömyydestä huolimatta voisi kannustaa velallista työttömyyteen työnhaun sijasta ja johtaisi mahdollisuuden ajoittaa velkajärjestely tarkoituksellisesti ajanjaksoon, jolloin velallisen tulotaso on heikko. Työttömyyden kestoa koskeva edellytys turvaa siten myös velkojien asemaa. Puoltatoista vuotta on pidetty ajanjaksona, jonka kuluessa velallinen ehtii etsiä töitä ja korjata taloudellisen tilanteensa, jolloin hänellä on mahdollisuus työpaikan saatuaan hakeutua velkajärjestelyyn heti. Nykyistä 18 kuukauden määräaika ei ole pidetty velkojien kannalta kohtuuttomana. (HE 83/2014 vp s. 28)

Työllistymispyrkimysten sijaan säädetty määräaika voi kannustaa velallista odottamaan määräajan päättymistä, jotta velkajärjestely voidaan myöntää vakiintuneena pidettävän tilanteen vuoksi. Tällaisen velallisen kannalta ei oletettavasti ole juurikaan merkitystä sillä, onko määräaika 18 kuukautta vai joitakin kuukausia sitä lyhyempi tai pidempi. Määräajan lyhentäminen voisi siten tarkoittaa, että passivoitunut velallinen palaisi nopeammin työelämään. Muutos ei kohdistuisi uusiin velallisryhmiin, mutta se toisi työttömät velalliset aiempaa nopeammin velkajärjestelyn piiriin. Näin ollen muutoksen voitaisiin katsoa parantavan velkajärjestelyn kattavuutta. Muutosta voidaan perustella myös velallisten yhdenvertaisuuteen liittyvillä syillä, sillä direktiivi edellyttää elinkeinotoiminnassa velkaantuneiden velallisten jättämistä 9 a §:n 1 mo-

mentin säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle. Työttömyyttä koskevan määräajan lyhentäminen kaventaisi eroja, jotka velallisten välille aiheutuvat sen vuoksi, että elinkeinotoiminnassa velkaantuneet voisivat saada velkajärjestelyn myös vakiintumattomissa olosuhteissa.

Muissa yhteyksissä työttömyyttä pidetään pysyvänä 18 kuukautta lyhyemmän työttömyysjakson perusteella. Pitkäaikaistyöttömänä pidetään tyypillisesti henkilöä, joka on ollut yhtäjaksoisesti työttömänä 12 kuukautta tai pidemmän ajan. Työmarkkinoiden käytettävissä oleva henkilö ehtii todennäköisesti vuoden kuluessa saada töitä, jos edellytykset työllistymiselle ovat olemassa. Esimerkiksi määräaikaisen työsopimuksen tekemistä pitkäaikaistyöttömän kanssa koskevassa työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 3 a §:ssä pitkäaikaistyöttömällä tarkoitetaan yhtäjaksoisesti työttömänä työnhakijana 12 kuukauden ajan ollutta henkilöä. Säännöksen mukaan enintään kahden viikon pituinen työsuhde ei katkaise työttömyyden yhdenjaksoisuutta. Ulosotto-kaaren (705/2007) 4 luvun 51 a §:n mukaan työsuhteen alkaessa työttömyysetuutta vähintään 258 päivän ajalta saaneen velallisen palkan ulosmittausta on tulo- ja ulosmittauksessa velallisen pyynnöstä lykättävä. Käytännössä säännöksessä tarkoitetaan vähintään vuoden työttömänä olleita ulosottovelallisia. Säännöstä koskevien esitöiden perusteella lykkäysoikeus on haluttu sitoa pitkään jatkuneeseen työttömyyteen. (HE 150/2017 vp s. 9) Edellä esitetyn valossa vaikuttaisi siltä, ettei velkajärjestelylain 9 a §:ssä tarkoitettu pysyvältä työttömyydeltä ole perusteltua edellyttää pidempää kestoa kuin pitkään jatkuneelta työttömyydeltä muualla lainsäädännössä edellytetään.

4.2.4 Pesäluettelon vahvistaminen velkajärjestelyn edellytyksenä

Velkajärjestelylain 20 §:n 3 momentin mukaan konkurssissa olevan velallisen hakemusta velkajärjestelystä ei voida ottaa tutkittavaksi ennen kuin konkurssissa on vahvistettu pesäluettelo. Konkurssilain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan pesäluettelo on laadittava kahden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta. Jos velallisen kirjanpito on merkittäviltä osin puutteellinen tai virheellinen taikka jos pesäluetteloa ei voida pesän laajuuden tai muun erityisen syyn vuoksi saada valmiiksi määräajassa, pesänhoitajan on laadittava pesäluettelo ilman aiheetonta viivytystä. Tällöin pesänhoitajan on ilmoitettava tuomioistuimelle pesäluettelon arvioitu valmistumispäivämäärä ja syyt, joiden vuoksi pesäluetteloa ei ole laadittu määräajassa.

Konkurssilain 9 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan pesäluettelosta tulee käydä ilmi riittävästi eriteltyinä ainakin velallisen omaisuus konkurssin alkaessa ja arvio sen rahaksimuuton tuloksesta sekä velallisen suurimmat velkojat ja niiden saatavat, merkittävimmät muut sitoumukset sekä arvio muiden velkojen ja sitoumusten kokonaismäärästä. Pesäluettelon vahvistamista voidaan pitää ajankohtana, jolloin konkurssissa on saatu riittävä selvyys siitä, mitä velallisen omaisuutta kuuluu konkurssitäytäntöönpanon piiriin eikä velkajärjestelyhakemuksen käsittelylle ole konkurssista johtuvaa estettä. (HE 98/2002 vp s. 47) Pesänhoitajalle annettiin liikkumavaraa konkurssivelkojen selvittämiseen 1.7.2019 voimaan tulleella lainmuutoksella (L 664/2019). Jos konkurssi ei tule jatkumaan täysimittaisena menettelynä, pesänhoitajalla ei ole velvollisuutta selvittää kaikkia velkoja yksityiskohtaisesti, ja hän voi keskittyä velallisen varallisuuden ja velallisselvitykseen tarvittavien seikkojen, kuten konkurssin syiden ja velallisen toiminnan, selvittämiseen. (HE 221/2018 vp s. 62–63, konkurssiasiain neuvottelukunnan suositus 2 Pesäluettelo s. 5–6)

Pesäluettelon vahvistamista voidaan pitää yksiselitteisenä ajankohtana, jolloin velallisen omaisuus ja velat ovat yleensä tulleet velkajärjestelyn kannalta riittävällä tavalla selvitettyiksi. Samassa yhteydessä valmistuva pesänhoitajan velallisselvitys antaa lisätietoa esimerkiksi esteperusteita koskevan harkinnan tueksi. Toisaalta pesäluettelon valmistuminen saattaa joissakin tapauksissa viivästyä ja samalla pitkittää mahdollisuutta velkajärjestelyn aloittamiseen jopa vuo-

sia. Viivästyminen taustalla ovat usein velallisen toimintaan liittyvät epäselvyydet, kuten velallisen kirjanpidon puutteellisuudet. Näissä tilanteissa on tyypillistä, ettei velkajärjestelylle ole edellytyksiä välittömästi pesäluettelon valmistumisen jälkeenkään velallisen väärinkäytösten tai velallisen menettelyn moitittavuuden vuoksi. Sen sijaan viivästyminen muista syistä esimerkiksi konkurssipesän laajuuden tai harjoitetun elinkeinotoiminnan erityislaatuisuuden vuoksi ei yksinään vaikuta perusteelta, jonka vuoksi olisi erityistä aihetta lykätä velallisen mahdollisuutta hakeutua velkajärjestelyyn. Ilman perusteltua syytä tapahtuvaan viivästyamiseen voidaan jatkossa puuttua aiempaa tehokkaammin, sillä vuonna 2019 voimaan tulleilla konkurssilain 9 luvun 1 §:n 2 momentin muutoksilla on pyritty parantamaan konkurssiasiamiehen mahdollisuuksia valvoa konkurssimenettelyjen etenemistä sekä asianosaisten tiedonsaantia. (ks. HE 221/2018 vp s. 63)

Velkajärjestelylain 20 §:n 3 momentin joustavuutta voitaisiin lisätä esimerkiksi siten, että pesäluettelon vahvistamisen lisäksi velallisen velkajärjestelyhakemus voitaisiin ottaa tutkittavaksi, kun velallisen omaisuus ja velat ovat muutoin tulleet selvitettyiksi. Pesäluettelon vahvistaminen ei olisi enää tiukkarajainen muodollinen vaatimus, vaan muulla tavoin saatu selvitys velallisen omaisuudesta ja veloista voisi olla velkajärjestelyn kannalta riittävää. Sääntelyn johdonmukaisuuden kannalta ei kuitenkaan vaikuta mahdolliselta velvoittaa pesänhoitajaa antamaan velallisen omaisuudesta ja veloista erillistä lausuntoa ennen kuin pesäluettelo ja velallisselvitys ovat valmistuneet, vaan tässä vaiheessa saatava selvitys voisi perustua lähinnä velalliselta ja velkojilta saataviin tietoihin. Käytännössä asiaa arvioitaisiin samoista lähtökohdista kuin tilanteessa, jossa velallista ei ole asetettu konkurssiin ennen velkajärjestelyhakemuksen tekemistä.

Vastaavaan lopputulokseen päästäisiin siten, että velkajärjestelylain 20 §:n 3 momentti kumotaisiin eikä aloitetun konkurssin ja velkajärjestelyn hakemisen suhteesta säädettäisi enää erikseen lainkaan. Tällöin velallinen voisi hakea velkajärjestelyyn heti konkurssin alkamisen jälkeen. Velkajärjestelylain 51 §:n mukaisesti velallisen tulisi normaaliin tapaan liittää hakemuksensa tarpeellinen selvitys maksukykyynsä vaikuttavista ja muista velkajärjestelyn kannalta merkityksellisistä seikoista. Konkurssissa vahvistettu pesäluettelo voisi osaltaan olla näyttönä omaisuudesta ja veloista, mutta se ei enää olisi velkajärjestelyn muodollinen edellytys. Tapauskohtaisesti jäisi harkittavaksi, onko saatu selvitys velkajärjestelyn kannalta riittävää. Velkojien vastustuksen vuoksi tai muista syistä asiassa tarvittava lisäselvitys voisi johtaa siihen, ettei velkajärjestelylle olisi edellytyksiä ennen pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistumista. Toisaalta jos myöhemmin konkurssipesän selvityksen edetessä ilmenisi velkajärjestelyn este, velkajärjestely voitaisiin maksuohjelmaehdotuksen käsittelyn aikana edelleen hylätä tai vahvistettu maksuohjelma määrätä velkojan hakemuksesta raukeamaan.

Edellä esitetyn perusteella velkajärjestelylain 20 §:n 3 momentin kumoamisella olisi mahdollista helpottaa ja joustavoittaa konkurssiin asetetun velallisen pääsyä velkajärjestelyyn, kun velallisen velkajärjestelyhakemus voitaisiin ottaa tutkittavaksi riippumatta pesäluettelon valmistumisesta. Velkojien asemaan säännöksen kumoaminen vaikuttaisi käytännössä vain vähän, koska velallisen taloudellista tilannetta koskevan selvityksen riittävyys harkittaisiin edelleen tapauskohtaisesti ja velkajärjestelyhakemus voitaisiin hylätä, jos luotettavaa selvitystä ei olisi saatavilla ilman pesäluettelo. Lisäksi on huomattava, ettei pesäluettelo kaikissa tilanteissa täytä enää tehtävänsä velkajärjestelyn velkaselvittelyn kannalta, koska raukeavassa konkurssissa pesänhoitaja merkitsee pesäluetteloon velkojen osalta vain velallisen suurimmat velkojat ja arvion muiden velkojen kokonaismäärästä.

Velkajärjestelylain 20 §:n 3 momentin kumoamisen johdosta tulisi säätää mahdollisuudesta pesänhoitajan kuulemiseen tilanteessa, jossa velallinen on hakenut velkajärjestelyä ennen pesäluettelon vahvistamista eikä pesäluettelosta ja velallisselvityksestä ole saatavissa tietoa tuomio-

istuimen harkinnan tueksi. Pesänhoitaja voisi tällöin lausumassaan kiinnittää huomiota mahdollisiin velallisen varoja ja velkoja koskeviin puutteellisiin tai epäselvyyksiin sekä seikkoihin, joilla voisi olla merkitystä tuomioistuimen arvioidessa 10 §:n mukaisten esteperusteiden täyttymistä.

4.2.5 Yrittäjän tiedonsaanti talous- ja velkaneuvonnan palveluista sekä mahdollisuudesta velkajärjestelyyn

Yrittäjän tietämättömyys yksityishenkilön velkajärjestelystä sekä talous- ja velkaneuvonnan palveluista voi toimia tosiasiallisena esteenä sille, ettei yrittäjällä ole konkurssin jälkeen tehokasta mahdollisuutta uuden elinkeinotoiminnan aloittamiseen. [Yrittäjän uutta mahdollisuutta koskevasta kansainvälisestä vertailusta](#) annetussa lausuntopalautteessa useat lausunnonantajat katsoivat, että yrittäjät ryhtyvät velkaongelmia korjaaviin toimiin usein liian myöhään. Esimerkiksi vapaaehtoisten tai lakisääteisten menettelyjen piiriin hakeudutaan myöhäisessä vaiheessa. Syynä pidettiin erityisesti yrittäjien puutteellisia tietoja ja osaamista. Lausunnoissa korostettiin muun muassa riittävän ohjauksen ja neuvonnan merkitystä. Lausunnoissa kiinnitettiin huomiota myös yrityksen konkurssimenettelyn ja yrittäjän velkajärjestelyn yhteensovittamiseen. ([Yrittäjän uusi mahdollisuus – kansainvälinen vertailu. Lausuntotiivistelmä. Oikeusministeriön julkaisu 38/2018](#), s. 11, 20–23)

Konkurssin tehneiden yrittäjien tiedonsaantia talous- ja velkaneuvonnan palveluista sekä velkajärjestelystä voitaisiin parantaa siten, että konkurssin alettua pesänhoitaja kertoisi yrittäjälle mainituista palveluista ja mahdollisuudesta velkajärjestelyyn. Pesänhoitajan ilmoittamien tietojen perusteella yrittäjä voisi aloittaa nopeasti henkilökohtaisia velkavastuitaan koskevien ratkaisuvaihtoehtojen selvittämisen, mitä konkurssimenettelyn yhteydessä ei ole mahdollista tehdä. Velallisen tehokas tiedonsaanti tukisi myös ehdotettua velkajärjestelylain 20 §:n 3 momentin kumoamista, koska jatkossa konkurssissa oleva velallinen voisi hakea velkajärjestelyä jo ennen kuin konkurssissa on vahvistettu pesäluettelo.

Ilmoitusvelvollisuuden ei voida katsoa lisäävän kohtuuttomasti pesänhoitajan tehtäviä ja työtaakkaa. Käytännössä pesänhoitajan on konkurssin alkuvaiheessa yleensä oltava tiiviisti yhteydessä velalliseen konkurssipesän haltuunotosta ja muista konkurssipesän selvittämiseen liittyvistä seikoista. Konkurssiasiaain neuvottelukunta on antanut konkurssivelallisten neuvontaa ja ohjausta koskevan [suosituksen 15](#). Neuvottelukunta suosittelee, että pesänhoitaja heti konkurssin alettua selostaa konkurssivelalliselle konkurssimenettelyn kulun ja antaa hänelle esitteen velallisen oikeuksista ja velvollisuuksista. Neuvontapalveluja ja velkajärjestelyä koskevat tiedot olisi mahdollista antaa edellä mainitun yhteydenpidon yhteydessä.

4.2.6 Elinkeinonharjoittajan velkajärjestely

Yksityisten elinkeinon- ja ammatinharjoittajien taloudellisen kokonaistilanteen korjaaminen velkajärjestelyssä tuli mahdolliseksi 1.1.2015 lukien, kun velallisen yksityistalouden velkojen lisäksi elinkeinotoimintaan liittyvien velkojen järjestely mahdollistettiin. Velkajärjestelylakiin tehdyt muutokset mahdollistivat yksityisten elinkeinon- ja ammatinharjoittajien talouden kokonaistilanteen korjaamisen velkajärjestelyssä esimerkiksi silloin, kun elinkeinotoiminta on jatkamiskelpoista, mutta jokin ulkoinen seikka, kuten henkilökohtainen tragedia tai merkittävän asiakkaan menettäminen on aiheuttanut velallisen maksukyvyttömyyden.

Velkajärjestelyn myöntäminen edellyttää, että elinkeinotoiminta on jatkamiskelpoista. Velallisen on kyettävä maksamaan menettelyn alkamisen jälkeen syntyvät elinkeinotoimintaan liittyvät velkansa toiminnasta saatavilla tuloilla sitä mukaa kuin ne erääntyvät. Jos elinkeinotoiminta on tappiollista tai on todennäköistä, että se muuttuu tappiolliseksi, velkajärjestelyä ei voida

myöntää. Elinkeinoharjoittajalle ei myöskään voida vahvistaa ns. nollaohjelmaa, vaan hänelle täytyy jäädä varoja velkojen maksamiseen ainakin vähän.

Harjoitettavan elinkeinotoiminnan on lisäksi oltava melko pienimuotoista, eikä velkajärjestelyä voida myöntää, jos velkajärjestelylain mukaiset keinot eivät riitä yritystoiminnan tervehdyttämiseksi tai sen edellytysten turvaamiseksi, vaan vaaditaan myös yritystoimintaa koskevia järjestelyjä. Tällaisia toimenpiteitä ei voida toteuttaa velkajärjestelylain mukaisessa menettelyssä.

Lainmuutoksen tarkoituksena on ollut mahdollistaa velkajärjestelyyn pääseminen erityisesti niille elinkeinon- ja ammatinharjoittajille, joiden harjoittamalla elinkeinotoiminnalla ei ole olennaista eroa palkansaajan toimintaan. Elinkeinotoiminnan laajuutta koskevan edellytyksen asettamista on esityksessä perusteltu sillä, että velkajärjestely on tarkoitettu luonnollisten henkilöiden taloudellisen tilanteen korjaamiseen eikä se peruseräiteiltään sovellu laajamittaisen elinkeinotoiminnan järjestelemiseen. (HE 83/2014 vp s. 68-69)

Hallituksen esityksen mukaan harkittaessa sitä, onko kysymys melko pienimuotoisesta elinkeinotoiminnasta, on otettava huomioon erityisesti yrityksen liikevaihto, tase ja se, onko elinkeinoharjoittajalla palveluksessaan muita henkilöitä. Jotta toimintaa voidaan pitää melko pienimuotoisena, elinkeinoharjoittajan itsensä työpanoksen on oltava ratkaiseva. Elinkeinon- tai ammatinharjoittajan ”omaan tekemiseen” perustuva toiminta on yleensä pienimuotoista. Ulkopuolisen työvoiman käyttäminen ei kuitenkaan yksinään tarkoita sitä, ettei toimintaa voitaisi pitää melko pienimuotoisena. Esimerkiksi osa-aikaisten tai kausittaisten apulaisten taikka avustavan henkilökunnan käyttäminen ei sulje toimintaa pois säännöksen soveltamisalasta, jos elinkeinoharjoittajan oma työpanos on kuitenkin toiminnan kannattavuuden kannalta pitkällä aikavälillä ratkaiseva. Jos sen sijaan elinkeinoharjoittaja käyttää jatkuvasti ulkopuolista työvoimaa eikä hänen omalla työpanoksellaan olisi suurta merkitystä toiminnan kannattavuuteen, on yleensä kysymys säännöksessä tarkoitettua laajemmasta toiminnasta. Elinkeinotoiminnan liikevaihdolle ei ole asetettu rajaa, sillä yrittäjän toimiala vaikuttaa merkittävästi liikevaihdon suuruuteen. (HE 83/2014 vp. s. 69)

Elinkeinon- ja ammatinharjoittajan velkajärjestelyyn sovelletaan ns. konkurssivertailua. Maksuohjelman vahvistaminen estyy, jos velkoja saattaa todennäköiseksi, että hänelle maksuohjelman mukaan tuleva kertymä on pienempi kuin mitä hän saisi velallisen konkurssissa. Velallisen omistusasuntoa ei oteta vertailussa huomioon.

Lainmuutoksen yhteydessä huolehdittiin myös siitä, että yksityiset elinkeinon- ja ammatinharjoittajat saavat tarvitsemaansa neuvontaa ja avustusta. He voivat hakeutua talous- ja velkaneuvontaan samalla tavoin kuin muutkin velkaongelmiin ajautuneet henkilöt. Talous- ja velkaneuvoja etsii ratkaisukeinoja velkaongelmiin yhdessä asiakkaan kanssa ja arvioi tarvittaessa velkajärjestelyn soveltumisen kyseisessä tapauksessa. Jos velkajärjestely on vartenotettava vaihtoehto, talous- ja velkaneuvonta avustaa elinkeinon- tai ammatinharjoittajaa velkajärjestelyasian hoitamisessa. Asiassa joudutaan arvioimaan myös elinkeinotoimintaa koskevia edellytyksiä ja erityisesti elinkeinotoiminnan jatkamiskelpoisuutta. Tällöin velallinen voi kääntyä Yritys-Suomi Talousapu -neuvontapalvelun tai alueellisesti yrittäjille järjestetyn neuvontapalvelun puoleen, joiden avustuksella selvitetään edellytykset toiminnan jatkamiselle.

Jos toiminnan jatkamiselle on edellytyksiä, elinkeinon- tai ammatinharjoittajan on hankittava velkajärjestelyhakemuksen tekemistä varten tarvittavat asiantuntijaselvitykset muun muassa toiminnan jatkamiskelpoisuudesta ja tilinpäätöksestä. Velallinen pystyy hankkimaan esimerkiksi asiantuntijalausannon noin tuhannen euron kustannuksella. Käytännössä asiantuntijalau-

suntojen taso ja siten niistä tuomioistuimelle ja velkojille tuleva hyöty velkajärjestelyn edellytysten arviointiin on ollut vaihteleva. Lain voimaantulon jälkeen koulutettiin noin 70 asiantuntijaa laatimaan lausuntoja. Koulutusta ei ole järjestetty enää muutama vuoteen.

Käytännössä esiintyy tilanteita, joissa elinkeinonharjoittaja hakee yrityssaneerausta, vaikka myös velkajärjestelyn myöntämisen edellytykset voisivat täytyä. Tilanteessa, jossa velallinen voi hakeutua kumpaan tahansa menettelyyn, velallisella on mahdollisuus valita menettelyjen välillä. Velkajärjestely on elinkeinonharjoittajalle usein edullisempi menettely muun muassa menettelyyn liittyvien kustannusten ja ohjelman keston kannalta. On olennaista, että velallinen saa asiantuntevaa neuvontaa tehdessään päätöksen maksukyvyttömyysmenettelyyn hakeutumisesta.

Lain voimaantulon jälkeen vuosina 2015 ja 2016 elinkeinonharjoittajan velkajärjestely oli paljon esillä erilaisissa tiedotuskanavissa. Hakemusmäärien arvioidaan olleen tuolloin korkeammalla tasolla kuin nykyisin. Hakemusmääristä ei ole saatavissa lukumääräistä tietoa, sillä elinkeinonharjoittajan velkajärjestelyä ei tilastoissa eritelty heti lain voimaantulon jälkeisinä vuosina. Velkajärjestelyrekisteristä annetun lain (368/2017) 8 §:n 2 momentin mukaan elinkeinonharjoittajan velkajärjestelyä koskevat tiedot ovat saatavissa yleisen tietoverkon kautta. Laki tuli voimaan 26 päivänä kesäkuuta 2018. Siitä päivästä syyskuun loppuun 2021 asti maksukyvyttömyysrekisteristä näkyy vain 43 vireille tullutta elinkeinonharjoittajan velkajärjestelyä. Kaikki hakemukset eivät enää näy rekisterissä. Määrä on joka tapauksessa erittäin vähäinen.

Talousapu-neuvontapalveluun on tullut normaaliaikoina vuosittain 1 600–2 000 puhelua. Vuosina 2015 ja 2016 noin 320–400 (20 prosenttia) puhelusta koski ensisijaisesti elinkeinonharjoittajan velkajärjestelyä. Nykyisin vastaava määrä on noin 80–100 puhelua (viisi prosenttia normaaliajan puhelusta). Neuvontapalvelun puhelinneuvojat tekevät vuosittain noin 40 alustavaa kannattavuusarvioita. Alustava kannattavuusarvio laaditaan silloin, jos talous- ja velkaneuvonta on katsonut, että velkajärjestelylle saattaisi muutoin olla edellytykset.

Konkurssiasiamiehen toimistossa on seurattu vuosina 2015 ja 2016 aloitettuja yrityssaneerauksia. Elinkeinonharjoittajien saneerauksia oli vuonna 2015 aloitetuista saneerauksista 46 (14 prosenttia kaikista saneerauksista) ja vuonna 2016 aloitetuista saneerauksista 50 (17 prosenttia kaikista saneerauksista). Vuonna 2015 aloitetuissa saneerauksissa saneerausohjelma vahvistettiin 19 tapauksessa (41 prosenttia aloitetuista elinkeinonharjoittajan saneerauksista) ja vuonna 2016 aloitetuissa saneerauksissa 32 tapauksessa (64 prosenttia aloitetuista elinkeinonharjoittajan saneerauksista).

Elinkeinonharjoittajan velkajärjestelyhakemusten vähäinen määrä johtuu monista eri tekijöistä. Usein esteenä velkajärjestelyn hakemiselle on elinkeinotoiminnan heikko kannattavuus. Elinkeinotoiminta ei tällöin tuota velalliselle niin paljoa tuloa, että se olisi jatkamiskelpoista. Tällaisessa tilanteessa elinkeinotoiminta on lopetettava, minkä jälkeen velallinen voi hakeutua velkajärjestelyyn yksityishenkilönä. Tällöin elinkeinotoiminnan velat järjestellään yksityistalouden velkoina, eikä lopetettuun toimintaan kohdistu lisäedellytyksiä.

On tavallista, että elinkeinonharjoittajat hakevat apua liian myöhään. Tähän käytännön ongelmaan pyritään hakemaan apua käynnissä olevassa Early Warning -hankkeessa, jolla pannaan myös täytäntöön direktiivin 3 artikla. Early Warning -toiminnan tavoitteena on, että kriisissä olevalle yrittäjälle olisi tarjolla riippumatonta, luottamuksellista ja maksutonta apua ja tukea. Tuen tarkoituksena on varmistaa, että yrityksen pelastamiseksi tehdään tarvittavat ja oikeat muutokset ja suunnataan yritys takaisin kasvupolulle tai vaihtoehtoisesti varmistetaan yritystoiminnan nopea ja rehellinen lopettaminen, kun se on yrittäjän kannalta paras ratkaisu. Yksin- ja

pienyrittäjille on kehitetty Talousapu-neuvontapalvelun pohjalle matalan kynnyksen asiantunteva ja maksuton palvelu [Yrittäjän talousapu](#), joka auttaa yrityksen talouden suunnittelussa ja ongelmien ratkaisemissa. Palvelu muodostuu valtakunnallisesta puhelinpalvelusta ja siihen kiinteästi kytkeytyvistä alueellisista palveluista. Ne yhdessä muodostavat valtakunnallisesti kattavan talousneuvontaverkoston. Toiminnan tavoitteena on myös vaikuttaa konkurssiin liittyvään yleiseen asenneilmapiiriin hälventämällä niihin liittyvään häpeää.

Yhtenä syynä hakemusten vähäiselle määrälle on tiedon puute. Lain voimaantulon jälkeisinä vuosina 2015 ja 2016 mahdollisuudesta tiedotettiin paljon ja yrittäjät osasivat kysyä siitä. Sen jälkeen tiedottaminen on ollut vähäistä, mikä näkyy tiedustelujen määrän laskuna. Tiedottamisen lisäämisellä pystyttäisiin nostamaan hakemusmääriä.

Yksi syy velkajärjestelyhakemusten vähäisyydelle on se, ettei velkajärjestelyssä voida edellyttää yritystoimintaa koskevia järjestelyjä. Päästäkseen velkajärjestelyyn elinkeinonharjoittajan olisi ensin tehtävä tarvittavat yritystoiminnan järjestelyt ja vasta sitten hakeuduttava velkajärjestelyyn. Tähän ei heikon taloustilanteen vuoksi ole aina aikaa. Velkajärjestelylaki ei sovellu tilanteeseen, jossa velallinen olisi velvoitettava yritystoimintaa koskevien toimenpiteiden tekemiseen. Tällaisessa tilanteessa elinkeinonharjoittajan on jatkossakin hakeuduttava yrityssaneeraukseen. Tämä ei kuitenkaan estä tekemästä elinkeinotoiminnan järkevöittämissä toimenpiteistä myös velkajärjestelyn yhteydessä vapaaehtoisesti.

Sellaisilla toimialoilla, joilla velallisella on huomattavasti omaisuutta, velkajärjestely ei ole toimiva vaihtoehto. Maksuohjelmaa ei voida vahvistaa, jos velkoja saattaa todennäköiseksi, että hänelle maksuohjelman mukaan tuleva kertymä on arvoltaan pienempi kuin mitä hän saisi velallisen konkurssissa. Kun omaisuus on huomattava, olisi velkajärjestely velkojan kannalta kohutun vaihtoehto. Konkurssivertailu on tervehdyttämismenettelyjen oikeutuksen kannalta tärkeä periaate, josta ei ole perusteltua tinkiä.

On myös tilanteita, joissa velkajärjestelyä ei ole haettu tai hakemus on hylätty sen vuoksi, ettei elinkeinotoimintaa pidetä hallituksen esityksessä kuvatulla tavalla melko pienimuotoisena. Hakemuksia on tehty niin vähän, ettei pienimuotoisuuden arvioinnista ole muodostunut vakiintunutta oikeuskäytäntöä. Pienimuotoisuuden osalta sääntelyssä olisi mahdollista lieventää ja tarkentaa niitä edellytyksiä, joita elinkeinotoiminnan pienimuotoisuudelle asetetaan.

Pienimuotoisuuden tulkinnan kannalta erityisen rajoittavaksi on muodostunut elinkeinonharjoittajan työllistämien henkilöiden määrä. Kuten edellä tarkemmin kuvattiin, elinkeinonharjoittajan oman työpanoksen on oltava toiminnan kannalta ratkaiseva, jotta toimintaa voidaan pitää laissa tarkoitetulla tavalla melko pienimuotoisena. Tilastokeskuksen vuoden 2018 yritystilastojen mukaan luonnollisen henkilön yrityksiä oli yhteensä 156 784 kappaletta. Näistä 97 354 yritystä ei työllistänyt yhtään henkilöä yrittäjän lisäksi, 45 249 yritystä työllisti yhden henkilön, 9 261 yritystä työllisti kaksi henkilöä ja 2 255 yritystä työllisti kolme henkilöä. Tätä enemmän henkilöitä työllistäviä luonnollisen henkilön yrityksiä oli 2 665. Henkilöstömäärä on ilmaistu henkilötyövuosina ja muunnettu kokovuosityöllisiksi siten, että esimerkiksi puolipäiväinen työntekijä vastaa puolta henkilöä. Näin ollen suurin osa elinkeinotoimintaa harjoittavista luonnollisista henkilöistä täyttää nykyisen pienimuotoisuuden määritelmän henkilöstömäärän näkökulmasta. Käsitteen ulkopuolelle jää kuitenkin myös merkittävä määrä yrityksiä. Elinkeinonharjoittajien velkajärjestelyyn pääsyn helpottamiseksi olisi perusteltua mahdollistaa velkajärjestely myös sellaisille elinkeinonharjoittajille, jotka työllistävät itsensä lisäksi yhden tai kaksi henkilöä.

Elinkeinonharjoittajan on liitettävä velkajärjestelyhakemukseensa tietyt elinkeinotoiminnan tilaa koskevat selvitykset, joista säädetään yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun asetuksen

(58/1993, jäljempänä *velkajärjestelyasetus*) 3 ja 3 a §:ssä. Asetuksen 3 a §:ssä säädetty asian-tuntijan lausunto vaaditaan, jotta tuomioistuin ja velkojat voivat arvioida elinkeinotoiminnan tilaa ja jatkamiskelpoisuutta sekä velkajärjestelyn edellytyksiä. Early Warning -hankkeessa on tarkoituksena luoda järjestelmä, jossa elinkeinonharjoittaja voi saada lausunnon alueellisten palveluiden tuottajalta maksutta. Tämä edellyttää alueellisten palveluiden tuottajien kouluttamista. Maksuttomuus parantaisi elinkeinonharjoittajien asemaa, sillä osalle tuhannen euron kustannus on ollut suuri. Järjestelmää kehitettäessä on mahdollista myös luoda yhtenäinen lausuntomalli.

4.2.7 Velkajärjestelyn elinkustannusnormi

Velkajärjestelyssä velallisen tulee käyttää velkojensa maksamiseen koko maksukykyensä eli kaikki ne tulot, jotka eivät ole tarpeen velallisen ja hänen perheensä välttämättömiin elinkustannuksiin tai velallisen elatusvelvollisuudesta aiheutuviin menoihin. Velallisen maksukykyä arvioidessa on velkajärjestelylain 4 §:n 1 momentin mukaan otettava huomioon 1) velallisen varallisuuden rahaksi muuttamisesta saatavat varat; 2) velallisen tulot sekä hänen ansaintamahdollisuutensa ottaen huomioon hänen ikänsä, työkykynsä ja muut olosuhteet; 3) velallisen välttämättömät elinkustannukset; 4) velallisen elatusvelvollisuus; sekä 5) muut velallisen taloudelliseen asemaan vaikuttavat seikat.

Alun perin maksukyvyyn arvioinnissa huomioitavien elinkustannusten määrään ei otettu laissa tai alemmanasteisissa säädöksissä tarkempaa kantaa, vaan hallituksen esityksessä (HE 183/1992 vp) välttämättömien elinkustannusten tapauskohtaisen arvioinnin lähtökohdaksi omaksuttiin toimeentulotuen laajaa perusosaa vastaavat rahamäärät neljänneksellä korotettuna. Asettamalla velkajärjestelyn elinkustannusnormi toimeentulotuen perusosaa korkeammalle pyrittiin huomioidaan se, että velkajärjestely on väliaikaiseksi tarkoitettua toimeentulotukea pitkäaikaisempi järjestely, jonka ajaksi velallisen toimeentuloon on varattava riittävä kuukausittainen rahamäärä ja jonka ei tulisi johtaa toimeentulotuen tarpeeseen eikä lisävelkaantumiseen.

Sääntelyn täsmentämiseksi velkajärjestelylain 4 §:n 2 momentin nojalla annettu oikeusministeriön asetus velallisen maksukyvyyn arvioinnin perusteista yksityishenkilön velkajärjestelyssä (322/2001, jäljempänä *maksukykyasetus*) nojautuu samaan peruslähtökohtaan, ja asetuksen 4 §:n 1 momentissa säädettyjä välttämättömien elinkustannusten määriä myös tarkistetaan toimeentulotuen perusosan määrän päivityksiä vastaavalla tavalla vuosittain kansaneläkeindeksin muutosten mukaisesti.

Vuosittaisesta indeksikorotuksesta huolimatta velkajärjestelyn elinkustannusnormit eivät enää ole alun perin tarkoitetun suuruisia eli neljänneistä toimeentulotuen normeja korkeampia. Toisin kuin toimeentulotuen normeihin, velkajärjestelyn elinkustannusnormiin ei ole tehty sen olemassaolon aikana tasokorotuksia, vaan normit ovat ajan kuluessa lähentyneet toisiaan. Eräissä tilanteissa velkajärjestelyn normi saattaa muodostua jopa toimeentulotuen normia pienemmäksi.

Asia on ollut viime aikoina esillä myös ajankohtaisessa keskustelussa. Eduskunta on edellyttänyt, että valtioneuvosto arvioi velallisen maksukyvyyn arvioinnissa huomioon otettavien velallisen välttämättömien elinkustannusten tason kehittämistarpeet ja valmistelee tarvittavat säädös-muutokset (EV 284/2018 vp).

Tässä valossa olisi perusteltua tehdä velkajärjestelyn elinkustannusnormiin tasokorotus, jolla maksukykyarvioinnissa huomioitavaa välttämättömien elinkustannusten määrää korotettaisiin normiston alkuperäistä tarkoitusta paremmin vastaavalle ja nykyvelallisten kannalta kohtuullisemmalle tasolle. Tasokorotuksen myötä velkajärjestelystä voisi tulla myös entistä varteenotet-

tavampi vaihtoehto sellaisille velallisille, jotka katsovat tasokorotetulla toimeentulotuella elämisen olevan velkajärjestelyyn hakeutumista ja tiukan maksuohjelman noudattamista houkuttelevampaa.

Vaikka suoranaisia tasokorotuksia velkajärjestelyn elinkustannusnormiin ei ole aiemmin tehty, lähtökohtaisesti tiukkaa taloudenpitoa edellyttäviin velkajärjestelylain säännöksiin on sisällytetty tiettyjä muita jouston mahdollisuuksia. Esimerkiksi maksuohjelman aikana tapahtuvasta velallisen tulotason kasvusta johtuvan lisäsuoritusvelvollisuuden alarajaa on asteittain nostettu, samoin prosenttiosuutta, jonka velallinen saa pitää lisääntyneistä tuloista itsellään. Maksuohjelman aikana tapahtuvan velallisen maksukyvyn heikentymisen vuoksi velallinen voi puolestaan lykätä maksun suorittamista eli pitää niin sanotun vapaakuukauden, jonka aikana hän ei maksa velkojaan. Vapaakuukausia voidaan nykyään pitää kolmevuotisen maksuohjelman aikana enintään kolme tai tätä pidemmän maksuohjelman aikana enintään viisi.

Elinkustannusnormilla voidaan katsoa olevan velalliselle sitä suurempi merkitys, mitä pidempi maksuohjelma on ja mitä pidempään sen mukaista tiukkaa talouskuria tulee noudattaa. Osaltaan tiukan talouskurin edellytystä kompensoivana tekijänä voidaan nähdä se, että maksuohjelman normaalikestoa on lailla 632/2010 jo lyhennetty alkuperäisestä viidestä vuodesta kolmeen vuoteen. Toisaalta myös huomattavasti tätä pitkäkestoisemmat maksuohjelmat ovat mahdollisia, ja nykyisen elinkustannusnormin mukaan määritellyt menotason voivat muodostua ongelmallisiksi etenkin pitkien, omistusasunnon säilyttämiseen tähtäävien maksuohjelmien yhteydessä. Pitkiin maksuohjelmiin liittyvistä erityispiirteistä huolimatta tasokorotuksen soveltuminen yhtäläisesti kaiken pituisiin maksuohjelmiin voidaan katsoa perustelluksi ratkaisuksi muun muassa velallisten yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Velkajärjestelysaatavia peritään velallisilta huomattavissa määrin myös ulosoton kautta, mikä voidaan nähdä yhtenä merkinä siitä, etteivät velalliset selviä maksuohjelmistaan niiden tiukkuuden vuoksi. Esimerkiksi vuoden 2019 aikana velkajärjestelyn maksuohjelmien mukaisia saatavia perittiin ulosoton kautta yhteensä 4 601 kappaletta.

Alla olevassa taulukossa on esitetty esimerkkilaskelmia siitä, minkälaisia muutoksia 10, 12 tai 15 prosentin suuruiset tasokorotukset viimeksi 1.1.2021 tarkistettuun elinkustannusnormiin tarkoittaisivat ja miten ne vertautuisivat määrään, joka olisi neljänneksen toimeentulotuen perusosaa korkeampi. Vertailussa ei ole otettu huomioon toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 11 §:n 3 momenttia, jonka mukaan vähintään 20 prosenttia, mutta enintään 150 euroa, tulonsaajan ansiotuloista jätetään ottamatta huomioon tulona toimeentulotukea määrättäessä. Jos tämä summa huomioitaisiin, olisi velkajärjestelyn normi vielä pienempi toimeentulotuen normiin verrattuna. Ottaen huomioon ne edellä kuvatut muutokset, jotka velkajärjestelyjärjestelmään on varsinaisen tasokorotuksen puuttumisesta huolimatta jo tehty, korotuksen lopputuloksen olisi perusteltua heijastella paitsi normin alkuperäistä tarkoitusta myös järjestelmään tehtyjä huojennuksia. Edellä esitetyn ja taulukossa esitettyjen laskelmien pohjalta velkajärjestelyn elinkustannusnormiin tehtäisiin esityksen liitteenä olevan asetusluonnoksen mukaan 12 prosentin suuruisen tasokorotus:

HE 238/2021 vp

	Toimeen- tulotuki (2021)	Velkajär- jestely (2021)	V. järjeste- lyn lasken- nallinen tavoite	V. järjeste- lyn 10 % korotus (vrt. ta- voite)	V. järjeste- lyn 12 % korotus (vrt. ta- voite)	V. järjeste- lyn 15 % korotus (vrt. ta- voite)
Yksin- asuva	504,06 €	540,00 €	630,08 €	594,00 € <i>(-36,08 €)</i>	604,80 € <i>(-25,28 €)</i> → 605 €	621,00 € <i>(-9,08 €)</i>
Yhteista- loudessa asuva	428,45 €	455,00 €	535,56 €	500,50 € <i>(-35,06 €)</i>	509,60 € <i>(-25,96 €)</i> → 510 €	523,25 € <i>(-12,31 €)</i>
Vanhem- man kanssa asuva 17/18 vuotta täyttänyt *	367,96 €	383,00 €	459,95 €	421,30 € <i>(-38,65 €)</i>	428,96 € <i>(-30,99 €)</i> → 429 €	440,45 € <i>(-19,50 €)</i>
Velallisen kanssa asuva alle 17-vuotias (kaksi van- hintaa)	N/A	347,00 €	N/A	381,70 € <i>(N/A)</i>	388,64 € <i>(N/A)</i> → 389 €	399,05 € <i>(N/A)</i>
Velallisen kanssa asuva alle 17-vuotias (kolman- neksi van- hin ja sitä nuorem- mat)	N/A	324,00 €	N/A	356,40 € <i>(N/A)</i>	362,88 € <i>(N/A)</i> → 363 €	372,60 € <i>(N/A)</i>

* Toimeentulotukijärjestelmän osalta vanhempiansa tai vanhempansa luona asuva 18 vuotta täyttänyt ja velkajärjestelyjärjestelmän osalta velallisen kanssa samassa taloudessa asuva 17 vuotta täyttänyt.

Alaikäisten lasten määrään ja ikään perustuvat kustannukset määritetään toimeentulotuki- ja velkajärjestelynormistoissa eri tavoilla, joten alaikäisiin lapsiin liittyviin esimerkkilaskelmiin ei ole yllä olevassa taulukossa voitu sisällyttää tarkkaa vertailua toimeentulotukijärjestelmän mukaiseen normiin. Tasokorotus olisi kuitenkin tarkoitus ulottaa saman suuruisena myös näihin kustannuksiin, mikä on yllä olevassa taulukossa huomioitu.

Velkajärjestelyn elinkustannusnormi on monilta osin jäljessä myös vuonna 2018 viimeksi päivitetystä kohtuullisen minimin viitebudjeteista ([Mitä eläminen maksaa? -Kohtuullisen minimin viitebudjettien päivitys vuodelle 2018, Helsingin yliopiston valtiotieteellisen tiedekunnan julkaisu 101/2018](#)). Viitebudjettien mukaan laskennalliset vähimmäiselinkustannukset ilman liikkumista ja vuokraa ovat esimerkiksi yksinasuvan työikäisen osalta 579–583 euroa kuukaudessa (velkajärjestelyssä paikallisliikenteen kanssa 540 euroa kuukaudessa) ja kahden teiniikäisen lapsen yksinhuoltajaperheen osalta 1 336 euroa kuukaudessa (velkajärjestelyssä paikallisliikenteen kanssa 1 234 euroa kuukaudessa). Riittävän suuruisella tasokorotuksella kurrottaiisiin siten kiinni myös tätä erotusta.

Yleisen tasokorotuksen ohella samassa yhteydessä olisi perusteltua tarkistaa myös tapaa, jolla työmatkakustannukset otetaan huomioon velallisen maksukyvyn arvioinnissa. Maksukykyasetuksen 4 §:n mukaan paikallisliikenteen käytöstä aiheutuvat menot huomioidaan osana asetuksessa määriteltyjä kiinteämääräisiä elinkustannuksia, kun velallisen kannalta parempi vaihtoehto olisi kyseisten kustannusten huomioiminen erillisenä menoeränä, jolloin kiinteämääräisistä elinkustannuksista jäisi vastaavasti varaa johonkin muuhun. Tällä tavalla tarkistetun normiston voitaisiin nähdä suhtautuvan velallisen työssäkäyntiin maksuohjelman aikana nykyistä kannustavammin, kun työmatkakulut eivät vaikuttaisi maksuvaran laskemiseen velallisen kannalta epäedullisesti.

Edellä esitetyllä tavalla tarkistettua elinkustannusnormia sovellettaisiin asetuksen voimaantulon jälkeen vahvistettaviin tai muutettaviin maksuohjelmiin. Maksuohjelmien muutoksille tarvitaan velkajärjestelylain 44 §:ssä tarkoitettu peruste, joten velalliset eivät voisi hakea maksuohjelmiinsa muutoksia pelkän tarkistetun elinkustannusnormin voimaantulon johdosta.

5 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

5.1 Keskeiset ehdotukset

5.1.1 Direktiivistä johtuvat ehdotukset yrityssaneeraukseen

Esityksessä ehdotetaan, että yrityssaneerauslain sisälle luotaisiin uusi, direktiivin mukainen ja voimassa olevalle yrityssaneerausmenettelylle vaihtoehtoinen uhkaavan maksukyvyttömyyden menettelyväylä (*varhainen saneerausmenettely*). Velallinen voisi hakeutua tälle menettelyväylälle varhaisessa vaiheessa, jossa velallinen ei ole vielä maksukyvytön vaan vasta maksukyvyttömyyden uhkaama. Esityksellä ei muutettaisi koko yrityssaneerausmenettelyn edellytyksiä tai menettelyyn oikeutettujen velallisten joukkoa, vaan hakemukset ja niiden johdosta aloitetut saneerausmenettelyt jakautuisivat kahteen eri menettelyväylään.

Uusi varhainen saneerausmenettely sisältäisi direktiivin vaatimusten mukaiset voimassa olevasta sääntelystä osittain poikkeavat säännökset. Saneerausmenettelyyn pääseminen olisi nykyistä helpompaa, sillä uudessa menettelyväylässä olisi nykyistä vähemmän esteperusteita menettelyn aloittamiselle. Maksu-, perintä- ja muut kiellot eivät tulisi sovellettavaksi automaatti-

sesti, vaan tuomioistuimen päätöksellä. Kiellot voitaisiin määrätä aluksi vain kolmeksi kuukaudeksi, minkä jälkeen niitä jatkettaessa kielloilla olisi direktiivin vaatima 12 kuukauden enimmäisaika. Saneerausmenettelyn alkamisen oikeusvaikutuksiin tehtäisiin myös muita kieltojen voimassaoloon sidoksissa olevia muutoksia. Myös saneerausohjelman vahvistamista ilman kaikkien ryhmäenemmistöjen suostumusta koskevat säännökset poikkeaisivat voimassa olevista säännöksistä. Jos menettelyn aikana kävisi ilmi, että velallinen on maksukyvytön, velallisella olisi mahdollisuus siirtyä varhaisesta saneerausmenettelystä perusmuotoiseen saneerausmenettelyyn. Selvittäjän määräämistä koskevat säännökset kirjoitettaisiin selkeämmäksi kokonaisuudeksi. Ne poikkeaisivat varhaisessa saneerausmenettelyssä voimassa olevasta lainsäädännöstä, kun taas muilta osin säännöksiä ei ole tarkoitus muuttaa sisällöllisesti.

Toinen menettelyväylä (*perusmuotoinen saneerausmenettely*) vastaisi pääpiirteissään voimassa olevaa yrityssaneerausmenettelyä. Siihen voisi jatkossa hakeutua maksukyvytön velallinen tai velkojien puolloilla tai yhdessä velkojien kanssa hakemuksen tekevä velallinen. Muutosten johdosta velkoja tai todennäköinen velkoja voisi jatkossa ilman velallisen myötävaikutusta hakea ainoastaan perusmuotoista saneerausmenettelyä.

Siltä osin kuin direktiivin mukaisten säännösten katsotaan sujuvoittavan myös voimassa olevaa menettelyä, yrityssaneerulakiin tehtäisiin molempia menettelyväyliä koskevia tarkennuksia. Lakiin lisättäisiin säännökset saneerauksen varalta laadittujen sopimusehtojen ja muiden sitoumusten, järjestelyjen ja toimenpiteiden pätemättömyydestä. Lisäksi saneerausohjelman sisältöä sekä selvittäjän ja konkurssin pesänhoitajan määräämistä koskeviin säännöksiin tehtäisiin tarkennuksia.

5.1.2 Direktiivistä johtuvat ehdotukset velkajärjestelyyn

Direktiivin mukaisesti esityksessä ehdotetaan useita muutoksia elinkeinotoimintansa lopettaneiden yrittäjien velkajärjestelyyn pääsemisen helpottamiseksi. Jos velallisella on aiemmin harjoitettuun elinkeinotoimintaan liittyvää velkaa, säännöksiä velkajärjestelyn yleisistä edellytyksistä tai velkajärjestelyn estymisestä väliaikaisesta syystä ei ensinnäkään sovellettaisi. Jatkossa toisin sanoen riittäisi, että elinkeinotoimintaa harjoittanut velallinen on maksukyvytön, ja hän voisi päästä velkajärjestelyyn ilman olosuhteiden vakiintumiseen liittyvää odotusaikaa.

Velkajärjestelyn esteperusteita ehdotetaan muutettavaksi siten, että velalliselle aiemmin vahvistettu velkajärjestely ei muodostaisi estettä uudelle velkajärjestelylle ikuisesti, vaan esteperuste olisi voimassa 13 vuoden ajan aiemman maksuohjelman vahvistamisesta. Painavilla syillä velalliselle voitaisiin yhä myöntää uusi velkajärjestely myös kyseisestä esteestä huolimatta. Samalla esteperuste, joka täyttyy tilanteessa, jossa on perusteltua syytä olettaa, että velallinen ei tulisi noudattamaan maksuohjelmaa, kumottaisiin kokonaan.

Maksuohjelmien keston liittyvinä muutoksina ehdotetaan ensinnäkin niin sanottujen nollaohjelmien lyhentämistä viidestä vuodesta kolmeen vuoteen, sillä direktiivistä ei löydy perustetta, joka oikeuttaisi jäsenvaltioita säätämään yli kolmen vuoden pituisesta veloistavapautumisajasta maksukyvyyn puuttumisen vuoksi. Lisäksi ehdotetaan, että velallisella ei jatkossa olisi velvollisuutta tilittää menettelyn aikaista maksuvarakertymänsä velkojille, sillä velallisen kannalta kyseinen tilitysvelvollisuus johtaa tosiasiasa kolmea vuotta pidempään maksuohjelmaan. Maksuvarakertymän velkojille tilittämisen sijaan kertymällä voitaisiin jatkossa kattaa velallisen välttämättömiä menoja ja velallisen osuus selvittäjäkustannuksista, ja mahdollisen tämän jälkeen jäljelle jäävän kertymän velallinen olisi oikeutettu pitämään itsellään.

5.1.3 Muut ehdotetut muutokset yrityssaneeraukseen

Yrityssaneerausta koskevaan lainsäädäntöön tehtäisiin tässä yhteydessä kaksi muutosta, joita direktiivi ei välttämättä edellytä, mutta jotka liittyvät kiinteästi direktiivin tavoitteisiin. Muutokset koskisivat molempia menettelyväyliä.

Ensinnäkin yrityssaneerauslakiin otettaisiin säännökset konsernitilin käyttöä koskevista poikkeuksista maksuikieltoon. Maksukiellon voimaantulo voi konsernitiliä käyttävässä yrityksessä aiheuttaa sen, että velallinen voi siirtymäaikana jäädä ilman käyttöpääomaa, mikä vaarantaa saneerausmenettelyn onnistumisen. Esityksessä ehdotetaan, että konsernitilin käyttöä voitaisiin jatkaa tietyn aikaa, jotta konsernitilijärjestelmä ehditään purkaa ja luoda tilalle korvaava järjestely.

Toiseksi esityksessä ehdotetaan, että osakeyhtiössä ja osuuskunnassa toimivalta päättää yrityssaneeraushakemuksen tekemisestä olisi yhtiökokouksen sijasta ensisijaisesti hallituksella. Esityksessä ehdotetaan, että hallitus voisi myös päättää kutsua yhtiökokouksen tai osuuskunnan kokouksen koolle päättämään hakemuksen tekemisestä. Näin ollen toimivalta jakautuisi jatkossa samoin kuin hallituksen yleistoimivaltaan kuuluvissa asioissa. Ehdotuksen tarkoituksena on nopeuttaa ja helpottaa yrityksen mahdollisuuksia hakea yrityssaneerausmenettelyä.

5.1.4 Muut ehdotetut muutokset velkajärjestelyyn

Direktiivin tavoitteet ovat monelta osin yhteneviä hallitusohjelmaan kirjattujen tavoitteiden kanssa. Direktiivin täytäntöönpanon ohella esityksessä ehdotetaan myös useita sellaisia muutoksia, joita direktiivi ei suoranaisesti edellytä, mutta joilla entisestään edistetään velkajärjestelylainsäädännön kattavuutta ja toimivuutta hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti.

Elinkeinotoimintansa lopettaneiden yrittäjien velkajärjestelyyn pääsemisen helpottamiseksi ja nopeuttamiseksi esityksessä ehdotetaan ensinnäkin, että velkajärjestelyhakemus voitaisiin jatkossa tutkia konkurssimenettelyn vaiheesta riippumatta. Samalla konkurssiin asetetun velallisen tiedonsaantia velkaneuvonnan palveluista ja velkajärjestelyyn hakeutumisen mahdollisuudesta parannettaisiin asettamalla pesänhoitajalle velvollisuus antaa velalliselle tietoa talous- ja velkaneuvonnan palveluista ja mahdollisuudesta hakea velkajärjestelyä.

Elinkeinotoimintaansa yhä jatkavien yrittäjien osalta esityksessä ehdotetaan, että elinkeinotoiminnan pienimuotoisuuteen liittyvää velkajärjestelyn soveltamisalakriteeriä laajennettaisiin siten, että se kattaisi omaan tekemiseen perustuvan elinkeinotoiminnan lisäksi myös enintään kaksi ulkopuolista työntekijää työllistävän toiminnan. Tällöin velkajärjestelyn piiriin voisi päästä entistä useampi elinkeinotoimintaa yhä harjoittava yrittäjä.

Säännöstä velkajärjestelyn estymisestä väliaikaisesta syystä ei yllä esitetyllä tavalla enää sovellettaisi elinkeinotoiminnan yhteydessä velkaantuneisiin velallisiin, ja lisäksi sitä muutettaisiin muiden kuin elinkeinotoimintaa harjoittaneiden velallisten osalta siten, että olosuhteiden katsottaisiin vakiintuneen 18 kuukauden sijaan 12 kuukautta kestäneen työttömyyden jälkeen.

Esityksessä ehdotettavien lainmuutosten lisäksi esityksen liitteenä on asetulusuunnos, jonka mukaan velallisen maksuvarassa huomioitaviin välttämättömiin elinkustannuksiin tehtäisiin kerta-luonteinen tasokorotus. Tasokorotusta ei ole vielä kertaakaan aiemmin tehty, joten velkajärjestelyn elinkustannusnormi on jäänyt jälkeen kustannusten yleisestä kehityksestä ja sen alun perin määritellystä suhteesta toimeentulotukeen. Samalla normia päivitettäisiin siten, että jatkossa velallisen työmatkakustannukset otettaisiin huomioon velallisen maksuvarasta erikseen vähennettävänä menoeränä, mikä voisi edistää velallisten työssäkäyntiä.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan useita pienehköjä velkajärjestelymenettelyä joustavoittavia muutoksia.

5.2 Pääasialliset vaikutukset

5.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Yrityssaneerausta koskevien ehdotusten yritysvaikutukset

Usein yrityssaneeraukseen hakeudutaan liian myöhäisessä vaiheessa, kun liiketoimintaa ei kyetä enää tervehdyttämään. Jos uuden varhaisen menettelyväylän myötä velalliset hakeutuvat yrityssaneeraukseen yhä enenevässä määrin jo maksukyvyttömyyden uhkaamina, paranevat saneerauksen onnistumisen mahdollisuudet. Saneerauskelpoisuuden arvioinnin tehostuminen ja aikaistuminen vähentävät velkojille epäonnistuneista saneerausmenettelyistä aiheutuvia tappioita. Riittävän aikaisen saneeraushakemuksen voidaan myös arvioida nopeuttavan saneerausmenettelyä, koska yrityksen taloudellinen tilanne on vielä helpommin selvitettävissä ja korjattavissa.

Erot voimassa olevan lainsäädännön ja uuden varhaisen saneerausmenettelyväylän välillä ovat kuitenkin sekä velallisen että velkojan näkökulmasta melko vähäisiä eivätkä erot kaikilta osin ole uuden menettelyväylän eduksi. Myös voimassa oleva lainsäädäntö mahdollistaa yrityssaneeraukseen hakeutumisen varhaisessa vaiheessa maksukyvyttömyyden uhkaamana. Näin ollen yksistään esityksen mukaisen uuden menettelyväylän luomisen ei arvioida vaikuttavan yrityssaneeraushakemusten tai tuloksellisten yrityssaneerausten määrään. Hakemukset jakautuisivat jatkossa näihin kahteen eri menettelyväylään. Kaksi eri menettelyväylää voi lisätä velallisen tarvetta asiantuntijatukeen jo saneeraushakemusta laadittaessa, mikä voi kasvattaa saneerauksen kustannuksia velallisen näkökulmasta. Muutoin esityksellä ei arvioida olevan vaikutuksia yritysten hallinnolliseen taakkaan.

Velallinen pääsee uuteen varhaiseen saneerausmenettelyyn nykyistä saneerausmenettelyä helpommin, koska este- ja keskeyttämisperusteita on nykyistä vähemmän. Varhaisen saneerausmenettelyn aloittamiselle ei ole esteenä esimerkiksi se, että on perusteltua syytä olettaa, että hakemuksen pääasiallisena tarkoituksena on velkojan perintätoimien estäminen tai muu velkojan taikka velallisen oikeuden loukkaaminen (yrityssaneerauslain 7 §:n 1 momentin 4 kohta). On kuitenkin mahdollista, että niissä tilanteissa, joissa saneerausmenettelyä ei ole aloitettu tämän esteperusteen takia, käsillä olisi myös joku toinen, myös varhaisessa saneerausmenettelyssä sovellettava esteperuste, kuten se, että velallinen on maksukyvytön (ehdotetun 4 c §:n 1 momentin 1 kohta). Tämänkään seikan ei siten arvioida kasvattavan hakemusten määrää.

Lisäksi varhaisessa saneerausmenettelyssä maksu-, perintä- ja muille kielloille asetetaan enimmäisaikarajat. Varhainen saneerausmenettely olisi mahdollista käynnistää myös ilman näitä kieltoja, mutta yleisesti mahdollisuutta keskeyttää velkojien perintätoimet pidetään saneerauksen onnistumiselle olennaisena seikkana. Muutoksen tavoitteena on varmistaa, että saneerausmenettelyt kestäisivät enimmillään 12 kuukautta. Konkurssiasiamiehen toimistossa tehdyn, vuosina 2015 ja 2016 alkaneita saneerausmenettelyjä koskevan selvityksen mukaan menettelyt kestivät keskimäärin kauemmin, jos ohjelmaehdotus hyväksyttiin tai hylättiin kuin jos menettely määrättiin lakkaamaan. Menettelyn kesto aloittamisesta ohjelmaehdotuksen hyväksymiseen oli selvityksen mukaan keskimäärin 268 päivää vuonna 2015 ja 239 päivää vuonna 2016. Pisimmillään ohjelmaehdotuksen hyväksymisessä meni 628 päivää vuonna 2015 ja 494 päivää vuonna 2016. Ohjelmaehdotuksen hyväksymisessä kesti yli 360 päivää vuonna 2015 tarkastel-

luissa menettelyissä 26 tapauksessa 173:sta ja vuonna 2016 tarkastelluissa menettelyissä 14 tapauksessa 150:stä. Mikäli ohjelmaehdotus hylättiin, oli keskimääräinen kesto hiukan pidempi (296 päivää vuonna 2015 ja 300 päivää vuonna 2016). Pisimmillään hylkäämisessä kesti 480 päivää vuonna 2015 ja 349 päivää vuonna 2016. Menettelyissä, joissa menettely määrättiin lakkaamaan, kesti keskimäärin 194 päivää vuonna 2015 ja 156 päivää vuonna 2016. Lakkaamaan määräytyissä menettelyissä kesti yli 360 päivää 10 tapauksessa 145:stä vuonna 2015 ja kahdessa tapauksessa 97:stä vuonna 2016. Enimmäisaikarajalla ei näin ollen arvioida olevan merkittävää lyhentävää vaikutusta menettelyiden keskimääräisiin kestoihin, mutta joissain menettelyissä 12 kuukauden aikaraja voi tulla vastaan. Huomionarvoista on kuitenkin, että jos menettelyn aikana kävisi ilmi, että velallinen on maksukyvytön, olisi menettelyä mahdollista jatkaa perusmuotoisena saneerausmenettelyinä, jossa kielloille ei asetettaisi vastaavaa enimmäisaikaa.

Konsernitilin käyttöä sekä osakeyhtiön ja osuuskunnan hallituksen päätösvaltaa koskevien muutosten arvioidaan nopeuttavan ja sujuvoittavan varsinkin keskisuurten ja suurten yritysten hakeutumista yrityssaneeraukseen. Sillä, ettei yhtiökokousta tarvitse järjestää saneeraukseen hakeutumiseksi, on näissä yrityksissä kustannuksia alentava vaikutus.

Yrityssaneeraukseen hakeutumista pyritään aikaistamaan erityisesti direktiivin 3 artiklan täytäntöönpanevalla työ- ja elinkeinoministeriön sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten Early Warning -palvelulla, joka on käynnistynyt vuonna 2021. Hankkeen tavoitteena on auttaa mikro- ja pk-yrityksiä tunnistamaan maksuvaikeuksiaan sekä löytämään ja käyttämään saatavilla olevia apukeinoja jo varhaisessa vaiheessa. Kyseinen hanke toteutetaan tästä hallituksen esityksestä erillisenä työ- ja elinkeinoministeriön toimialaan kuuluvana hankkeena, jonka rahoitus toteutetaan ja vaikutukset arvioidaan kyseisen hankkeen yhteydessä. Tiedon lisääminen ja neuvonta edistävät riittävän aikaista hakeutumista yrityssaneeraukseen, mikä parantaa saneerauksen onnistumisen edellytyksiä. On myös mahdollista, että saneeraushakemusten määrä voi tietoisuuden ja tarjottavan palvelun johdosta kasvaa. Kun yritykset reagoivat maksuvaikeuksiin riittävän aikaisin, saattaa se mahdollistaa konkurssin sijasta yrityssaneerauksen.

Tuloksellisten yrityssaneerausten määrän kasvulla, ja sillä, että yhä useampi yritys välttäisi konkurssin, olisi myönteisiä vaikutuksia yksittäisille yrityksille, niiden yhteistyökumppaneille ja työntekijöille. Yhden yrityksen maksukyvyttömyys voi aiheuttaa ketjureaktion maksuvaikeuksia tai jopa maksukyvyttömyyden toiselle yritykselle. Onnistunut saneeraus voi jopa merkitä sitä, että konkurssin välttää saneerausyrityksen sopimuskomppani, joka on oman toimintansa kannattavuuden kannalta tärkeässä yhteistyösuhteessa saneerattavaan yritykseen.

Onnistunut saneeraus voi merkitä myös velkojalle taloudellista etua sen vuoksi, että liikesuhde velallisen kanssa voi jatkua. Tästä koitua hyöty saattaa pitkällä aikavälillä olla suurempi kuin velkojan saatavan määrän alentaminen saneerausohjelmassa. Esitys ei nykyiseen verrattuna kuitenkaan suoraan muuta yritysten mahdollisuuksia välttää maksukyvyttömyyttä ja konkurssia, koska se ei itsessään vaikuta yritysten kannattavuuteen.

Tunnetusti tehokkaan ja selkeän yrityssaneerauksen on katsottu myös edistävän investointeja yrityksiin valtioiden rajojen yli. EU:n pääomamarkkinoilla sijoitukset kohdistuvat edelleen pääasiassa sijoittajan kotivaltion yrityksiin. Direktiivin taustalla on komission pääomamarkkinaunionihanke, jonka yhtenä tavoitteena on kansallisten pääomamarkkinoiden yhdentäminen todellisiksi sisämarkkinoiksi. Sijoitukset EU:n jäsenvaltioista Suomeen voivat direktiivin täytäntöönpanon myötä kasvaa, jos sijoittajat pitävät direktiivin säännöksiä onnistuneina ja arvioivat, että sijoittaminen on helpompaa, kun jäsenvaltioiden saneerauslainsäädännöissä on aiempaa enemmän yhteisiä piirteitä.

Velkojen asema pysyisi pääpiirteissään samana menettelyväylästä riippumatta. Menettelyyn ei ehdoteta niin suuria muutoksia, että niillä olisi todennäköisesti merkitystä riskianalyysiin, joita luotonantajat tekevät luotonannon yhteydessä. Esityksen ei siten arvioida vaikuttavan merkittävästi yritysten edellytyksiin saada lainaa.

Velkajärjestelyä koskevien ehdotusten yritysvaikutukset

Yritysvaikutusten näkökulmasta velkajärjestelylainsäädännön kohderyhmää ovat yritystoimintansa muodossa tai toisessa jo lopettaneet yrittäjät sekä yritystoimintaansa yhä jatkavat yksityiset ammatin- tai elinkeinonharjoittajat. Esityksessä ehdotetuilla muutoksilla edistettäisiin sekä entisten yrittäjien mahdollisuuksia uuteen velattomaan alkuun että toimintaa yhä harjoittavien yrittäjien mahdollisuuksia selvittää velkaongelmat ja jatkaa elinkelpoista yritystoimintaa. Entistä suoraviivaisemmin saavutettavissa oleva velkajärjestely voisi kaiken kaikkiaan pienentää yritysrisikin kantamiseen liittyvää huolta ja siten edistää yrittäjyyttä. Samoin entistä nopeampi pääsy uuteen alkuun epäonnistumisen jälkeen edistää yritystoiminnan käynnistämistä uudelleen.

Menettelyn kulun ja kustannusten näkökulmasta yrityssaneeraus on usein raskaampi ja kalliimpi menettely kuin velkajärjestely. Yrityssaneerauksessa velallinen vastaa itse menettelyyn hakeutumisesta aiheutuvista kustannuksista, kun taas velkajärjestelyssä velallinen voi saada maksutonta neuvontaa ja avustusta talous- ja velkaneuvonnasta sekä yrittäjien talousneuvonnasta, jota parhaillaan vahvistetaan Early Warning –hankkeessa. Velkajärjestelyssä yrittäjän itsensä maksettavaksi jää hakemuksen liitteeksi tarvittava asiantuntijan selvitys velallisen taloudellisesta tilanteesta ja toiminnan jatkamiskelpoisuudesta. Selvityksen kustannus on yleensä noin tuhat euroa, mutta selvityksen laatimista maksutta Early Warning –hankkeen puitteissa valmistellaan parhaillaan. Yrityssaneerauksessa velallinen maksaa itse selvittäjän kustannukset, kun taas velkajärjestelyssä velallinen osallistuu selvittäjän kustannusten kattamiseen maksuvaransa mukaisesti ja loppuosan korvaa valtio. Yrityssaneerauksessa myös saneerausohjelman kesto on keskimäärin velkajärjestelyn maksuohjelman kesto pidempi. Konkurssiasiamiehen toimistossa on tehty vuosina 2015 ja 2016 alkaneita saneerauksia koskeva selvitys, jonka mukaan saneerausohjelman kesto oli keskimäärin 74 kuukautta vuonna 2015 (vaihteluväli lyhimmillään yhdestä kuukaudesta pisimmillään 182 kuukauteen) ja keskimäärin 79 kuukautta vuonna 2016 (vaihteluväli lyhimmillään neljästä kuukaudesta pisimmillään 300 kuukauteen). Velkajärjestelyn maksuohjelman kesto on kolme vuotta eli 36 kuukautta, ja jos velkajärjestely aloitetaan yleisestä esteestä huolimatta, viisi vuotta eli 60 kuukautta.

Velkajärjestelyn soveltamisalan laajentaminen yrittäjän omaan toimintaan perustuvien yritysten lisäksi myös enintään kaksi ulkopuolista työntekijää työllistäviin yrityksiin toisi yhä useammalle yrittäjälle entistä edullisemmän ja siten realistisemmän vaihtoehdon velkaongelmiensa ratkaisemiseen. Tilastokeskuksen vuoden 2018 yritystilastojen mukaan luonnollisen henkilön yrityksiä oli yhteensä 156 784 kappaletta, joista 97 354 yritystä ei työllistänyt yhtään henkilöä yrittäjän lisäksi, 45 249 yritystä työllisti yhden henkilön, 9 261 yritystä työllisti kaksi henkilöä ja 2 255 yritystä työllisti kolme henkilöä. Tätä enemmän henkilöitä työllistäviä luonnollisen henkilön yrityksiä oli 2 665. Uudistuksen myötä velkajärjestelyn soveltamisala kattaisi jatkossa valtaosan myös ulkopuolisia työntekijöitä työllistävistä elinkeinonharjoittajista eli heillä olisi mahdollisuus hakeutua yrityssaneerauksen sijasta velkajärjestelyyn, jos sen edellytykset muutoin täyttyvät.

Muiden yritysten kuin enintään kaksi ulkopuolista työntekijää työllistävien elinkeinonharjoittajien näkökulmasta ainoa velkojen järjestelyyn käytettävissä oleva menettely olisi muutoksen

jälkeenkin yhä yrityssaneeraus. Oikeusministeriön asettaman yrityssaneeraustyöryhmän tavoitteena on kuitenkin valmistella menettelyn saavutettavuuteen sekä etenkin pienten ja keskisuurten yritysten toimintaedellytysten vahvistamiseen liittyviä muutoksia myös yrityssaneerauslakiin.

Yrityssaneerausta koskevien ehdotusten vaikutukset kansantalouteen ja julkiseen talouteen

Kansantalouden näkökulmasta toimivan yrityssaneerauslainsäädännön merkitys kasvaa laskusuhdanteessa. Konkurssien tavoin saneeraustapausten määrä riippuu keskeisesti yleisestä taloudellisesta kehityksestä. Koronavirusepidemia johti vuonna 2020 Suomen talouden supistumiseen, mikä näkyi valtiovarainministeriön mukaan 2,9 prosentin laskuna bruttokansantuotteessa. Talouden toipuminen on kuitenkin ollut nopeaa keväästä 2021 alkaen. Valtiovarainministeriö arvioi syyskuussa 2021, että bruttokansantuote kasvaa 3,3 prosenttia vuonna 2021. Kasvun arvioidaan jatkuvan 2,9 prosenttia vuonna 2022 ja 1,4 prosenttia vuonna 2023. Yleinen taloudellinen tilanne näkyy yrityssaneeraushakemusten määrässä viiveellä. Vuosina 2009–2014 pantiin vireille yli 500 yrityssaneerausta vuosittain, ja tuona aikana vireille pantujen yrityssaneerausten määrä oli suurimmillaan vuonna 2013 (571 kappaletta). Vuodesta 2014 alkaen vireille pantujen yrityssaneerausten määrä on vähentynyt vuosi vuodelta. Yrityssaneeraushakemusten määrän arvioidaan kasvavan viime vuosien laskuun verrattuna, mutta syyt siihen liittyvät esimerkiksi koronavirusepidemian monille yrityksille aiheuttamiin taloudellisiin vaikeuksiin ja vain vähäisessä määrin tässä esityksessä ehdotettuihin toimiin. Esityksellä ei siten ole vaikutusta esimerkiksi tuomioistuinten määrärahatarpeeseen.

Taloudellisten voimavarojen järkevä käyttö ja kestävä elinkeinotoiminnan rakenteen kehitys edellyttävät, että elinkelpoisten yritysten konkurssit voidaan torjua. Kannattamaton yritystoiminta on toisaalta voitava saada ajoissa päätymään. Yrityssaneeraukset ehkäisevät konkurssihin liittyvää tuotantokapasiteetin purkautumista ja työpaikkojen menettämistä. Konkurssikaan ei kuitenkaan aina johda yrityksen toiminnan loppumiseen, vaan yrityksen liiketoiminta voidaan myydä, jolloin toimintaa voidaan jatkaa.

Kansantalouden kannalta konkurssi on tarpeellinen keino siirtää tehottomassa käytössä olleita resursseja tehokkaampaan käyttöön. Konkurssit aiheuttavat tunnetusti myös yhteiskunnallisia haittoja, joiden määrä riippuu suhdannetilanteesta. Korkeasuhdanteessa konkurssihaittojen voidaan olettaa jäävän pienemmäksi, koska esimerkiksi työntekijät työllistyvät paremmin ja velallisen omaisuus saadaan realisoiduksi hyvään hintaan. Matalasuhdanteessa konkurssihaitat korostuvat ja konkurssit voimistavat kansantalouden vaikeuksia, ja tällöin toimivan ja tehokkaan yrityssaneerauksen merkitys voimistuu.

Tarpeettomien konkurssien välttämisellä on myös välillisiä, valtiontaloudellisesta näkökulmasta myönteisiä vaikutuksia muun muassa verotuloihin sekä yritysten että niiden työntekijöiden kautta.

Uuden menettelyväylän luominen edellyttää, että konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annettuun lakiin tehdään muutoksia. Tästä aiheutuu arvion mukaan noin 7 000–11 000 euron suuruiset menot momentille 25.01.05 Oikeusrekisterikeskuksen toimintamenot ja noin 9 000 euron suuruiset menot momentille 25.10.03 Muiden tuomioistuinten toimintamenot. Kustannukset kätetään valtiontalouden kehysmäärärahojen sekä vuosittaisten talousarvioiden puitteissa.

Velkajärjestelyä koskevien ehdotusten vaikutukset kansantalouteen ja julkiseen talouteen

Esityksen yhtenä keskeisenä tavoitteena on velkajärjestelyyn pääsyn helpottaminen ja nopeuttaminen. Tähän tähtäävien muutosten tekeminen todennäköisesti johtaa talous- ja velkaneuvonnan asiakkaiden ja käräjäoikeuksiin toimitettavien velkajärjestelyhakemusten määrän maltilliseen kasvuun erityisesti lain voimaantulon jälkeisinä vuosina.

Toisaalta ehdotettujen muutosten vaikutukset eivät ole aivan suoraviivaisia. Hakemusmääriin ja viranomaisresurssien tarpeeseen vaikuttavat esityksessä ehdotettujen muutosten lisäksi myös esimerkiksi muutoksiin liittyvä uutisointi ja aihepiirin käsittely julkisuudessa. Yksityisten elinkeinon- ja ammatinharjoittajien velkajärjestely mahdollistettiin vuoden 2015 alusta lukien, ja elinkeinonharjoittajien tekemien velkajärjestelyhakemusten määrä oli suurimmillaan pian uudistuksen voimaantulon jälkeen. Hakemusmäärät kääntyivät kuitenkin laskuun asiaan liittyneen julkisen huomion vähennyttyä, ja elinkeinonharjoittajien tekemien velkajärjestelyhakemusten määrä on osoittautunut uudistuksen valmistelussa arvioitua määrää merkittävästi pienemmäksi.

Vuosittainen hakemusmäärä on pysynyt 2000-luvulla melko tasaisena ja vaihdellut noin 4 000 vuosittaisen hakemuksen molemmin puolin. Viimeisen kymmenen vuoden aikana hakemusmäärä on ollut alimmillaan vuonna 2010 (3 261 hakemusta) ja suurimmillaan vuonna 2018 (4 555 hakemusta). Esityksen vaikutuksesta velkajärjestelyhakemusten määrään on vaikea esittää tarkkaa arviota siitäkin syystä, että yleinen taloudellinen tilanne vaikuttaa maksukyvyttömyysasioiden määrään tuomioistuimissa. Yrittäjien toimintaympäristö on koronavirusepidemian vuoksi ollut täysin poikkeuksellinen. Koronavirusepidemia on lomautusten ja irtisanomisten kautta heikentänyt muidenkin velallisten kuin yrittäjien taloudellista asemaa. Toisaalta koronavirusepidemia ei ole aiheuttanut konkurssihakemusten määrän nousua normaaliaikaan verrattuna edes konkurssilakiin tehtyjen väliaikaisten muutosten voimaantulon päättymisen jälkeen. Hakemusten määrän ja niihin liittyvien viranomaisresurssien tarpeen arvioidaan kuitenkin kasvavan viimeisiin vuosiin verrattuna, mutta nimenomaan tästä esityksestä seuraavan kasvun odotetaan kokonaisuutena jäävän suhteellisen maltilliseksi ja pysyvän normaalin vaihteluvälän puitteissa. Tuomioistuimille esitetään lisäksi neljännessä lisätalousarviossa koronavirusepidemiasta johtuvan ruuhkan purkuun lisärahoitusta 4,1 miljoonaa euroa, josta 3 miljoonaa euroa on tarkoitettu käytettäväksi vuonna 2022. Lisämääräraha edesauttaa osaltaan mahdollisen ruuhkan purussa lain voimaantulon jälkeisinä kuukausina. Tästä esityksestä itsessään ei aiheudu muutostarvetta talous- ja velkaneuvonnan tai tuomioistuinten määrärahaan.

Vuonna 2017 velkajärjestelyä hakeneista työllisistä (1 603 henkilöstä) 6,2 prosenttia (noin 100 henkilöä) oli yrittäjiä ja 93,8 prosenttia (noin 1 500 henkilöä) oli palkansaajia. Yrittäjien osuus velkajärjestelyä hakeneista työllisistä oli hieman pienempi kuin yrittäjien osuus koko aikuisväestön työllisistä, joista yrittäjiä oli 10,3 prosenttia ja palkansaajia 89,7 prosenttia vuonna 2016. Tilastokeskuksen vuosittaisten tilastojulkistusten mukaan yrittäjien osuus velkajärjestelyä hakeneista työllisistä vaihteli vuosien 2013–2017 aikana 6,2 prosentista 9,1 prosenttiin. Luvuista ei voida tehdä johtopäätöksiä sen suhteen, moniko velallinen hakee velkajärjestelyä yritystoiminnan epäonnistumisen jälkeen, sillä velallinen voi velkajärjestelyyn hakeutumisen hetkellä olla yhtä hyvin palkansaaja, opiskelija, työtön tai vaikka eläkeläinen. Luvuista voidaan ainoastaan päätellä, että elinkeinotoiminnan velkojen järjestelyä ja vain yksityistalouden velkojen järjestelyä hakevien elinkeinon- ja ammatinharjoittajien yhteenlaskettu määrä on varsin alhainen.

Esityksessä ehdotetuilla muutoksilla elinkeinotoimintansa lopettaneiden velallisten velkajärjestelyyn pääsyn helpottamiseksi arvioidaan ensinnäkin olevan pikemmin menettelyä nopeuttava ja joustavoittava kuin menettelyjen määrää kasvattava vaikutus. Yhä jatkuvan elinkeinotoiminnan pienimuotoisuuteen liittyvän soveltamisalakriteerin laajentaminen tarkoittaa puolestaan sitä, että velkajärjestelyn soveltamisala kattaisi jatkossa joukon sellaisia elinkeinonharjoittajia,

jotka eivät aiemmin ole kuuluneet velkajärjestelyn piiriin. Alun perin arvioitiin, että vuosittain noin 500 elinkeinotoimintaa jatkavaa velallista tarvitsisi neuvontaa velkajärjestelyhakemuksen tekemistä varten (HE 83/2014 vp s. 38). Arvio osoittautui ylimitoitetuksi. Yritystoimintaa yhä harjoittavien elinkeinonharjoittajien osuus velkajärjestelyä hakeneista velallisista on viime vuosina ollut erittäin pieni: maksukyvyttömyysrekisterin mukaan kesäkuun 2018 ja syyskuun 2021 välillä vireille tuli yhteensä 43 yksityishenkilön elinkeinotoiminnassa syntynyttä velkaa koskevaa velkajärjestelyä, kun kaikkia velkajärjestelyhakemuksia tehtiin yhteensä 3 870 kappaletta vuonna 2020, 3 441 kappaletta vuonna 2019 ja 4 555 kappaletta vuonna 2018.

Laajemmalla soveltamisalalla katettaisiin myös entistä mittavampaa elinkeinotoimintaa harjoittavia yrittäjiä, joiden velkajärjestelyt voivat olla talous- ja velkaneuvonnan sekä tuomioistuinten näkökulmasta kaikkein pienimuotoisinta elinkeinotoimintaa harjoittavien yrittäjien velkajärjestelyjä työllistävempiä. Toisaalta kyseinen muutos tarkoittaa myös sitä, että velkajärjestelyn piiriin pääsee jatkossa myös sellaisia yrittäjävelallisia, jotka olisivat aiemmin voineet hakeutua ainoastaan yrityssaneeraukseen. Konkurssi-asiamiehen toimistossa on seurattu vuosina 2015 ja 2016 aloitettuja yrityssaneerauksia, ja elinkeinonharjoittajien saneerauksia oli vuonna 2015 aloitetuista saneerauksista 46 kappaletta (14 prosenttia kaikista saneerauksista) ja vuonna 2016 aloitetuista saneerauksista 50 kappaletta (17 prosenttia kaikista saneerauksista). Osa elinkeinonharjoittajien tekemien velkajärjestelyhakemusten määrään odotetusta kasvusta saattaa siten näkyä elinkeinonharjoittajien tekemien yrityssaneeraushakemusten määrän laskuna. Yleensä velkajärjestelyhakemus ja -menettely työllistävät käräjäoikeutta vähemmän kuin yrityssaneeraushakemus ja -menettely.

Velkajärjestelyvelallisen maksuvarassa huomioitavien elinkustannusten tason korottamisella arvioidaan olevan useita mittaluokaltaan pienehköjä valtionaloudellisia vaikutuksia. Tasokorotuksen myötä sosiaalietuuksiin turvautumisen tarve voi velallistalouksissa pienentyä, jos yhä useampi velallinen katsoo velkajärjestelyyn hakeutumisen realistiseksi vaihtoehdoksi myös järjestelyn aikaisen toimeentulonsa kannalta ja selviää entistä paremmin maksuohjelmastaan. Myös velkajärjestelyyn pääsyn helpottamisen sekä maksuohjelman keston lyhentämisen silloin, kun velalliselle ei ole ohjelmassa vahvistettu lainkaan maksuvelvollisuutta, voidaan ainakin välillisesti katsoa vähentävän velallisten sosiaalietuuksien tarvetta pitkällä aikavälillä. Jos yhä useampi velallinen pystyy noudattamaan maksuohjelmaansa entistä paremmin, myös velkojen tarve periä velkajärjestelysaataviaan ulosottoteitse voi vähentyä. Voimaantulonsa yhteydessä elinkustannusnormin korotus voi kannustaa optimoimaan velkajärjestelyhakemuksen tekemisen mahdollisimman otolliseen ajankohtaan ja siten heijastua hetkellisesti myös hakemusmääriin. Jos velallisen toimeentuloon tehtävät parannukset johtavat velkajärjestelyn suosion yleiseen kasvuun, muutoksella voi olla myös pitkäkestoisempaa vaikutusta velkajärjestelyhakemusten määrään.

Esityksessä ehdotetut menettelyä joustavoittavat muutokset olisivat viranomaisresurssien allokoinnin kannalta myönteisiä. Entistä joustavampaan ja yksinkertaisempaan menettelyyn tarvitsisi sitoa entistä vähemmän viranomaisresursseja ja kyseisiä resursseja voitaisiin käyttää entistä tarkoituksenmukaisemmin. Velkajärjestelylain menettelysäännöksiin ehdotettujen muutosten lisäksi esimerkkinä tällaisesta ehdotuksesta voidaan mainita myös velkajärjestelyasetukseen ehdotettu muutos, jonka mukaan silloin, kun velallista edustaa julkinen talous- ja velkaneuvoja taikka yksityinen asianajaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja ja kun velkajärjestelyhakemukseen liitetään velallisen ehdotus maksuohjelmaksi, velkajärjestelyhakemuksen liitteet tulisi toimittaa tuomioistuimelle ainoastaan silloin, jos tuomioistuin niin määrää. Hakemusten liiteasiakirjojen käsittely on koettu hyvin työllistäväksi, ja toimitettavien asiakirjojen määrää vähentämällä joustavoitettaisiin hakemusmenettelyä ja kevennettäisiin kunkin asian käsittelyyn osallistuvan tahon hallinnollista työtaakkaa.

Kun esityksessä ehdotetuilla muutoksilla kaiken kaikkiaan nopeutettaisiin elinkeinotoiminnassa velkaantuneiden yrittäjien pääsyä velattomaan uuteen alkuun ja edistettäisiin elinkelpoisen yritystoiminnan jatkuvuutta, muutoksilla voidaan arvioida olevan myös välillisiä ja valtiontaloudellisesta näkökulmasta myönteisiä vaikutuksia muun muassa yrittäjyyteen ja verotuloihin.

5.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esitykseen ei sisälly ehdotuksia, jotka muuttaisivat tuomioistuimen asemaa saneeraus- tai velkajärjestelymenettelyssä. Myös talous- ja velkaneuvonnan velkajärjestelyyn liittyvät tehtävät säilyisivät ennallaan.

Uuden varhaisen saneerausmenettelyväylän tavoitteena on vaikuttaa siihen, että yritykset hakeutuisivat saneerausmenettelyyn riittävän ajoissa. Lisäksi uuden menettelyväylän tavoitteena on mahdollisimman lyhytkestoinen saneerausmenettely. Toisaalta esityksestä johtuu, että tuomioistuinten tulisi nykyistä useammin arvioida velallisen uhkaavaa maksukyvyttömyyttä tai toteutunutta maksukyvyttömyyttä, koska monissa tilanteissa menettelyväylän määräytyminen riippuisi tästä arviosta. Tämä voi näkyä tuomioistuimissa uudenlaisina näyttökysymyksinä ja siten kasvattaa tuomioistuinten työmäärää. Tuomioistuimen tehtäväksi tulisi myös uudenlaisia päätöksiä, sillä myös kieltojen jatkaminen ja määrääminen päättyneiksi, samoin kuin siirtyminen menettelyväylästä toiseen tapahtuisi tuomioistuimen päätöksellä.

Selvittäjien tehtävät ja asema pysyisivät pääpiirteissään samoina, vaikka joitain rajattuja tarkennuksia lainsäädäntöön tehdäänkin. Tuomioistuin voisi edelleen myös jättää selvittäjän määräämättä.

Esityksellä pyritään helpottamaan velkajärjestelyyn pääsyä ja sujuvoittamaan menettelyä, mutta velkajärjestelymenettelyn pääpiirteet säilyvät ennallaan. Kun elinkeinotoiminnan velkojen järjestely mahdollistettiin vuonna 2015, luotiin talous- ja velkaneuvonnan ja yrittäjien talousneuvonnan välinen yhteistyömalli. Tällä esityksellä ei ole vaikutusta siihen, miten yhteistyö järjestetään. Velkajärjestelyyn pääsyn edellytysten lieventäminen toiminnan pienimuotoisuuden määritelmää muuttamalla voi kuitenkin tarkoittaa sitä, että yhteistyömallia päästään käyttämään nykyistä enemmän, jos velkajärjestelystä kiinnostuneiden elinkeinonharjoittajien määrät kasvavat edes lähelle alun perin arvioitua tasoa.

Sekä yrityssaneeraukseen että velkajärjestelyyn ehdotetuista muutoksista on tarkoitus järjestää koulutusta tuomioistuimille ja talous- ja velkaneuvojille.

Muutosten vaikutuksia viranomaisresursseihin on arvioitu yllä kansantalouteen ja julkiseen talouteen kohdistuvien vaikutusten yhteydessä.

Lisäksi direktiivistä johtuu, että maksukyvyttömyysmenettelyistä tulee kerätä yhä enemmän tilastotietoa ja toimittaa tiedot komissiolle vuosittain. Tiedot ovat saatavilla nykyisistä rekistereistä, mutta niitä pitää yhdistellä uudella tavalla. Tämä olisi uusi tehtävä Tilastokeskukselle.

5.2.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Yrityssaneerausta koskevien muutosten vaikutukset velkojen asemaan

Velkojen asema pysyisi pääpiirteissään samana menettelyväylästä riippumatta. Jos tuomioistuin päättäisi olla määräämättä maksu- ja perintäkieltoja varhaisessa saneerausmenettelyssä,

olisi velkojilla nykyistä laajemmat mahdollisuudet periä saataviaan myös yrityssaneerausmenettelyn aikana. Toisaalta velkojat voisivat varhaisessa saneerausmenettelyssä tietyissä erittäin poikkeuksellisissa tilanteissa joutua maksamaan selvittäjän kustannukset. Varhaisessa saneerausmenettelyssä menettelyn esteperusteita on vähemmän, minkä johdosta pääsy menettelyyn on nykyistä helpompaa edellyttäen, että menettelyä haetaan ennen kuin yritys on maksukyvytön. Tällöin yrityssaneeraukseen voi valikoitua yrityksiä, jotka eivät sinne muutoin pääsisi. On kuitenkin odotettavissa, etteivät velkojat kannata tällaista saneerausta, minkä johdosta saneeraus ei johda ohjelman vahvistamiseen.

Velkajärjestelyä koskevien muutosten vaikutukset velallisten ja velkojien asemaan sekä ylivelkaantumiseen

Esityksessä ehdotetut muutokset muun muassa velkajärjestelyyn pääsyn helpottamiseksi, tiettyjen menettelyn edellytysten ja esteiden joustavoittamiseksi, nollaohjelmien keston lyhentämiseksi ja välttämättömien elinkustannusten tason korottamiseksi ovat velallisten kannalta lähtökohtaisesti myönteisiä. Muutosten seurauksena velkajärjestely olisi velallisille entistä paremmin saavutettavissa oleva keino velkaongelmien ratkaisuun.

Velkajärjestelymahdollisuuden avautuminen yhä useammalle elinkeinonharjoittajavelalliselle tarkoittaa toisaalta myös sitä, että yhä useammin tulee arvioitavaksi, onko velkajärjestely velallisen käytettävissä olevista vaihtoehdoista tämän tilanteeseen kaikkein sopivin. Asiaa tulevat arvioimaan paitsi velalliset menettelyyn hakeutuessaan, myös velkojat menettelyn vaikutuksia ja hyväksyttävyyttä arvioidessaan. Esityksessä ehdotetaan kuitenkin myös uusia mekanismeja arvioinnin helpottamiseksi ja velkojien turvaksi tällaisissa tilanteissa. Esimerkiksi konkurssi-vertailu voitaisiin tehdä entistä aikaisemmassa vaiheessa, jotta menettelyä ei käynnistetä turhaan, vaan velallinen ohjeistetaan lopettamaan elinkeinotoiminta.

Samana velallisen aiempaan velkajärjestelyyn liittyvän esteperusteen voimassaolon lyhentämisen myötä yksi pysyvimmistä velkajärjestelyn myöntämisen esteistä lieventyisi. Toisaalta uutta velkajärjestelyä on voitu jo nyt hakea painavien syiden nojalla esteperusteesta huolimatta, joten muutos voi vaikuttaa velallisten ja velkojien asemaan myös siten, ettei uutta velkajärjestelyä välttämättä enää haeta tai myönnetä yhtä nopeasti aiemman velkajärjestelyn jälkeen, kun tiedossa on myös täsmällinen aikaraja, jonka kuluttua kyseinen esteperuste lakkaa olemasta voimassa. Koska aikaraja asetettaisiin pitkäksi, velkajärjestely ei muodostuisi liian usein käytettävissä olevaksi keinoksi korjata velkaongelmat ja vapautua velkavastuusta.

Nollaohjelmien keston lyhentäminen kolmen vuoden mittaisiksi tarkoittaisi yhä useammalle velalliselle mahdollisuutta vapautua veloistaan ja päästä uuteen alkuun entistä nopeammin. Nollaohjelman saaneelta velalliselta puuttuu maksukyky ohjelman vahvistamishetkellä, joten velkojille ei lähtökohtaisesti ole odotettavissa maksusuorituksia lukuun ottamatta mahdollisia lisäsuorituksia ja satunnaisia tapahtumia, kuten perintöä. Lisäsuoritusvelvollisuuden euromääräisestä merkityksestä velkojille ohjelman kahden viimeisimmän vuoden aikana ei ole ollut saatavissa tietoa. Nollaohjelmien keston lyhentämisellä ei kuitenkaan arvioida olevan merkittävää velkojien asemaa heikentävää vaikutusta. Ehdotus myös vähentäisi velkojien valvontatyötä siltä osin, että mahdollista lisäsuoritusvelvollisuutta valvottaisiin viiden vuoden sijasta kolmen vuoden ajan.

Menettelynaikaisen maksuvarakertymän tilitysvollisuudesta luopuminen tarkoittaisi velkojille maksettavien suoritusten määrän vähentymistä. Toisaalta merkittävää velkojille tilitettävää maksuvarasäästöä ei nykyäänkään kerry automaattisesti, vaan säästön kertymiseen ja siihen pe-

rustuvan suorituksen saamiseen liittyä velkojan näkökulmasta aina epävarmuustekijöitä. Velallisten kannalta muutos edesauttaisi maksuohjelmasta selviytymistä ja estäisi tilityselvöllisyydestä johtuvat maksuohjelman pitkittymiset. Samalla muutos parantaisi myös velallisten yhdenvertaisuutta, kun menettelyllisillä seikoilla, joihin velalliset eivät välttämättä itse voi vaikuttaa, ei olisi enää merkitystä maksuvelvollisuuden määräytymisen kannalta.

Taloudellisen tilanteen korjaaminen velkajärjestelyn avulla kestää yleensä vähintään kolme vuotta ja vaikuttaa velallistalouksien taloudellisiin olosuhteisiin merkittävästi koko maksuohjelman ajan. Tasokorotuksen tekeminen velkajärjestelyvelallisen maksuvarassa huomioitaviin välttämättömiin elinkustannuksiin pienentäisi velallisen laskennallista maksuvaraa ja siten vähentäisi velkojille maksettavien suoritusten määrää mutta kohentaisi velallistalouksien perustoimeentuloa maksuohjelman aikana ja edistäisi siten maksuohjelmista selviämistä. Maksuohjelman noudattaminen suunnitellun mukaisesti on sekä velallisten että velkojen etu. Ehdotetusta tasokorotuksesta johtuva lasku velallisen laskennalliseen maksuvaraansa ja toisaalta nousu velallistalouden käytettävissä olevaan kuukausibudjettiin olisi 65 euroa kuukaudessa yksinasuvan velallisen osalta ja 55 euroa kuukaudessa yhteistaloudessa asuvan velallisen osalta. Vastaava euromääräinen lisäys velallisen kanssa samassa taloudessa asuvien lasten mukaan määritelyihin välttämättömiin elinkustannuksiin olisi 46 euroa kuukaudessa jokaisen yli 17-vuotiaan lapsen osalta, 42 euroa kuukaudessa kahden vanhimman alle 17-vuotiaan lapsen osalta ja 39 euroa kuukaudessa kolmanneksi vanhimman ja sitä nuorempien alle 17-vuotiaiden lasten osalta. Esimerkiksi kahden vanhemman ja yhden nuoren lapsen taloudessa muutos merkitsisi vuositasolla 1 164 euron suuruisia vähennyksiä velallisen laskennalliseen maksuvaraansa ja vastaavan suuruisia lisäyksiä velallistalouden käytettävissä olevaan budjettiin. Velallisten maksumoraalin ja ohjelman pitkäjänteisen suorittamisen kannalta on perusteltua, että velallinen tosiasiaansa pysyvä tulemaan toimeen kuukausittain käteen jäävällä rahamäärällä.

Tasokorotus saattaa myös lisätä toistuvaistulon ulosmittauksen piirissä olevien velallisten kiinnostusta hakeutua velkajärjestelyyn. Yleisellä tasolla ei voida tehdä laskelmia siitä, paljonko kummassakin järjestelmässä velalliselle jää velkojen maksun jälkeen käteen, sillä ulosmittauksessa ulosmitattava rahamäärä määräytyy kaavamaisesti ja velkajärjestelyssä velallisen yksilöllisen tilanteen mukaan. Kussakin tilanteessa käteen jäävä rahamäärä vaikuttaa merkittävästi velkajärjestelyn houkuttelevuuteen. Velkajärjestelyn tulisi olla ensisijainen vaihtoehto pitkäaikaisen velkaongelmien hoidossa. Myös käynnissä olevassa ennakoivan talousneuvonnan hankkeessa on tavoitteena ohjata ulosotosta talous- ja velkaneuvontaan velallisia, jotka voisivat hyötyä talous- ja velkaneuvonnan palveluista, kuten avustamisesta velkajärjestelyyn hakeutumisessa. Esitykseen ei sisälly maksumoraalia heikentäviä muutosehdotuksia esimerkiksi velkajärjestelyyn pääsemisen esteisiin.

Esityksessä on pyritty velkojen ja velallisten etujen tasapainoiseen huomioon ottamiseen eikä esityksellä arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia luottomarkkinoiden toimintaan tai luoton saatavuuteen ja hintaan. On kuitenkin mahdollista, että esityksessä ehdotetulla velkajärjestelyyn pääsyn helpottamisella ja velallisten aseman parantamisella on jossain määrin vaikutusta kontrollin lisääntymiseen luotonannossa. Tämä voisi tarkoittaa luottolaitosten yksityishenkilöille ja yksityisille elinkeinonharjoittajille myönnettävien luottojen ehtojen ja hinnoittelun kiristymistä sekä velallisten tarkempaa valikointia. Sitä, että luottolaitokset tulisivat mahdollisesti arvioidaan luottoriskinsä entistä tarkemmin, ei kuitenkaan voida pitää negatiivisena asiana. On ylivelkaantumisen ehkäisemisen kannalta tärkeää, että luotonhakijan maksukyky varmistetaan ja muu velkatilanne selvitetään ennen lisäluoton myöntämistä. Samoista syistä voidaan pitää mahdollisena, että pienituloisten velallisten kysyntä korkeakorkoisia ja maksuajaltaan lyhytaikaisia luottoja kohtaan kasvaisi, mikä voisi syventää yksityishenkilöiden velkaantumiskierteitä entistään. Kalliiden pikaluottojen käyttämiseen liittyviä haittoja pyritään kuitenkin hillitsemään asiaa koskevalla erityislainsäädännöllä.

Vaikutukset työllisyyteen

Toimivalla ja tehokkaalla yrityssaneerauksella ja elinkeinonharjoittajan velkajärjestelyllä on olennaisia työllisyysvaikutuksia. Kun tervehdyttämiskelpoinen yritys saneerataan tai yksityisenä elinkeinon- tai ammatinharjoittajana toimivan velallisen velat järjestellään tehokkaasti niin, että toiminta jatkuu, pystyy yritys tai elinkeinonharjoittaja jatkamaan myös työntekijöidensä työllistämistä.

Yrityssaneerausta koskevilla muutosehdotuksilla ei arvioida olevan suoria työllisyysvaikutuksia. Välillisiä myönteisiä vaikutuksia voi syntyä, jos velalliset hakeutuvat yrityssaneeraukseen yhä enenevässä määrin jo maksukyvyttömyyden uhkaamina ja saneerauksen onnistumisen mahdollisuudet näin ollen paranevat. Yrityssaneeraukseen haetuissa yrityksissä työskentelee vuosittain tarkasteltuna tuhansia ihmisiä.

Elinkeinonharjoittajan velkajärjestelyn soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi siten, että se kattaisi elinkeinonharjoittajan omaan tekemiseen perustuvan toiminnan lisäksi myös enintään kaksi ulkopuolista työntekijää työllistävän toiminnan. Teoriassa lienee mahdollista, että soveltamisalan ulkopuolelle jäävissä rajatapauksissa yrittäjälle syntyisi motiivi tehdä irtisanomisia täyttääkseen työntekijämäärään sidotun pienimuotoisuuden kriteerin. Tarkastelujakson pituuden (keskimääräinen työllistävyys viimeksi päättyneen tilikauden aikana) voidaan kuitenkin katsoa ehkäisevän hätäisiä ja keinotekoisia ratkaisuja. Kun elinkeinonharjoittajan velkajärjestelyn soveltamisala kattaisi jatkossa valtaosan kaikista ulkopuolisia työntekijöitä työllistävästä elinkeinonharjoittajista, ehdotuksen vaikutus työllisyyteen voidaan nähdä kokonaisuutena arvioiden myönteisenä. Myös elinkeinotoiminnassa velkaantuneiden entistä nopeampi ja helpompi pääsy velkajärjestelyyn ja sitä kautta uuteen alkuun vaikuttaa työllisyyden kannalta myönteisesti. Kohdejoukko on kuitenkin niin pieni, ettei esitykselle voida laskea määrällisiä työllisyysvaikutuksia.

Vaikutukset menettelyjen väärinkäyttömahdollisuuteen

Varhaisessa saneerausmenettelyssä menettelyn esteperusteita on vähemmän kuin perusmuotoisessa saneerausmenettelyssä. Tämä on itsessään seikka, joka saattaa lisätä menettelyjen väärinkäyttömahdollisuutta. Toisaalta maksukyvyttömyys estää velallisen pääsyn varhaiseen saneerausmenettelyyn, minkä johdosta oletettavaa on, että tiettyjen esteperusteiden puuttuminen varhaisesta saneerausmenettelystä ei ole seikka, joka merkittävästi lisää väärinkäyttömielessä käynnistettyjä saneerausmenettelyjä. Tyypillisesti saneerausmenettelyjen väärinkäyttö kytkeytyy tarkoitukseen viivästyttää velallisen asettamista konkurssiin samanaikaisesti vireillä olevan konkurssihakemuksen perusteella. Tätä ilmiötä selvitetään parhaillaan yrityssaneeraustyöryhmän jatkotyössä.

Velkajärjestelyyn pääsyn edellytysten madaltaminen elinkeinotoiminnassa velkaantuneiden velallisten osalta voi sisältää riskin siitä, että joku käynnistäisi elinkeinotoiminnan ja velkaantuisi tahallisesti siinä päästääkseen helpommin velkajärjestelyyn. Tällainen skenaario on kuitenkin epätodennäköinen. Velkajärjestelyn väärinkäytön estämisen kannalta velkajärjestelylain yleiset esteet ovat merkittävässä asemassa, eikä velallisen käyttäytymiseen liittyviin esteperusteisiin ehdoteta muutoksia. Velkajärjestelyyn pääsy kyseisessä tilanteessa voitaisiin evätä yleisten esteiden nojalla.

Esityksellä ei arvioida olevan vaikutuksia talousrikollisuuden torjuntaan.

6 Muut toteuttamisvaihtoehdot

6.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

6.1.1 Yrityksen tervehdyttäminen

Direktiivin II osaston täytäntöönpanemiseksi on arvioitu kolmea ylätasoon vaihtoehtoa: 1) yrityssaneerauslain muuttaminen kaikilta osin vastaamaan direktiivin vaatimuksia; 2) kokonaan uuden, nykyistä vapaamuotoisemman menettelyn luominen; 3) direktiivin vaatimukset toteuttavien erityissäännösten lisääminen yrityssaneerustuslakiin uudeksi, voimassa olevalle menettelylle vaihtoehtoiseksi menettelyväyläksi.

Vaihtoehdon 1 vahvuutena olisi saneerustuslainsäädännön säilyminen yhtenä selkeänä kokonaisuutena, mutta heikkoutena on pidettävä sitä, että eräät direktiivin sisältämät elementit (esimerkiksi rauhoitusajan edellytyksiä ja kestoja koskeva sääntely, selvittäjää koskeva sääntely sekä pakkovahvistamisen edellytykset) ovat Suomen järjestelmälle vieraita eikä niiden soveltuvuutta, vaikutuksia ja toimivuutta kotimaisessa ympäristössä ole mahdollista etukäteen luotettavasti arvioida. Riskinä voisi tällöin olla kansallisen järjestelmän tosiasiallinen heikentäminen, kun voimassa olevan lain mukainen saneerausmenettely ei enää olisi käytettävissä.

Vaihtoehdon 2 osalta valmistelussa on keskusteltu erityisesti vaihtoehdosta, jossa tuomioistuimen rooli olisi nykyistä pienempi ja menettely mahdollisesti luottamuksellinen ja jossa velallinen voisi itse valita ne velkojat, joiden kanssa saneerausneuvotteluja rauhoitusajan turvin käydään. Tällainen malli voisi kannustaa ongelmien varhaiseen ratkaisemiseen ja sopia erityisen hyvin sellaisiin rahoitusrakenteeltaan kehittyneisiin velallisyrittäjiin, joilla on aito tarve neuvotella vain tiettyjen velkojien kanssa. Toisaalta vaihtoehto voi sisältää riskejä muun muassa velkojien yhdenvertaisuuteen liittyen ja joissakin tapauksissa jopa lisätä väärinkäyttömahdollisuuksia esimerkiksi siten, että elinkelvoton velallinen viivyttäisi konkurssin aloittamista pyrkimällä hakeutumaan ensin kokonaan uuteen menettelyyn ja sen jälkeen vielä yrityssaneerausmenettelyyn. Käytännössä voisi olla vaikeaa toteuttaa rauhoitusaikaa, erityisesti ulosoton keskeyttämistä, velallisen räätälöimällä velkojapiirille. Tuomioistuimen ulkopuolinen ja ei-julkinen menettely ei myöskään voisi kuulua maksukyvyttömyysasetuksen soveltamisalaa, jolloin saneeruksella ei olisi oikeusvaikutuksia Suomen ulkopuolella. Myös direktiivi tukeutuu monissa kohdissa tuomioistuimeen (esimerkiksi rauhoitusajan myöntäminen ja keskeyttäminen; saneerausohjelman vahvistaminen ja pakkovahvistaminen; muutoksenhaku; tiettyjen saneerukseen liittyvien oikeustoimien suojaaminen myöhempiä takaisinsaantikanteita käsiteltäessä).

Siten valmistelussa on päädytty vaihtoehtoon 3 eli direktiivin vaatimukset toteuttavien erityissäännösten lisäämiseen yrityssaneerustuslakiin uudeksi, voimassa olevalle menettelylle vaihtoehtoiseksi menettelyväyläksi. Velallinen voisi halutessaan hakeutua tälle menettelyväylälle varhaisessa vaiheessa, jossa velallinen ei ole vielä maksukyvyttömän vaan vasta maksukyvyttömyyden uhkaama. Vaihtoehto lisäisi yritysten käytössä olevia vaihtoehtoja estämättä kuitenkin myös kukaan perinteiseen perusmuotoiseen saneerausmenettelyyn hakeutumista. Kun uusi menettelyväylä pohjautuisi monessa suhteessa nykyiseen yrityssaneerausmenettelyyn, sen ei voida olettaa lisäävän väärinkäyttömahdollisuuksia eikä toisaalta jäävän yrityksille tuntemattomaksi. Lisäksi valmistelussa päädyttiin mahdollistamaan maksukyvyttömän velallisen siirtymä uudesta varhaisesta saneerausmenettelyväylästä perusmuotoiseen menettelyväylään. Näin ollen velallisen ratkaisu hakeutua direktiivin mukaiseen uuteen varhaiseen saneerausmenettelyväylään ja esimerkiksi siitä johtuvat kieltojen enimmäisaikarajat eivät sulki pois mahdollisuutta jatkaa menettelyä perusmuotoisena saneerausmenettelynä, jos saneeruksen onnistumiselle on edellytyksiä.

Voimassa olevaan saneerausmenettelyyn on päädytty valmistelussa ehdottamaan direktiivin mukaisia muutoksia siltä osin kuin niiden on katsottu sujuvoittavan nykyistä menettelyä. Yllä kuvattu direktiivin täytäntöönpanon perusratkaisu mahdollistaa tämän harkintavallan käytön.

6.1.2 Veloista vapautuminen

Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että maksukyvyttömiksi ajautuneilla rehellisillä yrittäjillä on mahdollisuus ainakin yhteen menettelyyn, joka voi johtaa täysimittaiseen veloista vapautumiseen. Maksukyvyttömän yrittäjän tulisi vapautua velkavastuustaan enintään kolmen vuoden pituisen maksuohjelman suorittamisen jälkeen tai kolmessa vuodessa konkurssiin asettamisesta. Jäsenvaltioilla on siten mahdollisuus valita, kumman menettelyn kautta velkavastuusta vapautuminen kansallisen lainsäädännön mukaan tapahtuu.

Suomessa elinkeinotoimintansa vuoksi velkaantunut yrittäjä voi vapautua velkavastuusta yksityishenkilön velkajärjestelyn kautta. Sen sijaan konkurssilla ei Suomen järjestelmässä ole veloista vapauttavaa vaikutusta, vaan konkurssin läpikäynyt velallinen vastaa edelleen niistä konkurssisaatavista, joille ei konkurssissa kertynyt täyttä suoritusta. Lainsäädännön kehittämisen yhteydessä ja julkisessa keskustelussa on kuitenkin aika ajoin ollut esillä kysymys siitä, tulisiko etenkin konkurssin tehneiden yrittäjien uuden mahdollisuuden edistämiseksi ottaa käyttöön niin sanottu henkilökohtainen konkurssi, jolla olisi myös jäännösveloista vapauttava vaikutus.

Yksi tällaisen menettelyn vahvuuksista voisi olla sen suoraviivaisuus verrattuna konkurssin jälkeeseen erikseen haettavaan veloistavapauttamismenettelyyn. Toisaalta henkilökohtaiseen konkurssiin liittyy myös useita monimutkaisia haasteita. Velallisten yhdenvertaisuuden näkökulmasta arvioituna henkilökohtaisen konkurssin soveltamisalan rajaaminen ainoastaan yrittäjiin ei olisi lähtökohtaisesti perusteltua. Soveltamisalaltaan hyvin kattavalla henkilökohtaisella konkurssilla, jossa velallinen käytännössä vapautuisi veloistaan käyttämättä lainkaan ansaintakyyään velkojensa hyväksi, voisi puolestaan olla haitallisia vaikutuksia rahoituksen hintaan ja ehtoihin ja se voisi siten hankaloittaa sekä yritystoiminnan aloittamista että sen jatkamista esimerkiksi taloudellisten vaikeuksien yli. Tällaisen järjestelmän käyttöönoton todelliset vaikutukset saattaisivat siten muodostua järjestelmän sinänsä myönteisten tavoitteiden kanssa vastakkaisiksi.

Myös monet muut henkilökohtaisen konkurssin yksityiskohdat ovat jo teoriassa hyvin vaikeita kysymyksiä. Tällaisia ovat esimerkiksi menettelyyn pääsyn edellytykset ja esteet, menettelyn piiriin kuuluvien velkatyyppien määrittely, menettelyn kestäessä tai sen jälkeen tapahtuva velallisen taloudellisen tilanteen paraneminen suhteessa veloista vapautumiseen ja velkojien maksusantioikeuteen sekä erilaisten velkojien keskinäinen asema ottaen huomioon, että harvalla velallisella on muuta kuin vakuudeksi asetettua omaisuutta maksukyvyttömyystilanteessa.

Oikeusministeriön toimeksiannosta on viimeksi vuonna 2018 selvitetty, miten elinkeinotoiminnan vuoksi velkaantunut yrittäjä voi vapautua henkilökohtaisesta velkavastuusta eräiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden sekä Yhdysvaltain lainsäädännön mukaan ([Yrittäjän uusi mahdollisuus – kansainvälinen vertailu, Oikeusministeriön julkaisu 5/2018](#)). Vertailussa ei otettu kantaa siihen, tulisiko kansallista maksukyvyttömyyslainsäädäntöä uudistaa, vaan se toteutettiin ennen kaikkea asiaa koskevien jatkoselvitysten tueksi.

Vertailussa havaittiin, että kaikista veloista vapauttavaa yksityisvelallisen konkurssimenettelyä ei tunneta missään vertailun kohdemaassa. Muutamissa vertailun kohdemaissa velallisen on mahdollista vapautua jäännösvelkavastuusta konkurssimenettelyn kautta tiettyjen velkojen osalta, mutta vapautumista on rajoitettu velkatyypeittäin. Pääsääntöisesti velkavastuusta vapautuminen on vertailun kohdemaissa toteutettu maksuohjelmaan perustuvan menettelyn kautta

joko konkurssimenettelyyn liittyvässä mutta käytännössä siitä erillisessä veloistavapauttamismenettelyssä taikka suomalaista yksityishenkilön velkajärjestelyä vastaavassa menettelyssä, jolla ei ole välitöntä yhteyttä konkurssimenettelyyn.

Vertailusta kerättyssä lausuntopalautteessa ([Yrittäjän uusi mahdollisuus – kansainvälinen vertailu. Lausuntotiivistelmä. Oikeusministeriön julkaisu 38/2018](#)) Suomen nykyistä oikeustilaa pidettiin lähtökohtaisesti riittävänä yrittäjän velkavastuusta vapautumisen kannalta. Lausunnoissa nostettiin esiin joitakin velkajärjestelymenettelyä koskevia muutostarpeita, mutta enemmistö asiaan kantaa ottaneista lausunnonantajista suhtautui kielteisesti siihen, että yrittäjä voisi vapautua henkilökohtaisesta velkavastuustaan konkurssimenettelyn yhteydessä. Yrittäjän uuden mahdollisuuden pääasiallisten esteiden ja hidasteiden katsottiin myös liittyvän pitkälti muihin tekijöihin kuin varsinaiseen veloista vapautumista koskevaan lainsäädäntöön, kuten liian myöhäisessä vaiheessa aloitettuihin velkaongelmien ratkaisutoimenpiteisiin ja maksuvaikeuksiin liittyvään häpeään.

Jäsenvaltioille annetun harkintavallan puitteissa direktiivi on mahdollista panna täytäntöön suhteellisin pienin lainsäädäntömuutoksin, sillä yksityishenkilön velkajärjestelyä koskeva lainsäädäntö on jo nykyisellään pitkälti direktiivin tavoitteiden mukainen. Veloista vapautumista koskevan lainsäädännön perinpohjaisemmaksi uudistamiseksi ei ole olemassa myöskään selkeää kansallisista lähtökohdista nousevaa tarvetta. Nykymuotoisen ja pääasiassa toimivana pidetyn menettelyn parantaminen voidaan siten nähdä kokonaan uudenlaisen menettelyn luomista selkeämpänä ja suoraviivaisempana keinona direktiivin panemiseksi täytäntöön ja hallitusohjelmakirjausten toteuttamiseksi.

6.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnitelmat tai toteuttamat keinot

6.2.1 Yrityksen tervehdyttäminen

Työryhmän mietinnössä ([Yrityssaneerauslain muuttaminen: maksukyvyttömyysdirektiivin täytäntöönpano, oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2021:18](#), s. 148–155) selostetaan, miten direktiivin yrityksen tervehdyttämistä koskevat säännökset pannaan täytäntöön Ruotsissa, Saksassa, Virossa ja Alankomaissa.

Ruotsissa työryhmä ehdottaa, että yrityksen saneerauksesta annettu laki (*lag om företagsrekonstruktion*) annetaan kokonaan uudelleen, koska siihen ehdotetaan lukuisia rakenteellisia ja toimituksellisia muutoksia. Uuden lain mukainen saneerausmenettely olisi direktiivin mukainen. Työryhmä esittää myös uutta menettelyä, jossa taloudellisissa vaikeuksissa olevien yritysten velkoja voidaan järjestellä yrityssaneerauksen ulkopuolella. Menettelyä kutsutaan julkiseksi velkajärjestelyksi (*offentlig skulduppgörelse*).

Saksan direktiivin täytäntöönpanevat lakimuutokset hyväksyttiin joulukuussa 2020 ja ne tulivat olennaisilta osiltaan voimaan 1.1.2021. Saksassa säädettiin uusi laki yrityksen vakauttamisesta ja uudelleenjärjestelystä (*Gesetz über den Stabilierungs- und Restrukturierungsrahmen für Unternehmen*). Myös konkurssilain (*Insolvenzordnung*) sisältämä vuonna 2012 uudistettu saneerausmenettely pysyy voimassa. Uuden menettelyn on tarkoitus olla vanhaa menettelyä vapaamuotoisempi ja muodollisempien maksukyvyttömyysmenettelyiden ulkopuolella tapahtuva menettely, jossa kuitenkin pystytään järjestelemään velallisyrittäjän toimintaa myös yksittäisen velkojan tahdon vastaisesti.

Virossa on käynnissä laaja maksukyvyttömyyslainsäädännön uudistamishanke. Hankkeen ensimmäiseen vaiheeseen kuuluneet konkurssilain uudistukset tulivat voimaan vuoden 2021

alussa ja hankkeen toiseen vaiheeseen kuuluvat saneeraus-, velkajärjestely- ja veloistavapauttamislainsäädännön uudistamista koskevat ehdotukset julkaistiin maaliskuussa 2021. Esitysluonnoksessa ehdotetaan sekä direktiivin edellyttämiä että kansallisista lähtökohdista tarpeellisiksi katsottuja muutoksia.

Alankomaissa hyväksyttiin syksyllä 2020 uutta saneerausohjelman vahvistamismenettelyä koskevat lakimuutokset (*Wet homologatie onderhands akkoord, Act on court confirmation of extrajudicial restructuring plans*), joilla direktiivi pannaan täytäntöön yritysten osalta. Lakimuutokset tulivat voimaan 1.1.2021. Lain tarkoitus on mahdollistaa tuomioistuimen ulkopuolella laadittu saneerausohjelma, joka sitoo tuomioistuimen vahvistamispäätöksen jälkeen kaikkia yhtiön velkojia ja osakkeenomistajia, joiden oikeuksiin se vaikuttaa.

Kansainvälinen valuuttarahasto IMF on vertaillut erilaisia täytäntöönpanovaihtoehtoja selvityksessään IMF (2021): *Restructuring and Insolvency in Europe: Policy Options in the Implementation of the EU Directive*, Working Paper No. 2021/152.

6.2.2 Veloista vapautuminen

Työryhmän mietinnössä ([Velkajärjestelylain muuttaminen: Yrittäjän uusi alku ja velallisen aseman parantaminen, oikeusministeriön julkaisuja Mietintöjä ja lausuntoja 2021:14](#), s. 79–83) selostetaan, miten direktiivin veloista vapauttamista koskevat säännökset pannaan täytäntöön Ruotsissa, Saksassa ja Virossa.

Ruotsin oikeusministeriön julkaiseman muistion mukaan yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 2016:675 (*skuldsaneringslagen*) ja yrittäjien velkajärjestelystä annetun lain 2016:676 (*lagen om skuldsanering för företagare*) säännökset ovat pitkälti yhteneväiset direktiivin tavoitteiden kanssa. Lakiin ehdotetaan tehtäväksi vain direktiiviin täytäntöönpanon kannalta välttämättömät muutokset.

Saksassa säännökset on pantu täytäntöön lailla (*Gesetz zur weiteren Verkürzung des Restschuldbefreiungsverfahrens*), joka soveltuu takautuvasti menettelyihin, joita on haettu 1.10.2020 lähtien. Uudella lailla veloista vapauttamisen määräaika lyhennettiin aiemman pääsäännön mukaisesta kuudesta vuodesta kolmeen vuoteen.

Virossa on käynnissä laaja maksukyvyttömyyslainsäädännön uudistamishanke. Esitysluonnoksen mukaan voimassa oleva velkajärjestelylaki korvattaisiin kokonaan uudella luonnollisen henkilön maksukyvyttömyyslailla (*füüsilise isiku maksejõuetuse seadus*), jossa säädettäisiin luonnollisen henkilön maksukyvyttömyysmenettelyyn hakeutumisesta, menettelyn valinnasta sekä velkajärjestelymenettelyn ja veloistavapauttamismenettelyn sisällöstä. Luonnollisen henkilön konkurssia koskeva sääntely jäisi nykyiseen konkurssilakiin. Veloistavapauttamismenettelyn pääsääntöiseksi kestoajaksi tulisi kolme vuotta.

Muiden valtioiden nykyisiä veloistavapauttamismenettelyjä on kuvattu kattavasti yrittäjän uutta mahdollisuutta koskevassa kansainvälisessä vertailussa ([Yrittäjän uusi mahdollisuus. Kansainvälinen vertailu. Oikeusministeriön julkaisu 5/2018](#)).

7 Lausuntopalaute

7.1 Yrityssaneeraus

Oikeusministeriö pyysi yrityssaneeraustyöryhmän mietinnöstä lausuntoa 54 taholta (ministeriöt, valtion virastot ja laitokset, tuomioistuimet, yhdistykset, intressiorganisaatiot ja asiantuntijat). Lausuntoja saapui yhteensä 34. Lausunnoista on laadittu lausuntotiivistelmä ([Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 2021:31](#)) ja lausunnot ovat nähtävillä [lausuntopalvelussa](#). Työryhmän mietinnöstä saatu palaute on valtaosin myönteistä. Ennaltaehkäisevien uudelleenjärjestelyjen käytettävyyden ja elinkelpoisen yritystoiminnan jatkuvuuden edistämiseen liittyviä tavoitteita pidettiin yleisesti ottaen tärkeinä ja kannatettavina.

Työryhmän valitsemaa mallia panna direktiivi täytäntöön luomalla yrityssaneerauslakiin direktiivin vaatimukset täyttävä voimassa olevalle sääntelylle vaihtoehtoinen menettelyväylä kannatti valtaosa sääntelyratkaisuun kantaa ottaneista lausunnonantajista. Lausuntopalautteessa tunnistettiin direktiivin vaatimusten olevan osin vieraita ja vaikeasti yhteensovitettavissa voimassa olevaan yrityssaneerauslainsäädäntöön, jolloin ehdotetun ratkaisun avulla voitaisiin samanaikaisesti sekä täyttää direktiivin vaatimukset että säilyttää toimivat osat nykyjärjestelmästä. Toisaalta osa lausunnonantajista totesi ratkaisun olevan myös monimutkainen ja johtavan entistä vaikeaselkoisempaan sääntelykokonaisuuteen. Jotkut lausunnonantajat eivät pitäneet kahden menettelyväylän mallia oikeana sääntelyratkaisuna. Hallituksen esityksessä työryhmän valitsema tapa panna direktiivi täytäntöön on säilytetty jaksossa 6.1.1 mainituista syistä.

Lausuntopalautteen johdosta yrityssaneerauslain alussa ehdotetaan täsmennettäväksi, että sekä varhaisen saneerausmenettelyn että perusmuotoisen saneerausmenettelyn tavoitteena on taloudellisissa vaikeuksissa olevan velallisen jatkamiskelpoisen yritystoiminnan tervehdyttäminen tai sen edellytysten turvaaminen ja velkajärjestelyjen aikaansaaminen. Esityksessä selkeytettäisiin, että kysymys on kahdesta osittain erilaisesta tavasta toteuttaa yrityssaneerausmenettely.

Lausuntopalautteen johdosta mahdollisuutta asettaa yritys konkurssiin varhaisen saneerausmenettelyn aikana laajennettaisiin siten, että konkurssiin asettaminen on mahdollista myös sillä perusteella, että yritys osoittautuukin maksukyvyttömäksi ja on todennäköistä, että maksukyvyttömyyttä ei saneerausohjelman avulla voida poistaa tai että sen uusiutumista ei voida torjua muuten kuin lyhytaikaisesti.

Lisäksi esitykseen on tehty lausuntopalautteen johdosta joitain pääosin teknisluontoisia parannuksia.

7.2 Velkajärjestely

Oikeusministeriö pyysi velkajärjestelytyöryhmän mietinnöstä lausuntoa 51 taholta (ministeriöt, valtion virastot ja laitokset, tuomioistuimet, yhdistykset, intressiorganisaatiot ja asiantuntijat). Lausuntoja saapui yhteensä 29. Lausunnoista on laadittu lausuntotiivistelmä ([Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2021:28](#)) ja lausunnot ovat nähtävillä [lausuntopalvelussa](#).

Työryhmän mietinnöstä saatu lausuntopalaute on pääosin myönteistä. Yrittäjän uuden alun nopeuttamiseen ja velallisen aseman parantamiseen liittyvän uudistamistyön tavoitteita pidettiin hyvin tärkeinä ja niiden edistäminen sai laajaa kannatusta.

Myös mietinnössä ehdotetut keinot uudistamistyön tavoitteiden toteuttamiseksi saivat lausunnonantajilta pääosin kannatusta. Eniten lausunnonantajien mielipiteitä jakoi ehdotus, jonka mukaan velallinen, joka on velkaantunut elinkeinotoiminnassa, voisi päästä velkajärjestelyyn

muista syistä velkaantuneita velallisia kevyemmin edellytyksin. Muita mietinnössä ehdotettuja keinoja koskeva palaute oli pääosin myönteistä. Useaan ehdotukseen esitettiin tarkentavia huomioita ja parannusehdotuksia muutosten jatkovalmistelua varten.

Direktiivi koskee vain yritystoiminnassa velkaantuneita, kun taas velkajärjestelylakia sovelletaan kaikkiin luonnollisiin henkilöihin riippumatta siitä, ovatko he harjoittaneet aiemmin yritystoimintaa vai eivät. Direktiivistä johtuu kaksi muutosta, joita työryhmä ehdotti sovellettaviksi ainoastaan niihin velallisiin, joilla on aiemmin harjoitettuun elinkeinotoimintaan liittyvää velkaa. Kyseiset muutokset koskevat velkajärjestelylain 9 §:ää velkajärjestelyn edellytyksistä ja 9 a §:ää velkajärjestelyn estymisestä väliaikaisesta syystä. Työryhmän ehdotusten mukaan velkajärjestelyyn pääseminen edellyttäisi elinkeinotoimintaa harjoittaneen velallisen osalta ainoastaan sitä, että hän on maksukyvytön, ja hän voisi päästä velkajärjestelyyn ilman olosuhteiden vakiintumiseen liittyvää odotusaikaa. Muiden velallisten osalta velkajärjestelyyn pääsyn edellytykset säilyisivät ennallaan lukuun ottamatta sitä, että olosuhteiden vakiintumiseen liittyvää odotusaikaa lyhennettäisiin 18 kuukaudesta 12 kuukauteen.

Näistä velkajärjestelyyn pääsyä koskevista ehdotuksista saatu lausuntopalaute on jakaantunutta. Jotkut lausunnonantajat suhtautuivat ehdotuksiin myönteisesti etenkin niiden yrittäjyyttä edistävien vaikutusten vuoksi. Valtaosa soveltamisalakysymystä nimenomaisesti kommentoineista lausunnonantajista suhtautui kuitenkin kriittisesti siihen, että velkajärjestelyä hakevat velalliset eroteltaisiin velkajärjestelyn aloittamisharkinnassa yhtäältä yritystoiminnassa velkaantuneisiin ja toisaalta muihin velallisiin. Ehdotettu ratkaisu nähtiin ongelmalliseksi ennen kaikkea yhdenvertaisuussyistä mutta myös siksi, että yritystoiminnassa velkaantuneiden saama etu velkajärjestelyn edellytysten täyttymistä arvioitaessa voisi muun muassa aiheuttaa näyttöongelmia, kannustaa keinotekoisiiin järjestelyihin tai mahdollistaa erilaisia väärinkäytöksiä velkajärjestelyjärjestelmän piirissä.

Esityksessä ei ehdoteta muutoksia 9 ja 9 a §:ään työryhmän mietintöön verrattuna. Kaikissa vaihtoehtoisissa ratkaisumalleissa olisi omat ongelmansa muun muassa velkajärjestelyn tarkoituksen, yleisen maksumoraalin, velkojien omaisuuden suojan ja viranomaisresurssien käytön kannalta. Näitä seikkoja on tarkemmin selostettu jaksossa 4.2.2. Elinkeinotoiminnassa velkaantuneiden helpompaa pääsyä velkajärjestelyyn voidaan pitää perusteltuna, eikä se muodostu yhdenvertaisuuden kannalta ongelmalliseksi jaksossa 4.2.2 mainituista syistä. Ehdotus elinkeinotoiminnassa velkaantuneiden jossain määrin helpommasta ja nopeammasta päästystä velkajärjestelyyn tuskin johtaa lausuntopalautteessa pelättyihin keinotekoisiiin järjestelyihin tai väärinkäytöksiin, sillä tällaiseen toimintaan syyllistyneen velallisen velkajärjestely estyisi todennäköisesti 10 §:n yleisten esteiden nojalla.

Lausunnonantajat suhtautuivat pääosin myönteisesti velkajärjestelyn yleisiä esteperusteita koskeviin muutosehdotuksiin. Aikaisempaa velkajärjestelyä koskevan esteperusteen voimassaoloajan rajaamista 13 vuoteen kommentoitiin eri näkökulmista. Suhtautuminen ehdotetun määräjän pituuteen oli vaihtelevaa. Osa niistä, jotka kannattivat esteperusteen voimassaoloajan lyhentämistä, pitivät ehdotettua määräaikaa edelleen melko pitkänä velallisen kannalta ottaen huomioon esimerkiksi sen, että uudelleen velkaantumisen taustalla voi olla monenlaisia velallisesta itsestään riippumattomia syitä. Toisaalta lausunnoissa huomautettiin, että etenkin niissä tapauksissa, joissa velallisen ensimmäinen maksuohjelma on kestoaltaan vakuusvelkojen maksuvelvollisuuden vuoksi hyvin pitkä, uusi määräaika voisi käytännössä jäädä myös liian lyhyeksi. Osa lausunnonantajista painotti, että ensimmäinen ja toinen velkaantuminen voivat tapahtua eri syistä ja katsoi, että velkaantumisen syihin tulisi kiinnittää enemmän huomiota. Esityksessä työryhmän ehdotusta ei ole muutettu, mutta perusteluissa on korostettu sitä, että velkajärjestelyn myöntäminen yleisestä esteperusteesta huolimatta on edelleen mahdollista, eikä este-

perusteen muuttamisella ole siihen vaikutusta. Lisäksi esityksessä on lausuntopalautteen johdosta otettu velkajärjestelyn esteperusteena huomioon tilanne, jossa velallisen aikaisempi maksuohjelma ei ole vielä vakuusvelan maksun osalta päättynyt.

Elinkeinotoimintaa edelleen harjoittavien velallisten velkajärjestelyyn pääsyn helpottaminen sai lausuntopalautteessa pääosin tukea. Pienimuotoisen elinkeinotoiminnan määrittelyn muuttamista pidettiin yleisesti ottaen kannatettavana, jotta entistä useampi elinkeinonharjoittaja voisi hakeutua velkajärjestelyyn. Esitykseen ei sisälly epäselvänä pidettyä ehdotusta, joka koskee elinkeinonharjoittajan yksityisvelkojen järjestelyä.

Lausunnonantajat pääosin kannattivat maksuohjelman keston lyhentämistä kolmeen vuoteen tilanteessa, jossa velallisella ei ole maksuvaraa. Ehdotuksen soveltamista kaikkiin velallisiin pidettiin toimivana ja yhdenvertaisuuden kannalta oikeana ratkaisuna. Jotkut lausunnonantajat katsoivat kuitenkin, että maksuohjelman pituuden määrittelyssä maksuvelvollisuuden tai maksuvaran määrän ei pitäisi olla ratkaiseva tekijä, vaan maksuohjelmaa vahvistettaessa pitäisi ottaa entistä paremmin huomioon velallisen inhimilliset olosuhteet kuten se, onko velallinen huomattavan sairas tai iäkäs. Esityksessä ei kuitenkaan ehdoteta mahdollisuutta lyhentää kolmen vuoden pituista maksuohjelmaa, jonka nojalla velallisella on maksuvelvollisuus. Tätä linjausta on perusteltu aikaisemmassa hallituksen esityksessä (HE 52/2010 vp s. 7–8) toteamalla maksuohjelman lyhentymisen kolmeen vuoteen olevan niin merkittävä muutos velallisten hyväksi, että on vaikea perustella enää tätä lyhyempiä maksuohjelmia edes yksittäistapauksissa, lukuun ottamatta velallisia, joilta puuttuu pysyvästi maksukyky.

Menettelynaikaista maksuvarakertymää koskevat ehdotukset saivat lausunnonantajilta pääosin tukea. Muutoksia puoltavina seikkoina nähtiin muun muassa voimassa olevan sääntelyn selkeyttäminen ja oikeuskäytännön yhtenäistäminen sekä velallisten yhdenvertaisuuteen liittyvät syyt, sillä yksi maksuvarasäästöön vaikuttava tekijä on velkajärjestelymenettelyn kesto, joka voi vaihdella suuresti hakijasta riippumattomista syistä. Säännöksen perusteluja on tarkennettu muun muassa etuoikeutetun elatusapuvelan osalta. Lisäksi ulosmittauskieltoa koskevaan pykälään on lisätty säännös siitä, että menettelyn aikaiset varat, jotka velallinen on oikeutettu pitämään itsellään, tilitetään velalliselle vasta, kun maksuohjelma on lainvoimaisesti vahvistettu. Tällä turvataan velkojan asemaa tilanteessa, jossa maksuohjelma kumottaisiin muutoksenhakuasteessa.

Maksuohjelman oikeusvaikutusten osalta eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia on ehdottanut, että palkan ulosmittaus keskeytyisi maksuohjelman vahvistamisen ja lainvoimaiseksi tulon väliseksi ajaksi sen sijaan, että palkan ulosmittaus raukeaa. Ehdotusta ei ole toteutettu sen vuoksi, että raukeaminen on selkeämpi vaihtoehto. Jos ulosmittaus keskeytyisi, se jouduttaisiin useimmiten melko pian vielä erikseen peruuttamaan, sillä tyypillisessä tapauksessa päätös tulee lainvoimaiseksi tyytymättömyyden ilmoittamiselle varatun määräajan kuluttua umpeen. Maksuohjelman vahvistamispäätöksistä valitetaan melko harvoin. Esimerkiksi vuonna 2019 hovioikeuksissa on käsitelty maksuohjelman vahvistamisia 149 ja maksuohjelman muuttamisia neljä. Tilastotietoa ei ole saatavilla siitä, kuinka usein hovioikeus kumoaa käräjäoikeuden vahvistaman maksuohjelman, mutta tällaiset tapaukset ovat todennäköisesti vähemmistössä. Keskeyttämisvaihtoehto tarkoittaisi myös sitä, että jos käräjäoikeuden päätöksen haetaan muutosta, ulosmittaus olisi keskeytyneenä mahdollisesti pitkäänkin ja jos päätös kumottaisiin, ulosmittaus alkaisi juosta uudelleen ilman ennakoilmoitusta. Esitykseen on myös lisätty säännös, jonka mukaan ulosottomiehen hallussa olevat varat tilitetään velalliselle tulevan osuuden osalta vasta, kun maksuohjelman vahvistamista koskeva päätös on lainvoimainen. Palkan ulosmittauksen raukeamisesta huolimatta asiat pysyvät siten ulosotossa vireillä yleensä siihen asti, kunnes maksuohjelmaa koskeva päätös on lainvoimainen.

Myös maksuohjelman yksinkertaistamiseen liittyvien muutosehdotusten vastaanotto oli lähtökohtaisesti myönteisestä. Ehdotusten yksityiskohtiin esitettiin kuitenkin joitakin tarkentavia huomioita, joiden johdosta muun muassa asetuksenantovaltuutta vähäisten lisäsuoritusten tilitämättä jättämisestä on tarkennettu. Useassa lausunnossa kommentoitiin mietinnön selvitystä saldopäivästä ja esitettiin erilaisia ehdotuksia jatkotyöksi. Lausunnoissa ei kuitenkaan tullut esiin seikkoja, joita työryhmätyössä ei olisi pohdittu. Esitykseen ei sisälly saldopäivää koskevia ehdotuksia, sillä voimassa olevan saldopäivämallin kehittämiseksi ei löytynyt sellaista vaihtoehtoa, jonka hyödyt ylittäisivät selvästi sen mahdolliset haitat ja jonka voitaisiin riittävällä varmuudella odottaa parantavan nykytilaa.

Esityksessä on luovuttu työryhmän ehdotuksesta, jonka mukaan maksuohjelmaa olisi voitu muuttaa sen keston lyhentämiseksi sillä perusteella, että velallinen on maksanut kaikki maksuohjelman mukaiset suoritukset. Ehdotus sai lausuntopalautteessa kannatusta, mutta toisaalta osa lausunnonantajista ilmaisi huolensa siitä, että mahdollisuus maksuohjelman ennenaikaiseen päättämiseen voi kannustaa velallisia velkaantumaan uudelleen tehdäkseen suoritukset etuajassa ja siten tosiasiaassa estää velallisen pääsyä uuteen alkuun. Lisäksi lausuntopalautteessa kiinnitettiin huomiota säännöksen suhteeseen lisäsuoritusvelvollisuuteen ja ilmaistiin huoli siitä, että muutoshakemukset kuormittaisivat talous- ja velkaneuvontaa. Lausuntopalautteessa ilmaistut huolenaiheet on jatkovalmistelussa arvioitu sen verran painaviksi, ettei esitykseen ole sisällytetty kyseistä säännösehdotusta.

Ehdotuksia konkurssi- ja velkajärjestelymenettelyjen paremmaksi yhteensovittamiseksi pidettiin yleisesti ottaen tervetulleina ja ne saivat laajaa kannatusta. Ehdotusten katsottiin edesauttavan konkurssin tehneen yrittäjän entistä nopeampaa pääsyä velkajärjestelyyn ja uuteen alkuun. Pesähoitajalle asetettavaa velvollisuutta antaa velalliselle tietoa talous- ja velkaneuvonnan palveluista ja velkajärjestelyn mahdollisuudesta pidettiin hyvänä.

Osa lausunnonantajista esitti myös muutosehdotuksia, joita työryhmän mietintöön ei sisällynyt. Näistä ehdotuksista on toteutettu tietyt pääosin teknisluontoiset muutosehdotukset. Sen sijaan suurempaa periaatteellista muutosta tarkoittavia ehdotuksia ei ole otettu tämän esityksen jatkovalmisteluun.

Lainsäädännön arviointineuvosto antoi sekä yrityssaneerauksen että velkajärjestelyn käsittävästä esitysluonnoksesta lausuntonsa 15.11.2021. Esitystä on täydennetty lausunnon johdosta siltä osin kuin se on käytettävissä olevaan tilastotietoon ja muuhun tietoon nähden ollut mahdollista.

8 Säännöskohtaiset perustelut

8.1 Laki yrityksen saneerauksesta

1 luku Yleiset säännökset

1 §. *Lain tarkoitus ja suhde muuhun lainsäädäntöön.* Pykälän *1 momenttiin* lisättäisiin maininta siitä, että yrityssaneerailain mukainen saneerausmenettely voi olla joko varhainen saneerausmenettely tai perusmuotoinen saneerausmenettely. Varhaista ja perusmuotoista saneerausmenettelyä koskevat säännökset eroavat tietyiltä osin toisistaan, mutta molempien tavoitteena on taloudellisissa vaikeuksissa olevan velallisen jatkamiskelpoisen yritystoiminnan tervehdyttäminen taikka sen edellytysten turvaaminen ja velkajärjestelyjen aikaansaaminen.

Yrityssaneerausmenettely voitaisiin toteuttaa joko varhaisena tai perusmuotoisena saneerausmenettelynä. Varhainen saneerausmenettely olisi velallisen käytettävissä direktiivin soveltamisalaan kuuluvassa uhkaavan maksukyvyttömyyden tilanteessa ja se toteuttaisi direktiivin vaatimukset. Jo maksukyvyttömäksi tulleen velallisen käytettävissä taas olisi toinen väylä, joka lähtökohtaisesti vastaisi voimassa olevaa sääntelyä. Toista väylää kutsutaan perusmuotoiseksi saneerausmenettelyksi. Kysymys olisi kahdesta osittain erilaisesta tavasta toteuttaa yrityssaneerausmenettely.

1 a luku **Varhaisen saneerausmenettelyn aloittaminen, keskeyttäminen ja jatkaminen**

4 a §. *Vireillepanoon oikeutettu varhaisessa saneerausmenettelyssä.* Uusi 1 a luku olisi direktiivin 4 artiklan perustuvaa sääntelyä. Tämä luku, samoin kuin eräät myöhemmät uudet luvut ja säännökset, koskisivat yrityssaneerausmenettelyn piirissä väylää, joka olisi velallisen käytettävissä direktiivin soveltamisalaan kuuluvassa uhkaavan maksukyvyttömyyden tilanteessa ja joka toteuttaisi direktiivin vaatimukset. Tätä uutta väylää kutsutaan varhaiseksi saneerausmenettelyksi.

Uudessa 4 a §:ssä säädettäisiin siitä, kuka on oikeutettu panemaan hakemuksen vireille uhkaavan maksukyvyttömyyden perusteella aloitettavassa varhaisessa saneerausmenettelyssä. Direktiivin 4 artiklan 7 ja 8 kohdan sääntelystä johtuu, että velallisen on kaikissa tilanteissa annettava vähintään suostumuksensa direktiivin mukaisen saneerauspiteiston käyttämiselle. Tämä edellyttää uutta sääntelyä, sillä voimassa olevan sääntelyn mukaan myös velkojat voivat tietyin edellytyksin tehdä menettelyn aloittamiseen johtavan hakemuksen ilman velallisen myötävaikutusta myös uhkaavan maksukyvyttömyyden tilanteessa. Direktiivin 4 artiklan 8 kohdan viimeisen virkkeen mahdollisuutta edellyttää velallisen suostumusta direktiivin mukaisen saneerauspiteiston käyttämiselle vain mikro- ja pk-yritysten kohdalla ei otettaisi käyttöön, sillä velallisten erottelua yrityksen koon perusteella ei pidetä tässä yhteydessä perusteltuna ottaen huomioon yrityssaneerauslain kokonaisuus.

Joissakin tapauksissa velallinen voi pitää tarkoituksenmukaisena molempien menettelyväylien hakemista samalla hakemuksella. Näin voidaan välttää tarpeettomat viiveet menettelyn aloittamisessa esimerkiksi silloin, kun vasta maksukyvyttömyyden uhkaamana itseään pitävä velallinen osoittautuu aloittamisharkinnassa kuitenkin maksukyvyttömäksi. Hakemuksen yksilöintivelvollisuudesta ehdotetaan säädettäväksi jäljempänä 69 §:ssä.

4 b §. *Varhaisen saneerausmenettelyn aloittamisen edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin edellytyksistä, joilla voidaan aloittaa varhainen saneerausmenettely, jossa noudatetaan osin uudenlaisia säännöksiä. Aloittamisperusteena olisi se, että velallista uhkaa maksukyvyttömyys. Direktiivissä maksukyvyttömyyden ja uhkaavan maksukyvyttömyyden käsitteet on nimenomaisesti jätetty määrittämään kansallisen oikeuden mukaan (2 artiklan 2 kohdan a ja b alakohta), eikä näiden käsitteiden tulkintaa muutoinkaan ole tarkoitus muuttaa ehdotetulla pykälällä.

Yrityssaneerauslain 3 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan uhkaavalla maksukyvyttömyydellä tarkoitetaan sitä, että velallinen on vaarassa tulla maksukyvyttömäksi. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan tällainen vaara on käsillä, jos velallisen taloudellisen tilanteen ja siihen vaikuttavien seikkojen perusteella voidaan ennakoida, että velalliseen kohdistuu konkreettinen maksukyvyttömyyden riski jollakin näköpiirissä olevalla aikavälillä, jollei saneeraustoimenpiteisiin ryhdytä. Kysymyksessä on siten ennusteen luonteinen arviointi, jonka aikaperspektiivi voisi vaihdella riippuen siitä, minkälaisella varmuudella kulloinkin kysymyksessä olevan velallisen taloudellisen tilanteen kehitystä olosuhteet huomioon ottaen on mahdollista ennakoida.

Maksukyvyttömyyden uhan ei siten tarvitsisi olla akuutti, vaan pidemmän aikavälin maksukyvyttömyysriski riittäisi, edellyttäen että riskiarvio perustuu liiketaloudellisessa tarkastelussa hyväksytyihin lähtökohtiin ja periaatteisiin. (HE 182/1992 vp s. 21)

Hallituksen esityksessä todetaan myös, että arvioinnissa olisi otettava huomioon velallisen vallitseva taloudellinen tilanne sekä siihen vaikuttavat seikat ja niiden odotettavissa oleva kehitys. Sitä aikaväliä, jota maksukyvyttömyysriskin ennuste voi koskea ja jonka kuluessa maksukyvyttömyyden siis voidaan ennakoida olevan odotettavissa, ei lakiehdotuksessa ole erikseen määriteltä. Ratkaisevaa on se, että maksukyvyttömyyden vaaran tulee olla todennäköinen, kun otetaan huomioon vallitsevat olosuhteet ja niiden todennäköinen kehitys. Aikaperspektiivi voi vaihdella riippuen siitä, minkälaisella todennäköisyydellä asiaan vaikuttavia seikkoja kulloinkin on mahdollista ennakoida. Maksukyvyttömyyden vaaran ei siten tarvitse olla akuutti. Toisaalta pelkkä abstrakti maksukyvyttömyyden vaara ei myöskään riitä. Tietyillä oletuksilla yrityksellä kuin yrityksellä saatetaan katsoa olevan määrätyn suuruinen riski tulla maksukyvyttömäksi. Tässä yhteydessä tarkoitetun maksukyvyttömyyden vaaran arvioinnin tulee kuitenkin perustua sellaisiin seikkoihin, joiden toteutumista voidaan pitää todennäköisinä. Esitettävästä selvityksestä tulisi kuitenkin ilmetä, minkälaisella aikaperspektiivillä maksukyvyttömyyden vaara on olemassa. (HE 182/1992 vp s. 62)

Kun uhkaavan maksukyvyttömyyden perusteella aloitettavaan varhaiseen saneerausmenettelyyn sovelletaan osittain eri säännöksiä kuin maksukyvyttömyyden perusteella aloitettavaan saneerausmenettelyyn, uhkaavan maksukyvyttömyyden ja maksukyvyttömyyden välinen rajanveto saa merkityksen, jota sillä ei saneerausmenettelyssä ole aiemmin ollut. Muutosten myötä jatkossa on odotettavissa enemmän tulkintatilanteita siitä, onko velallinen uhkaavasti maksukyvytön vai jo maksukyvytön. Jälkimmäisessä tilanteessa velallisen tulisi hakeutua 6 §:n nojalla aloitettavaan perusmuotoiseen menettelyyn.

Maksukyvyttömyyden arviointi on tuomioistuimelle esitettyyn selvitykseen perustuvaa kokonaisarviointia. Lain 3 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan maksukyvyttömyys tarkoittaa, että velallinen on muuten kuin tilapäisesti kykenemätön maksamaan velkojaan niiden erääntyessä. Määritelmä vastaa konkurssilain määritelmää. Maksukyvyttömyysmenettelyjen yksinkertaisuuden, ennakoitavuuden ja vertailtavuuden vuoksi maksukyvyttömyyttä olisi yrityssaneerausmenettelyssä arvioitava lähtökohtaisesti samoin kuin konkurssissa. Maksukyvyttömyyden määrittelyn näkökulmasta 6 §:n nojalla aloitettu perusmuotoinen saneerausmenettely olisi siten vaihtoehto konkurssille, kunhan maksukyvyttömyys ei ole niin syvä, että se muodostuisi 7 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuksi saneerausmenettely esteeksi.

Toisin kuin konkurssilakiin, yrityssaneerailakiin ei kuitenkaan sisälly maksukyvyttömyysolettamia. Maksukyvyttömyysolettamien on tarkoitus auttaa hakijan todistelua velallisen maksukyvyttömyydestä – kun hakija on näyttänyt olettaman toteen, on vastapuolen osoitettava, ettei velallinen ole maksukyvytön. Konkurssilain 2 luvun 3 §:n maksukyvyttömyysolettamia ei sovelleta yrityssaneerausmenettelyssä olettamina velallisen maksukyvyttömyydestä, mutta olettamissa tarkoitetuilla tosiseikoilla, kuten ulosoton varattomuusesteellä, voi olla merkitystä maksukyvyttömyyttä arvioitaessa.

Voimassa olevassa 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetään mahdollisuudesta aloittaa saneerausmenettely velkojien puollon tai velkojien yhdessä velallisen kanssa tekemän hakemuksen perusteella. Tällöin aloittamispäätös on tehtävissä ilman selvitystä velallisen taloudellisesta asemasta, ja siis myös ilman selvitystä maksukyvyttömyydestä tai sen uhasta, koska yhteishakemuksen on katsottu antavan riittävät takeet siitä, että hakemuksen tarkoituksena ei ole saneerausmenettelyn väärinkäyttö (HE 182/1992 vp s. 66 ja 103; ks. esitettävän selvityksen kannalta myös HE 152/2006 vp s. 70). Yrityksen saneerausmenettelyä annettujen asetusten (55/1993, jäljempänä

yrityssaneerausasetus) 3 §:n 1 kohdasta ilmenee, ettei puolto- tai yhteishakemukseen tarvitse liittää asetuksen 1 a §:ssä tarkoitettua tilintarkastajan selvitystä.

Mainittua aloittamisperustetta vastaavaa perustetta ei ehdoteta säädettäväksi varhaiseen saneerausmenettelyyn. Saneerausmenettelyn hakeminen on velkojien puollot hankkineen velallisen ja muun asianosaisen näkökulmasta yksinkertaisempaa, jos menettelyväylää ei tarvitse valita. Direktiivin mukaiseen, vähemmän esteperusteita sisältävään menettelyyn velallinen pääsisi hakemuksesta uhkaavan maksukyvyttömyyden perusteella. Perusmuotoiseen saneerausmenettelyyn ohjattaisiin maksukyvyttömät velalliset ja velalliset, joilla on velkojien puolto saneerausmenettelyn aloittamiselle. Tilannetta, jossa velkojien puolto johtaisi siihen, että velallinen ja velkojat yhdessä voisivat valita kumpaan menettelyväylään hakeutuvat, ei pidetä perusteltuna, sillä se lisäisi menettelyn väärinkäyttö- ja pitkittämismahdollisuuksia. Valinnanmahdollisuuden antaminen tarkoittaisi käytännössä myös sitä, että velallinen voisi valita, mitä esteperusteita menettelyn aloittamiseen sovelletaan. Lisäksi uhkaavaa maksukyvyttömyyttä koskevien säännösten soveltaminen puoltojen perusteella aloitetussa menettelyssä aiheuttaisi epäjohtonmukaisuuksia liittyen muun muassa menettelyn keskeyttämisperusteisiin ja mahdolliseen 4 d §:n mukaiseen siirtymään menettelystä toiseen.

Hakemukseen varhaisesta saneerausmenettelystä olisi aina liitettävä selvitys uhkaavasta maksukyvyttömyydestä ja tuomioistuimen olisi tutkittava tähän liittyvät kysymykset menettelyn aloittamispäätöksen yhteydessä. On kuitenkin oletettavaa, etteivät sellaiset velalliset, jotka eivät ole vielä edes uhkaavaan maksukyvyttömyyden tilassa, hakeudu saneerausmenettelyyn muun muassa siihen liittyvien julkisuusvaikutusten ja menettelyn kustannusten vuoksi.

Uhkaavan maksukyvyttömyyden muuttumista maksukyvyttömyydeksi ei yleensä tutkittaisi menettelyn aikana, eikä tällainen muutos itsessään tarkoittaisi menettelyväylän muuttumista. Maksukyvyttömyys on kuitenkin säädetty varhaisen saneerausmenettelyn este- ja keskeyttämisperusteeksi jäljempänä 4 c §:ssä, joten asia saattaisi tulla tutkittavaksi keskeyttämis hakemuksen johdosta. Menettelyn kuluessa maksukyvyttömäksi tulleella velallisella olisi myös mahdollisuus siirtyä 4 d §:ssä säädetyin edellytyksin maksukyvyttömän velallisen saneerausta koskevien säännösten piiriin, mikä voi olla tarpeen esimerkiksi tilanteessa, jossa saneerausmenettely on edistynyt myönteisesti mutta 14 d §:n 2 momentissa tarkoitettu kieltoja koskeva 12 kuukauden enimmäisaika osoittautuu kyseisen saneerausmenettelyn laatuun ja laajuuteen nähden riittämättömäksi.

4 c §. *Esteet ja keskeyttämisperusteet varhaisessa saneerausmenettelyssä.* Pykälässä säädettäisiin esteistä varhaisen saneerausmenettelyn aloittamiselle. Esteperusteet olisivat direktiivin 4 artiklan sääntelyä johtuen kapeammat kuin perusmuotoisessa saneerausmenettelyssä, jota direktiivi ei koske.

Pykälän 1 momentin 1 kohta sisältäisi maksukyvyttömyyttä koskevan esteperusteen. Direktiivissä maksukyvyttömyyden käsite on nimenomaisesti jätetty määrittämään kansallisen oikeuden mukaan (2 artiklan 2 kohdan a alakohta), eikä sääntelyllä muutoinkaan ole tarkoitettu vaikuttaa maksukyvyttömyyden käsitteen tulkintaan. Jos velallinen osoittautuu esteiden tutkinassa maksukyvyttömäksi, tuomioistuin ei voisi viran puolesta päättää aloittaa perusmuotoista saneerausmenettelyä, jos velallisen hakemus ei ole edes toissijaisesti tätä koskenut. Estettä ei kuitenkaan ole sille, että velallinen laajentaa hakemustaan asian vireilläolon aikana, eikä sille, että maksukyvyttömän velallisen saneeraus aloitettaisiin mahdollisesti samaan aikaan vireillä olevasta velkojan hakemuksesta. Jos jo lähtötilanteessa olisi vireillä sekä velallisen hakemus varhaisen menettelyn aloittamisesta että velkojan hakemus perusmuotoisen menettelyn aloittamisesta, tutkittaisiin ensin, täytyvätkö edellytykset varhaisen saneerausmenettelyn aloitta-

miseksi. Direktiivin mukaista velallisen oikeutta päästä direktiivin mukaiseen puitteistoon uhkaavan maksukyvyttömyyden perusteella ei nimittäin saa kaventaa sillä, että vireillä on velkojien kilpaileva hakemus toisenlaisen menettelyn aloittamiseksi.

Momentin 2, 3 ja 4 kohdan mukaiset esteperusteet vastaisivat voimassa olevan 7 §:n 1 momentin 2, 3 ja 6 kohtaa. Mahdollisuus niiden säilyttämiseen perustuu direktiivin 4 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuun elinkelpoisuustestiin.

Pykälästä puuttuisivat voimassa olevaan 7 §:ään verrattuna mainitun pykälän 1 momentin 4 ja 5 kohdassa ja 2 momentissa tarkoitetut esteperusteet. Eräiltä osin niiden soveltamisalaan kuuluvia seikkoja voitaisiin kuitenkin ottaa huomioon arvioitaessa sitä, voidaanko velalliselle määrätä saneerausmenettelyn ajaksi 14 a §:n mukaiset kiellot.

Pykälän 2 momentissa olisi säännökset menettelyn keskeyttämisestä silloin, kun menettelyn aloittamisen jälkeen käy ilmi 1 momentissa tarkoitettu seikka. Sääntely ei poikkeaisi voimassa olevasta 7 §:n 3 momentista siltä osin kuin kysymys on menettelyn keskeyttämisestä 1 momentin 2–4 kohdan perusteella. Pelkkä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu maksukyvyttömyys taas olisi uutta sääntelyä niin menettelyn aloittamisen esteenä kuin menettelyn keskeyttämisperusteena. Tältä osin lakiin otettaisiin ensinnäkin vastaava rajaus kuin voimassa olevan 7 §:n 3 momentin toisessa virkkeessä on niitä tilanteita varten, joissa yrityksen varallisuus tai olennainen osa siitä on todennäköisesti luovutettavissa toiminnallisena kokonaisuutena tämän lain mukaisessa järjestyksessä (ns. realisaatiosaneeraus). Maksukyvyttömyys ei myöskään johtaisi menettelyn keskeyttämiseen tilanteessa, jossa velallisella olisi 4 d §:n nojalla oikeus saada menettely jatkumaan maksukyvyttömiä velallisia koskevien säännösten mukaan.

Kysymystä siitä, tutkitaanko voimassa olevan 7 §:n mukaiset esteperusteet viran puolesta vai ainoastaan väitteen johdosta, ei ole nimenomaisesti ratkaistu lain sanamuodossa, yrityssaneerauslain säätämisen johtaneissa vuoden 1992 esitöissä eikä korkeimman oikeuden julkaistussa ratkaisukäytännössä. Hovioikeuskäytännössä on pidetty mahdollisena esteperusteiden tutkimista viran puolesta (Vaasan hovioikeus 1995:3). Toisaalta vuoden 2007 uudistuksen esitöissä on todettu, että saneeraushakemus voidaan hylätä esteen vuoksi yleensä vain, jos velkoja tekee siitä väitteen, mikä seuraa dispositiivisissa asioissa noudatettavista yleisistä prosessioikeudellisista säännöistä (HE 152/2006 vp s. 18; näin myös Pauliine Koskelo: Yrityssaneeraus, Helsinki 1994, s. 100, jonka yhteydessä viitataan väittämistäakkaa koskevaan oikeudenkäymiskaaren säännökseen). Oikeuskirjallisuudessa on myös katsottu, että esteperusteet ovat periaatteessa viran puolesta tutkittavia, mutta tulevat todellisen, tehokkaan tutkinnan kohteeksi vasta, kun peruste käy ilmi tuomioistuimen hallussa olevasta aineistosta ja siihen kiinnitetään varta vasten huomio (Risto Koulu: Uudistettu yrityssaneeraus, Helsinki 2007, s. 90).

Käytäntö vaikuttaisi muodostuneen sellaiseksi, että tuomioistuimet eivät viran puolesta selvitä kaikkia mahdollisia esteperusteita, mutta niillä on ilman väitettäkin laajat mahdollisuudet ryhtyä selvittämään ja kiinnittämään asianosaisten huomiota sellaisten esteperusteiden mahdolliseen käsittelyyn, jotka tuomioistuin ratkaisuaineistosta havaitsee.

Direktiivistä ei johdu vaikutuksia puheena olevaan kysymykseen, eikä esityksellä tarkoiteta muutenkaan vaikuttaa siihen sen enempää 7 §:n kuin myöskään sitä vastaavan uuden 4 c §:n osalta.

4 d §. *Varhaisen saneerausmenettelyn jatkaminen perusmuotoisena saneerausmenettelynä.* Pykälässä säädettäisiin tilanteesta, jossa varhaisen saneerausmenettelyn kuluessa käy ilmi, että velallinen on maksukyvytön. Varhaista saneerausmenettelyä olisi pykälässä säädetyin edellytyk-

sin mahdollista jatkaa perusmuotoisena saneerausmenettelynä. Tämä voi olla tarpeen esimerkiksi tilanteessa, jossa saneerausmenettely on edistynyt myönteisesti, mutta 14 d §:n 2 momentissa tarkoitettu kieltoja koskeva 12 kuukauden enimmäisaika osoittautuu kyseisen saneerausmenettelyn laatuun ja laajuuteen nähden riittämättömäksi. Perusmuotoisessa saneerausmenettelyssä ei ole varhaista saneerausmenettelyä vastaavaa 12 kuukauden enimmäisaikarajaa kielloille. Menettelystä toiseen siirtyminen voisi käytännössä tulla sovellettavaksi esimerkiksi silloin, kun saneerausohjelma ollaan pian saamassa valmiiksi ja menettelyn aikana on tapahtunut jotain odottamatonta, jonka johdosta velallinen on tullut maksukyvyttömäksi, tai maksukyvyttömyys on muuten käynyt ilmi menettelyn aikana. Estettä ei myöskään olisi hakemuksen tekemiselle aikaisemmassa vaiheessa saneerausmenettelyä. Hakemus tulisi pyrkiä tekemään viipymättä, kun menettelyn jatkamistarve on tiedossa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin jatkamisen edellytyksistä sekä siitä, kuka voi tehdä tuomioistuimelle hakemuksen menettelyn jatkamisesta. Momentin johdantokappaleen mukaan hakemuksen tekeminen olisi selvittäjän tehtävä. Selvittäjällä on parhaat mahdollisuudet arvioida saneerauksen onnistumisen mahdollisuuksia ja sitä, kannattaako menettelyä jatkaa. Selvittäjän olisi huolehdittava siitä, että hakemus tehdään niin ajoissa, että tuomioistuin ehtii ratkaista sen ennen varhaisessa saneerausmenettelyssä määrättyjen kieltojen määräajan päättymistä.

Momentin 1 kohdan mukaan edellytettäisiin, että 6 §:n 2 kohdassa säädetyt edellytykset perusmuotoisen saneerausmenettelyn aloittamiselle täyttyisivät. Direktiivistä johtuu, että velallisen on oltava maksukyvytön, jotta menettelyä voidaan jatkaa perusmuotoisena saneerausmenettelynä. Viittauksesta 6 §:n 2 kohtaan johtuisi, että jos velallinen olisi 7 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla korjauskelvottomasti maksukyvytön, edellytyksiä saneerausmenettelyn jatkamiselle perusmuotoisena saneerausmenettelynä ei kuitenkaan olisi. Tällaisessa tilanteessa selvittäjän tulisi hakea menettelyn keskeyttämistä eikä sen jatkamista perusmuotoisena saneerausmenettelynä.

Momentin 2 kohdan mukaan lisäksi edellytettäisiin, että velkoja tai velkojat, joiden saatavat edustavat vähintään viidennestä velallisen tunnetuista veloista, ovat antaneet jatkamiseen hyväksyntänsä. Raja vastaisi voimassa olevan lain mukaista edellytystä menettelyn aloittamiselle puolto- tai yhteishakemuksella, mutta ilman läheisvelkojia koskevaa rajoitusta. Raja on asetettu melko matalaksi siksi, ettei velkojien hyväksynnän saaminen aiheuttaisi kohtuuttoman paljon vaivaa eikä veisi siten selvittäjän aikaa. Suostumusten saaminen velkojilta edellyttää kuitenkin, että selvittäjä antaa velkojille riittävän selvityksen velallisen tilanteesta.

Momentin 3 kohdan mukaan menettelyn jatkaminen edellyttäisi velallisen suostumusta. Jos velallinen ei halua jatkaa menettelyä, ei saneerauksella ole käytännössä menestymismahdollisuuksia. Lisäksi direktiivi korostaa velallisen tahdon merkitystä muun muassa menettelyyn hakeutumisen ja edellyttää, että velallinen voi pyrkiä saneerausohjelman aikaansaamiseen ilman kieltojen voimassaoloa.

Pykälän 2 momentin mukaan selvittäjän olisi varattava suurimmille velkojille tilaisuus tulla kuulluksi menettelyn jatkamisesta perusmuotoisena saneerausmenettelynä ennen hakemuksen tekemistä tuomioistuimelle. Suurimpia velkojia kuulemalla selvittäjä saisi riittävän laajan kuvan saneerauksen menestymismahdollisuuksista sekä mahdollisista 7 §:n mukaisista este- ja keskeyttämisperusteista. Jos selvittäjä kuulemisen jälkeen katsoisi, että käsillä on perusmuotoisen menettelyn este- tai keskeyttämisperuste, menettelyn jatkaminen ei olisi menettelyn tarkoituksen tai velkojien edun mukaista. Tällaisessa tilanteessa selvittäjä ei hakisi menettelyn jatkamista perusmuotoisena saneerausmenettelynä.

Selvittäjän tulisi liittää hakemukseen velallisen suostumus ja saadut suurimpien velkojien kirjalliset hyväksynnit menettelyn jatkamiseen. Jos joku velkojista toimittaisi selvittäjälle hyväksynnän sijasta lausuman, jossa esimerkiksi vastustaa tietyin perustein menettelyn jatkamista, olisi myös lausuma toimitettava tuomioistuimelle. Tarkoituksena on, että tuomioistuin ei kuulisi hakemuksen johdosta enää velallista eikä velkojia, vaan sille toimittaisiin hakemuksen yhteydessä kaikki asian ratkaisemiseksi tarvittava aineisto.

Tuomioistuin ei automaattisesti tutkisi 7 §:n mukaisia esteitä käsitellessään hakemusta saneerausmenettelyn jatkamisesta. Koska 6 §:n 2 kohdassa viitataan 7 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaiseen esteeseen korjauskelvottomasta maksukyvyttömyydestä, ja se näin ollen on edellytys perusmuotoisen saneerausmenettelyn aloittamiselle, voisi tämä esteperuste kuitenkin tulla tutkittavaksi velkojan lausumassaan esittämän väitteen johdosta tai jos tuomioistuin sen havaitsee. Myös muun 7 §:n mukaisen este- ja keskeyttämisperusteen tutkiminen tuomioistuimessa voisi tulla tässä yhteydessä kysymykseen, jos velkoja tekisi menettelyn keskeyttämisshakemuksen tai perusteeseen vedottaisiin tuomioistuimelle toimitetussa velkojan lausumassa.

Pykälän 3 momentin mukaan jatkettuun menettelyyn sovellettaisiin kaikilta osin perusmuotoiseen saneerausmenettelyyn sovellettavia säännöksiä, mukaan lukien esimerkiksi kieltojen voimaantulo menettelyn jatkamispäätöksestä lukien. Näin ollen ajoissa tehty ja hyväksytty jatko-hakemus varmistaisi kieltojen keskeyttämättömän voimassaolon.

Jottei siirtymä varhaisesta saneerausmenettelystä perusmuotoiseen saneerausmenettelyyn johda menettelyn perusteettomaan pitkittymiseen, olisi varhaista saneerausmenettelyä ja siinä kerättyä selvitystä hyödynnettävä täysimääräisesti perusmuotoisessa menettelyssä. Menettelyä tulisi jatkaa siitä pisteestä, johon varhaisessa saneerausmenettelyssä on päästy. Jos selvittäjä on nimetty varhaiseen saneerausmenettelyyn, jatkaisi sama selvittäjä myös jatkomenettelyssä, jollei ole 86 §:ssä tarkoitettuja perusteita poikkeuksellisesti vapauttaa häntä toimestaan. Myös 71 §:ssä tarkoitettujen määräpäivien tulisi lähtökohtaisesti pysyä samoina, jollei niitä ole perusteltua siirtää myöhemmäksi.

2 luku **Perusmuotoisen saneerausmenettelyn aloittaminen ja keskeyttäminen**

5 §. *Vireillepanoon oikeutetut perusmuotoisessa saneerausmenettelyssä.* Pykälän otsikkoa muutettaisiin, jotta 6 §:n nojalla aloitettavan perusmuotoisen menettelyn luonne kävisi ilmi erotuksena uuteen 4 a §:ään, joka koskisi varhaisen saneerausmenettelyn vireillepanoon oikeutettuja uhkaavan maksukyvyttömyyden tilanteessa. Pykälän johdantokappaleessa täsmennettäisiin, että pykälä koskee perusmuotoisia saneerausmenettelyjä.

6 §. *Perusmuotoisen saneerausmenettelyn aloittamisen edellytykset.* Pykälän otsikkoa muutettaisiin, ja pykälästä poistettaisiin uhkaavaan maksukyvyttömyyteen liittyvä aloittamisperuste sekä mainittuun perusteeseen liittyvä 2 momentti, koska uhkaavasta maksukyvyttömyydestä menettelyn aloittamisen perusteena säädettäisiin jatkossa 4 b §:ssä. Uhkaava maksukyvyttömyys ei siten jatkossa oikeuttaisi perusmuotoisen saneerausmenettelyn aloittamiseen 6 §:n nojalla. Pykälän 2 momenttia ei ole tarpeen siirtää 4 b §:ään ja se voidaan kumota, sillä jatkossa vain velallinen voisi hakea saneerausmenettelyä uhkaavan maksukyvyttömyyden perusteella lain 4 b §:n nojalla. Toisaalta maksukyvyttömyyden käsilläolo ei jatkossakaan olisi ehdoton edellytys perusmuotoisen saneerausmenettelyn aloittamiselle, sillä 1 kohdan edellytysten täyttyessä maksukyvyttömyyttä ei tutkita eikä maksukyvyttömyyden puuttumista tai uhkaavan maksukyvyttömyyden käsilläoloa ole myöskään säädetty 7 §:n mukaiseksi esteperusteeksi.

7 §. *Esteet ja keskeyttämisperusteet perusmuotoisessa saneerausmenettelyssä.* Pykälän otsikkoa muutettaisiin sen selventämiseksi, että pykälä koskee jatkossa vain 6 §:n nojalla aloitettua perusmuotoista saneerausmenettelyä. Perusmuotoinen saneerausmenettely voitaisiin aloittaa joko velkojien puollon tai yhteishakemuksen taikka velallisen maksukyvyttömyyden perusteella. Lisäksi pykälän *3 momentin* toiseen virkkeeseen sisältyvää säännöstä yhdenmukaistettaisiin 42 §:n 4 momentin ja 53 §:n 1 momentin 6 kohdan säännöksen kanssa siten, että ilmaisu ”yhtenä kokonaisuutena” korvattaisiin ilmaisulla ”toiminnallisena kokonaisuutena”. Olennaista on, että yrityksen varallisuus tai olennainen osa siitä voidaan luovuttaa toiminnallisena kokonaisuutena. Luovutus voi tapahtua yhtenä tai useampana luovutuksena.

3 luku **Selvittäjä ja velkojatoimikunta sekä velallisen myötävaikutusvelvollisuus**

8 §. *Selvittäjä.* Pykälän *1 momentin* johdantokappaletta muutettaisiin siten, ettei se sisältäisi selvittäjän määräämiseen velvoittavaa sanamuotoa. Selvittäjän määräämistä koskevat säännökset koottaisiin 82 a ja 82 b §:ään.

Pykälän *4 momentissa* säädettyjä selvittäjän kelpoisuusvaatimuksia ehdotetaan yhtenäistettäväksi konkurssin pesänhoitajan kelpoisuusvaatimusten kanssa. Selvittäjällä ei voimassa olevan lain mukaan ole pesänhoitajaa vastaavaa vaatimusta olla muutoinkin tehtävään sopiva tehtävän edellyttämän kyvyn, taidon ja kokemuksen lisäksi. Selvittäjän sopivuus käsillä olevan tehtävän kannalta katsotaan kuitenkin olennaiseksi seikaksi myös yrityssaneerauksessa, minkä vuoksi vastaava vaatimus lisättäisiin lakiin. Lisäksi momenttiin ehdotetaan lisättäväksi selvittäjälle vaatimus toimittaa suostumuskirjeen yhteydessä tuomioistuimelle selvitys siitä, millä perusteilla hänellä on tehtävän vaatima kyky, taito ja kokemus ja hän on muutoinkin tehtävään sopiva. Tällaisena selvityksenä pidettäisiin esimerkiksi ansioluetteloa, listausta aiemmasta selvittäjäkokemuksesta tai muuta selvitystä, jonka selvittäjä arvioi osoittavan hänen kykynsä, taitonsa ja kokemuksensa sekä sopivuutensa tehtävään. Jos yrityssaneeraus vaatisi erityisosaamista esimerkiksi sen laajuuden tai kansainvälisten yhteyksien vuoksi, selvittäjän tulisi perustella osaamisensa kyseisen yrityssaneerauksen hoitamiseen. Näin varmistettaisiin, että jos selvittäjäehdokkaita olisi useampi, tuomioistuimella olisi valinnan tueksi selvitystä selvittäjien kokemuksesta ja osaamisesta. Lisäyksillä selkeytettäisiin selvittäjän määräämismenettelyä direktiivin 26 artiklan 1 kohdan a alakohdan tavoitteen mukaisesti.

3 a luku **Varhaisen saneerausmenettelyn oikeusvaikutukset**

14 a §. *Kieltojen määrääminen.* Uusi 3 a luku sisältäisi säännökset varhaisen saneerausmenettelyn oikeusvaikutuksista. Perusmuotoisen saneerausmenettelyn oikeusvaikutuksia koskevat säännökset sisältyisivät jatkossakin 4 lukuun. Pääasialliset erot lukujen välillä johtuisivat direktiivin 6 artiklasta ja koskisivat 17 §:ssä tarkoitettujen maksu- ja vakuudenasettamiskiellon, 19 §:ssä tarkoitettujen perintäkiellon, 21 §:ssä tarkoitettujen ulosmittauksen sekä muiden täytäntöpanotoimenpiteiden kiellon ja 23 §:ssä tarkoitettujen turvaamistoimenpiteiden kiellon (jäljempänä *kiellot*) määräämistä ja voimassaoloa. Direktiivistä johtuu, että kieltojen voimaantulon edellytyksiä ei voida samastaa saneerausmenettelyyn pääsyn edellytyksiin ja esteisiin, vaan kieltojen määräämisestä on säädettävä erikseen. Velallisella on direktiivin mukaan esimerkiksi oltava oikeus pyrkiä saamaan saneerausohjelma vahvistetuksi 9–12 artiklan vaatimukset täyttävässä menettelyssä, vaikka kieltoja ei olisi määrätty.

Sääntelyn selkeyden vuoksi 3 a luku (14 a–14 h §) on laadittu itsenäiseksi ja kattavaksi 4 luvun (15–28 §) vastinpariksi siten, että varhaisen saneerausmenettelyn kaikki 4 luvun säännöksiä vastaavat säännökset löytyisivät 3 a luvusta. Viimeksi mainitun luvun eräissä säännöksissä viitattaisiin tiettyjen 4 luvun säännösten soveltamiseen sellaisinaan myös varhaisessa saneerausmenettelyssä, kun taas etenkin kieltojen osalta 3 a luku sisältäisi säännöksiä, joita sovellettaisiin

vastaavan 4 luvun säännöksen sijasta tai joille ei välttämättä ole 4 luvun säännöksissä edes varsinaista vastinparia.

Luvun 14 a § perustuisi direktiivin 6 artiklan 1 kohtaan, joka sallii kieltojen määräämättä jättämisen silloin, kun ne eivät ole välttämättömiä tai kun niillä ei saavutettaisi saneerausneuvottelujen tukemisen tavoitetta. Direktiivi mahdollistaa suhteellisen lavean tulkinnan tällaiselle kieltojen epäämisperusteelle, eikä se velvoita sisällyttämään ilmaisua ”saneerausneuvottelut” kieltojen epäämistä koskevaan kansalliseen säännökseen. Esimerkiksi johdanto-osan kappaleen 32 mukaan kieltäytymisperusteisiin saattaisi kuulua se, että vaadittujen velkojien enemmistöjen kannatus puuttuu tai, jos kansallisessa lainsäädännössä niin säädetään, ettei velallinen tosiasiasa pysty maksamaan velkojaan niiden erääntyessä. Edelleen johdanto-osan kappaleen 33 mukaan jäsenvaltioiden olisi voitava ottaa käyttöön kumottavissa olevia oletettavia keskeyttämisen kieltäytymisperusteiden olemassaolosta esimerkiksi silloin, kun velallinen toimii sellaiselle velalliselle tyypillisellä tavalla, joka ei pysty maksamaan velkojaan niiden erääntyessä eli ei esimerkiksi hoida työntekijöihin, verotukseen tai sosiaaliturvaan liittyviä velvollisuuksiaan, tai kun velallinen tai yrityksen nykyinen johto on syyllistynyt talousrikokseen, minkä perusteella voidaan olettaa, ettei velkojien enemmistö kannattaisi neuvottelujen aloittamista.

Säännöksen sanamuotoon ei ehdoteta otettavaksi mitään näistä direktiivin johdanto-osassa mainituista konkreettisista esimerkeistä, vaan riittävän harkintavallan turvaamiseksi ehdotetaan 6 artiklan 1 kohtaa vastaten, että kiellot on määrättävä, jollei ole todennäköistä, että ne eivät ole tarpeen. Selvänä lähtökohtana olisi siten, että jos edellytykset saneerausmenettelyn aloittamiselle ovat 4 b ja 4 c §:n mukaan olemassa, menettelyn alkaessa määrättäisiin voimaan myös kiellot, jollei velkojien lausumista käy ilmi siinä määrin merkittävää epäluottamusta saneerausmenettelyn onnistumismahdollisuuksia tai itse velallista kohtaan, ettei kieltoja voida pitää tarpeellisina. Siten tarpeellisuudella viitattaisiin ennen kaikkea siihen, onko saneerausmenettelyllä varteenotettavia onnistumisnäköymiä.

Velallisen hakemuksen johdosta kuulutaisiin muita velkoja 70 §:n mukaisesti, jolloin nämä voisivat tarvittaessa nostaa esiin seikkoja, joiden johdosta eivät katso kielloille olevan tarvetta. Kyse voisi tällöin olla esimerkiksi siitä, että velkoja ei katso velallisen saneeraamiselle eikä siten myöskään saneerausneuvotteluille tai muussa muodossa tapahtuvalle saneerausohjelman valmistelulle olevan ylipäänsä edellytyksiä. Näin voisi joskus olla silloinkin, kun edellytykset menettelyn aloittamiselle sinänsä olisivat 4 b ja 4 c §:n mukaan olemassa, sillä menettelyn aloittamisen esteperusteet olisivat varhaisessa saneerausmenettelyssä kapeammat kuin voimassa olevassa sääntelyssä.

Erityisesti 7 §:n 1 momentin 5 kohdan esteperuste, jonka mukaan on perusteltua syytä olettaa, että saneerausohjelman aikaansaamiselle tai vahvistamiselle ei ole edellytyksiä, vastaisi tarkoituksiltaan läheisesti kieltojen epäämiseen oikeuttavaa 6 artiklan 1 kohdan sääntelyä. Siten 4 c §:n mukaisten esteiden joukosta puuttuvaa 7 §:n 1 momentin 5 kohdan esteperustetta vastaavia seikkoja voitaisiin ottaa huomioon päätettäessä kieltojen määräämisestä.

Myös jos lausumissa esiin nostettujen seikkojen perusteella on syytä olettaa, että hakemuksen pääasiallisena tarkoituksena on velkojan perintätoimien estäminen tai muu velkojan taikka velallisen oikeuden loukkaaminen, kielloille ei välttämättä ole tarvetta (vrt. 7 §:n 1 momentin 4 kohta, jota vastaavaa säännöstä ei niin ikään voida sisällyttää 4 c §:ään). Direktiivin tarkoitusta vastaten kyse olisi kieltojen tarpeellisuuden arvioinnista eli tässä asiayhteydessä siitä, voidaanko velkojien arvioida olevan haluttomia saneerausmenettelyn läpivientiin velallisen oletettujen tarkoituserien johdosta. Kysymys ei siten olisi 7 §:n 1 momentin 4 kohtaa vastaavan oikeusohjeen soveltamisesta sellaisenaan.

Vastaavin tavoin kieltojen epääminen voisi tulla kysymykseen, jos velallisen tai velallisen nykyiseen johtoon kuuluvan henkilön rikostausta tai liiketoimintakiellon rikkominen antaa aiheen pitää todennäköisenä, ettei velkojien enemmistö kannattaisi saneerausneuvottelujen aloittamista (direktiivin johdanto-osan kappale 33). Velkojien lausumissa esitetyillä näkemyksillä olisi suuri merkitys, mutta pykälää ei ole tarkoitettu sovellettavaksi niin ahtaasti, että esimerkiksi ainoastaan velkojien enemmistön nimenomainen vastustus kieltojen määräämistä tai ylipäänsä saneerausmenettelyn aloittamista kohtaan oikeuttaisi epäämään kiellot.

Tuomioistuimen ei tarvitsisi enemmälti tutkia kieltojen tarvetta tilanteessa, jossa velkojien lausumien valossa ei vaikuttaisi olevan käsillä sellaisia seikkoja, jotka jo ennalta arvioiden todennäköisesti kariuttaisivat saneerauksen onnistumisen. Jos taas tällaisia seikkoja nousee lausumissa esiin, tuomioistuin päättäisi asiasta viime kädessä sen pohjalta, millainen todennäköisyysarvio kieltojen tarpeellisuudesta syntyy asianosaisten kannanottojen ja asianosaisten esittämän näytön pohjalta. Yleensä ei olisi tarvetta järjestää kieltojen määräämiseen liittyen erillistä kuulemistä, sillä velkojilla olisi tilaisuus ottaa kieltoihin kantaa samalla, kun nämä lausuvat saneerausmenettelyn aloittamista koskevasta hakemuksesta. Olettama nimittäin olisi, että kiellot määrätään aloittamis päätöksen yhteydessä, jollei velallinen ole hakemuksessaan nimenomaisesti toisin pyytänyt.

Direktiivi ei koske maksukieltoa eikä turvaamistoimenpiteiden kieltoa, mutta kieltojen ehdotettiin jatkossakin olevan sidoksissa toisiinsa siten, että tuomioistuin joko määräisi kaikki kiellot tai ei määräisi niistä yhtäkään. Kieltojen määräämistä koskeva kysymys olisi tarkoitettu ratkaistavaksi aloittamis päätöksen yhteydessä ja sen kanssa samanaikaisesti. Estettä ei kuitenkaan olisi sille, että vaikka kiellot olisi evätty aloittamisvaiheessa, ne määrätään velallisen myöhemmin tekemästä hakemuksesta menettelyn kuluessa.

Velallisella on direktiivin mukaan oikeus myös ilman kieltoja toteutettavaan saneerausmenettelyyn. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi silloin, jos hakemus on tehty muun saneeraustarpeen kuin velkajärjestelyn vuoksi ja velallinen arvioi kannattavammaksi sen vaihtoehdon, että maksu- ja perintäkieltoja ei määrätä ja velkojen ehtoihin ei puututa ennen saneerausohjelman vahvistamista. Siten jos velallinen hakemuksessaan nimenomaisesti ilmoittaisi, ettei halua kieltoja voimaan, niitä ei olisi määrättävä. Tätä selvennettäisiin momentin viimeisessä virkkeessä. Velallisella ei kuitenkaan olisi tämän säännöksen nojalla oikeutta pyytää vain osaa kielloista voimaan, vaan kiellot määrättäisiin tällöinkin joko kaikilta osin tai niitä ei määrättäisi miltään osin.

14 b §. *Oikeusvaikutusten alkamisajankohta.* Koska varhaisessa saneerausmenettelyssä kiellot eivät tulisi voimaan saneerausmenettelyn aloittamisen automaattisena oikeusvaikutuksena, olisi tarpeen säätää siitä, että kiellot tulevat tällaisessa saneerausmenettelyssä voimaan siitä hetkestä, kun kiellot on määrätty. Käytännössä tämä hetki olisi yleensä menettelyn aloittamishetki, sillä päätös kieltojen määräämisestä on tarkoitettu tehtäväksi yhdessä aloittamis päätöksen kanssa. Edellä 14 a §:n kohdalla todettiin tavoin estettä ei kuitenkaan olisi sille, että kiellot määrätään velallisen hakemuksesta menettelyn aikana.

14 c §. *Poikkeukset maksukieltoon varhaisessa saneerausmenettelyssä.* Pykälä koskisi maksukieltopoikkeuksia varhaisessa saneerausmenettelyssä ja sitä sovellettaisiin tällaisessa menettelyssä 18 §:n sijasta. Erona voimassa olevaan sääntelyyn olisi se, että *2 momentin 1 ja 3 kohdasta* poistettaisiin rajaus, jonka johdosta maksukieltopoikkeusten ulkopuolelle ovat jääneet sellaiset työntekijöiden saatavat, jotka kohdistuvat varhaisempaan ajanjaksoon kuin hakemuksen vireilletuloa edeltäviin kolmeen kuukauteen. Muutostarve johtuu direktiivin 6 artiklan 5 kohdasta.

Käytännössä muutoksen merkitys olisi pieni, sillä on epätodennäköistä, että etenkin saneerauskelteisellä ja vasta maksukyvyttömyyden uhkaamalla yrityksellä olisi työntekijöiden saatavia maksamatta näin pitkältä ajalta.

Lisäksi 2 momentin 2 kohtaan sekä sitä vastaavaan 18 §:n 2 momentin 2 kohtaan tehtäisiin tekninen selvennys, joka ei perustu direktiiviin ja jolla ei tarkoiteta muuttaa voimassa olevan säännöksen sisältöä. Voimassa olevassa säännöksessä käytetään sanamuotoa ”ennen hakemuksen vireilletuloa kertyneet työntekijöiden lomapalkat ja -korvaukset”, vaikka varsinainen oikeus lomapalkkaa tai -korvausta koskevaan rahasaamiseen ei välttämättä ole tuossa vaiheessa syntynyt. Työntekijälle ei varsinaisesti kerry lomapalkkaa tai -korvausta vaan tämä ansaitsee vuosilomaa lomapäivinä. Lomapalkka erääntyy maksettavaksi lomaa pidettäessä ja lomakorvaus työsuhteen päättyessä tai eräissä tapauksissa työsuhteen aikana siten kuin vuosilomalain (162/2005) 15–17 §:ssä tarkemmin säädetään. Yrityssaneerauslakia säädettäessä on tarkoitettu nimenomaan ennen hakemuksen vireilletuloa kertyneeseen vuosilomaan perustuvaa lomapalkkaa ja -korvausta, jotka itsessään erääntyvät maksettaviksi vasta myöhemmin (HE 182/1992 vp s. 30).

Verrattuna voimassa olevaan 18 §:ään, pykälän 2 momenttiin lisättäisiin uusi 4 kohta, jonka mukaan ennen hakemuksen vireilletuloa kertyneet ammatilliset lisäeläkkeet on maksettava maksukiellosta huolimatta. Muutostarve perustuu direktiivin 1 artiklan 6 kohtaan, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että ennaltaehkäisevien uudelleenjärjestelyjen puitteet eivät vaikuta kertyneisiin ammatillista lisäeläkettä koskeviin oikeuksiin. Ammatilliset lisäeläkkeet ovat melko harvinaisia, joten säännöksen käytännön merkitys on vähäinen.

Verrattuna voimassa olevaan 18 §:ään, pykälän 2 momenttiin lisättäisiin myös uusi 9 kohta, joka soveltuisi tilanteessa, jossa ainakin yksi konserniin kuuluva yhtiö on saneerausmenettelyn kohteena. Säännöksen tarkoituksena on, että niin sanotun konsernitilin (cash pool) käyttöä voitaisiin jatkaa tietyn aikaa, jotta konsernitilijärjestelmä ehditään purkaa ja luoda muunlainen järjestely. Konsernitili on käytännössä yksi pankkitili, jonka piiriin kuuluvien kirjanpidollisten alatilien välillä voidaan siirrellä varoja konserniin kuuluvien yhtiöiden välillä. Jos esimerkiksi tytäryhtiön asiakkaat maksavat emoyhtiön nimissä olevan konsernitilin piiriin kuuluvalla tytäryhtiön alatilille tytäryhtiön saatavan, varat siirtyvät tosiasiaa emoyhtiölle, mikä ilman ehdotettavaa poikkeussäännöstä merkitsisi maksukiellon vastaista suoritusta ja siten palautusvelvollisuutta. Tämä voisi puolestaan siirtymävaiheen aikana vaarantaa tytäryhtiön käyttöpääoman riittävyden.

Edellytyksenä olisi ensinnäkin selvittäjän päätös. Jokaisen maksun suorittaminen ei vaatisi erillistä selvittäjän päätöstä, vaan päätös voisi säännökseen sisältyvien edellytysten rajoissa olla yleinen. Päätös voisi koskea vain konsernin tavanomaisen maksukäytännön mukaisia maksuja. Tarkoituksena on mahdollistaa se, että konsernitilijärjestelyn kautta voidaan jatkaa maksujen suorittamista samalla tavoin kuin ennen saneerausmenettelyä, jotta konsernitilijärjestelyn tilalle pystytään luomaan siirtymäaikana toisenlainen järjestely. Lisäksi edellytettäisiin, että maksujen suorittaminen on välttämätöntä saneerausmenettelyn jatkamisen edellyttämän velallisen käyttöpääoman turvaamiseksi. Kysymys olisi siitä, että ilman konsernitilijärjestelyn käytön jatkamista velallinen voisi siirtymäaikana jäädä ilman käyttöpääomaa, mikä vaarantaisi koko saneerausmenettelyn onnistumisen.

Säännös mahdollistaisi maksujen suorittamisen vain konsernitilijärjestelyn kautta konserniin kuuluvien yhtiöiden välillä. Säännöksessä ei edellytettäisi, että kaikki konsernitilijärjestelyn osapuolet olisivat saneerausmenettelyn kohteena.

Säännöstä voitaisiin soveltaa enintään kolmen viikon ajan saneerausmenettelyn alkamisesta. Vastaavalle säännökselle ei ole tarvetta saneerausmenettelyn aloittamista edeltävässä vaiheessa, sillä mahdollista väliaikaista kieltä saadaan vakiintuneen tulkinnan mukaan hakea rajoitettuna siten, että haetaan vain esimerkiksi täytäntöönpano- ja ulosmittauskieltoa, mutta ei maksukieltä.

Uutta 9 kohtaa vastaava lisäys tehtäisiin myös 18 §:ään.

14 d §. Kieltojen kesto. Pykälä sisältäisi direktiivin 6 artiklan 6–9 kohtaan perustuvaa uutta sääntelyä. Pykälässä mainitut kiellot olisivat *1 momentin* mukaan voimassa kolme kuukautta niiden määrittämisestä, minkä jälkeen ne oletusarvoisesti lakkaisivat, jollei niiden jatkamiseksi ole tehty *2 momentin* mukaista pyyntöä. Kyseessä olisi eräänlainen välitarkistus siitä, ovatko saneerausmenettelyn ensimmäiset kuukaudet osoittaneet, että saneerausmenettelyn onnistumiselle on varteenotettavat näkymät ja että asiassa on tapahtunut edistystä. Direktiivin 6 artiklan 6 kohta sallisi enintään neljän kuukauden pituisen kieltojen alkuperäisen keston. Esityksessä kuitenkin ehdotetaan kieltojen kestoksi kolmea kuukautta niiden määrittämisestä. Varhaiseen saneerausmenettelyyn eivät sovellu kaikki perusmuotoiseen saneerausmenettelyn sovellettavat menettelyn aloittamisen esteet, minkä vuoksi lyhyempi alkuperäinen kesto on perusteltu. Tarkoituksena on myös kannustaa aktiiviseen toimintaan saneerausmenettelyn alkuvaiheessa, sillä kieltojen kokonaiskesto ei varhaisessa saneerausmenettelyssä voi missään tilanteessa ylittää 2 momentin mukaista 12 kuukautta. Käytännössä selvittäjän on kolmen kuukauden kuluessa joko haettava kieltojen pidentämistä 2 momentin mukaisesti tai menettelyn keskeyttämistä. Keskeyttämishakemus voidaan tehdä missä vaiheessa menettelyä tahansa.

Pykälän 2 momentin jatkamisen edellytystä koskeva säännös perustuisi direktiivin 6 artiklan 7 kohtaan, jonka mukaan tuomioistuin voi jatkaa kieltoja vain tarkkaan määritellyissä olosuhteissa, kun jatkaminen on asianmukaisesti perusteltua. Yhtenä esimerkkitilanteena kohdassa mainitaan se, että uudelleenjärjestelyohjelmaa koskevissa neuvotteluissa on edistytty.

Tarkoituksena ei ole, että tuomioistuimen tulisi kovin perusteellisesti ryhtyä selvittämään saneerausmenettelyn tilannetta, vaan yleensä kyseessä olisi pikemminkin verrattain summaarinen käsittely, jossa tuomioistuin voisi pitkälti nojautua pyynnössä kerrottuihin perusteisiin ja tilannekuvaan, jollei ilmene aihetta epäillä niitä. Jos pidennyksen perusteita, erityisesti saneerausmenettelyn edistymistä, ei ole pyynnössä asianmukaisesti kuvattu, tuomioistuin voisi tarvittaessa pyytää täydentämään pyyntöä. Muiden asianosaisten kuuleminen pyynnön johdosta olisi tuomioistuimen harkinnassa. Etenkään selvittäjän tekemän, asianmukaisesti perustellun pyynnön johdosta kuuleminen ei olisi yleensä tarpeen, sillä selvittäjällä voidaan lähtökohtaisesti olettaa olevan kattava ja puolueeton kuva saneerausmenettelyn tilanteesta. Jos tuomioistuin kuitenkin pitäisi kuulemista tarpeellisenä mutta pyyntö olisi esitetty niin myöhään, ettei kuulemiselle jää enää aikaa, tuomioistuin voisi esimerkiksi myöntää pidennyksen pyydettyä lyhemmäksi ajaksi ja järjestää tänä aikana kuulemisen, jotta kiellot eivät epäselvän tilanteen vuoksi pääsisi välillä katkeamaan. Lähtökohtaisesti pyyntö olisi kuitenkin esitettävä niin ajoissa, että tuomioistuin ehtii käsittelemään asian.

Tarkoituksena olisi, että pidennystä pyydetäisiin sellaiseksi ajaksi, jonka arvioidaan riittävän saneerausmenettelyn loppuunsaattamiseen. Tuomioistuin voisi määrätä kiellot pyydettyä lyhemmäksi mutta ei pyydettyä pidemmäksi ajaksi. Kieltoja ei voitaisi 2 momentin toisen virkkeen mukaan milloinkaan määrätä olemaan voimassa pidempään kuin yhteensä 12 kuukauden ajan (direktiivin 6 artiklan 8 kohta). Tämän enimmäisajan puitteissa jatkamispäätöksiä voitaisiin tehdä useampiakin, eikä estettä olisi sille, että jo ensimmäinen pidennyspyyntö koskisi koko 12 kuukauden enimmäisaikaa, jos tämän arvioidaan olevan tarpeen.

Pykälän 3 *momentti* perustuisi direktiivin 6 artiklan 9 kohdan ensimmäisen alakohdan a ja b alakohtaan. Tuomioistuin voisi määrätä kieltojen voimassaolon päättymään velkojan, velallisen tai selvittäjän hakemuksesta, jos ilmenee, ettei saneerausohjelman aikaansaamiselle tai vahvistamiselle ole edellytyksiä. Erilliselle kieltojen poistamista koskevalle hakemukselle ei olisi tarvetta silloin, kun on tehty vaatimus koko menettelyn keskeyttämisestä ilman saneerausohjelman vahvistamista tai kun menettely päättyy saneerausohjelman vahvistamiseen. Näissä tapauksissa nimittäin kiellot päättyisivät suoraan 28 §:ää vastaavan 14 h §:n nojalla. Käytännössä erilliselle kieltojen poistamista koskevalle hakemukselle ilmenisikin tarvetta vain sellaisissa varsin poikkeuksellisissa tilanteissa, joissa hakemuksen tekijä pitäisi saneerausmenettelyn jatkamista edelleen perusteltuna mutta katsoisi kieltojen kuitenkin tulleen tarpeettomiksi. Tarvittaessa tuomioistuimen tulisi tiedustella, tarkoittaako hakemuksen esittäjä tosiasiaassa vaatia koko saneerausmenettelyn keskeyttämistä.

Koska kieltojen poistamisessa olisi kysymys koko saneerausmenettelyn kannalta merkittävästä päätöksestä, tällaisen hakemuksen käsittelyyn olisi sovellettava, mitä 78 §:n 1 momentissa säädetään menettelyn keskeyttämistä koskevan vaatimuksen käsittelystä. Kieltojen poistamista ei siis asiallisesti rinnastettaisi koko menettelyn keskeyttämistä koskevaan päätökseen, vaan säännöksessä olisi kysymys ainoastaan menettelysääntöjen soveltamista koskevasta viittauksesta.

14 e §. *Velallisen sitoumukset varhaisessa saneerausmenettelyssä.* Pykälän 1 *momentti* vastaisi 15 §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin saneerauksen varalta laadittujen sopimusehtojen ja muiden sitoumusten, järjestelyjen ja toimenpiteiden pätemättömyydestä. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön direktiivin 7 artiklan 5 kohdan vaatimukset ja selkeytettäisiin nykyistä kansallista oikeustilaa, jossa asiasta ei ole säädetty. Säännöksessä mainitaan nimenomaisesti yrityssaneerauksen hakeminen ja aloittaminen, mutta säännöksen piiriin tulisivat käytännössä myös direktiivissä mainitut täytäntöönpanotoimien keskeyttämisen hakeminen ja keskeyttämisen myöntäminen. Tämä johtuu siitä, että yrityssaneerauslaissa tarkoitettuja kieltoja on mahdollista hakea menettelyyn hakemisen yhteydessä.

Pätemättömyys kattaisi paitsi sopimuksen irtisanomiseen tai purkamiseen oikeuttavat sitoumukset, myös sellaiset sitoumukset, jotka oikeuttavat velkojan tai velallisen muun sopimuskomppanin yksipuolisesti muuttamaan sopimusta esimerkiksi velallisen sopimusvelvoitteita lisäämällä tai omia sopimukseen perustuvia velvoitteitaan vähentämällä samoin kuin direktiivissä mainitut suorituksesta pidättymisen ja sen nopeuttamisen velallisen vahingoksi.

Pätemättömyys olisi käsillä silloin, kun tällainen sitoumus olisi laadittu nimenomaisesti yrityssaneerausmenettelyn hakemista tai aloittamista silmällä pitäen, mutta myös silloin, kun tällainen sitoumus vaikutuksiltaan rinnastuisi sanotun kaltaiseen sitoumukseen. Momentin toisen virkkeen tarkoituksena onkin estää ensimmäisen virkkeen säännöksen kiertäminen esimerkiksi vaihtoehtoisilla sopimusehtojen muotoiluilla. Merkitystä ei olisi myöskään sillä, onko kysymys yksilöllisesti laadituista vai yleisistä sopimusehdoista. Edelleen kyseessä ei tarvitsisi olla edes velallisen tekemä sitoumus, kuten sopimuksen ehto, vaan pätemättömyysseuraus liittyisi myös esimerkiksi erilaisiin velallista velvoittaviin viranomaispäätöksiin. Toiseen virkkeeseen sisältyvän säännöksen on tarkoitettu kattavan erilaisia järjestelyjä ja toimenpiteitä samaan tapaan laajasti kuin takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 1 §:ssä on tarkoitettu (ks. HE 102/1990 vp s. 42–43).

Vastaava säännös lisättäisiin myös perusmuotoista saneerausmenettelyä koskevaan 15 §:ään.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin viivästyskoron kertymisen keskeytymisestä. Viivästyskoron kertymisen keskeytyminen sidottaisiin 14 a §:ssä tarkoitettujen kieltojen voimassaoloon. Siinä poikkeuksellisessa tilanteessa, jossa menettely aloitettaisiin ilman kieltojen määräämistä, menettelyn aloittaminen ei vaikuttaisi viivästyskoron kertymiseen. Velallinen, joka pyytäisi menettelyn aloittamista ilman kieltojen määräämistä, joutuisi ottamaan harkinnassaan myös viivästyskoron kertymisen huomioon. Toisin kuin 15 §:n 2 momentissa säädetään, viivästyskoron keskeytyminen ei siten olisi automaattinen seuraus menettelyn aloittamisesta. Tämä johtuu siitä, että jos menettely aloitetaan ilman kieltojen ja siten myös maksukiellon määräämistä, velallisella ei ole perustetta olla maksamatta velkojaan, eikä viivästyskoron kertymisen keskeytymisellekään ole siten perustetta. Velallinen maksaisi velkaa viivästyskorkoineen myös menettelyn aikana. Velkojat voisivat kohdistaa saamiaan suorituksia velan viivästyskorolle ja pääomalle normaaliin tapaan. Menettelyn alkamisen jälkeen kertynyt viivästys korko olisi 46 §:n 3 momenttiin ehdotettavan lisäyksen johdosta velkajärjestelyssä viimesijaista velkaa, jos viivästyskorko olisi edelleen maksamatta. Siinä tilanteessa, että menettely lakkaisi ilman ohjelman vahvistamista, menettelyn aikana kertynyt ja maksamatta jäänyt viivästyskorko voitaisiin valvoa velallisen jalkikonkurssissa (vrt. KKO 2015:63).

Pykälän 4 momenttiin otettaisiin voimassa olevaa 15 §:n 3 momenttia vastaava informatiivinen säännös.

14 f §. *Väliaikainen kiello varhaisessa saneerausmenettelyssä.* Myös varhaisessa saneerausmenettelyssä voitaisiin ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan määrätä väliaikainen kiello ennen menettelyn alkamista, jos se on tarpeen. Tarpeellisuutta harkittaessa voitaisiin kiinnittää huomiota samoihin seikkoihin kuin 22 §:nkin mukaan. Esitöissä on mainittu yhtenä esimerkkinä se, että saneerausmenettelyn kannalta voi olla tärkeää, että kiellot saadaan voimaan jo välivaiheen aikana, jotta yrityksen toiminnan kannalta tarpeellisen, velan vakuutena olevan omaisuuden realisointi tai takaisinotto taikka sellaisen omaisuuden ulosmittaus voidaan estää (HE 182/1992 vp s. 77). Direktiivin 6 artiklan 1 kohdan kannalta tällaista varsin avoimeksi säädettyä edellytystä ei voida pitää ongelmallisena, sillä väliaikaisenkin kiellon tarpeellisuuden taustalla on aina pohjimmiltaan pyrkimys itse saneerausmenettelyn onnistumismahdollisuuksien turvaamisesta.

Väliaikaista kiellota voitaisiin vakiintuneen tulkinnan mukaisesti myös ehdotetun pykälän mukaan hakea rajoitettuna siten, että haetaan vain esimerkiksi täytäntöönpano- ja ulosmittauskiellota, mutta ei maksukiellota.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin 6 artiklan 6 ja 8 kohdan vaatimuksia vastaten väliaikaisen kiellon enimmäisajoista, sillä direktiivin vaatimukset soveltuvat siitä riippumatta, millä nimikkeellä kansallisessa lainsäädännössä kielloja luonnehditaan. Väliaikaiset kiellot olisi siten määrättävä päättymään viimeistään kolmen kuukauden kuluttua niiden voimaantulosta. Kolmen kuukauden ylittävää pidennysmahdollisuutta ei 14 d §:n 2 momentista poiketen ehdoteta säädettäväksi väliaikaisen kiellon yhteyteen. Menettelyn aloittamista koskeva hakemus tulisi pystyä ratkaisemaan kolmen kuukauden kuluessa sen vireilletulosta, ja toisaalta on tärkeää, että 12 kuukauden enimmäisajasta jää varsinaista saneerausmenettelyä varten käytettäväksi kaikissa tapauksissa vähintään yhdeksän kuukautta. Väliaikaisten kieltojen kesto tulisi nimittäin vähentää 12 kuukauden enimmäisajasta, mikä käy ilmi momentin toisesta virkkeestä.

Vaikka velalliselle olisi määrätty enintään kolmen kuukauden mittainen väliaikainen kiello, tuomioistuimen olisi silti menettelyn alkaessa sovellettava 14 d §:ää sellaisenaan, toisin sanoen määrättävä varsinaiset kiellot menettelyn alussa voimaan kolmen kuukauden ajaksi, jolloin kielloja voitaisiin pidentää myöhemmin 14 d §:n 2 momentin nojalla.

14 g §. *Varhaisen saneerausmenettelyn suhde konkurssiin.* Pykälän 1 momentin mukaan samoja 24 §:n 1–3 momentista ilmeneviä säännöksiä sovellettaisiin riippumatta siitä, onko velallinen maksukyvytön vai vasta sen uhkaama. Ainoastaan 24 §:n 4 momentin osalta olisi tarpeen tehdä joitakin muutoksia direktiivin 7 artiklan 2 ja 3 kohdan johdosta. Nämä muutokset kävisivät ilmi pykälän 2 ja 3 momentista, joita sovellettaisiin 24 §:n 4 momentin sijasta silloin, kun kysymys on varhaisesta saneerausmenettelystä. Näiltä osin kysymys on mahdollisuuksista asettaa velallinen konkurssiin velkojan hakemuksesta saneerausmenettelyn alettua.

Konkurssiin asettaminen on voimassa olevan 24 §:n 4 momentin mukaan mahdollista kahdella eri perusteella. Näistä ensimmäinen täyttyy, jos velallinen on jo menettelyn alkaessa ollut maksukyvytön ja jos sittemmin on osoittautunut todennäköiseksi, että maksukyvyttömyyttä ei saneerausohjelman avulla voida poistaa tai että sen uusiutumista ei voida torjua muuten kuin lyhytaikaisesti. Maksukyvyttömyys on varhaisen saneerausmenettelyn aloittamisen este, joten edellä kuvattua tilannetta ei pitäisi periaatteessa syntyä varhaisessa saneerausmenettelyssä. Ei kuitenkaan ole täysin poissuljettua, etteikö sellaista tilannetta voisi syntyä, jossa varhainen saneerausmenettely on aloitettu ja vasta aloittamisen jälkeen ilmenee, että velallinen onkin korjauksellisesti maksukyvytön. Kyseinen peruste soveltuisi myös varhaisessa saneerausmenettelyssä ja myös direktiivi mahdollistaa sen soveltamisen.

Toisessa voimassa olevan 24 §:n 4 momentin mukaisessa konkurssiperusteessa, joka lisättiin lakiin vuoden 2007 uudistuksessa, on kysymys siitä, että konkurssihakemus perustuu saneeraushakemuksen vireilletulon jälkeen syntyneen velan maksun laiminlyöntiin. Edellytys itsessään on direktiivin vaatimusten mukainen ja se on tarpeen säilyttää. Direktiivi kuitenkin edellyttää, että tuomioistuin voi tällöin päättää pitää saneerausmenettelyyn liittyvät kiellot ja siten itse saneerausmenettelyn voimassa, jos konkurssin aloittaminen ei olisi kyseisen tapauksen olosuhteiden perusteella velkojen yleisen edun mukaista. Tältä osin kansallisen lain sanamuotoa olisi tarkistettava niin, että konkurssiin asettamista voidaan velallisen tai velkojan vaatimuksesta lykätä enintään kuukaudella, jos lykkäämistä voidaan pitää velkojen yleisen edun mukaisena. Erityisen painavaa syytä koskeva edellytys toisin sanoen muutettaisiin velkojen yleisen edun mukaisuutta koskevaksi edellytykseksi.

Kysymys olisi käytännössä siitä, että yksittäisen aggressiivisen velkojan konkurssihakemus ei saa estää saneerausmenettelyn jatkamista enintään kuukaudella, jos jatkamisen voidaan kuitenkin yleisen velkojakollektiivin kannalta ajatella olevan vielä perusteltua. Voimassa olevan säännöksen esitöissä on mainittu esimerkkinä erityisen painavan syyn edellytykseen liittyen, että jos velallinen esittää selvityksen siitä, että velalliselle on lähiaikoina tulossa velkojen maksuun tarvittavat varat, lykkäykselle voi olla perusteet. Lykkäyksen syy voi esitöiden mukaan liittyä sellaisiin keskeneräisiin rahoitusneuvotteluihin, joiden onnistuessa velalliselle on mahdollista laatia saneerausohjelma. Vastaavasti velallisen liiketoiminnan osan myynti voi joskus olla edellytys saneerausohjelmalle ja myyntineuvottelujen keskeneräisyys voisi olla peruste konkurssihakemuksen lykkäämiselle (HE 152/2006 vp s. 59). On todennäköistä, että tämän tyyppisissä tilanteissa myös velkojen yleisen edun mukaisuutta koskevan uuden edellytyksen voitaisiin monesti katsoa täyttyvän. Pikemminkin muutos saattaa vähäisissä määrin laventaa mahdollisuuksia konkurssin lykkäämiseen.

Lisäksi sääntely eroaisi voimassa olevasta 24 §:n 4 momentista siinä suhteessa, että konkurssin estävä vaikutus kytkettäisiin direktiivin sääntelyä vastaten siihen, ovatko perintäkielto ja ulosmittauksen sekä muiden täytäntöönpanotoimenpiteiden kielto voimassa. Saneerausmenettelyllä ei siten olisi konkurssin estävää vaikutusta silloin, kun menettelyä poikkeuksellisesti käytäisiin ilman kieltoja.

Edelleen erona 24 §:n 4 momenttiin olisi, että lykkääminen voisi perustua paitsi velallisen, myös velkojan pyyntöön.

14 h §. *Muut oikeusvaikutukset ja niihin liittyvät säännökset.* Pykälä sisältäisi viittauksen niihin 4 luvun pykäliin, joiden osalta 3 a luvussa ei olisi varsinaista auki kirjoitettua vastinparia ja joita sovellettaisiin siten sellaisenaan.

Välivaiheen aikana tehtyjen oikeustointen peräytymistä koskeva 16 § soveltuisi sellaisenaan riippumatta siitä, onko kyseinen välivaihe johtanut varhaisen vai perusmuotoisen saneerausmenettelyn aloittamiseen, ja niin ikään riippumatta siitä, onko varhaisen saneerausmenettelyn aloittamisen yhteydessä määrätty kiellot vai ei. Edelleen poikkeuksen myöntämistä perintäkieltoon koskevaa 20 §:ää sovellettaisiin sellaisenaan myös perintäkieltoon, joka on voimassa 3 a luvun säännösten nojalla. Poikkeus voitaisiin myöntää myös väliaikaiseen perintäkieltoon, kuten nykyisinkin.

Lain 25 §:ssä säädetään siitä, milloin saneerausvelka saadaan saneerausmenettelyn alkamisen estämättä periä takaajalta tai kolmannen antamasta vakuudesta taikka velka irtisanoa tai muuten eräännyttää hänen osaltaan, ja siitä, milloin näin ei voida menetellä. Erottelu tehdään sen perusteella, onko kyseinen takaussitoumus tai vakuus annettu liiketoiminnassa (1 momentti) vai ei (2 momentti). Direktiivi ei vaikuta 25 §:stä ilmeneviin kansallisiin ratkaisuihin, sillä johdanto-osan kappaleessa 32 todetaan, että jos kansallisessa lainsäädännössä niin säädetään, keskeyttämistä olisi voitava soveltaa myös ulkopuolisten vakuudenantajien, kuten takaajien ja pantinantajien, eduksi.

Lain 25 §:n 1 momentissa käytetään ilmaisua ”saneerausmenettelyn alkaminen”, sillä kiellot tulevat voimaan saneerausmenettelyn aloittamisen oikeusvaikutuksena. Varhaisessa saneerausmenettelyssä kielloista on määrättävä aloittamispäätöksen yhteydessä erikseen. Selvää on, että 14 a, 14 d ja 14 f §:n nojalla voimassa olevat kiellot eivät myöskään estä momentissa tarkoitettuja toimia.

Lain 26 §:ää, joka koskee velallisen oikeutta vakuusvelan ennenaikaiseen maksuun, ja 27 §:ää, joka koskee eräiden sopimusten asemaa, sovellettaisiin sellaisenaan myös varhaisessa saneerausmenettelyssä.

14 i §. *Oikeusvaikutusten voimassaolo varhaisessa saneerausmenettelyssä.* Pykälä koskisi oikeusvaikutusten voimassaoloa varhaisessa saneerausmenettelyssä ja sitä sovellettaisiin tällaisessa menettelyssä 28 §:n sijasta. Pykälän 1 momentin mukaan 28 §:ää sovellettaisiin tällaisessa menettelyssä sellaisenaan. Koska kuitenkin 14 a §:n nojalla määrätyissä kielloissa ei olisi kysymys saneerausmenettelyn alkamisen oikeusvaikutuksista ja koska kieltojen kestoja koskeva direktiivin sääntely on eräiltä osin ristiriidassa 28 §:n 1–3 momentin sääntelyn kanssa, kieltojen voimassaolosta ja niiden päättymisen vaikutuksesta säädettäisiin pykälän 2–4 momentissa.

Aloittamispäätöstä vastaan tehtävää muutoksenhakua koskeva 2 momentti vastaisi 28 §:n 1 momenttia. Lain 14 a §:n nojalla määrätyt kiellot pysyisivät voimassa muutoksenhausta huolimatta. Kiellot lakkaisivat vasta, jos päätös menettelyn aloittamisesta lainvoimaisesti kumotaan tai tuomioistuimissa, jossa asia on muutoksenhaun vuoksi vireillä, niin määrää. Lisäksi kiellot lakkaisivat joka tapauksessa 14 d §:n 1 momentissa tarkoitetun määräajan umpeutuessa, jollei käräjäoikeus ole vireillä olevasta muutoksenhausta huolimatta pidentänyt kieltojen kestoja 14 d §:n 2 momentin nojalla. Pykälässä tarkoitettuihin määräaikoihin, kuten 12 kuukauden enimmäisaikaan, olisi laskettava mukaan myös muutoksenhaun vireilläoloon kulunut aika, sillä direktiivi ei mahdollista muutoksenhakuaikaa koskevia poikkeuksia.

Pykälän 3 *momentti* vastaisi pitkälti 28 §:n 2 momentin sääntelyä. Kiellot jatkuisivat saneerausohjelman vahvistamiseen asti, jollei 14 d §:stä sitä ennen muuta johdu. Jos saneerausmenettely lakkaa ilman saneerausohjelman vahvistamista, kiellot lakkaisivat, kun tuomioistuimen päätös velallisen asettamisesta konkurssiin tai menettelyn lakkaamisesta on annettu. Jos velallinen menettelyn alettua asetetaan selvitystilaan, kiellot lakkaisivat selvitystilan alkaessa. Säännöksillä olisi merkitystä vain siltä osin kuin kiellot eivät olisi lakanneet jo aiemmin 14 d §:n johdosta. Mainittuun pykälään ehdotetaan direktiivistä johtuvia säännöksiä siitä, milloin kieltojen voimassaolo päättyisi määräajan umpeutumisen tai tiettyjen tahojen hakemuksesta tehdyn uudelleenarvioinnin johdosta.

Pykälän 4 *momentti* vastaisi pitkälti 28 §:n 3 momentin sääntelyä. Aiemmin keskeytynyttä täytäntöönpanoa tai virka-apua voitaisiin jatkaa aikaisemman täytäntöönpano- tai virka-apuhakemuksen perusteella myös silloin, kun saneerausmenettely ei lakkaa kokonaan vaan vain kiellot lakkaavat 14 d §:n mukaisesti.

4 luku **Perusmuotoisen saneerausmenettelyn alkamisen oikeusvaikutukset**

15 §. Velallisen sitoumukset. Pykälän 1 *momentti* säilyisi ennallaan. Pykälän uudessa 2 *momentissa* säädettäisiin saneerauksen varalta laadittujen sopimusehtojen ja muiden sitoumusten, järjestelyjen ja toimenpiteiden pätemättömyydestä. Säännös vastaisi 14 e §:n 2 momenttia, ja sitä on tarkemmin selostettu 14 e §:n säännöskohtaisissa perusteluissa.

Pykälän 2 ja 3 *momentti* siirtyisivät muuttamattomina 3 ja 4 *momentiksi*.

18 §. Poikkeukset maksukieltoon. Pykälän 2 *momentin* 2 *kohtaa* muutettaisiin vastaamaan edellä selostettua 14 c §:n 2 *kohtaa*. Tältä osin kysymys on säännöksen sanamuodon selkeyttämisestä vastaamaan sen tarkoitusta. Momenttiin lisättäisiin uusi 7 *kohta*, joka vastaa ehdotettua 14 c §:n 9 *kohtaa*. Säännöksen tarkoituksena on, että niin sanotun konsernitilin (cash pool) käyttöä voitaisiin jatkaa tietyn ajan, jotta konsernitilijärjestelmä ehditään purkaa ja luoda muunlainen järjestely. Kyseinen mahdollisuus voi olla tarpeellinen myös perusmuotoisissa saneerausmenettelyissä.

7 luku **Saneerausohjelma**

41 §. Selvitykset. Pykälään lisättäisiin uusi 8 *a kohta*, jolla pantaisiin täytäntöön 8 artiklan 1 kohdan g alakohdan iii luetelmakohta, jonka mukaan uudelleenjärjestelyohjelmassa on mainittava järjestelyt, jotka koskevat työntekijöiden edustajille tiedottamista ja heidän kuulemistaan unionin oikeuden ja kansallisen oikeuden mukaisesti. Uudessa kohdassa edellytetään, että ohjelmassa mainittaisiin mahdollisista yhteistoimintaneuvotteluista henkilöstöä koskevien järjestelyjen toteuttamiseksi yrityssaneerauksen yhteydessä. Säännöstä sovellettaisiin sekä varhaisessa saneerausmenettelyssä että perusmuotoisessa saneerausmenettelyssä.

Pykälään lisättäisiin myös uusi 8 *b kohta*, jonka mukaan saneerausohjelman tulisi sisältää selvitys syistä, joiden vuoksi ohjelmaan sisältyvä rahoitus on tarpeellista. Säännös perustuu direktiivin 8 artiklan 1 kohdan g alakohdan vi luetelmakohtaan, jonka mukaan ohjelman tulee sisältää tieto (direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 7 kohdassa tarkoitettua) uudesta rahoituksesta, joka on tarkoitus saada uudelleenjärjestelyohjelman perusteella, ja syyt, joiden vuoksi uutta rahoitusta tarvitaan ohjelman toteuttamiseksi. Kyse olisi direktiiviä vastaten tarpeellisuudesta saneerausohjelman toteuttamisen kannalta. Vaatimus koskisi ainoastaan varhaista saneerausmenettelyä. Säännöksellä olisi yhteys 10 artiklan 2 kohdan e alakohdan johdosta ehdotettavaan 53 §:n uuteen 3 *momenttiin*, jonka mukaan ohjelma olisi varhaisessa saneerausmenettelyssä jätettävä vahvistamatta myös, jos velkoja osoittaa, että ohjelmaan sisältyvä rahoitus on tarpeetonta tai

vahingoittaa kohtuuttomasti velkojien etua. Käytännössä 53 §:n 3 momentin mukaisen väitteen tekemiselle olisi tarvetta hyvin harvoin, ja tarvetta vähentäisi osaltaan sekin, että uuden rahoituksen tarpeellisuus perusteltaisiin jo ohjelmaehdotuksessa.

46 §. Velkojien keskinäinen asema. Pykälän 3 momentin mukaan velkajärjestelyssä viimesijaisina velkoina on pidettävä menettelyn aikana muulle saneerausvelalle kuin vakuusvelalle kertyvää korkoa tai muita luottokustannuksia. Momenttiin lisättäisiin säännös viivästyskorkojen viimesijaisuudesta. Varhaisessa saneerausmenettelyssä kiellot, maksukielto mukaan lukien, eivät seuraa automaattisesti menettelyn aloittamis päätöksestä, vaan tuomioistuimien päätös aloittamis päätöksen yhteydessä, määrätäänkö kiellot. Ehdotetun 14 e §:n mukaan myöskään viivästyskorkon kertyminen ei keskeytyisi automaattisesti menettelyn aloittamis päätöksellä, vaan olisi sidottu siihen, määrätäänkö tuomioistuimien kiellot vai ei. Jos kieltoja ei määrätä, viivästys korko kertyisi myös menettelyn aikana. On kuitenkin perusteltua ja saneerausohjelman laatimisen kannalta tarpeellista, että menettelyn aikana tällaisessa poikkeuksellisessa tilanteessa kertynyt viivästys korko säädetään velkajärjestelyssä viimesijaiseksi velaksi, jos viivästys korkoa on edelleen maksamatta. Viivästyskorkon asema olisi näissä tilanteissa samanlainen kuin muulle kuin vakuusvelalle kertyvän korkon tai muun luottokustannuksen asema. Myös vakuusvelalle kertynyt viivästys korko olisi viimesijaista.

8 luku Saneerausohjelman vahvistaminen

53 §. Vahvistamisen esteet. Pykälän 2 momentin mukaan saneerausohjelma on jätettävä vahvistamatta, jos saneerausmenettelyn aloittamiselle olisi 7 §:n 2 momentissa tarkoitettu este. Lain 7 §:ää sovelletaan vain perusmuotoisessa saneerausmenettelyssä, eikä varhaiseen saneerausmenettelyyn sisälly 7 §:n 2 momenttia vastaavaa esteperustetta. Selvyyden vuoksi 2 momentin säännöstä saneerausohjelman vahvistamisen esteistä tarkennettaisiin siten, että se koskee vain perusmuotoista saneerausmenettelyä.

Pykälän uuteen 3 momenttiin sisällytettäisiin direktiivin 10 artiklan 2 kohdan e alakohdasta johdettava este saneerausohjelman vahvistamiselle varhaisessa saneerausmenettelyssä. Direktiivin säännöksen mukaan saneerausohjelman vahvistaminen edellyttää, että uusi rahoitus on tarpeen uudelleenjärjestelyohjelman toteuttamiseksi eikä aiheuta velkojien eduille kohtuutonta haittaa. Direktiivin säännöksen tausta-ajatuksena on antaa mahdollisuus uuden rahoituksen hyväksyttävyyden kontrollointiin sen vuoksi, että uusi rahoitus saa eräissä myöhemmissä direktiivin säännöksissä tiettyä suojaa (17 artiklan 1 kohdan mukainen suoja takaisinsaantia sekä siviili-, hallinto- tai rikosoikeudellista vastuuta vastaan sekä saman artiklan 4 kohdan mukainen jäsenvaltioiden mahdollisuus säätää puheena olevan rahoituksen etusijasta maksunsaantijärjestyksessä).

Suomessa direktiivin 17 artiklan 1 kohdan vaatimus täyttyy jo sillä, ettei takaisinsaanti tai vastuun syntyminen ole säännöksessä tarkoitettulla tavalla ylipäänsä mahdollista pelkästään direktiivin kieltämällä perusteella (vahingollisuus velkojien kannalta); oikeustoimen peräytyminen samoin kuin siviili-, hallinto- tai rikosoikeudellisen vastuun syntyminen edellyttävät aina jonkin kansallisen lisäperusteen käsilläoloa. Yrityssaneerauslaissa ei myöskään ole säännöksiä saneerausohjelmaan sisältyvän rahoituksen etusijasta (vrt. 32 §:n 2 momentin ja 34 §:n säännökset, jotka soveltuvat menettelynaikaiseen rahoitukseen mutta eivät direktiivin systematiikassa ”uuteen rahoitukseen”, jossa on kysymys saneerausohjelmaan sisältyvästä rahoituksesta).

Siten tarpeeton uusi rahoitus voisi aiheuttaa haittaa muille velkojille lähinnä pienentämällä niiden kanssa samalla etuoikeudella olevien velkojien suhteellisia jako-osuuksia jälkikonkurssissa. Käytännössä ehdotetun säännöksen edellytykset täyttyisivät vain harvoin, koska lähtökohtaisesti saneerausohjelmaan sisältyvä rahoitus on tarpeellista saneerausohjelman toteuttamisen

kannalta eikä rahoituksen aiheuttama jako-osuuksien pieneneminen yleensä olisi muiden velkojien etua kohtuuttomasti vahingoittava. Velkojalla olisi väittämisen- ja todistustaakka kyseisestä esteperusteesta.

54 §. *Vahvistaminen ilman kaikkien ryhmäenemmistöjen suostumusta.* Pykälän uudessa 2 momentissa säädettäisiin esteistä saneerausohjelman vahvistamiselle ilman kaikkien ryhmäenemmistöjen suostumusta (ns. pakkovahvistaminen) varhaisessa saneerausmenettelyssä. Näitä esteperusteita sovellettaisiin tällaisessa saneerausmenettelyssä 1 momenttiin sisältyvien edellytysten lisäksi.

Momentin 1 kohdalla pantaisiin täytäntöön direktiivin 11 artiklan 1 kohdan b alakohdan ii luetelmakohta. Viimeksi mainitun säännöksen keskeisenä sisältönä on se, että saneerausohjelman pakkovahvistaminen edellyttää vähintään yhden sellaisen ryhmän kannatusta, joka ei ole osakkaiden ryhmä eikä sellainen ns. out-of-the-money -ryhmä, jolle ei yrityksen going concern -arvostuksessaan jäisi mitään suorituksia, jos tällainen hypoteettinen rahamäärä jaettaisiin normaalin maksunsaantijärjestyksen mukaisesti velkojien kesken. Säännöksellä pantaisiin samalla täytäntöön myös 14 artiklan 1 kohdan b alakohdan ja 3 kohdan vaatimukset siitä, että tuomioistuimelle on voitava esittää asiaa koskeva riitautus, jolloin tuomioistuin päättäisi velallisyrittäjän going concern -arvosta tarkoituksin määrittää, onko saneerausohjelman pakkovahvistamiselle vähimmäiskannatuksen osalta edellytykset.

Velkojalla olisi väittämisen- ja todistustaakka tällaista velallisyrittäjän arvonnäytystä koskevasta kysymyksestä ja siitä, ettei ainoalle ohjelmaa kannattaneelle velkojaryhmälle (tai ainoille sitä kannattaneille velkojaryhmille) jäisi mitään suorituksia, jos going concern -arvostuksen mukainen rahamäärä hypoteettisesti jaettaisiin normaalin maksunsaantijärjestyksen mukaisesti. Käytännössä säännöksen soveltamiselle olisi tarvetta hyvin harvoin. Siinä tavanomaisessa tilanteessa, jossa tavallisista vakuudettomista veloista ehdotetaan tehtäväksi leikkauksia, viimesijaisten saatavien velkojat saadaan 9 artiklan 3 kohdan b alakohdan nojalla jättää huomioon ottamatta äänestysmenettelyssä nykyiseen, 52 §:n 2 momentissa säädettyyn tapaan. Tältä osin kyseeseen voisikin tulla lähinnä tilanne, jossa vakuudellisen saatavan velkoja väittäisi yrityksen olevan niin vähäarvoinen, ettei tavallisten vakuudettomien velkojen saataville jäisi mitään suorituksia, jos yrityksen going concern -arvo hypoteettisesti jaettaisiin velkojien kesken. Tällöin vakuudellisen saatavan velkoja voisi säännöksessä tarkoitettulla tavalla väittää, ettei ohjelmaa voida pakkovahvistaa yksin tavallisten vakuudettomien velkojen ryhmän kannatuksella.

Jos taas niin vakuudellisille kuin tavallisille vakuudettomille veloille ehdotetaan ohjelmassa poikkeuksellisesti täysiä suorituksia, voi ajankohtaistua kysymys mahdollisuudesta pakkovahvistaa ohjelma viimesijaisten saatavien velkojaryhmän kannatuksella. Vakuudellisten ja vakuudettomien velkojien ryhmät ovat nimittäin voineet heille ehdotetuista täysistä suorituksista huolimatta äänestää ohjelmaa vastaan esimerkiksi siihen sisältyvän pitkän maksuajan vuoksi. Tällöin vahvemmalla etuoikeudella oleva velkoja voisi tehdä säännöksessä tarkoitettua väitteen siitä, ettei yksikään ohjelmaa kannattaneista viimesijaisten velkojen ryhmistä kelpaa täyttämään pakkovahvistamisen vähimmäiskannatusta koskevaa edellytystä.

Direktiivissä ei ole sitovasti määritelty sitä, millä laskentaperusteella going concern-arvo olisi määritettävä. Johdanto-osan kappaleessa 49 annetaan joitakin yleisiä suuntaviivoja, joista on pääteltävissä, että kysymys on pikemminkin tavanomaisesta yrityskaupasta, jolla velallisen liiketoiminta luovutetaan toiminnallisena kokonaisuutena, kuin konkurssin yhteydessä toteutettava liiketoiminnan luovutuksesta. Säännöksessä ehdotetaan käytettäväksi ilmaisua ”jos velallisen liiketoiminta luovutettaisiin toiminnallisena kokonaisuutena”, joka antaisi riittävät puitteet arvonnäytysten tarkempien kriteerien jäädessä oikeuskäytännön varaan. Säännöksestä ei ole tarkoitettu tehtäväksi päätelmiä sen suhteen, millä tavoin going concern -arvo olisi määritettävä

muunlaisissa, kansalliseen oikeuteen perustuvissa asiayhteyksissä (esimerkiksi yrityskiinnitykseen liittyvät arvonnäärityskysymykset). Säännöksestä ei myöskään seuraa, että going concern-arvoa olisi alettava käyttää muussa kuin direktiivin tarkoittamassa asiayhteydessä. Säännös ei esimerkiksi koskisi sitä, millaisten laskelmien varaan saneerausohjelma laaditaan. Kyse olisi yksinomaan vähimmäiskannatusta koskevasta kriteeristä saneerausohjelmaa pakkovahvistettaessa.

Momentin 2 kohta johtuu direktiivin 11 artiklan 1 kohdasta, jonka mukaan saneerausohjelman pakkovahvistaminen edellyttää velallisen suostumusta. Suostumusta vaadittaisiin direktiivin 11 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan vähimmäisvaatimuksen mukaisesti vain mikro- ja pk-yrityksiltä. Suostumusvaatimus olisi uusi, ja siksi sen menettelyä hankaloittavia ja mahdollisesti hidastavia piirteitä pyrittäisiin rajoittamaan säätämällä se soveltamisalaltaan direktiivin mahdollistamalla tavalla rajattuna. Direktiivi ei määrittele mikro- ja pk-yrityksiä vaan jättää tarkemman määritelmän kansalliseen harkintaan. Mikro- ja pk-yritykset määriteltäisiin pykälän uudessa 3 momentissa sulkemalla vaatimuksen soveltamisalasta pois kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 4 c §:n mukaiset suuryritykset.

Direktiivissä ei ole tarkemmin säännelty sitä, millä tavalla suostumus olisi annettava, eikä tältä osin ehdoteta myöskään kansallista sääntelyä. Jollei suostumusta olisi annettu, tuomioistuimen olisi tarvittaessa tiedusteltava asiaa velalliselta. Siitä, minkä elimen olisi annettava suostumus, ei säädettäisi erikseen. Näin ollen esimerkiksi osakeyhtiössä suostumuksen antaisi hallitus yleistoimivaltansa nojalla. Tästä on erotettava tilanteet, joissa saneerausohjelmaan sisältyy yhtiökoukousen päätöstä edellyttävä toimenpide. Tällöin edellytetään luonnollisesti, että päätös tällaisesta toimenpiteestä on tehty yhtiökokouksessa.

Momentin 3 kohdassa säädettäisiin, että ehdottoman etuoikeuden periaatetta sovellettaisiin tarvittaessa myös etuoikeusasemaltaan erilaisten viimesijaisten saatavien velkojien ryhmien keskinäisessä relaatiossa, sillä direktiivin 11 artiklan 2 kohdassa ei ole rajattu viimesijaisten saatavien velkojien ryhmiä periaatteen soveltamisen ulkopuolelle. Jo voimassa olevan 54 §:n 5 kohdasta seuraa, ettei viimesijaisten saatavien velkojien ryhmälle saa tulla suorituksia, jos tavallisten vakuudettomien velkojien ryhmä on vastustanut ohjelmaa. On kuitenkin mahdollista, että niin vakuudellisille kuin tavallisille vakuudettomille saataville tulee ohjelmassa täydet suoritukset, jolloin useammalle kuin yhdelle viimesijaisten saatavien velkojien ryhmälle voisi tulla ohjelmassa suorituksia. Tällaisen tilanteen varalle on direktiivin vuoksi säädettävä siitä, ettei saneerausohjelmaa voida pakkovahvistaa, jos vastaan äänestänyttä viimesijaisten saatavien velkojien ryhmää heikommassa etuoikeusasemassa olevalle ryhmälle on ohjelman mukaan tulossa suorituksia.

9 luku **Saneerausohjelman oikeusvaikutukset, toteuttaminen, muuttaminen ja raukeaminen**

61 §. *Ohjelman toteuttamisen seuranta.* Pykälän 2 momenttiin sisältyviin säännösviittauksiin tehtäisiin teknisiä korjauksia.

10 luku **Menettelysäännökset**

69 §. *Hakemus.* Pykälän 1 momentti säilyisi muuttamattomana, ja 2 momenttia muutettaisiin 6 §:ään ehdotettujen muutosten huomioon ottamiseksi.

Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, joka olisi luonteeltaan lähinnä selventävä ja yleisiä prosessuaalisia periaatteita ilmentävä. Jo voimassa olevan lain mukaan on pidetty selvänä, että ha-

kijan tulee ilmoittaa, mihin 6 §:n 1 momentin mukaisista aloittamisperusteista hakemus perustuu (Pauliine Koskelo: Yrityssaneeraus, Helsinki 1994, s. 58; Risto Koulu: Saneerausmenettelyn aloittaminen, Helsinki 1994, s. 166). Jotta tuomioistuimelle ja hakemuksen johdosta kuultaville olisi alusta selvää, kumpien säännösten mukaista saneerausmenettelyä velallinen hakee, velallisen tulisi jo hakemuksessaan yksilöidä sen peruste. Velallinen voisi hakea sekä varhaista saneerausmenettelyä että perusmuotoista saneerausmenettelyä, jolloin olisi ilmoitettava hakemuksen ensisijainen peruste. Olisi nimittäin tarkoituksenmukaista, että jos vasta maksukyvyttömyyden uhkaamana itseään pitävä velallinen osoittautuu aloittamisharkinnassa sittenkin maksukyvyttömäksi, voitaisiin samalla kertaa ratkaista myös toissijainen hakemus perusmuotoisen saneerausmenettelyn aloittamisesta. Ehdotetulla säännöksellä ei käytännössä olisi merkitystä velkojan tai todennäköisen velkojan hakemuksen kannalta. Velkojalla tai todennäköisellä velkojalla olisi nimittäin oikeus hakea vain perusmuotoista saneerausmenettelyä.

Pykälän nykyinen 3 ja 4 momentti siirtyisivät muuttamattomina 4 ja 5 momentiksi.

70 §. *Välitoimenpiteet hakemuksen johdosta.* Pykälän 1 momentin sisältämä säännösviittaus korjattaisiin 6 §:ään tehtävien muutosten johdosta.

71 §. *Päätös menettelyn aloittamisesta.* Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin teknisiä muutoksia. Momentin 1 kohtaan sisältyvän säännösviittauksen kohteeksi muutettaisiin kumottavaksi ehdotetun 90 §:n sijasta 82 a ja 82 b §. Mainituissa pykälissä säädettäisiin jatkossa 90 §:n sijasta siitä, missä tilanteissa selvittäjä jätetään määräämättä. Lisäksi 1 kohdasta poistettaisiin viittaus 83 §:ään, joka koskee selvittäjän valitsemista. Vastaavasti momentin 2 kohdasta poistettaisiin viittaus 90 §:ään sekä 84 §:ään, joka koskee velkojatoimikunnan kokoonpanoa ja päätöksentekoa.

11 luku **Selvittäjän määrääminen ja velkojatoimikunnan asettaminen sekä niiden valvonta**

82 a §. *Selvittäjän määrääminen varhaisessa saneerausmenettelyssä.* Uudessa pykälässä säädettäisiin siitä, milloin selvittäjä määrätään varhaisessa saneerausmenettelyssä. Pykälällä pantaisiin täytäntöön direktiivin 5 artikla, jonka 2 kohdassa säädetään siitä perusperiaatteesta, että selvittäjä määrätään vain tarvittaessa, ja jonka 3 kohdassa säädetään kolmesta tilanteesta, joissa selvittäjän määrääminen on kuitenkin aina pakollista. Artiklan 2 kohdan tulkintaa koskevassa johdanto-osan kappaleessa 30 mahdollistetaan se, että jäsenvaltiot voivat katsoa täytäntöönpanotoimien yleisen keskeyttämisen sellaiseksi 2 kohdassa tarkoitetuksi olosuhteeksi, jossa jäsenvaltio voi edellyttää selvittäjän määräämistä aina.

Artiklan 2 kohta pantaisiin täytäntöön pykälän 1 ja 2 momentissa. Pykälän 1 momenttiin sisältyvän pääsäännön mukaan selvittäjä olisi määrättävä silloin, kun varhaisessa saneerausmenettelyssä määrätään 14 a §:ssä tarkoitettut kiellot. Selvittäjä voitaisiin jättää määräämättä vain, jos kukaan ei ole tehnyt esitystä selvittäjän määräämisestä tai muuten vaatinut sitä. Jos kukaan ei vaadi selvittäjän määräämistä, selvittäjän määräämisen tarve olisi tuomioistuimen harkinnassa.

Pykälän 2 momentti koskisi niitä saneerausmenettelyjä, joissa 14 a §:ssä tarkoitettuja kieltoja ei määrätä. Tällöin tuomioistuimella olisi asiassa laajempi harkintavalta. Tuomioistuin voisi määrätä selvittäjän, jos se katsoo selvittäjän tarpeelliseksi saneerausohjelman valmistelun tai velkojien edun valvomisen kannalta. Tuomioistuin voisi säännöksen nojalla määrätä selvittäjän, vaikka kukaan asianosaisista ei olisi esittänyt selvittäjän määräämistä tai lausunut, että selvittäjä olisi saneerausohjelman valmistelun tai velkojien edun valvomisen kannalta tarpeellinen. Toisaalta asianosaisen sanotun kaltainen kannanottoakaan ei sellaisenaan velvoittaisi tuomioistuinta määräämään selvittäjää.

Artiklan 3 kohta pantaisiin täytäntöön pykälän 3 ja 4 momentissa.

Ensinnäkin artiklan 3 kohta velvoittaa varmistamaan selvittäjän määräämisen aina, kun menettelyyn on määrätty yksittäisten täytäntöönpanotoimien yleinen keskeyttäminen (14 a §:ssä tarkoitettujen kiellot), jos tuomioistuimien lisäksi katsotaan, että selvittäjä tarvitaan turvaamaan osapuolten edut. Tältä osin 3 momenttiin ei ole tarpeen ottaa erillistä 1 ja 2 momentin edelle menevää erityissäännöstä. Pykälän 2 momentissa on nimittäin kysymys tilanteesta, jossa kieltoja ei ole määrätty, ja 1 momentissa puolestaan selvittäjän määräämättä jättäminen on mahdollista vain, jos kukaan ei ole tehnyt esitystä selvittäjän määräämisestä tai muuten vaatinut sitä. Tällaisessa tilanteessa tuskin voidaan katsoa, että selvittäjää tarvittaisiin turvaamaan osapuolten edut. Joka tapauksessa 1 momentissa käytetään ilmaisua ”voidaan jättää määräämättä”, mikä jättää tuomioistuimelle jonkin verran harkintavaltaa.

Toiseksi artiklan 3 kohta velvoittaa varmistamaan selvittäjän määräämisen aina, kun velallinen tai velkojien enemmistö pyytää sitä edellyttäen, että viimeksi mainitussa tapauksessa velkojat huolehtivat selvittäjän kuluista. Direktiivissä ei täsmennetä, miten velkojien enemmistö määräytyy, joten asian on katsottavaa jäävän kansalliseen harkintavaltaan. Esityksessä ehdotetaan, että enemmistön määräytymisessä otettaisiin huomioon sekä velkojien että velkojien saatavien määrä. Tämän säännöksen osalta 3 momentissa ei ole tarpeen viitata 1 momenttiin, sillä viimeksi mainitun momentin mukaan selvittäjän määräämättä jättäminen on muutoinkin mahdollista vain silloin, kun kukaan asianosaisista ei ole tehnyt esitystä selvittäjän määräämisestä tai muuten vaatinut sitä. Sitä vastoin momentissa on tarpeen säätää, että selvittäjä on 2 momentista poiketen määrättävä aina, jos sitä vaatii velallinen taikka yhteisellä lausumallaan enemmän kuin puolet tunnetuista velkojista ja näiden velkojien yhteenlasketut saatavat edustavat enempää kuin puolta tunnettujen velkojien saatavien kokonaismäärästä. Vaatimus selvittäjän määräämisestä voitaisiin tehdä joko menettelyn aloittamisvaiheessa taikka myöhemmin menettelyn kuluessa silloin, kun selvittäjää ei ole menettelyn alkaessa määrätty.

Koska ehdotettu säännös perustuu direktiivin 5 artiklan 3 kohdan c alakohtaan, tällaiseen velkojien enemmistön vaatimukseen olisi liityttävä 87 §:ään ehdotettava velkojien vastuu selvittäjän palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta. Vastuu liittyisi ainoastaan nimenomaan 3 momentin nojalla tehtyyn velkojien yhteiseen lausumaan, jonka olisi edustettava niin velkojien lukumäärän kuin niiden yhteenlaskettujen saatavien määrän perusteella laskettava enemmistöä. Enemmistö laskettaisiin tunnettujen velkojen perusteella, ja myös läheisvelkojien saatavat ja viimesijaiset saatavat otettaisiin huomioon. Käytännössä puheena oleva 3 momentin säännös tulisi sovellettavaksi vain poikkeuksellisesti eräänlaisena hätäjarruna, jonka nojalla velkojien enemmistöllä on ehdoton oikeus selvittäjän määräämiseen missä tahansa vaiheessa menettelyä tuomioistuinta sitovasti ja tuomioistuimen 2 momentin nojalla tekemästä arviosta riippumatta.

Kolmanneksi direktiivi velvoittaa selvittäjän määräämiseen aina, kun saneerausohjelma vahvistetaan 11 artiklan mukaisessa menettelyssä, jota yrityssaneerauslaissa vastaa 54 §:n mukainen vahvistaminen ilman kaikkien ryhmäenemmistöjen suostumusta. Direktiivin säännöksistä tai johdanto-osasta ei käy ilmi, mikä olisi selvittäjän tosiasiallinen merkitys näin myöhäisessä vaiheessa menettelyä. Direktiivin veloitteiden täytäntöönpanemiseksi pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että menettelyn kuluissa selvittäjä olisi 1 ja 2 momentista poiketen määrättävä aina, jos saneerausohjelma tulee vahvistettavaksi 54 §:n nojalla.

82 b §. *Selvittäjän määrääminen perusmuotoisessa saneerausmenettelyssä.* Pykälä koskisi selvittäjän määräämistä 6 §:n nojalla aloitettavassa tai aloitetussa perusmuotoisessa saneerausmenettelyssä, ja se vastaisi sisältönsä puolesta voimassa olevaa sääntelyä. Pykälän 1 momentista ilmenisi voimassa olevaa 71 §:n 1 momentin 1 kohtaa ja 83 §:n 1 momenttia vastaava pääsääntö,

jonka mukaan saneerausmenettelyyn on määrättävä selvittäjä. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa 90 §:n 1 momenttia vastaten tilanteista, joissa selvittäjä voidaan pääsäännöstä poiketen jättää määräämättä, ja siitä, että menettelyn alettua selvittäjä voidaan kuitenkin määrätä velkojan tai velallisen vaatimuksesta. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin voimassa olevan 90 §:n 2 momentin toista virkettä vastaten siitä, että vaikka selvittäjän määräämistä olisi vaadittu, tuomioistuin voi jättää selvittäjän määräämättä, jos on erityisiä syitä katsoa, ettei selvittäjän määrääminen ole saneerausohjelman valmistelun tai velkojien edun valvomisen kannalta tarpeellista.

Voimassa olevan 90 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan tuomioistuin voi määrätä selvittäjän, vaikka sitä ei olisi vaadittu, jos se erityisestä syystä katsotaan tarpeelliseksi. Tämän säännöksen säilyttäminen ei ole tarpeellista ottaen huomioon, että jo ehdotetun 1 momentin mukaisen pääsäännön mukaan selvittäjä on aina määrättävä, jollei sovelleta 2 tai 3 momentin mukaista poikkeusperustetta.

83 §. *Selvittäjän valitseminen.* Pykälän otsikkoa ja 1 momenttia muutettaisiin siten, että jatkossa pykälä koskisi vain selvittäjäksi määrättävää henkilöä eikä kysymystä siitä, milloin selvittäjä ylipäänsä määrätään menettelyyn. Viimeksi mainittu kysymys ratkeaisi ehdotuksen mukaan yksinomaan 82 a tai 82 b §:n perusteella sen mukaan, onko kysymys varhaisesta vai perusmuotoisesta saneerausmenettelystä. Lain 83 § koskisi yhteisesti kaikkia saneerausmenettelyitä.

Pykälän 4 momentissa korjattaisiin viittaus 8 §:n 3 momentin sijasta 8 §:n 4 momenttiin.

86 a §. *Menettely ilman selvittäjää.* Uusi pykälä sisältäisi kumottavaksi ehdotetun 90 §:n 4 momenttiin sisältyvän sääntelyn. Säännökseen sisältyvän luettelon 5 kohtaan lisättäisiin viittaus myös 14 c §:n 2 momentin 5 kohtaan. Lisäys on tarpeellinen siksi, että varhaisessa saneerausmenettelyssä sovellettavista poikkeuksista maksukieltoon säädettäisiin uudessa 14 c §:ssä.

Luetteloon lisättäisiin uusi 9 kohta, joka koskisi 4 d §:n soveltamista tilanteessa, jossa selvittäjää ei ole määrätty. Ehdotetussa 4 d §:ssä säädettäisiin varhaisen saneerausmenettelyn jatkamisesta perusmuotoisena saneerausmenettelynä tilanteessa, jossa velallinen on maksukyvytön. Hakemuksen tekeminen kuuluisi 4 d §:n mukaan selvittäjän tehtäviin. Jos selvittäjää ei poikkeuksellisesti olisi määrätty, velallinen voisi tehdä hakemuksen. Velallisen olisi tällöin liitettävä hakemukseen 4 d §:ssä edellytetyt velkojan tai velkojien kirjalliset hyväksynnit ja muut lausumat.

12 luku **Menettelystä aiheutuvat kustannukset**

87 §. *Selvittäjän palkkio ja kustannusten korvaaminen.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 momentti, jolla pannaan täytäntöön direktiivin 5 artiklan 3 kohdan c alakohtaan sisältyvä vaatimus velkojien kuluvastuusta. Kuluvastuu koskisi ainoastaan tilannetta, jossa velkojien lukumäärästä ja saatavista laskettava enemmistö olisi nimenomaan 82 a §:n 3 momentin mukaisella yhteisellä lausumalla vaatinut selvittäjän määräämistä. Jos sen sijaan velkoja olisi tavanomaiseen tapaan esittänyt tai vaatinut selvittäjän määräämistä mainitun pykälän 1 tai 2 momentin mukaisen arvioinnin yhteydessä taikka ilmaissut pitävänsä selvittäjän määräämistä tarpeellisenä tai esittänyt tiettyä henkilöä selvittäjäksi, kuluvastuuta ei syntyisi silloinkaan, kun tällainen velkoja edustaisi saatavamääränsä perusteella enemmistöä. Ehdotetun momentin perusteella vastuu selvittäjän palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta syntyisi vain niille velkojille, jotka ovat 82 a §:n 3 momentin nojalla vaatineet selvittäjää. Ehdotettu säännös ei tulisi milloinkaan sovellettavaksi perusmuotoisessa saneerausmenettelyssä eikä sellaisessa varhaisessa saneerausmenettelyssä, jossa on menettelyn alkaessa määrätty 14 a §:ssä tarkoitetut kiellot ja selvittäjä.

13 luku **Yksinkertaistettu saneerausmenettely**

90 §. *Menettely ilman selvittäjää.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Pykälän 1–2 momentti jäävät tarpeettomiksi sen johdosta, että selvittäjän määräämistä koskevat säännökset sisältyisivät jatkossa 82 a ja 82 b §:ään. Myös pykälän 3 momentti jää tarpeettomaksi. Viimeksi mainitun säännöksen perusteella velkojatoimikunnan asettamiseen sovelletaan 1 momentin säännöksiä selvittäjän määräämisestä ja määräämättä jättämisestä. Säännöksen säilyttäminen ei ole tarpeen, sillä jo 10 §:n 1 momentin sanamuodosta johtuu, että velkojatoimikunta asetetaan hakijan, selvittäjän tai velkojan vaatimuksesta.

Pykälän 4 momentin säännös siirrettäisiin vähäisesti muutettuna uuteen 86 a §:ään.

8.2 Osakeyhtiölaki

20 luku **Yhtiön purkaminen**

24 §. *Yrityksen saneeraus.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että hakemuksen yrityksen saneeruksesta tekisi lähtökohtaisesti hallitus. Muutoksella pyrittäisiin nopeuttamaan ja helpottamaan saneerausmenettelyyn hakeutumista. Säännöksen mukaan hallitus voisi myös saattaa asian yhtiökokouksen päätettäväksi. Ehdotuksen mukaan päätöksen edellytykset määräytyisivät samalla tavalla kuin hallituksen yleistoimivaltaan kuuluvissa asioissa. Nimenomaista säännöstä ehdotetaan selkeyden vuoksi. Yleistä toimivallanjakoa vastaavasti ehdotuksessa on myös osakeyhtiölain 5 luvun 2 §:n 2 momenttia vastaava mahdollisuus siihen, että yksimieliset osakkeenomistajat tekevät päätöksen hallituksen sijasta.

Hallituksella on yleinen huolellisuus- ja lojaliteettivelvoite edistää yhtiön etua. Muutoksella ei vaikutettaisi siihen, että yhtiökokous tekee edelleen varsinaiset osakkeenomistajien oikeuksiin vaikuttavat yrityssaneerukseen liittyvät päätökset, kuten päättää mahdollisesta velkojille suunnatusta osakeannista. Säännös koskisi sekä varhaisen että perusmuotoisen saneerausmenettelyn hakemista.

8.3 Osuuskuntalaki

23 luku **Osuuskunnan purkaminen**

24 §. *Yrityksen saneeraus.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että hakemuksen yrityksen saneeruksesta tekisi lähtökohtaisesti hallitus. Muutoksella pyrittäisiin nopeuttamaan ja helpottamaan saneerausmenettelyyn hakeutumista. Säännöksen mukaan hallitus voisi myös saattaa asian osuuskunnan kokouksen päätettäväksi. Ehdotuksen mukaan päätöksen edellytykset määräytyisivät samalla tavalla kuin hallituksen yleistoimivaltaan kuuluvissa asioissa. Nimenomaista säännöstä ehdotetaan selkeyden vuoksi. Yleistä toimivallanjakoa vastaavasti ehdotuksessa on myös osuuskuntalain 5 luvun 3 §:n 2 momenttia vastaava mahdollisuus siihen, että yksimieliset jäsenet tekevät päätöksen hallituksen sijasta.

Hallituksella on yleinen huolellisuus- ja lojaliteettivelvoite edistää osuuskunnan etua. Muutoksella ei vaikutettaisi siihen, että osuuskunnan kokous tekee edelleen varsinaiset jäsenten oikeuksiin vaikuttavat yrityssaneerukseen liittyvät päätökset, kuten päättää mahdollisesta velkojille suunnatusta osuus- tai osakeannista. Säännös koskisi sekä varhaisen että perusmuotoisen saneerausmenettelyn hakemista.

8.4 Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä

3 luku Velkajärjestelyn aloittaminen

9 §. *Velkajärjestelyn edellytykset.* Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin tekninen muutos, jolla momentin loppukappale siirrettäisiin osaksi johdantokappaletta. Samalla momentin 2 kohdan sanamuotoa tarkastettaisiin kielellisesti oikeaksi. Kysymys on teknisestä muutoksesta, jolla ei ole tarkoitus muuttaa säännöksen tulkintaa.

Pykälän 2 momenttiin otettaisiin direktiivin edellyttämä säännös, jonka mukaan velkajärjestely voitaisiin 1 momentin estämättä myöntää myös maksukyvyttömälle velalliselle, jolla on hänen aiemmin harjoittamaansa elinkeinotoimintaan liittyviä velkoja. Momentin nojalla myönnettävän velkajärjestelyn edellytyksenä olisi ensinnäkin velallisen maksukyvyttömyys. Maksukyvyttömyys määritellään 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa, eikä siihen ehdoteta muutoksia. Edellytyksen täyttymistä arvioitaisiin siten nykyisen soveltamiskäytännön mukaisesti.

Maksukyvyttömyyden lisäksi 2 momentissa edellytettäisiin, että velallinen on aiemmin harjoittanut elinkeinotoimintaa. Velallisen on tullut itse toimia yrittäjänä elinkeinotoiminnassa, joka on lopetettu ennen velkajärjestelyasian vireilletuloa. Sillä ei ole merkitystä, missä yhtiömuodossa toimintaa on harjoitettu. Velallinen olisi voinut harjoittaa elinkeinotoimintaa esimerkiksi yksityisenä elinkeinon- tai ammatinharjoittajana, avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön henkilökohtaisesti vastuunalaisena yhtiömiehenä taikka osakeyhtiön johtoon kuuluvana osakkeenomistajana. Elinkeinotoiminnan lopettamisella tarkoitettaisiin sitä, että yrityksen toiminta on tosiasiallisesti kokonaisuudessaan lopetettu. Elinkeinotoiminta olisi voinut päättyä konkurssin seurauksena, mutta kyse voisi olla myös muulla tavoin tapahtuneesta toiminnan tosiasiallisesta loppumisesta.

Ehdotetun 2 momentin soveltuminen edellyttäisi myös, että velkajärjestelyn piiriin kuuluvat velat tai osa veloista liittyy lopetettuun elinkeinotoimintaan. Elinkeinotoiminnasta johtuvien velkojen ei kuitenkaan tarvitsisi muodostaa pääosaa tai muutakaan tiettyä määrääosaa velallisen veloista, vaan säännöksen soveltumiseen riittäisi vähäisempikin elinkeinotoimintaan liittyvä velka.

Toisin kuin 1 momentissa, ehdotetussa säännöksessä ei annettaisi itsenäistä merkitystä sille, kykeneekö velallinen kohtuudella parantamaan maksukykyään selviytyäkseen veloistaan aiheutuvista menoista. Arvioinnissa ei siten otettaisi huomioon esimerkiksi velallisen mahdollisuuksia uuden elinkeinotoiminnan aloittamiseen. Uutta elinkeinotoimintaa harjoittavan velallisen ei tarvitsisi siirtyä tekemään palkkatyötä parantaakseen maksukykyään, ellei tällaista voida häneltä kohtuudella edellyttää hänen myötävaikutusvelvollisuutensa nojalla.

Velallinen voisi harjoittaa elinkeinotoimintaa hakiessaan velkajärjestelyä, mutta jatkuvaan toimintaan liittyviä velkoja koskeva velkajärjestely voitaisiin myöntää jatkossakin ainoastaan pykälän 1 momentin edellytysten ja lain 7 luvun lisäedellytysten nojalla.

9 a §. *Velkajärjestelyn estyminen väliaikaisesta syystä.* Pykälän 1 momentissa on säännös velkajärjestelyn estymisestä väliaikaisesta syystä. Säännöksessä on asetettu enimmäismääräaika sille, milloin velallisen työttömyydestä johtuvan maksuvaran puutteen tai vähäisyyden katsotaan muuttuvan väliaikaisesta pysyväksi eikä velkajärjestely enää esty väliaikaisena pidettävästä syystä. Säännöstä muutettaisiin siten, että yli 18 kuukauden sijasta yli 12 kuukauden työttömyyttä ei pidettäisi väliaikaisena. Vuoden pituisen työttömyyden jälkeen velkajärjestelyä ei siten voitaisi jättää myöntämättä sillä perusteella, että työttömyysjakson aikana työmarkkinoi-

den käytettävissä ollut velallinen voisi mahdollisesti työllistyä tulevaisuudessa. Kuten nykyisinkin, velkajärjestely voitaisiin myöntää jo aikaisemmin, jos työllistymisestä huolimatta velallisella ei olisi maksuvaraa tai sitä olisi vain vähäisenä pidettävä määrä.

Pykälän 2 momentissa säädetään 1 momenttia koskevasta soveltamisalarajauksesta. Yksityisenä elinkeinon- tai ammatinharjoittajana elinkeinotoimintaa harjoittavan velallisen ohella 2 momentin säännöksen piiriin lisättäisiin velallinen, jolla on hänen aiemmin harjoittamaansa elinkeinotoimintaan liittyviä velkoja. Tällaisen velallisen velkajärjestely ei enää estyisi sen vuoksi, että hänellä ei ole maksuvaraa väliaikaisena pidettävästä syystä tai hän ei sellaisen syyn vuoksi kykene maksuvarallaan maksamaan tavallisia velkojaan vähäisenä pidettävää määrää enempää. Velkajärjestely voitaisiin siten myöntää aiemmin elinkeinotoimintaa harjoittaneelle velalliselle siitä huolimatta, että hänen tulotasonsa ei ole vakiintunut.

10 §. *Velkajärjestelyn yleiset esteet.* Pykälän 9 kohta ehdotetaan kumottavaksi. Velkajärjestely ei näin ollen jatkossa estyisi pelkästään sen vuoksi, että on perusteltua syytä olettaa, että velallinen ei tulisi noudattamaan maksuohjelmaa. Esteperusteen poistaminen on direktiivin tavoitteiden mukaista. Esteperuste on tullut käytännössä hyvin harvoin sovellettavaksi eikä sitä koskevia ennakkopäätöksiä ole annettu. Oikeuskirjallisuudessa esimerkkinä epävakasta olosuhteista on mainittu toistuvat ja viimeaikaiset vankeusrangaistukset. Jos velalliselle on määrätty rikoksen perusteella maksuvelvollisuus, velkajärjestelyn hylkääminen voi edelleen tulla harkittavaksi pykälän 1 kohdan nojalla. Toisaalta jos epäily maksuohjelman noudattamatta jättämisestä liittyy velallisen viimeaikaiseen lisävelkaantumiseen, voidaan velallisen toiminnan piittaamattomuutta ja vastuuttomuutta arvioida 7 kohdan perusteella.

Pykälän 10 kohtaan ehdotetaan direktiivin 23 artiklan 2 kohdan d alakohdan edellyttämää muutosta. Esteperusteeseen lisättäisiin täsmällinen 13 vuoden aikaraja. Velkajärjestely ei siten enää säännöksen nojalla estyisi sen vuoksi, että velalliselle on vahvistettu maksuohjelma aikaisemmin kuin 13 vuotta ennen uuden velkajärjestelyhakemuksen vireilletuloa. Määräajan on oltava riittävän pitkä, jotta velkajärjestelyn merkitys poikkeuksellisenä keinona korjata velallisen taloudellinen tilanne säilyy. Ehdotettua 13 vuoden aikarajaa puoltaa se, että Oikeusrekisterikeskus arkistoi aiempaa velkajärjestelyä koskevat tiedot kymmenen vuoden ajan siitä, kun tiedot on poistettu velkajärjestelyrekisteristä. Maksuohjelman pituus on pääsääntöisesti kolme vuotta, ja tiedot poistetaan velkajärjestelyrekisteristä maksuohjelman päättyessä. Pidempi määräaika johtaisi siihen, että aiempi velkajärjestely olisi uuden velkajärjestelyn este, mutta aiemman velkajärjestelyn olemassaoloa ei pystyttäisi selvittämään.

Käytännössä ovat yleistyneet sellaiset tilanteet, joissa velallinen hakee toistamiseen velkajärjestelyä, vaikka hänelle on aiemmin vahvistettu maksuohjelma. Velkajärjestelyjä on myös myönnetty aiemmasta velkajärjestelystä huolimatta 10 a §:n nojalla painavilla syillä. Säännöksen otettavalla aikarajalla ei olisi merkitystä 10 a §:ssä tarkoitetun harkinnan kannalta, mutta harkinta tehtäisiin vain silloin, jos aiemman maksuohjelman vahvistamisesta ei olisi kulunut 13 vuotta. Velalliselle voitaisiin jatkossakin myöntää velkajärjestely puheena olevan säännöksen estämättä, jos se olisi perusteltua 10 a §:ssä tarkoitetuista painavilla syillä. Esityksessä ei ehdoteta muutoksia voimassa olevaan 10 a §:n nojalla tapahtuvaan harkintaan.

Ehdotetussa säännöksessä tarkoitettu aikaraja laskettaisiin aiemman maksuohjelman vahvistamisesta. Maksuohjelman kestolla ei olisi arvioinnissa merkitystä. Jos velallisen aiempi maksuohjelma olisi ollut kestoltaan kolme vuotta, uusi velkajärjestely olisi mahdollinen noin kymmenen vuoden kuluttua ohjelman päättymisestä, kun taas viiden vuoden pituisen maksuohjelman päättymisen jälkeen määräaika olisi jäljellä noin kahdeksan vuotta. Toisaalta esteperusteen soveltamisen kannalta vaikutusta ei olisi sillä, onko velallinen noudattanut maksuohjelman loppuun vai onko ohjelma määrätty raukeamaan.

Säännöksen mukaan velkajärjestely estyisi aikaisemman maksuohjelman vahvistamisajankohdasta riippumatta myös silloin, jos velalliselle aikaisemmin vahvistettu maksuohjelma ei olisi päättynyt. Tällainen tilanne voi syntyä silloin, jos velalliselle on vahvistettu maksuohjelmassa pitkä vakuusvelan suorittamisvelvollisuus. Velallinen voi noudattaa kerrallaan vain yhtä maksuohjelmaa.

4 luku **Velkajärjestelyn hakemisen ja alkamisen oikeusvaikutukset**

17 §. Ulosmittauskielto. Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin säännös, joka koskee palkan ulosmittauksesta velkajärjestelyn alkamisen ja maksuohjelman vahvistamisen välisenä aikana kertyvän rahamäärän tilittämistä velalliselle. Lain 30 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että velallinen saisi pitää itsellään menettelyaikaisen maksuvarakertymän siltä osin kuin sitä ei käytetä 7 §:n 1 momentissa tarkoitettujen menojen suorittamiseen tai selvittäjän saatavan suorituksiksi. Puheena olevaan momenttiin lisättäisiin säännös, jonka nojalla velalliselle tulevat varat tilitettäisiin hänelle vasta, kun maksuohjelma on lainvoimaisesti vahvistettu. Säännöksen tarkoituksena on turvata velkojan asema tilanteessa, jossa maksuohjelman vahvistaminen muutoksenhaun seurauksena kumotaan.

20 §. Suhde konkurssiin. Pykälän 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Velallisen velkajärjestelyhakemuksen tutkiminen ei enää estyisi siitä syystä, että velallista koskevassa konkurssissa ei ole vahvistettu velallisen varoja ja velkoja koskevaa pesäluetteloa. Konkurssiin asetettu velallinen voisi siten päästä velkajärjestelyyn riippumatta käynnissä olevan konkurssimenettelyn vaiheesta.

Kuten yleensäkin, myös konkurssiin asetetun velallisen olisi velkajärjestelyhakemuksessaan selvitettävä muun muassa varansa ja tulonsa sekä velkoja koskevat tiedot. Velkajärjestelylain 51 §:n mukaisesti hakemukseen olisi liitettävä tarpeellinen selvitys velallisen maksukykyyn vaikuttavista ja muista velkajärjestelyn kannalta merkityksellisistä seikoista. Tapauskohtaisesti jäisi harkittavaksi, onko saatu selvitys velkajärjestelyn kannalta riittävää. Tuomioistuin voisi jättää velkajärjestelyn myöntämättä, jos edellytyksistä ei saada luotettavaa kuvaa ilman pesäluettelon tai pesänhoitajan laatiman velallisselvityksen tietoja. Ehdotetussa 52 b §:ssä säädettäisiin tuomioistuimen mahdollisuudesta pesänhoitajan kuulemiseen, jos konkurssissa oleva velallinen on hakenut velkajärjestelyä ennen pesäluettelon vahvistamista.

Konkurssipesään kuuluva omaisuus määritettäisiin jatkossakin konkurssilain säännösten mukaisesti mahdollisesta ajallisesti päällekkäisestä velkajärjestelymenettelystä huolimatta. Konkurssilain 5 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan konkurssipesään kuuluu konkurssilaissa säädetyn poikkeuksin omaisuus, joka velallisella on konkurssin alkaessa ja jonka velallinen saa ennen konkurssin päättymistä. Luonnollisen henkilön konkurssipesään ei kuitenkaan kuulu hänen konkurssin alkamisen jälkeen saamansa omaisuus tai ansaitsemansa tulo. Esimerkiksi asunto, jonka luonnollinen henkilö omistaa konkurssiin asettamisen hetkellä, kuuluisi jatkossakin tämän konkurssipesään ja realisoitaisiin konkurssilain säännösten mukaisesti, eikä tätä voitaisi välttää velkajärjestelyyn hakeutumisella.

Jos konkurssissa olisi jo vahvistettu pesäluettelo, velallinen voisi jatkossakin käyttää sitä näyttönä omaisuudesta ja veloista hakiessaan velkajärjestelyä. Toisaalta velkojat voisivat vedota pesäluettelon ja velallisselvityksen tietoihin lausueessaan velallisen hakemuksesta.

24 §. Kanssavelallisten maksuohjelma. Pykälän 2 momentin toisessa virkkeessä määritellään, mitä tarkoitetaan velallisen taloudellisella asemalla, jonka mukaan kanssavelallisten maksuvelvollisuus jaetaan. Voimassa olevan säännöksen mukaan velallisen taloudellisella asemalla tar-

koitetaan velallisen varojen ja viiden vuoden maksuohjelmalla saatavan kertymän suhdetta velallisen velkoihin. Säännöksestä poistettaisiin maininta viiden vuoden maksuohjelmasta. Maksuohjelmalla saatava kertymä määriteltäisiin tavallisten velkojen maksuohjelmalla saatavan kertymän mukaan. Jos maksuohjelman kesto olisi pääsäännön mukainen kolme vuotta, käytettäisiin kolmen vuoden kertymää. Jos taas kesto olisi viisi vuotta, käytettäisiin viiden vuoden kertymää.

5 luku Velkajärjestelyn sisältö

30 §. *Yleissäännös maksuohjelmasta tavallisten velkojen osalta.* Pykälän 1 momentti säilyisi muuttamattomana.

Pykälään otettaisiin uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyisi sisällöllisesti muuttamattomana 3 momentiksi ja nykyinen 3 momentti sisällöllisesti muuttamattomana 4 momentiksi. Uuden 2 momentin mukaan velallinen saisi pitää velkajärjestelyn aloittamisen ja maksuohjelman vahvistamisen välisenä aikana kertyneen maksuvaran itsellään siltä osin kuin sitä ei käytetä 7 §:n 1 momentissa tarkoitettujen menojen suorittamiseen tai 70 §:n 2 momentin nojalla selvittäjän saatavan suorituksiksi.

Uudella säännöksellä toteutettaisiin direktiivin edellyttämä muutos oikeuskäytännössä vakiintuneeseen tulkintalinjaan, jonka mukaan velkajärjestelyn alkamisen jälkeen ennen maksuohjelman vahvistamista velalliselle kertynyt maksuvarasäästö on tilitettävä velkojille velkajärjestelylain 7 §:ssä säädetyn velallisen myötävaikutusvelvollisuuden perusteella (ks. esim. Helsingin HO 6.7.1994 nro 3229 S 94/746, Vaasan HO 26.5.1995 nro 766 S 95/198, Itä-Suomen HO 28.11.1995 nro 1611, Itä-Suomen HO 23.9.2013 nro 726 S 13/148). Menettelyajan laskennallista maksuvarasäästöä ei enää pidettäisi velkojille kuuluvana ja tilitettävänä jako-osuutena siinä tilanteessa, että maksuohjelma vahvistetaan lainvoimaisesti.

Säännöksellä ei ole tarkoitus muuttaa 7 §:n 1 momentista ilmenevää velallisen velvoitetta, jonka mukaan velkajärjestelyä haettuun ennen maksuohjelman vahvistamista velallinen saa käyttää varojaan vain välttämättömiin elinkustannuksiin ja niihin menoihin, jotka hän on oikeutettu suorittamaan 12 §:n 2 momentin nojalla. Viimeksi mainittu säännös koskee poikkeuksia maksukieltoon, ja sen nojalla etuoikeutettu elatusapuvelka on maksettava maksukiellosta huolimatta. Nyt ehdotetulla säännöksellä ei siten ole vaikutusta etuoikeutetun elatusapuvelan kohteluun velkajärjestelyssä. Velallisen tulisi jatkossakin säilyttää säännöksessä mainittujen menojen jälkeen säästyvät varansa menettelyn ajan. Velallinen ei voisi käyttää näitä varoja velkajärjestelyn piiriin kuuluvien velkojensa maksamiseen 12 §:n mukaisen maksukiellon vastaisesti. Maksukiello varmistaa osaltaan, että menettelyaika rauhoitetaan velkasuhteiden ja muiden maksuvelvoitteiden sisällön uudelleenjärjestelyä ja maksuohjelmaehdotuksen valmistelemista varten. Lisäksi maksukiello turvaa selvittäjän palkkion maksamista ennen maksuohjelman vahvistamista velalliselle kertyneistä varoista.

Säännöksen mukaan säästöön jääneellä kertymällä voitaisiin kattaa velallisen maksuosuus selvittäjän saatavasta 70 §:n 2 momentin mukaisesti. Käytännössä tämä tarkoittaisi erityisesti tilanteita, joissa varat ovat ulosottomiehen hallussa. Jos varoja olisi jäljellä maksuohjelmaa vahvistettaessa edellä mainittujen menojen tai selvittäjän saatavaosuuden maksamisen jälkeen, velallinen olisi oikeutettu pitämään varat itsellään. Vastaavasti ulosottomiehen olisi tilitettävä varat velalliselle maksuohjelman tultua lainvoimaiseksi. Lain 17 §:n 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös siitä, että menettelyn aikana palkasta ulosmitatut, velalliselle kuuluvat varat palautetaan velalliselle vasta, kun maksuohjelma on lainvoimaisesti vahvistettu. Jos maksuoh-

jelmaa ei vahvisteta tai velkajärjestelyhakemus hylätään muutoksenhakuasteessa, ulosottomiehen hallussa olevat varat tilitetään ulosottokaaren säännösten mukaisesti velkojille päätöksen tultua lainvoimaiseksi.

Kuten nykyisinkin, velkajärjestelylain 40 §:n 1 momentin nojalla maksuohjelman vahvistamisen jälkeen velallisen maksuvelvollisuus sekä muut velkajärjestelyn piiriin kuuluvien velkojen ja muiden maksuohjelmassa säänneltyjen oikeussuhteiden ehdot määräytyvät ohjelman mukaisesti.

Pykälän nykyinen 4 momentti siirtyisi muutettuna *5 momentiksi*. Voimassa olevan momentin mukaan maksuohjelman kesto on viisi vuotta, jos velallisen maksuvelvollisuus on maksuohjelmassa kokonaan poistettu, jollei 31 a §:stä johdu muuta. Direktiivi edellyttää, että elinkeinotoimintaa harjoittaneiden velallisten maksuohjelman kesto on enintään kolme vuotta. Kestoa ei ole mahdollista pidentää sillä perusteella, että velallisen maksuvelvollisuus on poistettu. Toisaalta yhdenvertaisuusnäkökohdat puoltavat sitä, että nollaohjelmien kesto määräytyy samoin perustein myös muiden kuin elinkeinotoimintaa harjoittaneiden velallisten osalta. Näistä syistä edellä mainittu säännös ehdotetaan poistettavaksi. Jatkossa maksuohjelman kesto olisi 3 momentissa olevan kolmen vuoden pääsäännön mukainen myös siinä tapauksessa, että velallisen maksuvelvollisuus on ohjelmassa kokonaan poistettu. Yksityisvelkojalla säilyisi kuitenkin 31 a §:n mukainen mahdollisuus saada maksuohjelma jatkumaan enintään kahden vuoden ajan sen jälkeen, kun ohjelma on muiden velkojen osalta päättynyt.

Säännös maksuohjelman lyhentämisestä velallisen maksuvaran pysyvän puuttumisen vuoksi siirrettäisiin pykälän uuteen 7 momenttiin. Sen sijaan 5 momentissa säilytettäisiin entisellään säännös, jonka mukaan maksuohjelman kesto on viisi vuotta, jos velkajärjestely on myönnetty 10 a §:n nojalla yleisestä esteestä huolimatta ja jollei 31 a §:stä johdu muuta.

Pykälän nykyinen 5 momentti siirtyisi osittain muutettuna *6 momentiksi*. Momentissa säädetään maksuohjelman keston pidentämisestä sen ajanjakson verran, jona velallinen maksaa maksuvarastaan selvittäjän saatavaa. Velkajärjestelylain 70 §:n 2 momentin mukaan velallisen on maksettava selvittäjän saatavasta määrä, joka vastaa velallisen maksuvaraa enintään maksuohjelman vahvistamisen tai muuttamisen jälkeen seuraavien neljän kuukauden ajalta. Jos velalliseen sovelletaan 45 a §:ää, hänen on maksettava selvittäjän saatavasta määrä, joka vastaa velallisen maksuvaraa enintään maksuohjelman vahvistamisen tai muuttamisen jälkeen seuraavien kuuden kuukauden ajalta. Velallisen maksuosuus voidaan ottaa myös velalliselle velkajärjestelyn alkamisen jälkeen kertyneistä varoista.

Nykyisen käytännön mukaan maksuohjelman kesto pitenee myös niissä tapauksissa, joissa velallisen osuus selvittäjän saatavasta on tosiasiallisesti maksettu ennen ohjelman vahvistamista velkajärjestelyn alkamisen jälkeen kertyneistä varoista. Kyseinen pidentäminen perustuu edellä uuden 2 momentin perustelujen yhteydessä selostettuun velkojen oikeuteen saada hyväkseen menettelyaikainen maksuvarakertymä. Pidentämisellä on haluttu hyvittää velkojia niissä tapauksissa, joissa kertymä on käytetty selvittäjän saatavan suorituksiksi.

Ehdotetun 2 momentin perusteella velkojilla ei olisi enää oikeutta menettelyajan kertymään. Tällöin ei olisi perusteita myöskään maksuohjelman pidentämiseen edellä kuvatulla tavalla velkojen hyvittämiseksi. Tästä syystä 6 momenttiin siirtyvää säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että maksuohjelman kesto pidentyisi lainkohdan nojalla ainoastaan, jos velallisen on 70 §:n nojalla suoritettava selvittäjän saatava eikä velalliselle velkajärjestelyn alkamisen ja maksuohjelman vahvistamisen välisenä aikana kertynyt maksuvara riitä velallisen maksuosuuden suorittamiseen. Jos velallisen osuus selvittäjän saatavasta suoritettaisiin kokonaan menettelyai-

kaisesta kertymästä, maksuohjelmaa ei pidennettäisi 6 momentin nojalla lainkaan. Jos menettelyajan maksuvarakertymä riittäisi velallisen maksuosuuden osittaiseen suorittamiseen, pidentyisi maksuohjelma momentin viimeisen virkkeen nojalla vain sen ajanjakson verran, jonka kuluessa suorittamatta oleva osuus kertyy velallisen maksuvarasta maksuohjelman vahvistamisen jälkeen.

Pykälän uuteen 7 momenttiin siirrettäisiin voimassa olevassa 4 momentissa oleva säännös, jonka nojalla maksuohjelman kesto voidaan lyhentää, jos velallisen maksuvelvollisuus on kokonaan poistettu ja velalliselta puuttuu pysyvästi maksuvara sairauden, iän tai muun vastaavan syyn vuoksi. Koska tällaisten nollaohjelmien keston ehdotetaan jatkossa olevan pääsääntöisesti kolme vuotta, myös siirrettyä säännöstä tarkennettaisiin siten, että siinä viitattaisiin viiden vuoden sijaan 3 momentissa säädettyyn kolmen vuoden keston. Kuten nykyisinkin, samoin perustein voitaisiin yleisestä esteestä huolimatta myönnetyn velkajärjestelyn maksuohjelma vahvistaa viittä vuotta lyhyemmäksi, minkä vuoksi säännöksessä viitattaisiin lisäksi 5 momentissa säädettyyn keston.

Säännökseen perustuvalla maksuohjelman lyhentämiselle ei ole nykyisinkään alarajaa, joten soveltamiskäytäntö ei tältä osin muuttuisi. Käytännössä nollaohjelma on voitu määrätä pääsääntöistä lyhyemmäksi esimerkiksi iäkkäille tai pysyvästi laitoshoidossa oleville velallisille, jotka eivät enää kykene elinaikanaan parantamaan maksukykyään. Edunvalvoja on esimerkiksi voinut hakea velkajärjestelyä velallisena olevan päämiehensä puolesta. Säännöksessä tarkoitetuissa tapauksissa on selvää, ettei velallisen maksuvara parannu tulevaisuudessakaan, eivätkä velkojat siten tosiasiaassa hyötyisi siitä, että velallisen tilannetta seurattaisiin maksuohjelman puitteissa usean vuoden ajan.

31 §. Tavallisten velkojen keskinäinen asema. Pykälän 4 momentin viimeisen virkkeen mukaan velkojalle tuleva vähäinen jako-osuus voidaan jättää maksuohjelmassa huomiotta. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että jatkossa vähäinen kertymä huomioitaisiin velka- eikä velkojakohtaisesti. Jos velkojia on useampi kuin yksi, voitaisiin säännöksen nojalla maksuohjelmassa jättää ilman suoritusta velka, jolle kertyisi vähäinen, asetuksella säädettyä euromäärää pienempi jako-osuus.

Ehdotettu säännös helpottaisi maksuohjelmien laatimista. Velkajärjestelyissä on tyypillistä, että samalla velkojalla on useita pieniä saatavia. Kullekin saatavalle erikseen tuleva jako-osuus voi olla hyvinkin vähäinen, mutta velkojalle kertyvien osuuksien kokonaismäärä ylittää asetuksella säädetyn 50 euron määrän, minkä vuoksi suoritukset on maksettava velkojan kaikille saataville. Käytännössä maksettavaksi on tullut muutaman euron määräisiä suorituksia. Säännös kannustaisi velkojia ilmoittamaan kaikki velkansa yhtenä saatavana, kuten moni velkoja myös käytännössä tekee.

Nykyistä käytäntöä vastaavasti maksuohjelmassa tulee erikseen mainita suoritusta vaille jääneet velat (36 §:n 9 kohta). Ilman suoritusta jäävän velan jako-osuus jaetaan muille veloille.

35 a §. Lisäsuoritusvelvollisuus. Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan velallinen ei ole velvollinen tekemään velalle lisäsuoritusta, jos lisäsuoritus on määrältään alle asetuksella säädettyä euromäärän. On varsin tavallista, että velallisen tulisi maksaa velkojille vuosittain muutaman sentin tai muutaman euron suuruinen lisäsuoritus. Velkojille suorituksen vastaanottamisesta aiheutuvat kustannukset ylittävät usein velalliselta saatavan suorituksen määrän. Sen vuoksi ehdotetaan, että velallinen saisi jättää kaikkein pienimmät lisäsuoritukset tilittämättä. Tilittämättä jätettävän vähäisen lisäsuorituksen määrästä säädetäisiin asetuksella. Määräksi ehdotetaan 20 euroa.

Pykälän 5 momentin mukaan velallisen on täytettävä maksuvelvollisuus seuraavan kalenterivuoden aikana. Jos velallinen ei noudata velvoitetta, vaan täyttää maksuvelvollisuuden maksuohjelman päättymisen jälkeen mahdollisesti vasta velkojan haettua lisäsuoritusvelvollisuuden vahvistamista tuomioistuimessa, suoritukset voidaan jättää tilittämättä vain, jos lisäsuoritusvelvollisuus koko maksuohjelman ajalta alittaisi 20 euroa. Kysymys on siten suorituskohtaisesta rajasta.

Ehdotus poikkeaa maksuohjelman vahvistamisen ja muuttamisen yhteydessä huomioon ottamatta jätettävistä vähäisistä veloista siten, ettei tilittämättä jätettävää euromäärää jaeta muille velkojille. Jos lisäsuoritusvelvollisuuden vahvistamista haetaan tuomioistuimessa, tarkoittaisi vähäisen määrän jakaminen muille velkojille sitä, että tuomioistuin joutuisi tekemään lisäsuorituslaskelmat tai määräämään selvittäjän laskelman tekemistä varten. Tämä ei ole tarkoituksenmukaista.

Pykälän 7 momentti kumottaisiin. Näin poistettaisiin lisäsuoritusvelvollisuuden alkamisen euromääräisen rajan indeksidonnaisuus. Raja nousi vuoden 2015 alusta 2 000 euroon. Raja on 2 003 euroa vuonna 2021. Vuonna 2020 se oli 1 995 euroa ja vuonna 2019 se oli 1 975 euroa. Indeksidonnaisuuden merkitys on tämän rajan osalta vähäinen. Menettelyn kannalta olisi yksinkertaisempaa, että raja pysyisi 2 000 eurossa, eikä vuosittaisia muutaman euron vaihteluja olisi.

39 §. Velkajärjestelyhakemuksen kaava. Pykälästä poistettaisiin vanhentuneena maininta siitä, että oikeusministeriö vahvistaa maksuohjelman kaavan. Kaavan vahvistamiseen ei maksuohjelmien osalta ole tarvetta. Oikeusministeriön sijasta Tuomioistuinvirasto vahvistaisi jatkossa velkajärjestelyhakemuksen kaavan, sillä Tuomioistuinviraston perustamisen jälkeen tuomioistuinten käytössä olevien lomakkeiden laatiminen ja vahvistaminen kuuluvat Tuomioistuinviraston tehtäviin. Pykälästä poistettaisiin tarpeettomana maininta laatimishojjeiden vahvistamisesta, sillä viranomaisen voi laissa säädetyn tehtävänsä alalla antaa ohjeita ilman erityistä valtuutusta. Samalla pykälän otsikko tarkistettaisiin.

6 luku Vahvistettua maksuohjelmaa koskevat säännökset

40 §. Maksuohjelman oikeusvaikutukset. Pykälän voimassa olevan 1 momentin neljännen ja viidennen virkkeen mukaan velallisen omaisuuteen kohdistuva, velkajärjestelyn piiriin kuuluvaan velkaan perustuva ulosmittaus raukeaa, kun maksuohjelma on lainvoimaisesti vahvistettu. Sama koskee muuta sellaiseen velkaan perustuvaa täytäntöönpanoa. Säännöksessä ei tehdä eroa velallisen omaisuuteen kohdistuvan ja muun, esimerkiksi velallisen palkkaan kohdistuvan, ulosmittauksen välillä, vaan säännöksen sanamuodon nojalla kaikki velkajärjestelyn piiriin kuuluvaan velkaan perustuva ulosmittaus voi jatkua, kunnes maksuohjelman vahvistamista koskeva päätös on lainvoimainen.

Säännös voi muodostua velallisten kannalta ongelmalliseksi etenkin maksuohjelmaa koskevissa muutoksenhakutilanteissa, sillä vahvistettua maksuohjelmaa on velkajärjestelylain 38 §:n 2 momentin mukaan noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei ylempi tuomioistuin toisin määrää. Tällaisissa tilanteissa velallisen tulee toisin sanoen noudattaa jo kertaalleen vahvistettua mutta vielä muutoksenhaun alaista maksuohjelmaa samaan aikaan kun velallisen palkkaan kohdistuva ulosmittaus edelleen jatkuu. Säännös voi siten käytännössä johtaa tilanteeseen, jossa velallinen ei ulosmittauksen vuoksi pysty maksamaan velkajärjestelyn piiriin kuuluvia velkojan maksuohjelmassa määrättyin tavoin. Säännös on lisätty lakiin sen alkuperäisessä eduskuntakäsittelyssä, eikä lisäystä koskevista perusteluista ole saatavissa juurikaan tietoa sen taustasta tai soveltamistarkoituksesta (ks. LaVM 14/1992 vp, s. 7 ja 13-14).

Säännöstä ehdotetaan tarkennettavaksi niin, että velallisen palkkaan tai muuhun toistuvaistuloon kohdistuva ulosmittaus raukeaisi voimassa olevasta säännöksestä poikkeavasti jo siinä vaiheessa, kun maksuohjelma on käräjäoikeudessa vahvistettu, ja velallisen muuhun omaisuuteen kohdistuva ulosmittaus raukeaisi voimassa olevaa säännöstä vastaavasti siinä vaiheessa, kun maksuohjelman vahvistaminen on saanut lainvoiman. Velkajärjestely- ja ulosottomenettelyjen mahdollinen päällekkäisyys muutoksenhakutilanteissa tulisi näin huomioiduksi aiempaa paremmin ja muutoksella vältettäisiin ne ongelmatilanteet, joissa velallisen olisi noudatettava maksuohjelmaa samanaikaisesti palkkaan tai muuhun toistuvaistuloon kohdistuvan ulosmittauksen kanssa.

44 §. Maksuohjelman muuttaminen. Pykälän 2 momenttia muutettaisiin vastaavasti kuin 31 §:n 4 momenttia. Maksuohjelmaa muutettaessa voitaisiin jättää ilman suoritusta velka, jolle kertyisi vähäinen, asetuksella säädettävää euromäärää pienempi jako-osuus.

7 luku **Elinkeinotoimintaa harjoittavaa velallista koskevat erityissäännökset**

45 a §. Elinkeinotoiminnan velkojen järjestelyä koskevat lisäedellytykset. Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaista elinkeinotoiminnan pienimuotoisuuteen liittyvää lisäedellytystä muutettaisiin. Nykyisen tulkinnan mukaan harkittaessa sitä, onko tietyssä yksittäistapauksessa kysymys kohdassa tarkoitettusta melko pienimuotoisesta elinkeinotoiminnasta, on otettava huomioon yrityksen liikevaihto, tase ja se, onko elinkeinonharjoittajalla palveluksessaan muita henkilöitä. Erityisesti elinkeinonharjoittajan itsensä työpanosta on pidettävä ratkaisevana, minkä vuoksi pääasiassa vain ”omaan tekemiseen” perustuvien yritysten toiminta katsotaan melko pienimuotoiseksi. Jatkuva ulkopuolisen työvoiman käyttö johtaa nykytilassa siihen, että toimintaa ei katsota säännöksessä tarkoitettulla tavalla melko pienimuotoiseksi. (HE 83/2014 vp s. 68–69)

Säännöksen soveltamisalan laajentamiseksi kohtaa muutettaisiin siten, että jos elinkeinonharjoittajalla on ollut viimeksi päättyneen tilikauden aikana palveluksessaan itsensä lisäksi keskimäärin enintään kaksi henkilöä, kohdassa tarkoitettu edellytys täyttyy. Muutettu kriteeri mahdollistaisi menettelyn piiriin pääsyn yhä useammalle velkajärjestelylain kohderyhmään sinänsä kuuluvalla elinkeinonharjoittajalla, jotka säännöksen nykytulkinnasta johtuen kuitenkin jäivät menettelyn soveltamisalan ulkopuolelle. Muutoksen myötä tasetta tai liikevaihtoa ei otettaisi lisäedellytysten täyttymistä koskevassa harkinnassa enää huomioon. Kun yrittäjän toimiala voi vaikuttaa esimerkiksi liikevaihdon suuruuteen siten, että tietyillä toimialoilla pienimuotoisenkin elinkeinotoiminnan liikevaihto voi nousta hyvinkin korkeaksi, on kriteeri selkeämpää kytkeä pienimuotoisuutta luotettavammin indikoivaan palveluksessa olevien henkilöiden määrään. Ilmaisia ”velallisen elinkeinotoiminnan palveluksessa oleva henkilö” olisi tulkittava samoin kuin vastaavaa kriteeriä kirjanpitolain 1 luvun 4 a–4 c §:n yritysten kokomäärityä koskevassa sääntelyssä.

Lisäksi yllä esitetyn kanssa samaan kohtaan sisältyvä lisäedellytys siitä, että elinkeinotoiminnan tervehdyttämiseksi ei velkajärjestelyn ohella tarvita yritystoimintaa koskevia järjestelyjä, siirrettäisiin selvyiden vuoksi sisällöllisesti muuttamattomana *uudeksi 3 kohdaksi*. Kohtien juoksevaa numerointia koskevana teknisenä muutoksena nykyinen 3 kohta siirtyisi sisällöllisesti muuttamattomana *4 kohdaksi* ja nykyinen 4 kohta siirtyisi sisällöllisesti muuttamattomana *5 kohdaksi*.

45 b §. Elinkeinotoiminnan velkojen järjestelyä koskevat erityiset esteet. Edellä 45 a §:ään ehdotettujen muutosten johdosta on oletettavaa, että velkajärjestelyyn hakeutuu nykyistä enemmän elinkeinonharjoittajia, joilla on merkittävä määrä omaisuutta. Lain 46 a §:n mukaan ohjelmaa ei voida vahvistaa, jos velkoja saattaa todennäköiseksi, että hänelle maksuohjelman mukaan tuleva kertymä on arvoltaan pienempi kuin mitä hän saisi velallisen konkurssissa ilman

velallisen omistusasunnon huomioon ottamista ja 20 a §:n soveltamista. Tämä niin sanottu konkurssivertailu turvaa velkojan asemaa.

Ohjelman vahvistamisen este tulee kuitenkin menettelyssä hyvin myöhäisessä vaiheessa, jos alusta asti on selvää, että este soveltuu. Tällöin olisi kaikkien osapuolten kannalta parempi ratkaisu, ettei velkajärjestelyä aloitettaisi, vaan velallinen esimerkiksi hakeutuisi yrityssaneeraukseen, jos velkojan asema voidaan siinä taata. Näin ollen pykälään lisättäisiin johdantokappale ja uusi 2 kohta, jonka nojalla konkurssivertailu olisi tehtävä jo osana aloittamisharkintaa. Samalla muutettaisiin myös pykälän otsikkoa vastaamaan uutta sisältöä.

Ehdotettu säännös poikkeaisi 46 a §:n säännöksestä siten, että kynnys esteen soveltamiselle olisi korkeammalla. Säännöksen mukaan tulisi olla ilmeistä, että velkojalle tuleva kertymä olisi arvoltaan pienempi kuin mitä velkoja saisi velallisen konkurssissa. Esimerkiksi tilanteissa, joissa velallisella on huomattava määrä elinkeinotoimintaan liittyvää omaisuutta, jota ei ole asetettu velkojen vakuudeksi, voi olla ilmeistä, ettei velkajärjestely ole sopivin mahdollinen menettely. Säännöksessä todistustaakkaa ei nimenomaisesti osoitettaisi velkojalle, jolloin tuomioistuimella olisi myös mahdollisuus selvittää asiaa ja kiinnittää asianosaisten huomiota esteperusteen käsittelyyn, jos tuomioistuin havaitsee esteen ratkaisuaineistosta.

8 luku **Menettely tuomioistuimessa**

49 §. Käsittelyjärjestys ja toimivaltaisuus. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin vaatimus siitä, että velkajärjestelyä koskeva asia on käsiteltävä asian edellyttämällä joutuisuudella. Vastaava säännös on konkurssilain 7 luvun 4 §:n 2 momentissa ja yrityssaneerauslain 68 §:n 2 momentissa. Vuonna 2019 velkajärjestelyasioiden keskimääräinen käsittelyaika käräjäoikeuksissa on ollut 6,5 kuukautta ja vuonna 2020 se on ollut 6,2 kuukautta. Käräjäoikeuskohtaiset vaihtelut ovat suuria. Velkajärjestelyyn pääsyllä on yksityisen henkilön kannalta suuri merkitys. Säännöksellä halutaan kiinnittää käräjäoikeuksien huomiota siihen, että myös velkajärjestelyasiat on käsiteltävä niin joutuisasti kuin mahdollista. Säännös liittyy myös direktiivin 25 artiklan täytäntöönpanoon.

52 a §. Velkojien kuuleminen hakemuksesta ja maksuohjelmaehdotuksesta. Pykälän 2 momentissa säädetään siitä, milloin velkoja ei ole tarpeen kuulla lainkaan hakemuksesta eikä maksuohjelmaehdotuksesta. Tuomioistuin voi tehdä päätöksen velkajärjestelyn aloittamisesta ja maksuohjelman vahvistamisesta kuulematta velkoja, jos 1) hakemukseen on liitetty hyväksyntä maksuohjelmaehdotukselle kaikilta sellaisilta tunnetuilta velkojilta, joiden saatavat ovat velkojien saatavien kokonaismäärästä yhteensä vähintään 80 prosenttia, ja jokaiselta velkojalta, jonka saatavan määrä on vähintään viisi prosenttia velkojien saatavien kokonaismäärästä ja 2) jos velallinen on kuullut kaikkia velkoja.

Lain 38 a §:n 2 momentin mukaan tuomioistuimelle on ohjelmaehdotuksen yhteydessä toimitettava selvitys siitä, miten ja milloin niille velkojille, jotka eivät ole hyväksyneet ehdotusta, on annettu tieto ehdotuksesta ja varattu tilaisuus lausua siitä. Tarkoituksena on näin varmistua siitä, että passiivisena pysytellyt velkoja on saanut tiedon ohjelmaehdotuksesta. Velallisen on toimitettava tuomioistuimelle myös ehdotusta vastustaneiden velkojien kirjalliset lausumat.

Puheena olevan momentin sanamuotoa ehdotetaan ensinnäkin tarkistettavaksi siten, että velkojien kuulemisen täsmennettäisiin tarkoittavan, että velallisen olisi varattava kaikille velkojille tilaisuus tulla kuulluksi. Toiseksi momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että siinä viitattaisiin kuulemisen osalta 62 a §:n 2 momenttiin, jossa säädetään kuulemisen tavasta. Tarkoituksena on poistaa käytännössä esiintynyt epäselvyys siitä, miten velkojille on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Velkojalle on varattu tilaisuus tulla kuulluksi säännöksessä edellytetyllä

tavalla, jos velallinen on lähettänyt maksuohjelmaehdotuksen velkojalle sähköpostitse tai postitse velkojan velkaselvittelyssä ilmoittamaan osoitteeseen. Myös muuta velkojan ilmoittamaa sähköisen tiedonsiirron osoitetta voidaan käyttää.

Jos velallinen on varannut kaikille velkojille tilaisuuden tulla kuulluksi 62 a §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla ja kirjallinen hyväksyntä on saatu 38 a §:n 1 momentissa tarkoitettua määrältä velkojia, tuomioistuin voi tehdä päätöksen velkajärjestelyn aloittamisesta ja maksuohjelman vahvistamisesta velkojia enempää kuulematta. Näin ollen säännöstä voidaan soveltaa, vaikka osa pienvelkojista jättäisi vastaamatta velallisen tiedusteluun siitä, hyväksyykö velkoja maksuohjelmaehdotuksen.

52 b §. *Pesänhoitajan kuuleminen hakemuksesta.* Lakiin otettaisiin uusi säännös pesänhoitajan kuulemisesta, jos konkurssissa oleva velallinen on hakenut velkajärjestelyä ennen kuin konkurssissa on vahvistettu pesäluettelo. Edellä esitetysti 20 §:n 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi, jolloin konkurssissa olevan velallisen velkajärjestelyhakemus voitaisiin ottaa tutkittavaksi jo ennen pesäluettelon vahvistamista. Jotta tuomioistuimen tiedonsaantimahdollisuudet voitaisiin varmistaa pesäluettelon ja velallisselvityksen puuttumisesta huolimatta, 52 b §:n säännöksen nojalla tuomioistuin voisi ennen kuin se päättää velkajärjestelyn aloittamisesta varata pesänhoitajalle tilaisuuden määrääjässä lausua kirjallisesti hakemuksesta. Pesänhoitaja voitaisiin myös kutsua istuntoon kuultavaksi. Pesänhoitaja tulisi kutsua istuntokäsittelyyn kuitenkin vain erittäin poikkeuksellisissa tilanteissa, joissa kirjallista lausumaa ei voida pitää riittävänä selvityksenä.

Tuomioistuin voisi kuulla pesänhoitajaa omasta aloitteestaan harkintansa mukaan. Jos pesänhoitajalta saatava lisäselvitys olisi velkojan arvion mukaan tarpeen, velkoja voisi velkajärjestelyhakemuksesta antamassaan lausumassa pyytää tuomioistuinta kuulemaan pesänhoitajaa.

Pesänhoitaja voisi lausumassaan kiinnittää huomiota esimerkiksi velallisen varoja ja velkoja koskeviin puutteellisiin tietoihin tai epäselvyyksiin sekä ilmoittaa havaitsemastaan epärehellisestä tai lainvastaisesta menettelystä elinkeinotoiminnassa. Pesänhoitajalta ei edellytettäisi erityisiä velkajärjestelyn esteperusteisiin liittyviä selvityksiä tai perusteiden täyttymisen arviointia, vaan hän voisi nojautua niihin havaintoihin, jotka hän on muutoin tehnyt konkurssipesän selvittämisen yhteydessä. Pesänhoitajan kuuleminen ei olisi tarpeen esimerkiksi siinä tapauksessa, että velkajärjestelyhakemus liitteineen antaa riittävät tiedot asian ratkaisemiseksi. Jos konkurssipesä olisi velkajärjestelyasiassa velkojana, konkurssipesän edustajana pesänhoitajaa kuultaisiin hakemuksesta ja maksuohjelmaehdotuksesta samoin kuin muitakin velkojia 52 ja 52 a §:n perusteella.

Kumottavaksi ehdotettu 20 §:n 3 momentin säännös koskee ainoastaan tilanteita, joissa velkajärjestelyä hakeva velallinen on itse konkurssissa. Käytännössä säännöksen piirissä ovat siten konkurssissa olevat luonnolliset henkilöt eikä sitä sovelleta esimerkiksi silloin, kun velallinen on harjoittanut elinkeinotoimintaa osakeyhtiön kautta. Vastaavasti pesänhoitajaa voitaisiin nyt puheena olevan säännöksen nojalla kuulla vain konkurssissa olevan velallisen omasta velkajärjestelyhakemuksesta. Pesänhoitajan kuulemisen voidaan tällaisessa tilanteessa katsoa olevan osa konkurssipesän selvittämiseen liittyviä toimenpiteitä ja se on konkurssivelkojen etujen mukaista, sillä velkojina konkurssissa ja velkajärjestelyssä ovat käytännössä samat tahot.

Tuomioistuin voi jo nykyisin 53 §:n 1 momentin mukaan hankkia velkojan vaatimuksesta tai omasta aloitteestaan selvitystä siitä, onko olemassa sellaisia seikkoja, jotka voivat aiheuttaa hakemuksen hylkäämisen 10 §:ssä mainituilla perusteilla. Kyseisen säännöksen nojalla tuomioistuin voisi jatkossakin hankkia tarvittavaa selvitystä pesänhoitajalta myös pesäluettelon vahvistamisen jälkeen.

54 §. *Päätös velkajärjestelyn aloittamisesta.* Pykälän 2 momentin 2 kohdasta poistettaisiin sanat ”taikka tuomioistuimelle”. Ei ole tarkoituksenmukaista, että velkojat ilmoittaisivat velkajärjestelyn piiriin kuuluvan velan määrän tuomioistuimelle. Saldotiedot ilmoitetaan selvittäjälle, jos sellainen on määrätty, ja muussa tapauksessa velalliselle eli käytännössä yleensä velallista avustavalle talous- ja velkaneuvojalle.

Talous- ja velkaneuvonnan tietojärjestelmään on rakennettu rajapintoja muutamien velkojien käyttämiin tietojärjestelmiin. Rajapinnan kautta saldokyselyt voidaan tehdä sähköisesti ja velkatiedot siirtyvät rajapintaa pitkin talous- ja velkaneuvonnan tietojärjestelmään. Jos velan määrä on päivitettävä hakemukseen merkitystä, talous- ja velkaneuvoja voi päivittää tiedon velan määrästä suoraan järjestelmästä ilman, että velkojan on erikseen ilmoitettava sitä. Kysymys on talous- ja velkaneuvonnan ja velkojan välillä sovitusta järjestelystä, joka nopeuttaa menettelyä. Jos tällaisesta järjestelystä on sovittu, ei velkojan tarvitse erikseen ilmoittaa velan määrää.

61 a §. *Lisäsuoritusten vahvistamista koskeva hakemus.* Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että hakemus velallisen lisäsuoritusten vahvistamiseksi ja maksuvelvollisuuden määräämiseksi voitaisiin tutkia, kun lisäsuoritusten maksuvelvollisuus on maksuohjelman mukaan päättynyt. Voimassa olevan sanamuodon mukaan tutkiminen on mahdollista vasta maksuohjelman päättymisen jälkeen. Tilanteessa, jossa velallisen lisäsuoritusvelvollisuus kestää esimerkiksi maksuohjelman ensimmäisen viiden vuoden ajan, mutta ohjelma kymmenen vuotta, ei ole syytä odottaa koko maksuohjelman päättymistä, vaan hakemus voitaisiin tehdä viiden vuoden jälkeen. Tällainen tilanne voi syntyä silloin, kun velallinen säilyttää omistusasuntonsa.

9 luku **Selvittäjää koskevat säännökset**

65 §. *Selvittäjän kelpoisuus.* Pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana. Ulosottomiehiä ei käytännössä nimetä selvittäjiksi, eikä säännös siten ole tarpeen.

8.5 Konkurssilaki

4 luku **Velallisen asema konkurssissa**

1 §. *Velallisen kohtelu.* Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan pesänhoitajan olisi konkurssin alkamisen jälkeen ilmoitettava velallisena olevalle luonnolliselle henkilölle talous- ja velkaneuvonnasta annetun lain (813/2017) 1 §:ssä tarkoitetuista palveluista sekä mahdollisuudesta hakea yksityishenkilön velkajärjestelyä. Vastaava ilmoitus olisi tehtävä myös konkurssiin asetetun avoimen yhtiön yhtiömiehelle, kommandiittiyhtiön vastuunalaiselle yhtiömiehelle sekä osakeyhtiön johtoon kuuluvalla osakkeenomistajalle.

Ehdotetulla säännöksellä parannettaisiin erityisesti konkurssin tehneiden yrittäjien tiedonsaantia talous- ja velkaneuvonnan palveluista. Talous- ja velkaneuvonnasta annetun lain 1 §:n mukaan talous- ja velkaneuvonnassa annetaan yksityishenkilöille tietoja ja neuvontaa talouden ja velkojen hoidosta, avustetaan yksityishenkilöitä taloudenpidon suunnittelussa, selvitetään velallisen talouteen liittyvien ongelmien ratkaisumahdollisuudet ja avustetaan velallista tämän selvittäessä mahdollisuuksia tehdä velkojiensa kanssa sovinto, avustetaan velallista velkajärjestelyyn liittyvien asioiden hoitamisessa, erityisesti velkajärjestelyhakemuksen ja muiden velkajärjestelylaissa edellytettyjen selvitysten ja asiakirjojen laatimisessa, sekä ohjataan velallinen tarvittaessa hakemaan oikeudellista apua. Yksityistä elinkeinon- tai ammatinharjoittajaa avustetaan osin myös elinkeinotoimintaan liittyvien velkojen osalta. Neuvontapalveluja koskevien tietojen lisäksi pesänhoitajan ilmoituksella yrittäjälle selvennettäisiin, että hänen on mahdollista hakea velkajärjestelyä konkurssimenettelyn vireilläolosta huolimatta.

Ilmoitus olisi tehtävä silloin, kun velallinen on luonnollinen henkilö. Samoin ilmoitus olisi tehtävä avoimen yhtiön yhtiömiehelle ja kommandiittiyhtiön vastuunalaiselle yhtiömiehelle. Ilmoitusta ei olisi tarpeen tehdä kommandiittiyhtiön äänettömälle yhtiömiehelle, sillä hänen omistustaan yhtiössä voidaan pitää lähinnä sijoitusluonteisena ja hänen henkilökohtainen vastuunsa rajoittuu yhtiösopimuksen mukaisen omaisuuspanoksen määrään. Ilmoitus olisi tehtävä myös osakeyhtiön osakkeenomistajalle, joka konkurssiin asettamishetkellä toimii yhtiön johdossa eli toimitusjohtajana tai hallituksen jäsenenä. Tällainen yrittäjäasemassa oleva henkilö voi vastata yhtiön veloista esimerkiksi antamansa takaussitoumuksen tai asettamansa vakuuden nojalla. Tiedonantovelvollisuus ei sen sijaan koskisi tilanteita, joissa muu kuin yrittäjänä toiminut luonnollinen henkilö on esimerkiksi takaussitoumuksen perusteella vastuussa yhtiön veloista.

Pesänhoitajan tulisi ilmoittaa neuvontapalveluista ja velkajärjestelymahdollisuudesta konkurssin alkamisen jälkeen heti, kun se konkurssipesän haltuunottoon ja esimerkiksi työsuhteisiin liittyvien kiireellisten toimenpiteiden jälkeen on asianmukaisesti mahdollista. Konkurssiain neuvottelukunta on suositellut, että pesänhoitaja heti konkurssin alettua selostaa konkurssivelalliselle konkurssimenettelyn kulun ja antaa hänelle esitteen velallisen oikeuksista ja velvollisuuksista (konkurssiain neuvottelukunnan suositus 15 konkurssivelallisten neuvonnasta ja ohjauksesta). Neuvontapalveluja ja velkajärjestelymahdollisuutta koskeva ilmoitus voitaisiin antaa samassa yhteydessä osana velallisen oikeuksia ja velvollisuuksia koskevia tietoja. Pesänhoitajan velvollisuus rajoittuisi säännöksessä mainituista asioista ilmoittamiseen. Pesänhoitajan tehtäviin ei kuulu velallisen tai velallisen edustajan avustaminen tämän henkilökohtaisten velkavastuiden selvittämisessä ja järjestelmissä.

Pesänhoitajan tiedonantovelvollisuuden sisältöä ja ilmoitettavia tietoja voitaisiin täsmentää konkurssiain neuvottelukunnan suosituksilla.

8 luku **Pesänhoitaja**

5 §. *Pesänhoitajan kelpoisuus.* Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi pesänhoitajalle vaatimus toimittaa suostumuskirjeen yhteydessä tuomioistuimelle selvitys siitä, millä perusteilla hänellä on 1 momentissa tarkoitettu tehtävän vaatima kyky, taito ja kokemus ja hän on muutoinkin tehtävään sopiva. Tällaisena selvityksenä pidettäisiin esimerkiksi ansioluetteloa, listausta aiemmasta pesänhoitokokemuksesta tai muuta selvitystä, jonka pesänhoitaja arvioi osoittavan hänen kykynsä, taitonsa ja kokemuksensa sekä sopivuutensa tehtävään. Jos konkurssipesän selvittäminen vaatisi erityisosaamista esimerkiksi sen laajuuden tai kansainvälisten yhteyksien vuoksi, pesänhoitajan tulisi perustella osaamisensa kyseisen pesän hoitamiseen. Näin varmistettaisiin, että jos pesänhoitajaehdokkaita olisi useampi, tuomioistuimella olisi valinnan tueksi selvitystä pesänhoitajien kokemuksesta ja osaamisesta. Lisäyksellä selkeytettäisiin pesänhoitajan määräämismenettelyä direktiivin 26 artiklan 1 kohdan a alakohdan tavoitteen mukaisesti.

8.6 Laki konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä

6 §. *Muut yrityssaneerausasioista merkittävät tiedot.* Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 1 a–1 c kohta yrityssaneerauslakiin ehdotettujen muutosten ja erityisesti uuden varhaisen saneerausmenettelyn erityispiirteiden huomioon ottamiseksi. Rekisteristä ilmenisi näin ollen kummassa menettelyväylässä velallinen on ja varhaisen saneerausmenettelyn osalta ne tiedot, joiden arvioidaan olevan olennaisia rekisteriä käyttäville viranomaisille, velkojille ja sivilisille.

Uuden 1 a kohdan nojalla rekisteriin merkittäisiin, onko aloitettu menettely varhainen vai perusmuotoinen saneerausmenettely. Uuden 1 b kohdan nojalla rekisteriin merkittäisiin varhaisen saneerausmenettelyn kohdalla tieto siitä, onko kielloja määrätty, ja jos on, kiellon päättymispäivä ja mahdollinen lakkaaminen. Jos kiellon voimassaoloa jatkettaisiin menettelyn aikana, merkittäisiin rekisteriin uusi päättymispäivä. Uuden 1 c kohdan nojalla rekisterissä olisi myös tieto siitä, että tuomioistuin on päättänyt jatkaa varhaista saneerausmenettelyä perusmuotoisena saneerausmenettelynä ehdotetun yrityssaneerauslain 4 d §:n mukaisesti.

8.7 Laki velkajärjestelyrekisteristä

7 §. Poistettujen tietojen rekisteri. Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että tuomioistuimen lisäksi talous- ja velkaneuvonnasta annetussa laissa tarkoitettulla talous- ja velkaneuvonnalla olisi oikeus saada tietoja rekisteristä poistetuista tiedoista. Velkajärjestelyrekisteristä poistetut tiedot säilytetään kymmenen vuoden ajan poistamisesta. Käytännössä esiintyy tilanteita, joissa velallinen ei muista, onko hän ollut aiemmin velkajärjestelyssä tai ei halua antaa siitä tietoa. Aiempi velkajärjestely taas voi muodostaa 10 §:n 10 kohdan mukaan velkajärjestelyn esteen. Talous- ja velkaneuvonta huolehtii yleensä velkajärjestelyhakemuksen tekemisestä ja olisi perusteltua, että jo hakemusvaiheessa olisi käytettävissä tieto siitä, onko velallisella ollut aiempaa velkajärjestelyä. Talous- ja velkaneuvonta on vuoden 2019 alusta lukien organisoitu oikeusministeriön alaisuudessa toimivaksi valtion viranomaiseksi.

9 Lakia alemman asteinen sääntely

9.1 Yrityssaneerausasetus

Yrityssaneerausasetuksen tilintarkastajan selvitystä koskevaa 1 a §:ää muutettaisiin, siten, että 4 kohtaan tehtäisiin tekninen muutos uuden varhaisen saneerausmenettelyn edellytysten ja esteiden huomioon ottamiseksi. Jos velallinen hakeutuu varhaiseen saneerausmenettelyyn, olisi tilintarkastajan arvioitava yrityssaneerauslain 4 b §:n mukaisia edellytyksiä ja 4 c §:n mukaisia esteitä. Jos velallinen hakeutuu perusmuotoiseen saneerausmenettelyyn, olisi tilintarkastajan arvioitava lain 6 §:n mukaisia edellytyksiä ja 7 §:n mukaisia esteitä. Jos taas hakemus koskee molempia menettelyväyliä, olisi tilintarkastajan arvioitava molempien menettelyväylien edellytyksiin ja esteisiin liittyviä seikkoja. Samalla kohdan alusta ehdotetaan poistettavaksi viittaus tarpeelliseen laajuuteen. On selvää, että selvityksessä käsitellään tietoja vain tarpeellisessa laajuudessa.

Asetukseen lisättäisiin uusi 4 a §, joka koskee ilmoituksen tekemistä yrityssaneerausmenettelystä Ulosottolaitokselle. Asetuksen 5 § koskisi jatkossa vain ilmoittamista Patentti- ja rekisterihallitukselle kaupparekisteriin merkitsemistä varten. Varhaisessa saneerausmenettelyssä ulosmittaus- ja täytäntöönpanokielto ei ole menettelyn aloittamisen automaattinen oikeusvaikutus, vaan kielloista määrätään erikseen. Kielloilla on tietyt määräajat ja ne voivat tulla voimaan ja lakata kesken menettelyn. Ilmoittamista Ulosottolaitokselle koskevaa sääntelyä on tarpeen tarkentaa, jotta Ulosottolaitoksella on ajantasaiset tiedot siitä, onko varhaisessa saneerausmenettelyssä voimassa ulosmittaus- ja täytäntöönpanokielto vai ei. Uuden 4 a §:n johdosta myös 5, 5 a, 7 ja 9 §:iä olisi tarkistettava. Samalla 5 a §:n sanamuotoa nykyaikaistettaisiin siten, että ilmoitukset tuomioistuimelle, Ulosottolaitokselle ja Patentti- ja rekisterihallitukselle tehtäisiin sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä tai postitse.

9.2 Velkajärjestelyasetus

Velkajärjestelyasetuksen 1 § kumottaisiin tarpeettomana.

Velkajärjestelyasetuksen 2 §:ssä yksilöityihin velkajärjestelyhakemuksen liitevaatimukseen tehtäisiin hakemuksen tekoa yksinkertaistavia muutoksia. Liitevaatimuksia täsmentämällä ja tarpeettomista liitevaatimuksista luopumalla kevennettäisiin hakemuksen laatimiseen ja käsittelemiseen liittyvää työtaakkaa niin velallisen, talous- ja velkaneuvonnan kuin tuomioistuimenkin näkökulmasta. Koska säännöksessä on kyse velkajärjestelyhakemuksen vähimmäisliitteistä, velallinen voisi liitevaatimukseen esitetyistä kevennyksistä huolimatta halutessaan yhä esittää muutakin materiaalia hakemuksensa tueksi.

Velkajärjestelyasetuksen 2 §:n *1 momentin 1 kohtaa* muutettaisiin niin, että vaatimus velallisen kanssa samassa taloudessa asuvien täysi-ikäisten henkilöiden verotustodistusten toimittamisesta poistettaisiin. Nykyinen vaatimus on käytännössä voinut johtaa tilanteisiin, joissa esimerkiksi velallisen kanssa samassa taloudessa asuvilta ja usein pienituloisilta täysi-ikäisiltä lapsilta tai isovanhemmilta on tarvinnut pyytää usealta vuodelta verotustodistuksia, vaikka niistä ilmenevillä tiedoilla ei olisi merkitystä velallisen hakemuksen kannalta. Samalla kohdan sanamuotoa muutettaisiin niin, että verotustodistuksen sijaan liitevaatimus koskisi verotuspäätöstä. *Momentin 2 kohtaa* muutettaisiin niin, että palkkatodistuksen sijaan liitevaatimus koskisi palkkalaskelmaa, joka on usein työnantajalta erikseen pyydettävää virallista palkkatodistusta helpommin velallisen saatavilla. *Momentin 3–7 kohdat* pysyisivät ennallaan. *Momentin 8 kohtaa* muutettaisiin niin, että panttausta koskevista sitoumuksista ei olisi välttämätöntä toimittaa jäljennöksiä, vaan myös muu selvitys riittäisi. *Momentin 9 kohta* pysyisi ennallaan. *Momentin 10 kohta* poistettaisiin tarpeettomana, ja *momentin 11 kohta* siirtyisi sisällöllisesti muuttamattomana 10 kohdaksi.

Velkajärjestelyasetuksen 2 §:n *2 momentin* sanamuotoa muutettaisiin edellä 1 momentin 1 kohtaan esitettyä teknistä muutosta vastaavasti siten, että momentti koskisi verotustodistusten sijaan verotuspäätöksiä.

Velkajärjestelyasetuksen 2 §:ään lisättäisiin uusi *3 momentti*, jonka mukaan 1 momentin 1–5 kohdissa tarkoitetuista liitteistä ilmenevät tulotiedot voitaisiin vaihtoehtoisesti toimittaa myös tulorekisteristä haetulla tulosteella. Tulorekisteri otettiin palkkatietojen osalta käyttöön 1.1.2019, ja eläke- ja etuustietoihin se laajentui 1.1.2021. Tulorekisterin kautta velallinen saa useita hakemuksen tekoon tarvittavia tietoja käyttöönsä kootusti ja luotettavasti yhdestä paikasta. Valmisteilla on myös talous- ja velkaneuvojen tiedonsaantioikeuden laajentaminen tulorekisteriin merkittyihin tietoihin. Muutoksella helpotettaisiin velkajärjestelyhakemuksen laatimista ja vähennettäisiin siihen liittyvää talous- ja velkaneuvonnan työ määrää.

Velkajärjestelyasetuksen 2 §:ään lisättäisiin myös uusi *4 momentti*, jonka mukaan silloin, kun velallista edustaa julkinen talous- ja velkaneuvoja taikka yksityinen asianajaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja ja kun velkajärjestelyhakemukseen liitetään velallisen ehdotus maksuohjelmaksi, pykälän 1 momentissa tarkoitettujen velkajärjestelyhakemuksen liitteet tulee toimittaa tuomioistuimelle ainoastaan silloin, jos tuomioistuin niin määrää. Säännöksen tarkoituksena on joustavoittaa hakemusmenettelyä ja keventää kunkin asian käsittelyyn osallistuvan tahon hallinnollista työtaakkaa.

Liitteet ja niistä ilmenevät tiedot olisivat käytännössä jatkossakin tarpeen velkajärjestelyhakemuksen ja maksuohjelmaehdotuksen laatimista varten, mutta silloin, kun velallista avustaa virkavastuun alainen talous- ja velkaneuvoja taikka muun ammatillisen valvonnan alainen asi-

anajaja tai lupalakimies, liitteitä ei lähtökohtaisesti tarvitsisi toimittaa eteenpäin tuomioistuimelle. Tuomioistuin voisi kuitenkin tapauskohtaisen harkintavaltansa puitteissa edellyttää joko kaikkien tai vain tiettyjen tarvitsemiensa liitteiden toimittamista.

Säännös liitteiden jättämisestä toimittamatta koskisi ainoastaan tilannetta, jossa maksuohjelmaehdotus toimitetaan tuomioistuimelle velkajärjestelyhakemuksen yhteydessä. Tällöin selvittäjää ei pääsäännön mukaan määrätä. Tuomioistuin voi määrätä selvittäjän ainoastaan, jos se on asian riitaisuuden tai epäselvyyden vuoksi tarpeen. Jos taas maksuohjelmaehdotusta ei toimiteta hakemuksen yhteydessä, tuomioistuin yleensä määrää selvittäjän. Tällöin selvittäjä tarvitsee liitteet, minkä vuoksi ne on perusteltua liittää tuomioistuimeen toimitettavaan hakemukseen. Tilanteessa, jossa maksuohjelmaehdotus on toimitettu hakemuksen yhteydessä, mutta tuomioistuin määrää kuitenkin selvittäjän asian riitaisuuden tai epäselvyyden vuoksi, velallista edustavan talous- ja velkaneuvojan, asianajajan tai lupalakimiehen tulisi toimittaa liitteet suoraan selvittäjälle. Velallisen edustajan tulisi toimittaa liitteet myös velkojalle tämän pyynnöstä.

Velkajärjestelyasetuksen 3 §:n 2 *momentin* voimassa olevan johdantokappaleen mukaan velallisen, joka on harjoittanut elinkeinotoimintaa ja jolla on velkajärjestelyn piiriin kuuluvia elinkeinotoiminnassa syntyneitä velkoja enemmän kuin vähän, on liitettävä hakemukseensa momentissa mainitut liitteet. Johdantokappaleesta poistettaisiin velkojen määrää koskeva kriteeri, jolloin liitteet olisi toimitettava velkojen määrästä riippumatta aina, kun velallisella on elinkeinotoiminnassa syntyneitä velkoja. Ehdotettu muutos olisi linjassa velkajärjestelylain 9 ja 9 a §:ään ehdotettujen muutosten kanssa, joiden mukaan velalliseen, jolla on aiemmin harjoitettuun elinkeinotoimintaan liittyvää velkaa, ei sovellettaisi kyseisten säännösten mukaisia velkajärjestelyn edellytyksiä ja esteitä. Poistamalla velkojen määrään liittyvä alaraja myös asetuksen säännöksestä vältettäisiin tilanteet, joissa velkajärjestelyn aloittamisharkinta olisi tehtävä entiseen elinkeinonharjoittajaan soveltuvin kriteerein mutta joissa tuomioistuimelle ei tarvitsisi lainkaan toimittaa asiaa koskevaa selvitystä. Käytännössä tilanne, jossa yritystoimintaa harjoittaneella velkajärjestelyä hakevalla velallisella on vain vähän yritystoimintaan liittyvää velkaa, on harvinaisen.

Velkajärjestelyasetuksen 6 a §:ssä säädetään velkajärjestelylain 31 §:n 4 momentin mukaisesti siitä, milloin jako-osuus on niin vähäinen, että se voidaan jättää maksuohjelmassa huomiotta. Säännökseen tehtäisiin kyseiseen velkajärjestelylain kohtaan ehdotetusta muutoksesta johtuva ja sen yhteydessä tarkemmin perusteltu muutos, jonka mukaan säännöksen nojalla vähäiseksi katsottava kertymä määriteltäisiin jatkossa velka- eikä velkojakohtaisesti. Vähäiseksi katsottavan kertymän suuruuteen, joka on 50 euroa, ei tässä yhteydessä ehdoteta muutoksia. Säännöksen nojalla ilman suoritusta jäävän velan jako-osuus ei jäisi velallisen hyödyksi vaan jaettaisiin muille veloille.

Velkajärjestelyasetukseen lisättäisiin samalla uusi 6 c §, jolla säädettäisiin velkajärjestelylain 35 a §:n 5 momenttiin ehdotetun uuden säännöksen mukaisesti siitä, milloin lisäsuoritus on määrältään niin vähäinen, ettei velallisella olisi velvollisuutta tilittää sitä velkojilleen. Kyseiseksi asetuksella säädettäväksi rajaksi ehdotetaan 20 euroa. Raja asetettaisiin näin riittävän korkealle, jotta sillä tosiasiallisesti ehkäistäisiin kaikkein pienimmistä lisäsuorituksista osapuolille aiheutuvaa hallinnollista työtä, mutta kuitenkin riittävän matalalle, jotta sillä ei olisi todellista negatiivista vaikutusta velkojien asemaan, sillä säännöksen nojalla tilittämättä jäävät varat velallinen olisi oikeutettu pitämään itsellään.

9.3 Maksukykyasetus

Maksukykyasetuksen 4 §:ssä luetellaan tiettyjä välttämättömiä elinkustannuksia, jotka otetaan velallisen maksukykyä arvioitaessa huomioon kyseisessä pykälässä määritellyn suuruisina. Tällaisiin välttämättömiin elinkustannuksiin luetaan muun muassa paikallisliikenteen käytöstä aiheutuneet maksut. Asetuksen mukaisista määristä voidaan kuitenkin myös poiketa, jos siihen on erityisiä perusteita, kuten jos velallisen työmatkakustannukset ovat paikallisliikenteen maksua suurempia.

Maksukykyasetuksen 4 §:n 1 momentin sanamuotoa muutettaisiin niin, että paikallisliikenteen käytöstä aiheutuvat kustannukset sisältyisivät jatkossa kiinteämääräisiin elinkustannuksiin vain siltä osin, kuin velallinen käyttää paikallisliikennettä muuhun tarkoitukseen kuin työssäkäyntiin. Lisäksi 1 momentin 1-4 kohtien mukaisiin euromääriin tehtäisiin jaksossa 4.2.7 mainituista syistä noin 12 prosentin suuruinen tasokorotus siten, että 1 momentin 1 kohdan mukaan huomioitavien kustannusten suuruus olisi jatkossa 605 euroa, 2 kohdan mukaan huomioitavien kustannusten suuruus olisi jatkossa 510 euroa, 3 kohdan mukaan huomioitavien kustannusten suuruus olisi jatkossa 389 ja 363 euroa ja 4 kohdan mukaan huomioitavien kustannusten suuruus olisi jatkossa 429 euroa. Tasokorotettuihin euromääriin tehtäisiin jatkossakin vuosittaisia indeksikorotuksia siten kuin velkajärjestelylaissa säädetään.

Maksukykyasetuksen 4 §:n 2 momentin sanamuotoa muutettaisiin samalla niin, että työssäkävyn velallisen osalta vastaavat kustannukset otettaisiin aina huomioon kiinteämääräisistä elinkustannuksista erillisenä menoeränä, jolloin kiinteämääräisistä elinkustannuksista jäisi vastaavasti varaa johonkin muuhun. Tällä tavoin huomioon otettuina maksuohjelman aikaiset työmatkakustannukset eivät vaikuttaisi velallisen maksukykyyn arviointiin tämän kannalta epäedullisesti, vaan voisivat osaltaan kannustaa maksuohjelman aikaiseen työssäkäyntiin nykyistä enemmän.

10 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan keväällä 2022, mutta kuitenkin viimeistään direktiivin täytäntönpäätöksen määräaikaan 17.7.2022 mennessä.

Lakien voimaantulon hetkellä vireillä olevien saneeraushakemusten ja aloitettujen saneerausmenettelyiden osalta on tarpeen säätää siirtymäsäännös, sillä myös ehdotettu perusmuotoinen saneerausmenettely eroaa tietyiltä osin nykyisestä voimassa olevasta saneerausmenettelystä. Jos hakemus on tullut vireille tai menettely on aloitettu, menettelyyn sovellettaisiin nyt ehdotettujen säännösten asemasta lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Soveltamiskäytännön kannalta arvioidaan olevan yksinkertaisinta, että menettelyyn soveltuvat säännökset määrittyvät hakemuksen vireilletuloajankohdan mukaan. Näin menettelyyn soveltuva laki ei vaihtuisi kesken menettelyn.

Velkajärjestelylain muutettuja säännöksiä sovellettaisiin lähtökohtaisesti lain voimaantulosta lukien. Tämä kattaisi lähtökohtaisesti ne velkajärjestelyasiat, jotka ovat vireillä käräjäoikeudessa lain voimaan tullessa, sekä ne velkajärjestelyasiat, jotka tulevat vireille käräjäoikeuteen lain tultua voimaan. Velkajärjestelyn edellytyksiä ja esteitä koskevia uusia säännöksiä ei kuitenkaan sovellettaisi silloin, jos velkajärjestelyhakemus tai muu velkajärjestelyä koskeva asia on vireillä käräjäoikeudessa lain voimaan tullessa ja päätöksen antamispäivä on ilmoitettu. Tällainen siirtymäsäännös vastaisi sisällöllisesti kyseisten säännösten yhteydessä aiemmin käytettyjä siirtymäsäännöksiä (L 1273/2002 ja 1123/2014). Ei ole perusteltua soveltaa edellytyksiä ja

esteitä koskevia uusia säännöksiä asioihin, jotka on käsitelty jo niin pitkälle, että uusien säännösten soveltaminen johtaisi siihen, että asia jouduttaisiin käsittelemään uudelleen. Toisaalta ei voida pitää perusteltuna myöskään sitä, että edellytyksiä ja esteitä koskevia säännöksiä ei sovellettaisi lainkaan lain voimaan tullessa vireillä oleviin asioihin, vaan vasta niihin asioihin, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan, sillä tällöin olisi vaarana, että hakemukset kasaantuisivat välittömästi lain voimaantulon jälkeiseen aikaan. Siksi on perusteltua, että velkajärjestelyn edellytysten ja esteiden arviointiin soveltuvat säännökset määrittävät sen mukaan, onko asian käsittely lain voimaan tullessa vielä niin alkuvaiheessa, että päätöksen antamispäivä ei ole vielä tiedossa, vai edennyt jo niin pitkälle, että päätöksen antamispäivä on jo ilmoitettu.

Maksuohjelman sisältöä ja kestoja koskevia muutoksia ehdotetaan sovellettavaksi ennen lain voimaantuloa vireille tulleisiin velkajärjestelyihin vain niissä tilanteissa, joissa ensimmäistä maksuohjelmaehdotusta ei ole toimitettu asiaan osallisten tutustuttavaksi lain voimaantuloon mennessä. Muutettuja säännöksiä ei toisin sanoen sovellettaisi ennen lain voimaantuloa vahvistettuihin maksuohjelmiin eikä myöskään sellaisiin maksuohjelmiin, joita koskevan maksuohjelmaehdotuksen ensimmäinen versio on ehditty toimittaa asiaan osallisille ennen lain voimaantuloa. Siirtymäsäännöksen tarkoituksena on välttää ylimääräisiä työvaiheita ja siten ehkäistä siirtymäaikana käynnissä olevien velkajärjestelyprosessien pitkittyminen, kun ennen lain voimaantuloa laadittuja ja asiaan osallisten tutustuttavaksi toimitettuja maksuohjelmaehdotuksia ei tarvitsisi laatia kokonaan uudelleen muutoslain voimaantulon vuoksi.

Velkajärjestelylain 35 a §:n 5 momenttia, johon ehdotettu muutos koskee määrältään vähäisen lisäsuoritusvelvollisuuden tilittämättä jättämistä, ehdotetaan sovellettavaksi silloin, kun lisäsuoritusvelvollisuus on täytettävä lain voimaantulon jälkeen. Kyseisen siirtymäsäännöksen tarkoitus on ehkäistä velalliselle määrätyn lisäsuoritusvelvollisuuden tietoinen täyttämättä jättäminen ja estää tilanteet, joissa velallinen voisi hyötyä uudesta sääntelystä silloinkin, kun ennen lain voimaantuloa täytettäväksi määrättyä lisäsuoritusvelvollisuutta ei ole täytetty ajallaan.

Koska velkajärjestelylain 35 a §:n 3 momentin mukaan velallisen maksettavaksi tulevan lisäsuorituksen määrä määräytyy kalenterivuositain, kumottavaksi ehdotettua velkajärjestelylain 35 a §:n 7 momenttia sovellettaisiin lain voimaantulovuoden loppuun saakka. Siirtymäsäännöksen tarkoitus on, että lisäsuoritusvelvollisuuden alaraja olisi lain voimaantuloa edeltäviltä kalenterivuosilta sekä lain voimaantulovuodelta tietty asetuksella vahvistettu ja indeksitarkistettu euromäärä ja että alaraja asettuisi lain voimaantulovuotta seuraavan kalenterivuoden alusta alkaen pysyvästi 2 000 euroon.

Konkurssilakiin ehdotettua pesänhoitajan ilmoitusvelvollisuutta koskevaa muutosta sovellettaisiin konkursseihin, jotka alkavat uuden lain tultua voimaan. Tällöin pesänhoitajalle ei synny uutta velvoitetta liittyen niihin konkurssimenettelyihin, jotka ovat jo käynnissä lain voimaantulohetkellä.

11 Toimeenpano ja seuranta

Direktiivin 33 artiklan mukaan komissio esittää Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle viimeistään 17.7.2026 ja sen jälkeen viiden vuoden välein direktiivin soveltamista ja vaikutuksia koskevan kertomuksen, jossa käsitellään myös ryhmien muodostamista ja äänestysääntöjä muita heikommassa asemassa olevien velallisten, kuten työntekijöiden, osalta. Kyseisen arvioinnin perusteella komissio antaa tarvittaessa säädösehd-

tuksen, jossa tarkastellaan tarvetta toteuttaa lisätoimia uudelleenjärjestelyjä, maksukyvyttömyyttä ja veloista vapauttamista koskevan oikeudellisen kehyksen lujittamiseksi ja yhdenmukaistamiseksi.

Lisäksi direktiivin 29 artiklan nojalla komissio kerää jatkossa vuosittain jäsenvaltioilta tietoja niiden maksukyvyttömyysmenettelyistä ja niiden tehokkuudesta. Komissio myös julkaisee tiedot verkkosivustollaan. Direktiivi edellyttää varsin kattavaa tietojen keruuta konkurssista, yrityssaneeruksesta ja velkajärjestelystä. Tietoja voidaan käyttää myös näiden menettelyjen seurantaan kansallisesti. Tilastokeskuksen eri maksukyvyttömyysmenettelyistä keräämiä ja julkaisemia tietoja seurataan valtioneuvoston piirissä tarkasti. Uudistusten toimivuuden seurannasta muutoin päätetään tarvittaessa myöhemmin.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

12.1 Yrityssaneeraus

Perustuslakivaliokunta arvioi yrityssaneerussäädännön suhdetta perustuslakiin yrityssaneerussäädännön säädettäessä (PeVL 23/1992 vp, HE 182/1992 vp). Valtiosääntöoikeudellisesti esitystä arvioitiin perustuslain 15 §:ssä tarkoitettua omaisuuden suojan kannalta sen vuoksi, että laki rajoittaa velkojan oikeutta saada suoritus saatavalleen alkuperäisten ehtojen mukaisesti ja menettelyyn liittyy myös maksu-, perintä- ja täytäntöönpanokiellot. Sääntelyn katsottiin asialliselta luonteeltaan kuuluvan täytäntöönpano-oikeudelliseen lainsäädäntöön, jonka sääntelemisen kuuluu tavallisen lain alaan. Yrityssaneerussäädännön edellisten uudistusten suhdetta perustuslakiin on arvioitu vuonna 2006, tuolloinkin omaisuuden suojan näkökulmasta (HE 152/2006 vp).

Perustuslain 15 §:n 1 momentissa turvatun omaisuuden suojan asianmukainen huomioon ottaminen merkitsee perustuslakivaliokunnan mukaan yrityssaneerussäätelyn yhteydessä sitä, että sinänsä väistämätön velkojan aseman heikentyminen ei saa olla velkojan kannalta kohtuutonta (PeVL 23/1992 s. 2). Omaisuuden suojaan kohdistuvan sääntelyn on oltava riittävän tarkkarajainen ja täsmällinen. Sääntelyn on lisäksi otettava eri osapuolten oikeudet ja velvollisuudet oikeasuhtaisesti huomioon esimerkiksi niin, ettei se muodostu jonkun osapuolen kannalta kohtuuttomaksi taikka perusteettomasti jotakuta syrjiväksi tai suosivaksi (PeVL 22/2002 vp s. 2–3; PeVL 13/2003 vp, s. 2/I; PeVL 69/2018 vp, s. 2).

Esityksessä ei ehdoteta olennaisia muutoksia velkojan tai velallisen asemaan verrattuna nykyiseen saneerausmenettelyyn. Uudessa direktiivin mukaisessa varhaisessa saneerausmenettelyssä on velkojan näkökulmasta joitain eroavaisuuksia nykytilaan verrattuna esimerkiksi yllä mainittujen kieltojen määräämiseen ja keston, esteperusteisiin sekä vireillepanon edellytyksiin liittyen. Pääpiirteissään velkojan asema pysyy kuitenkin samana. Nykyinen saneerausmenettely pysyy edelleen vaihtoehtoisena menettelyväylänä.

Esityksessä ehdotetaan, että päätöksen hakea osakeyhtiön tai osuuskunnan saneerausta tekisi jatkossa lähtökohtaisesti hallitus. Tämän ei arvioida vaikuttavan myöskään osakkeenomistajan tai osuuskunnan jäsenten omaisuuden suojaan, sillä yhtiökokous tai osuuskunnan kokous tekisi myös jatkossa osakkeenomistajan tai jäsenten varallisuus oikeuksien näkökulmasta olennaiset päätökset.

Ehdotettuja muutoksia voidaan kokonaisuudessaan pitää perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla sellaisina, etteivät ne ole velkojan kannalta kohtuuttomia.

12.2 Velkajärjestely

12.2.1 Omaisuuden suoja

Perustuslain 15 §:n 1 momentin yleislausekkeen mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. Sääntöksen piiriin kuuluu laaja joukko erilaisia taloudellisia etuja ja sen on varsinaisen omistusoikeuden lisäksi katsottu suojaavan myös muun muassa sopimussuhteiden pysyvyyttä ja sopimusosapuolten varallisuusarvoisia oikeuksia. Koska velkajärjestelyssä rajoitetaan velkojien oikeutta saada suoritus saatavalleen velkasuhteen alkuperäisten ehtojen mukaisesti, esityksessä ehdotettua sääntelyä on perusteltua tarkastella suhteessa velkojien omaisuuden suojaan.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on aiemmassa velkajärjestelylakia koskevassa käytännössään (PeVL 23/1992 vp) katsonut, että velkajärjestelylainsäädäntö on asialliselta luonteeltaan ja merkitykseltään rinnastettavissa velallisen maksukyvyttömyyteen kytkeytyvään täytäntöönpanolainsäädäntöön eli ennen kaikkea konkurssi- ja ulosottolainsäädäntöön. Tällainen lainsäädäntö voidaan perustuslakivaliokunnan mukaan saattaa taannehtivanakin voimaan tavallisella lailla, jollei velkojan asemasta muuta johdu. Silloin, kun lainsäädännöllä kajotaan velkojan asemaan velkasuhteesta johtuvien varallisuus oikeudellisten oikeuksien haltijana, omaisuuden suojan asianmukainen huomioon ottaminen merkitsee perustuslakivaliokunnan mukaan ennen muuta sitä, että sinänsä väistämätön velkojan aseman heikentyminen ei saa muodostua velkojan kannalta kohtuuttomaksi.

Lisäksi omaisuuden suojaan puuttuvassa sääntelyssä on otettava huomioon perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset. Niiden mukaan tällaisen sääntelyn tulee olla muun muassa perusteiltaan hyväksyttävää ja painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa. (PeVM 25/1993 vp) Perustuslakivaliokunta on esimerkiksi ulosotto- ja korkolainsäädäntöä koskevassa käytännössään (PeVL 5/2002 vp, PeVL 12/2002 vp, PeVL 42/2006 vp) katsonut, että ylivelkaantumiseen liittyvien haittojen vähentäminen on perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä peruste rajoittaa omaisuuden suojaa.

Seuraavassa tarkastellaan esityksen keskeisiä ehdotuksia niiden oikeasuhtaisuuden, hyväksyttävyyden ja tarpeellisuuden näkökulmista. Esityksen valmistelun lähtökohtana on ollut velallisten aseman parantaminen siten, että muutokset eivät johda velkojien omaisuuden suojan kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen, eikä esityksen katsota siten sisältävän sellaisia muutoksia, joiden johdosta aiemmin tehtyä arviota lain säätämisympäristöstä olisi muutettava.

Esityksessä ehdotetaan, että etenkin yritystoiminnassa velkaantuneiden velkajärjestelyyn pääsyä helpotettaisiin. Esityksen mukaan velkajärjestelyyn pääseminen edellyttäisi elinkeinotoimintaa harjoittaneen velallisen osalta ainoastaan sitä, että hän on maksukyvytön, ja hän voisi päästä velkajärjestelyyn ilman olosuhteiden vakiintumiseen liittyvää odotusaikaa. Ehdotuksen tavoitteena on yhdessä muiden esitykseen sisältyvien ehdotusten kanssa nopeuttaa yritystoiminnassa velkaantuneen yrittäjän pääsyä uuteen alkuun. Yritysriskin ottamisen kompensoiminen tukemalla yritystoiminnassa velkaantuneiden velallisten vapautumista vanhoista veloistaan edistäisi yrittäjyyttä yhteiskunnassa. Yritystoiminnassa velkaantuneiden asemaa parantamalla voitaisiin myös vähentää yritystoiminnassa epäonnistumiseen liittyviä pelkoja, häpeää ja muita haittoja. Ehdotus ei kuitenkaan tarkoittaisi velkojien kannalta kohtuutonta muutosta velallisten hyväksi, sillä sen soveltamisala on rajattu vain tietystä syystä tapahtuneeseen velkaantumiseen. Jos entisen yrittäjän velat johtuisivat kokonaisuudessaan muista syistä kuin hänen harjoittamastaan elinkeinotoiminnasta, hänen velkajärjestelyyn pääsyään arvioitaisiin nykyiseen tapaan velkajärjestelyn yleisten edellytysten ja olosuhteiden vakiintumiseen liittyvän odotusajan valossa.

Mahdollisiin väärinkäytöksiin ja muihin tilanteisiin, joissa velkajärjestelyä ei voida katsoa perustelluksi aloittaa, olisi kaikkien velallisten osalta edelleen mahdollista puuttua velkajärjestelyn esteperusteiden nojalla.

Muiden kuin elinkeinotoimintaa harjoittaneiden velallisten osalta velkajärjestelyyn pääsyn edellytykset säilyisivät ennallaan lukuun ottamatta sitä, että olosuhteiden vakiintumiseen liittyvää odotusaikaa lyhennettäisiin 18 kuukaudesta 12 kuukauteen. Odotusajan tarkoituksena on estää tilanteet, joissa velallinen voisi tarkoituksellisesti ajoittaa velkajärjestelyn sellaiseen aikaan, jolloin hän on juuri jäänyt työttömäksi eikä siksi kykenisi maksamaan velkojaan ollenkaan tai maksaisi niitä vain vähän. Säännöksellä on siten selkeä velkojien asemaa turvaava tarkoitus. Säännöksen mukaisen odotusajan lyhentämisen puolella vuodella ei kuitenkaan voida katsoa johtavan velkojien kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen. Sen sijaan se toisi työttömät velalliset aiempaa nopeammin velkajärjestelyn piiriin ja edistäisi heidän mahdollisuuksiaan saada taloudellinen tilanteensa korjattua, sillä on tavallista, että taloudelliset vaikeudet syvenevät työttömyyden jatkuessa. Lisäksi säännöksessä on kysymys enimmäismääräajasta. Jos maksuvaran puutetta tai vähäisyyttä ei voida pitää väliaikaisena, velkajärjestelyn myöntäminen työttömälle velalliselle on jo voimassa olevan lain mukaan mahdollista säännöksen mukaista enimmäismääräaikaa lyhyemmässä ajassa heti työttömyyden alkaessa. (HE 83/2014 vp s. 28 ja 51)

Esityksessä ehdotetaan myös eräitä maksuohjelman toteutusvaiheeseen liittyviä muutoksia. Esityksen mukaan maksuohjelman kesto olisi viiden vuoden sijaan kolme vuotta silloinkin, kun velalliselta puuttuu pysyvästi maksuvara. Muutos on teoriassa merkityksellinen, sillä maksuohjelman kesto määrittää osaltaan velkojien velkajärjestelystä saaman kertymän. Käytännössä kertymät jäävät velallisten maksukyvyttömyyden ja vähäisen maksuvaran vuoksi kuitenkin usein pieniksi. Kun maksuohjelmien yleistä kestoja lyhennettiin noin kymmenen vuotta sitten viidestä vuodesta kolmeen vuoteen, lyhennykseen liittyvästä kertymän pienentymisestä ei katsottu aiheutuvan velkojien olennaisien oikeuksien kannalta merkityksellisiä tai kohtuuttomia heikennyksiä (HE 52/2010 vp s. 14). Käsillä oleva ehdotus koskee maksuohjelmia, joissa velalliselle ei ole alun alkaenkaan vahvistettu maksuvelvollisuutta, jolloin ehdotuksesta tosiasiallisesti aiheutuvia heikennyksiä velkojien oikeuksiin voidaan pitää vielä tätäkin vähäisempinä. Esityksessä ei ehdoteta muutoksia siihen velkajärjestelyn yleisen hyväksyttävyyden kannalta tärkeänä pidettyyn linjaukseen, jonka mukaan silloin, jos velalliselle vahvistetaan maksuohjelma laissa säädetyistä esteistä huolimatta, maksuohjelman kesto on pääsääntöisesti viisi vuotta.

Velkajärjestelylain muuttamisen yhteydessä tehtäisiin muutoksia myös velallisen maksukyvyn arviointia koskevaan oikeusministeriön asetukseen. Muutoksista olennaisin olisi tasokorotuksen tekeminen velallisen maksuvaraa määriteltäessä huomioon otettaviin välttämättömiin elinkustannuksiin, jotta niiden varojen määrä, jotka velallisella on käytettävissään itsensä ja perheensä elättämiseen maksuohjelman keston aikana, nousisivat velallisen kannalta kohtuullisemmalle tasolle. Käytännössä velallisen käyttöön jäävät varat olisivat pois velkojien kertymästä. Tasokorotus olisi kuitenkin määrältään maltillinen ja sen tekemistä voidaan pitää velkajärjestelyvelallisten perustoimeentulon kannalta erittäin tarpeellisena. Se, että maksuohjelmaa on velallisten näkökulmasta realistista noudattaa, edistää velkajärjestelyvelallisten maksumoraalia ja maksuohjelmien pitkäjänteistä suorittamista, mikä on pitkällä tähtäimellä myös velkojien etu.

Esityksessä ehdotetuilla muutoksilla ei puututtaisi jo vahvistettuihin maksuohjelmiin eikä velkojien niitä koskeviin perusteltuihin odotuksiin.

12.2.2 Yhdenvertaisuus

Taustaa

Perustuslain 6 §:n 1 momentin yleislausekkeen mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Yhdenvertaisuussäännös kohdistuu myös lainsäätäjään. Lailla ei voida mielivaltaisesti asettaa kansalaisia tai kansalaisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Yhdenvertaisuussäännös ei kuitenkaan edellytä kaikkien samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia. Lainsäädännölle on ominaista, että se kohtelee tietyn hyväksyttävän yhteiskunnallisen intressin vuoksi ihmisiä eri tavoin edistääkseen muun muassa tosiasiallista tasa-arvoa (HE 309/1993 vp, PeVL 38/2006 vp, PeVL 31/2014 vp). Perustuslakivaliokunnan käytännössä on vakiintuneesti painotettu, ettei yhdenvertaisuusperiaatteesta voi johtua tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn (PeVL 1/2006 vp, PeVL 64/2010 vp, PeVL 11/2012 vp). Erottelut eivät kuitenkaan tällöinkään saa olla mielivaltaisia, eivätkä erot saa muodostua kohtuuttomiksi (ks. esim. PeVM 11/2009 vp, PeVL 18/2006 vp, PeVL 64/2010 vp, PeVL 52/2016 vp).

Voimassa olevaa velkajärjestelylakia sovelletaan kaikkiin luonnollisiin henkilöihin riippumatta siitä, ovatko he harjoittaneet aiemmin elinkeinotoimintaa vai eivät. Velkajärjestelylain systematiikassa ei siten ole merkitystä sillä, johtuuko velallisen maksukyvyttömyys epäonnistuneesta yritystoiminnasta vai jostain muusta syystä. Direktiivi koskee kuitenkin vain aiemmin harjoitetun elinkeinotoiminnan vuoksi velkaantuneita luonnollisia henkilöitä ja jättää muiden luonnollisten henkilöiden veloista vapautumista koskevan sääntelyn jäsenvaltioiden kansalliseen harkintavaltaan. Esityksen valmistelussa on siten kunkin direktiivistä johtuvan muutostarpeen osalta harkittu, ehdotetaanko muutosta sovellettavaksi kaikkiin velkajärjestelyä hakeviin velallisiin vai ainoastaan velallisiin, joiden velkaantumisen taustalla on yritystoiminnan epäonnistuminen.

Velallisten yhdenvertaisen kohtelun turvaamiseksi esityksessä on omaksuttu se peruslähtökohta, että siltä osin kuin ei ole erityistä syytä soveltaa direktiivin edellyttämiä muutoksia vain elinkeinotoiminnassa velkaantuneisiin velallisiin, muutosten tulisi soveltua kaikkiin velallisiin. Esitykseen on siten päädytty sisällyttämään vain kaksi sellaista muutosta, joita ehdotetaan sovellettavaksi ainoastaan niihin velallisiin, joilla on aiemmin harjoitettuun elinkeinotoimintaan liittyvää velkaa. Nämä muutokset liittyvät periaatteellisesti merkittäviin säännöksiin velkajärjestelyn edellytyksistä (9 §) ja velkajärjestelyn estymisestä väliaikaisesta syystä (9 a §). Esityksen mukaan kyseisiä säännöksiä ei enää jatkossa sovellettaisi maksukyvyttömiin velallisiin, joilla on aiemmin harjoitettuun elinkeinotoimintaan liittyvää velkaa, sillä tällaisten velallisten on direktiivin mukaan voitava vapautua veloistaan kyseisten lisäedellytysten estämättä.

Edellä mainituista syistä esityksessä ehdotettua sääntelyä on perusteltua tarkastella perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussäännöksen kannalta. Tarkastelussa on kysymys siitä, voidaanko sääntelyn tavoitteita pitää hyväksyttävinä ja oikeasuhtaisina perusteina velallisten yhdenvertaisesta kohtelusta poikkeamiselle tilanteessa, jossa direktiivi edellyttää päättyneessä elinkeinotoiminnassa velkaantuneiden velallisten jättämistä velkajärjestelylain 9 ja 9 a §:n säännösten soveltamisalan ulkopuolelle.

Velkajärjestelylain 9 §

Velkajärjestelyn edellytyksiä koskevaa 9 §:ää on pidettävä velkajärjestelyjärjestelmän tarkoituksen kannalta periaatteellisesti merkittävänä, sillä säännöksessä määritellään se henkilöpiiri,

jolle velkajärjestely on tarkoitettu ja jolle velkajärjestely voidaan myöntää. On tärkeää, että kyseinen henkilöpiiri on riittävän laaja, jotta vakavia velkaongelmia voidaan hallita ja ylivelkaantumiseen liittyviä haittoja ehkäistä. Samaan aikaan kyseinen henkilöpiiri ei kuitenkaan saa muodostua velkajärjestelyn tarkoituksen tai velkojen aseman kannalta kohtuuttoman laajaksi. Velkajärjestelyn edellytyksiä koskevaa 9 §:ää on aiempien velkajärjestelylain muutoshankkeiden yhteydessä pidetty toimivana eikä sitä ole velkajärjestelylain säätämisen jälkeen muutettu (HE 83/2014 vp s. 9).

Velkajärjestelylain esitöiden mukaan velallisen maksukyvyttömyyden on tarkoitus olla ensisijainen mutta ei yksin riittävä edellytys velkajärjestelylle. Merkitystä on siten asetettu myös maksukyvyttömyyden syille ja asteelle sekä muille velallista koskeville seikoille. (HE 183/1992 vp s. 24) Velkajärjestelylain 9 §:n mukaan velkajärjestelyn myöntäminen edellyttää velallisen maksukyvyttömyyden ohella myös sitä, että maksukyvyttömyyden pääasiallisena syynä on velallisen maksukyvyn olennainen heikentyminen velallisesta itsestään riippumattoman olosuhteiden muutoksen vuoksi (ns. sosiaalinen suorituseste) tai että velkajärjestelyyn on muuten painavat perusteet ottaen huomioon velkojen määrän ja velallisen maksukyvyn välillä vallitseva epäsuhte. Tämän ohella velallisen täytyy olla kykenemätön omaehtoisesti parantamaan maksukykyään selviytyäkseen veloistaan.

Lain esitöiden mukaan painavia perusteita koskevan edellytyksen keskeisintä soveltamisalaa ovat tapaukset, joissa velallisen maksukyvyn ja velkojen välillä vallitsee niin olennainen epäsuhte, että velallinen ei ilman velkajärjestelyä kykene selviytymään veloistaan. Yhtenä nimenomaisena esimerkkinä mainitaan entiset elinkeinonharjoittajat, joilla saattaa olla huomattavia elinkeinotoiminnasta aiheutuneita ja henkilökohtaiselle vastuulle jääneitä velkoja. (HE 183/1992 vp s. 25 ja 48–49) Kun nykysääntelyn valossa on tapauskohtaisesti arvioitava, ovatko velallisen maksukyvyttömyyden syyt tai aste laissa tarkoitettujen mukaiset, jatkossa tällaista tapauskohtaista arviointia ei entisten elinkeinonharjoittajien osalta enää tehtäisi. Ehdotetun muutoksen voidaan katsoa edistävän entisten yrittäjien pääsyä velkajärjestelyn avulla uuteen velattomaan alkuun.

Muita velallisia koskevat arviointiperusteet säilyisivät ehdotuksen mukaan ennallaan. Järjestelmän tarkoituksen ja yleisen hyväksyttävyyden kannalta on edelleen perusteltua, että velkajärjestelyyn pääsy edellyttää muiden kuin entisten yrittäjien osalta joko sosiaalista suoritusestettä tai painavia perusteita ottaen huomioon velkojen ja niihin liittyvien velvoitteiden määrä suhteessa velallisen maksukykyyn. Samoista syistä on edelleen perusteltua edellyttää, ettei velallinen kohtuudella kykene parantamaan maksukykyään voidakseen selviytyä veloistaan aiheutuvista menoista. Mikäli tällaista arviointia ei lainkaan tehtäisi, velkajärjestelyn kohderyhmä kasvaisi lain alkuperäistä tarkoitusta suuremmaksi ja toisi velkajärjestelyn piiriin myös sellaisia velallisia, jotka kykenisivät suoriutumaan veloistaan kohtuullisessa ajassa myös ilman velkajärjestelyä. Tätä ei voitane pitää velkajärjestelyn tarkoituksen tai yleisen hyväksyttävyyden kannalta perusteltuna eikä velkojen omaisuuden suojan kannalta oikeasuhtaisena. On tärkeää, että velkajärjestely säilyy jatkossakin menettelynä, johon turvaudutaan vasta viimesijaisena velkaongelmien ratkaisun keinona. Velkajärjestelyyn pääsyn yleisellä ja huomattavalla helpottamisella voisi muutoin olla haitallisia vaikutuksia myös yleiseen maksumoraaliin ja esimerkiksi luottomarkkinoiden toimintaan.

Yhteiskunnan toiminnan ja talouden kannalta yrittäjyyteen kannustaminen on olennaisen tärkeää. Entisiltä yrittäjiltä on yritystoimintansa yhteydessä edellytetty yrittäjäriskin ottamista, joka on yritystoiminta alas ajettaessa ja velkajärjestelyyn hakeuduttaessa tavalla tai toisella realisoitunut. Yrittäjäriskin ottamisen kompensoimisen, yritystoiminnan edistämisen ja yritystoiminnan epäonnistumiseen liittyvien haittojen vähentämisen voidaan katsoa muodostavan sellai-

sen hyväksyttävän perusteen, joka mahdollistaa elinkeinotoiminnassa velkaantuneille velallisille muista syistä velkaantuneita velallisia suoraviivaisemmat velkajärjestelyn myöntämisen edellytykset ilman, että muutoksen voidaan katsoa johtavan muista syistä velkaantuneiden velallisten kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen. Jotta velkajärjestely kuitenkin säilyy menettelynä, johon turvaututaan vain poikkeuksellisesti silloin, kun velallinen ei muutoin selviä veloistaan, on perusteltua edellyttää, että muissa olosuhteissa kuin elinkeinotoiminnassa velkaantuneet velalliset yhä täyttävät yleisesti ottaen toimiviksi ja kohtuullisiksi katsotut velkajärjestelyn edellytykset.

Velkajärjestelylain 9 a §

Velkajärjestelylain 9 a §:n mukaan velkajärjestelyä ei voida myöntää, jos velallisella ei väliaikaisena pidettävästä syystä ole maksuvaraa tai velallinen ei sellaisen syyn vuoksi kykene maksuvarallaan maksamaan tavallisia velkojaan vähäisenä pidettävää määrää enempää. Syyn väliaikaisuutta ja maksuvaran määrää arvioitaessa on otettava huomioon erityisesti velallisen ansaintamahdollisuudet. Syytä ei voida pitää väliaikaisena, jos maksuvaran puute tai vähäisyys johtuu työttömyydestä, joka on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin kestänyt yli 18 kuukautta. Säännöstä ei sovelleta yksityisenä elinkeinon- tai ammatinharjoittajana elinkeinotoimintaa harjoittavaan velalliseen, jota koskevista velkajärjestelyn lisäedellytyksistä säädetään velkajärjestelylain 7 luvussa.

Säännöksellä on pyritty vaikuttamaan siihen, ettei velalliselle myönnettäisi velkajärjestelyä sellaisessa vaiheessa, jossa hän ei kykene maksamaan velkojaan lainkaan tai maksaisi niitä vain vähän. Sen sijaan velkajärjestely tulee yleensä kyseeseen vasta sitten, kun velallisella on maksuvaraa vähäistä enemmän tai sitten, kun syytä maksuvaran vähäisyyteen ei enää voida pitää väliaikaisena. Säännöksen keskeisintä soveltamisalaa ovat etenkin opiskelijat ja työttömät mutta myös eräät muut väliaikaisesti maksuvaraa vailla olevat velalliset. (HE 180/1996 vp s. 19–20 ja 30)

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että säännöksellä on liittynyt yhdenvertaisuusperiaatteeseen, sillä säännöksen vaikutukset kohdistuvat etenkin eräisiin ryhmiin, kuten opiskelijoihin ja työttömiin, eikä säännös saa johtaa näiden ryhmien tosiasialiseen syrjintään. Perustuslakivaliokunnan mukaan säännös on kuitenkin valtiosääntöoikeudellisesti hyväksyttävä, sillä säännös liittyy kiinteästi koko velkajärjestelylain taustalla olevaan velkojan ja velallisen suhteiden sääntelyyn ja asianomaisten tosiasialisiin edellytyksiin selviytyä velkajärjestelystä. (PeVL 38/1996 vp)

Velkajärjestelylain myöhempien muutosten yhteydessä säännöksen säilyttämistä on pidetty tärkeänä. Sitä, että velallinen ei voi tarkoituksellisesti ajoittaa velkajärjestelyä sellaiseen aikaan, jolloin hän ei maksaisi velkojaan ollenkaan tai maksaisi niitä vain vähän, on pidetty välttämättömänä velkojien aseman ja järjestelmän yleisen hyväksyttävyyden turvaamiseksi (HE 83/2014 vp s. 11). Säännöstä on pidetty perusteltuna paitsi velkajärjestelyn ajoitukseen liittyvän keinotellun ehkäisemiseksi myös velallisen yleisen passivoitumisen välttämiseksi. Se, että työtön velallinen pääsisi velkajärjestelyyn heti työttömyydestä riippumatta, ei käytännössä kannustaisi velallista hakemaan töitä ja parantamaan tulotasoaan (LaVM 12/2014 vp s. 5). Säännöksen perusteita voidaan edelleen pitää asianmukaisina ja tavoitteita perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävinä.

Koska velkajärjestelylain 9 a § on velkajärjestelyn hyväksyttävyyden ja velkojien aseman kannalta periaatteellisesti merkittävä, sen kumoaminen kaikkien velallisten osalta ei vaikuta tarkoituksenmukaiselta eikä velkojien omaisuuden suojan näkökulmasta kohtuulliselta ratkaisulta. Säännöksen kumoaminen kaikkien velallisten osalta johtaisi tilanteeseen, jossa velkajärjestelyn piiriin voisivat hakeutua myös sellaiset velalliset, joiden maksuvaran puute tai vähäisyys on

välialikaista ja jotka kykenisivät maksuvaran määrään vaikuttavien olosuhteiden muututtua suoriutumaan veloistaan myös ilman velkajärjestelyä. Säännöstä arvioitaessa on lisäksi otettava huomioon, että käsillä olevan esityksen tavoitteena on velallisten aseman parantaminen ja se sisältää jo lukuisia muita helpotuksia velallisten hyväksi. Säännöksen kumoaminen kokonaan ei siten vaikuta myöskään kokonaisuutena arvioiden oikeasuhtaiselta tai tasapainoiselta ratkaisulta.

Yhteiskunnan toiminnan ja talouden kannalta yrittäjyyteen kannustaminen on olennaisen tärkeää. Voidaan katsoa, että yrittäjäriskin ottaminen ja toteutuminen sekä tarve edistää yrittäjien tehokasta pääsyä uuteen alkuun ja vähentää yritystoiminnan epäonnistumiseen liittyviä haittoja muodostavat sellaisen erityisen perusteen, joka mahdollistaa yritystoiminnassa velkaantuneiden velallisten velkajärjestelyn aloittamisen heidän taloudellisten olosuhteidensa vakiintumattomuudesta riippumatta. Jotta velkajärjestely kuitenkin yleisesti säilyy menettelynä, johon turvaututaan vain poikkeuksellisesti silloin, kun velallinen ei tulisi muutoin selviämään veloistaan, on perusteltua edellyttää, että muissa olosuhteissa kuin yritystoiminnassa velkaantuneet velalliset yhä täyttävät taloudellisten olosuhteiden vakiintumista koskevat ja järjestelmän hyväksyttävyyden kannalta välttämättöminä pidetyt edellytykset.

Arvioitaessa velkajärjestelylain 9 a §:n säännöksen hyväksyttävyyttä muiden kuin elinkeinotoiminnassa velkaantuneiden velallisten osalta on lisäksi huomattava, että säännöksen soveltaminen edellyttää tapauskohtaista harkintaa sekä velallisten yksilöllisten olosuhteiden huomioon ottamista. Vaikka velallisen maksuvaran puuttumista tai vähäisyyttä pidettäisiin säännöksessä tarkoitettulla tavalla väliaikaisena, velallinen voi omilla toimillaan pyrkiä vakiinnuttamaan tilanteeseensa esimerkiksi etsimällä töitä, jolloin hänellä on mahdollisuus hakeutua velkajärjestelyyn heti työpaikan saatuaan. Lisäksi esimerkiksi työttömälle velalliselle voidaan myöntää velkajärjestely myös tämän työllistymisestä riippumatta, jos velkajärjestelyn myöntämistä harkittaessa arvioidaan, ettei maksuvaran puute tai vähäisyys johdu väliaikaisesta vaan pysyvästä syystä ja ettei velallisella tulisi työllistymisestä huolimatta olemaan vähäistä enempää maksuvaraa. (HE 83/2014 vp s. 28, LaVM 12/2014 vp s. 5)

Velkajärjestelylain 9 a §:ssä on nimenomaisesti säädetty, ettei maksuvaran puuttumista tai väliaikaisuutta voida pitää väliaikaisena, jos se johtuu työttömyydestä, joka on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin kestänyt yli 18 kuukautta. Esityksessä ehdotetaan, että kyseistä määräaika lyhennettäisiin 12 kuukauteen. Muutoksen tarkoituksena olisi muun muassa kaventaa sitä eroa, jonka säännökseen ehdotettu soveltamisalapoikkeus aiheuttaisi elinkeinotoiminnassa velkaantuneiden ja muiden velallisten välille.

Lisäksi säännökseen ehdotetun muutoksen hyväksyttävyyttä voidaan tarkastella suhteessa siihen, että velkajärjestelylain 9 a §:ään sisältyy jo nykyisellään soveltamisalarajoitus, jonka mukaan säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle on nimenomaisesti rajattu yksityisinä elinkeinon- ja ammatinharjoittajina elinkeinotoimintaa harjoittavat velalliset, joita koskevista velkajärjestelyn lisäedellytyksistä säädetään lain 7 luvussa. Soveltamisalarajauksen esitöiden mukaan sen tarkoituksena oli helpottaa yrittäjien pääsyä velkajärjestelyyn siten, että velkajärjestelyn ei enää katsottaisi estyvän sen vuoksi, ettei yrittäjänä toimivan velallisen tulotaso ole vakiintunut, minkä lisäksi vertailua siihen, mitä velallinen voisi mahdollisesti myöhemmin yrittäjänä ansaita, ei tehtäisi (HE 83/2014 vp s. 28). Yhdenvertaisuuskysymykset eivät muodostuneet ongelmaksi kyseisen muutoksen yhteydessä. Nyt ehdotetussa muutoksessa olisi kyse samankaltaisesta soveltamisalarajauksesta niiden velallisten hyväksi, jotka ovat aiemmin harjoittaneet elinkeinotoimintaa mutta jotka ovat lopettaneet toiminnan ennen velkajärjestelyyn hakeutumista.

Lopuksi on aiheellista huomata, että esityksessä ehdotetuista muutoksista huolimatta myös elinkeinotoiminnassa velkaantuneiden velallisten pääsy velkajärjestelyyn edellyttäisi edelleen tapauskohtaista harkintaa, sillä velkajärjestelylain 10 §:n mukaiset velkajärjestelyn esteperusteet otettaisiin harkinnassa edelleen huomioon. Jos velallinen harjoittaa elinkeinotoimintaa velkajärjestelyä hakiessaan, häneen sovellettaisiin lisäksi velkajärjestelylain 7 luvun mukaisia lisäedellytyksiä. Velkajärjestelylain 9 a §:n soveltamisalan rajoittaminen esityksessä ehdotetulla tavalla ei siten tarkoita, että elinkeinotoiminnassa velkaantuneilla velallisilla olisi subjektiivinen oikeus velkajärjestelyyn.

Johtopäätökset

Edellä esitetyistä syistä velkajärjestelylain 9 ja 9 a §:n säännösten ei voida katsoa muodostavan tilannetta kohtuuttomaksi sellaisten velallisten kannalta, jotka ovat velkaantuneet muista syistä kuin päättyneen elinkeinotoiminnan vuoksi ja joilla ei siten ole elinkeinotoimintaan liittyvää velkaa.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella ja koska direktiivissä on säännöksiä, jotka ehdotetaan pantaviksi täytäntöön lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

yrittäjän saneerauksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) 90 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 247/2007,

muutetaan 1 §:n 1 momentti, 2 luvun otsikko, 5–7 §, 8 §:n 1 momentin johdantokappale ja 4 momentti, 4 luvun otsikko, 15 §, 18 §:n 2 momentin 2 ja 6 kohta, 46 §:n 3 momentti, 53 §:n 2 momentti, 61 §:n 2 momentti, 69 §, 70 §:n 1 momentti, 71 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta, 83 §:n otsikko sekä 1 ja 4 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 1 momentti, 8 §:n 4 momentti, 18 §:n 2 momentin 2 kohta, 53 §:n 2 momentti, 70 §:n 1 momentti ja 83 §:n 1 momentti laissa 247/2007, 6, 7 ja 15 § osaksi laissa 247/2007, 8 §:n 1 momentin johdantokappale sekä 71 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta laissa 365/2017 sekä 69 § osaksi laeissa 247/2007 ja 365/2017, sekä

lisätään lakiin uusi 1 a luku, 18 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laissa 247/2007, uusi 7 kohta, lakiin uusi 3 a luku, 41 §:ään uusi 8 a ja 8 b kohta, 53 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 247/2007, uusi 3 momentti, 54 §:ään uusi 2 ja 3 momentti, lakiin uusi 82 a, 82 b ja 86 a § sekä 87 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 794/1998 ja 247/2007, uusi 6 momentti seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus ja suhde muuhun lainsäädäntöön

Taloudellisissa vaikeuksissa olevan velallisen jatkamiskelpoisen yritystoiminnan tervehtämiseksi taikka sen edellytysten turvaamiseksi ja velkajärjestelyjen aikaansaamiseksi voidaan ryhtyä tämän lain mukaiseen varhaiseen tai perusmuotoiseen saneerausmenettelyyn. Menettelyssä voidaan tuomioistuimen vahvistamalla saneerausohjelmalla määrätä velallisen toimintaa, varallisuutta ja velkoja koskevista toimenpiteistä siten kuin tässä laissa säädetään.

1 a luku

Varhaisen saneerausmenettelyn aloittaminen, keskeyttäminen ja jatkaminen

4 a §

Vireillepanoon oikeutettu varhaisessa saneerausmenettelyssä

Hakemuksen varhaisen saneerausmenettelyn aloittamisesta voi tehdä velallinen.

4 b §

Varhaisen saneerausmenettelyn aloittamisen edellytykset

Varhainen saneerausmenettely voidaan aloittaa, jos velallista uhkaa maksukyvyttömyys.

4 c §

Esteet ja keskeyttämisperusteet varhaisessa saneerausmenettelyssä

Varhaista saneerausmenettelyä ei voida aloittaa, jos:

- 1) velallinen on maksukyvytön;
- 2) on todennäköistä, että velallisen varat eivät riitä saneerausmenettelystä aiheutuvien kustannusten kattamiseen eikä kukaan muu ole sitoutunut vastaamaan näistä kustannuksista;
- 3) on todennäköistä, että velallinen ei kykene maksamaan menettelyn alkamisen jälkeen syntyviä velkoja; tai
- 4) velallisen kirjanpito on olennaisesti puutteellinen tai virheellinen, paitsi jos osoitetaan, että kirjanpito voidaan vaikeuksista saattaa asianmukaiseen ja luotettavaan tilaan.

Jos menettelyn aloittamisen jälkeen käy ilmi 1 momentissa tarkoitettu seikka, menettely voidaan 8 §:ssä tarkoitetun selvittäjän taikka velkojan tai velallisen vaatimuksesta määrätä lakkaamaan. Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu maksukyvyttömyys ei kuitenkaan estä menettelyn jatkamista, jos on todennäköistä, että yrityksen varallisuus tai olennainen osa siitä voidaan luovuttaa tämän lain mukaisessa järjestyksessä toiminnallisena kokonaisuutena, tai jos menettelyä päätetään 4 d §:n nojalla jatkaa perusmuotoisena saneerausmenettelynä.

4 d §

Varhaisen saneerausmenettelyn jatkaminen perusmuotoisena saneerausmenettelynä

Tuomioistuin voi selvittäjän hakemuksesta päättää varhaisen saneerausmenettelyn jatkamisesta perusmuotoisena saneerausmenettelynä, jos:

- 1) 6 §:n 2 kohdassa säädetyt edellytykset perusmuotoisen saneerausmenettelyn aloittamiselle täyttyvät;
- 2) velkoja tai velkojat, joiden saatavat edustavat vähintään viidennestä velallisen tunnetuista veloista, ovat antaneet jatkamiseen hyväksyntänsä; ja
- 3) velallinen suostuu menettelyn jatkamiseen.

Ennen hakemuksen tekemistä tuomioistuimelle selvittäjän on varattava suurimmille velkojille tilaisuus tulla kuulluksi hakemuksesta. Hakemukseen on liitettävä velallisen suostumus, velkojan tai velkojien kirjalliset hyväksynät menettelyn jatkamiseen ja muut velkojien antamat lausumat.

Kun tuomioistuimen päätös varhaisen saneerausmenettelyn jatkamisesta perusmuotoisena saneerausmenettelynä on annettu, saneerausmenettelyyn sovelletaan, mitä perusmuotoisesta saneerausmenettelystä ja sen alkamisen oikeusvaikutuksista säädetään.

2 luku

Perusmuotoisen saneerausmenettelyn aloittaminen ja keskeyttäminen

5 §

Vireillepanoon oikeutetut perusmuotoisessa saneerausmenettelyssä

Hakemuksen perusmuotoisen saneerausmenettelyn aloittamisesta voi tehdä:

- 1) velallinen;
- 2) velkoja tai useampi velkoja yhdessä, ei kuitenkaan velkoja, jonka saatava on riittävä perusteeltaan tai olennaiselta osin määrältään taikka muusta syystä epäselvä;
- 3) se, jolle velallisen maksukyvyttömyys muun seikan kuin osakkuuden vuoksi todennäköisesti tulisi aiheuttamaan saamisoikeuteen perustuvia taloudellisia menetyksiä (*todennäköinen velkoja*).

6 §

Perusmuotoisen saneerausmenettelyn aloittamisen edellytykset

Perusmuotoinen saneerausmenettely voidaan aloittaa, jos:

- 1) vähintään kaksi velkojaa, joiden yhteenlasketut saatavat edustavat vähintään viidennestä velallisen tunnetuista veloista ja jotka eivät ole takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain (758/1991) 3 §:ssä tarkoitettuja velallisen läheisiä, tekevät velallisen kanssa yhdessä hakemuksen tai ilmoittavat puoltavansa velallisen hakemusta; tai
- 2) velallinen on maksukyvytön eikä siitä, mitä 7 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetään, johdu muuta.

7 §

Esteet ja keskeyttämisperusteet perusmuotoisessa saneerausmenettelyssä

Perusmuotoista saneerausmenettelyä ei voida aloittaa, jos:

- 1) velallinen on maksukyvytön ja on todennäköistä, että maksukyvyttömyyttä ei saneerausohjelman avulla voida poistaa tai että sen uusiutumista ei voida torjua muuten kuin lyhytaikaisesti;
- 2) on todennäköistä, että velallisen varat eivät riitä saneerausmenettelyä aiheutuvien kustannusten kattamiseen eikä kukaan muu ole sitoutunut vastaamaan näistä kustannuksista;
- 3) on todennäköistä, että velallinen ei kykene maksamaan menettelyn alkamisen jälkeen syntyviä velkoja;
- 4) on perusteltua syytä olettaa, että hakemuksen pääasiallisena tarkoituksena on velkojan perintätoimien estäminen tai muu velkojan taikka velallisen oikeuden loukkaaminen;
- 5) on perusteltua syytä olettaa, että saneerausohjelman aikaansaamiselle tai vahvistamiselle ei ole edellytyksiä; tai
- 6) velallisen kirjanpito on olennaisesti puutteellinen tai virheellinen, paitsi jos osoitetaan, että kirjanpito voidaan vaikeuksista saattaa asianmukaiseen ja luotettavaan tilaan.

Ellei erityisiä vastasyitä ole, saneerausmenettelyä ei voida myöskään aloittaa, jos:

- 1) velallisen tai jonkun velallisen puolesta toimineen syyksi on luettu saneerausmenettelyn kohteena olevassa toiminnassa tehty rikoslain (39/1889) 39 luvun 1, 1 a, 2, 3 tai 6 §:ssä tarkoitettu velallisen rikos taikka kirjanpitorikos tai törkeä kirjanpitorikos taikka hän on syytteessä tällaisesta rikoksesta tai on perusteltua syytä epäillä hänen syyllistyneen tällaiseen rikokseen;

2) velallinen, velallisyhtiön henkilökohtaisesti vastuunalainen yhtiömies tai velallisyhteisön johtoon kuuluva henkilö on saneerausmenettelyn kohteena olevassa toiminnassa rikkonut liiketoimintakiellon tai on syytteessä tällaisesta rikoksesta taikka on perusteltua syytä epäillä hänen syyllistyneen tällaiseen rikokseen; tai

3) velallinen, velallisyhtiön henkilökohtaisesti vastuunalainen yhtiömies tai velallisyhteisön johtoon kuuluva henkilö on syyllistynyt tai on perusteltua syytä epäillä hänen syyllistyneen menettelyyn, jonka perusteella hänet voitaisiin määrätä liiketoimintakieltoon.

Jos menettelyn aloittamisen jälkeen käy ilmi 1 tai 2 momentissa tarkoitettu seikka, menettely voidaan 8 §:ssä tarkoitetun selvittäjän taikka velkojan tai velallisen vaatimuksesta määrätä lakkaamaan. Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu korjauskelvoton maksukyvyttömyys ei kuitenkaan estä menettelyn jatkamista, jos on todennäköistä, että yrityksen varallisuus tai olennainen osa siitä voidaan luovuttaa tämän lain mukaisessa järjestyksessä toiminnallisena kokonaisuutena.

8 §

Selvittäjä

Tuomioistuimen määräämän selvittäjän tehtävänä on menettelyn tarkoituksen toteuttamiseksi ja velkojien edun valvomiseksi:

Selvittäjän on oltava rehelliseksi tunnettu täysi-ikäinen henkilö, joka ei ole konkurssissa ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu. Hänellä tulee olla tehtävän edellyttämä kyky, taito ja kokemus ja hänen tulee olla muutoinkin tehtävään sopiva. Hän ei saa olla velalliseen eikä keneenkään velkojaan sellaisessa suhteessa, joka voi olla omiaan vaarantamaan hänen riippumattomuuttaan velalliseen nähden tai hänen tasapuolisuuttaan velkojiin nähden, ellei 83 §:n 4 momentista johdu muuta. Sen, joka on suostunut selvittäjäksi, tulee ilmoittaa tuomioistuimelle kaikki ne seikat, jotka voivat olla omiaan vaarantamaan hänen tasapuolisuuttaan ja riippumattomuuttaan selvittäjänä tai aiheuttamaan perusteltuja epäilyksiä hänen tasapuolisuudestaan ja riippumattomuudestaan selvittäjänä. Lisäksi hänen tulee ilmoittaa tuomioistuimelle ne seikat, joiden perusteella hänellä on edellä tarkoitettu tehtävän vaatima kyky, taito ja kokemus ja hän on muutoinkin tehtävään sopiva.

3 a luku

Varhaisen saneerausmenettelyn oikeusvaikutukset

14 a §

Kieltojen määrääminen

Päättyessään varhaisen saneerausmenettelyn aloittamisesta tuomioistuimen tulee päättää 17 §:ssä tarkoitetun maksu- ja vakuudenasettamiskiellon, 19 §:ssä tarkoitetun perintäkiellon, 21 §:ssä tarkoitetun ulosmittauksen sekä muiden täytäntöönpanotoimenpiteiden kiellon ja 23 §:ssä tarkoitetun turvaamistoimenpiteiden kiellon määräämisestä. Kiellot on määrättävä, jollei ole todennäköistä, että ne eivät ole tarpeen. Kiellot on jätettävä määräämättä, jos velallinen hakemuksessaan näin pyytää.

14 b §

Oikeusvaikutusten alkamisajankohta

Mitä 17 §:ssä säädetään maksu- ja vakuudenasettamiskiellosta, 19 §:ssä perintäkiellosta 21 §:ssä ulosmittauksen sekä muiden täytäntöönpanotoimenpiteiden kiellosta ja 23 §:ssä turvaamistoimenpiteiden kiellosta, sovelletaan varhaisessa saneerausmenettelyssä siitä hetkestä, kun kiellot on määrätty.

14 c §

Poikkeukset maksukieltoon varhaisessa saneerausmenettelyssä

Vakuusvelkojalla on 17 §:ssä säädetyn kiellon estämättä oikeus saada maksu velan ehtojen mukaisista, hakemuksen vireilletulon jälkeen erääntyvistä koroista ja muista luottokustannuksista. Velkoja ei voi saattaa voimaan ehtoa luottokustannusten ennenaikaisesta maksamisesta.

Jäljempänä 17 §:ssä säädetyn kiellon estämättä:

1) on maksettava työntekijöiden palkat ja työstä aiheutuneiden kustannusten korvaukset, paitsi jos selvittäjä ilmoittaa pitävänsä tällaisen velan perustetta tai määrää riitaisena;

2) on maksettava ennen hakemuksen vireilletuloa ansaittuun vuosilomaan perustuvat työntekijöiden lomapalkat ja -korvaukset;

3) on maksettava työnantajan huoltokonttoritoimintaan perustuvasta työntekijän saatavasta määrä, joka vastaa työsuhteesta johtuneesta palkasta tai eläkkeestä erotettuja varoja;

4) on maksettava ennen hakemuksen vireilletuloa kertyneet ammatilliset lisäeläkkeet;

5) on maksettava velallisen lapselle suoritettava elatusapu siltä osin kuin elatusavulla olisi ollut etuoikeus hakemuksen vireille tullessa toimitetussa ulosmittauksessa;

6) voidaan selvittäjän päätöksellä suorittaa maksu velkojille, joiden saatavat ovat määrältään vähäisiä, jos se menettelyn kannalta on tarkoituksenmukaista, sekä käyttää velallisen saatava saneerausvelan kuittaukseen, jos velkojalla olisi kuittaukseen vastaava oikeus;

7) voidaan, jollei selvittäjä toisin päätä, jatkaa pankissa olevan luotollisen maksuliikennetilin tilisuhdetta ja velalliselle tulevien maksujen ohjaamista tällaiselle tilille sekä lukea tilille kertyvät suoritukset pankin tiliin liittyvän luottosaatavan lyhennykseksi;

8) on maksettava velallisen perustamalta eläkesäätiöltä otetun lainan lyhennykset ja korot siltä osin kuin se on välttämätöntä säätiön maksuvalmiuden turvaamiseksi;

9) voidaan selvittäjän päätöksellä enintään kolmen viikon ajan saneerausmenettelyn alkamisesta jatkaa konsernitilijärjestelyn kautta maksujen suorittamista samaan konserniin kuuluvalla yhtiöllä konsernin tavanomaisen maksukäytännön mukaisesti, jos maksujen suorittaminen on välttämätöntä saneerausmenettelyn jatkamisen edellyttämän velallisen käyttöpääoman turvaamiseksi.

14 d §

Kieltojen kesto

Maksu- ja vakuudenasettamiskielto, perintäkielto ja ulosmittauksen sekä muiden täytäntöönpanotoimenpiteiden kielto ja turvaamistoimenpiteiden kielto ovat voimassa kolme kuukautta kiellon määräämisestä.

Tuomioistuimien voi velallisen, velkojan tai selvittäjän pyynnöstä jatkaa 1 momentissa tarkoitettua määräaika, jos tämä on perusteltua ottaen huomioon erityisesti saneerausmenettelyn edistymisen. Kielto ei kuitenkaan voi olla voimassa yli 12 kuukautta.

Tuomioistuin voi määrätä kieltojen voimassaolon päättymään velkojan, velallisen tai selvittäjän hakemuksesta, jos ilmenee, ettei saneerausohjelman aikaansaamiselle tai vahvistamiselle ole edellytyksiä. Tällaisen hakemuksen käsittelyssä on noudatettava, mitä 78 §:n 1 momentissa säädetään menettelyä keskeyttämistä koskevan vaatimuksen käsittelystä.

14 e §

Velallisen sitoumukset varhaisessa saneerausmenettelyssä

Varhaisen saneerausmenettelyn alkaminen ei vaikuta velallisen jo tekemiin sitoumuksiin, ellei jäljempänä toisin säädetä.

Velallisen tekemä sitoumus, jonka nojalla velkoja tai muu velallisen sopimuskumppani saa irtisanoa tai purkaa sopimuksen taikka muuttaa yksipuolisesti sopimusehtoa sillä perusteella, että yrityssaneerausta on haettu tai yrityssaneerausmenettely on aloitettu, on pätemätön. Sama koskee tällaiseen sitoumukseen vaikutuksiltaan rinnastettavaa sitoumusta, järjestelyä tai muuta toimenpidettä.

Edellä 14 a §:ssä tarkoitettujen kieltojen määrääminen keskeyttää viivästyskoron kertymisen saneerausvelalle kieltojen voimassaolon ajaksi. Sama koskee muunlaisia maksuviivästyksen seuraamuksia, jotka riippuvat viivästyksen kestosta.

Hakemuksen vireilletulon jälkeen syntyvistä veloista säädetään 32 §:ssä ja maksun takaisin-saannin johdosta uudelleen syntyvästä velasta 38 §:ssä.

14 f §

Väliaikainen kiello varhaisessa saneerausmenettelyssä

Jäljempänä 22 §:ssä tarkoitettu väliaikainen kiello voidaan määrätä jo ennen varhaisen saneerausmenettelyn alkamista, jos se on tarpeen.

Väliaikainen kiello voi olla voimassa enintään kolme kuukautta. Kun väliaikainen kiello on määrätty, 14 d §:n 2 momentissa tarkoitettu 12 kuukauden enimmäiskesto lasketaan väliaikaisen kiellon määräämisestä.

14 g §

Varhaisen saneerausmenettelyn suhde konkurssiin

Mitä 24 §:n 1–3 momentissa säädetään, sovelletaan myös varhaisessa saneerausmenettelyssä.

Kun tuomioistuin on määrännyt perintäkiellon tai ulosmittauksen sekä muiden täytäntöönpanotoimenpiteiden kiellon, velallinen voidaan velkojan hakemuksesta asettaa konkurssiin vain, jos velallinen osoittautuu maksukyvyttömäksi ja on todennäköistä, että maksukyvyttömyyttä ei saneerausohjelman avulla voida poistaa tai että sen uusiutumista ei voida torjua muuten kuin lyhytaikaisesti taikka jos konkurssihakemus perustuu saneeraushakemuksen vireilletulon jälkeen syntyneen velan maksun laiminlyöntiin. Tuomioistuimen on kuultava selvittäjää ennen hakemuksen ratkaisemista.

Konkurssiin asettamista voidaan velallisen tai velkojan vaatimuksesta lykätä enintään kuukaudella, jos lykkäämistä voidaan pitää velkojien yleisen edun mukaisena. Lykkäämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta. Jos velallinen asetetaan konkurssiin, määrätty kiellot ja saneerausmenettely lakkaavat.

14 h §

Muut oikeusvaikutukset ja niihin liittyvät säännökset

Mitä 16, 20 ja 25–27 §:ssä säädetään, sovelletaan myös varhaisessa saneerausmenettelyssä.

14 i §

Oikeusvaikutusten voimassaolo varhaisessa saneerausmenettelyssä

Mitä 28 §:ssä säädetään, sovelletaan myös varhaisessa saneerausmenettelyssä. Tämän lain 14 a §:n nojalla määrättyjen kieltojen osalta sovelletaan tämän pykälän 2–4 momenttia.

Jos varhaisen saneerausmenettelyn aloittamisesta tehtyyn päätökseen haetaan muutosta, 14 a §:n nojalla määrättyt kiellot pysyvät tästä huolimatta voimassa. Kiellot lakkaavat, jos päätös menettelyn aloittamisesta lainvoimaisesti kumotaan tai tuomioistuimessa, jossa asia on muutoksenhaun vuoksi vireillä, niin määrää.

Tämän lain 14 a §:n nojalla määrättyjen kieltojen voimassaolo jatkuu, kunnes saneerausohjelma vahvistetaan, jollei 14 d §:stä muuta johdu. Jos saneerausmenettely lakkaa ilman saneerausohjelman vahvistamista, kiellot lakkaavat, kun tuomioistuimen päätös velallisen asettamisesta konkurssiin tai menettelyn lakkaamisesta on annettu. Jos velallinen menettelyn alettua asetetaan selvitystilaan, kiellot lakkaavat selvitystilan alkaessa.

Jos saneerausmenettely lakkaa ilman saneerausohjelman vahvistamista muusta syystä kuin velallisen konkurssin vuoksi, 21 §:n nojalla estynyttä tai keskeytynyttä täytäntöönpanoa tai virka-apua voidaan saneerausmenettelyn oikeusvaikutusten lakattua jatkaa aikaisemman täytäntöönpano- tai virka-apuhakemuksen perusteella. Samoin voidaan menetellä, jos 21 §:ssä tarkoitettu kiello päättyy 14 d §:n mukaisesti.

4 luku

Perusmuotoisen saneerausmenettelyn alkamisen oikeusvaikutukset

15 §

Velallisen sitoumukset

Saneerausmenettelyn alkaminen ei vaikuta velallisen jo tekemiin sitoumuksiin, ellei jäljempänä toisin säädetä.

Velallisen tekemä sitoumus, jonka nojalla velkoja tai muu velallisen sopimuskumppani saa irtisanoa tai purkaa sopimuksen taikka muuttaa yksipuolisesti sopimusehtoa sillä perusteella, että yrityssaneerausta on haettu tai yrityssaneerausmenettely on aloitettu, on pätemätön. Sama koskee tällaiseen sitoumukseen vaikutuksiltaan rinnastettavaa sitoumusta, järjestelyä tai muuta toimenpidettä.

Menettelyn alkaminen keskeyttää viivästyskoron kertymisen saneerausvelalle. Sama koskee muunlaisia maksuviivästyksen seuraamuksia, jotka riippuvat viivästyksen kestosta.

Hakemuksen vireilletulon jälkeen syntyvistä veloista säädetään 32 §:ssä ja maksun takaisin-saannin johdosta uudelleen syntyvästä velasta 38 §:ssä.

18 §

Poikkeukset maksuikieltoon

Edellä 17 §:ssä säädetyn kiellon estämättä:

2) on maksettava ennen hakemuksen vireilletuloa ansaittuun vuosilomaan perustuvat työntekijöiden lomapalkat ja -korvaukset;

6) on maksettava velallisen perustamalta eläkesäätiöltä otetun lainan lyhennykset ja korot siltä osin kuin se on välttämätöntä säätiön maksuvalmiuden turvaamiseksi;

7) voidaan selvittäjän päätöksellä enintään kolmen viikon ajan saneerausmenettelyn alkamisesta jatkaa konsernitilijärjestelyn kautta maksujen suorittamista samaan konserniin kuuluvalla yhtiöllä konsernin tavanomaisen maksukäytännön mukaisesti, jos maksujen suorittaminen on välttämätöntä saneerausmenettelyn jatkamisen edellyttämän velallisen käyttöpääoman turvaamiseksi.

41 §

Selvitykset

Saneerausohjelmaan on sisällytettävä eritelty selvitys:

8 a) yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain (334/2007) tai sen 5 §:ssä mainitun lain mukaisista menettelyistä henkilöstöä koskevien järjestelyjen toteuttamiseksi;

8 b) varhaisessa saneerausmenettelyssä syistä, joiden vuoksi ohjelmaan sisältyvä rahoitus on tarpeellista;

46 §

Velkojien keskinäinen asema

Velkajärjestelyssä on viimesijaisina velkoina pidettävä menettelyn aikana muulle saneerausvelalle kuin vakuusvelalle kertyvää korkoa ja muita luottokustannuksia sekä varhaisessa saneerausmenettelyssä menettelyn alkamisen jälkeen kertyviä viivästyskorkoja. Niiden jälkeen viimesijaisina velkoina on pidettävä sellaisia velkoja, jotka konkurssissa ovat viimeiseksi suoritettavia.

53 §

Vahvistamisen esteet

Ohjelma on perusmuotoisessa saneerausmenettelyssä jätettävä vahvistamatta myös, jos saneerausmenettelyn aloittamiselle olisi 7 §:n 2 momentissa tarkoitettu este.

Ohjelma on varhaisessa saneerausmenettelyssä jätettävä vahvistamatta myös, jos velkoja osoittaa, että ohjelmaan sisältyvä rahoitus on tarpeetonta tai vahingoittaa kohtuuttomasti velkojien etua.

54 §

Vahvistaminen ilman kaikkien ryhmäenemmistöjen suostumusta

Varhaisessa saneerausmenettelyssä saneerausohjelmaa ei voida vahvistaa tämän pykälän nojalla, jos:

1) velkoja saattaa todennäköiseksi, että yksikään ohjelmaa kannattaneista velkojaryhmistä ei ole sellainen, jolle tulisi suorituksia, jos velallisen liiketoiminta luovutettaisiin toiminnallisena kokonaisuutena ja näin saadut varat jaettaisiin maksunsaantijärjestyksen mukaisesti;

2) velallinen ei anna suostumustaan saneerausohjelman vahvistamiseen tämän pykälän nojalla; tai

3) jokin 51 §:n 3 momentin 4 kohdassa tarkoitetuista velkojaryhmistä on äänestänyt ohjelmaa vastaan ja tämän velkojaryhmän saatavia huonommassa etuoikeusasemassa olevien saatavien velkojille ehdotetaan ohjelmassa suorituksia.

Edellä 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettua suostumusta ei vaadita kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 4 c §:ssä tarkoitetuilta suuryrityksiltä.

61 §

Ohjelman toteuttamisen seuranta

Valvojaksi voidaan määrätä selvittäjä taikka muu henkilö. Valvojaan sovelletaan, mitä 8 §:n 4 momentissa sekä 9, 12, 14, 83, 85, 86 ja 87 §:ssä säädetään selvittäjästä.

69 §

Hakemus

Hakemus saneerausmenettelyn aloittamisesta on toimitettava tuomioistuimen kansliaan kirjallisena. Jos hakemus tehdään velallista koskevan konkurssihakemuksen vireillä ollessa, se voidaan antaa tuomioistuimelle istunnossa, jossa käsitellään konkurssihakemusta.

Hakemukseen on liitettävä tarpeellinen selvitys velallisesta ja siitä, millä perusteella tuomioistuin on toimivaltainen. Velallisen on lisäksi liitettävä hakemukseensa selvitys velkojistaan, veloistaan ja niiden vakuuksista sekä taloudellisesta tilanteestaan. Jollei kyseessä ole 6 §:n 1 kohdassa tarkoitettulla perusteella tehty hakemus, velallisen on selvitettävä taloudellisten vaikeuksiensa keskeiset syyt, miten velallisen toimintaa on tarkoitus tulevaisuudessa jatkaa sekä millä varoilla saneerausmenettelystä aiheutuvat kustannukset katetaan ja miten velallinen kykenee maksamaan saneerausvelkoihin kuulumattomat velkansa.

Hakemuksessa on ilmoitettava, minkä 4 b tai 6 §:n mukaisen perusteen nojalla saneerausmenettelyä haetaan aloitettavaksi. Tarvittaessa on ilmoitettava hakemuksen ensisijainen peruste.

Hakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja vaadittavasta selvityksestä annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Hakemusta saneerausmenettelyn aloittamisesta ei voida ottaa tutkittavaksi vahvistetun saneerausohjelman voimassa ollessa.

70 §

Välitoimenpiteet hakemuksen johdosta

Tuomioistuimen on annettava velallisen hakemus tiedoksi saataviensa suuruuden perusteella merkittävänä pidettävälle velkojille sekä muillekin velkojille, joita tuomioistuin katsoo tarpeelliseksi kuulla hakemuksesta, sekä varattava näille tilaisuus antaa määräpäivään mennessä kirjallinen lausuma. Jos kyseessä on 6 §:n 1 kohdassa tarkoitettulla perusteella tehty hakemus, saneerausmenettely voidaan aloittaa muita velkojia kuulematta.

71 §

Päätös menettelyn aloittamisesta

Päätäessään saneerausmenettelyn aloittamisesta tuomioistuimen tulee:

- 1) määrätä selvittäjä, jollei 82 a tai 82 b §:stä johdu muuta;
 - 2) asettaa velkojatoimikunta, jollei 10 §:n 1 momentista johdu muuta;
-

11 luku

Selvittäjän määrääminen ja velkojatoimikunnan asettaminen sekä niiden valvonta

82 a §

Selvittäjän määrääminen varhaisessa saneerausmenettelyssä

Tuomioistuimen on määrättävä selvittäjä, jos tuomioistuin varhaisessa saneerausmenettelyssä määrää 14 a §:ssä tarkoitetut kiellot. Selvittäjä voidaan kuitenkin jättää määräämättä, jos kukaan ei ole tehnyt esitystä selvittäjän määräämisestä tai muuten vaatinut sitä.

Jos 14 a §:ssä tarkoitettuja kieltoja ei ole määrätty, tuomioistuin voi määrätä selvittäjän, jos se katsoo selvittäjän tarpeelliseksi saneerausohjelman valmistelun tai velkojien edun valvomisen kannalta.

Selvittäjä on 2 momentista poiketen määrättävä aina, jos sitä vaatii:

- 1) velallinen; tai
- 2) yhteisellä lausumallaan enemmän kuin puolet tunnetuista velkojista ja näiden velkojien yhteenlasketut saatavat edustavat enempää kuin puolta tunnettujen velkojien saatavien kokonaismäärästä.

Menettelyn kuluessa selvittäjä on 1 ja 2 momentista poiketen määrättävä aina, jos saneerausohjelma vahvistetaan 54 §:n nojalla.

82 b §

Selvittäjän määrääminen perusmuotoisessa saneerausmenettelyssä

Tuomioistuimen on määrättävä selvittäjä perusmuotoisen saneerausmenettelyn aloittamisesta päätettäessä, jollei 2 ja 3 momentista johdu muuta.

Kun velallinen on tehnyt hakemuksen saneerausmenettelyn aloittamisesta, selvittäjä voidaan jättää määräämättä, jos kukaan ei ole tehnyt esitystä selvittäjän määräämisestä tai muuten vaatinut sitä. Kun hakemuksen on tehnyt velkoja, selvittäjä voidaan jättää määräämättä, jos velallisen tunnetuille velkojille ennen menettelyn aloittamista koskevan päätöksen tekemistä varataan tilaisuus määrääjassa antaa asiassa kirjallinen lausuma eikä kukaan vaadi selvittäjän määräämistä. Menettelyn alettua selvittäjä voidaan määrätä velkojan tai velallisen vaatimuksesta.

Vaikka selvittäjän määräämistä olisi vaadittu, tuomioistuin voi jättää selvittäjän määräämättä, jos on erityisiä syitä katsoa, ettei selvittäjän määrääminen ole saneerausohjelman valmistelun tai velkojien edun valvomisen kannalta tarpeellista.

83 §

Selvittäjän valitseminen

Selvittäjäksi määrätään saneerausmenettelyn aloittamisesta päätettäessä velkojan tai velallisen esittämä henkilö. Jollei hyväksymiskelpoista esitystä ole, tuomioistuimen on määrättävä selvittäjäksi tehtävään soveltuva ja halukas henkilö.

Selvittäjän on aina täytettävä 8 §:n 4 momentissa säädetyt vaatimukset. Henkilö, joka on mainitussa säännöksessä tarkoitettu suhteessa velalliseen tai velkojaan, voidaan kuitenkin määrätä selvittäjäksi, jos vähintään kaksi kolmasosaa kuhunkin velkojaryhmään kuuluvista tunnetuista velkojista kannattaa hänen määräämistään. Velkojaa, joka ei käytä tilaisuutta kantansa ilmaisemiseen, ei oteta enemmistöä laskettaessa huomioon.

86 a §

Menettely ilman selvittäjää

Jos selvittäjää ei ole määrätty:

- 1) 13 §:ssä säädetyt velallisen velvollisuudet kohdistuvat velkojiin;
- 2) 20 §:ää sovellettaessa on kuultava velallista;
- 3) 21 §:n 1 momentissa tarkoitetut varat on luovutettava velalliselle;
- 4) velallinen ei ilman tunnettujen velkojien suostumusta saa ryhtyä oikeustoimiin, jotka vaativat selvittäjän suostumuksen;
- 5) tuomioistuin voi määrätä, missä laajuudessa velallinen saa maksaa 18 §:n 2 momentin 4 kohdassa ja 14 c §:n 2 momentin 6 kohdassa tarkoitettuja pienvelkoja;
- 6) 27 §:n 3 momentissa tarkoitettu ilmoitus on pyydettyä velalliselta, jonka on kohtuullisessa ajassa esitettävä tunnettujen velkojien suostumus sopimuksessa pysymiseen;
- 7) velallinen voi 29 §:n 2 momentin 8 kohdassa säädetyt estämättä luovuttaa omaisuutensa konkurssiin;
- 8) selvittäjän tehtäviin kuuluvista tiedoksiannoista sekä äänestys selvityksen laatimisesta huolehtii tuomioistuin;
- 9) 4 d §:ssä tarkoitettun hakemuksen voi tehdä velallinen, jonka on liitettävä mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitetut kirjalliset hyväksynnät ja lausumat hakemukseen.

87 §

Selvittäjän palkkio ja kustannusten korvaaminen

Jos selvittäjä on määrätty 82 a §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitetun velkojien yhteisen lausuman johdosta, mainitut velkojat vastaavat selvittäjän palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____ .
Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tulleisiin asioihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki

osakeyhtiölain 20 luvun 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan osakeyhtiölain (624/2006) 20 luvun 24 § seuraavasti:

20 luku

Yhtiön purkaminen

24 §

Yrityksen saneeraus

Hakemus yrityksen saneerauksesta annetussa laissa tarkoitetun menettelyn aloittamisesta voidaan tehdä hallituksen päätöksellä. Hallitus voi myös saattaa asian yhtiökokouksen päätettäväksi tai osakkeenomistajat voivat yksimielisinä tehdä päätöksen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

osuuskuntalain 23 luvun 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan osuuskuntalain (421/2013) 23 luvun 24 § seuraavasti:

23 luku

Osuuskunnan purkaminen

24 §

Yrityksen saneeraus

Hakemus yrityksen saneerauksesta annetussa laissa tarkoitettun menettelyn aloittamisesta voidaan tehdä hallituksen päätöksellä. Hallitus voi myös saattaa asian osuuskunnan kokouksen päätettäväksi tai jäsenet voivat yksimielisinä tehdä päätöksen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 10 §:n 9 kohta, 20 §:n 3 momentti, 35 a §:n 7 momentti ja 65 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 10 §:n 9 kohta ja 20 §:n 3 momentti laissa 1123/2014 sekä 35 a §:n 7 momentti laissa 1088/2006,

muutetaan 9 ja 9 a §, 10 §:n 10 kohta, 17 §:n 2 momentti, 24 §:n 2 momentti, 30 §, 31 §:n 4 momentti, 35 a §:n 5 momentti, 39 §, 40 §:n 1 momentti, 44 §:n 2 momentti, 45 a §:n 1 momentti, 45 b §, 49 §:n 1 momentti, 52 a §:n 2 momentti, 54 §:n 2 momentin 2 kohta ja 61 a §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 9 a §, 10 §:n 10 kohta, 35 a §:n 5 momentti, 45 a §:n 1 momentti, 45 b § ja 52 a §:n 2 momentti laissa 1123/2014, 24 §:n 2 momentti ja 31 §:n 4 momentti laissa 63/1997, 30 § laeissa 632/2010 ja 1123/2014, 40 §:n 1 momentti, 44 §:n 2 momentti ja 61 a §:n 1 momentti laissa 1273/2002, 49 §:n 1 momentti laissa 772/2002 sekä 54 §:n 2 momentin 2 kohta laissa 113/1995, sekä

lisätään lakiin uusi 52 b § seuraavasti:

9 §

Edellytykset

Velkajärjestely voidaan myöntää velalliselle, joka on maksukyvytön eikä kohtuudella kykene parantamaan maksukykyään voidakseen selviytyä veloistaan aiheutuvista menoista, jos:

1) maksukyvyttömyyden pääasiallisena syynä on velallisen maksukyvyyn olennainen heikentyminen sairauden, työkyvyttömyyden, työttömyyden tai muun olosuhteiden muutoksen vuoksi pääasiassa ilman velallisen omaa syytä; tai

2) velkajärjestelyyn on muuten kuin 1 kohdassa tarkoitettulla perusteella painavat perusteet ottaen huomioon velkojen ja niihin liittyvien velvoitteiden määrä suhteessa velallisen maksukykyyn.

Velkajärjestely voidaan 1 momentissa säädetyn estämättä myöntää myös maksukyvyttömälle velalliselle, jolla on hänen aiemmin harjoittamaansa elinkeinotoimintaan liittyviä velkoja.

9 a §

Velkajärjestelyn estyminen väliaikaisesta syystä

Jos velallisella ei väliaikaisena pidettävästä syystä ole maksuvaraa tai velallinen ei sellaisen syyn vuoksi kykene maksuvarallaan maksamaan tavallisia velkojaan vähäisenä pidettävää määrää enempää, velkajärjestelyä ei voida myöntää. Syyn väliaikaisuutta ja maksuvaran määrää arvioitaessa on otettava huomioon erityisesti velallisen ansaintamahdollisuudet. Syytä ei voida pitää väliaikaisena, jos maksuvaran puuttuminen tai vähäisyys johtuu työttömyydestä, joka on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin kestänyt yli 12 kuukautta.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta yksityisenä elinkeinon- tai ammatinharjoittajana elinkeinotoimintaa harjoittavaan velalliseen eikä velalliseen, jolla on hänen aiemmin harjoittamaansa elinkeinotoimintaan liittyviä velkoja. Elinkeinotoimintaa edelleen harjoittavaa velallista koskevista velkajärjestelyn lisäedellytyksistä säädetään 7 luvussa.

10 §

Velkajärjestelyn yleiset esteet

Jollei 10 a §:stä muuta johdu, velkajärjestelyä ei voida myöntää, jos:

10) velalliselle on velkajärjestelyn hakemista edeltäneiden 13 vuoden aikana vahvistettu maksuohjelma tai tätä aikaisemmin vahvistettu maksuohjelma ei ole päättynyt; tai

17 §

Ulosmittauskielto

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, maksukielto velallisen palkan, eläkkeen, elinkeinotulon tai muun toistuvaissuorituksen ulosmittaamiseksi on voimassa sen mukaan kuin ulosottokaareissa säädetään, jollei tuomioistuimien toisin määrää. Ulosottomiehen on lapselle suoritettavaa elatusapua lukuun ottamatta säilytettävä rahavarat, kunnes maksuohjelma vahvistetaan tai toisin määrätään. Varat, joita ei käytetä lapselle suoritettavaan elatusapuun tai selvittäjän saatavan suorituksiksi, tilitetään velalliselle vasta, kun maksuohjelma on lainvoimaisesti vahvistettu.

24 §

Kanssavelallisten maksuohjelma

Jos kanssavelalliset, jotka ovat yhteisvastuullisessa velkasuhteessa muusta kuin vakuusvelasta, ovat hakeneet velkajärjestelyä yhdessä, kunkin maksuohjelmassa otetaan huomioon se osa velasta, joka hänen osalleen tulee, kun velka jaetaan velallisten taloudellisen aseman mukaisessa suhteessa. Velallisen taloudellisella asemalla tarkoitetaan velallisen varojen ja tavallisten velkojen maksuohjelmalla saatavan kertymän suhdetta velallisen velkoihin. Mitä edellä säädetään, sovelletaan vastaavasti, kun velallinen ja takaaja ovat yhdessä hakeneet velkajärjestelyä.

30 §

Yleissäännös maksuohjelmasta tavallisten velkojen osalta

Velallisen maksuvara mahdollisen vakuusvelkaosuuden vähentämisen jälkeen ja velallisen varallisuuden rahaksimuutosta saadut varat on käytettävä tavallisten velkojen suorituksiksi 34 §:n mukaisesti.

Velallinen saa pitää velkajärjestelyn alkamisen ja maksuohjelman vahvistamisen välisenä aikana kertyneen maksuvaran itsellään siltä osin kuin sitä ei käytetä 7 §:n 1 momentissa tarkoitettujen menojen tai 70 §:n 2 momentin nojalla selvittäjän saatavan suorituksiksi.

Tavallisten velkojen osalta velkajärjestelyn ja maksuohjelman sisältö on määrättävä niin, että maksuohjelman kesto on kolme vuotta, jollei 31 a §:stä johdu muuta.

Jos velallisella on omistusasunto, velallisen on suoritettava tavallisia velkojaan vähintään 32 §:ssä tarkoitettu määrä. Jos velallinen säilyttää omistusasuntonsa, maksuohjelman kesto voi olla kolme vuotta pitempi. Maksuohjelman kesto ei kuitenkaan saa tavallisten velkojen osalta ylittää kymmentä vuotta.

Jos velkajärjestely on myönnetty 10 a §:n nojalla, maksuohjelman kesto on viisi vuotta, jollei 31 a §:stä johdu muuta.

Jos velallisen on 70 §:n nojalla suoritettava selvittäjän saatava eikä velalliselle velkajärjestelyn alkamisen ja maksuohjelman vahvistamisen välisenä aikana kertynyt maksuvara riitä velallisen maksuosuuden suorittamiseen, maksuohjelman kesto pitenee neljä kuukautta. Maksuohjelman kesto pitenee kuitenkin kuusi kuukautta, jos velallisen elinkeinotoiminnan velat järjestellään 45 a §:n nojalla. Jos velallisen osuus selvittäjän saatavasta kertyy hänen maksuvarastaan maksuohjelman vahvistamisen jälkeen edellä mainittua lyhyemmässä ajassa, maksuohjelman kesto pitenee vain tämän ajan.

Maksuohjelma voi olla kestoaltaan 3 tai 5 momentin mukaista maksuohjelman kesto lyhyempi silloin, kun velalliselta puuttuu pysyvästi maksuvara sairauden, iän tai muun vastaavan syyn vuoksi.

31 §

Tavallisten velkojen keskinäinen asema

Maksuohjelma voidaan laatia niin, että velkojille tulevat määrältään vähäiset jako-osuudet määrätään maksettavaksi ensin, ja myös niin, että velalliselle määräajoin kertyvä maksuvara käytetään vuorotellen eri velkojille tuleviin suorituksiin, mikäli se on maksuohjelman toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista eivätkä muiden velkojen mahdollisuudet maksun saantiin sen vuoksi ilmeisesti vaarannu. Jos velkojia on useampi kuin yksi, maksuohjelmassa voidaan jättää ilman suoritusta velka, jolle kertyisi vähäinen jako-osuus. Vähäisenä pidettävän jako-osuuden euromäärästä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

35 a §

Lisäsuoritusvelvollisuus

Kertaluonteiseen suoritukseen perustuva maksuvelvollisuus on täytettävä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun velallinen sai varat haltuunsa. Muilta osin lisäsuoritusvelvollisuus on täytettävä seuraavan kalenterivuoden aikana. Maksuohjelman päättymisvuodelta lisäsuoritukset on kuitenkin maksettava samaan aikaan kuin viimeisen kokonaisen kalenterivuoden lisäsuoritukset tai ohjelman päättymistä seuraavien kuuden kuukauden aikana riippuen siitä, kumman määräajan perusteella lisäsuoritukset tulevat myöhemmin maksettaviksi. Maksuajankohdasta voidaan määrätä toisin, jos se on tarkoituksenmukaista lisäsuoritusten pienen määrän tai muun erityisen syyn vuoksi. Velallinen ei ole velvollinen tekemään velalle lisäsuoritusta, jos lisäsuorituksen määrä on vähäinen. Vähäisenä pidettävän lisäsuorituksen euromäärästä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

39 §

Velkajärjestelyhakemuksen kaava

Tuomioistuinvirasto vahvistaa kaavan velkajärjestelyä koskevaa hakemusta varten.

40 §

Maksuohjelman oikeusvaikutukset

Kun maksuohjelma on vahvistettu, velkajärjestelyn piiriin kuuluvien velkojen ja muiden maksuohjelmassa säänneltyjen oikeussuhteiden ehdot määräytyvät ohjelman mukaisesti. Ohjelman keston päättymisestä huolimatta velallisen maksuohjelmassa määrätty maksuvelvollisuus säilyy siltä osin kuin sitä ei ole täytetty. Maksuohjelmassa määrätuille suorituksille ei viivästyksen vuoksi kerry korkoa. Ulosottokaaren 4 luvun 2 §:ssä tarkoitettuun palkkaan tai muuhun toistuvaistuloon kohdistuva, velkajärjestelyn piiriin kuuluvaan velkaan perustuva ulosmittaus raukeaa, kun maksuohjelma on vahvistettu. Kun maksuohjelman vahvistaminen on saanut lainvoiman, myös velallisen muuhun omaisuuteen kohdistuva, velkajärjestelyn piiriin kuuluvaan velkaan perustuva ulosmittaus raukeaa. Sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpanoon ei saa ryhtyä maksuohjelman keston aikana.

44 §

Maksuohjelman muuttaminen

Muutos, joka maksuohjelmaan tehdään velkojen hyväksi, koskee kaikkia velkojia. Velka, jolle kertyisi vähäinen osuus, voidaan kuitenkin jättää ilman suoritusta. Vähäisenä pidettävän osuuden euromäärästä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Muutos velkojen vahingoksi koskee niitä velkojia, joille ohjelman mukaan vielä tulisi suoritus. Jos ohjelmaa muutetaan 1 momentin 3 kohdan nojalla, muutoksen on oltava sisällöltään sellainen, että velallisen on maksuohjelman kestoja koskevien säännösten estämättä suoritettava velkojalle yhtä suuri osuus velasta kuin muille samassa asemassa oleville velkojille, jollei se ole kohtuutonta ottaen huomioon velan määrä ja peruste sekä suorituksen taloudellinen merkitys velallisen olosuhteissa. Maksuohjelman kestoja voidaan pidentää selvittäjän saatavan maksamista varten.

45 a §

Elinkeinotoiminnan velkojen järjestelyä koskevat lisäedellytykset

Yksityisenä elinkeinon- tai ammatinharjoittajana toimivan velallisen elinkeinotoimintaan liittyvät velat voidaan järjestellä tämän lain mukaan vain, jos:

- 1) velallisen yksityistalouden velat järjestellään tämän lain mukaisesti;
- 2) velallisen elinkeinotoiminnan palveluksessa on viimeksi päättyneen tilikauden aikana ollut keskimäärin enintään kaksi henkilöä velallisen lisäksi;
- 3) elinkeinotoiminnan tervehdyttäminen ei edellytä yritystoimintaa koskevia järjestelyjä;
- 4) velallinen kykenee maksamaan menettelyn alkamisen jälkeen syntyvät elinkeinotoimintaan liittyvät velkansa toiminnasta saatavilla tuloilla sitä mukaa kuin ne erääntyvät; ja

5) toiminnan jatkaminen ei aiheuta 46 §:n 1 momentissa tarkoitettua luoton ottoa laajempaa velkaantumista.

45 b §

Elinkeinotoiminnan velkojen järjestelyä koskevat erityiset esteet

Elinkeinotoimintaan liittyviä velkoja ei voida järjestellä tämän lain mukaisesti, jos on:

- 1) perusteltua syytä olettaa, että hakemuksen pääasiallisena tarkoituksena on velkojen perintötoimien estäminen tai muu velkojan oikeuden loukkaaminen; tai
- 2) ilmeistä, että velkojalle tuleva kertymä olisi arvoltaan pienempi kuin mitä velkoja saisi velallisen konkurssissa ilman velallisen omistusasunnon huomioon ottamista ja 20 a §:n soveltamista.

49 §

Käsittelyjärjestys ja toimivaltaisuus

Tässä laissa tarkoitetun asian käsittelyssä noudatetaan hakemusasioiden käsittelyä koskevia oikeudenkäymiskaaren 8 luvun säännöksiä, jollei tästä laista muuta johdu. Velkajärjestelyä koskeva asia on käsiteltävä asian edellyttämällä joutuisuudella.

52 a §

Velkojen kuuleminen hakemuksesta ja maksuohjelmaehdotuksesta

Jos 38 a §:n 1 momentissa tarkoitetut hyväksynnit maksuohjelmaehdotukselle on annettu kirjallisesti ja velallinen on varannut kaikille velkojille tilaisuuden tulla kuulluksi 62 a §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla, päätös velkajärjestelyn aloittamisesta ja maksuohjelman vahvistamisesta voidaan tehdä velkojia enempää kuulematta.

52 b §

Pesänhoitajan kuuleminen hakemuksesta

Jos velallinen on konkurssissa eikä pesäluettelo ole vahvistettu, tuomioistuin voi ennen kuin se päättää velkajärjestelyn aloittamisesta varata pesänhoitajalle tilaisuuden määrääjässä lausua kirjallisesti hakemuksesta. Pesänhoitaja voidaan myös kutsua istuntoon kuultavaksi.

54 §

Päätös velkajärjestelyn aloittamisesta

Jollei 5 momentista muuta johdu, tuomioistuimen tulee päättäessään velkajärjestelyn aloittamisesta:

2) asettaa määräpäivä, johon mennessä velkojien on kirjallisesti ilmoitettava selvittäjälle tai muulle maksuohjelmaehdotuksen laatijalle, sen mukaan kuin tuomioistuin määrää, velkajärjestelyn piiriin kuuluvan velan määrä, jos se poikkeaa velallisen ilmoittamasta, tai velallisen ilmoituksen ylittävä vaatimus voidaan muuten jättää maksuohjelmassa huomioon ottamatta;

61 a §

Lisäsuoritusten vahvistamista koskeva hakemus

Velkojan hakemus velallisen lisäsuoritusten vahvistamiseksi ja maksuvelvollisuuden määrittämiseksi voidaan tutkia vasta, kun lisäsuoritusten maksuvelvollisuus on maksuohjelman mukaan päättynyt. Hakemus on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä sen jälkeen, kun lisäsuoritusten maksuvelvollisuus on päättynyt tai kun peruste lisäsuoritusvelvollisuudelle on tullut velkojan tietoon. Hakemusta ei voida tehdä enää sen jälkeen, kun lisäsuoritusten maksuvelvollisuuden päättymisestä on kulunut kaksi vuotta. Ennen hakemuksen tekemistä velkojan on esitettävä velalliselle kirjallinen vaatimuksensa ja varattava velalliselle tilaisuus vastata vaatimukseen. Hakemuksen saa kuitenkin vaatimusta esittämättä tehdä, jos tuomioistuinkäsittelyn siirtyminen saattaa aiheuttaa velkojalle oikeudenmenetyksen tai jos käsittelyn aloittamiseen viivytyksettä on muu painava syy.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos velkajärjestelyhakemus tai muu velkajärjestelyä koskeva asia on vireillä käräjäoikeudessa tämän lain voimaan tullessa ja päätöksen antamispäivä on ilmoitettu, 9 ja 9 a §:n, 10 §:n 9 ja 10 kohdan, 45 a §:n 1 momentin ja 45 b §:n asemasta sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Muutoksenhaku tuomioistuimessa sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jos asia on ennen tämän lain voimaantuloa ratkaistu alemmassa tuomioistuimessa, ja sellaisessa asiassa myös käräjäoikeudessa, jos asia on muutoksenhaku tuomioistuimesta palautettu käräjäoikeuteen.

Ennen tämän lain voimaantuloa vahvistettuihin maksuohjelmiin ja maksuohjelmiin, joita koskeva maksuohjelmaehdotus on ensimmäisen kerran toimitettu asiaan osallisille ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan 30 §:n ja 31 §:n 4 momentin asemasta tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos lisäsuoritusvelvollisuus on täytettävä ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan 35 a §:n 5 momentin asemasta tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 35 a §:n 7 momenttia sovelletaan lisäsuoritusvelvollisuuteen 31 päivään joulukuuta 2022.

5.

Laki

konkurssilain 4 luvun 1 §:n ja 8 luvun 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan konkurssilain (120/2004) 8 luvun 5 §:n 2 momentti ja
lisätään 4 luvun 1 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

4 luku

Velallisen asema konkurssissa

1 §

Velallisen kohtelu

Pesänhoitajan on konkurssin alkamisen jälkeen ilmoitettava talous- ja velkaneuvonnasta annetun lain (813/2017) 1 §:ssä tarkoitetuista palveluista sekä mahdollisuudesta hakea yksityishenkilön velkajärjestelyä:

- 1) velallisena olevalle luonnolliselle henkilölle;
- 2) avoimen yhtiön yhtiömiehelle ja kommandiittiyhtiön vastuunalaiselle yhtiömiehelle;
- 3) osakeyhtiön johtoon kuuluvalle osakkeenomistajalle.

8 luku

Pesänhoitaja

5 §

Pesänhoitajan kelpoisuus

Sen, joka on antanut suostumuksensa pesänhoitajan tehtävään, tulee ilmoittaa tuomioistumelle kaikki ne seikat, jotka voivat olla omiaan vaarantamaan hänen tasapuolisuuttaan ja riippumattomuuttaan pesänhoitajana tai aiheuttamaan perusteltuja epäilyksiä hänen tasapuolisuudessaan tai riippumattomuudessaan pesänhoitajana. Lisäksi hänen tulee ilmoittaa tuomioistumelle ne seikat, joiden perusteella hänellä on 1 momentissa tarkoitettu tehtävän vaatima kyky, taito ja kokemus ja hän on muutoinkin tehtävään sopiva.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Ennen tämän lain voimaantuloa alkaneeseen konkurssiin sovelletaan 4 luvun 1 §:ää sellaisena kuin se oli tämän lain tullessa voimaan.

6.

Laki

konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetun lain (137/2004) 6 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 367/2017, uusi 1 a–1 c kohta seuraavasti:

6 §

Muut yrityssaneerausasioista merkittävät tiedot

Kun yrityssaneerausmenettely on aloitettu, tuomioistuimen on merkittävä rekisteriin:

1 a) tieto siitä, onko menettely varhainen saneerausmenettely vai perusmuotoinen saneerausmenettely;

1 b) varhaisessa saneerausmenettelyssä tieto siitä, onko maksu- ja vakuudenasettamiskielto, perintäkielto, ulosmittauksen kielto, muiden täytäntöönpanotoimenpiteiden kielto tai turvaamistoimenpiteiden kielto määrätty sekä kiellon päättymispäivä ja lakkaaminen;

1 c) tieto varhaisen saneerausmenettelyn jatkamisesta perusmuotoisena saneerausmenettelynä;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

velkajärjestelyrekisteristä annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan velkajärjestelyrekisteristä annetun lain (368/2017) 7 §:n 2 momentti seuraavasti:

7 §

Rekisteristä poistetut tiedot

Velkajärjestelyrekisteristä poistetut tiedot on pidettävä salassa. Tietoja saa kuitenkin antaa tuomioistuimelle ja talous- ja velkaneuvonnasta annetussa laissa (813/2017) tarkoitetulle talous- ja velkaneuvonnalle velkajärjestelyn myöntämisen edellytysten selvittämiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 20.1.2022

Pääministeri

Sanna Marin

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson

1.

Laki

yrityksen saneerauksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) 90 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 247/2007,

muutetaan 1 §:n 1 momentti, 2 luvun otsikko, 5–7 §, 8 §:n 1 momentin johdantokappale ja 4 momentti, 4 luvun otsikko, 15 §, 18 §:n 2 momentin 2 ja 6 kohta, 46 §:n 3 momentti, 53 §:n 2 momentti, 61 §:n 2 momentti, 69 §, 70 §:n 1 momentti, 71 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta, 83 §:n otsikko sekä 1 ja 4 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 1 momentti, 8 §:n 4 momentti, 18 §:n 2 momentin 2 kohta, 53 §:n 2 momentti, 70 §:n 1 momentti ja 83 §:n 1 momentti laissa 247/2007, 6, 7 ja 15 § osaksi laissa 247/2007, 8 §:n 1 momentin johdantokappale sekä 71 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta laissa 365/2017 sekä 69 § osaksi laeissa 247/2007 ja 365/2017, sekä

lisätään lakiin uusi 1 a luku, 18 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laissa 247/2007, uusi 7 kohta, lakiin uusi 3 a luku, 41 §:ään uusi 8 a ja 8 b kohta, 53 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 247/2007, uusi 3 momentti, 54 §:ään uusi 2 ja 3 momentti, lakiin uusi 82 a, 82 b ja 86 a § sekä 87 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 794/1998 ja 247/2007, uusi 6 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Lain tarkoitus ja suhde muuhun lainsäädäntöön

Lain tarkoitus ja suhde muuhun lainsäädäntöön

Taloudellisissa vaikeuksissa olevan velallisen jatkamiskelpoisen yritystoiminnan tervehdyttämiseksi taikka sen edellytysten turvaamiseksi ja velkajärjestelyjen aikaansaamiseksi voidaan ryhtyä tämän lain mukaiseen saneerausmenettelyyn. Menettelyssä voidaan tuomioistuimen vahvistamalla saneerausohjelmalla määrätä velallisen toimintaa, varallisuutta ja velkoja koskevista toimenpiteistä siten kuin tässä laissa säädetään.

Taloudellisissa vaikeuksissa olevan velallisen jatkamiskelpoisen yritystoiminnan tervehdyttämiseksi taikka sen edellytysten turvaamiseksi ja velkajärjestelyjen aikaansaamiseksi voidaan ryhtyä tämän lain mukaiseen *varhaiseen tai perusmuotoiseen saneerausmenettelyyn*. Menettelyssä voidaan tuomioistuimen vahvistamalla saneerausohjelmalla määrätä velallisen toimintaa, varallisuutta ja velkoja koskevista toimenpiteistä siten kuin tässä laissa säädetään.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 a luku

Varhaisen saneerausmenettelyn aloittaminen, keskeyttäminen ja jatkaminen

(uusi)

4 a §

Vireillepanoon oikeutettu varhaisessa saneerausmenettelyssä

Hakemuksen varhaisen saneerausmenettelyn aloittamisesta voi tehdä velallinen.

(uusi)

4 b §

Varhaisen saneerausmenettelyn aloittamisen edellytykset

Varhainen saneerausmenettely voidaan aloittaa, jos velallista uhkaa maksukyvyttömyys.

(uusi)

4 c §

Esteet ja keskeyttämisperusteet varhaisessa saneerausmenettelyssä

Varhaista saneerausmenettelyä ei voida aloittaa, jos:

1) velallinen on maksukyvytön;
2) on todennäköistä, että velallisen varat eivät riitä saneerausmenettelystä aiheutuvien kustannusten kattamiseen eikä kukaan muu ole sitoutunut vastaamaan näistä kustannuksista;

3) on todennäköistä, että velallinen ei kykene maksamaan menettelyn alkamisen jälkeen syntyviä velkoja; tai

4) velallisen kirjanpito on olennaisesti puutteellinen tai virheellinen, paitsi jos osoitetaan, että kirjanpito voidaan vaikeuksitta saattaa asianmukaiseen ja luotettavaan tilaan.

Jos menettelyn aloittamisen jälkeen käy ilmi 1 momentissa tarkoitettu seikka, menettely voidaan 8 §:ssä tarkoitetun selvittäjän taikka velkojan tai velallisen vaatimuksesta määrätä lakkaamaan. Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu maksukyvyttömyys ei kuitenkaan

Voimassa oleva laki

Ehdotus

estä menettelyn jatkamista, jos on todennäköistä, että yrityksen varallisuus tai olennainen osa siitä voidaan luovuttaa tämän lain mukaisessa järjestyksessä toiminnallisena kokonaisuutena, tai jos menettelyä päätetään 4 d §:n nojalla jatkaa perusmuotoisena saneerausmenettelynä.

(uusi)

4 d §

Varhaisen saneerausmenettelyn jatkaminen perusmuotoisena saneerausmenettelynä

Tuomioistuin voi selvittäjän hakemuksesta päättää saneerausmenettelyn jatkamisesta perusmuotoisena saneerausmenettelynä, jos:

1) 6 §:n 2 kohdassa säädetyt edellytykset perusmuotoisen saneerausmenettelyn aloittamiselle täyttyvät;

2) velkoja tai velkojat, joiden saatavat edustavat vähintään viidennestä velallisen tunnetuista veloista, ovat antaneet jatkamiseen hyväksyntänsä; ja

3) velallinen suostuu menettelyn jatkamiseen.

Ennen hakemuksen tekemistä tuomioistuimelle selvittäjän on kuultava suurimpia velkojia hakemuksesta. Hakemukseen on liitettävä velallisen suostumus, velkojan tai velkojien kirjalliset hyväksynnit menettelyn jatkamiseen ja muut velkojien antamat lausumat.

Kun tuomioistuimen päätös varhaisen saneerausmenettelyn jatkamisesta perusmuotoisena saneerausmenettelynä on annettu, saneerausmenettelyyn sovelletaan, mitä perusmuotoisesta saneerausmenettelystä ja sen alkamisen oikeusvaikutuksista säädetään.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 luku

2 luku

Saneerausmenettelyn aloittaminen ja keskeyttäminen

Perusmuotoisen saneerausmenettelyn aloittaminen ja keskeyttäminen

5 §

5 §

Vireillepanoon oikeutetut

Vireillepanoon oikeutetut perusmuotoisessa saneerausmenettelyssä

Hakemuksen saneerausmenettelystä voi tehdä:

- 1) velallinen;
- 2) velkoja tai useampi velkoja yhdessä, ei kuitenkaan velkoja, jonka saatava on riittävä perusteeltaan tai olennaiselta osin määrältään taikka muusta syystä epäselvä;
- 3) se, jolle velallisen maksukyvyttömyys muun seikan kuin osakkuuden vuoksi todennäköisesti tulisi aiheuttamaan saamisoikeuteen perustuvia taloudellisia menetyksiä (*todennäköinen velkoja*).

Hakemuksen *perusmuotoisen saneerausmenettelyn aloittamisesta* voi tehdä:

- 1) velallinen;
- 2) velkoja tai useampi velkoja yhdessä, ei kuitenkaan velkoja, jonka saatava on riittävä perusteeltaan tai olennaiselta osin määrältään taikka muusta syystä epäselvä;
- 3) se, jolle velallisen maksukyvyttömyys muun seikan kuin osakkuuden vuoksi todennäköisesti tulisi aiheuttamaan saamisoikeuteen perustuvia taloudellisia menetyksiä (*todennäköinen velkoja*).

6 §

6 §

Edellytykset

Perusmuotoisen saneerausmenettelyn aloittamisen edellytykset

Saneerausmenettely voidaan aloittaa, jos:

1) vähintään kaksi velkojaa, joiden yhteenlasketut saatavat edustavat vähintään viidennestä velallisen tunnetuista veloista ja jotka eivät ole takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain (758/1991) 3 §:ssä tarkoitettuja velallisen läheisiä, tekevät velallisen kanssa yhdessä hakemuksen tai ilmoittavat puoltavansa velallisen hakemusta;

- 2) *velallista uhkaa maksukyvyttömyys*; tai
- 3) velallinen on maksukyvytön eikä 7 §:n 1 momentin 1 kohdasta johdu muuta.

Uhkaavan maksukyvyttömyyden perusteella saneerausmenettely voidaan velkojan tai todennäköisen velkojan hakemuksesta aloittaa vain, jos se on tarpeen hakijan huomattavan taloudellisen edun turvaamiseksi tai sen vaarantumisen torjumiseksi.

Perusmuotoinen saneerausmenettely voidaan aloittaa, jos:

1) vähintään kaksi velkojaa, joiden yhteenlasketut saatavat edustavat vähintään viidennestä velallisen tunnetuista veloista ja jotka eivät ole takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain (758/1991) 3 §:ssä tarkoitettuja velallisen läheisiä, tekevät velallisen kanssa yhdessä hakemuksen tai ilmoittavat puoltavansa velallisen hakemusta; tai

- 2) velallinen on maksukyvytön *eikä siitä, mitä 7 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetään, johdu muuta.*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 §

7 §

*Esteet ja keskeyttämisperusteet**Esteet ja keskeyttämisperusteet perusmuotoisessa saneerausmenettelyssä*

Saneerausmenettelyä ei voida aloittaa, jos:

1) velallinen on maksukyvytön ja on todennäköistä, että maksukyvyttömyyttä ei saneerausohjelman avulla voida poistaa tai että sen uusiutumista ei voida torjua muuten kuin lyhytaikaisesti;

2) on todennäköistä, että velallisen varat eivät riitä saneerausmenettelyä aiheuttavien kustannusten kattamiseen eikä kukaan muu ole sitoutunut vastaamaan näistä kustannuksista;

3) on todennäköistä, että velallinen ei kykene maksamaan menettelyn alkamisen jälkeeseen syntyviä velkoja;

4) on perusteltua syytä olettaa, että hakeuksen pääasiallisena tarkoituksena on velkojan perintätoimien estäminen tai muu velkojan taikka velallisen oikeuden loukkaaminen;

5) on perusteltua syytä olettaa, että saneerausohjelman aikaansaamiselle tai vahvistamiselle ei ole edellytyksiä; tai

6) velallisen kirjanpito on olennaisesti puutteellinen tai virheellinen, paitsi jos osoitetaan, että kirjanpito voidaan vaikeuksitta saattaa asianmukaiseen ja luotettavaan tilaan.

Ellei erityisiä vastasyitä ole, saneerausmenettelyä ei voida myöskään aloittaa, jos:

1) velallisen tai jonkun velallisen puolesta toimineen syyksi on luettu saneerausmenettelyn kohteena olevassa toiminnassa tehty rikoslain (39/1889) 39 luvun 1–3 tai 6 §:ssä tarkoitettu velallisen rikos taikka kirjanpitorikos tai törkeä kirjanpitorikos taikka hän on syytteessä tällaisesta rikoksesta tai on perusteltua syytä epäillä hänen syyllistyneen tällaiseen rikokseen;

2) velallinen, velallisyhtiön henkilökohtaisesti vastuunalainen yhtiömies tai velallisyhteisön johtoon kuuluva henkilö on saneerausmenettelyn kohteena olevassa toiminnassa rikkonut liiketoimintakiellon tai on syytteessä tällaisesta rikoksesta taikka on perusteltua

Perusmuotoista saneerausmenettelyä ei voida aloittaa, jos:

1) velallinen on maksukyvytön ja on todennäköistä, että maksukyvyttömyyttä ei saneerausohjelman avulla voida poistaa tai että sen uusiutumista ei voida torjua muuten kuin lyhytaikaisesti;

2) on todennäköistä, että velallisen varat eivät riitä saneerausmenettelyä aiheuttavien kustannusten kattamiseen eikä kukaan muu ole sitoutunut vastaamaan näistä kustannuksista;

3) on todennäköistä, että velallinen ei kykene maksamaan menettelyn alkamisen jälkeeseen syntyviä velkoja;

4) on perusteltua syytä olettaa, että hakeuksen pääasiallisena tarkoituksena on velkojan perintätoimien estäminen tai muu velkojan taikka velallisen oikeuden loukkaaminen;

5) on perusteltua syytä olettaa, että saneerausohjelman aikaansaamiselle tai vahvistamiselle ei ole edellytyksiä; tai

6) velallisen kirjanpito on olennaisesti puutteellinen tai virheellinen, paitsi jos osoitetaan, että kirjanpito voidaan vaikeuksitta saattaa asianmukaiseen ja luotettavaan tilaan.

Ellei erityisiä vastasyitä ole, saneerausmenettelyä ei voida myöskään aloittaa, jos:

1) velallisen tai jonkun velallisen puolesta toimineen syyksi on luettu saneerausmenettelyn kohteena olevassa toiminnassa tehty rikoslain (39/1889) 39 luvun 1, 1 a, 2, 3 tai 6 §:ssä tarkoitettu velallisen rikos taikka kirjanpitorikos tai törkeä kirjanpitorikos taikka hän on syytteessä tällaisesta rikoksesta tai on perusteltua syytä epäillä hänen syyllistyneen tällaiseen rikokseen;

2) velallinen, velallisyhtiön henkilökohtaisesti vastuunalainen yhtiömies tai velallisyhteisön johtoon kuuluva henkilö on saneerausmenettelyn kohteena olevassa toiminnassa rikkonut liiketoimintakiellon tai on syytteessä tällaisesta rikoksesta taikka on perusteltua

Voimassa oleva laki

syötä epäillä hänen syyllistyneen tällaiseen rikokseen; tai

3) velallinen, velallisyhtiön henkilökohtaisesti vastuunalainen yhtiömies tai velallisyhteisön johtoon kuuluva henkilö on syyllistynyt tai on perusteltua syytä epäillä hänen syyllistyneen menettelyyn, jonka perusteella hänet voitaisiin määrätä liiketoimintakieltoon.

Jos menettelyn aloittamisen jälkeen käy ilmi 1 tai 2 momentissa tarkoitettu seikka, menettely voidaan 8 §:ssä tarkoitetun selvittäjän taikka velkojan tai velallisen vaatimuksesta määrätä lakkaamaan. Tilanne, jota tarkoitetaan 1 momentin 1 kohdassa, ei kuitenkaan estä menettelyn jatkamista, jos on todennäköistä, että yrityksen varallisuus tai olennainen osa siitä voidaan luovuttaa tämän lain mukaisessa järjestyksessä yhtenä kokonaisuutena.

8 §

Selvittäjä

Tuomioistuimen on määrättävä selvittäjä, jonka tehtävänä on menettelyn tarkoituksen toteuttamiseksi ja velkojien edun valvomiseksi:

Selvittäjän on oltava rehelliseksi tunnettu täysi-ikäinen henkilö, joka ei ole konkurssissa ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu. Hänellä tulee olla tehtävän edellyttämä kyky, taito ja kokemus. Hän ei saa olla velalliseen eikä keneenkään velkojaan sellaisessa suhteessa, joka voi olla omiaan vaarantamaan hänen riippumattomuuttaan velalliseen nähden tai hänen tasapuolisuuttaan velkoihin nähden, ellei 83 §:n 4 momentista johdu muuta. Sen, joka on suostunut selvittäjäksi, tulee ilmoittaa tuomioistuimelle kaikki ne seikat, jotka voivat olla omiaan vaarantamaan hänen tasapuolisuuttaan ja riippumattomuuttaan selvittäjänä tai aiheuttamaan perusteltuja epäilyksiä hänen tasapuolisuudestaan ja riippumattomuudestaan selvittäjänä.

Ehdotus

syötä epäillä hänen syyllistyneen tällaiseen rikokseen; tai

3) velallinen, velallisyhtiön henkilökohtaisesti vastuunalainen yhtiömies tai velallisyhteisön johtoon kuuluva henkilö on syyllistynyt tai on perusteltua syytä epäillä hänen syyllistyneen menettelyyn, jonka perusteella hänet voitaisiin määrätä liiketoimintakieltoon.

Jos menettelyn aloittamisen jälkeen käy ilmi 1 tai 2 momentissa tarkoitettu seikka, menettely voidaan 8 §:ssä tarkoitetun selvittäjän taikka velkojan tai velallisen vaatimuksesta määrätä lakkaamaan. *Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu korjauskelvoton maksukyvyttömyys* ei kuitenkaan estä menettelyn jatkamista, jos on todennäköistä, että yrityksen varallisuus tai olennainen osa siitä voidaan luovuttaa tämän lain mukaisessa järjestyksessä *toiminnallisena* kokonaisuutena.

8 §

Selvittäjä

Tuomioistuimen määräämän selvittäjän tehtävänä on menettelyn tarkoituksen toteuttamiseksi ja velkojien edun valvomiseksi:

Selvittäjän on oltava rehelliseksi tunnettu täysi-ikäinen henkilö, joka ei ole konkurssissa ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu. Hänellä tulee olla tehtävän edellyttämä kyky, taito ja kokemus *ja hänen tulee olla muutoinkin tehtävään sopiva*. Hän ei saa olla velalliseen eikä keneenkään velkojaan sellaisessa suhteessa, joka voi olla omiaan vaarantamaan hänen riippumattomuuttaan velalliseen nähden tai hänen tasapuolisuuttaan velkoihin nähden, ellei 83 §:n 4 momentista johdu muuta. Sen, joka on suostunut selvittäjäksi, tulee ilmoittaa tuomioistuimelle kaikki ne seikat, jotka voivat olla omiaan vaarantamaan hänen tasapuolisuuttaan ja riippumattomuuttaan selvittäjänä tai aiheuttamaan perusteltuja epäilyksiä hänen tasapuolisuudestaan ja riippumattomuudestaan selvittäjänä. *Lisäksi hänen tulee ilmoittaa tuomioistuimelle ne seikat, joiden perusteella hänellä on edellä tarkoitettu*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tehtävän vaatima kyky, taito ja kokemus ja hän on muutoinkin tehtävään sopiva.

3 a luku

Varhaisen saneerausmenettelyn oikeusvaikutukset

(uusi)

14 a §

Kieltojen määrääminen

Päätäessään varhaisen saneerausmenettelyn aloittamisesta tuomioistuimen tulee päättää 17 §:ssä tarkoitetun maksu- ja vakuudenasettamiskiellon, 19 §:ssä tarkoitetun perintäkiellon, 21 §:ssä tarkoitetun ulosmittauksen sekä muiden täytäntöönpanotoimenpiteiden kiellon ja 23 §:ssä tarkoitetun turvaamistoimenpiteiden kiellon määräämisestä. Kielto on määrättävä, jollei ole todennäköistä, että ne eivät ole tarpeen. Kielto on jätettävä määräämättä, jos velallinen hakemuksessaan näin pyytää.

(uusi)

14 b §

Oikeusvaikutusten alkamisajankohta

Mitä 17 §:ssä säädetään maksu- ja vakuudenasettamiskiellosta, 19 §:ssä perintäkiellosta 21 §:ssä ulosmittauksen sekä muiden täytäntöönpanotoimenpiteiden kiellosta ja 23 §:ssä turvaamistoimenpiteiden kiellosta, sovelletaan varhaisessa saneerausmenettelyssä siitä hetkestä, kun kiellot on määrätty.

(uusi)

14 c §

Poikkeukset maksukieltoon varhaisessa saneerausmenettelyssä

Vakuusvelkojalla on 17 §:ssä säädetyn kiellon estämättä oikeus saada maksu velan ehtojen mukaisista, hakemuksen vireilletulon jäl-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

keen erääntyvistä koroista ja muista luottokustannuksista. Velkoja ei voi saattaa voimaan ehtoa luottokustannusten ennenaikaisesta maksamisesta.

Jäljempänä 17 §:ssä säädetyn kiellon estämättä:

1) on maksettava työntekijöiden palkat ja työstä aiheutuneiden kustannusten korvaukset, paitsi jos selvittäjä ilmoittaa pitävänsä tällaisen velan perustetta tai määrää riittäsenä;

2) on maksettava ennen hakemuksen vireilletuloa ansaittuun vuosilomaan perustuvat työntekijöiden lomapalkat ja -korvaukset;

3) on maksettava työnantajan huoltokonttoritoimintaan perustuvasta työntekijän saatavasta määrä, joka vastaa työsuhteesta johtuneesta palkasta tai eläkkeestä erotettuja veroja;

4) on maksettava ennen hakemuksen vireilletuloa kertyneet ammatilliset lisäeläkkeet;

5) on maksettava velallisen lapselle suoritettava elatusapu siltä osin kuin elatusavulla olisi ollut etuoikeus hakemuksen vireille tullessa toimitetussa ulosmittauksessa;

6) voidaan selvittäjän päätöksellä suorittaa maksu velkojille, joiden saatavat ovat määrältään vähäisiä, jos se menettelyn kannalta on tarkoituksenmukaista, sekä käyttää velallisen saatava saneerausvelan kuittaukseen, jos velkojalla olisi kuittaukseen vastaava oikeus;

7) voidaan, jollei selvittäjä toisin päättä, jatkaa pankissa olevan luotollisen maksuliikennetilin tilisuhdetta ja velalliselle tulevien maksujen ohjaamista tällaiselle tilille sekä lukea tilille kertyvät suoritukset pankin tiliin liittyvän luottosaatavan lyhennykseksi;

8) on maksettava velallisen perustamalta eläkesäätiöltä otetun lainan lyhennykset ja korot siltä osin kuin se on välttämätöntä säätiön maksuvalmiuden turvaamiseksi;

9) voidaan selvittäjän päätöksellä enintään kolmen viikon ajan saneerausmenettelyn alkamisesta jatkaa konsernitilijärjestelyn kautta maksujen suorittamista samaan konserniin kuuluvalla yhtiöllä konsernin tavanomaisen maksukäytännön mukaisesti, jos maksujen

Voimassa oleva laki

Ehdotus

suorittaminen on välttämätöntä saneerausmenettelyn jatkamisen edellyttämän velallisen käyttö pääoman turvaamiseksi.

(uusi)

14 d §

Kieltojen kesto

Maksu- ja vakuudenasettamiskielto, perintäkielto ja ulosmittauksen sekä muiden täytännönpanotoimenpiteiden kielto ja turvaamistoimenpiteiden kielto ovat voimassa kolme kuukautta kiellon määräämisestä.

Tuomioistuimien voi velallisen, velkojan tai selvittäjän pyynnöstä jatkaa 1 momentissa tarkoitettua määräaika, jos tämä on perusteltua ottaen huomioon erityisesti saneerausmenettelyn edistyminen. Kiellot eivät kuitenkaan voi olla voimassa yli 12 kuukautta.

Tuomioistuimien voi määrätä kieltojen voimassaolon päättyvän velkojan, velallisen tai selvittäjän hakemuksesta, jos ilmenee, ettei saneerausohjelman aikaansaamiselle tai vahvistamiselle ole edellytyksiä. Tällaisen hakemuksen käsittelyssä on noudatettava, mitä 78 §:n 1 momentissa säädetään menettelyn keskeyttämisestä koskevan vaatimuksen käsittelyssä.

(uusi)

14 e §

Velallisen sitoumukset varhaisessa saneerausmenettelyssä

Varhaisen saneerausmenettelyn alkaminen ei vaikuta velallisen jo tekemiin sitoumuksiin, ellei jäljempänä toisin säädetä.

Velallisen tekemä sitoumus, jonka nojalla velkoja tai muu velallisen sopimuskumppani saa irtisanoa tai purkaa sopimuksen taikka muuttaa yksipuolisesti sopimusehtoa sillä perusteella, että yrityssaneerausta on haettu tai yrityssaneerausmenettely on aloitettu, on päätettävä. Sama koskee tällaiseen sitoumuksen vaikutuksiltaan rinnastettavaa sitoumusta, järjestelyä tai muuta toimenpidettä.

Edellä 14 a §:ssä tarkoitettujen kieltojen määrääminen keskeyttää viivästyskoron ker-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tymisen saneerausvelalle kieltojen voimassaolon ajaksi. Sama koskee muunlaisia maksuviivästyksen seuraamuksia, jotka riippuvat viivästyksen kestosta.

Hakemuksen vireilletulon jälkeen syntyvistä veloista säädetään 32 §:ssä ja maksun takaisinsaannin johdosta uudelleen syntyvästä velasta 38 §:ssä.

(uusi)

14 f §

Väliaikainen kielto varhaisessa saneerausmenettelyssä

Jäljempänä 22 §:ssä tarkoitettu väliaikainen kielto voidaan määrätä jo ennen varhaisen saneerausmenettelyn alkamista, jos se on tarpeen.

Väliaikainen kielto voi olla voimassa enintään kolme kuukautta. Kun väliaikainen kielto on määrätty, 14 d §:n 2 momentissa tarkoitettu 12 kuukauden enimmäiskesto lasketaan väliaikaisen kiellon määräämisestä.

(uusi)

14 g §

Varhaisen saneerausmenettelyn suhde konkurssiin

Mitä 24 §:n 1–3 momentissa säädetään, sovelletaan myös varhaisessa saneerausmenettelyssä.

Kun tuomioistuin on määrännyt perintäkiellon tai ulosmittauksen sekä muiden täytäntöönpanotoimenpiteiden kiellon, velallinen voidaan velkojan hakemuksesta asettaa konkurssiin vain, jos velallinen osoittautuu maksukyvyttömäksi ja on todennäköistä, että maksukyvyttömyyttä ei saneerausohjelman avulla voida poistaa tai että sen uusiutumista ei voida torjua muuten kuin lyhytaikaisesti taikka jos konkurssihakemus perustuu saneeraushakemuksen vireilletulon jälkeen syntyneen velan maksun laiminlyöntiin. Tuomioistuimen on kuultava selvittäjää ennen hakemuksen ratkaisemista.

Konkurssiin asettamista voidaan velallisen tai velkojan vaatimuksesta lykätä enintään kuukaudella, jos lykkäämistä voidaan pitää

Voimassa oleva laki

Ehdotus

velkojien yleisen edun mukaisena. Lykkäämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta. Jos velallinen asetetaan konkurssiin, määrätyt kiellot ja saneerausmenettely lakkaavat.

(uusi)

14 h §

Muut oikeusvaikutukset ja niihin liittyvät säännökset

Mitä 16, 20, ja 25–27 §:ssä säädetään, sovelletaan myös varhaisessa saneerausmenettelyssä.

(uusi)

14 i §

Oikeusvaikutusten voimassaolo varhaisessa saneerausmenettelyssä

Mitä 28 §:ssä säädetään, sovelletaan myös varhaisessa saneerausmenettelyssä. Tämän lain 14 a §:n nojalla määrättyjen kieltojen osalta sovelletaan tämän pykälän 2–4 momenttia.

Jos varhaisen saneerausmenettelyn aloittamisesta tehtyyn päätökseen haetaan muutosta, 14 a §:n nojalla määrätyt kiellot pysyvät tästä huolimatta voimassa. Kiellot lakkaavat, jos päätös menettelyn aloittamisesta lainvoimaisesti kumotaan tai tuomioistuimessa, jossa asia on muutoksenhaun vuoksi vireillä, niin määrää.

Tämän lain 14 a §:n nojalla määrättyjen kieltojen voimassaolo jatkuu, kunnes saneerausohjelma vahvistetaan, jollei 14 d §:stä muuta johdu. Jos saneerausmenettely lakkaa ilman saneerausohjelman vahvistamista, kiellot lakkaavat, kun tuomioistuimen päätös velallisen asettamisesta konkurssiin tai menettelyn lakkaamisesta on annettu. Jos velallinen menettelyn alettua asetetaan selvitystilaan, kiellot lakkaavat selvitystilan alkaessa.

Jos saneerausmenettely lakkaa ilman saneerausohjelman vahvistamista muusta syystä kuin velallisen konkurssin vuoksi, 21 §:n nojalla estynyttä tai keskeytynyttä täytäntöönpanoa tai virka-apua voidaan saneerausmenettelyn oikeusvaikutusten lakattua jatkaa aikai-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

semman täytäntöönpano- tai virka-apuhakemuksen perusteella. Samoin voidaan menettellä, jos 21 §:ssä tarkoitettu kielto päättyy 14 d §:n mukaisesti.

4 luku

4 luku

Saneerausmenettelyn alkamisen oikeusvaikutukset

Perusmuotoisen saneerausmenettelyn alkamisen oikeusvaikutukset

15 §

15 §

Velallisen sitoumukset

Velallisen sitoumukset

Saneerausmenettelyn alkaminen ei vaikuta velallisen jo tekemiin sitoumuksiin, ellei jäljempänä toisin säädetä.

Saneerausmenettelyn alkaminen ei vaikuta velallisen jo tekemiin sitoumuksiin, ellei jäljempänä toisin säädetä.

Velallisen tekemä sitoumus, jonka nojalla velkoja tai muu velallisen sopimuskumppani saa irtisanoa tai purkaa sopimuksen taikka muuttaa yksipuolisesti sopimusehtoa sillä perusteella, että yrityssaneerausta on haettu tai yrityssaneerausmenettely on aloitettu, on pätemätön. Sama koskee tällaiseen sitoumuksen vaikutuksiltaan rinnastettavaa sitoumusta, järjestelyä tai muuta toimenpidettä.

Menettelyn alkaminen keskeyttää viivästyskoron kertymisen saneerausvelalle. Sama koskee muunlaisia maksuviivästyksen seuraamuksia, jotka riippuvat viivästyksen kestosta.

Menettelyn alkaminen keskeyttää viivästyskoron kertymisen saneerausvelalle. Sama koskee muunlaisia maksuviivästyksen seuraamuksia, jotka riippuvat viivästyksen kestosta.

Hakemuksen vireilletulon jälkeen syntyvistä veloista säädetään 32 §:ssä ja maksun takaisinsaannin johdosta uudelleen syntyvästä velasta 38 §:ssä.

Hakemuksen vireilletulon jälkeen syntyvistä veloista säädetään 32 §:ssä ja maksun takaisinsaannin johdosta uudelleen syntyvästä velasta 38 §:ssä.

18 §

18 §

Poikkeukset maksukieltoon

Poikkeukset maksukieltoon

Edellä 17 §:ssä säädetyn kiellon estämättä:

Edellä 17 §:ssä säädetyn kiellon estämättä:

2) on maksettava ennen hakemuksen vireilletuloa kertyneet työntekijöiden lomapalkat ja -korvaukset;

2) on maksettava ennen hakemuksen vireilletuloa ansaittuun vuosilomaan perustuvat työntekijöiden lomapalkat ja -korvaukset;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6) on maksettava velallisen perustamalta eläkesäätiöltä otetun lainan lyhennykset ja korot sikäli kuin se on välttämätöntä säätiön maksuvalmiuden turvaamiseksi.

6) on maksettava velallisen perustamalta eläkesäätiöltä otetun lainan lyhennykset ja korot *siltä osin kuin* se on välttämätöntä säätiön maksuvalmiuden turvaamiseksi;

7) voidaan *selvittäjän päätöksellä enintään kolmen viikon ajan saneerausmenettelyn alkamisesta jatkaa konsernitilijärjestelyn kautta maksujen suorittamista samaan konserniin kuuluvalla yhtiöllä konsernin tavanomaisen maksukäytännön mukaisesti, jos maksujen suorittaminen on välttämätöntä saneerausmenettelyn jatkamisen edellyttämän velallisen käyttöpääoman turvaamiseksi.*

41 §

41 §

Selvitykset

Selvitykset

Saneerausohjelmaan on sisällytettävä eritelty selvitys:

Saneerausohjelmaan on sisällytettävä eritelty selvitys:

(uusi)

8 a) yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain (334/2007) tai sen 5 §:ssä mainitun lain mukaisista menettelyistä henkilöstöä koskevien järjestelyjen toteuttamiseksi;

(uusi)

8 b) varhaisessa saneerausmenettelyssä syistä, joiden vuoksi ohjelmaan sisältyvä rahoitus on tarpeellista;

46 §

46 §

Velkojen keskinäinen asema

Velkojen keskinäinen asema

Velkajärjestelyssä on viimesijaisina velkoina pidettävä menettelyn aikana muulle saneerausvelalle kuin vakuusvelalle kertyvää korkoa tai muita luottokustannuksia sekä niiden jälkeen sellaisia velkoja, jotka konkurssissa ovat viimeiseksi suoritettavia.

Velkajärjestelyssä on viimesijaisina velkoina pidettävä menettelyn aikana muulle saneerausvelalle kuin vakuusvelalle kertyvää korkoa ja muita luottokustannuksia sekä *varhaisessa saneerausmenettelyssä menettelyn alkamisen jälkeen kertyviä viivästyskorkoja. Niiden jälkeen viimesijaisina velkoina on pidettävä* sellaisia velkoja, jotka konkurssissa ovat viimeiseksi suoritettavia.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

53 §

53 §

Vahvistamisen esteet

Vahvistamisen esteet

Ohjelma on myös jätettävä vahvistamatta, jos saneerausmenettelyn aloittamiselle olisi 7 §:n 2 momentissa tarkoitettu este.

Ohjelma on *perusmuotoisessa saneerausmenettelyssä jätettävä vahvistamatta myös, jos saneerausmenettelyn aloittamiselle olisi 7 §:n 2 momentissa tarkoitettu este.*

Ohjelma on varhaisessa saneerausmenettelyssä jätettävä vahvistamatta myös, jos velkoja osoittaa, että ohjelmaan sisältyvä rahoitus on tarpeetonta tai vahingoittaa kohtuuttomasti velkojien etua.

54 §

54 §

Vahvistaminen ilman kaikkien ryhmäenemistöjen suostumusta

Vahvistaminen ilman kaikkien ryhmäenemistöjen suostumusta

(uusi)

Varhaisessa saneerausmenettelyssä saneerausohjelmaa ei voida vahvistaa tämän pykälän nojalla, jos:

1) velkoja saattaa todennäköiseksi, että yksikään ohjelmaa kannattaneista velkojaryhmistä ei ole sellainen, jolle tulisi suorituksia, jos velallisen liiketoiminta luovutettaisiin toiminnallisena kokonaisuutena ja näin saadut varat jaettaisiin maksunsaantijärjestyksen mukaisesti;

2) velallinen ei anna suostumustaan saneerausohjelman vahvistamiseen tämän pykälän nojalla; tai

3) jokin 51 §:n 3 momentin 4 kohdassa tarkoitetuista velkojaryhmistä on äänestänyt ohjelmaa vastaan ja tämän velkojaryhmän saatavia huonommassa etuoikeusasemassa olevien saatavien velkojille ehdotetaan ohjelmassa suorituksia.

(uusi)

Edellä 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettua suostumusta ei vaadita kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 4 c §:ssä tarkoitetuilta suuryrityksiltä.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

61 §

61 §

*Ohjelman toteuttamisen seuranta**Ohjelman toteuttamisen seuranta*

Valvojaksi voidaan määrätä selvittäjä taikka muu henkilö. Valvojaan sovelletaan *vastavasti*, mitä 8 §:n 3 momentissa sekä 9, 12, 14, 83–87 §:ssä säädetään selvittäjästä.

Valvojaksi voidaan määrätä selvittäjä taikka muu henkilö. Valvojaan sovelletaan, mitä 8 §:n 4 momentissa sekä 9, 12, 14, 83, 85, 86 ja 87 §:ssä säädetään selvittäjästä.

69 §

69 §

*Hakemus**Hakemus*

Hakemus saneerausmenettelyn aloittamisesta on toimitettava tuomioistuimen kansliaan kirjallisena. Jos hakemus tehdään velallista koskevan konkurssihakemuksen vireillä ollessa, se voidaan antaa tuomioistuimelle istunnossa, jossa käsitellään konkurssihakemusta.

Hakemus saneerausmenettelyn aloittamisesta on toimitettava tuomioistuimen kansliaan kirjallisena. Jos hakemus tehdään velallista koskevan konkurssihakemuksen vireillä ollessa, se voidaan antaa tuomioistuimelle istunnossa, jossa käsitellään konkurssihakemusta.

Hakemukseen on liitettävä tarpeellinen selvitys velallisesta ja siitä, millä perusteella tuomioistuin on toimivaltainen. Velallisen on lisäksi liitettävä hakemukseensa selvitys velkojistaan, veloistaan ja niiden vakuuksista sekä taloudellisesta tilanteestaan. Jollei velallinen ole tehnyt hakemusta 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuihin tavoin yhdessä velkojiensa kanssa eivätkä velkojat ole puoltaneet hakemusta, velallisen on selvitettävä taloudellisten vaikeuksiensa keskeiset syyt, miten velallisen toimintaa on tarkoitus tulevaisuudessa jatkaa sekä millä varoilla saneerausmenettelyä aiheuttavat kustannukset katetaan ja miten velallinen kykenee maksamaan saneerausvelkoihin kuulumatonta velkansa.

Hakemukseen on liitettävä tarpeellinen selvitys velallisesta ja siitä, millä perusteella tuomioistuin on toimivaltainen. Velallisen on lisäksi liitettävä hakemukseensa selvitys velkojistaan, veloistaan ja niiden vakuuksista sekä taloudellisesta tilanteestaan. Jollei kyseessä ole 6 §:n 1 kohdassa *tarkoitettulla perusteella tehty hakemus*, velallisen on selvitettävä taloudellisten vaikeuksiensa keskeiset syyt, miten velallisen toimintaa on tarkoitus tulevaisuudessa jatkaa sekä millä varoilla saneerausmenettelyä aiheuttavat kustannukset katetaan ja miten velallinen kykenee maksamaan saneerausvelkoihin kuulumatonta velkansa.

Hakemuksessa on ilmoitettava, minkä 4 b tai 6 §:n mukaisen perusteen nojalla saneerausmenettelyä haetaan aloitettavaksi. Tarvittaessa on ilmoitettava hakemuksen ensisijainen peruste.

Hakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja vaadittavasta selvityksestä säädetään tarkemmin asetuksella.

Hakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja vaadittavasta selvityksestä *annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.*

Hakemusta saneerausmenettelyn aloittamisesta ei voida ottaa tutkittavaksi vahvistetun saneerausohjelman voimassa ollessa.

Hakemusta saneerausmenettelyn aloittamisesta ei voida ottaa tutkittavaksi vahvistetun saneerausohjelman voimassa ollessa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

70 §

70 §

*Välitoimenpiteet hakemuksen johdosta**Välitoimenpiteet hakemuksen johdosta*

Tuomioistuimen on annettava velallisen hakemus tiedoksi saataviensa suuruuden perusteella merkittävänä pidettävälle velkojille sekä muillekin velkojille, joita tuomioistuin katsoo tarpeelliseksi kuulla hakemuksesta, sekä varattava näille tilaisuus antaa määräpäivään mennessä kirjallinen lausuma. Jos velallisen hakemus on 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu tavoin tehty yhdessä velkojien kanssa tai velkojat ovat puoltaneet velallisen hakemusta, saneerausmenettely voidaan aloittaa muita velkojia kuulematta.

Tuomioistuimen on annettava velallisen hakemus tiedoksi saataviensa suuruuden perusteella merkittävänä pidettävälle velkojille sekä muillekin velkojille, joita tuomioistuin katsoo tarpeelliseksi kuulla hakemuksesta, sekä varattava näille tilaisuus antaa määräpäivään mennessä kirjallinen lausuma. *Jos kyseessä on 6 §:n 1 kohdassa tarkoitettu perusteella tehty hakemus*, saneerausmenettely voidaan aloittaa muita velkojia kuulematta.

71 §

71 §

*Päätös menettelyn aloittamisesta**Päätös menettelyn aloittamisesta*

Päätöksessään saneerausmenettelyn aloittamisesta tuomioistuimen tulee:

- 1) määrätä selvittäjä siten kuin 83 §:ssä säädetään, jollei 90 §:stä johdu muuta;
- 2) asettaa velkojatoimikunta siten kuin 84 §:ssä säädetään, jollei 10 tai 90 §:stä johdu muuta;

Päätöksessään saneerausmenettelyn aloittamisesta tuomioistuimen tulee:

- 1) määrätä selvittäjä, *jollei 82 a tai 82 b §:stä johdu muuta*;
- 2) asettaa velkojatoimikunta, *jollei 10 §:n 1 momentista johdu muuta*;

11 luku

11 luku

Selvittäjän määrääminen ja velkojatoimikunnan asettaminen sekä niiden valvonta**Selvittäjän määrääminen ja velkojatoimikunnan asettaminen sekä niiden valvonta**

(uusi)

82 a §

Selvittäjän määrääminen varhaisessa saneerausmenettelyssä

Tuomioistuimen on määrättävä selvittäjä, jos tuomioistuin varhaisessa saneerausmenettelyssä määrää 14 a §:ssä tarkoitetut kiellot. Selvittäjä voidaan kuitenkin jättää määräämättä, jos kukaan ei ole tehnyt esitystä selvittäjän määräämisestä tai muuten vaatinut sitä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Jos 14 a §:ssä tarkoitettuja kieltoja ei ole määrätty, tuomioistuimien voi määrätä selvittäjän, jos se katsoo selvittäjän tarpeelliseksi saneerausohjelman valmistelun tai velkojien edun valvomisen kannalta.

Selvittäjä on 2 momentista poiketen määrättävä aina, jos sitä vaatii:

1) velallinen; tai

2) yhteisellä lausumallaan enemmän kuin puolet tunnetuista velkojista ja näiden velkojien yhteenlasketut saatavat edustavat enempää kuin puolta tunnettujen velkojien saatavien kokonaismäärästä.

Menettelyn kuluessa selvittäjä on 1 ja 2 momentista poiketen määrättävä aina, jos saneerausohjelma vahvistetaan 54 §:n nojalla.

(uusi)

82 b §

Selvittäjän määrääminen perusmuotoisessa saneerausmenettelyssä

Tuomioistuimen on määrättävä selvittäjä perusmuotoisen saneerausmenettelyn aloittamisesta päätettäessä, jollei 2 ja 3 momentista johdu muuta.

Kun velallinen on tehnyt hakemuksen saneerausmenettelyn aloittamisesta, selvittäjä voidaan jättää määräämättä, jos kukaan ei ole tehnyt esitystä selvittäjän määräämisestä tai muuten vaatinut sitä. Kun hakemuksen on tehnyt velkoja, selvittäjä voidaan jättää määräämättä, jos velallisen tunnetuille velkojille ennen menettelyn aloittamista koskevan päätöksen tekemistä varataan tilaisuus määräajassa antaa asiassa kirjallinen lausuma eikä kukaan vaadi selvittäjän määräämistä. Menettelyn alettua selvittäjä voidaan määrätä velkojan tai velallisen vaatimuksesta.

Vaikka selvittäjän määräämistä olisi vaadittu, tuomioistuimien voi jättää selvittäjän määräämättä, jos on erityisiä syitä katsoa, ettei selvittäjän määrääminen ole saneerausohjelman valmistelun tai velkojien edun valvomisen kannalta tarpeellista.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

83 §

83 §

*Selvittäjän määrääminen**Selvittäjän valitseminen*

Selvittäjä määrätään saneerausmenettelyn aloittamisesta päätettäessä velkojan tai velallisen esityksestä. Jollei hyväksymiskelpoista esitystä ole, tuomioistuimen on määrättävä selvittäjäksi tehtävään soveltuva ja halukas henkilö.

Selvittäjäksi määrätään saneerausmenettelyn aloittamisesta päätettäessä velkojan tai velallisen esittämä henkilö. Jollei hyväksymiskelpoista esitystä ole, tuomioistuimen on määrättävä selvittäjäksi tehtävään soveltuva ja halukas henkilö.

Selvittäjän on aina täytettävä 8 §:n 3 momentissa säädetyt vaatimukset. Henkilö, joka on mainitussa säännöksessä tarkoitettu suhteessa velalliseen tai velkojaan, voidaan kuitenkin määrätä selvittäjäksi, jos vähintään kaksi kolmasosaa kuhunkin velkojaryhmään kuuluvista tunnetuista velkojista kannattaa hänen määräämistään. Velkojaa, joka ei käytä tilaisuutta kantansa ilmaisemiseen, ei oteta enemmistöä laskettaessa huomioon.

Selvittäjän on aina täytettävä 8 §:n 4 momentissa säädetyt vaatimukset. Henkilö, joka on mainitussa säännöksessä tarkoitettu suhteessa velalliseen tai velkojaan, voidaan kuitenkin määrätä selvittäjäksi, jos vähintään kaksi kolmasosaa kuhunkin velkojaryhmään kuuluvista tunnetuista velkojista kannattaa hänen määräämistään. Velkojaa, joka ei käytä tilaisuutta kantansa ilmaisemiseen, ei oteta enemmistöä laskettaessa huomioon.

(uusi)

86 a §

Menettely ilman selvittäjää

Jos selvittäjää ei ole määrätty:

- 1) 13 §:ssä säädetyt velallisen velvollisuudet kohdistuvat velkojiin;
- 2) 20 §:ää sovellettaessa on kuultava velallista;
- 3) 21 §:n 1 momentissa tarkoitettut varat on luovutettava velalliselle;
- 4) velallinen ei ilman tunnettujen velkojien suostumusta saa ryhtyä oikeustoimiin, jotka vaatisivat selvittäjän suostumuksen;
- 5) tuomioistuin voi määrätä, missä laajuudessa velallinen saa maksaa 18 §:n 2 momentin 4 kohdassa ja 14 c §:n 2 momentin 6 kohdassa tarkoitettuja pienvelkoja;
- 6) 27 §:n 3 momentissa tarkoitettu ilmoitus on pyydettävä velalliselta, jonka on kohtuullisessa ajassa esitettävä tunnettujen velkojien suostumus sopimuksessa pysymiseen;
- 7) velallinen voi 29 §:n 2 momentin 8 kohdassa säädetyt estämättä luovuttaa omaisuutensa konkurssiin;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8) selvittäjän tehtäviin kuuluvista tiedoksiannoista sekä äänestyselvityksen laatimisesta huolehtii tuomioistuin;

9) 4 d §:ssä tarkoitetun hakemuksen voi tehdä velallinen, jonka on liitettävä mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitetut kirjalliset hyväksynnät ja lausumat hakemukseen.

87 §

87 §

Selvittäjän palkkio ja kustannusten korvaaminen

Selvittäjän palkkio ja kustannusten korvaaminen

(uusi)

Jos selvittäjä on määrätty 82 a §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitetun velkojien yhteisen lausuman johdosta, mainitut velkojat vastaavat selvittäjän palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta.

90 §

(kumotaan)

Selvittäjän ja velkojatoimikunnan määräämättä jättäminen

Kun velallinen on tehnyt hakemuksen saneerausmenettelyn aloittamisesta, selvittäjä voidaan jättää määräämättä, jos kukaan ei ole tehnyt esitystä selvittäjän määräämisestä tai muuten vaatinut sitä. Kun hakemuksen on tehnyt velkoja, selvittäjä voidaan jättää määräämättä, jos velallisen tunnetuille velkojille ennen menettelyn aloittamista koskevan päätöksen tekemistä varataan tilaisuus määrääjassa antaa asiassa kirjallinen lausuma eikä kukaan vaadi selvittäjän määräämistä. Menettelyn alettua selvittäjä voidaan määrätä velkojan tai velallisen vaatimuksesta.

Tuomioistuin voi määrätä selvittäjän, vaikka sitä ei olisi vaadittu, jos se erityisestä syystä katsotaan tarpeelliseksi. Vaikka selvittäjän määräämistä olisi vaadittu, tuomioistuin voi jättää selvittäjän määräämättä, jos on erityisiä syitä katsoa, ettei selvittäjän määrääminen ole saneerausohjelman valmistelun tai

Voimassa oleva laki

Ehdotus

velkojien edun valvomisen kannalta tarpeellista.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan vastaavasti velkojatoimikunnan asettamiseen.

Jos selvittäjä ei ole määrätty:

1) edellä 13 §:ssä tarkoitetut velallisen velvollisuudet kohdistuvat velkojiin;

2) tämän lain 20 §:ää sovellettaessa on kuultava velallista;

3) edellä 21 §:n 1 momentissa tarkoitetut varat on luovutettava velalliselle;

4) velallinen ei ilman tunnettujen velkojien suostumusta saa ryhtyä oikeustoimiin, jotka tämän lain mukaan vaatisivat selvittäjän suostumuksen;

5) tuomioistuin voi määrätä, missä laajuudessa velallinen saa maksaa 18 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuja pienvelkoja;

6) edellä 27 §:n 3 momentissa tarkoitettu ilmoitus on pyydettävä velalliselta, jonka on kohtuullisessa ajassa esitettävä tunnettujen velkojien suostumus sopimuksessa pysymiseen;

7) velallinen voi 29 §:n estämättä luovuttaa omaisuutensa konkurssiin;

8) selvittäjän tehtäviin kuuluvista tiedoksiannoista sekä äänestys selvityksen laatimisesta huolehtii tuomioistuin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tulleisiin asioihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki

osakeyhtiölain 20 luvun 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan osakeyhtiölain (624/2006) 20 luvun 24 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

20 luku

20 luku

Yhtiön purkaminen

Yhtiön purkaminen

24 §

24 §

Yrityksen saneeraus

Yrityksen saneeraus

Hakemus yrityksen saneerauksesta annetussa laissa tarkoitetun menettelyn aloittamisesta voidaan tehdä yhtiökokouksen päätöksellä. Myös hallitus voi tehdä hakemuksen, jos asia on kiireellinen. Hallituksen on tällöin viipymättä kutsuttava yhtiökokous koolle käsittelemään hakemuksen jatkamista.

Hakemus yrityksen saneerauksesta annetussa laissa tarkoitetun menettelyn aloittamisesta voidaan tehdä hallituksen päätöksellä. Hallitus voi myös saattaa asian yhtiökokouksen päätettäväksi tai osakkeenomistajat voivat yksimielisinä tehdä päätöksen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

3.

Laki

osuuskuntalain 23 luvun 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan osuuskuntalain (421/2013) 23 luvun 24 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

23 luku

23 luku

Osuuskunnan purkaminen

Osuuskunnan purkaminen

24 §

24 §

Yrityksen saneeraus

Yrityksen saneeraus

Hakemuksen yrityksen saneerauksesta annetussa laissa tarkoitetun menettelyn aloittamisesta voi tehdä osuuskunnan kokouksen päätöksellä. Myös hallitus voi tehdä hakemuksen, jos asia on kiireellinen. Hallituksen on tällöin viipymättä kutsuttava osuuskunnan kokous koolle käsittelemään hakemuksen jatkamista.

Hakemus yrityksen saneerauksesta annetussa laissa tarkoitetun menettelyn aloittamisesta voidaan tehdä hallituksen päätöksellä. Hallitus voi myös saattaa asian osuuskunnan kokouksen päätettäväksi tai jäsenet voivat yksimielisinä tehdä päätöksen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

4.

Laki

yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 10 §:n 9 kohta, 20 §:n 3 momentti, 35 a §:n 7 momentti ja 65 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 10 §:n 9 kohta ja 20 §:n 3 momentti laissa 1123/2014 sekä 35 a §:n 7 momentti laissa 1088/2006,

muutetaan 9 ja 9 a §, 10 §:n 10 kohta, 17 §:n 2 momentti, 24 §:n 2 momentti, 30 §, 31 §:n 4 momentti, 35 a §:n 5 momentti, 39 §, 40 §:n 1 momentti, 44 §:n 2 momentti, 45 a §:n 1 momentti, 45 b §, 49 §:n 1 momentti, 52 a §:n 2 momentti, 54 §:n 2 momentin 2 kohta ja 61 a §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 9 a §, 10 §:n 10 kohta, 35 a §:n 5 momentti, 45 a §:n 1 momentti, 45 b § ja 52 a §:n 2 momentti laissa 1123/2014, 24 §:n 2 momentti ja 31 §:n 4 momentti laissa 63/1997, 30 § laeissa 632/2010 ja 1123/2014, 40 §:n 1 momentti, 44 §:n 2 momentti ja 61 a §:n 1 momentti laissa 1273/2002, 49 §:n 1 momentti laissa 772/2002 sekä 54 §:n 2 momentin 2 kohta laissa 113/1995, sekä

lisätään lakiin uusi 52 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

9 §

Edellytykset

Edellytykset

Velkajärjestely voidaan myöntää velalliselle, joka on maksukyvytön, jos:

1) maksukyvyttömyyden pääasiallisena syynä on velallisen maksukyvyyn olennainen heikentyminen sairauden, työkyvyttömyyden, työttömyyden tai muun olosuhteiden muutoksen vuoksi pääasiassa ilman velallisen omaa syytä; tai

2) velkajärjestelyyn on muuten painavat perusteet ottaen huomioon velkojen ja niihin liittyvien velvoitteiden määrä suhteessa velallisen maksukykyyn,

eikä velallinen kohtuudella kykene parantamaan maksukykyään voidakseen selviytyä veloistaan aiheutuvista menoista.

Velkajärjestely voidaan myöntää velalliselle, joka on maksukyvytön *eikä kohtuudella kykene parantamaan maksukykyään voidakseen selviytyä veloistaan aiheutuvista menoista*, jos:

1) maksukyvyttömyyden pääasiallisena syynä on velallisen maksukyvyyn olennainen heikentyminen sairauden, työkyvyttömyyden, työttömyyden tai muun olosuhteiden muutoksen vuoksi pääasiassa ilman velallisen omaa syytä; tai

2) velkajärjestelyyn on *muuten kuin 1 kohdassa tarkoitettulla perusteella* painavat perusteet ottaen huomioon velkojen ja niihin liittyvien velvoitteiden määrä suhteessa velallisen maksukykyyn.

Velkajärjestely voidaan 1 momentissa säädetyn estämättä myöntää myös maksukyvyttömälle velalliselle, jolla on hänen aiemmin harjoittamaansa elinkeinotoimintaan liittyviä velkoja.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

9 a §

9 a §

*Velkajärjestelyn estyminen väliaikaisesta syystä**Velkajärjestelyn estyminen väliaikaisesta syystä*

Jos velallisella ei väliaikaisena pidettävästä syystä ole maksuvaraa tai velallinen ei sellaisen syyn vuoksi kykene maksuvarallaan maksumaan tavallisia velkojaan vähäisenä pidettävää määrää enempää, velkajärjestelyä ei voida myöntää. Syyn väliaikaisuutta ja maksuvaran määrää arvioitaessa on otettava huomioon erityisesti velallisen ansaintamahdollisuudet. Syytä ei voida pitää väliaikaisena, jos maksuvaran puuttuminen tai vähäisyys johtuu työttömyydestä, joka on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin kestänyt yli 18 kuukautta. Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta yksityisenä elinkeinon- tai ammatinharjoittajana elinkeinotoimintaa harjoittavaan velalliseen. Elinkeinotoimintaa harjoittavaa velallista koskevista velkajärjestelyn lisäedellytyksistä säädetään 7 luvussa.

Jos velallisella ei väliaikaisena pidettävästä syystä ole maksuvaraa tai velallinen ei sellaisen syyn vuoksi kykene maksuvarallaan maksumaan tavallisia velkojaan vähäisenä pidettävää määrää enempää, velkajärjestelyä ei voida myöntää. Syyn väliaikaisuutta ja maksuvaran määrää arvioitaessa on otettava huomioon erityisesti velallisen ansaintamahdollisuudet. Syytä ei voida pitää väliaikaisena, jos maksuvaran puuttuminen tai vähäisyys johtuu työttömyydestä, joka on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin kestänyt *yli 12 kuukautta*.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta yksityisenä elinkeinon- tai ammatinharjoittajana elinkeinotoimintaa harjoittavaan velalliseen *eikä velalliseen, jolla on hänen aiemmin harjoittamaansa elinkeinotoimintaan liittyviä velkoja*. Elinkeinotoimintaa edelleen harjoittavaa velallista koskevista velkajärjestelyn lisäedellytyksistä säädetään 7 luvussa.

10 §

10 §

*Velkajärjestelyn yleiset esteet**Velkajärjestelyn yleiset esteet*

Jollei 10 a §:stä muuta johdu, velkajärjestelyä ei voida myöntää, jos:

Jollei 10 a §:stä muuta johdu, velkajärjestelyä ei voida myöntää, jos:

9) on perusteltua syytä olettaa, että velallinen ei tulisi noudattamaan maksuohjelmaa;

(kumotaan)

10) velalliselle on aikaisemmin vahvistettu maksuohjelma; tai

10) *velalliselle on velkajärjestelyn hakemista edeltäneiden 13 vuoden aikana vahvistettu maksuohjelma tai tätä aikaisemmin vahvistettu maksuohjelma ei ole päättynyt*; tai

17 §

17 §

*Ulosmittauskielto**Ulosmittauskielto*

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, maksukielto velallisen palkan, eläkkeen, elinkeinotulon tai muun toistuvaissuorituksen

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, maksukielto velallisen palkan, eläkkeen, elinkeinotulon tai muun toistuvaissuorituksen

Voimassa oleva laki

ulosmittaamiseksi on voimassa sen mukaan kuin ulosottolaissa säädetään, jollei tuomioistuinin toisin määrää. Ulosottomiehen on lapselle suoritettavaa elatusapua lukuun ottamatta säilytettävä rahavarat, kunnes maksuohjelma vahvistetaan tai toisin määrätään.

20 §

Suhde konkurssiin

Konkurssissa olevan velallisen hakemusta velkajärjestelystä ei voida ottaa tutkittavaksi ennen kuin konkurssissa on vahvistettu pesäluettelo.

24 §

Kanssavelallisten maksuohjelma

Milloin kanssavelalliset, jotka ovat yhteisvastuullisessa velkasuhteessa muusta kuin vakuusvelasta, ovat hakeneet velkajärjestelyä yhdessä, kunkin maksuohjelmassa otetaan huomioon se osa velasta, joka hänen osalleen tulee, kun velka jaetaan velallisten taloudellisen aseman mukaisessa suhteessa. Velallisen taloudellisella asemalla tarkoitetaan velallisen varojen ja viiden vuoden maksuohjelmalla saatavan kertymän suhdetta velallisen velkoihin. Mitä edellä säädetään, sovelletaan vastaavasti, kun velallinen ja takaaja ovat yhdessä hakeneet velkajärjestelyä.

Ehdotus

ulosmittaamiseksi on voimassa sen mukaan kuin *ulosottokaareissa* säädetään, jollei tuomioistuinin toisin määrää. Ulosottomiehen on lapselle suoritettavaa elatusapua lukuun ottamatta säilytettävä rahavarat, kunnes maksuohjelma vahvistetaan tai toisin määrätään. *Varat, joita ei käytetä lapselle suoritettavaan elatusapuun tai selvittäjän saatavan suoritukseksi, tilitetään velalliselle vasta, kun maksuohjelma on lainvoimaisesti vahvistettu.*

20 §

Suhde konkurssiin

(kumotaan)

24 §

Kanssavelallisten maksuohjelma

Jos kanssavelalliset, jotka ovat yhteisvastuullisessa velkasuhteessa muusta kuin vakuusvelasta, ovat hakeneet velkajärjestelyä yhdessä, kunkin maksuohjelmassa otetaan huomioon se osa velasta, joka hänen osalleen tulee, kun velka jaetaan velallisten taloudellisen aseman mukaisessa suhteessa. *Velallisen taloudellisella asemalla tarkoitetaan velallisen varojen ja tavallisten velkojen maksuohjelmalla saatavan kertymän suhdetta velallisen velkoihin.* Mitä edellä säädetään, sovelletaan vastaavasti, kun velallinen ja takaaja ovat yhdessä hakeneet velkajärjestelyä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

30 §

30 §

*Yleissäännös maksuohjelmasta tavallisten velkojen osalta**Yleissäännös maksuohjelmasta tavallisten velkojen osalta*

Velallisen maksuvara mahdollisen vakuusvelkaosuuden vähentämisen jälkeen ja velallisen varallisuuden rahaksimuutosta saadut varat on käytettävä tavallisten velkojen maksamiseen siten kuin 34 §:ssä säädetään.

Velallisen maksuvara mahdollisen vakuusvelkaosuuden vähentämisen jälkeen ja velallisen varallisuuden rahaksimuutosta saadut varat on käytettävä tavallisten velkojen suorittukseksi 34 §:n mukaisesti.

Velallinen saa pitää velkajärjestelyn alkamisen ja maksuohjelman vahvistamisen välisenä aikana kertyneen maksuvaran itsellään siltä osin kuin sitä ei käytetä 7 §:n 1 momentissa tarkoitettujen menojen tai 70 §:n 2 momentin nojalla selvittäjän saatavan suorittukseksi.

Tavallisten velkojen osalta velkajärjestelyn ja maksuohjelman sisältö on määrättävä niin, että maksuohjelman kesto on kolme vuotta, jollei 31 a §:stä johdu muuta.

Tavallisten velkojen osalta velkajärjestelyn ja maksuohjelman sisältö on määrättävä niin, että maksuohjelman kesto on kolme vuotta, jollei 31 a §:stä johdu muuta.

Jos velallisella on omistusasunto, velallisen on suoritettava tavallisia velkojaan vähintään 32 §:ssä tarkoitettu määrä. Jos velallinen säilyttää omistusasuntonsa, maksuohjelman kesto voi olla kolmea vuotta pitempi. Maksuohjelman kesto ei kuitenkaan saa tavallisten velkojen osalta ylittää kymmentä vuotta.

Jos velallisella on omistusasunto, velallisen on suoritettava tavallisia velkojaan vähintään 32 §:ssä tarkoitettu määrä. Jos velallinen säilyttää omistusasuntonsa, maksuohjelman kesto voi olla kolmea vuotta pitempi. Maksuohjelman kesto ei kuitenkaan saa tavallisten velkojen osalta ylittää kymmentä vuotta.

Jos velallisen maksuvelvollisuus on maksuohjelmassa kokonaan poistettu tai velkajärjestely on myönnetty 10 a §:n nojalla, maksuohjelman kesto on viisi vuotta, jollei 31 a §:stä johdu muuta. Silloin kun maksuvelvollisuus on kokonaan poistettu, maksuohjelma voi kuitenkin olla viittä vuotta lyhyempi, jos velalliselta puuttuu pysyvästi maksuvara sairauden, iän tai muun vastaavan syyn vuoksi.

Jos velkajärjestely on myönnetty 10 a §:n nojalla, maksuohjelman kesto on viisi vuotta, jollei 31 a §:stä johdu muuta.

Jos velallisen on 70 §:n nojalla suoritettava selvittäjän saatava, maksuohjelman kesto pitenee neljä kuukautta. Maksuohjelman kesto pitenee kuitenkin kuusi kuukautta, jos velallisen elinkeinotoiminnan velat järjestellään 45 a §:n nojalla. Jos velallisen osuus selvittäjän saatavasta kertyy hänen maksuvarastaan maksuohjelman vahvistamisen jälkeen edellä mainittua lyhyemmässä ajassa, maksuohjelman kesto pitenee vain tämän ajan.

Jos velallisen on 70 §:n nojalla suoritettava selvittäjän saatava eikä velalliselle velkajärjestelyn alkamisen ja maksuohjelman vahvistamisen välisenä aikana kertynyt maksuvara riitä velallisen maksuosuuden suorittamiseen, maksuohjelman kesto pitenee neljä kuukautta. Maksuohjelman kesto pitenee kuitenkin kuusi kuukautta, jos velallisen elinkeinotoiminnan velat järjestellään 45 a §:n nojalla. Jos velallisen osuus selvittäjän saatavasta kertyy hänen

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

maksuvarastaan maksuohjelman vahvistamisen jälkeen edellä mainittua lyhyemmässä ajassa, maksuohjelman kesto pitenee vain tämän ajan.

Maksuohjelma voi olla kestoltaan 3 tai 5 momentin mukaista maksuohjelman kesto lyhempi silloin, kun velalliselta puuttuu pysyvästi maksuvara sairauden, iän tai muun vastaavan syyn vuoksi.

31 §

31 §

*Tavallisten velkojen keskinäinen asema**Tavallisten velkojen keskinäinen asema*

Maksuohjelma voidaan laatia niin, että velkojille tulevat määrältään vähäiset jako-osuudet määrätään maksettavaksi ensin, ja myös niin, että velalliselle määräajoin kertyvä maksuvara käytetään vuorotellen eri velkojille tuleviin suorituksiin, mikäli se on maksuohjelman toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista eivätkä muiden velkojien mahdollisuudet maksun saantiin sen vuoksi ilmeisesti vaarannu. Jos velkojia on useampi kuin yksi, maksuohjelmassa voidaan jättää ilman suoritusta velkoja, jolle kertyisi vähäinen, asetuksella säädettävää markkamäärää pienempi jako-osuus.

Maksuohjelma voidaan laatia niin, että velkojille tulevat määrältään vähäiset jako-osuudet määrätään maksettavaksi ensin, ja myös niin, että velalliselle määräajoin kertyvä maksuvara käytetään vuorotellen eri velkojille tuleviin suorituksiin, mikäli se on maksuohjelman toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista eivätkä muiden velkojien mahdollisuudet maksun saantiin sen vuoksi ilmeisesti vaarannu. Jos velkojia on useampi kuin yksi, maksuohjelmassa voidaan jättää ilman suoritusta *velka, jolle kertyisi vähäinen jako-osuus. Vähäisenä pidettävän jako-osuuden euromäärästä säädetään valtioneuvoston asetuksella.*

35 a §

35 a §

*Lisäsuoritusvelvollisuus**Lisäsuoritusvelvollisuus*

Kertaluonteiseen suoritukseen perustuva maksuvelvollisuus on täytettävä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun velallinen sai varat haltuunsa. Muilta osin lisäsuoritusvelvollisuus on täytettävä seuraavan kalenterivuoden aikana. Maksuohjelman päättymisvuodelta lisäsuoritukset on kuitenkin maksettava samaan aikaan kuin viimeisen kokonaisen kalenterivuoden lisäsuoritukset tai ohjelman päättymistä seuraavien kuuden kuukauden aikana riippuen siitä, kumman määräajan perusteella lisäsuoritukset tulevat myöhemmin maksettaviksi. Maksuajankohdasta voidaan määrätä

Kertaluonteiseen suoritukseen perustuva maksuvelvollisuus on täytettävä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun velallinen sai varat haltuunsa. Muilta osin lisäsuoritusvelvollisuus on täytettävä seuraavan kalenterivuoden aikana. Maksuohjelman päättymisvuodelta lisäsuoritukset on kuitenkin maksettava samaan aikaan kuin viimeisen kokonaisen kalenterivuoden lisäsuoritukset tai ohjelman päättymistä seuraavien kuuden kuukauden aikana riippuen siitä, kumman määräajan perusteella lisäsuoritukset tulevat myöhemmin maksettaviksi. Maksuajankohdasta voidaan määrätä

Voimassa oleva laki

toisin, jos se on tarkoituksenmukaista lisäsuoritusten vähäisyyden tai muun erityisen syyn vuoksi.

Edellä 3 momentissa tarkoitettua rahamäärää tarkistetaan siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa säädetään. Tarkistetut rahamäärät pyöristetään ylöspäin lähimpään euroon ja julkaistaan vuosittain marraskuun aikana säädöskokoelmassa oikeusministeriön asetuksella.

39 §

Kaavat ja laatimisohteet

Oikeusministeriö vahvistaa kaavan velkajärjestelyä koskevaa hakemusta ja maksuohjelmaehdotusta varten sekä antaa niiden laatimista koskevat ohjeet.

40 §

Maksuohjelman oikeusvaikutukset

Kun maksuohjelma on vahvistettu, velkajärjestelyn piiriin kuuluvien velkojen ja muiden maksuohjelmassa säänneltyjen oikeussuhteiden ehdot määräytyvät ohjelman mukaisesti. Ohjelman keston päättymisestä huolimatta velallisen maksuohjelmassa määrätty maksuvelvollisuus säilyy siltä osin kuin sitä ei ole täytetty. Maksuohjelmassa määrättyille suorituksille ei viivästyksen vuoksi kerry korkoa. Velallisen omaisuuteen kohdistuva, velkajärjestelyn piiriin kuuluvaan velkaan perustuva ulosmittaus raukeaa, kun maksuohjelma on lainvoimaisesti vahvistettu. Sama koskee muuta sellaiseen velkaan perustuvaa täytäntöönpanoa. Sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpanoon ei saa ryhtyä maksuohjelman keston aikana.

Ehdotus

toisin, jos se on tarkoituksenmukaista lisäsuoritusten pienen määrän tai muun erityisen syyn vuoksi. *Velallinen ei ole velvollinen tekemään velalle lisäsuoritusta, jos lisäsuorituksen määrä on vähäinen. Vähäisenä pidettävän lisäsuorituksen euromäärästä säädetään valtioneuvoston asetuksella.*

(kumotaan)

39 §

Velkajärjestelyhakemuksen kaava

Tuomioistuinvirasto vahvistaa kaavan velkajärjestelyä koskevaa hakemusta varten.

40 §

Maksuohjelman oikeusvaikutukset

Kun maksuohjelma on vahvistettu, velkajärjestelyn piiriin kuuluvien velkojen ja muiden maksuohjelmassa säänneltyjen oikeussuhteiden ehdot määräytyvät ohjelman mukaisesti. Ohjelman keston päättymisestä huolimatta velallisen maksuohjelmassa määrätty maksuvelvollisuus säilyy siltä osin kuin sitä ei ole täytetty. Maksuohjelmassa määrättyille suorituksille ei viivästyksen vuoksi kerry korkoa. *Ulosottokaaren 4 luvun 2 §:ssä tarkoitettuun palkkaan tai muuhun toistuvaistuloon kohdistuva, velkajärjestelyn piiriin kuuluvaan velkaan perustuva ulosmittaus raukeaa, kun maksuohjelma on vahvistettu. Kun maksuohjelman vahvistaminen on saanut lainvoiman, myös velallisen muuhun omaisuuteen kohdistuva, velkajärjestelyn piiriin kuuluvaan velkaan perustuva ulosmittaus raukeaa.* Sakon

Voimassa oleva laki

Ehdotus

muuntorangaistuksen täytäntöönpanoon ei saa ryhtyä maksuohjelman keston aikana.

44 §

44 §

*Maksuohjelman muuttaminen**Maksuohjelman muuttaminen*

Muutos, joka maksuohjelmaan tehdään velkojen hyväksi, koskee kaikkia velkojia. Velkoja, jolle kertyisi vähäinen asetuksella säädettyä euromäärää pienempi osuus, voidaan kuitenkin jättää ilman suoritusta. Muutos velkojen vahingoksi koskee niitä velkojia, joille ohjelman mukaan vielä tulisi suoritus. Jos ohjelmaa muutetaan 1 momentin 3 kohdan nojalla, muutoksen on oltava sisällöltään sellainen, että velallisen on maksuohjelman kesto koskevien säännösten estämättä suoritettava velkojalle yhtä suuri osuus velasta kuin muille samassa asemassa oleville velkojille, jollei se ole kohtuutonta ottaen huomioon velan määrä ja peruste sekä suorituksen taloudellinen merkitys velallisen olosuhteissa. Maksuohjelman kesto voidaan pidentää selvittäjän saatavan maksamista varten.

Muutos, joka maksuohjelmaan tehdään velkojen hyväksi, koskee kaikkia velkojia. *Velka, jolle kertyisi vähäinen osuus, voidaan kuitenkin jättää ilman suoritusta. Vähäisenä pidettävän osuuden euromäärästä säädetään valtioneuvoston asetuksella.* Muutos velkojen vahingoksi koskee niitä velkojia, joille ohjelman mukaan vielä tulisi suoritus. Jos ohjelmaa muutetaan 1 momentin 3 kohdan nojalla, muutoksen on oltava sisällöltään sellainen, että velallisen on maksuohjelman kesto koskevien säännösten estämättä suoritettava velkojalle yhtä suuri osuus velasta kuin muille samassa asemassa oleville velkojille, jollei se ole kohtuutonta ottaen huomioon velan määrä ja peruste sekä suorituksen taloudellinen merkitys velallisen olosuhteissa. Maksuohjelman kesto voidaan pidentää selvittäjän saatavan maksamista varten.

45 a §

45 a §

*Elinkeinotoiminnan velkojen järjestelyä koskevat lisäedellytykset**Elinkeinotoiminnan velkojen järjestelyä koskevat lisäedellytykset*

Yksityisenä elinkeinon- tai ammatinharjoittajana toimivan velallisen elinkeinotoimintaan liittyvät velat voidaan järjestellä tämän lain mukaan vain, jos:

- 1) velallisen yksityistalouden velat järjestellään tämän lain mukaisesti;
- 2) velallisen elinkeinotoiminta on melko pienimuotoista eikä sen tervehdyttäminen edellytä yritystoimintaa koskevia järjestelyjä;
- 3) velallinen kykenee maksamaan menettelyn alkamisen jälkeen syntyvät elinkeinotoimintaan liittyvät velkansa toiminnasta saatavilla tuloilla sitä mukaa kuin ne erääntyvät; ja

Yksityisenä elinkeinon- tai ammatinharjoittajana toimivan velallisen elinkeinotoimintaan liittyvät velat voidaan järjestellä tämän lain mukaan vain, jos:

- 1) velallisen yksityistalouden velat järjestellään tämän lain mukaisesti;
- 2) *velallisen elinkeinotoiminnan palveluksessa on viimeksi päättyneen tilikauden aikana ollut keskimäärin enintään kaksi henkilöä velallisen lisäksi;*
- 3) *elinkeinotoiminnan tervehdyttäminen ei edellytä yritystoimintaa koskevia järjestelyjä;*

Voimassa oleva laki

4) toiminnan jatkaminen ei aiheuta 46 §:n 1 momentissa tarkoitettua luoton ottoa laajempaa velkaantumista.

45 b §

Elinkeinotoiminnan velkojen järjestelyä koskeva erityinen este

Elinkeinotoimintaan liittyviä velkoja ei voida järjestellä tämän lain mukaisesti, jos on perusteltua syytä olettaa, että hakemuksen pääasiallisena tarkoituksena on velkojien perintätoimien estäminen tai muu velkojan oikeuden loukkaaminen.

49 §

Käsittelyjärjestys ja toimivaltaisuus

Tässä laissa tarkoitetun asian käsittelyssä noudatetaan hakemusasioiden käsittelyä koskevia oikeudenkäymiskaaren 8 luvun säännöksiä, jollei tästä laista muuta johdu.

52 a §

Velkojien kuuleminen hakemuksesta ja maksuohjelmaehdotuksesta

Jos 38 a §:n 1 momentissa tarkoitetut hyväksynnät maksuohjelmaehdotukselle on annettu kirjallisesti ja velallinen on kuullut kaikkia velkojia, päätös velkajärjestelyn aloittamisesta ja maksuohjelman vahvistamisesta voidaan tehdä velkojia enempää kuulematta.

Ehdotus

4) velallinen kykenee maksamaan menettelyn alkamisen jälkeen syntyvät elinkeinotoimintaan liittyvät velkansa toiminnasta saatavilla tuloilla sitä mukaa kuin ne erääntyvät; ja
5) toiminnan jatkaminen ei aiheuta 46 §:n 1 momentissa tarkoitettua luoton ottoa laajempaa velkaantumista.

45 b §

Elinkeinotoiminnan velkojen järjestelyä koskevat erityiset esteet

Elinkeinotoimintaan liittyviä velkoja ei voida järjestellä tämän lain mukaisesti, jos on:

1) perusteltua syytä olettaa, että hakemuksen pääasiallisena tarkoituksena on velkojien perintätoimien estäminen tai muu velkojan oikeuden loukkaaminen; tai

2) ilmeistä, että velkojalle tuleva kertymä olisi arvoltaan pienempi kuin mitä velkoja saisi velallisen konkurssissa ilman velallisen omistusasunnon huomioon ottamista ja 20 a §:n soveltamista.

49 §

Käsittelyjärjestys ja toimivaltaisuus

Tässä laissa tarkoitetun asian käsittelyssä noudatetaan hakemusasioiden käsittelyä koskevia oikeudenkäymiskaaren 8 luvun säännöksiä, jollei tästä laista muuta johdu. *Velkajärjestelyä koskeva asia on käsiteltävä asian edellyttämällä joutuisuudella.*

52 a §

Velkojien kuuleminen hakemuksesta ja maksuohjelmaehdotuksesta

Jos 38 a §:n 1 momentissa tarkoitetut hyväksynnät maksuohjelmaehdotukselle on annettu kirjallisesti ja velallinen on varannut kaikille velkojille tilaisuuden tulla kuulluksi 62 a §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla, päätös velkajärjestelyn aloittamisesta ja maksuohjelman

Voimassa oleva laki

Ehdotus

vahvistamisesta voidaan tehdä velkojia enempää kuulematta.

(uusi)

52 b §

Pesänhoitajan kuuleminen hakemuksesta

Jos velallinen on konkurssissa eikä pesäluettelo ole vahvistettu, tuomioistuin voi ennen kuin se päättää velkajärjestelyn aloittamisesta varata pesänhoitajalle tilaisuuden määrääjässä lausua kirjallisesti hakemuksesta. Pesänhoitaja voidaan myös kutsua istuntoon kuultavaksi.

54 §

54 §

Päätös velkajärjestelyn aloittamisesta

Päätös velkajärjestelyn aloittamisesta

Jollei 5 momentista muuta johdu, tuomioistuimen tulee päättäessään velkajärjestelyn aloittamisesta:

Jollei 5 momentista muuta johdu, tuomioistuimen tulee päättäessään velkajärjestelyn aloittamisesta:

2) asettaa määräpäivä, johon mennessä velkojien on kirjallisesti ilmoitettava selvittäjälle tai muulle maksuohjelmaehdotuksen laatijalle *taikka tuomioistuimelle*, sen mukaan kuin tuomioistuin määrää, velkajärjestelyn piiriin kuuluvan velan määrä, mikäli se poikkeaa velallisen ilmoittamasta, uhalli, että velallisen ilmoituksen ylittävä vaatimus voidaan muuten jättää maksuohjelmassa huomioon ottamatta;

2) asettaa määräpäivä, johon mennessä velkojien on kirjallisesti ilmoitettava selvittäjälle tai muulle maksuohjelmaehdotuksen laatijalle, sen mukaan kuin tuomioistuin määrää, velkajärjestelyn piiriin kuuluvan velan määrä, *jos* se poikkeaa velallisen ilmoittamasta, *tai* velallisen ilmoituksen ylittävä vaatimus voidaan muuten jättää maksuohjelmassa huomioon ottamatta;

61 a §

61 a §

Lisäsuoritusten vahvistamista koskeva hakemus

Lisäsuoritusten vahvistamista koskeva hakemus

Velkojan hakemus velallisen lisäsuoritusten vahvistamiseksi ja maksuvelvollisuuden määrittämiseksi voidaan tutkia vasta, kun maksuohjelma on päättynyt. Hakemus on tehtävä ilman aiheutonta viivytystä sen jälkeen, kun maksuohjelman kesto on päättynyt tai kun pe-

Velkojan hakemus velallisen lisäsuoritusten vahvistamiseksi ja maksuvelvollisuuden määrittämiseksi voidaan tutkia vasta, *kun lisäsuoritusten maksuvelvollisuus on maksuohjelman mukaan päättynyt*. Hakemus on tehtävä ilman aiheutonta viivytystä sen jälkeen, kun lisäsuoritusten maksuvelvollisuus on päättynyt tai

Voimassa oleva laki

ruste lisäsuoritusvelvollisuudelle on tullut velkojan tietoon. Hakemusta ei voida tehdä enää sen jälkeen, kun maksuohjelman päättymisestä on kulunut kaksi vuotta. Ennen hakemuksen tekemistä velkojan on esitettävä velalliselle kirjallinen vaatimuksensa ja varattava velalliselle tilaisuus vastata vaatimukseen. Hakemuksen saa kuitenkin vaatimusta esittämättä tehdä, jos tuomioistuinkäsittelyn siirtyminen saattaa aiheuttaa velkojalle oikeudenmenetyksen tai jos käsittelyn aloittamiseen viivytyksettä on muu painava syy.

65 §

Selvittäjän kelpoisuus

Selvittäjäksi voidaan 1 momentissa säädetyn edellytyksin määrätä ulosottomies tai avustava ulosottomies.

Ehdotus

kun peruste lisäsuoritusvelvollisuudelle on tullut velkojan tietoon. Hakemusta ei voida tehdä enää sen jälkeen, kun lisäsuoritusten maksuvelvollisuuden päättymisestä on kulunut kaksi vuotta. Ennen hakemuksen tekemistä velkojan on esitettävä velalliselle kirjallinen vaatimuksensa ja varattava velalliselle tilaisuus vastata vaatimukseen. Hakemuksen saa kuitenkin vaatimusta esittämättä tehdä, jos tuomioistuinkäsittelyn siirtyminen saattaa aiheuttaa velkojalle oikeudenmenetyksen tai jos käsittelyn aloittamiseen viivytyksettä on muu painava syy.

65 §

Selvittäjän kelpoisuus

(kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos velkajärjestelyhakemus tai muu velkajärjestelyä koskeva asia on vireillä käräjäoikeudessa tämän lain voimaan tullessa ja päätöksen antamispäivä on ilmoitettu, 9 § ja 9 a §:n, 10 §:n 9 ja 10 kohdan, 45 a §:n 1 momentin ja 45 b §:n asemasta sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Muutoksenhakutuomioistuimessa sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jos asia on ennen tämän lain voimaantuloa ratkaistu alemmassa tuomioistuimessa, ja sellaisessa asiassa myös käräjäoikeudessa, jos asia on muutoksenhakutuomioistuimesta palautettu käräjäoikeuteen.

Ennen tämän lain voimaantuloa vahvistettuihin maksuohjelmiin ja maksuohjelmiin, joita koskeva maksuohjelmaehdotus on ensimmäisen kerran toimitettu asiaan osallisille ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan 30 §:n ja 31 §:n 4 momentin asemasta tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Jos lisäsuoritusvelvollisuus on täytettävä ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan 35 a §:n 5 momentin asemasta tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa ollut 35 a §:n 7 momenttia sovelletaan lisäsuoritusvelvollisuuteen 31 päivään joulukuuta 2022.

5.

Laki

konkurssilain 4 luvun 1 §:n ja 8 luvun 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan konkurssilain (120/2004) 8 luvun 5 §:n 2 momentti ja
lisätään 4 luvun 1 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 luku

4 luku

Velallisen asema konkurssissa

Velallisen asema konkurssissa

1 §

1 §

Velallisen kohtelu

Velallisen kohtelu

(uusi)

*Pesänhoitajan on konkurssin alkamisen jäl-
keen ilmoitettava talous- ja velkaneuvonnasta
annetun lain (813/2017) 1 §:ssä tarkoitetuista
palveluista sekä mahdollisuudesta hakea yksi-
tyishenkilön velkajärjestelyä:*

*1) velallisena olevalle luonnolliselle henki-
lölle;*

*2) avoimen yhtiön yhtiömiehelle ja kom-
mandiittiyhtiön vastuunalaiselle yhtiömie-
helle;*

*3) osakeyhtiön johtoon kuuluvalla osak-
keenomistajalle.*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 luku

8 luku

Pesänhoitaja

Pesänhoitaja

5 §

5 §

Pesänhoitajan kelpoisuus

Pesänhoitajan kelpoisuus

Sen, joka on antanut suostumuksensa pesänhoitajan tehtävään, tulee ilmoittaa tuomioistuimelle kaikki ne seikat, jotka voivat olla omiaan vaarantamaan hänen tasapuolisuuttaan ja riippumattomuuttaan pesänhoitajana tai aiheuttamaan perusteltuja epäilyksiä hänen tasapuolisuudessaan ja riippumattomuudessaan pesänhoitajana.

Sen, joka on antanut suostumuksensa pesänhoitajan tehtävään, tulee ilmoittaa tuomioistuimelle kaikki ne seikat, jotka voivat olla omiaan vaarantamaan hänen tasapuolisuuttaan ja riippumattomuuttaan pesänhoitajana tai aiheuttamaan perusteltuja epäilyksiä hänen tasapuolisuudessaan tai riippumattomuudessaan pesänhoitajana. *Lisäksi hänen tulee ilmoittaa tuomioistuimelle ne seikat, joiden perusteella hänellä on 1 momentissa tarkoitettu tehtävän vaatima kyky, taito ja kokemus ja hän on muutoinkin tehtävään sopiva.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa alkaneeseen konkurssiin sovelletaan 4 luvun 1 §:ää sellaisena kuin se oli tämän lain tullessa voimaan.

6.

Laki

konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetun lain (137/2004) 6 §:n 2 momenttiin,
sellaisena kuin se on laissa 367/2017, uusi 1 a–1 c kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

*Muut yrityssaneerausasioista merkittävät tie-
dot*

*Muut yrityssaneerausasioista merkittävät tie-
dot*

Kun yrityssaneerausmenettely on aloitettu,
tuomioistuimen on merkittävä rekisteriin:

Kun yrityssaneerausmenettely on aloitettu,
tuomioistuimen on merkittävä rekisteriin:

(uusi)

1 a) tieto siitä, onko menettely varhainen saneerausmenettely vai perusmuotoinen saneerausmenettely;

1 b) varhaisessa saneerausmenettelyssä tieto siitä, onko maksu- ja vakuudenasettamiskielto, perintäkielto, ulosmittauksen kielto, muiden täytäntöönpanotoimenpiteiden kielto tai turvaamistoimenpiteiden kielto määrätty sekä kiellon päättymispäivä ja lakkaaminen;

1 c) tieto varhaisen saneerausmenettelyn jatkamisesta perusmuotoisena saneerausmenettelynä;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20
..

7.

Laki

velkajärjestelyrekisteristä annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan velkajärjestelyrekisteristä annetun lain (368/2017) 7 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 §

Rekisteristä poistetut tiedot

Velkajärjestelyrekisteristä poistetut tiedot on pidettävä salassa. Tietoja saa kuitenkin antaa tuomioistuimelle velkajärjestelyn myöntämisen edellytysten selvittämiseksi.

7 §

Rekisteristä poistetut tiedot

Velkajärjestelyrekisteristä poistetut tiedot on pidettävä salassa. Tietoja saa kuitenkin antaa tuomioistuimelle ja talous- ja velkaneuvonnasta annetussa laissa (813/2017) tarkoitulle talous- ja velkaneuvonnalle velkajärjestelyn myöntämisen edellytysten selvittämiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Valtioneuvoston asetus

yrityksen saneerauksesta annetun asetuksen muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti
muutetaan yrityksen saneerauksesta annetun asetuksen (55/1993) 1 a §:n 4 kohta, 5, 5 a, 7 ja 9 § sellaisena kuin niistä ovat 1 a §:n 4 kohta asetuksessa 249/2007, 5 § osaksi asetuksessa 249/2007, 5 a § osaksi asetuksissa 961/1994 ja 249/2007 sekä 9 § asetuksessa 450/2018,
lisätään asetukseen uusi 5 a § seuraavasti:

1 a §

Tilintarkastajan selvitys

Edellä 1 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitetun selvityksen tulee sisältää:

4) tiedot muista seikoista, joilla saattaa olla merkitystä arvioitaessa yrityksen saneerauksesta annetun lain 4 b ja 4 c §:ssä tarkoitettuja varhaisen saneerausmenettelyn aloittamisen edellytyksiä taikka 6 ja 7 §:ssä tarkoitettuja perusmuotoisen saneerausmenettelyn aloittamisen edellytyksiä.

4 a §

Ilmoitukset Ulosottolaitokselle

Tuomioistuimen on viipymättä ilmoitettava Ulosottolaitokselle:

1) perusmuotoisen saneerausmenettelyn alkamisesta ja lakkaamisesta;
2) varhaisessa saneerausmenettelyssä, ulosmittauksen sekä muiden täytäntöönpanotoimenpiteiden kiellon sekä turvaamistoimenpiteiden kiellon määrittämisestä, voimassaoloajasta ja lakkaamisesta, siirtymisestä varhaisesta saneerausmenettelystä perusmuotoiseen saneerausmenettelyyn sekä menettelyn lakkaamisesta.

Ilmoituksessa on 1 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi mainittava:

1) velallisen toiminimi, kotipaikka ja osoite, sekä henkilö- tai yritys- ja yhteisötunnus;
2) asian tunnistetiedot;
3) selvittäjän tai selvittäjien nimet, kotipaikat, osoitteet ja muut käytettävissä olevat yhteystiedot;
4) saneerausmenettelyn lakkaamisen osalta se, onko lakkaamisen perusteena saneerausohjelman vahvistaminen, velallisen asettaminen konkurssiin vai muu seikka.

5 §

Ilmoitukset kaupparekisteriin

Tuomioistuimen on viipymättä ilmoitettava saneerausmenettelyn alkamisesta ja lakkaamisesta Patentti- ja rekisterihallitukselle kaupparekisteriin merkitsemistä varten.

Ilmoituksessa on mainittava:

1) velallisen toiminimi, kotipaikka ja osoite, sekä henkilö- tai yritys- ja yhteisötunnus;
2) saneerausmenettelyn alkamisen tai lakkaamisen ajankohta sekä asian tunnistetiedot;

3) selvittäjän tai selvittäjien nimet, kotipaikat, osoitteet ja muut käytettävissä olevat yhteystiedot sekä mahdolliset määräykset tehtävien jakamisesta selvittäjien kesken;

4) saneerausmenettelyn aikana voimassa olevat velallisen määräysvallan rajoitukset, jotka koskevat oikeustointen tekemistä;

5) saneerausmenettelyn lakkaamisen osalta se, onko lakkaamisen perusteena saneerausohjelman vahvistaminen, velallisen asettaminen konkurssiin vai muu seikka.

Patentti- ja rekisterihallitukselle on ilmoitettava myös saneerausmenettelyn aikana tehdystä päätöksestä, joka merkitsee muutosta 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuihin velallisen määräysvallan rajoituksiin tai joka koskee selvittäjän määräämistä tai vapauttamista tehtävästään taikka tehtävien jakamista selvittäjien kesken.

5 a §

Ilmoitustapa

Edellä 3 a, 4 a ja 5 §:ssä tarkoitetut ilmoitukset voidaan tehdä sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä tai postitse.

Kaupparekisteriin tehtävät ilmoitukset voidaan toimittaa konkurssi- ja yrityssaneerausrekisterin välityksellä.

7 §

Ilmoitusten uskominen selvittäjän tehtäväksi

Tuomioistuin voi antaa 4 a ja 5 §:ssä tarkoitettujen ilmoitusten tekemisen selvittäjän tehtäväksi. Ilmoitukseen on tällöin liitettävä jäljennös asiakirjasta, joka osoittaa tuomioistuimen määränneen kyseisen henkilön selvittäjäksi.

9 §

Väliaikaisesta kiellosta ilmoittaminen

Mitä 4 a, 5, 5 a ja 6 §:ssä säädetään saneerausmenettelystä ilmoittamisesta ja kaupparekisteriin merkitsemisestä sekä 7 §:ssä ilmoitusten antamisesta selvittäjän tehtäväksi, sovelletaan myös yrityksen saneerauksesta annetun lain 22 §:ssä tarkoitettuun väliaikaiseen kieltoon ja väliaikaiseen selvittäjään.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valtioneuvoston asetus

yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti
kumotaan yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun asetuksen (58/1993) 1 §,
muutetaan 2 §, 3 §:n 2 momentin johdantokappale ja 6 a §, sellaisena kuin niistä on 2 § osaksi
asetuksissa 1029/2001 ja 1379/2014, 3 §:n 2 momentin johdantokappale asetuksessa 64/1997
sekä 6 a § asetuksessa 1379/2014,
lisätään asetukseen siitä asetuksella 1275/2002 kumotun 6 c §:n tilalle uusi 6 c § seuraavasti:

2 §

Hakemuksen liitteet

Velallisen hakemukseen velkajärjestelystä tulee liittää:

- 1) jäljennökset velallisen verotuspäätöksistä kolmelta viimeiseltä vuodelta;
- 2) velallisen ja hänen aviopuolionsa työnantajan palkkalaskelma, josta ilmenee palkkaker-
tymä edelliseltä ja kuluvalta kalenterivuodelta sekä palkka viimeiseltä palkanmaksukuukau-
delta;
- 3) jäljennös päätöksestä tai muusta asiakirjasta, josta ilmenee velallisen ja hänen aviopuoli-
sonsa eläke, työttömyyspäiväraha tai koulutustuki, sairausvakuutuksen päiväraha, äitiysraha tai
muu päiväraha, lasten kotihoidontuki, asumistuki, opintotuki tai muu etuus sekä sellaisen etuu-
den kesto;
- 4) vahvistetun kaavan mukaiselle lomakkeelle laadittu elinkeinonharjoittajan tuloseselvitys ve-
lallisen ja hänen aviopuolionsa maatalousyrittäjätulosta ja muusta yrittäjätulosta;
- 5) maksajan antama kirjallinen selvitys tai muu asiakirja, josta ilmenevät velallisen ja hänen
aviopuolionsa muut kuin 2–4 kohdassa tarkoitetut tulot;
- 6) jäljennös vuokran, vastikkeen ja muiden asumiskulujen määrän osoittavista asiakirjoista;
- 7) jäljennös tuomioistuimen päätöksestä tai sopimuksesta, joka koskee velallisen lapselle suo-
ritettavaa elatusapua, sekä selvitys elatusavun määrästä;
- 8) jäljennös tositteesta tai muusta asiakirjasta, josta ilmenee velan jäljellä oleva määrä, ei kui-
tenkaan alle 340 euron suuruisista veloista, sekä selvitys panttausta koskevista sitoumuksista;
- 9) huoneiston hallintaan oikeuttavien osakkeiden, osuuksien ja asumisoikeuden sekä muun
merkittävän varallisuuden osalta jäljennös asiakirjasta, josta ilmenee velallisen omistusosuus;
sekä
- 10) kirjallinen selvitys sairaudesta, työttömyydestä, työkyvyttömyydestä tai muusta olosuh-
teiden muutoksesta, jolla on merkitystä hakemuksen kannalta.

Velallisella on oikeus saada 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut verotuspäätökset maksutta
velkajärjestelyhakemukseen liittämistä varten.

Edellä 1 momentin 1–5 kohdissa tarkoitetut liitteet voidaan korvata myös tulotietojärjestel-
mästä annetussa laissa (53/2018) tarkoitetusta tulorekisteristä saatavalla tulosteella, josta vas-
taavat tiedot käyvät ilmi.

Jos velallisen oikeudenkäyntiasiamiehenä tai -avustajana toimii talous- ja velkaneuvonnasta
annetun lain (813/2017) 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu talous- ja velkaneuvoja, asianajajista
annetussa laissa (496/1958) tarkoitettu asianajaja tai luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista
annetussa laissa (715/2011) tarkoitettu luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja ja hakemukseen on
liitetty velallisen ehdotus maksuohjelmaksi, 1 momentissa tarkoitetut liitteet tulee toimittaa tuo-

mioistuimelle ainoastaan, jos tuomioistuin niin määrää. Silloin kun liitteitä ei toimiteta tuomioistuimelle, edellä tarkoitetun velallisen oikeudenkäyntiasiamiehen tai -avustajan tulee toimittaa liitteet selvittäjälle, jos selvittäjä määrätään, ja velkojalle tämän pyynnöstä.

3 §

Elinkeinotoimintaa koskevat selvitykset

Velallisen, joka on harjoittanut elinkeinotoimintaa ja jolla on velkajärjestelyn piiriin kuuluvia elinkeinotoiminnassa syntyneitä velkoja, tulee liittää hakemukseensa seuraavat selvitykset:

6 a §

Vähäisen jako-osuuden jättäminen huomiotta

Jos velkojia on useampi kuin yksi, maksuohjelmassa voidaan jättää ilman suoritusta velka, jolle kertyvä jako-osuus olisi pienempi kuin 50 euroa. Tällainen velka voidaan jättää ilman suoritusta myös, kun maksuohjelmaa muutetaan.

6 c §

Vähäisen lisäsuorituksen jättäminen tekemättä

Velallinen ei ole velvollinen tekemään velalle lisäsuoritusta, jonka määrä on alle 20 euroa.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän asetuksen 6 c §:ää sovelletaan, kun lisäsuoritusvelvollisuus on täytettävä tämän asetuksen voimaantulon jälkeen.

Oikeusministeriön asetus

velallisen maksukyvyyn arvioinnin perusteista yksityishenkilön velkajärjestelyssä annetun oikeusministeriön asetuksen 4 §:n muuttamisesta

Oikeusministeriön päätöksen mukaisesti
muutetaan velallisen maksukyvyyn arvioinnin perusteista yksityishenkilön velkajärjestelyssä annetun oikeusministeriön asetuksen (322/2001) 4 §:n 1 ja 2 momentti, sellaisina kuin niistä on 1 momentti asetuksessa 807/2020, seuraavasti:

4 §

Muut välttämättömät elinkustannukset

Muihin välttämättömiin elinkustannuksiin luetaan velallisen ja hänen perheensä ravintomenot, vaatemenot, tavanomaisen suuruiset terveydenhoitomenot sekä henkilökohtaisesta ja kodin puhtaudesta, kodin ylläpidosta, muusta kuin työssäkäyntiin liittyvästä paikallisliikenteen käytöstä, sanomalehden tilauksesta, puhelimen käytöstä ja harrastus- ja virkistystoiminnasta aiheutuvat menot sekä muut vastaavat menot. Näistä kustannuksista velallisen ei tarvitse esittää erillistä selvitystä, vaan ne otetaan huomioon kuukautta kohden seuraavan suuruisina:

- 1) yksin asuva velallinen tai velallinen, joka on yksinhuoltaja, 605 euroa;
- 2) avioliitossa tai avoliitossa asuva velallinen taikka velallinen, joka asuu yhteistaloudessa toisen täysi-ikäisen kanssa, 510 euroa;
- 3) kaksi vanhinta velallisen kanssa samassa taloudessa asuvaa alle 17-vuotiasta lasta 389 euroa kumpikin, kolmanneksi vanhin ja häntä nuoremmat lapset 363 euroa kukin;
- 4) velallisen kanssa samassa taloudessa asuva 17 vuotta täyttänyt lapsi 429 euroa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuista euromääristä voidaan poiketa, jos siihen on erityisiä perusteita. Tällaisia perusteita voivat olla erityisesti työmatkakustannukset ja velallisen itse maksettavat, tavanomaista suuremmat säännölliset terveydenhoitomenot tai poikkeuksellisen suuri kertaluonteinen sairaudesta aiheutuva meno. Jos velallinen käyttää työmatkaansa omaa autoa, työmatkakustannukset voidaan ottaa huomioon samoin perustein kuin ne voidaan hyväksyä vähennykseksi verotuksessa.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Asetusta sovelletaan myös sen voimaan tullessa käräjäoikeudessa vireillä olevassa velkajärjestelyasiassa, jossa maksuohjelmaa ei ole vahvistettu tai jossa velallisen maksuvara lasketaan uudelleen maksuohjelmaa muutettaessa. Jos käräjäoikeus on vahvistanut maksuohjelman ennen tämän asetuksen voimaantuloa ja muutoksenhakutuomioistuin palauttaa asian käräjäoikeuteen tämän asetuksen tultua voimaan, asetusta sovelletaan, jos velallisen maksuvara on laskettava uudelleen.